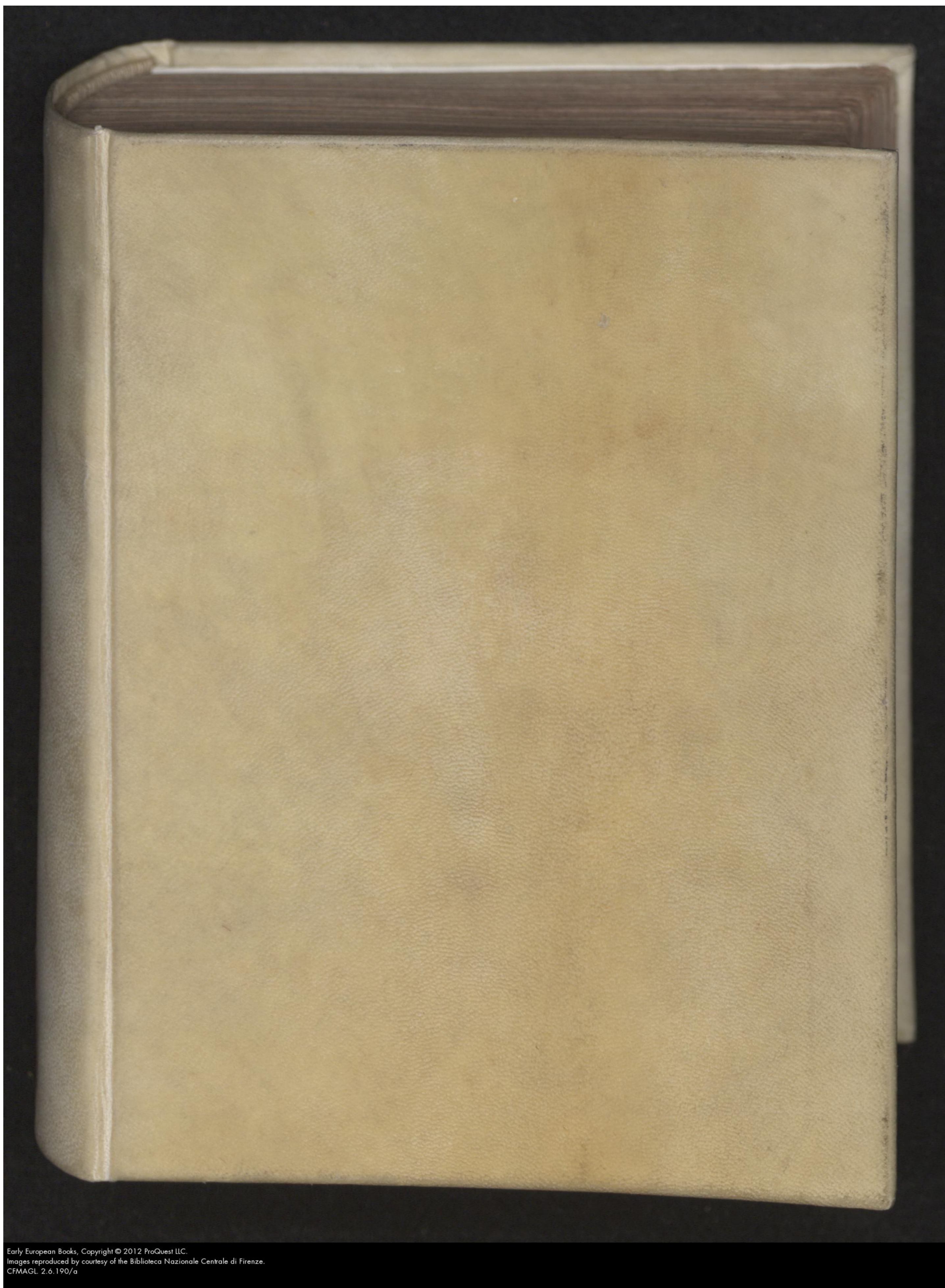

2
6
190

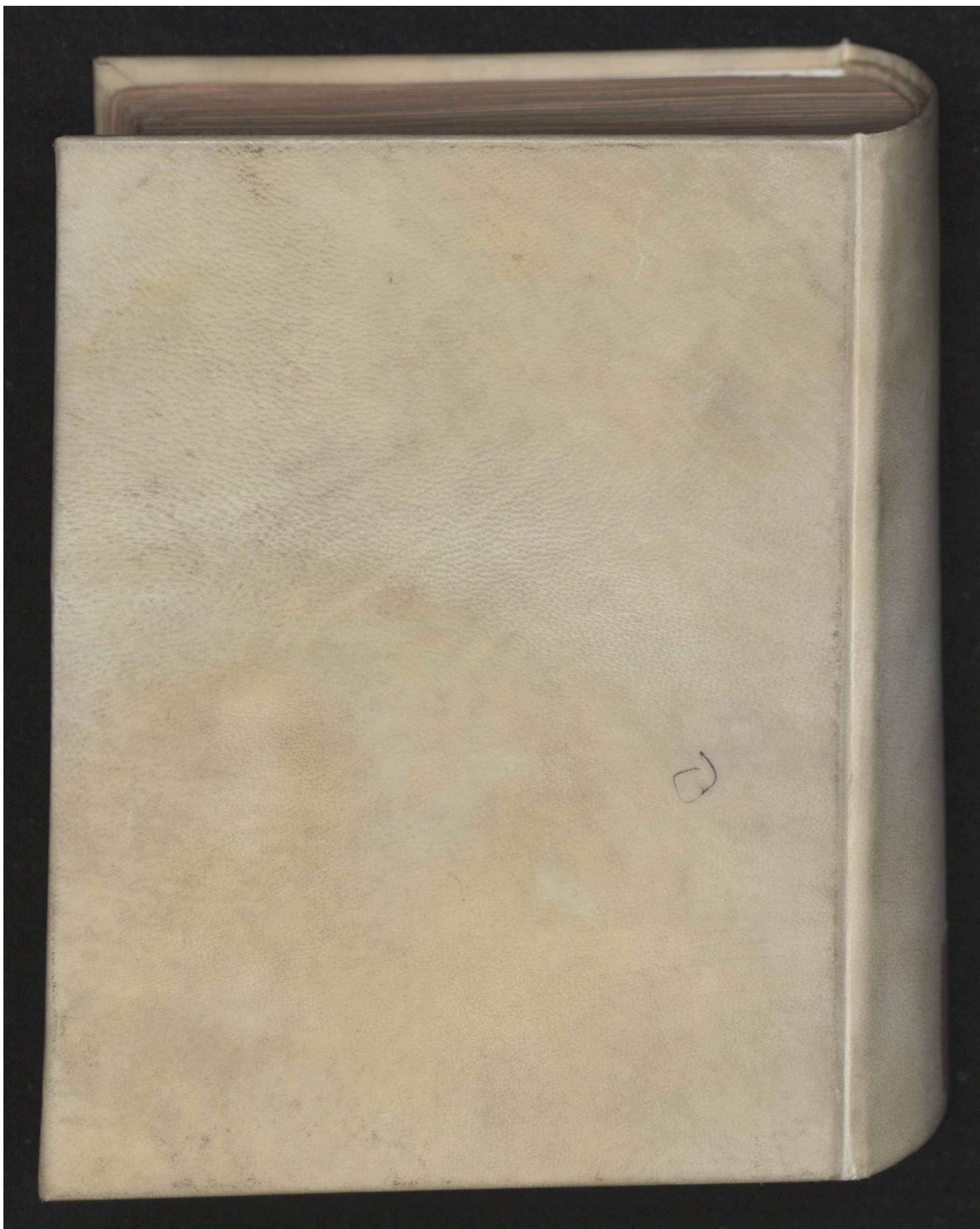

2.6.190

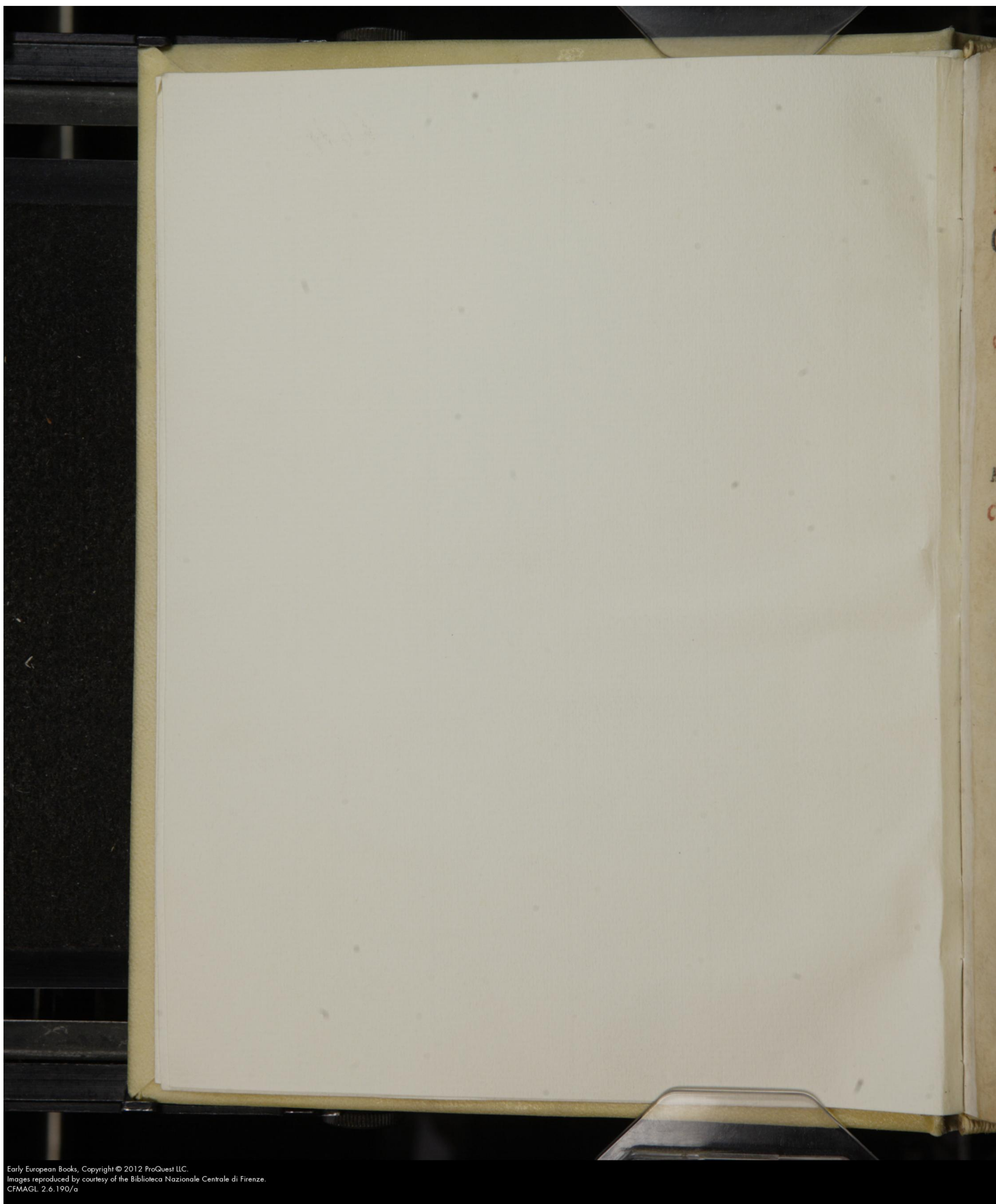

TRACTATVS
DE
IVRISDICTIONE
ORDINARII IN EXEMPTOS,
DEQVE ILLORVM EXEMPTIONE AB ORDINARIA IVRISDICTIONE:

MVLTIS PONTIFICVM DECRETIS, ET SS. Congregationis Illustriss. Cardinalium Declarationibus illustratus: modò auctior & correctior in lucem datus.

IN IVDICIO FORENSI OPIDO QVAM VTILIS & frequens.

Auctore *ERASMO A CHOKIER IVRISCONSVLTO LEODIEN.*

CVM GEMINO INDICE: VNO QVAESTIONVM; ALtero Rerum ac Materiarum.

SECVNDA EDITIO, QVINTA PARTE LOCVPLETATA.

COLONIAE AGRIPPINÆ,
Apud IOANNEM KINCKIVM, sub Monocerote.

ANNO M. DC. XXIX.

ILLVSTRISSIMO DOMINO, D.

GVILIELMO A BAVARIA,

BARONI DE HOLINGHOVEN, ORDINIS S. IACOBI EQVITI,

S.mi D. N. VRBANI PP. VIII CAMERARIO CON LA SPADA, SERENISS. Bauariæ, & Colonienſ. Electoribus à Conſilijs intimis, Domino & Patrono ſuo obſeruandiſſimo, &c.

Diderat ante aliquot annos frater meus lucubrationes bono publico, niſi me fugit ratio, natas, de Iuriſdictione Ordinarij in Exemptos, *quas inclyto nomini Sereniß. Antiſtitis noſtri & Principis Electoris Clementißimi, meritò inſcripſit. at poſtea ad incudẽ priores reuocans, varias addidit ad eam rem quæſtiones, quas etſi non vſquequaque limatas ob eius præproperum, proh dolor! obitum, non negligendas, ſed in fa-*

ſciculum compilandas duxi, ex quibus quintam illius operis partem non inutiliter, vt ſpero concinnaui. Quin autem Illuſtriſsimo tuo nomini dedicarem, haud equidem diu cunctatus fui; ſi enim qui Conſilijs, & Conſiſtorio Principis interſunt, pars corporis illius ſunt, vt inquiebant Arcadius, & Honorius Imperatores, * mirum videri non debet, ſi quod alias capiti adſcriptum eſt, noua modò dote locupletatum, præcipuo illius membro inſcribam; non quod nomini veſtro, ſplendorem commendationemve inde allaturum putem, ſed vt à Claritudine veſtra, illuſtrius prodeat opus, Litteratis etiam viris commendabilius. Virtute enim erudita ſic inclaruiſti, vt in Vrbe nedum pluribus ſucceſsiuè Pontificibus, verùm etiam diuerſis Germaniæ Principibus, operam ſumma cum laude, & gratiâ dederis, adeò vt in agendis tractandisq́; grauiſsimis negotijs, tua ſic eluceat prudentia, dexteritasq́;. vt tali arduarum conſorte rerum gaudeant illi, geſtiantq́ue vehementer. Accipe igitur, Illuſtriſsime Domine, quantulumcumq́ue animi ſtudijq́ue mei ἐνέχυρον, leuidenſe quidem illud, ſed perpetuum, & deuotiſsimum debitæ meæ obſeruan-

* in l. Quiſquis C. ad l. Iul. Maieſt.

uantiæ, ac obsequij syncerum monumentum. Deum interim bonorum omnium auctorem, enixè rogo, vt Tuam Amplitudinem rebus omnibus florentissimam, atque incolumem quàm diutissimè nobis tueatur.

Leodio Kal. Septemb. 1629.

Humillimus Cliens ac seruus

Io. à Chokier, Canonicus ac Vicarius Leodiens. in Spiritualibus Generalis.

AVCTORIS AD LECTOREM EPISTOLA.

Tudij & componendi huius Tractatus LECTOR occasionē mihi dedit frequēs illius in omni foro occursus. Tota enim Europa, quæ Catholicam agnoscit religionē, abundat Religiosorum familijs, Canonicorum Collegijs, alijs denique personis, quæ diuersis Exemptionū priuilegijs, Iurisdictionem Ordinariam quadamtenus eleuant. Sed & forum Iurisdictione ordinaria sæcularis non paucas agnoscit exemptiones. Quis enim in Imperio nescit Austregas? in aulis Principum aulicos? Deniq; apud Monarchas & in togata armataq; militia varios esse Ordines qui ordinariæ Iurisdictioni laicæ, (cui alioqui immediatè subessent) iugum non submittunt? hinc varij olim & adhuc quotidie vtroque in foro casus exurrexerunt, quorum decisio eò difficilior adhuc visa fuit, quòd hactenus nemo quisquam fuerit, qui hanc materiā per iura vtriusque Scholæ Doctorumq; nostrorum hypomnemata dispersam in ordinem & vnum veluti fascem studiosè collegerit. Id cum successiuis pro re nata temporibus & casibus in celebri præsertim Leodiensium foro enascentibus non vna pertica, vt dicitur, sed distinctè sigillatim tractassem, complacuissemque, deterruit me nihilominus ab editione plebeius ille & rudis sermo, quo nostri rerum forēsium periti vtuntur, quorum vestigia sequi me par fuit, ne cacozelus solus inter tot inaffectatè loquentes viderer. Quanquam sanè, *non opus est verbis*, vt inquit Cicero, *dum res cuius causa verba quæsita sunt intelligatur*. Itaq; satis sit non incidere in Censuram, de qua Horatius:

Reprehendite quod non
Multa manus & multa litura coërcuit, & quod
Perfectum decies non castigauit ad vnguem.

Sed enim hunc laborem nostrum furtiuis, vt dixi, horis susceptum, æquum & bonum Lectorem, cui vt autumo vsui ille nonnunquam erit, boni consulturū puto, præsertim cùm non careat multis diuersisque casibus, iā ab ipsis viginti & amplius annis in Dicasterio Leodiensi sub æquissimis integerrimisque Officialibus Ioāne Dullardo, & Ægidio de Glen à me non indiligenter obseruatis. Si quid porrò, beni-

AD LECTOREM.

rò *benigne Lector*, obscurius dictum aut omissum reperias, suppletum id habebis in Scholijs meis *ad Constitutionē Concilij Lateranensis*, hasce exemptiones modificantem, quæ iam secundo tomo sunt typis edita. Interea, siqui sint qui studium hoc meum subsannent, non sum æquior Bartholo, acutior Baldo, tersior Fulgosio, purior Alciato, clarior Paulo, & Sazio, quos tamen omnes optimè alioqui de vtroque iure meritos, quis non videat ab leguleis & indoctis quibusdam illius æui Libriperdis reprehendi atque vellicari?

Itaque,

Qui velit inuideat, seque hoc mœrore fatiget:

Tu verò quisquis es, *benigne Lector*, hoc opere tibi, vt spero, compendioso, vtere, ac fœliciter vale.

MONITVM.

Prodit iam in lucem secunda editio prioris tomi tractatus de Iurisdictione Ordinarij in exemptos, quæ alteri auctior multò est reddita, addita quippè est Quinta pars Auctoris posthuma: Si quid porrò minus tersum, aut parum emaculatum, maleve distinctum Lector inuenerit, operis typographicis procul distantibus imputabit. Itaque tuæ erit benignitatis illa inducere & expungere. Vale & fruere.

INDEX

INDEX QVAESTIONVM TRACTATVS DE IVRISDICTIONE ORDINARII IN EXEMPTOS, DEQVE ILLORVM exemptione.

PARS PRIMA.

PARS SECVNDA

Tractans Iudicialia.

PARS TERTIA

Complectens modos quibus exemptiones finiuntur & amittuntur.

PARS QVARTA

Continens miſcellanea.

35. Exem-

95. Ad

PARS QVINTA.

Continens etiam Miscellanea.

35. *Quid*

18

PARTI-

PARTITIO OPERIS.

Primus liber tractat de Origine, Diffinitione & generalibus exemptionum causis, idq; quæstionibus quinquaginta.

Secundus totidem habet quæstiones concernentes materiam exemptionum Forensem siue Iudicialem.

Tertius Modos exemptionis amittendæ quæstionibus triginta tribus.

Quartus Miscellaneas. Habet quæstiones huius materiæ centum & duodecim.

Quintns, Item Miscellaneas. & habet quæstiones centum.

APPROBATIO.

RElegi Tomum primum Tractatus Erasmi à Chokier Iurisconsulti Leodiensis fratris mei, nihilq; in hac secunda editione cum illius additamento reperi, quod Orthodoxæ fidei & bonis moribus repugnare possit. Datum Leodij Kal. Septemb. 1629.

IO. A CHOKIER,
Canonicus ac Vicarius generalis
in spiritualibus Leodien.

INDEX

INDEX RERVM MEMORABILIVM ORDINE ALPHABETICO IN HOC Primo Tomo Tractatus de Iurisdictione.

A.

Appella-

exem-

Cla usula

Con-

D.

Destru-

E.

30

Fauo

G

H.

M.

Magis

Priuile-

Q.

Restaura-

Ser-

44

T.

Testes

FINIS INDICIS.

ERASMI
A CHOKIER IC.
LEODIENSIS,

DE
IVRISDICTIONE ORDINARII IN EXEMPTOS, deq; illorum Exemptione ab Ordinaria Iurisdictione, Tractatus.

PARS PRIMA,
QVAESTIO PRIMA.
Quæ sit definitio & origo Exemptionum.

SVMMARIVM.

1. *De Exemptionis ethymo & elegantia.*
2. *Exempti cæteros honore præcellunt.*
3. *Definitio Exemptionis.*
4. *Acquiritur præscriptione & priuilegio.*
5. *Priuilegium duplex, proprium & commune.*
6. *Diœcesani significatio restrictior quam Ordinarij, fallit tamen in materia fauorabili. 8.*
7. *Quid sit Diœcesis.*
9. *Ordinarij appellatione qui comprehendantur.*
10. *Concil. Trid. committens aliquid Ordinario, non censetur exclusisse Vicarium.*
11. *Secus si Diœcesano committatur.*
12. *De origine Exemptionum ab emancipationibus, manumissionibus, &c.*
13. *Oppressio, lites, compensatio causa impulsiua Exemptionis 15. 16. 17.*
14. *Causa efficiens Pontifex.*
17. *Finalis, quies Exemptorum, fauor sanctæ sedis.*

EXORDIENDVM ab ethymologia & deriuatione nominis: ea enim plurimum rei substantiam & cognitionem illustrat: *Cicero in topic. vbi Boet. latè Præses in locis legalib. loco ab Ethymolog.* *Eximo* quod fit, inquit Nicolaus Perittus (*in commentariis linguæ latinæ*) ab ex & emo; est velut aufero, excipio, generalius verbum, quam eripio; etenim *eripere*, ait Pomponius, est de manibus auferre per raptum; *eximere* vero quoquo modo auferre. *L. sed eximendi. ff. ne quis eum qui in ius.* Vnde hæ formulæ: eximere ex reis, ex AErariis, noxæ, notæ, 1

 pœnæ

Pœnæ numero, actio exempta, id est, præscripta, ius eximendæ cretæ, lapidis, saxi, & variȩ similes apud Iurisconsultos. *L. sed et si §. actio exemptio ff. ex quib causis maiores L. ergo L. veluti ff. de seruit. rustic. prædio L qui saxum ff. de donat. Budeus in forensibus.*

Hinc item eximius, id est, excellens, egregius, Inde pecus eximium, id est, optimum: quia in sacrificiis optimum de grege eximebatur. *Macrob. in Saturnalib Perottus in commentariis linguæ latinæ.* Ac propius Budeus *in forensibus*, eximij, id est, priuilegiez exempts. idq; non improprie, nam exempti seu eximij meliore aliis iure sunt, seu iure communi non sunt, sed iuris communis vacationem habent. *Budeus*
2 *in annot. ad pandect. & in forensibus.* Cæterosq; omnes potiore iure, honore & prærogatiua præcellunt. *cap. per tuas. vbi glo. de maior. & obed. cap. vt Apostolicæ vbi Franc. de priuileg. in 6. Petrus Brixien. in repertorio verbo Exemptio vers. An Prælatus. Boerius tract de ordine graduum vtriusq; fori. Rota decis. 12 num. 1. de præben. in nouis.*

3 Definiri autem hæc Exemptio, nec breuius, nec aptius potest, quam liberatio à Iurisdictione Ordinarij. *Dominic. cap. si Papa de priuil. in 6. Ant. de Pretis de Iurisdict. Episcopi cap. 1. n. 1. Fumus in summa verb. exemptio. in pr. & Angel. eod. lib. Decius Cons. 13. viso tenore n. 7. & Cons. 152. Mandosius de signat. gratiæ tit. exemptiones in pr Flaminius tract de Resignatione benefic. part. 1. lib. 4. q. 11. n. 13.*

4 Dixi inprimis generice *liberatio*: tum vt comprehendam præscriptionem, quæ præbet legitimum titulum acquirendæ exemptionis, de qua dicam infra *lib. 1 cap. 6 per tot.* tum vt etiam comprehendam priuilegium, non modo proprium, sed etiam commune. Commune, inquam, quod est insertum corpori iuris, regulaturq; ad in-
5 star iuris communis. *Castrens. L. hæres nu 3. ff. de iudic. Feli. cap. Cum ordinem nu. 20. vers. vltimo de Rescript. DD. cap. 1. de Constit. docte Andreas Gammarus tract. de extensionibus n. 164. & seqq* quali specie monasteria sunt exempta secundum quid, nempe à lege diœcesana Episcopi, *qua de re suo loco, infra lib. 1. cap 15. tex. & DD. cap. 1. de statu monac. cap. quam sit 18. qu. 2. cap. Luminoso eod. Abb. cap. dilectus de offic. ordin. idem Cons. 37 n. 1. vol. 1.*

Proprium vero, quod non est corpori iuris insertum sed singulorum, ac quasi inquit Oldendorpius *de Iure singulari. Tit de Iure sing. definiendo n. 3. vers alia autem* priuata lex. vel vt Alciatus, de primis, id est, singulis dictum *lib. 2. de verb significat. n. 61. per cap. priuilegia dist. 3.*

Adieci *à iurisdictione*, vt generaliter comprehendam vtramque illius speciem, scilicet diœcesanam legem, & legem iurisdictionis *dixi infra lib. 1. cap. 15.*

6 Postremo adieci, *Ordinarij*, Quia nomen Ordinarij sua significatione excedit nomen diœcesani: Siquidem diœcesani appellatione solus Episcopus continetur: *Zabarell. Clem. quia regulares nu. 22. de supplen. neglig. prælat. Abb cap. Ioannes nu. 2. cum add. de Testam. & cap. Cum olim de maiorit. & obed. Feli. cap. Cum olim in primo de præscript.* nimirum facta deriuatione à diœcesi, quæ est quatenus Episcopus ius habet

admi-

administrandi sacra. Alciat. & Rebuff. L. pupillus §. territorium, ff. de verb. significat. 7
Socinus tract. de oblationib. quæst. 18. n. 63. idq; in materia stricta & odiosa, alioquin
enim in materia fauorabili, Diœcesani significatio extenderetur etiam ad quemuis 8
alium habentem iura quasi episcopalia, seu habentem iurisdictionem quasi episco-
palem, seu ordinariam. glo. Clem. 1. de vita & honest. cler. glo. Clem. 1. de Iure patron.
Iacob. à Canibus tract. de executorib. vltimæ voluntates, par. 1. n. 13. vol tract. 7. fol. 86.

At vero nomine Ordinarij non tantum comprehenditur Episcopus seu diœcesa- 9
nus, cap. cum Episcopus de offic. Ord. in 6. cap. 1. & tot. tit. de offic. Ord. cap cum contingat
de foro compet. cap. de persona 11. quæst. 1. Sed etiam quicumque alius seu superior,
seu inferior, qui ordinariam iurisdictionem habet, canone, præscriptione vel pri-
uilegio. Nauarrus Cons. 9. de priuileg. Zabarell. Clem. quia regulares n. 11. vers. 8. quare
de supplen. neglig. prælat. Feli. in reper. verbo: ordinarius istud verbum fol. 87. Col. 3. Fla-
minius de resignat. benefic. lib. 3. quæst. 11. Decius Cons. 121. Abb. cap. vt famæ nu. 6. de sent.
excomm. Bellam. Cons. 30. Misinger. cap post cessionem n. 2. 3. 4. de probat. Ideo si Con- 10
cilium Tridentinum, vel Pontifex committat aliquid Ordinariis, id non modo
commissum censebitur Episcopis, sed etiam cuiusuis antetactæ speciei ordinariis.
Flaminius d. quæst. 11. Nauarr. Cons. 11. de Clandest. despons. Misingerus d. cap. post cessio-
nem. Imo etiam vicario Episcopi: dicitur enim Ordinarius, ac habere iurisdictio-
nem ordinariam, vt censuit Marcus Antonius Bizonus in explicatione. Concil.
Trid. teste Parisio Flaminio d. quæst. 11. per Bart. L. 1. §. ab eo num. 1. vers. quod patet,
ff. Quis & à quo appelletur. Rota decis. 1 de offic. vicarij in nouis Iason in Rubr. de officio eius
n. 2. vers. etiam. Alex. nu. 15. communemq; opinionem testatur esse Abbas cap. si quis
contra clericum n. 29. de foro compet. eamq; multis rationibus & auctoritatibus pro-
bat Thomas Sanchez tractat. de Matrimonio lib. 3. disp. 7. quæst. 1. n. 10. Licet ab his
aperte dissentiat Menochius Cons. 69. n. 66. lib. 1. censens quod vicarius non possit
dispensare super denunciationibus matrimonialibus à Concil. Trident requisitis,
quem tamen late reprehendit Ignatius Lopes in pract. crim. cap. 73. de Clandest. nu-
ptiis vers. 16. Verbo, Sed dubium. Imo Vicarius generalis potest facultatem dispen-
sandi in denunciationibus alteri delegare, Barboza de officio & potest. Episc. alleg. 32.
num. 37.

Secus vero, si Concilium diœcesano committeret. glo. d. Clem. 1. verb. diœcesanis de 11
iure patron. Nauarr. d. Cons. 11. cum sensu tamen & intellgentia, quam supra scripsi.

Porro originem duxerunt exemptiones ex iure emancipationum, manumissio- 12
num à priuatione dominij directi, vel iurisdictionis, à translatione prælati in aliam
Ecclesiam, à iure vasallorum & scholarium, qui proprios & speciales habent iudi-
ces, ab analogia exemptionum clericorum à iurisdictione sæculari, ac ab idenditate
& ratione similium. Rebuffus late responso 142. Petrus de Vbald tract. de Canonica Epi-
scopali & paroch. Cap. 3. quæst. 6. principali n. 9. Abb. cap. significasti n. 12. vers. videmus,

& vers. Item omnes de foro compet. Feli. cap. Cum ordinem n. 7. vers. modo, & n. 8. in pr. de Rescript. Butrio. cap. super literis Col. 25. vers. & pro hoc patet de Rescript. & dixi infra lib. 1. cap. 45.

Etenim quemadmodum pater iniquus in filium, cogitur vt eum emancipet, item dominus vt seruum suum manumittat. *L. si Lenones C. de Episc. audient. L. fui. C. de spectac. lib. 11.* ac Dominus priuatur iurisdictione vel feudo, qui subditos vel vasallos grauat. *late Boer. dec. 304. n. 5 & ad Consuet. Bituricen. tit. 2 § 3 glo. 2. Curtius de feudis part 6. per tot. & late Guido quæst. 62. cum add.* Ita ex oppressione ordinariorum orta & concessa est liberatio & generalis exemptio à Iurisdictione ordinaria.
13 *Rebuffus d. respect. 142.* Non secus quoque, quam si Ordinarius litem habeat contra subditos: tum enim propter præsumptum odium exemptio & liberatio confestim conceditur saltem quoad illam litem. *Abbas cap. licet. nu. 4. de regularibus Mandosius de Inhibitionibus, quæst. 104. num 5. Io. Staphileus super commissionibus & litteris iustitiæ tit. de Rescript. in for. breuium n. 67. & seqq. Cassander dec. 6 de priuileg. Abb. cap. 2. Fallent 9. de Rest. spol. per cap. olim de accusationibus late Lancelot. de attentat par. 2. cap. 4. declar. 4. n. 49. fol. 175.*

14 Ex quibus, summatim facile colliguntur causæ harum exemptionum. Efficiens enim proprie est Pontifex *cap. frater 16. qu. 1. cap. luminoso 18. qu. 2 glo. cap. 1. in pr. de priuil. in 6. dicam late in cap. 3.* sicuti exemptionum ciuilium Imperator vel princeps *L. immunitates C. de agricol. & censit. lib. 11. L. vnica, vbi glo. C. de his, qui à principe lib. 10.*

15 Impulsiua vero præsumptum odium, grauamen & oppresio ordinariorum. *Rebuff. d. Resp. 142. Pet. de Vbald. vbi sup. Backet. Liure cinquieme de droit du douaire de France cap. 18 n. 6.*

16 Item quandoque compensatio, nempe quando Pontifex pro censu annuo retinet sibi aliquid: sicut enim præmium emancipationis conceditur ratione acceptæ libertatis *glo. §. fin. Inst. quibus mod. ius patriæ sol.* ita Pontifex quandoque concedit exemptiones, quia ordinarius accepit compensationem alicuius census. *Ita Rebuff. d. Resp. 142 Backet. vbi sup. & n. 7. & seqq. vbi loquitur de canonicis Parisiensibus, & totius Franciæ. Papon aux arrestz. tit. des priuileges arrest 3.*

17 Finalis & præcipua: tum fauor sanctæ sedis, cuius interest habere permultos immediate subditos, *Clement. pastoralis de Re iudic. Rebuff. d. Resp. 142* tum vt exempti quietius sub vmbra, & protectione sanctæ sedis officio, religioni & contemplationi vacent, *d. c. Luminoso c. quam sit 18. q. 2. Rebuff. vbi sup. tetigi infra, eod. lib. c. 17. n. 30.*

Formalis causa haurietur ex discursu primi libri, at vero effectus ex complemento totius operis: eaq; puto satis esse ad summariam cognitionem originis. Cætera enim, quæ sunt ad historiam, huc non spectant, peti tamen ea poterunt ex Baronio ac aliis historicis, *Baron. in annalibus ecclesiasticis tom. 8. sub an. 676. Pontifice Adeodato fol 517. Renat. Choppin. in suo monasticon.*

QVAE-

QVAESTIO II.

Qualiter diuidantur exemptiones.

SVMMARIVM.

1. *Exemptiones aliæ reales, aliæ personales* 2.3.5.
4. *Differentia inter vtrasque.*
6. *In dubio censenda exemptio realis.*
7. *Exemptiones sunt stricti iuris.*
8. *Iudicandæ reales, etiamsi sint plenæ & amplæ.*
9. *Inspiciendus priuilegij tenor.*
10. *Consideranda priuilegia ex mente principis.*
11. *Exemptiones aliæ generales, aliæ speciales.*
12. *Reales sunt perpetuæ.*
13. *Exemptio singulariter personalis.*
14. *Singulariter, & communiter corporalis.*
15. *Communiter tantum corporalis.*
16. *Exemptiones aliæ perpetuæ, aliæ temporales.*
17. *Aliæ limitatæ, aliæ illimitatæ seu indeterminatæ.*
18. *Limes qualiter consideretur.*
19. *Qualitas exemptionis pendet ex tenore priuilegij.*
20. *Præcipua diuisio est in reales, & personales.*
21. *Exemptio alia est cui renunciare non licet, alia cui licet.*
22. *Alia immediata pura, absoluta, alia è contra.*
23. *Prima propria est, cæteræ impropriæ.*

EXemptionum aptissima diuisio fit in duas species, *Reales* & *Personales Abbas cap. tuarum, nu. 8. de Priuileg. D D. cap volentes de priuileg. in 6. Ang. in summa verb. exemptio in pr. & Eumus eod. tit. in primo cap. frater. 16. qu. 1.* 1

Reales sunt quæ ratione rerum seu locorum personis competunt. *tex. d. cap. volentes vbi* D D. *cap. cum capella. eod. in decretal. vbi* D D. 2

Personales vero quæ contemplatione personarum concessæ, personas vbicunque comitantur atque afficiunt. *cap. priuilegium personale vbi Dyn. &* D D. *de Reg. Iud. n. 6. Francus cap 1. §. in eos autem num. 2. de Priuileg. in 6. l. si non speciali C. de testament. vbi* D D. *Collectarius cap. cum & plantare num. 7. & seq de priuileg. Ang. de verb. exemptus num* 8. *Alber. & Barth. l. Beneficium ff. de const. princip.* 3

Has inter vtrasq; solemnis est differentia, quod *exemptio realis* non extendatur ad alias res, nec ad delicta vel contractus extra loca seu rem exemptam gestos, sed eatenus exempti omnimodo ordinario subiiciuntur *tex. d. cap. volentes. vbi omnes, & d. cap. Cum capella. dixi late lib. 2. cap. 45. nu. 1. & multis seqq.* 4

At vero *personalis*, personæ ossibus adhærens, eandem vbicumque comitatur & eximit *dixi sup. n. 3. quibus addo Felin. cap fui nu. 16 vers. & vide omnino. Abbas ibidem nu. 11. vers. quoddam est priuilegium de foro compet. Dixi infra lib. 2. cap. 45. nu. 6. & seq.* 5

Eiusmodi enim priuilegium sequitur personam in solidum, diciturq; indiuiduum, & pro parte valere, pro parte conuelli non potest. *Amyo Cons. 239. nu. 4. lib. 2.* ad exemplum sententiæ vnicum caput continentæ, inquit Peckius *cap. priuilegium num. 5 vers. ampl 2 de Reg. iuris in 6.*

6 Præterea illud apud omnes receptum est, quod in dubio exemptio præsumi potius debeat realis, quam personalis. *Nauar. Cons. 4. de priuileg. Menoch. l. 3. præsumpt. 103. Franc. d. cap. priuilegium nu. 4. l. forma §. quanquam vbi scribentes. ff. Censibus. Ioannes le Cirier tract. de Iure primogenit. qu. 1. tertij libri, nu 3.*

7 Tum quod exemptiones sint strictissimi Iuris, Ideoq; restringendæ. *Franc. cap. volentes in pr. n. 2. de priuileg. in 6. in cap. ne aliqui. in cap. per exemptionem num. 5. Eod. tit. Ias. l. 1. ff de const. dixi late inf. cap. 4.* & ad litteram intelligendæ. *Caualcanus decis. 31. n 18. & seq. par. 1.* Tum quod ita præsumendo minus præiudicatur Ordinariæ potestati, quæ est perquam fauorabilis, minusq; discedatur à iure communi. *Menoch. de præsumpt. l. 2. præs. 16. n. 12. 21. & seqq. l si vnus §. pactus ne peteret vbi D D.*

8 *ff. de pact.* Idque quantumnis plena & ampla exemptio concessa sit: nisi, vt censet Francus, specifice derogatum sit Innocentianæ constitutioni capituli volentes, de priuilegiis in sexto *DD. cap. volentes vbi Franc. n. 1. & 2.* quę diiudicatio, vt arbitror,

9 pendet ex matura inspectione priuilegij, cuius mens tenorue, vt scripsit Leo Papa Episcopo Ambianensi, ad amussim spectandus est. *cap. porro cap. recepimus, cap. cum plantare cum glossis de priuileg. Clement. 1. de probat. Franc. d. cap. priuilegium n. 4. Anania & Abb. cap. ad abolendam de hæreticis.*

10 Priuilegia enim semper consideranda sunt ex mente concedentis. *Rom. cons. 29. nu. 1.* etiamsi verba sensu improprio sumi atq; contorqueri deberent *l. scire oportet §. sufficit ff de excusat. tutor. l. credendum. ff. qui petant tutores. Roma. cons. 180. n. 10. late Franc. c 1. §. ex parte n 2. Cum addit de concess. præbend in 6.* Vnde ortæ apud plerosque hæ inspectiones, an priuilegium, ne clerici alicuius ecclesię excommunicari ab Ordinario possint, sit reale, vel personale? *Rosellis tract. de Indulgentiis n 284. vbi dicit esse reale.* Item quid si in priuilegio exemptionis exprimatur nomen pręlati, non dignitas, cuius tamen tenor respiciat ecclesiam? ac è contra si exprimatur dignitas prælati, non tamen eius nomen, tenor vero respiciat eius personam? qua de re videatur Ioannes Andreæ *in cap. priuileg vbi Franc. n. 4 de Reg. Iuris in 6. Abb. c. quoniam nu. 8 & 16. de offic. deleg late Menoch præsumpt. 13. per tot lib. 3.*

11 Diuidi quoq; aliter, & plurifariam subdiuidi solent exemptiones: neimpe in *generales, & speciales.* Generales sunt, cum conceduntur pluribus personis, vel ratione plurium personarum, aut rerum: seu quando generalitate sua complectuntur multos articulos. *cap. cum & plantare de priuileg. ca veniens cap. auditis de præscript. c. ex tua de filiis presbit.* Speciales vero, quando vni loco vel vni personæ vnus exemptionis articulus conceditur. *Hostiensis in summa de rescript. §. quod continet ius commune &*

munet & §. quod gratiæ speciales. Vtraque species subdiuiditur *in Reales, singulariter communiter Personales, & communiter tantum Corporales.*

De Realibus dixi latis supra *num* 4 quibus tantum addo eiusmodi exemptionem esse perpetuam, quia rei adhæret: ideoq; semper durat, nisi res perimatur vel destruatur. *l. cum res § fin. ff. de leg 1 cap. cum accessissent de constit. c. 1 2 & 3. 25. quæst. 2. dixi late infra lib. 3 cap 19 & seq* aut pro parte reuocetur seu eidem detrahatur per sequens priuilegium, quo ad partem tamen tantum reuocatam, *ca. duo de offic. Ordine dixi infra lib. 2. cap.* 18. vel in totum reuocetur. *cap ita nos 25. quæst. 2. dixi late lib 3 per tot.* 12

Singulariter personalis exemptio est, quæ alicui vel aliquibus personis propriis expressis nominibus personaliter conceditur. *dixi sup. num 3 & seqq.* ea personam cui concessa est non egreditur, etiamsi fuisset concessa prætextu dignitatis. *arg. capi ad hoc de vsu pallij, cap. bonæ 2. §. fin de postulat. prælat.* tale enim priuilegium singulariter personale ad successorem non transfertur. nisi specialiter ita concedatur, sed cum persona ipsa intermoritur. *cap. 1. vt lite pend. cap petistis 7. qu. 1. cap constitutus de concess præbendæ §. sed & quod principi vers. Plane ex his quædam vbi D D. Instit. de Iure scripto & non scripto l priuilegia ff. de Reg Iuris* Nisi inquam specialiter dispositum aliter reperiatur. *cap. quoniam § pen & fin. de offic. deleg. & d. cap 1. Communiter personale priuilegium* est, quod communiter certis personis certis ex causis, & in certis articulis conceditur propriis nominibus non expressis, exemplum poni potest in priuilegio minorum, absentium causa reip. in S. c Veilleiano, Macedoniano, quod non est proprie huius instituti. *Singulariter autem & communiter corporale* est, quod alicui vniuersitati, corpori vel collegio sic conceditur, quod quilibet singularis de vniuersitate potest de tali priuilegio singulariter se iuuare. *arg. cap. contingit de sententia excom. cap. si diligenti de foro compet. & dixi affatim infra eod. lib. cap. 23.* 13 14

Communiter vero corporale tantum est quod competit quidem collegio vel vniuersitati, non autem singulis in particulari. *arg cap. quia manumittitur 12. quæst. 2. l. sed si hac §. qui manumittitur ff. de In ius vocando, & dixi infra d c 23* quale priuilegium perit cum ipso Collegio, *vt notat Hostiensis in summa de Priuilegiis §. quot sint sub vers ergo corporalia, & nos late infra lib. 3 cap 19 & 21.* 15

Adhæc diuiduntur iterum exemptiones *in Temporales & Perpetuas.* Illę ad tempus durant, & cum persona deficiunt; hæ vero ad successores transeunt: quę tamen diuisio magis concernit exemptiones ciuiles quam has: canonicas, de quibus est sermo. *arg l. neque Dorotheum C. de decurionib. lib. 10. l. priuilegia ff. de Reg. Iuris.* 16

Postremo exemptiones aliæ sunt *Limitatæ*, aliæ *Indeterminatæ, seu illimitatæ Limitatæ* nullas habent vires extra suos limites, vt supra notauimus, *num 2. & 4. arg d. cap. volentes & cap. 1. vt lite pendente cap. 1. de vsu pallij cap. mandata de præsump. l. fin. ff. de Iurisd. om. iud.* 17

Limes

18 Limes autem consideratur ex quatuor circumstantiis, ex persona, causa, loco siue re, & ex tempore *cap. 1. & 2. dist 29.*

Indeterminatæ autem semper & vbique locum habent, quales merito supra adnotauimus esse personales *num. 3. & 5.*

19 Paucis, quę species exemptionum concessa sit, non aliter diiudicari potest quam ex tenore priuilegij ad quem tanquam ad scopum in hoc iudicio collimandum est, *cap. porro de priuileg. cap. fin. de vsu pallij arg. l. de his ff. de transact. cap. cum iure de offic. deleg. l. vnica C. de mandat. princip.*

20 Et quidem diuisiones hæ accidentales sunt, excepta prima diuisione, in reales, & personales, quæ penitius rem atque substantiam exemptionum concernit.

21 Rursus exemptio alia est, cui renunciare non licet, vt est ea quam Papa concessit *cap. cum tempore de arbitris cap. si de terra de Priuilegiis.*

Alia cui renunciare licet, qualis est ea, quam Ordinarius concessit certis in casibus, quos infra capite sequenti exprimemus. *Io. Andr. cap. scienti de Reg. Iur. in 6. Fel. cap. P. & G. Col. 3 de offic. deleg.*

22 Postremo alia est *Pura & Absoluta*, vt est quæ ab omnibus eximit subiicitq; immediate sanctæ sedi; alia vero *non pura & absoluta sed mediata*, exemplum in abbatia Clatmonensi Ordinis Cistercien sis, quæ subiicitur abbatiæ Clareuallensi, vtraque enim exempta est, sed diuersimode: vna enim immediate, altera mediate *glo. sing. Clem. attendentes de statu Monach. Card. Clem. 1. quæst. 4. de suppl. neglig. prælat. allegat*

23 *text. Clem. 1 de Rescript.* Prima diuisionis species propria est, cæterę improprię teste Peckio *cap. priuileg. num. 4. ad verb. personale de Reg. Iuris in 6.*

QVAESTIO III.

Quis possit eximere.

SVMMARIVM.

1. *Princeps concedit exemptiones ciuiles.*
2. *An Episcopus eximere possit.*
3. *Regulariter non potest.*
4. *A visitatione, procuratione, correctione eximere non potest, neq; à Cathedratico Iure reuerentiæ, Charitatiuo subsidio.*
5. *Eximere tamen potest initio fundationis Ecclesiæ. Repudiatio futuri iuris non est alienatio.*
6. *Eximere potest per modum Vicariæ perpetuæ.*
7. *item patiendo præscriptionem aut sententiam.*
8. *Et in omnibus aliis casibus exceptis prænotatis.*
9. *Prælatus nõ appellãdo præiudicat Ecclesiæ.*
10. *An Archiepiscopus possit eximere.*
12. *An Patriarchæ.*
13. *An legatus à latere.*
Exemptio est de reseruatis Papæ.
Legatus nihil potest iuri contrarium.
14. *An Pontifex.*

15. Pon-

15. Pontifex nō potest eximere à Rom. curia excommunicetur.
16. An ita quis eximi poßit ne à Pontifice. *17. Pontifex non potest ſibi manus ligare.*

PRincipem ſeu Imperatorem in ciuilibus exemptionem poſſe concedere, cer- 1
tius eſt, quam ſit neceſſe probare. C. *de his qui à principe vacat. muner. acceperunt*
lib. 10 Petrus Antiboli tract. de munerib §. 4. num. 3 & ſeqq. Hoc autem intra ſuos car-
ceres coerceri debet. Nam Eccleſiaſticas exemptiones aliqua ratione ei concedere
non liceret. *cap. dudum de decimis cap bene quidem diſt. 96. cap, eccleſia Sanctæ Mariæ*
de Conſtit. Abb & DD. cap. auditis num. 9 de Reſt. in integrum. Innoc. Abb. Hoſt cap. audi-
tis de in integ. reſt. Alber l. bene à Zenone C de quadr præſcript.
Sed præcipue difficultatis eſt, an Epiſcopus posſit? Poſſe cenſuit Caldeus *Conſ 5.* 2
de Reb. eccl non alien. Oldra. conſ 172. Col. 3 & conſ. 254 ad obiectus Col. 2 hiſce præci-
puis rationibus, quod præſcriptione ac ſententia epiſcopali iuri præiudicetur, ac
aduerſus eum his titulis exemptio acquiratur. *cap. auditis, de Præſcript. cap. cum inter*
de Re iudicat.
Regula tamen communis eſt, non poſſe in totum eximere. *gloſ. cap. 1. in pr de pri-* 3
ui leg in 6. vbi Philipp. Franc. n. 4. verſ In glo 2. Abb cap cum olim num. 4. de priuileg d.
cap. conſtitutus cum glo de religioſ. domibus in cap. cum venerabilis de cenſibus cap eum in-
ter: vbi etiam Felin. de Re iud n 3. & 4 glo. ſolemnis cap. viſis 16 quæſt. 2. Felin. in ſuo re-
pert. verſ. Epiſcopus cum conſenſu capituli. 4
Quam ſpecifico octo modis. Imprimis vt à viſitatione, 2. à procuratione, 3 à cor-
rectione eximere non posſit, *cap viſis 16. quæſt. 2.* Ne quidem vlla præſcriptione, *c.*
cum ex officij de præſcript. Io Franciſ. Pauinus auditor Rotæ tractat, de viſitatione prima
part. quæſt 4 num. 22. & 24. Molina de Iuſtit. & Iure to. 1. tract. 2. diſput. 85 fol. 358. A.
in fine & diſput. 79. fol 326. E. verſ. obedientia. Niſi tamen detur de alio prælato, vt
infra dicetur.
Quarto neque à Cathedratico, *cap paſtoralis cum glo. vbi etiam Hoſtienſ. de donat.*
glo. cap quicunque recognouerit 16. q 7. quod ita appellatur, quod detur Epiſcopo pro
honore Cathedræ *cap. placuit 10 quæſt. 3.* idem quod ſynodaticum, quia in ſynodo
ſoluitur *cap olim de cenſ. 10. Hugo de officio quatuor prælatorum part. 12 tit. de exact. E.*
piſcopi. Io Franciſc. tract. de viſit. quæſt. 5. primæ partis num 12. & ſeqq quod adeo ve-
rum eſt, vt pro libertate Cathedratici ſeu ſynodalici non currat præſcriptio con-
tra Epiſcopum. *Card. Clem. 1. in 3. qu. 1. de Iur. patr. Balbus de præſcript. in 5 parte quæſt.*
16. Henricus Rotteus tract. de ſynodo part. 3 nu 87.
Quinto ſimiliter neque à iure reuerentiæ eximere poteſt. *Bald. l. fin. C. de bon. lib.*
Argſt. Lud l. ſed ſi hac §. patronum ff. ſol. matr. vide Felin. cap. cum inter num. 3. de Re iu-
dicat. Iacob. Puteum lib. 3. deciſ. 115.
Sexto nec à charitatiuo ſubſidio *cap. cum apoſtolus de cenſibus, late Bartholom. Bel-*

lencinus rotæ auditor tract. de charitat. subsidio quæst. 47. per tot. est enim etiam ad instar aliorum ius impræscriptibile *Belleus d. tract. quæst 50. nu. 7. & 9.*

Septimo nec à iure institutionis *arg. cap. cum satis de offic. archidiac. ca. 2 de capell. Menoch. lib. 6.*

Postremo nec ab iis quæ sunt Ordinis Episcopalis quæ refert Hostiensis in cap. dilecto de officio Archidiac Notantur autem hi casus inter ceteros DD. ab Abbate & Io Andr. in cap. cum venerabilis de censibus Frederi cons. 248.

Verum quia superius ad quæstionem respondimus regulariter negatiue, rarumq; est in iure vt generalis assertio subuerti non possit *l. omnis diffinitio ff de reg. Iuris.* Hinc regulam seu communem istam opinionem restringo Imprimis vt Episcopus possit Ecclesiam eximere initio Fundationis. Ratio est quia tum nondum est quæsitum Episcopatui Ius superioritatis, *Anto. de Butr. & Imola. cap. cum inter de consuet. Caldeus d cons 5. Felin. d. cap. cum inter num. 4. Cardin. cons. 11 quædam societas. Lud. allegat. 44.* & translatitium est, quod repudiatio futuri iuris non sit alienatio, sicut etiam qui occasione acquirendi non vtitur, non dicitur alienare., *l. alienationis §. qua occasione ff. de verb. signific. Fabian. de mente tract. de empt. & vendit. quæst. 4 quæst. 22. numer. 15.* Quamuis Butrio & Imolæ reluctetur Fredericus *d. cons. 248*

6 Secundo vt possit per modum Vicariæ perpetuæ: excipiendo tamen iura de quibus Abbas *c. Cum venerabilis n 5 de censib. & in c. Constitutus, n. 10. vbi etiam Innocent. de Religiosis domibus:*

7 Tertio eximere potest præscriptionem patiendo. vix est enim vt non videatur alienare qui patitur vsucapi, *cap. auditis cap olim vbi DD. de præscript l alienationis ff, de verbor. sig Fabian. de monte de empt. & vend. quæst. 4. quæstione 22. n. 13* de præscriptionibus autem aduersus Episcopum late Francisc. Balbus de præscript. in prima parte quintæ partis princip quæst. 11. & seqq.

Quarto à sententia pro exemptione legitime lata non appellando *cap. Cum inter vbi Abb. Felin. & DD. de Re iudic. per ea quæ notat Io. Bertachinus tract. de Episcopis in quarta parte 4. libri: quæst. 7 nu 22*

8 Paucis in cæteris casibus exceptis octo prænotatis Episcopus eximere potest *Abb cap. Cum inter num. 13. de Re iudic. cap. Pastoralis num. 5. de donat. & d. cap. Cum venerabilis de censib. vbi Io. Andr. & DD. vide Innoc. d. cap. Pastoralis n. 5. 6 7. de donat.* Id tamen si faciat solemniter, cum causa, & consensu capituli, alioquin non valeret *Archidiac. cap. visis 16. quæst. 2. Specul. de dispensat. §. nunc de Episcoporum versic. 76. cum addit. Fred d. cons 248. per cap. nouit de his quæ fiunt à præfato. Clement 2. de Reb. Eccles non alien. cap. fine exceptione 12. qu. 2.* Abundat autem robore si accedit confirmatio Papæ, *cap. constitutus vbi DD. de Relig. dom. glo & Abb. d. cap. Cum venerabilis num. 4.* quæ præsumitur transacto cursu decennij, *Ita Menoch. de præsumpt. li. 3. c. 132. n. 53 Tiraq. de præscript. §. 1. glo. 4.* per tot.

Restat

Reſtat ſolutio argumentorum Caldei & Oldradi quæ ſoluuntur alio argumento, à violatione tam dialecticis *Chriſtoph hegendor. in dialect. legali lib. 2. tomo 15.* quam Iuriſconſultis vſitato *l. mulier cum l. ſeq. ff. ad S C. Velleian.* Etenim contra arguo: Epiſcopus poteſt per præſcriptionem Eccleſiæ tacite præiudicare, ergo non poteſt expreſſe per exemptionem. Ratio eſt, quia diſpar eſt ratio taciti & expreſsi *Præſes in loco, ab expreſſo ad tacitum.* Ideoq; clericus tacite poteſt iuriſdictionem alieni Epiſcopi prorogare; expreſſe non poteſt. *cap. ſi diligenti cap. ſignificanti c. dilecti de foro competenti Præſes eodem loco.* Et vt paucis multa, Epiſcopus tacite quidem Eccleſiæ præiudicare poteſt, expreſſe vero non poteſt. *Bertachinus tract. de Epiſcopis in quarta parte quartæ partis quæſt. 7. n. 22.* Parum vrget ſecundo, quod adfertur de ſententia: quia negligentia Prælati non appellantis tacite præiudicat Eccleſiæ, quod expreſſe non poſſet, *cap. biduum 6 quæſt. 2. cap. Sæpe vbi DD. de appellat. glo. & DD. cap 1. vt lite non conteſt. Abb. cap. 1. de dolo & contumacia Bertachinus d. quæſt. 7. num. 22.* 9

Succeſsiue quæritur tertio, an Archiepiſcopus poſsit? Cauſa quæſtionis eſt, quod Archiepiſcopus dicitur velut Princeps Epiſcoporum: eſtq; in ſua metropoli ſeu Archiepiſcopatu ordinarius ordinariorum. Sicut enim totius Epiſcopatus Eccleſiæ in poteſtate ſunt Epiſcopi, ſic Eccleſiæ totius Archiepiſcopatus (inquit canon) ad diœceſim pertinent Archiepiſcopi *cap 1. 9. quæſt. 3. Spec. de ſentent. § 6 verſ. Quid ſi Epiſcopus Bertachinus de Epiſcop. in prælud io n. 13. Anton. de prat. de Iuriſdict. Epiſcop. cap. 6 num. 17.* Diſtinguendum eſt, vt in diœceſi ſuffraganeorum non poſsit *tex. cap ſicut vnire de exceſſib. prælator. cap. duo. c. paſtoralis de offic. ordin. c. nullus de Iure. patr. Abb. d. c. Cum inter n. 14. de Re iudicat.* In ſua autem eadem poſsit quæ Epiſcopus. *Abb. d. c. cum inter.* 10

Ratio eſt, quia licet Archiepiſcopi ſint ordinarij totius prouinciæ ſiue metropolis cuius gerunt ſolicitudinem, non ideo tamen cuiuslibet de prouincia, ſed iuriſdictio in quemlibet dicitur eſſe impedita, paucis quibuſdam caſibus per gloſ. & DD. exceptis. *glo. ſolemnis cap. paſtoralis de offic. ordin. Io. Franſciſc. Pauinus de viſitatione part. 1. quæſt. 10. n. 50. & ſeqq.* Quos Hoſtienſis *tit. de offic. ordinar. §. ſunt autem* expreſsit his verſibus

Officium varium, forus, appellatio, crimen,
Peccans, non patens, res, conſultatio, deſes,
Præſul, canonici tumidi, ſententia nequam,
Viſitat, indulget cuſtos, quia Papa dat vſus
Permutat, ſociis ſuſpectus, cumq; remittit
Caſibus his primas ſubiectos præſulis arcet.

Porro, ſi conſentiente Epiſcopo Archiepiſcopus eximeret, tum non tam ab eius 11
auctoritate, quam ex conſenſu Epiſcopi exemptio vires, & robur aſſumeret,

Arg. cap. Cum inter in verbis cum ſuæ teſtimonio. R; quondam Veronenſis Epiſcopi qui eiuſdem Eccleſiæ Archipresbyter extitit factum fuerat & completum vbi etiam glo. & Abb. n.14. de re iudic. quo in caſu cenſuit gloſſa *in cap. placuit 16. quæſt. 6. per cap. Archiepiſcopus 9. quæſt. 3.* adhibendum eſſe conſenſum omnium Epiſcoporum prouinciæ;
12 quod tamen Abbati diſplicuit *d. cap. Cum inter n.14. de Re iudic.* Eadem dicta ſunt de Patriarchis *cap. duo. de offic ord.* id eſt patribus patrum, ſeu primatibus, ordo in iure poſt Pontificem ſummus. Quæ enim dicuntur de Epiſcopis eadem etiam habent locum in Archiepiſcopis & Patriarchis *Caccialup. de vnio. art. 4. n. 5. verſ. 3. vol. tract. 15. fol.* 150 quales olim quatuor tantum erant: Conſtantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, Hieroſolimitanus, *cap antiqua de Priuileg. cap. cleros diſt. 21. ca. omnes ſine diſt. 22.* hodie ſunt Bituricenſis, Piſanus, Aquilegienſis, Venetus, de quibus Nicolaus Boerius *de ordine graduum vtriuſque fori part. 1. n. 13. & ſeqq. Franciſc. Pauinus de viſit. part. 1. quæſt. 2. num. 8. & ſeqq.* Petrus à monte *in Monarchia Concilior. Rubr. ordo aßiſtentium concilio n. 2.* Marcus Mantua *tract. de concilio num. 75. & ſeqq.* Io. Hugo *de officio quatuor prælatorum § Erant etiam olim apud.*

13 Sed quid de legato? Non poſſe eximere, etiamſi eſſet legatus à latere certi iuris eſt, probaturq; duplici ratione. Prior eſt, quod exemptio ſit de reſeruatis papæ. *late Abb. cap. vlt. nu. 1. & ſeqq. cum apoſt. de confir. vtili, vel inutili Rebuff. in praxi benef. par. 1. tit. de Reuoc. vnion. num. 26. glo. in cap. quod translationem. de officio legati,* ac proprie Apoſtolicæ ſedi competat *glo. cap. 1. verb. exemptionis de priuileg. in 6. vbi Philipp. Franc. n. 4. verſ. in gloſſ. 2.*

Translatitium autem eſt quod vbi requiritur Apoſtolica indulgentia, non valet indulgentia legati, *tex. cum glo. in clem. per literas de præbend. Clem. quia contingit §. 1 verſ. Apoſtolicæ de relig. dom. Bellen. de charit. ſubſid. quæſt.* 40. prout nec in generali legati à latere commiſsione tranſeunt caſus papæ reſeruati. *Nicolaus Boerius tract. de poteſtate legati à latere n. 24.*

Poſterior eſt, Quia legatus à latere nihil poteſt facere quod tendat in violationem iuris communis, quod Abbas dicit eſſe regulare *cap fin. nu. 2. cum add. de confir. vtili vel inutili. Boer. d. tract. de pet. legati à latere n. 44. Villadiego tract. de legato. par. 1. quæſt. 9. n. 64. per cap. pen. & vlt. de filiis presbiterorum.* eximere autem & aduerſatur iuri. *cap Omnes baſilicæ 16. quæſt. 7. Milis in repertorio verb. Epiſcopus fundat. fol. 127. & Epiſcopus ſolus fundat fol. 130. per tex. cap. cum Epiſcopus de offic. ord. in 6.* & plurimum præiudicat Eccleſiæ. *Baron. in annal. Eccl. tom. 8. anno 676. Pontifice Adeodato fol. 517. latißime Durandus de modo celebrandi concil. generalis tit. de exemptionibus à n. 15. vſque ad n. 75. Concilium Tridentinum ſeßione 24. cap. 11. & 20. de Refor.* Ideoq; non eſt facile (inquit Fel.) concedenda exemptio *ca. Cum non liceat n. 1. de præſcript.* Sed potius reiicienda *Rom conſ. 37. Innocent cap. dudum de priuileg.*

14 De Pontifice videtur voluiſſe dubitare Durandus *tract. de modo generalis Concilij*

part.

part.1. Rubr.4.n.18.43.44. & seqq. Sed tamen nihil dubij ſubeſt, *glo. cap 1. in pr. vbi*
etiam Francus de priuileg. in 6. cap. frater 19 quæſt.1. cap. luminoſo 18. quæſt.2. glo. cap.
quod translatione de offic. legati, & optime in noſtris terminis Pariſius conſ.22.n.11. & ſeq.
vol 4. expreßim Mandoſius de ſignat gratiæ tit. exemptiones verſ. eximere proprie eſt Apo-
ſtolicæ ſedis. Anchar. conſ.132 n.5 Spec. tit. de legato. §. nunc oſtendendum verſ.11. l. nemo.
C. de decurionibus lib.10. cap. Cum inferior vbi glo in verbo exemplum. & Abb. de maiorit.
& obedient. Quid enim ei abnegabimus de quo inſigne illud D. Bernardi? *2 de Con-*
ſider. ad Eugen. Age indagemus adhuc diligentius, quis ſis, quam geras perſonam „
in Eccleſia Dei, Quis es Sacerdos magnus? Tu princeps Epiſcoporum. Tu hæres „
Apoſtolorum, tu primatu Abel, Gubernatu Noe. Patriarchatu Abraham, Ordine „
Melchiſedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyſes, Iudicatu Samuel, poteſtate „
Petrus, vnctione Chriſtus. Alia multa de Pontificis poteſtate leguntur apud An-
ton. de Roſellis *tract. de Conciliis capit. Sententia quæ potius attendenda ſit. 17. & Capit.*
Pontifex circa quos & vbi poteſtatem habeat. cum aliis plurimis capp. ſeqq. Item eundem
tract. de poteſtate Imperatoris & Papæ, per tot. Catald. de Bonon. pag. *tract. de pote-*
ſtate papæ. Prætereundum tamen non eſt, quod, etſi pontificis ſit proprium exime-
re, tamen quod à ſe, vel Romana curia eximere non poſsit; *Abb. cap. ſi quis nu.2. de*
Maior. & obed. Selua tract de beneficio part.3. quæſt.8 num.16. & tract. de Iureiurando
part.4. nu.39. Belleus de charit. ſubſid. quæſt.58 n 4. Reſtaurus tract. de Imperatore q 50.
n.32 Felin. cap Cum non liceat num.14. de præſcript. nec aduerſus eum præſcriptione
exemptionem acquiri, verius eſt. *Felin. cap. cum nobis, de præſcript. & d.c cum non li-*
ceat. Milis in repert. verb. præſcribere nemo fol.358. Abb. cap ad audientiam n 18. & 19 de
præſcript. Reſtaur. de Imperatore d. quæſt.54. n.6. idq; ne dentur acephali, quos Eccle-
ſia reiicit. *cap. nulla ratione diſt.93. vbi glo.* quod de omnimoda & totali exemptio-
ne accipiendum eſt: ſpeciali enim priuilegio, vt puta charitatiuo ſubſidio, decima
papali, aut alio eiuſcemodi iure à Pontifice quis eximi poſſet. *cap decet de reg. Iur.*
in 6. cap.1. & 2. 25. quæſt.2. Bartholom. Bellencinus de charitat. ſubſidia. quæſt.58. n.3.

Vnde itum eſt in aliam, & quidem arduam quæſtionem, an Princeps priuilegio 16
aut præſcriptione eximi poſsit à punitione Pontificis, ſeu quod in idem recidit ne
ab eo excommunicetur? Poſſe videtur iudicare extrauagans Io.22. incip. frequen-
tes, ſub finem dignitati enim principis parcendum eſt. *Maſſa ad formulam Cam. ob-*
lig. tit. Reliqua proceſſus, n.21. Verum eſt eiuſmodi Priuilegia, & vana eſſe, & nulla,
late Roder. Epiſc. Sameren. lib de Origine principatus parte 2. charta 77. & ſeqq. §. ve-
rum §. tertio. Reſtaurus tract. de Imperatore quæſt.50. nu.32. quæſt.111. caſu 77 per cap.
Cum inſtantia vbi. DD de cenſibus cap. per venerabilem. Qui filij ſint legitimi cap. Licet
de foro compet. cap. nouit. de Iudic. l. Iubemus nullam vbi DD. C. de Sacroſ. Eccleſ. cap.
cum non liceat de præſcript. Et eſt concluſio Abbatis. *d. cap. cum inſtantia.* His ver-
bis: Quinimo dicit Io. Andr. ſe non credere quod Papa poſſet aliquem priuile- „

giare ne teneatur venire ad eum, vel vt per eum non posit excommunicari, & ego hoc habeo pro indubitato, quia cum Papa teneat locum Dei in terris vt in cap. 2. de transl prælator, non debet aliquem eximere sua potestate, cum per hoc eximeretur à potestate Dei. vnde contra summam potestatem Papæ, non valet præscriptio vt not. Innocent. *cap. bonæ 2. de postul. prælat.* Ita ille, Idem censit Felin. *in d. cap. cum non liceat. n* 14. *in fine de præscript.* tum ne dentur acephali, sine Rege, sine capite, vt locustæ *Abb. c. per venerabilem num. 9. & 37. Qui filij sint legitimi Fel. Abb. & DD.*
17 *cap. cum non liceat de præscript. cap. nulla, dist. 93.* tum ne sit in manu Pontificis abiiciendi à se claues ac sibi manus ligandi. *ca. innotuit de elect. dicam infra lib. 3 cap. 1 n. 2.* Quam sententiam docte confirmauit Gregorius Sayrus Theolog. Benedictinus *tom. 1. Theologiæ moralis lib. 5. cap. 10. n 12.* dicens ne quidem eiuscemodi priuilegio quemquam immunem esse à censuris Bullæ Cœnæ Domini. *qua de re dicam infra lib. 4 quæst 75.*

QVAESTIO IV.

Ius exemptionum an sit fauorabile vel odiosum.

SVMMARIVM.

1. *Agentis intentio inspicienda.*
2. *Leges, statuta, priuilegia, iudicanda ex intentione concedentis.*
3. *Exemptiones an concessæ fauore exemptorum.*
4. *Exemptiones an extendantur ad instar priuilegiorum.* 15. 16.
5. *Ius exemptionum odiosum.*
6. *Pontifex diœcesanus totius orbis.*
7. *Exemptiones restringendæ.* 8 14. 17.
10. *Ampliatur etiam ad exemptiones inclusas corpori iuris.*
11. *Masculinum non concipit fœmininum.*
12. *Reditio ad ius commune fauorabilis.*
13. *Cum fauor & odium concurrunt, præualet odium.*
18. *In dubio iudicandum pro ordinario.*
19. *Iurisdictio ordinaria valde fauorabilis.*

1 VIderi fauorabile ius exemptionum non paucis probari potest argumentis: quę priusquam attingam præmitto, vt cognoscatur qualis sit actus, inspici debere an agens principaliter motus sit ob fauorem, aut etiam ob odium. Primo casu fauorabilis, altero odiosus iudicatur, *l. qui exemptionem, in pr. vbi Barth. & Bald. ff. de cond. indeb. Bald. l. 1. col. 10. vers. sed hic quæro de effectu C. de summa trinit.* estq; gene-
2 rale vt statuta, leges, priuilegia censeantur fauorabilia ex principali intentione concedentium. *Bald. l. venia vbi DD. C. de in ius voc. cons. 433. Domina Ioanna col. 2. lib. 3. Nicolaus milis in repertorio verb. lex dicitur fauorabilis.*

Atqui, nemo dubitauerit exemptiones concedi fauore exemptorum, quandoq; vt liberati iugo ordinarij quietius viuant: quandoque etiam fauore sanctæ sedis, cuius

cuius intereſt habere multas immediate ſubiectas, ideoq; in odium ordinariorum *late Rebuffus Reſponſo. 142. cap quam ſit 18. quæſt. 2.*

Deinde exemptiones ſunt priuilegia Principum, quæ late, & omni cum fauore dicuntur interpretanda & extendenda, *l fin. vbi DD. ff. de conſt pec. l vlt. vbi tex. ff de conſt. princip.* ſic etiam diſpenſatio quæ alioquin odioſa eſt late interpretatur. *cap. 1 de filiis præbit. in 6.* Poſtremo, quando fauor & odium concurrunt dicitur conſide- 5
randus fauor. *Abb. c. in litteris in fin. de Reſt. ſpol. per not. in d. l. 2. C. de in Ius vocando* 6
Bald. l. 2. C. Qui non poßit ad libert peruenire. Communis tamen concluſio eſt ius hoc exemptionum eſſe odioſum. Ratio eſt, Quia ſicut Pontifex Diœceſanus eſt totius orbis *cap. cuncta per mundum 1. & cap. cuncta per. 2. 9. quæſt. 3. Troilus de Canoniſat. ſanct dubio 2. n. 8 9. 28. 29.* & Imperator dominus vniuerſi orbis protectione atque dignitate *glo. ſolemnis in cap. Adrianus Papa diſt. 63. text. l. deprecatio ff. ad l. Rodiam de iactu. Bald. cap. 1. n. 2. de allodiis. Menoch lib. 2. præſumpt 14 n 3. & ſeq. Reſtaurus tract. de Imperat. quæſt. 52. & 53. n. 19.* Sic Epiſcopus fundatam habet intentionem vbique & in omnes ſuæ Dioceſis *cap. cum Epiſcopus vbi DD. de offic. ord. in 6. cap. omnes Baſilicæ 16 47. cap. nouerint cap. nouerint cap regenda cap. ſic quidam 10 quæſt. 3. cap. cum contingat de foro compet.* niſi tamen conceſſa ſit exemptio: quæ quidem quia eſt contra
ius commune. *Abb. cap. recepimus n. 4. de priuileg. in cap 1. n. 10. de offic. ordin.* ideo (vt 7
& omnia quæ communi iuri repugnant) dicenda eſt iuris odioſi *Abb. cap. quia circa in 3. not de priuileg. in cap. olim ſuper glo. 1. de verb. ſig* Eſt enim omnis receſſus à iure communi odioſus. *Abb. cap. cum dilectus, de conſuet cap 1. & 2. de filiis præsbit. late in materia exemptionum Durandus tractat de modo concil. general. part 1. Rubr. 4 n. 15 & multis ſeqq.* Ideoq; ſtricti iuris *cap. quæ à iure de Reg. iuris in. 6. l quod vero ff de legib. Barth. in repet l Cæſar ſub finem ff. de public. & vectigal Bald. poſt Iacob. de ar et. l non poſſunt in 2. lectura ff. de legibus.* Ac proinde exemptiones, quia præiudicant ordinariæ 8
poteſtati quæ eſt fauorabilis, quantum fieri poteſt reſtringendę *Franc. c. 1. n. 2. verſ. 3. nota de priuil. in 6 in c. ne aliqui n. 1. c per exemptionem n. 5. verſ. in glo. eodem tit. Abb. c. ſane. per totum de priuil. Iaſon l. ſi ſic ſtipulatus n. 12 ff de verb. oblig. Et l. 1 ff. de Conſt. Abbas conſi. 102 n. 2 verſ. Tertio facit vol 1. Innocent c. dudum de priuilegiis.* Vt & reſcri-
pta, priuilegia, gratiæ Pontificum, & id genus ſimilia, in quantum à communi iure 9
recedunt *late Fel. cap. cauſam quæ de Reſcrip. Io. Baptiſta Leonellius tract. de ſurrept. reſcript. quæſt. 3. art. 7. Tiraq. de Retract. conſang. § 1. glo. 9. n. 180. & ſeqq. & latißime §. 35. glo. 1. Bald. c. ſuper litteris Col. 1. de Reſcript. Rebuff. in praxi benef par. 1. Tit. differentia inter priuilegium & Reſcript. n. 23. in fin.*

Quæ etiam extendo ad exemptiones in corpore iuris clauſas. *Andr. Gammarus* 10
tract de extenſionibus n. 164 Francus c. cum de diuerſis n. 4. de Priuil. in 6. glo 6. vt circa de electio in 6. & c. Conſtitutionem de Regular ideoq; exemptio conceſſa fratribus minoribus non extenditur ad ſorores eiuſdem ordinis, quod contra Roiin: de Forlij

in

in l.tres fratres ff.de pact per illum tex.& l lucius §.quæsitum ff.deleg.3.l.lucius §. mœnia ff.ad trebell.l.lucius ff.fam.hercisc. & Flamminium Paris.*de Resig. ben.part.1.lib.3.qu.12.* dicens *dispositum in Abbate habere locum in Abbatissa.* Censuit Baldus *in d.§. Mœnia.& in l.quicunque col.4.C.de seruis fugit,* Et post eum Alex *Cons.15.vis.testamenton 3 vol.4* & merito.regulare enim est in priuilegiis, aut rescriptis masculinum
11 non concipere fœmininum,*late Tiraq. de retract.consang.§.1.glo.9.n.18 ..& seq.not. Decius l.feminin.æ n.6 .& seqq.ff.de Reg iuris.* DD.*l.verbum hoc si quis vbi Rebuff. Alciat. ff.de verb.signific.* Quæ notanter limitantur in exemptione ab ordinario speciali; puta,qui non habet iurisdictionem ordinariam de iure,sed ex priuilegio,præscriptione, consuetudine,aut aliter, de quo Nauarrus *Cons.9. de priuileg.tomo secundo.*
12 eiusmodi enim exemptio,seu reditio in iurisdictionem veri ordinarij, vt & reditio ad ius commune, omni digna fauore esset iudicanda *cap. ab exordio cum gloss. dist.35.l.si vnus § pactus ne peteret vbi DD.ff.de pact.late Fel.cap. cum accessissent col 1. de constit. Gosadinus cons.1.num.35. cons.9.num.31. Abb.cap. olim num. 5.de verb.signif. Rebuff.in praxi benef.part.1.tit.differentia inter priuileg. & rescript.* Vnde (quod notandum est) elicitur, quod licet exemptus ab ordinario, & immediate subditus Papæ,non possit se submittere extraneo superiori sine licentia Papæ, tamen ordinario suo bene se submittere potest, quia hoc modo res simpliciter redit ad ius commune, sunt verba Felini & Iasonis,*l.si vnus §. pactus ne num.9 ff.de pact.Felin in suo repert.verb exemptus ab ordinario & immediate subditus Papæ.fol. 53.col. 1. Abbas c. significasti n.10 de fero compet.in c de offic.ord.Nauar.cons.13.de priuileg.t.2.* Sic clericus licet de iure non possit consentire in alium iudicem sine venia sui Episcopi,*d.c. significasti.* Si tamen ex iure speciali sit subiectus prælato inferiori ab Episcopo, vt in suum Episcopum consentiat,non requiritur licentia prælati *Ias. d. §.pactus ne nu. 9 Felin repert. verb.Clericus qui est subditus fol 20.col.1.& cap.Cum accessissent num.5. de const.*quia(inquit ibi)adhoc vt res reuertatur ad ius commune, à quo per viam specialem exierat potest inferior venire contra dispositionem superioris. Id quod magis apposite discutietur infra *Libro 2.cap.5.n.18 & sequentib.*Quæ cum ita sint patet satis responsio ad obiecta in principio. Et quidem primum soluitur dupliciter. Imprimis quod etsi exemptiones interdum fauore exemptorum concessæ sint,tamen principalius intercessit odium ordinariorum,vt late deducit Rebuffus *Respons.142.*

13 Porro cum in dispositione concurrunt fauor & odium, ea simpliciter censetur odiosa *Io.Andr.c.vlt.sup.glo.5.vbi Anchar.dominic. Francus n 6. in fine de verb. signif. Bald.l.1.col.1.vers.Item nota quod priuilegium ff de constit. princ. Milis in repert. verb. lex dicitur fauorabilis & verb priuilegium si in vno.*

14 Secundo exemptiones aduersantur iuri communi *d. cap.basilica d.cap.significasti d.cap. Cum Episcopus.* Omnis autem recessus à iure communi est odiosus *cap.1.&*

2 de filiis præsbit.in 6.Abb.cap olim n.3.de verb.significat.late Durandus d.parte 1.Rubr.
4.n.15.& seqq vsque ad num.75. Ad ſecundum, fateor exemptiones eſſe priuilegia 16
Principum: ſed tamen quia præiudicant iuriſdictioni ordinariorum, quæ eſt valde
fauorabilis *cap.peruenit 11 quæſt.in fin.Franc.d.cap.per exemptionem n.5.* debent ad in-
ſtar omnium priuilegiorum ſtrictisſime interpretari vt minus quam fieri poteſt
præiudicent tertio. *Felin.c.cauſam quæ n.10.& ſeqq.de Reſcript.* Licet bene reſpectu
concedentis admittant interpretationem extenſiuam *Abb.cap olim n.7.de verb ſign.*
late Iaſon & DD.l.beneficium ff.de Conſtit.Caſtrenſ.lib.2.C de in ius vocand. vbi etiam
DD.Milis verbo.priuilegium principis contra eum.

Ad poſtremum, reſpondetur partim vt ad primum, partim quod hic verſetur 17
etiam odium reſpectu exemptionum, ex eo quod dicantur excitari perturbationes
& diſſolutiones. *Concil.Trident.ſeſſ 24.cap.11.de Refor.Durand.d.parte 1.Rubr. 4 à n.*
15.vſque ad n.75.Choppin in ſuo Monaſticon lib.1 art.2.num.22. Vnde inquit D Gre-
gorius in epiſtolis, ſi ſua vnicuique Epiſcopo Iuriſdictio non ſeruetur quid a-
liud agitur niſi vt per nos per quos Eccleſiaſticus ordo cuſtodiri debet confunda-
tur? *c.peruenit 11.qu.1.Riga cap.cum M.n.195.de conſtit.* aut ſi verſatur qualis qualis
fauor, certe ille priuatus eſt, ceditq; fauori ordinariæ iuriſdictionis, qui publicus
eſt, *per not.Franc.& DD.cap.odia de Reg.iuris in 6.* Et ne multa: ſi exemptiones ſunt
contra Ius commune, (vt eſſe probatum eſt ſupra) quantumuis certe ſint exempto-
rum fauore introductæ, tamen nihil dubitantum eſt, quin ſimpliciter tanquam
quæcunque iuri communi contraria, ſint odioſæ & ſtrictim interpretandæ. Sic de 18
retractu conſanguinitatis concludit Tiraq. *in præfat.num.67.* Hinc in dubio ſem-
per præſumendum eſt & iudicandum pro ordinario *Feder.Conſ.130.Abb.cap.Quon-*
dam numer.4 cum addit.de priuileg. cuius iuriſdictio eſt valde fauorabilis, *cap.per-* 19
uenit 11.quæſt.1.& cap.qui reſiſtit quæſt.3.Archidiac.in cap.Frater 16.quæſt.1.n.3. Et eſt
ratio quia fiunt in præiudicium poteſtatis ordinariorum, quæ vtique fauorabilis
eſt, & extendenda.

QVAESTIO V.

Diſpoſitionem generali, an comprehendantur exempti?

SVMMARIVM.

1. *Diſpoſitio generalis non extenditur ad caſus priuilegiatos.*
2. *Exempti ſunt honore, & prærogatiuo digni.16.*

1 NOn comprehendi exemptos sub generali dispositione, multa videntur arguere. Imprimis, Quod dispositio generalis non extendatur ad casus speciales, & priuilegiatos, sed eorum gratia veniet restringenda, nisi tamen specialiter de illis caueatur. *Abb. cap. verum numer. 22. de foro competen. glo. & text cap. 2 de præbend. in 6. l. in testamento vbi Fulgos. C. de Testamen. l. Hac consultissima vbi gloss & DD. C. Qui testam. facere poss. Alciat. l. postquam liti sub finem C. de pact.*

2 Cum ergo exempti, tanquam eximij, sint meliore loco, ac omni fauore, priuilegio, & honore, aliis præferendi, *cap. per tuas vbi gloss de maiorit. & obed. cap. vt Apostolico vbi Franc. num. 3. de priuileg. in 6. Petr. Brixiens. in repert. verb. Exemptio vers. An Prælatis Henricus Botteius de Sinodo Episcop. par. 3. numero 17.* Generali dispositione comprehendi non debent. vt hoc in puncto tradit Bald. *l. 1. Colum. 6. vers. vnde quæritur. C. de furtis Castrens. Cons. 313. postrema res ista. vol. 1. Cons. 462. vol. 2.*

3 Secundo, sub generali indictione collectarum non comprehenduntur exempti, *Archidiac. cap. si propter de rescript. in sexto. Angel l. fin, C. sine censu & reli-*

quis

quis Bertachin. de Gabellis part. 7. num. 29. Lucanus de fisco part. 3. de Immunit. collect. num 9. Gigas de pension. quæst. 59. num 9. quod & in charitatiuo subsidio tenet Decius Cons. 154. in causa exemptionis colum. 2. & in Gabellis, Io Gutierrez. tract. de Gabellis quæst. 87. & seqq.

Tertio similiter sub generali appellatione beneficiorum non veniunt beneficia exempta tex. & DD. d. cap si propter. Copus de fructibus lib. 4. tit. 3. cap. 3 Rota decis. 2. de priuileg. in antiq. Sicut quoque nec appellatione beneficiorum diœcesis. Felin. cap. graue num. 2. de offic. ordin. Selua de beneficio part. 1. quæst. 3. num. 21. 4

Quarto generali dispositione seu appellatione clericorum, non veniunt aut comprehenduntur exempti, text. & gloss in d. cap. graue cap. ex parte de priuileg glo. Clement si beneficio de præbend. vbi Cardin. glo. Clem frequens de excess. prælat. Petr. Brixiens in repert. verbo Clericus. 5

Postremo, sicut generali dispositione Papæ non comprehenduntur Cardinales: quia in generali dispositione non includuntur maiora expressis, cap. sedes Apostolica vbi Felin. & DD de Rescript. Ioan. Monach. Ioan. Andr. cap. vnico de schismat. in 6. Gigas de pensionib. q. 59 num. 11. & seqq. Barbatia tract. de Cardin. part. 1. q. 7 per tot. ita etiam exempti. 6

Sed prædictis non obstantibus, concludendum est contrarium. Quod vt probem, præmitto Pontificem esse Diœcesanum, & superiorem exemptorum cap. multa dist 93. glo. & Franc cap auctoritate. § inhibemus vers. in gloss. de priuileg. in 6. Abb. cap. nihil de electione. Vnde, cum Papa aliquid generaliter constituit, ligat omnes suos subditos cap 1. de const. cap. 1. de Censib. Licet autem omnes sint Papæ subditi, longe tamen magis subiiciuntur ei exempti, cum alium non habeant Iudicem: alioquin enim forent acephali, sine rege, sine capite, quas Pontificia iura execrantur gloss. & text. d. cap. nulla. tex. cap. quidam circa fin. 24. quæst 3. 7 8 9

Itaque conclusio est, quod in generali dispositione comprehendantur exempti. Ita concludit, & confirmat Gomesius ad Regulas Cancellariæ tit. de infir. resignat. par. 1. quæst. 5. fol. 73. 10

Ratio est, quia generalis dispositio legis non solum causas sed etiam personas priuilegiatas comprehendit. Bald. l. in fraudem. § vlt. de test. mulit. Decius l. 1. num 9. ff. de regul. Iuris. cum addit. latissime suo more concludit Tiraquell. de retr. Cons. §. 1. gloss. 14. num. 95. vsque ad num. 103. Idq; etiamsi maior aut specialior aliqua ratio in vno quam in alio casu appareret, & etiamsi in odiosis aut pœnalibus versaremur. Gozad. in Cons. 35 breuiter colum. 2. num. 6. Cons. 51. in causa num. 24. Cons. 103. videtur primo num. 3. Cons. 59. prima facie num. 13. Cons. 19. num. 17. Tiraquell. d. §. 1. gloss. 14. num. 101. & seq. 11

12 Hinc est, quod generali prohibitione ne aliquid fiat, includantur etiam exempti. *Ita Philip. Franc. cap. auctoritate §. inhibemus in pr de priuileg. in 6.* quia tantum operatur generalitas respectu omnium, quantum specialitas respectu quorundam. *Castrens. in l. qui ædificium num 3. per l. si seruitus vbi glo. ff. de seruit. vrb. prædiorum. l. si duorum & ibi Barch. ff. de administ. tut l. si chorus ff. de leg. 3. l. omnes C. de præscript. 30. vel 40 annorum. Tiraquell tract. de præscript. §. 1. glo. 11. vers. hac tamen in fine quem omnino in hac materia vide.* Item etiam sub generali dispositione clericorum comprehenduntur exempti. *Nauarrus de datis & promissis pro Iustitia not. 4. vers. sexto noto.* Quæ tamen declaranda sunt, & limitanda, vt obtineant in materia tantum communi & indifferenti.

13 Nam si dispositione generali verteretur aliquod præiudicium speciale exemptionis tunc sub ea non comprehenderentur exempti *arg. l. stichus vbi Barth. ff. de aliment. & liber leg. Bald. l. omnes populi ante finem vers. Item nota quod generale statutum ff. de Iust. & Iure. Decius l. 1. n. 10. 11. ff. de reg. Iuris. Tiraquell. de præscript. §. 1 glo. 11. in fine & de Retract. Consang. §. 1. glo. 14. n. 105.*

14 Ratio est, quia per eiusmodi constitutiones seu dispositiones generales, reuocarentur, aut alterarentur exemptiones, quod iura non admittunt *tex. cap 1. De Constit. in 6. l. decurionibus vbi glo. & DD. C. de silent. lib. 12. Milis in repert. verb. priuilegium non insertum in fol. 372. pag. 2. quod etiam multis auctoritatibus confirmat Tiraq. d. tract. de præscript. §. 1 glo. 11 post princip.* Quod ipsum confirmatur per Henricum Ferendat. *in addit. ad Repert. Milis in verbo priuilegium his verbis:* Priuilegio speciali alicui „ concesso nunquam derogatur per legem generalem nisi fiat de ipso mentio *tex. est* „ *cum sua glo. l. decurionibus C. de silentiar. lib. 12.* quem tex. ad hoc ponderauit Bald. „ *l. non plures C. de sacros. eccles.* refert & sequitur Iacob de S. geminia. *l. 2. §. omnes* „ *autem col. 2. vers. addite ff. de Iudic.* ita ille. „

15 Quod tamen sublimita nisi in dispositione, generali adiectæ sint clausulæ prægnantes, quales sunt non obstantibus, &c. Etiamsi de verbo ad verbum, &c. Cuiuscunque status, &c. aut aliæ eiusmodi Aut subiecta materia vel disponentis præsumpta voluntas aliud suadeat. De quibus compendij gratia Gomesius *in Proemio Reg. Cancell. quæst. 4. 5. & in Comment. ad Reg. de valore exprimento in Impet benef. quæst. 1. vers. Quid in tanta varietate vsque ad vers. Postremo. Felinus cap. accedentes de præscript. Guido de Rescript. nu. 22. & seq. Menoch. de præscript. lib. 2. præsumpt. 12. nu. 3. & seqq. & lib. 6 præsumpt. 38. & 40. per tot. Nauarrus Cons. 12. de Regularibus n. 5. lib. 3. tom. 1. cons. 7. de priuileg. tom. 2. arg. glo. in verbo cuiuscunque Clem. si de beneficio vbi Card. de prabendis.*

Non obstant argumenta in principio opposita quia licet in exemptis præfulgeat quædam nota honoris qua non exemptis quadantenus præferuntur *d. cap per tuas Franc. d. n. 3. Petrus Brixien. & Henric. Botteius supra cit.* tamen eiusmodi præeminen-

tia

tia non liberat à vinculis legis siue generalis dispositionis argumento eius quod de Augusta dicitur: quæ etsi fulgeat radiis Augusti, *l. fiscus §. fin. ff. de iure fisci.* tamen generali constitutionum dispositione comprehenditur, *tex. not. l. princeps ff de legib.* 17
Hinc est quod dicitur, dispositionem generalem quamuis odiosam, quantum petitur lata interpretatio oriens ex proprietate verborum, generaliter esse intelligendam *Ang. l. vlt. vers. vltimo quæritur ff. de const. princip. per tex. l. cum lege vbi Aret. ff. de Testam. Tiraq. d. tract. de præscript. §. 1. glo. 11. vers. Idq. adeo procedit.* Quod ipsum post Tiraq. censuit Gomesius his verbis, Dispositio (inquit) generalis capit omnes ,, suas species, etiam qualitate differentes vt notat Bald. l. in fraudem ff. de milit. test. ,, per tex. l. 1. §. quod autem ff. de aleat. not. Decius cap. 2. de præbendis & alibi sæpe. ,, Ita ille. *In comment. ad Reg. de Impetr. benef. vac. per obitum famil. Cardin. quæst. 8. vers. Et pro isto in fine.*

Ratio est, quia tantum operatur dispositio generalis in genere, quantum specia- 18
lis in specie *l. si duo vbi Barch. ff. de adm. tut. l. si chorus ff. de leg. 3. l. omnes C. de præscrip. tri g. vel quadraginta annorum.*

Non obstat secundum. Quia exempti ideo non comprehenduntur in generali 19
indictione collectarum, ne per constitutiones, & dispositiones generales priuilegium eo in casu specialiter concessum, reuocetur, vt præter cæteros in prima declaratione à me vocatos in auctoritatem, apposite probat Decius *l. 1. nu. 10 & 11. ff. de Reg. Iuris glo. cap. graue de offic. ordinar.*

Ad tertium negatur simpliciter quod appellatione beneficiorum non com- 20
prehendantur exempta. Ita censet Gomesius concludens ea comprehendi sub regula Cancellariæ, de infirmis resignantibus. *Lud. Gomes. ad reg. Cancell. Reg. de infir. resig. quæst. 5. Philip. Franc. cap. si propter num. 8. & 9. vbi explicat Archid. de Rescript. in 6.*

Hinc est quod si concessum fuerit Episcopo priuilegium vt habeat fructus be- 21
neficiorum vacantium in sua Diœcesi, habebit etiam fructus beneficiorum exemptorum suæ Diœcesis. *Anton. de Rosellis tract. De Indulgentiis num. 314. & seqq. Io. Copus tract. de fructibus lib. vlt. ca. 3. num. 14. & seq. Abb. cap. pro illorum num. 6. in fine de præbendis.*

Translatitium enim est, quod appellatione ecclesiarum prouinciæ vel Diœcesis 22
veniant etiam exemptæ *Abb. d. cap pro illorum num. 6. Fel. ca graue n. 1. de offic. ord ca. dilecti pro foro compet. Anton de Rosellis & Io. Copus, iam citati. Cardinalis Clem. Archiepiscopi §. simili n. 15. de priuileg.*

Non tamen si diceretur *de tua Diœcesi* vel *ecclesiarum tibi subiectarum*, adeo qui- 23
dem, vt hic maior sit difficultas ex verbis, quam in re. *Felin. d. cap. graue Io. Copus Rosellis Abb. d. num. 5.* Siquidem differentia statuitur inter has enunciationes, de beneficiis in tua Diœcesi, & de tua Diœcesi: vt in priori comprehendantur exempta;

in posteriori neutiquam: quippe quod beneficia exempta sint quidem in diœcesi,
sed non de diœcesi Episcopi, *Lapus Clem.2.de priuilegiis Abb.d.cap graue num 1.cum*
addit.de offic.ordin. Rosellis d.loco n.315. Petr. Brixiens. in repert.verb.Exemptio vers.an
per mandatum, Et notaui infra quæstione 46 post pr.

24 Ad quartum, respondeo omnino vti ad præcedens: Idq́; argumento à rebus
ad personas, quod est in iure validum, *arg.l.miles ita ff.de milit.testa. & arg. l.si quis*
inquilinos §.si ita legatum de legat.1.Math. Gribaldus de ratio stud.lib.1.cap.18. & præ-
ses in locis à loco ad personas.

Non obstat cap graue de officio ord. Quia illud disponit de clericis tuæ diœce-
sis, qui ad instar beneficiorum non comprehenduntur eiusmodi sermone ex eo
quod tuum importet superioritatem, quam Episcopus non habet in exemptos
25 *Card. cap. Abbatem de Rescrip* Sicut enim loca exempta, sunt in diœcesi Episcopi,
sed non de diœcesi vt dictum est supra, *adde Abb cum add. cap. Apostolice num.de do-*
nat. Ita & clerici exempti sunt in diœcesi Episcopi, sed non de diœcesi. Confirmo
quia clericorum generali appellatione veniunt clerici cuiuscunque gradus, *Fran-*
cus cap.1 in pr.n.2. de clerico ægrotante in 6 cum distinctione tamen quam ibi adfert.

26 Ad postremum licet plerique censuerint generali dispositione non compre-
hendi Cardinales, vt præter alios tenuit etiam Io. de Selua. *tract.de Beneficio parte 3.*
quæst.43.n.3. tamen verius est & communius comprehendi *Felin. ca in iure peritus*
de offic deleg. cap. ad aures col.7. vers. octaua conclusio de Rescrip. c. quod super his col 3.
de fide Instr. Bellensinus tract. de charit. subsid. quæst.66. vbi hic articulus distinctim ex-
plicatur adde exacte Nauarrum distinguentem tractat. de datis & promissis pro iustitia
not 4. vers sexto quæro.

27 Quam opinionem confirmat variis in locis Ludou. Gomesius ad Regulas Can-
cellariæ: asserens ita fuisse iudicatum anno 1531. In Nouembri per Rotam in fauo-
rem Erardi à Marcka piæ recordationis Cardinalis & Principis Leodiensis contra
Cardinalem de Vich. *In proœm Regul.Cancell. quæst.4. vers. ex quo infertur ac aliis in*
locis.

28 Pro coronide, volo prædicta non solum obtinere in dispositione canonis, seu
legis, rationibus præscriptis *& tot.tit.de constit.tam in decret quam in digestis*, sed et-
iam in dispositione hominis: quia dispositio legis & hominis æquiparantur bonaq́;
sumitur argumentatio ab vna ad alteram *l. si in testamento. in fin. ff.de vulg.& pupill.*
Matheus Gribald. tract.de Ration.studendi lib.2.verb.dispositio & lib.1.ca.18. per l non
impoßibile ff.de pactis. Sed ita cum homo disponere potuit: Nam (vt inquit Mar-
29 cus Mantua) dispositione quantumcunque generali, nunquam quis censetur de eo
disponere, quod suæ non est potestatis, *l lucius ff.ad municip.l.si pater ff. Quæ in fraud.*
cred l.curatores in fine ff. de administ rer. ad ciuit.pertin.cap. in generali de controuers.
inter dom.& agnatos Marcus Mantua sing.485.

QV AE-

QVÆSTIO VI.
Exemptio an præſcriptione acquiratur?
SVMMARIVM.

1. *Exemptio præſcribi poteſt cum requiſitis à Pariſio.*
3. *Quaſi poſſeßio non releuat à probatione exemptionis 4. 5. 6. 7.*
4. *Pendente lite ordinarius exercet iuriſdictionem ſed cum diſtinctione.*
6. *Priuilegium fauorabilius præſcriptione.*
8. *Qualis præſcriptio requiratur ad exemptionem.*
9. *In articulis de immemorabili tempore ponendum quod alius ſit in poſſeßione ſuperioritatis, alioquin eſſent impertinentes.*
10. *Exemptio tranſlatiue præſcribi poteſt, non vero extinctiue. 14.*
11. *Quantum tempus detrahi debeat.*
12. *Exemptio an acquiratur conſuetudine?*
13. *Exemptio eſt de reſeruatis Papæ.*
14. *Vniuerſalis exemptio acquiri non poteſt. 10.*
15. *Exempti vt proſcribant debent tractari à Papa tanquam tales.*
16 *Reuerentiale ius nemo in totum præſcribit.*
17. 18. *Tenentur nihilominus poſtulare ea quæ ſunt ordinis Epiſcopalis.*
19 *Præſcriptio admittitur modo ordinarius ſit diligens.*
20. *Habitus iuriſdictionis non præſcribitur.*

PRæſcribi Exemptionem late docuit Franciſcus Balbus alijque ſexcenti, *Balbus* 1
tract. de præſcript. 1. partis principalis quæſt. 22. per tot. Abb. cap. cum non liceat de
præſcript. & conſ. 94 vol. 1. in cap. dilectus num. 18. de capell. Monach Felin. d. cap. cum
non liceat Philipp. Francus cap. cum perſonæ §. ſi autem num. 1. cum auctoritatibus per eum
allegatis de priuileg. in 6. & latißime Bald. in addit. ad ſpec. de teſtib. §. nunc videndum 2
col. 2 verſ. item opponunt & col. ſeqq. vti inter cætera docet modum articulandi, &c.
Sed hactenus ſi concurrant quæ Paulus Pariſius *conſil. 69 vol. 4.* requirit his verbis:
Exemptio quoad iuriſdictionalia vt posſit præſcribi, multa ſunt neceſſaria, & inſi- ”
mul concurrere debent. Nam qui dicit ſe exemptum ex præſcriptione, debet eam ”
probare vt eſt tex. ad literam in d. cap. Cum perſonæ §. ſi autem de priuil. in 6. I- ”
tem debet eſſe poſſesſio ex prẹſcriptione pacifica & non violenta, nec clandeſtina vt ”
dicit tex. ad literarum in d. cap. cum perſonæ pro quo facit cap. licet de priuileg. ”
eodem lib & cap cum qui de præb in 6. & 16. quæſt. 1. cap. legimus not late in ”
cap veniens de præſcript & per Barth l. 1. §. quod ait ff. vti posſidet. cum ſimilibus. ”
Et talis præſcriptio ſeu poſſesſio debet eſſe cum bona fide: quod probandum eſt, ”
nec non vt dicit, tex. in c. vigilanti & in c. fin. de prẹſcript. cum vulgarib. debet etiam ”
eſſe continuata & non interrupta iuxta notata in c. illud de præſcript. & in regula

fine

» sine possessione de reg. Iur. l. 6. per Alex. Cons. 110. vol. 2. per Butrium Imolam &
» alios in d. cap. fui de præscript. in tantum quod vnico tantum actu contraria inter-
» rumpitur, nec est necessaria multiplicata interruptio vt plenissime habetur per
» doctores maxime Butrium & Modernos in cap. auditis de præscript. & talis præ-
» scriptio debet esse cum causa, saltem colorata vt dicit tex. in d. cap. cum personæ,
» vers. licet, ad quæ not. per Butr. in d. cap. peruenit de censibus col. 15. volens ea quæ
» priuilegio tantum sunt concessibilia, vt proprie est in materia præsenti, & patet
» per iura præallegata non præscribi nisi tanto tempore in cuius contrarium homi-
» num memoria non exiſtat, vt est not. in cap. 1. de priuil. in 6. & per Dec. cons. 134.
» Concludentes quod præscriptio quæ sit contra ius commune vt est in casu nostro
» debet habere titulum vel saltem esse talis debet, in cuius contrarium hominum
» memoria non existat hactenus ille nu. 17. & seqq.

Per quę etsi Parisius breuiter & suo more subtiliter satisfecerit huic quæstioni, non abs re tamen erit si eadem aliorum doctrinis & auctoritatibus confirmentur. Itaque illud hic præcipuum est, quod etsi communiter magnum sit possessionis commodum, à qua nemo pendente lite priuandus est, & quæ reiicere soleat onus probationis in aduersarium *§. commodum vbi DD. Inst. de interdictis Guil. lib. 1. ob. ser.* 147 *VVezemb. in parat. tit. de Acq. possess. n. 7.* tamen ab onere probandi ipsam exem-
3 ptionem, quasi possessio nunquam releuat possidentem, *Franc. cap. cum personæ §. si vero de priuil. in 6.* Quod adeo verum est, vt ordinarius vti possit sua iurisdictione contra eum qui dicit se exemptum, donec de præscriptione plene probauerit. *Philipp. Franc. d. §. si vero n. 2. de priuil. in 6.*

4 Sed distinctione res fiet explicatior. aut enim allegatur exemptio ex priuilegio, de quo leuiter aut perfunctorie doceri potest; & tunc pendente lite nihil innouandum est, *Aurea Armilla verb. exemptio n. 6. Angel in summa verb. exemptio n. 4. Abb. cap. 1. n. 4. & 8. vt lite pendente Centiman. d. cap. cum personæ Anchar. d. cap. cum personæ*
5 *§. si vero, docte Abbas cap. cum venissent n. 8. de inst.* Quamuis Castrens. videatur velle exactiorem probationem priuilegij in *l. etsi solemnibus n. 3. vbi etiam Cyn. C. de fide instrument.* Aut allegatur exemptio acquisita præscriptione, & tum, donec ea plene probata sit, ordinarius lite pendente vtetur iurisdictione, siue sit in possessione subiectionis, siue exemptus in possessione exemptionis *tex. d. §. si vero vbi Franc. lapus Domin. Ancharan. Io. Andr. adde Bellamera. decis. 209. per tot. Angel. in summa verbo exemptio: n. 4.*

6 Ratio differentiæ statuitur, quod priuilegium sit fauorabilius præscriptione, *c. ex parte de decimus cap. tua. eod. arg. cap. odia de Reg. iuris in 6. Ang. in summa d. num. 4. Philipp. d. § si vero num. 2. vbi expresse Io. Andr. & cæteri.* Et ita tenendum est: licet videatur aduersari Innocent. *cap. recepimus num. 1. in fine de Priuileg.* Idem concludendum est, quando exemptio ex priuilegio & præscriptione simul cumulatur quod

quod fieri poteſt, *Balb. tract. de præſcript. in 5. parte 5. partis principalis quæſt. 1. & 2. Abb. c. 6 veniens n. 18. vbi Felin num 4. glo d. cap. cum perſonæ §. quod ſi tales verb. munitos Io. And. & DD. cap. nullus de Reg. Iuris in 6.* 7

Tum enim pendente probationis articulo, ſi exemptus fuerit in quaſi poſſeſſione exemptionis, ea non eſt ſpoliandus, vt nec ordinarius ſi fuiſſet in quaſi poſſeſſione ſubiectionis, *Philipp. Franc. & DD. d. cap. cum perſonæ §. ſi vero n. 3. de priuileg. in 6. vbi Petr. de Anchar. & Dominicus.* 8

Sed quæritur paucis, quanti temporis præſcriptio requiratur? Dico cum glo. quod præſcriptio Canonica, annorum quadraginta cum titulo *glo in cap. cum perſonæ § ſi autem in verb. Canonicam: de priuileg in 6. tex. cap 1. vbi late Philipp Franc. de præſcriptionibus in 6. D D. cap de quarta de præſcript. Balb. in præallegata quæſt. 12. n. 4. verſ. ſed oportune Nauarrus conſ. 8. num. 3. de Reſcript.* 9

Quod dixi de titulo, limita non obtinere in præſcriptione immemoriali *tex. & 9. glo. in d. c. 1 in fine de præſcrip. in 6. Pariſ. conſ. 95. n. 23. vol. 4 Decius conſ. 134.*

Nihilominus tamen in articulis de præſcriptione immemoriali ponendum eſt, quod alius quiſpiam iuriſdictionem in exemptos habeat; alioquin impertinentes eſſent & non admittendi, *Felin. cap. cum non liceat nu. 9 verſ. circa elegantem de præſcript. Oldra. conſ. 154. Caſtrenſ. l. is quis putat n 4. ff de Acq Hæred. & in terminis Rota deciſ 1. de præſcript. in nouis Abb. d. ca. cum non liceat n. 14. Balbus d. quæſt. 12. num. 2. vide Mandoſium in ſignaturis gratiæ tit. exemptiones col. 2. v ad probandam.*

Ratio eſt, quia exemptio extinctiue præſcribi non poteſt, ſed translatiue. *Milis* 10
in repert. verb. præſcribi non poteſt exemptio, vbi allegat Rom. conſ 239. Ordr. conſ. 165 & 241 Io. Calde. d. cap cum non liceat Anton cap. auditis col. 7 verſ. oppono quod non poßit de præſcrip. Balb. d quæſt 12. n. 1. ſub finem. Hinc reſponſum eſt, populum non exemptum Abbatiæ exemptæ præſcribere poſſe contra Epiſcopum exemptionem, vt ſubſit Abbatiæ exemptæ, *Abb d. c. cum non liceat num. 17. de præſcript. Felin. cap. ad audientiam num 20. verſ. vera eodem. Caccialupus tract. de vnionibus. Art. 3. n. 20. 21. 22. 23. & ſeq.* 11

Porro in quæſtionem venire poſſet, an de præſcriptione detrahi poſſit tempus vitæ prȩlati, qui exemptionem conceſſiſſe prȩtenditur? aut tempus clericorum qui exemptionem iniuſto titulo inceperunt præſcribere? Calder. reſoluit negatiue *conſ. 2. 3. & 4. de præſcript.*

Poſtremo reſtat querendum, an conſuetudine exemptio acquiri poſſit? Aut 12
loquimur improprie, aut proprie Si improprie, omnia concedo conſuetudini quæ præſcriptioni antea conceſſimus. *AEgidius Bellamera conſil. 10 factam eſt tale col. 16. in fine incip. Ad ſecundam quæſtionem Rochus de Curte tract. de conſuetud. num. 567.* Si vero loquimur proprie, videtur negandum conſuetudine exemptionem acquiri poſſe. Imprimis quia nullo iure definitum eſt Erubeſcimus ſine lege loqui *§. conſidere*

deremus Anch de Triente & semisse l. illam in fine C. de collat. Secundo, videtur obstare natura consuetudinis per quam non potest ius aliquod aliter acquiri quam indeterminate. *Milis in repert. verb. consuetudo differt à præscriptione vbi docte Franciscus Balbus tract. de præscrip par. 1. quæst. 10 numer. 3 & seqq Io Andr. & Abbas cap. fin. num. 20. de consuet. Ang. § flumina num. 3. Inst. de Rer diuis Petrus Rauennas tract. de consuet. num. 101 & Rochus ibidem num. 423.* Collegio autem vniuersitati, populo, quia personam vnius tantum repræsentant, *l. mortuo ff. de fideiuss. l proponebantur ff. de Iudic.* non potest aliter acquiri quam determinate *Abb Io. Andr. d. cap fin. n. 23. per tot.* eaque ratione Abbas & Ioannes Andreæ iam citati, ita censuerunt repugnante eis postea Rocho de Curte, *tract. de consuet. num. 425. & 426. & expressim n. 427. vsque ad finem.*

13 Tertia & potior, quia exemptio à iurisdictione ordinarij est de reseruatis Papæ. *glo cap. quod translationem de offic. ord. glo cap. 1. verb. exemptionis vbi Philipp. Franc. num 4 de priuileg. in 6.* eiusmodi autem non posse acquiri consuetudine communiter traditum est, cap. *illud cap. peruenit dist. 39 Petrus Rauennas tract de consuet. num. 235. sub finem,* nisi sit immemorialis vel accedat Papæ scientia *Rochus d. tract. de consuet. num 214 3 & 1. 354.* quod est hac in materia singulare & notandum: nam regulariter quicquid est acquisibile priuilegio pariter etiam solet esse quæsibile consuetudine. *Petrus Rauennas d. tract. de consuet. num. 61. & seqq.* Porro in exemptionibus non reseruatis, quales varie sparguntur in vtroque iure, censuerim consuetudine eas acquiri posse ad instar priuilegij, sed cum sensu Rochi de Curte iam allegati & Petri Rauennatis, *numer. 61. & seqq.* Quæ ideo dicta sunt, quia ad inducendam consuetudinem non requiruntur ea quæ studiose ad præscriptionem legitimam requiri supra ex Parisio & aliis probauimus. *Balbus d. tract. præscript. part. 1. quæst. 12.*

14 Limito autem quæcumque generaliter hactenus dicta sunt. 1. quod vniuersalis seu omnimoda exemptio præscriptione aut aliter acquiri non possit ne dentur Achephali, *cap. nulla ratione vbi glo. dist. 93 late probatum est supra quæst. 3. numer. 5.*

15 Secundo, quod etsi præscribi possit contra Episcopum vt quis subsit immediate Papæ, hoc tamen intelligendum est, dummodo allegans exemptionem, à Papa fuerit tractatus & habitus tanquam immediate subiectus; Ratio est, quia sola generalis præeminentia Papę, non redacta ad actus ordinarios præiudiciales non sufficit, ne sequatur absurdum, quod præscriptio libertatis aduersus Episcopum probata semper existeret, quia omnes sunt subiecti Papæ, *Felin. cap. cum non liceat col 6. de præscript. Balb. de præscript. in 1. parte 5 partis principalis quæst 12. n. 4 vers. prædictam conclusionem.*

16 Tertio limito, quod exemptionem à reuerentia Episcopo debita, nemo in-

totum

totum præſcribat. *Caſtrenſ. l. ſed ſi hac §. patronum num. 4. ff. de in ius vocand. Roman. ſing. 482. Felin. cap. ſi diligenti num. 24. de foro compet. & in cap. Cum inter num. 3 de re iudic. Henric. Botteus de Synodo part. 3 num 47. & ſeqq. Balb. d tractat. de præſcript. quæſt 12. num. 6.* In parte tamen præſcribi poſſet v.g. quod prælatus inferior in ſua Parochia præcedat Epiſcopum. *Felin. d. cap. cum non liceat col. 1. Balb. d. n 6. in fine.*

Quarto limito vt nihilominus exempti teneantur ab Epiſcopo poſtulare ea quæ 17
ſunt ordinis Epiſcopalis, ſcilicet Chriſma, conſecrationes eccleſiarum, ordinum collationes, & ſimilia, niſi expresſim ab eiuſmodi ſint exempti: quia quæ ſunt ordinis Epiſcopalis nec conſuetudine nec præſcriptione acquiri poſſunt, *Abbas cap. accedentibus num. 2. & 3. de exceſſ. prælator. cap. veniens vbi Abb. in 2. not. de præſcript. Io. Andr cap. 1. de priuileg. in 6. Balb. d. quæſt. 12 num fin. Franc. in d. cap 1. num. 7. verſ. in gloſſ. de priuil. in 6.*

Ordinis autem Epiſcopalis dico omnia ea eſſe quæ ab Epiſcopo alteri delegari 18
non poſſunt, ſed per ipſummet explicari debent; velut dependentia prorſus ab eius ordine: eſt enim, Epiſcopatus ſententia Canoniſtarum non modo dignitas, ſed etiam ordo, quamuis Theologorum opinio reſiſtat. *glo. in præm. ſexti verb. Epiſcopus Abb. cap. aqua de conſecrat. eccleſ vel altaris Io. Franciſci tract. de poteſtate capituli ſede vacante quæſtione 3. primæ partis principalis num. 1 & ſeqq. Hoſtienſis cap. dilecto de officio Archidiac & in ſumma tit. de ordinatis ab Epiſcopo num. 1.*

Quinto declara præſcriptionem contra ordinarium admitti dummodo inferior 19
qui præſcripſit ſit diligens: Nam eo negligente ordinarius reaſſumit ſuam iuriſdictionem. *Rot. Nou. ſ dec. 514 num. 1 par. 1. Fel. & Abb. cap. irrefragabilis num. 1. de offic. ordin. & cap cæterum num. 5 de Iud.*

Sexto, præſcribi non poteſt iuriſdictio priuatiue ab Epiſcopo quin ſaltem penes 20
eum remaneat habitus, licet actus ſit penes inferiorem quo negligente reuertitur ad Epiſcopum *Abb. cap. cum contingat num. 8 de foro compet. Rot. d. dec. 514.* qua de re vberius infra dicetur, *lib. 4 quæſt 30 per tot.*

QVAESTIO VII.

Ad exemptionem an ſit neceſſaria ſcriptura?

SVMMARIVM.

1. *Scriptura multis in caſibus qui ſequuntur eſt de ſubſtantia.* 10.

2. *Priuilegia an requirant ſcripturam.*

 3. *Diſtin-*

3. Distinguendum inter substantiam actus & substantiam probatoriam.
4. Scriptura non est de substantia actus Exemptionum
5. Scriptura non dat ius ad rem sed concessio seu gratia.
6. Exempti gaudent exemptione antequam sit scriptis mandata. Item antequam innotescat ordinario non vero antequam innotuerit priuilegiato.
7. Scriptura est de forma probatoria exemptionum.
8. Amissio tamen probari poterit per testes.
9. Priuilegium intra tres menses non registratum non valet.

1 SCriptura in plerisque casibus est de substantia actus quos refert solemnis glossa, *cap. 1. §. postquam vers. inscriptis, vbi Philipp. Franc. & DD. de censib. in 6.* Iulius Clarus *de iure emphiteut. quæst. 4. per tot.* Io. Corasius *eodem tract. n. 12.* Io. Ferra- *ibidem in pr. vers. Est etiam vt scriptum.* Roman. *cons. 397.* Guido. *quæst. 582.* Specul. *de instrument. edit. §. Restat videre nu. 14. vers. casibus in quibus* Abb. & long. Apostill. *cap. quia propter n. 6 de Elect.* Nec erit superuacuum, si casibus glossæ aliquos vsitatiores addamus, primus est in signatura gratiæ *Rebuffus in praxi beneficiorum tit. de signatura n. 4. & seq.*

2 In Bulla Rebuff. *eodem lib. tit Bullæ nouæ ac simplicis prouisionis n. 12.*

3 In breui Apostolico *Rebuff ibidem tit. de breui Apostolico n. 17.*

4. In resignatione. *Rebuff. ibidem tit. Ratione personæ & rei n. 17.*

5. In legitimatione. *Rebuff. eodem loco tit. de Rescript. legitimi misto num. 30.*

6 In commissione vicariatus. *Rebuff. d. lib. tit. de vicariis Episcop. num. 8.*

Præterea omnes sacri ordines non aliter probantur quam scriptura. *Guid. quæst. 582. tex. cap. legum 2. quæst. 1. Anton. cap. 1. de cler. pereg. Felin. cap. super his num. 18. in vlt. concil de accusat.* Item iurisdictio ordinaria nunquam censetur collata nisi prius confecta scriptura *Bald. l. probibitum col. 7. vers. 3. C. de iure fisci lib. 10.* licet quandoque secus sit in delegata, *Iason l. more maiorum col. 8. vers. Item aduerte ff. de Iurisd. om. Iud. Anton. de tremotis in addit. ad Vbertum de Bonacurso in praxi tit. Quibus modis examen ordinarij. in pr. Milis in repert. verb. probatio delegationis.* Sic saisinia, siue licentia, aut missio in possessionem, vt & quæuis acta iudicialia probentur opus habent scriptura. *Romanus sing. 7. Barth. l. fin. vbi etiam Bald. in 11. oppositione C. de edicto diui Adr. toll Fel. cap. quoniam contra. num. fin. de probat. Iason. l. cum præponas 1. C. de pact. Milis in repert. verb probari possunt acta.* Postremo, mandata Apostolica, commissiones, & id genus similia non subsistunt sine scriptura. *l. 1. C. de mand. princip. vti vide Fabrum, cap. executor de concess. prabend. in 6. Clem. vlt. de rescript. Felin. cap. in nostra in fine de Rescript. Andreas Barbatia tract. de Cardinalibus legatis à latere. quæst. 1. num. 9. Bellencinus de charit. subsid. quæst. 110. & seq.* Quemadmodum & ea omnia quæ sine scri-

ptura expediri non ſolent ; velut poſt Bellameram de Capellanatu cenſuit Milis
verbo probatio capellanatus non poteſt. De electione, *Abbas cap. quia propter num. 6.*
Cum prolixa apoſt ll. de elect. Petrus à Braxio in directorio electionum cap. 28. tertiæ
partis. De diſpenſatione *regula Cancellariæ 53.* Quæ omnia in exemplum attuli ;
quia dubitationem mouere poſſent, an hæ exemptiones ſint ex hoc genere quæ 2
ſcriptura conſtare debent : Maxime quod Iaſon poſt Baldum cenſeat priuilegia
(inquit) magna, requirere ſcripturam *Bald. cap. conſtitutus col. vlt. de Reſcript. Ia-*
ſon l. cum proponas, num. 9. C. de pact. Sanſonius de conſuet. Turon. tit. 1. §. 17. glo. 3.
Et præciſius Rota his verbis : Nota quod in priuilegiis conceſsis à Papa, maxime „
in priuilegiis exemptionis, debet eſſe ſubſcriptio cardinalium aliquorum, vt no- „
tatur in cap. à nobis de teſt. in fin. Quia in inſtrumento Principis, ex parte Prin- „
cipis debet interuenire auctoritas, quantum ad ſubſcriptionem arg. l. probatorias „
C. de diuerſis offic. lib. 12. quia cum talia priuilegia ſumant vim ex ſola voluntate „
Principis multum debet conſtare de voluntate ; & pro iſta parte fuit dictum, quod „
priuilegium cuiuſdam Papæ Paſchalis, in quo priuilegio non erat annus quod ta- „
le priuilegium non habebat roboris firmitatem ad quod faciunt not. per Io. Andr. „
in cap. præſentilibus. 6. Hactenus Rota *deciſ. 1. de Priuilegiis in antiquis.* & Milis *in*
ſuo repert. verb. priuilegia Apoſtolica qualiter ſcribi. vbi habet qua forma debeant ſcri-
bi, videnturq; in probationem huius vocari poſſe varij textus, quibus conſtitui-
tur priuilegia non ſubſiſtere antequam ſolemniter in ſcriptis mandata ſint, *tex-*
tus expreſſus l. Sacri affatus C. de diuerſis reſcript. l. probatorias in verbis non paßim nec
licenter ſolis auctoritatibus vel ſacrarum militiarum literarum exemplaribus, ſed ex au-
thenticis tantum ſacris probatoriis manu noſtra ſubſcriptis & noſtro arbitrio præſtan-
dis, &c. C. de diuerſis officiis & apparitoribus iudic. lib. 12. & l. Sancimus C. de diuerſis
Reſcript.

Verum pro ſolutione quæſtionis diſtinguendum eſt, an ſcriptura requiratur 3
ad ſubſtantiam actus. An vero ad probationem ? Nam priore caſu, ſi non in-
teruenit ſcriptura, actus tamquam contra legis ſolemnitatem geſtus non ſubſiſtit
l. non dubium vbi DD. C. de legibus, Præſes loco à forma. Poſteriore vero etſi ſubſi-
ſtat, tamen aliter quam per ſcripturam probari non poteſt. Hæc diſtinctio mi-
hi veriſimilis eſt cum aliis contra Iaſonem in l. 1. num. 62. & ſeq. C. de Iure
emphit.

Vnde concludendum eſt ſcripturam non eſſe de ſubſtantia exemptionum, ſed 4
tantum de earum probatoria ſubſtantia. Probatur, quia ſcriptura nunquam requi-
ritur ad ſubſtantiam actus, niſi id expreſſo iure caueatur. *Abb. cap. 1. n. 4. de his quæ*
fiunt à prælato per l. pactum quod bona fide, vbi late Alciat. & DD. C. de pact. & l. con-
trahitur vbi Caſtalius ff. de pignorib. Quod hoc in caſu non reperitur, Erubeſcimus
autem ſine lege loqui *§. Conſideremus auth. de triente & ſemiſſe l. illam in fine C. de*
collat.

collat. suntq́; pro hac conclusione variæ auctoritates, *tex. Clem. dudum, §. nos etenim in verbis priuilegia gratias, indulgentias verbo, seu scripto de scripturis gloss. ibidem & Card. Sabarella text. & gloss cap. Institutionis 25 quæst. 2. Archidiac. in proœmio sexti decret. §. vniuersitati Innocent. cap. Constitutus in fine de Rescriptis argum. l. Sancimus §. exceptis C. de donat. § perficitur inst. eod. Nauarr Consil. 1. de priuilegiis vbi dicit quod gratia Papæ non eget scriptura Ioan. Faber. in l. 1. C. de mandatis principum verb. Idem in priuilegiis. Bartholom. Fumus in summa verb. priuilegium num. 10. vers. de essentia priuilegij non est Bulla.* Confirmaturq́; prolixe plurimis rationibus per Ioan. de Selua in suo tractatu de beneficio, vbi etiam concludit beneficij collationem non egere scriptura *part. 3. quæst. 22. per tot.*

5 Quippe quod scriptura non det ius aliquod in re vel ad rem, sed sola gratia seu priuilegij concessio, quæ licet secundum aliquos sit informis, quandoquidem per scripturam datur illi forma, tamen ista forma non est formalis seu essentialis sed tantum probatoria, vt pulchre habet Geminianus *Cons. 106 col. 2. vers. in contrarium,* sicut & in officiis ciuilibus queri dicitur ius solo verbo. *Ioannes Faber l. 1. C. de mandatis Principum,* v. g. *fiat, placet concessum vt petitur,* per quæ aut alia eiusmodi, gratia, beneficium, seu Principis aut Papæ priuilegium, sine alio literarum aut scripturarum inuolucro vel adminiculo incontinenti in esse perfectum absolutumq́; deducitur. *Calde. in suo Indice verb. fiat & in repet. cap. quisquis per illum text. de elect. late Felin. cap. Rodolphus col. 18. num. verb fiat. de Rescriptis & in Rubri. de constitut. Bald. l. humanum in fin. C. de legibus. Ludou. Gomes ad Regulam Cancellariæ de non iudicando iuxta for. supplic. quæst 16. vers. est imprimis notandum Ioan. de Selua de beneficio part. 3. quæst. 22. num. 12. dilucide Nauarrus tractat de Oratione Miscell. 27. num. 35. sub finem quem vide.* Hinc elicita est regula Cancellariæ Romanæ, Rationi congruit numero octauo, qua ius quæsitum parti, per concessionem Papæ non expirat eius morte, etiamsi redactum non fuerit in scriptis, sed debet in scriptis mandari tempore successoris, facta tamen expressa mentione prædecessoris à quo ius gratia, beneficium, priuilegium est *Regula Cancellariæ 8. vbi Lud. Gomes & in Reg. de non iudic. iuxta form. supplic. quæst. 1. vers. Tamen considerandum &c. Felin. in Rubr. de Constit. num. 5. vers. & conclusio. Petrus à Biaxio Nauarrus in suo directorio electionum his verbis.* Et his accedere potest, quod de substantia gratiæ non est scriptura, &
„ sic si Papa aut Princeps confert alicui aliquod beneficium, aut aliquam gratiam
„ facit, & ante litteras confectas Papa aut Princeps mortem obeat, non propterea
„ gratia expirat secundum Archid. *in proœm. sexti § vniuersitati,* & ita sequitur Ioan.
„ And *in d. §. vniuersitati,* & referens se ita consulisse adducendo cap. institutionis 25.
„ quæst. 2. & ibi per gloss. pro quo text. Clem. dudum de sepult. circa finem in vers.
„ nos etenim. & sic scriptura non est necessaria in gratia quæ fit per principem sed
„ sufficit quod aliter posit probari *facit cap. si Apostolica de præb. in sexto, & ibi per*

Phi-

Philipp. Franc. & Inst. de donat. § perficiuntur. Nam Imperialis donatio non eget Scriptura *l. Sancimus § exceptis C. de donat.* Et dicit Ioann. Andr. *d. § vniuersitati* quod ius quæsitum parti per concessionem factam per Papam, per eius mortem non expirat si literæ non fuerint factæ, sed debent literæ fieri tempore successoris faciendo mentionem de concessione prædecessoris, hoc sequitur Philipp. *in d. §. vniuersitati*, & est hodie practica in curia Romana, qua de re late quoque scribit Ioan. à Chokier Frater meus in Regulas Cancellariæ, cuius Commentaria breui cum Deo in lucem edentur.

Ex his infertur, primo, quod exempti plena gaudeant libertate, ac exemptione 6 Antequam priuilegium solemniter descriptum sit, conceditur enim ipso iure *Oldendorpius tract. de Iure singul. tit. de priuileg. Militum. § denique videndum numer 1.* Non secus ac antequam eius concessio ad ordinarij noticiam peruenerit, *Milis in repert. verb Gratia per quam fol. 177. vbi allegat. Rom. Cons. 207. v. de Franc cap. 1. §. dicebat numer. 3 sub fin de conceß. preb in 6. Rota decis. duodecima circa medium, de præbendis in antiq. Anania in addit. ad cap. & abolendam de hæreticis Franc. cap 1. § in eos autem numer. 1. de priuileg. in sexto.* Porro dixi *ad ordinarij notitiam*, quia aliud esset in exempto, quamdiu exemptio nondum peruenit ad notitiam priuilegiati; tamdiu enim inutilis est & vires suas sortiri non potest *Rom. Cons. 330. n. 9 per cap. 1. vers. Quia in priuilegiis de conceß. prabend. lib. 6. cap. quanto 2. quæst. 5.* licet enim priuilegium dari possit absenti & ignoranti *cap si tibi absenti de prebend. lib. 6. l. labeo ff. de Iureiur. Roma. d. n. 19.* tamen vt plene suum sortiatur effectum est opus vt priuilegiato innotescat *arg. l. qui absenti ff de acq. p. ff. ff. Rom. d. Cons. 330. numer. 18 & 19. d. cap. 1. §. nec obstaret vbi Francus Rom. cons. 369 numer. 20.* Idque tum demum cum exemptio conceditur, vel motu proprio, vel ad instantiam tertij, secus vero si ad postulationem exempti siue priuilegiati, aut nisi de concedentis intentione aliter appareat, tum enim exemptio vires sumit etiam antequam exempto innotescat. 7 *Francus & DD. d. § nec obstaret* Infertur secundo, quod exempti ex eiusmodi pura putaque exemptione, possunt exercere actus possessorios, & consequenter interdictis experiri. *Ægid. decis. 578. incip. spoliatus. Ludou. Gomes. in comment. ad Reg. Cancell. de non iudicando iuxta formam supplicat quæst 5. Nauarrus cap. accepta oppositionis octaua solutione num. 2. vbi id disputatur. Et Cons 6. de Renunciat. part. 1.* Infertur tertio, Quod etsi scriptura non sit de essentia exemptionum *Fumus d. verb. priuilegium numero decimo, & alij supra allegati.* Est tamen de forma earum probatoria, quia sine scriptura probari non possunt *l. Sacri affatus C. de diuers. Rescript. l. probatorias C. de diuers. officiis. Abb. dicto cap. quia propter Rebuffus d. l. prohibitum*, quod tamen ita simpliciter Nauarrus non admisit *d. Miscell. 27. numer. trigesimo quinto in fine.* Infertur quarto, Quod nihilominus earum amissio probari 8 poterit per testes iuxta Barthol. & Doctores *l. sicut iniquum C. de fide instrumen.*

late

late Abb.cap.Cum olim de priuileg.Felin.cap.sicut col. 6. de Re iudicat.late Alex. Cons. 196 viso testamento.col.2 vol.2 DD.auth.Si quis in aliquid.C de edendo.& docte Molina de iustit. & iure tom 2.disp.448.fol.870. vbi concludit quod licet scriptura sit de substantia tamen illius amissio probari potest per duos testes de illius tenore deponentes, etiamsi ad illius validitatem plures testes essent necessarij, tria tamen sunt coniunctim probanda 1. Tenor instrumenti.2. publicum seu auctenticum fuisse 3. illud esse amissum, alterum eorum (inquit) non sufficeret.

9 Declarantur prædicta omnia obtinere iure communi, secus si nouo aliquo iure aliter sanciretur. Quod ideo dico quia Bulla Pij IV. in Bullario 138. fol.883 constituitur priuilegium non registratum intra tres menses nullum esse & pro non concesso haberi, *Anton.amatis decis.* 81.*n.*11. Pro complemento quæstionis animaduer-
10 tendum non esse plane expeditum, an casus quos sub initium ex Rebuffo & nonnullis in exemplum attuli, opus habeant necne pro forma Scripturæ. Qua de re videatur abunde Alciatus in plerisque dissentiens, nec enim expedit euagando hoc instituto iis prolixius insistere *late Alciat.l.pactum quod bona fide* 17. *C de pactis.* Et quidem ex hisce omnibus soluta puto quæ in principio ex Bald. Rot. Ias. aduersari videbantur; siquidem ea omnia de forma tantum probatoria intelligenda sunt, non vero de ea quæ dat esse actui. *d.Clem.dudum vbi gloss.d.cap. Institutionis vbi glo. Archidiac.d.§.vniuersitati. Selua.d.quæst.*22.*n.*10.*per Abbatem, capitulis postremo citatis.*

QVAESTIO VIII.

Exemptio an & qualiter probanda?

SVMMARIVM.

1. *Facta priuilegia, exemptiones non præsumuntur.*
2. *Ordinarius fundatam habet iurisdictionem per totam diœcesim.*3.
3. *Præsumptio eximit à probatione.*
4. *Non allegans exemptionem condemnandus est in expensis, nisi tamen exemptio esset notoria.*
7. *Qualiter, & coram quo probanda exemptio.*
8. *An probetur exemptio per confirmationem.*
9. *Quid de innouatione.*
10. *Forma probandi exemptionem.*11.
12. *Exemptus tenetur edere ordinario.*
13. *Locus congruus & terminus competens est arbitrarius.*
14. *Editio fit expensis exempti.*
15. *Cuius sit de exemptione cognoscere.*

Regu-

REgulare eſt in iure vt quemadmodum facta non præſumuntur, *l.in bello §.fa-* 1
cta ff.de capt.& poſt.l.reuerſ.late Menoch.de præſumpt.lib 6.cap.14. per tot. Ita
quoque nec priuilegia. *Decius cap. porro n. 3 vbi etiam Abb.& gloſſa de priuileg Me-*
noch.d.præſumpt.14.n.15.cap cum in iure de offic.deleg. Eademq; ratione, nec exem-
ptiones, *cap.1.de conſt.in 6. Abb cap. Recepimus n.4.c.porro de priuilegiis Philipp.Franc.*
cap cum perſonæ n.3.de priuileg.in 6.Abb.cap.1.n.13.de offic ordin Thomas Zerula in pra-
xi Epiſcopali par.2.ver.exempti Capudaq.Deciſ.36.par.2. Roman.conſ.327.num.8 verſ.
nunc vero.

Siquidem, cum iuriſdictio ordinarij per totam diœceſim iuris præſumptione ex- 2
tendatur, *c.cum Epiſcopus de offic. ordin.in 6.c.cum contingat de foro compet. Gaill l.2.*
obſ.62.n.9. adeo vt quouis in loco pro tribunali ſedere & ius reddere poſſit. *Nauar-*
rus conſ.2 de officio ordinarij tom.1.Bellenc.de Charit.ſubſid.quæſt.32.n.3.Cucchus inſtit.
Canon.l.1.c.12.verſ.c.cum Epiſcopus.

Hæc præſumptio communiſue iuris diſpoſitio transfert onus probationis in 3
eum qui ſe ſe prætendit à iuriſdictione ordinaria exemptum, *Abb d c.1.n.13.de offic.*
ordinarij & in d.cap.recepimus.Philipp Franc.d.c.cum perſonæ n 3. Quod etiam ad eos
extendo qui ratione adiuncti, aut alicuius qualitatis exemptione potiuntur, vt
ſunt familiares Prothonotarij Apoſtolici, participantes de priuilegiis aliorum,
Referendarij, officiales, ſeruientes Papæ, de quibus ſingulis ſuis capitibus: Sunt e-
nim iſtæ qualitates extrinſecæ, quæ niſi probentur non præſumuntur, *Barbat.conſ.*
82.Clementiſſimi col.2.vol.4.Rebuff.Repet.l vnicæ glo.1.n.151.& ſeq.C.de ſent.quæ pro
eo quod intereſt.

Quod adeo verum eſt, vt ſi in ius vocati coram ordinario priuilegium exem- 4
ptionis non allegent, condemnari debeant ab ordinario in expenſis ideo factis.
Rom Caſtrenſ.l.2. ff ſi quis in ius vocat non ierit Imbert. Inſt.Forenſ l.1.ca.26 glo.E.Fel.
Abb.& Canoſt.late c.cum ordinem de Reſcript.Rebuff.de priuil.Scholar priuil.154 Caſ-
ſodor Deciſ.3.n.5.de appellat.Aufrerius de poteſt.ſecul ſuper eccleſiaſt.perſonis Regul.2.n.
33.Boer ad conſuet.Bituricen.tit.2.§ 21.in fine Bellamdra deciſ.226. Felin.ca.exceptio-
nem in pr.de except.

Quod licet regulare ſit, limitandum eſt tamen, in exemptione notoria patente ex 5
actis, vel clauſa in corpore iuris *Imbertius Inſt.Forenſ.d c.26.in glo.Cautius Milis verb.*
Exemptus ab ordinario de iure Petrus Brixien.in repert. verb. Exemptus non tenetur com-
parere ſi exemptio eſt notoria ca.ex parte 1.de verb ſign.Barthol Fumus verbo priuil n.7.
Angel.in ſumma verb.Exemptio n.3. Curtius in areſt.amorum areſt 36.in pr. Qua de re
particularius ſuo capite, *lib.2.cap 6.& 9.*

Verum, quod ſuperius dixi ordinarium præſumptiue iuriſdictionem exercere 6
poſſe per totum territorium ſiue diœceſim id indubitatum eſt de ſupremis Princi-
bus, aut aliis quibus de iure ordinaria iuriſdictio tributa eſt, *Menoch.de præſumpt.*

lib.2 præsumpt.14.Marant.de ord.Iud.part.4 dist.5 late Gaill..d.num.9. In aliis vero inferioribus iurisdictio ordinaria neutiquam est præsumenda, sed præscriptione vel priuilegio aut aliter competere imprimis si negetur probanda est, *Menoch.d. præsumpt.14. Nauarrus cons.9 de priuileg.tom 2.*

7 Præcipue autem huius quæstionis est qualiter & coram quo probanda sit exemptio? Ad earum probatoriam substantiam requiri præcedenti quæstione probauimus scripturam, ita vt omnis exemptionum quęstio atque probatio vnice pendeat ex inspectione priuilegiorum, iuxta quorum tenorem semper venit iudicandum, *tex.c.porro ca. recepimus de priuilegiis ca accepimus de fide Instrument.* *Io. Staphileus tract.de Gratiis & expectatiuis §.tertia principalis conclusio n.2.vol.tract.14 fol.36*

8 An autem probetur exemptio producta tantum illius confirmatione per Principem siue Pontificem late à pluribus fuit disputatum. *Iason.l.more n.34.ff.de Iurisom.Iud.Auth.si quis n.10.de Edendo Felin.c.Interdilectos n.6 & 7.de fide Instrum. practicaPapiensis in form.oppon.contra instr.in glos.verb alterius confirmatorium n.1.& seqq. Anton.Milis in repert.verb. confirmatio facta per Papam late etiam Gaill.l.2.obseruat.1. Barth.d.l.more n.5.Fel.in repert.verb.confirmatio late Abb d.ca.inter dilectos nu.8.&9. cum Apostillis & toto titulo decretalium de confir.vtili vel inutili.*

Sit hæc vnica conclusio, quod confirmatio in forma communi non probet: at vero ex certa scientia probet, & plurimum operetur, *Abb.examinata n 3 & 6. & in c.venerabilis nu 1 de confir.vtili vel inutili c.vlt.eodem Abb.cons.102.n 5.vol.1.* Qui exactius volet particularia huius materiæ examinare, petat fusissime ex Felino *d ca. inter dilectos n.6.7 13.14 15 16.Iason. Gaill & reliquis* iam citatis, nec enim opere pretium est singulis insistere.

9 Quid de innouatione exemptionis? Quod plene probet est textus expressus. *ca. cum olim essemus vbi Abb. & DD de priuilegiis ca.cum dilecta vbi DD de confirm.vtili vel inutili.* Sed ita si pars cuius interest præsens fuerit aut vocata idq; cum apud inferiorem innouatur. Nam cum is innouat qui concessit non opus est citatione *Abb.c. ex parte Abbatissæ nu.3.& 7.cum Apostillis de priuileg. & d.c.cum olim & c. cum dilecta nu 5.& 25 cum Apost.de confir.vtili.*

10 Formam probandi pręscripsit Pontif Bonifacius octauus *in c.cum personæ, de Priuilegiis in 6* his verbis Nos volentes super hoc de salubri remedio prouidere, statuimus vt hi qui se asserunt per priuilegia seu indulgentias Apostolicæ sedis exemptos, à locorum ordinariis requisiti huiusmodi priuilegia, vel indulgentias, quibus se dicunt fore munitos ipsis ordinariis in loco congruo, & securo, aut aliquibus prudentibus viris omni suspicione carentib. ad hoc per dictos ordinarios deputatis, infra terminum competentem, pro facti qualitate ipsorum ordinariorum vel delegatorum suorum arbitrio moderandum iusto impedimento cessante ostendere, ac ad legendum integraliter exhibere necnon de articulis de quibus controuer-

sia

sta fuerit transcriptum tradere teneantur, &c. Vbi etiam subiicitur quid si allegetur præscriptio, *c. cum persona de priuil. in 6. Philipp. Franc. ibid. Barthol. Fumus. In summa verb. priuil. n.10 Villadiego tract. de legato par.1.q.6.n.26. Spec. de appellationib. §. Restat videre n.5 & 6 part. 4. & tex. in c. accepimus de fide instrument.*

Vnde primo notandum in facultate exemptorum esse priuilegium exemptionis secure exhibere, aut ordinario, aut viris vtrimque assumptis: tum vt iudicia (quod interest) sine suspicione procedant, *c. suspicionis de offic. deleg. l. apertissimi C. de iudiciis.* tum ne ordinarius in sua causa sit testis & Iudex, *apposite Milis in Repert. in hisce terminis verbo Iudex an cognoscat an sit &c. fol. 210. videatur appositissime Innoc. ca. ex ponte n.3. vsque ad n.4. de verb. signif. c. vt nemo in sua causa glo. d. c. cum personæ in verb. ordinariis de priuil. in 6. ibiq; Philipp. Franc.* qua ratione decisum est subditum habentem litem contra ordinarium, eximi ab eo quoad illam litem, *late Cassadorus decis. 6. de priuileg. dixi supra eod. li. c. 1. n. 13.* 11

Nota secundo quod licet Reus actori edere non teneatur *l. 1. l. qui accusare l. vltima vbi plene not. C. de edendo.* tamen exemptus, ordinario edere tenetur scripturam exemptionis tum fauore iurisdictionis ordinariæ. *Diximus supr. q. 4. & arg. allegatorum per Tiraq. de pia causa priuil. 55.* tum quod exēptus hac in parte excipiendo habeatur pro actore *l. 1. ff. de except. glossa expressa d. c. cum personæ verb. tradere de priuileg. in 6.* 12

Nota tertio assignationem loci congrui, ac termini competentis omnino pendere ab arbitrio iudicantis, *Afflictus c. 1. n. 21. Ex quibus causis feudum amittatur Bald. l. acceptam n. 2. c. de vsuris, Menoch. de arbitr. Iudicum li. 2. cent. 3. casu 232. n. 8 & lib. 2. cent. 1 casu 52.* An vero, si incongrue assignetur excipi aut appellari debeat, videatur Sabarella, *Clem. quamuis n. 29 & 30. de foro compet.* 13

Nota postremo singulare hic esse quod copia punctorum controuersorum tradatur expensis exempti: communi enim iure aliter obtineret *Franc. c. cum personæ n. 4. de priuil. in 6.* Non alienum esset ab hoc capite inquirere cuius sit de hac exēptionis quæstione cognoscere id in alium huius tractatus locum reiicimus *infra li. 2. ca. 13.* 14 15

QVAESTIO IX.

Quibus verbis concessa probetur exemptio?

SVMMARIVM.

1. *Formulæ exēptionum cōmunes & consuetæ.*
2. *Quid si Pontifex recipiat in filios?*
3. *Quid si recipiat in protectione?*
4. *Quid si concedat cœnobio monachorum vt ipsi & eorum loca quieta, libera & integra?*
5. *Quid si concedatur Ecclesiæ in proprios vsus?*
6. *Quid si conceditur pleno iure?* 7 8.
9. *Clausula* volumus autem quod in charitate priori cū suo Episcopo remaneat *censetur reseruare Episcopo iurisdictionē.*
10. *Verba enunciatiua Papæ an probent exemptionem?*
12. *Exempto monasterio cum omnibus bonis non censebuntur exempta bona iniuste acquisita.*

13 *Quid*

13. *Quid si Papa committat legato vt cuidam ecclesiæ agat gratias?*

14. *Verba honoris causa prolata nihil disponunt.*

1 QVamuis exemptiones nullis sint allegatæ formulis sed quouis verborum modo & genere concedi possint, *tex. cap si Papa §. licet autem de priuileg. in 6. cap. 1. §. per declarationem de verb. sig. in 6. arg. ca. 1. ne clerici vel Monachi & l. damni infecti stipulatio pertinet in fine ff. de damno infecto.* Sunt tamen nonnullæ sparsim in iure visitatiores quibus exemptionem concessam esse manifestissime indicatur, quas paucis perstringam.

Imprimis Si quid solemniter dicatur existere iuris beati Petri, siue ad ius & proprietatem Romanæ Ecclesiæ, vel ad Rom Ecclesiam specialiter, aut sine medio vel etiam simpliciter pertinere, hinc enim plena exemptio iudicatur, *cap. cum tempore de arbitris cap. 2. §. nos igitur de restitut. in integr. cap. cum olim 1. de priuileg. cap. si Papa §. si autem de priuileg in 6.*

Deinde, Si Pontifex priuilegio eximat ab ordinarij potestate *d. cap. si Papa.* Si eximat cum plena libertate, *Innocent. cap. veniens de verb. signif. num. 7. Bellencinus de charit. subsid. quæst. 32. num. 8.*

Si dicat, nec audeat Episcopus ibi Cathedram suam collocare vel quamlibet potestatem exercere aut ordinationem aliquam quamuis leuissimam facere, *tex. cap. luminoso 18. quæst. 2. Bellencin. d. quæst. 32. n. 3.*

Si recipiat speciales in subiectos Ecclesiæ Romanæ. *d. cap. si Papa. § similiter glo. cap ne aliqui in verb. à quorumque de priuilegiis in 6 Abb. c. recepimus de priuileg.*

Si dixerit, locum siue Ecclesiam esse liberam seu quod potiatur libertate Ecclesiæ Romanæ, aut quod eius speciali prærogatiua gaudeat, *cap. cum olim 2 de priuil. d. cap. si Papa §. & est idem.*

Quod si dixerit alicui monasterio, nec tu nec presbyteri tui aliquid molestiæ inferatis, *tex. ca. 1. de statu Monach. ca. quam sit 18 quæst. 2.* importat tantum exemptionem à lege diœcesana *cap quam sit 18. q. 2. Abb. Innoc. & DD. cap. 1. de statu Monach.*

Vel sic, gaudeat plena libertate, importat omnimodam exemptionem tam à lege diœcesana quam à lege iurisdictionis. *Philipp. Franc. c. 1. §. illam n. 3. de verb signi. in 6.*

Item si indefinite dicat, quod Ecclesiæ Romanæ annuum censum soluat ad perceptæ iudicium libertatis, *tex. d. cap. si Papa §. est & vers. aut si dicat de priuileg. in 6.* Postremo, clausula si pro alio non scripsimus. eximit (inquit Innocent.) à iurisdictione Episcopi, sed hoc verum in casu tantum ca. Abbatem, de Rescriptis, *Innocen. d cap. Abbatem de Rescrip. in fine compost. Abb. & DD. ibidem.*

2 Sed quærendum primo, Quid si Pontifex recipiat aliquos in filios, an videbitur exemisse? Diximus supra *quæst. 1. num. 9.* Ius harum exemptionum regulari ad instar emancipationum, manumissionum, & eiusmodi iurium, idq; præsertim ex

Re-

Rebuff *late Resp.*142. quorum ſimilitudine liceret argumentari: quod ſicut Dominus ſeruum eximit ſeruitute nominando filium *l. vnica § Similiq; modo C de latina libert. toll.* Ita quoque Pontifex. Verum, deciſum eſt non ideo videri exemiſſe. Siquidem nulla hic militat identitas rationis. Quippe quod Dominus ſibi ſoli præiudicet, Pontifex vero ordinariæ iuriſdictioni quæ eſt fauorabilis, *c. peruenit 11. q. 1. c cum perſonæ de priuileg in 6 ca. ne aliqui vbi Franc. & DD. eod. in 6* & ita expreſſus eſt textus, gloſſa & Doctores *c. Si Papa § non ſic filios vbi glo. Franc. & DD. de priuileg. in 6 Hoſtienſ. ca. cum capella de priuilegiis.*

Quid ſi aliquos in ſua protectione recipiat, de protectoribus quos hodie *vovves* ſeu *aduocatos* aut *patronos* dicimus, magnus eſſet dicendus campus, *latiſsime Bath. l 1. C. de excuſat. muner. lib. 10. Petrus Fridericus mundanus de proceſſib. mandatis & monit. in Imper. cameræ extrahendis lib. 2. cap 14. per tot. Bodinus de Republ. lib. 5. cap. 6. & late lib. 1. cap. 7. Reſtaurus tract de Imperat. qu. 110. caſu 292. vel tract. 12. Guido qu 583 Gaill. lib 2. obſ. 54. per tot.* Sed eſſet hoc extra inſtitutum, diximus *in tractat. de Aduocatiis.* Sit concluſio, non ideo conceſſam eſſe exemptionem *tex. ca. ex parte tua de priuileg. glo. in ca. recepimus vbi Abb. eod. tit.* nec idcirco ſuperuacua erit protectio, ſiquidem in hoc proficit vt magis præſto adſit ſi iniuſte forte grauamen inferatur, & quod facilius priuilegio donentur *glo. d. c. recepimus verb. protectionis de priuil. late Abb. ibidem n. 5. eleganter Decius Conſ. 152. Anton. de pratis de iuriſd. Epiſcopi, c. 2. n. 2.* 3

Quid ſi Papa conceſsit cuidam cœnobio Monachorum, quod ipſi & eorum loca quieta, libera, & integra vna cum ſuis priuilegiis permaneant? quæritur an ex illis verbis inducatur exemptio? allegatur pro parte eorum quod ſic, cap. ſi Papa § & eſt idem de priuileg. lib. 6. & per not. per Innoc. de priuileg. Recepimus & per tex. eod. tit. Cum olim. Eſt deciſio Rotæ verbalis, deciſ. 1. de priuileg. in antiquioribus. 4

Quæſitum quoque fuit an ſi Eccleſiam alicui in proprios vſus conferatur, per hoc cenſeatur eximi? & placuit Abb. quod non *in c. paſtoralis per illum tex. num. 8. de priuil.* tum autem cenſetur concedi in proprios vſus cum illius regimen conceditur in temporalibus & ſpiritualibus *Abb. ibid. n. 7. & Innoc n. 1.* 5

Sed maioris difficultatis eſt cum conceditur pleno iure. Ciuili iure dicimus plenum ius plenam proprietatē habere cum iure dominij habemus alienandi facultatē *Fel. c. auditis n 6 & 7. de præſcrip. Tiraq. de Retr. conſang. § 2. glo. 1. n 38. & 51 vide omnino Abb. ca. conqueſtus nu. 4. cum Apoſt. de foro compet.* Iure canonum Eccleſia ad aliquem ſpectat pleno iure (vt inquit Zerula) quando in ea Epiſcopus nullum ius Epiſcopale exercet & ideo præſentatio, inſtitutio, deſtitutio pertinet ad eum qui pleno iure poſſidet *Abb. ca. Cum inter de Re Iud. Ita Thomas Zerula in praxi Epiſcopali par. 1 § 19. Innoc. d. c. Cum inter & ca. conqueſt. n. 1. & ſeqq. vbi etiam Abb. n. 4. cum addit. de foro compet. d. c. auditis n. 4. 5. 6. 7. Abb. c. paſtoralis n 9. cum addit. c. Quoniam n. 3 cum add. c. cum & plantare n. 5. de priuil. late Fel. in repert. verb. Eccleſ. ſubdita pleno iure.* 6

7 Censeturq; hoc casu Ecclesia erepta à iurisdictione Episcopali *glo. d. cap. Cum*
& plantare ver. pleno iure vbi Abb. hoc censet num. 5. Hostiensis ca. Quoniam vbi Abb. de
priuileg. Ratio est quia eiusmodi Ecclesia pleno iure concessa, subdita est quo ad
legem diœcesanam & legem iurisdictionis *Innocent. in cap. Quoniam d. tit.* vt ibi
habeat iura quasi Episcopalia quæ sunt iurisdictionis *Abb. d. ca. Quoniam num. 3.*
Aduersatur tamen huic conclusioni Felin. *d. cap. Cum inter num. 5.* idq; nixus au-
ctoritate Consilij Sabarellæ, qui consuluit habentem Ecclesiam pleno iure subdi-
tam non posse vnire, cum tamen id sit iurisdictionis Episcopalis. verum cum id
cursim dixerit studens causæ sui clientis, malo adhærere aliis qui in lecturis veri-
tatem magis sectati sunt. *Iason. Cons. 151. col. 3 vol. 4. Strarcha. de sponsionibus §. Quero*
igitur num. 6. Alciat. de præsumpt. Reg. 1. præsumpt. 51. num. 4. Et quidem Baptista
Caccialupus sic loquitur: Vel ex priuilegio competit sibi hæc potestas pleno iure
& potest. Nam ex quo habet quasi Episcopalem iurisdictionem, vnire est iurisdi-
ctionis Episcopalis, ergo poterit. Circa quod D. M. dat regulam quod omnia per-
tinentia ad iurisdictionem Episcopalem possunt explicari per prælatum inferio-
rem habentem quasi iurisdictionem Episcopalem in loco. Ad hoc glo. not. in Clem.
1. de reb. Ecclesiæ non alien & not Innoc. in ca. 2. de translat. & Freder. de senis in
cons. Et sic videtur quod communis opinio Doctorum in hoc sit vera, Nam si ple-
no iure sunt subiectæ inferiori, videtur ibi inferior habere iurisdictionem quasi
Episcopalem facit cap. quoniam & cap. seq. cum ibi not. de priuileg. ca. vnicum
de capell. Monach. cap. cum ex iniuncto §. fin. de hæreticis. Hanc opinionem re-
perio consulendo tenuisse Dionis. de Perusio Cons. 5. incip. viso quodam. Hacte-
nus ille. *tract. de vnionib art. 3. n. 21. & 22.*

8 Sicq; confirmata manet conclusio per concessionem pleno iure acquiri exem-
ptionem quod latissime probat Abbas *in d. cap. cum inter n. 12. 13 & seq. de Re Iudic.*
quem vide, & in d. cap. cum & plantare n. 5.

Idem censendum, si Pontifex concedat alicui Ecclesiam liberam & exemptam
tum enim concessisse iudicatur omne ius Episcopale *Calde. consil. 6. de donationibus*
Fel. d. cap. auditis n. 4. in fine. Porro quæ superius dicta sunt de formulis probantib.
omnimodam exemptionem restringenda sunt si eis quod frequenter fit, adiicere-
9 tur clausula *Volumus autem quod in charitate priori cum suo Episcopo remaneat.* Nam
per eiusmodi clausulam censeretur reseruare Episcopo iura specialiter ei compe-
tentia. *arg. c. quanto de censib. ca. charitas de pœnit. dist. 2.* hocq; in charitatiuo subsidio
concludit Bellencin. *tract. de charit. subsid. q. 32. n. fin. per Abbatem Cons. 102. omnipo-*
tentis Dei suffragio postulato, in causa quæ vertitur inter Monasterium sanctæ crucis num. 2.
vers. Tertio facit quia Alexand. noluit vol. 1. tum quod exemptiones sunt odiosæ &
strictissime interpretandæ *Innoc. ca. dudum per tot. de priuilegiis Philipp. c. 1. in pr. n. 2.*
vers. 3. not. de priuileg. in 6. tum quod iurisdictio ordinaria vt est reditus ad ius com-
mune

mune est fauorabilis & extendenda *Fel l. si vnus §. pactus ne peteret ff. de pactis Abb. d. cons 102 vers. 3 facit & dixi late supra qu. 4.* 10

Postremo, restat quærendum an verba enunciatiua Papæ siue Principis probent exemptionem? Et si multa Doctores conglomerarint *in l ex hac scriptura vbi Barth. & DD ff. de donat. l. publia ff deposιti Tiraq. de pia causa priuileg. 86. ca. si Papa vbi Philipp. & DD de priuil. in 6 Clem 1. vbi Sabarell. & DD. de probationib. late subtiliterq́; Rom. Cons. 80 per tot.* Omniũ tamen est distinctio, inter verba narratiua & assertiua seu dispositiua. *Narratiua* dicuntur quę super eo quod principaliter agitur nõ proferuntur, principaliter, seu quæ non sunt in ipsa causa finali dispositionis. *Assertiua* vero siue dispositiua quæ non incidenter proferuntur sed principaliter, suntq́; finis dispositionis, seu in quibus intentio Papæ fundatur. *Philipp. Franc d. c si Papa n. 1. & seq. & ita discernit ea Abb. in c. Cum oporteat post nu 7. de accusat. Constantius Rogerius in d. l. ex hac scriptura nu. 103 104. & seqq. Sabarell. d. Clem. 1. de probat.* Priora non probant: faciunt tamen opinione quorundam quale quale adminiculum. Posteriora vero plene probant *Sabarell. d. Clem. 1 num. 8. & 10 Philipp. d. c. si Papa per tot. Rogerius in d. l. ex hac scriptura n. 104 vbi allegat. Cumanum in d. c. si Papa Barthol. l. ex hac scriptura n. 15. cum prolixa addit. tit. de donat. Ferrar. in praxi form. sent. diffinit. in gloss ver. visaq; litis contestatione nu 8. Redoanus de rebus Ecclesiæ non alienandis q. 59. nu. 14.* Hinc scripsit Ant. Milis. Si Papa dicat. Eximimus omnes Ecclesias vestras quæ per vos sumpserunt regulam S. Augustini quas hic duximus vocabulis exprimendas, nullam exemptionem Ecclesiis expressis inducit, nisi alias probetur quod per eas regulam S. August. assumpserint, quia verba narratiua in priuilegio posita non probant assumptionem not. Io. And. & Archid. in c. si Papali. 6. per quæ videtur quod idem esset, quod si Papa eximeret omnia bona alicuius Ecclesiæ ea exprimendo, quia per talem narrationem non probarentur bona exempta esse Ecclesiæ, sed oportet hoc aliunde probare. ita Milis *in repertor. verb. Priuilegium in quo Abb c. dudum cum Apost. nu. 3. de priuil. Franc. d. c. si Papa.* Secus esset si verba fundarentur super facto Papæ vel Principis v. g. si scriberet ordinario vt nullam exerceat iurisdictionem in personas aut loca quæ narrat se exemisse, nam sic satis probaretur exemptio. *d. Clem. vnica vbi glo. de probat. Roger. d. l. ex scriptura nu 105. & succincte Io. Faber. in l. verba C. de Testam.* ita vt in contrarium probatio admitti non possit. *d. Clem 1. vbi DD. Redoa d. q. 59. n. 14.* Si vero fundarentur super facto alieno, probarent quidem exemptionem plene, sed admitteretur probatio in contrarium quod alias non liceret *glo. d. Clem. vnica vbi Sabarel. & Gemin. d. c. si. Papa,* & ita etiam distinguit Io. Faber. *d. l. verba Roger. d. l. ex scriptura n. 106.* Excipio quoque nisi priuilegium emanasset motu proprio *Abb. c. dudum n 3. cum addit. de priuil.* quod tamen Romano non placuit: vult enim quod si Papa ex certa scientia, personam aliquam vel locum sub titulo alicuius dignitatis vel præeminentiæ nomi-

nominet, quam certum est non habere, quod per eiusmodi nominationem dignitas, exemptio, seu præeminentia conferri non censetur *Rom. Cons.* 180. *nu.* 4. *per tex. quem dicit expres in Clem. si summus de sent. excommunicat.*

11 Eadem dicta sunt de narratiuis sententiarum Principum siue Pontificum *cap. si Papa vbi Philipp. & DD. de priuileg. in 6. text. & DD. de Clem. 1. de probat. in terminis Fel. c. causam q. 2. n. 3. vers. Secundo contra de testib.* In enunciatiuis autem inferiorum res aliter se habet, in præiudicium enim impetrantis probant quidem sed non in damnum tertij. *Sabarell. & gloss. d. Clem. 1. Rogerius d. l. ex hac Scriptura n. 106. vers. an autem.*

12 Quid si eximatur monasterium cum omnibus eius bonis & possessionibus, an censebuntur exempta bona quæ monasterium iniuste obtinet? Bartholus concludit quod non *Cons. 96. per tot.*

13 Quid si Papa committat legato, vt agat cuidam Ecclesiæ gratias pro beneficiis in sedem Apostolicam, an ideo emisse censeatur Ecclesiam? Angelus id mouet & affirmatiue concludit textu quem in hoc existimat manifesto *l. Paulus vbi Ang. §. Paulus ff. de fideicom. libert. Fel c. veniens nu. 1. vers. Quid autem de præscript* Verumtamen

14 contra mihi sentiendum videtur: tum quod eiusmodi verba non sint dispositiua (vt hic antea notauimus) tum quod sint honoris causa prolata, quæ regulariter nihil disponunt. *tex. & ibi DD. c. cum venissent de Instit. l. obligationum substantia ff. de act. & obligat. l. illud §. sane ff. de Iniuriis Alexan l. ex his vers. Quid in verbis ff. de Test. militari* Non obstat l. Paulus. Quia ibi fit extensio fauore libertatis: hoc autem loco facienda est restrictio in odium exemptionis. *Alex. d. l. ex his dixi supra qu. 4.* Exemptiones enim odiosi iuris esse & proinde restringendas conclusum est antea, *eod. lib. quæst. 4.*

QVAESTIO X.

Census solutio an probet exemptionem?

SVMMARIVM.

1. *Census solutio ratione percepta libertatis arguit exemptionem.*
2. *Reditus, pensio, census, differunt.*
3. *Census proprie soluitur ratione subiectionis.* 4. *Exemptionis.* 5. *protectionis.*
6. *Census solutio non arguit exemtionem.*
7. *Probatio debet de necessitate concludere. Quæstio pendet ex circumstantiis.*
8. *Ferrarius nimis generaliter locutus.*

1 DVbitationem mouet, quod si quis Ecclesiæ Rom. censum soluat ad perceptæ libertatis iudicium inde probabitur exemptus. *tex. c. si Papa §. est & idem*

dem de priuilegiis in 6. Nam vt inquit Ferrarius, Cenſus aliquando eſt ſignum per- ”
ceptæ libertatis puta quando Eccleſia aliqua dat Papæ piper, vel aliud pro cenſu ”
quo caſu videtur exempta à ſubiectione Epiſcopi. Ita ille *in forma libelli ad præſta-* ”
tionem & rei relaxationem in glo. fictum dicti temporis præteriti n. 10. Cardinalis in c. con-
ſtitutus n. 12 oppoſ. de relig. domib. præſes loco ab Emph. ad cenſum.

Verum quæſtionem perſtringam paucis, ſi præmiſero differre plurimum inter 2
ſe quamuis ſæpe confundantur Reditus, penſio, cenſus: non ſecus quam inter ſe
differunt Emphiteuſis, libellus, locatio, & contractus cenſualis, ſuperficies, & præ-
caria *late Iaſon l. 1. C de iure Emphit. Io. Coraſius in ſua enarrat ad eundem tit. in pr nu.*
13 & ſeqq. Iulius Clarus de iure Emphit. quæſt. 1. Et quidem reditus ſignificatio admo-
dum generica eſt: hodie tamen ſtrictius vſurpata pro iure quo aliquid quotannis
percipimus, *latiſſime Tiraq de Retr. conſ. §. 1. glo 6. n 1. & ſeq. Paulus Buſius tract. de an-*
nuis reditibus l. 1. c. 2. & ſeqq. Venetus de annua præſtatione Carolus Molin. tract. de vſuris
n. 17. vſque ad n. 25 & quæſt. 50. 10. 69.

Penſio vero ſoluitur pro vſu rei in Emphiteuſi libellario, precaria, locatione, ſu-
perficie, *Iaſon. d l. 1. C. de iure Emphit. Iulius Clarus Coraſius iam allegati.*

Cenſus in iure variæ eſt ſignificationis

Zaſio habetur pro patrimonio ſeu pro omni eo quod eſt fortunæ, *l. 2 ff. de orig.*
iuris. Hinc Ouidius 1. faſtorum.

In precio precium nunc eſt, dat Cenſus honores, ”
Cenſus amicitias pauper vbique iacet. ”

Aliis pro omni eo quod ratione contractus cenſualis translato directo & vtili
Dominio in accipientem ſoluitur *Barth. & Paul. l. 1. §. 1. ff. de public. Abb. c. 1 de Reſt.*
in integ. c. conſtitutus de Relig domib. c. prohibemus de cenſib. Curtius in areſtis. amorum
areſto 7. in ver. ne conſtitution de rente fol. 93. Pirrh. ad conſ. Aurel. tit. de cenſ. c 1. Nec
eſt iſte proprie cenſus cum priuato ſoluitur. *Abb. d. c. prohibemus n. 3. de cenſib. Felin c.*
ad audientiam n. 21. de præſcriptionibus.

Sed cum aut ſuperiori in ſignum ſubiectionis, diciturq; interdum tributum, an- 3
nona capitatio, *tot tit ff. de cenſib. vbi VVezembec. tot tit. C. de Annon. & tribut. li. 10. &*
de Agricolis & Cenſitis. De Capitatione Felin. d. n. 21. Boer. ad conſ. Bituricenſ. tit. 4 §.
17. glo. 1. late Budeus in annot. ad pandect. l. vlt. de ſenatorib. late Bodin. de Repub. l 6. c. 1.
Exodi. c. 30. cum cenſum egeris in c. omnis omnia de cenſibus.

Aut exemptionis. *cap. conſtitutus de Relig. domib. ca ſi Papa de priuil. in 6. Fel d. c ad* 4
audientiam n. 21.

Aut protectionis *cap. ex parte tua vbi Abb. cap. recepimus de priuilegiis Felin. d. nu-* 5
mer. 21.

His præmiſſis concludo cenſus ſolutionem nullo modo arguere exemptionem 6
aut protectionem *tex. ca. Recepimus de priuilegiis*, prout quoque nec ſubiectionem

Abb c.omnis omnia n.3.cum add.de Censibus & in c.quoniam n.4.cum add.de priuil.Fel. in repert verb.census proprie. Ratio est, quia solutio census plura potest significare, scilicet interdum subiectionem protectionem exemptionem, *Felin.d.c.ad audientiam n.21.& bene Innocent.c præterea quarto loco de transact. Abb.c.fi.n.4.de caus. possess.& propriet.Milis in repert.verb possessio vers.possessio seu quasi iuris possessionis acquiritur fol.311.*

7 Probatio autem debet de necessitate concludere: nec probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse: vt prolixe docet Sebastian. Sapia in additione ad Abbatem.*d. c.recepimus in priuil.verb.non probat tex.in c.in præsentia de probat.c.pia vbi glo. de except. in 6.& pulchre Abb.in c.fin.n.4.de caus.possess & propriet.* Itaq; hoc totum pendet ex circunstantiis rerum iuxta quas(inquit Abbas)iudicandum est *Abb.d.c.omnis omnia n.3 & d.c.fin.de causa possesso & propriet. cum additionibus & est tex.expressus in d.ca Recepimus.*

8 Per quæ apparet Ferrarium in principio citatum generaliter nimis censuisse, siquidem vt ex censu probetur exemptio, debet aliunde apparere quod ex causa concessæ exemptionis illius solutio pensiletur *tex.d. c.recepimus & cap si Papa §. & est idem vers.aut si dicat de priuil.in 6.*

QVAESTIO XI.

An valeat Exemptio non inserta clausula, *non obstantibus iuribus in contrarium?*

SVMMARIVM.

1. *In concessionibus iuri contrariis opus est clausula derogatoria.*
2. *Item in Priuilegiis & rescriptis contra vtilitatem publicam.*
3. *Exemptiones sunt contra rem publicam.*
4. *Priuilegia & rescripta differunt.*
5. *Exemptio valet etiamsi careat clausula derogatoria.6.7.*
7. *Episcoporum potestas pendet à Pontifice.*
8. *Ampliatur cum Princeps rescribit ex certa scientia.*
9. *Satis est quod Priuilegium Bulletur Bulla Priuilegiorum.*
10. *Certa scientia colligitur ex narratis.*
11. *Exemptio si concedatur à iure habente clausulam derogatoriam opus est derogatione istius clausulæ.*

IN hoc articulo, in quo Doctores velut in Labyrintho sese plurimum implicarunt, Thesei Filo nobis opus esset. Et quidem Barthol. Abbas Ludouicus Molina Antonius Milis cum nonnullis videntur stare pro parte negatiua, *in l.finali*

cum

cum latißima addit. C *si contra ius aut public.vtilit.in ca.nonnulli num 10. verſ.Tertium membrum eſt de Reſcript. in tom.1.de iuſtit. & iure. diſput.173.fol.683 & ſeqq. in repert. verb. clauſula generalis non obſtante fol.72. Item Couarruuias in epitome par.2. cap.8 & 9.*

Mouentur maxime auctoritate Innocentij III. quod in conceſsionibus iuri contrariis opus ſit clauſula derogatoria; alioquin non eſt iuſta cauſa ſed ad importunitatem partium conceſſæ præſumantur *tex.cap.1.de conſtit.in 6.late Gail.liber.2. obſ.58.Barthol.in extrauag.ad reprimendum ſub finem.* 1

Confirmantque: quia clauſula generalis *non obſtantibus*, &c. Dicitur requiri in priuilegiis & reſcriptis contra publicam vtilitatem conceſsis, alias non valerent. *Anton. Milis in repert. verb. clauſula generalis non obſtante.* prout & quando vergunt in notabile damnum & præiudicium tertij, *Ludou. Molina dicta diſput.173.* 2

Atqui, eſt extra controuerſiam quod exemptiones & vergant contra vtilitatem & quietem reipublicæ, vt late deducit Durandus, & aſſentitur Concilium Trident. *tract. de modo concilij generalis par. 1. Rubr. 4. num. 15.64. & multis ſeqq. vſque ad num. 75. Baronius in Annalibus Eccleſiaſtic. tom. 8. Anno 676. Pontifice Adeodato fol. 517. Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 11. de Reform.* Et plurimum præiudicant tertio ſeu ordinariæ poteſtati quæ eſt fauorabilis, & cui Papa præiudicium facere non intendit, *argum. cap. peruenit. 11. quæſt. 1. Staphil tract. de gratiis & exempt. tit. de Reſcriptis in forma Breuium num. 50. vol. tract. 14. fol. 46. vt late ſcriptum eſt ſupra quæſt. 4.* Ideoque placuit omnibus non eſſe facile concedendas niſi magna deliberatione citatis iis quorum intereſt vt ſtatuit Concil. Lateranenſ. *Roman. conſil. 37. Felin. cap. cum non liceat in pr. de præſcript. Innocent. cap. Dudum de priuileg. Franciſc. Lucan.tract. de fiſco. num. 4. Anton. de Pratis de iuriſdict. Epiſcop. cap. 8. num. 157. Concilium Lateranenſ. celebratum anno 1515. ſeſſ. 10. verb. Exemptiones autem de cætero abſque rationabili cauſa & quorum intereſt minime citatis pro tempore conceſſas nullius roboris & momenti eſſe decernimus.* 3

Pro ſolutione præmitto differre in quamplurimis priuilegia à reſcriptis. *Rebuff. in praxi beneficiali par. 1. tit. differentiæ inter priuilegium & reſcriptum*, hic attinet tantum differentia quod priuilegia ſint contra ius *glo. in ſumma 35. quæſt. 2. Rebuff. d. tit. num. 23.* Dicta quaſi priuata legia eo quod priuatam legem ſingulis generent. *c.fin.25.qu.1.ca. priuilegia diſt.3. Barth.l.1.in fin.C.de iuris & facti ignor. l.fin. ff. de conſt. princip.* Reſcripta vero ſunt ſecundum ius ac ad obſeruantiam iuris communis. *glo. in cap. vnico in ver. noſcatur in fine de conſt. in 6. Rebuff. d. num. 23. Philip. Franc. ibi num. 11. cum Apoſt. Abbas in Rubr. de Reſcriptis num. 2. & ſeqq.* 4

5 Ex his concludo quæstionem affirmatiue valere priuilegium exemptionis etiamsi careat clausula, *non obstante lege vel non obstantibus iuribus in contrarium:* opinionis huius Coripheus est Felinus, quam post longum studium ac magnam indaginem variis firmat auctoritatibus *in cap. nonnulli num. 11. cum nonnullis & seqq. de Rescript. eamq; tacitus sequi videtur Abbas in cap. 1. n. 8. 12. 15. eodem tit.* Inuenioq; in hisce terminis eam sequi Parisium his verbis.

„ Nec erat necesse in dictis priuilegiis exemptionum quod fieret mentio de iuri-
„ bus ordinarij cui infertur præiudicium, Nam ipsa talia priuilegia derogant ordi-
„ nariis: quia priuantur iuribus ipsorum, & priuatio præsupponere debet habitum,
„ vt tradit glo. quam sequuntur ibi scribentes maxime Abb. cap. olim & 1. de priuil.
„ Io. Andr. Cald. Abb. cap. dudum in pr. eodem Decius cons. 150. col. 1. vers. & præ-
„ supponendum. Ita verbaliter Parisius *cons. 22. n. 8. vol. 4.*

6 Ratio est quia, cum Papa rescribit per modum priuilegij nihil refert si clausula non obstante non adiiciatur, *Fel. d. cap. nonnulli n. 11.*

Quod indubie procedit cum ex serie priuilegij apparet manifeste de voluntate Principis siue Pontificis volentis statuere contra ius seu quod exemptionum concedere voluerit. *Anton. Milis in repert. verb. priuilegium contra ius commune an valeat. Dec. cons. 113. num. 4.*

7 Nam cum omnis Episcoporum seu ordinariorum potestas dependeat ab auctoritate summi Pontificis *cap. 1. dist. 22. Anton. de Rosellis tract. de potest. Imper. & Papæ §. hanc sententiam fore veram n. 13. & 14 vbi id probat vol. tract. 14. fol. 327.*

8 Ex certa scientia & motu proprio aduersus eas seu ius commune rescribendo censetur ei derogare voluisse. Clausulæ enim eiusmodi æquipollent clausulæ derogatoriæ non obstantibus, *Modestinus in l. idem vlp. scribit ff. de excusat. tut. vbi glo. & DD. glo. cap. ex parte 2. de offic. deleg. Anton. Milis in Repert. verb. scientia certa principis vers. Ex hoc sequitur Paris. d. cons. 22. nu. 9 & 10. Dec. cons. 198. in fin. cons. 271. nu. 8. & 9 Francisc. Curt. cons. 21.*

9 Confirmatur hæc conclusio primo auctoritate Baldi dicentis quod eo ipso quod Princeps vocat concessionem suam priuilegium & Bullatur Bulla priuilegiorum nulla alia clausula est necessaria. Nam tum satis constat, quod ipso facto voluerit infringere ius commune ex quo natura priuilegij sit talis *Bald. in l. lapilli col. 3. vers. Ego dico ff. de Rer. diuis. Martinus Laudensis tract. de priuileg. §. 39. Felin. d. cap. nonnulli num. 11. & num. 12 vers. Ratio differentiæ Philipp. Franc. cap 1.*
10 *num. 10. per tot. de constit. in 6.* Confirmatur secundo. Quia etsi nominatim non exprimatur clausula *ex certa scientia*, sufficit tamen vt certa scientia eliciatur ex narratis, seu ex serie facti. Ita communiter teneri dicit Felin. *cap. cum inter de except. & d. c. nonnulli num. 12. vers. 2. contra istum vbi etiam Abb. Anton. de Creuant. in addit. ad Compostell. in d. cap. nonnulli fol. 17. litera C. Oldra. consil. 295.*

Narra-

Narratio enim Principis tantum operatur, ac specifica expresſio clauſulæ ex certa ſcientia *d. l item Vlpianus Fel. d. c nonnulli n. 11.* Limitanda tamen ſunt hæc niſi exemptio concederetur à iure habente clauſulam derogatoriam, *Abbas d. c. nonnulli & Fel. n. 12. verſ. limita primo.* Nam opus eſſet derogatione iſtius clauſulæ. *Nauarr. ad c. ſi quando except. 1. n. 1 De Reſcriptis.* 11

QVAESTIO XII.

In conceſsione exemptionum an ſit neceſſaria citatio ordinariorum quorum intereſt exemptiones non concedi.

SVMMARIVM.

1. *Priuilegium non præiudicat non citato.*
2. *Conceſsio exemptionis non eſt actus iudicialis.*
3. *Concilium Lateranenſe requirit citationem ordinariorum.*
4. *Pontifex eximere poteſt ſine citatione non obſtante Concilio.*
5. *An opus ſit ſpecifica derogatione Concilij.*
6. *Quid de innouatione.*
7. *Inuocatio ſi ſit per eum qui eximere poteſt, non requiritur citatio.*
8. *In inuocatione quæ ſit in curia Romana non opus eſt citatione.*
9. *Similiter cum periculum eſt in mora.*

PRo parte affirmatiua videtur ſtare, Caſtrenſ. *l. 2. num. 4. C. de Tempor. appellat. Anton. Conſ. 19. Antonius Nicellis in concordia gloſſarum n. 232. arg l. 2. in fine ff de natalib. reſtit. & l. nam ita ff. de adopt.* Priuilegium enim (inquiunt) non præiudicat tertio cuius intereſt non citato, ideoq; nec ordinario cuius intereſt iuriſdictionem ſartam & tectam conſeruari *per not. ſupra qu. 4.* Verum communi iure vera eſt negatiua. Ratio eſt; Quia conceſsio exemptionis non eſt actus iudicialis, ideoq; Princeps nemine citato eas concedere poteſt. *Abb Felin. & DD. c. cum olim de Re Iud. Leonellius tract. de ſurrept. reſcript. quæſtione 6 artic. 1. Iaſon. l. Gallus §. & quid ſi tantum n. 41. & 47 ff de liberis & poſth.* 1 2

Confirmatur, quia in impetratione reſcriptorum priuilegiorum, exemptionum, non eſt neceſſaria partis citatio. *Anton. Nicell. in Concord. gloſſarum n. 322. Concordia 52. fall. 78. & 51. Felin. c. cum olim nu. 6 de Re iudic Gigas de penſionib. qu. 37. Caccialupus de penſionib. qu. 24. n. 8. & ſeqq. Milis in repert. verb. Citatio non requiritur quando priuilegium.* 3

Dixi iure communi, nam iure ſpeciali ſiue ſingulari Concilij Lateranenſis ſub Leone

Leone X. anno eius tertio salutis vero humanæ 1515. sessione 10. ad esse exemptionum requiritur citatio ordinariorum, ratione adiectæ clausulæ irritantis de qua dicturus sum infra *parte 2 quæst. 5. sub finem, & parte 4. quæst. 63. per tot.* eiusmodi enim est textus, Exemptiones autem de cætero absque rationabili causa & quorum interest minime citatis pro tempore concessas nullius roboris & momenti esse decernimus. *Anton. de pratis tract. de iurisdict. Episcop. ca. 8. nu. 1. & 2. Guymer. ad prag. sanctionem tit. de causis §. visum in glo. verb. attendentes.*

4 Quin autem Pontifex non obstante Concilio eximere posſit nemine citato, non est quisquam qui ambigat: est enim eius solius Conciliis derogare, vel etiam adrogare à quo omnia pendent & cuius auctoritas semper excepta reputatur, *c. significasti de electione Abb. Siculus c. ex gestis, de Cler. non residen. Borgasius tract. de irregularit. & dispens. part. 3. tit. de dispensat. concilij generalis n. 6. & seq. fol. 53. Ant. de Rosellis tract. de Concilio cap 14. incip. Qualis in causis debet esse forma num. 8 per cap. proposuit de concess. prabenda & cap. 17. nu. 32. vbi late.* quippe quod speciale sit principis siue Pontificis suam vel inferiorum sententiam & constitutionem reuocare *not. in cap. veniam cap. sententiam 35. quæst 9. cap cum olim de re iudic. cap. tam ex literis de in integr. restit. l. 2. in fine de sententiis ex breui recitandis.*

5 Præcipuæ vero difficultatis est, an cum Pontifex derogat Concilio opus sit ne exemptio censeatur surreptitia specifica clausula derogatoria Concilij. Qua in re sunt qui aiunt & qui negant, vt est videre in Anton. Milis, *in aureo repert. verbo gratia facta contra Generale Concilium an censeatur surreptitia glo. cap. ex parte verb. de quo nulla mentio de capell. Monach. Felin. cap. nonnulli n. 2. & 3. de Rescript. dicam infra lib. 1. cap. 50. n. 33. conferuntq; ad hanc quæstionem quæ in immediate præcedente attuli n. 6. 7. 8. & seq. nosq; eam proprio capite diligentius examinabimus.*

6 Porro an hactenus dicta obtineant etiam in innouatione exemptionum, incidenter hic queri posset, non iuuat iam inhærere regulæ communi. Quod omnis qui ex aliquo actu lædi posset ad illum citari debeat, *l. de vnoquoque ff. de re iud. l. non ita Diuus ff. de adopt. l. si quando & ibi Bald. C. de testib. quam Antonius Nicellis fusissime restringit centum & quindecim Fallentiis. In concordia glossarum à n. 224. vsque ad n. 372. in concordia 52.*

7 Dico igitur primo. Quod si innouatio fit per eum qui exemptionem concedere poterat non requiri partis citationem, alias secus. *Abb. cap. cum dilecta num. 25. vers. & innouatio de confir. vtili vel inutili. Mascard. de probat. conclus. 1388. n. 26. & dixi supra q. 8. n. 9.*

8 Dico secundo. Quod in transumptione seu innouatione exemptionum vel priuilegiorum quæ fiunt in Curia Romana non opus est citatione. Ratio est, quia cum iste actus pertranseat multorum manus hoc in exercitio peritas, abest omnis falsi suspicio, adeo vt sine citatione credatur transumpto velut originali *Abb. cap.*

ex par-

ex parte & 1. in pr. de priuileg & dixit Felin. post Anton. Host. Archid. & alios in c. fin. nu. 8. vers. fallit 3. de fide instru. Bartholomeus Bellens. tract. de charit. subsid. quæst. 113. Mascardus de probat. vol. 3 concil. 1388 nu. 19. 9

Dico tertio, Hoc in casu cum periculum esset in mora non requiri citationem, Decius c. cum dilecta numer. 37 de confir. vtili vel inutili Mascard d. conclus. 1388. nu. 19.

QVAESTIO XIII.

Exemptio concessa simpliciter an eximat vniuersaliter?

SVMMARIVM.

1. Exemptione capitis non censetur concessa exemptio membrorum.
2. Exemptio monasterij non extenditur ad capellas.
3. Exemptio est stricti iuris.
4. Exempta Ecclesia populus non est exemptus.
5. Exempto populo ecclesia non censetur exempta.
6. Dispositio de re contenta non includit continentem.
7. Exemptis Clericis Ecclesiæ, cuiusuis ordinis clerici exempti censentur.
8. Exemptio generalis, generaliter intelligenda.
9. Exemptio extendenda aut restringenda ex mente priuilegiantis.
10. Priuilegium concessum terræ, censetur concessum personis.
11. Priuilegia concessa locis, extenduntur ad personas.
12. Delinquens in Ecclesia, an in ea capi possit?

Generalis hæc quæstio diffiniri commode non poterit, nisi per propositiones speciales, sit igitur prima conclusio Exemptione capitis non censetur concessa esse exemptio membrorum. Innoc. c. ex ore de priuil. arg. l. liberorum ff. de adopt. 1

Ideoq; exempto monasterio, eius membra seu capellæ exemptione non gaudent. Abb. d. c ex ore. n 1. & 4. ca. cum capella vbi DD. eod. tit. Vbaldus tract. de Canonica portione c. 4. quæst. 8. & seq. 2

Ratio est quia exemptio est iuris stricti nec trahenda de persona ad personam, loco ad locum, c. sane c. cum capella de priuil. Io. de Ferrariis in forma oppon. contra instrum. in glo. ad § aliisq; rationibus, nu. 4. quippe regulariter eximi potest Ecclesia, sibi in potestate retenta capella, & è contra, arg l. liberorum de adopt. Brixiens. in repert. verb. Exemptio col. 6. Abb. c. conquerente nu. 1. de offic. ordin. glo cap. rogamus 24. quæst. 1. 3

Conclusio secunda, Exempta ecclesia non censetur exẽptus populus: ideo Epist. ordina- 4

ordinariam potestatem exercere poterit in Parochianos. *Philipp. Franc. c. per exemptionem n.3 vers.5. de priuil. in 6. summa Angel. verb. exemptus n.1. vers. Et exempta Fumus verb. exemptio n.3.*

5 Conclusio tertia, exempto populo non censetur Ecclesia esse exempta *Franc. d. num.3. vers. vlt.*

6 Conclusio quarta. Eadem dicta sint in quibusuis aliis exemptionibus Regulariter enim dispositio relata ad rem contentam non includit continentem, *Franc. d. n.3. vers. vlt. in priuil. trahantur ad casus diuersos Tiraq. de retract. Consan. §.1. glo.4. nu. 97. fol 106. Fumus verb. exemption 3 & 4. & docte Archid. c. Frater 16. q.1. n.3.*

7 Conclusio quinta, Exemptis clericis alicuius Ecclesiæ tam Canonici quam alterius cuiusuis ordinis clerici exempti esse censetur *tex. ca. per exemptionem. In fin. de priuileg. in 6. vbi Franc. n.3. vers. vltim. not.*

8 Conclusio sexta, si verba priuilegij sunt generalia exemptio vniuersaliter concessa esse censentur *c. quia cura vbi DD. de priuileg. arg. d. c. per exemptionem in fin. Io. de Ferrar. in d. glo. ad §. aliis rationibus n.4.* Ita tamen vt in primis semper attendenda sit
9 mens concedentis ne tam verba quam potissimum ipsam mentis rationem sequi videamur *l. alacriter ff. de leg.3. Barth. l. non dubium n.9. & 10. C. de legibus Dec. l. semper in stipulationib. n 4. ff. de reg. iuris l. labeo ff. de supell. leg.* Semper priuilegium extenditur ad personas & casus non expressas, aut etiam restringitur ex præsumpta ac coniecturata mente priuilegiantis *Abb. c. sane n.2. de celebrat. Missarum.*

10 Conclusio septima. Priuilegium concessum terræ intelligitur concessum personis seu hominibus eiusdem *l. si non speciali vbi Bald. C. de Testam.* Sicut per exemptionem Ecclesiæ intelligantur exemptæ personæ *d. c. per exemptionem,* ita per exemptionem terræ censentur etiam personæ eiusdem terræ exemptæ. *Rom. d. cons.180. n.7. Bald. d. l. si non speciali.*

11 Confirmatur id ipsum auctoritate eiusdem Romani *Cons 234. per tot.* dicentis priuilegia locis concessa extendi ad quaslibet personas ibi existentes etiamsi Fo-
12 renses sint & extraneæ, vbi etiam disputat an forensis aut laicus delinquens in Ecclesia capi in eadem possit id quod resoluit negatiue, *per c. Frater 15. qu 4. Bald. d. l. si non speciali. qua de re infra l.4. quæst.95.*

QVAESTIO XIV.

In Exemptione *suarum Ecclesiarum* quænam comprehendantur?

SVMMARIVM.

1. *Appellatione* sui *comprehenditur quod commune est.*
2. *Mandatum de prouidendo in Ecclesiis suis, extenditur ad eas quæ mediate subiectæ*

iecta sunt.
3. *Ea tantum Ecclesia sunt exempta quæ pleno iure ad exemptum spectant.*
4. Suum *proprie non est quod est commune.*
6. *Priuilegia proprie intelligenda.*

DIfficultatem facit quia appellatione sui comprehenditur etiam id quod commune est, *l. si quis seruos ff. de leg. 3. l. pupillus §. fin. ff. de verb. sign.* adeo vt res mihi 1
cum alio communis vendi & impignorari possit qua de re docte Mudeus, *l. nemo ex socijs ff. pro socio fol. 64. Neguſ. de pig. in 3. memb. 2 part. princip. n. 39. & seqq* & non 2
modo quod immediate sed etiam quod mediate suum est: ideo præceptum, de prouidendo alicui in Ecclesiis suis, extenditur ad eas quæ mediate subiectæ sunt 3
c. pro illorum de præbendis. Sed respondeo cum Archidiacono eas tantum esse exemptas quæ pleno iure spectant ad exemptum, *Archid. in c. Frater. n. 4. vbi late id examinat 16. quæst. 1.* Imprimis quia exemptiones præiudicant iuri ordinario, ideoque 4
strictissime interpretandæ *c. licet. de offic. ord. l. 2. §. merito §. si quis à principe ff. ne quid in loco public.* nec extendendæ sunt ad id quod commune est, nam suum proprie di- 5
ci non potest quod commune est, prout quoq; quod, mediate ad aliquem spectat suum esse, proprie dici non potest, *l. quæsitum, §. celsus ff. de fundo instr. leg. Archid. n. 5. latißime Iason. l. serui electione §. labeo n. 1. 4. 10. 20 21. 22 ff. de legat. 1.*

Porro certum est priuilegia semper extendenda esse secundum propriam verborum significationem vt quando minus fieri possit ordinariæ obsint potestatique 6
est per quam fauorabilis *l. scribit quintus l. plautius ff. de auro & argento leg. copiosiusq; id probat Archid. d. c. Frater 16. quæst. 1. n. 5. & dixi supra quæst. 4.* De qua quæstione prolixius videri poterit Philipp. Francus, *in c. cum in illis fin. nu. 2 & 3 de Præb. in 6.* Vbi disputat an dispositio restringenda sit ad id quod totum est disponentis, an vero etiam extendenda ad id quod cum alio commune est; distinguitque inter dispositionem odiosam & fauorabilem, quemadmodum apud eundem videre latius poterit lector.

QVAESTIO XV.
Quid sit lex diœcesana & lex iurisdictionis?
SVMMARIVM.

1. *In Episcopo generaliter vnica iurisdictio.*
2. *Res iudicata in diœcesana non præiudicat in lege iurisdictionis.*
3. *Deriuatio legis diœcesanæ.*
4. *Commißione facta diœcesano censetur facta Episcopo.*
5. *Dissentio scribentium in hac materia.*
6. *Diffinitio legis Diœcesanæ.*
7. *Diffinitio legis iurisdictionis.*
8. *Cuius speciei sit charitatiuum subsidium.*
9. *Item Synodus Episcopalis.*
10. *Item dispensatio & Canonica Episcopalis.*

IN diffinitione exemptionum dixi sub nomine iurisdictionis comprehendi legem diœcesanam & iurisdictionis, de vtraq; quia inter interpretes non ita con-
1 uenit pauca hæc adferemus. In Episcopo vnicam tantum esse iurisdictionem sub qua vniuersum ius Episcopale comprehenditur quod in vniuersa diœcesi habet nonnullis vsurpata latiore significatione legis diecesanæ visum est *Innocent. c. dilectus de offic. ordin. Abbas c. auditis in 1. notabili de restit. in integrum.*

2 Aliis tamen communius placuit distinctas esse species ita vt res iudicata in lege diœcesana non obstet legi iurisdictionis, *Abb c.1. de offic. ordin vbi tex.*

3 Et quidem diœcesana lex à diœcesano deriuatur qui à Pontificiis DD proprie Episcopus nuncupatur & non alius, quamuis de iure speciali in loco ordinariam habeat potestatem, *Abb. c. cum olim de maior. & obed. & cap. Ioannes. num. 2 de testam;*
4 Adeoq; refert vt facta commissione diœcesano censeatur facta tantum Episcopo. At vero si ordinario tum cuilibet alteri ordinariam habenti iurisdictionem facta esse censebitur, *glo. Clem. 1. verb. diœcesanis de iure patronat. Nauarr. con. 51. de Clandest. dispons. tom. 2.*

5 Porro diffinitione vtriusq; huius legis diœcesanæ & iurisdictionis variæ olim fuit elaboratum, aliis asserentibus quod illa consistat in recipiendo, hæc vero in dando seu conferendo, aliis aliter opinantibus vt patet ex Innocent. & aliis, *c. 1. de statu Monach. vbi Abb. glo. c. dilectus vbi DD. de offic. ordin. Bertachin. tract. de Episcop l. 4 par. 2. n. 80. & seqq. Henric. Botteius tract. de Synodo par. 1. num. 61. & seqq vbi late.* Res hæc vt censeam cum Innocent. aptius diffiniri non poterit quam diffinitione per partes de qua apud Topicos. *Aristoteles lib. 2 poster. cap. 5. Io. Apellus in dialect. le-*
6 *gali cap num. 24. Christoph. Hegendor. in sua libello de definitionibus & diuisionibus legalibus to. 16. per tot. vol. tract. 1 fol. 252* Nempe lex diœcesana est ad quam spectat perceptio Cathedratici pars decima oblationum charitatiuum subsidium deniq; cætera omnia à quibus monasteria iure communi sunt exempta, *Abbas d. c. dilectus n. 4. vbi late & DD. supra citati.*

7 Lex vero iurisdictionis est quæ obedientiam, subiectionem, reuerentiam, institutionem, correctionem, reformationem, iurisdictionem, pœnitentiæ indictionem, causarum audientiam, sacramentorum collationem, eaque omnia complectitur in quibus monasteria diœcesana, iure communi subiiciuntur *DD. vbi supra Bertachin. tract. de Episcopo lib. 4. parte 2. numer. 80. Thomas Zerula in praxi Episcop. part. 2. verb. iura Episcopalia Cuchus instit. iuris Canonici lib. 1. tit. 12. vers. hæc iura*

8 Quæ vt magis pateant quęritur primo vtrum charitatiuum subsidium sit de lege diœcesana? articulus hic multis fuit dubius vt refert Barth. Bellencinus tract. de charit. subsidio, *qu.* 28. communis tamen (inquit) opinio est affirmatiua, Vnde infertur monasteria iure communi exempta esse à solutione charitatiui subsidij:

Io. Andr. Butrio. Innoc. & DD. d. c. dilectus de offic. ord. Bald si quis ad declinandam col. 3. C. de Episc. & cler.

Limito, primo, in Ecclesiis monasterio subiectis quæ ante subiectionem illud præstare consueuerant. Nam ratione earum, monasterium obligabitur *Clem. 1. de censib. Innoc. d. ca de statu Monach. cap. conquerente de offic. ord.*

Limito secundo, nisi monasterium haberet populum, quia ratione populi tenetur ad omnia quæ sunt legis diœcesanæ. *Io Andr. in add. ad spec. tit. de priuileg. Bellenc. tract. de charit. subsid. q. 29.* Quæritur secundo, Quid de Synodo? vtrum sit legis 9
diœcesanæ? & breuiter an Abbates seu monasteria teneantur venire ad Synodum Episcopi? Remitto ad prolixam disputationem & distinctionem Henrici Botei, in suo speciali tractatu de Synodo *parte 2. n. 4. & seqq.* ex qua vberior etiam intelligentia legis diœcesanæ & iurisdictionis hauriri poterit.

Tertio vtrum dispensatio? paucis dicimus eam esse de lege iurisdictionis *cap. ex* 10
transmissa de translat. prælat. glo. clem. 1. de Rescriptis, & ita resoluit Paulus Borgasius *in suo tract. de Irregularitatibus parte 2. Rubr. an dispensatio sit de lege diœcesana nu. 4.*
Eadem dicta sint de Canonica Episcopali de qua materia in cap. requisisti & cap. 11
officij de Testam. & Petrus de Vbaldis, *in tract. de Canonic. Episcopali cap. 1. n. 4. & c. 4. q. 5.* Lapus de Castelliono, *tract. de Canonic. portione n. 5.* Cætera ad pleniorem huius tituli cognitionem peti poterunt, præsertim ex Abbate & Innocentio hic citatis quæ compendij gratia nunc prætereo, qui tradunt Hospitalitatem, itionem ad exequias, prædicationem, missarum celebrationem, legationem, processiones, angarias, & quaslibet alias vexationes sub lege diœcesana comprehendi.

QVAESTIO XVI.

Monasteria an sint exempta?

SVMMARIVM.

1. *Monasteria iure scripto sunt exempta à lege diœcesana non vero à lege iurisdictionis.*
2. *Quousque se extendat eiusmodi exemptio.*

DE iure communi quod attinet sunt exempta à lege diœcesana non vero à lege iurisdictionis vt patet ex auctoritatibus præcedenti capite allegatis quas maxime Abbas persequitur *d. cap. 1. de statu Monach. & d. cap. dilectus de offic. ordin. & Bertachin. tract. de Episcop. lib. 4. parte 2. quæst. 35. n. 80.* 1

2 Itaque eiusmodi priuilegio non modo monasterium sed cœmiterium & alia quæcunque intra monasterij septa exempta censebuntur, *cap. necessaria. ca. nulla 12. qu. 1.* idq; ad passus vsque 30. vel 40. *cap. sicut cap. diffiniuit 17. quæst. 4.* quod tamen verum est, cum monasterium est extra vrbem constitutum secus vero si in ciuitate tunc enim tot passuum priuilegio non gaudebit, *c. quisquis 17. quæst. 4. glo. & DD. cap. per exemptionem de priuileg. in 6. Rebuff. tract. de Immunit. Ecclesiarum in constitutionibus regiis & in l. vrbis de verb. sig. summa angelica verb. Exemptio n. 1. & Fumus n. 5. Archidiac. cap. nulla 12. quæst. 1. vide Nauarr. in Manuali cap. 25. nu. 10. vers. Domus item Episcopalis.*

QVAESTIO XVII.

Sintne aliqui ordines exempti?

SVMMARIVM.

1. *Cisterciensis ordinis Priuilegium.*
2. *Cisterciensis ordo iure scripto non exemptus.*
3. *Papa Diœcesanus totius orbis.*
4. *Ordines plurimi exempti priuilegio proprio.*
5. *Prædicatorum exemptio.*
6. *Minorum.*
7. *Carmelitarum.*
8. *Benedictinorum.*
9. *Regularium omnium.*
10. *Exemptio eorum plena tam realis quam personalis.*
12. *Restringitur in causis mercedum & miserabilium personarum.*
13. *Item in degentibus extra claustra.* 14. 15.
16. *Diuisio ordinum.*
17. *De participatione alienorum priuilegiorum.*
18. *Quid si ordo non vtatur priuilegio, an participans nihilominus fruetur.*
19. *Vtrum participantes poßint priuilegio vti contra eos quorum contemplatione participant.*
20. *Familiares non retorquent priuilegium contra suos principales.*
21. *Priuilegiatus non vtitur priuilegio contra concedentem.*
22. *Ordines qui habent Generalem, an iure communi sint exempti.*
23. *Iurisdictio specialis, cumulatiue concessa censetur.*
24. *Pontifex non solet derogare ordinariis nisi expresse.*
25. *Qualem iurisdictionem habeant Prælati in subiectos.*
27. *Exempto ordine Monachorum, an censeatur exemptus ordo monialium.*
28. *Ordinarij incarcerantes regulares exemptos sunt excommunicati.*
29. *Tenor Bullæ.*

30. Va-

30 *Variæ exemptionum causæ.*
31. *Ordinibus facile conceditur exemptio.*
32. *Exempti nedum ab ordinariis; sed ne quidem ab Archiepiscopis & Patriar-* *chis possunt puniri.*
33. *Exempti immediate S. sedi subiecti sunt.*
34 *Censuræ ordinariorum in exemptos irrita sunt.*

IVre communi Cisterciensis ordo, id priuilegij habet vt nisi facta mentione or- 1
dinis rescriptum impetrari non possit, *text. cap. cum ordinem vbi DD. de Rescr. cap. ne Dei de simonia Io. Andr. cap. 1. de suppl. negl. prælati glo. cap. recepimus de priuileg. Fel. & Abb. d. cap. cum ordinem.* quod ipsum hospitalariis & templariis aliisq; nonnullis concessum esse reperitur, *cap. ex parte de decimis glo. d. cap. cum ordinem de Rescrip.*
Non tamen idcirco priuilegio plenæ exemptionis potiuntur, *Felin. cap. ne Dei in* 2
pr. de Simonia & nominatim cap. cum ordinem num. 7. vers. considera primo de Rescript. Itaque sit diffinitio generalis huius quæstionis omnes ordines atque Ecclesias iure communi subiectas esse potestati suorum diœcesanorum, *cap. omnes Basilicæ 16. q. 7. cap. 1. de offic. ordin. cap. cum Episcopus eod. in 6. cap. nouerint. cap. regenda cap. sic quidam 10. q. 3. Choppin. in suo perelegante libro Monasticon. seu de iure cœnobiorum per tot.*

Sicut enim Papa dicitur diœcesanus totius orbis, ita Episcopus suæ diœcesis, 3
dicitur enim tota diœcesis esse Parochia & quasi territorium Episcopi, *cap. cum contingat de foro compet. Socynus tract. de oblat. quæst. 18. num. 63. Troylus de Canonisat. sanctorum, incip. sequitur secundum nu. 28. & seq. Rebuff. l. pupillus §. territorium vers. Et tota ciuitas de verb. signif. cap. cum venerabilis de Relig. domib. Abb. cap. nimis graue n. 4. de excessib. prælat.*

Dico *iure communi.* Nam priuilegiis corpori iuris non insertis, plurimi ordines 4
exemptionum plenissima iura sunt adepti, ac ne per omnes excurram, ordo Prædicatorum plenissimam exemptionem consecutus est, priuilegio Sixti 4. Incip. *Regimini hoc tenore.*

Et ne prætextu constitutionis Innocent. 4. prædecessoris nostri, *volentes*, &c. lo- ,,
corum diœcesani & alij ordinarij in personas & loca fratrum Prædicatorum contra ,,
Gregorij prædecessoris nostri ordinationem sibi quamcumque iurisdictionem & ,,
superioritatem vendicare præsumant, districtius inhibemus ne quisquam absque ,,
sedis Apostol. commissione & auctoritate in personas, domos & loca dicti ordinis ,,
Prædicatorum vtpote prorsus exempta aliquam excommunicationis suspensionis ,,
& interdicti sententiam specialiter vel generaliter quomodolibet promulgare, aut ,,
in personas, domos, vel loca huiusmodi aliquam præeminentiam, superioritatem ,,
& iurisdictionem quomodolibet exercere præsumant, etiam ratione contractus ,,
vel delicti, vel rei de qua contra ipsos ageretur vbicunque ineatur contractus com- ,,
mittatur delictum & res ipsa consistat, Decernimus quoque ex nunc quaslibet ex- ,,

communicationis suspensionis & interdicti sententias, & quoscunque processus, quasuis pœnas & sententias generales vel speciales continentes, quos vel quas promulgari vel haberi & omnia quæ contra fratres domos vel loca dicti ordinis quomodolibet fieri contigerit etiam eorum exemptione, vtputa notoria, non aliter allegata nullius roboris vel momenti esse & pro insertis haberi debere. Hoc priuilegio aliisq; donatus, Prædicatorum ordo habere dicitur, omnia priuilegia quæ habent omnes aliæ religiones in genere vel in specie. *Aurea armilla verb. absolutio num. 26. Alphonsus à Casarubios tractat. de priuileg. Fratrum minorum verb. excommunicatio vbi addit. Hieronimi à serbo & verb. exemptio num. 15.* Ex quibus, infero primo Prædicatores communi priuilegio clauso in corpore iuris non esse exemptos, sed proprio. *Expresse Abbas cap. nimis graue num. 4. de excessib. prælat.*

5 Secundo, Quod Prædicatores citati coram ordinario comparere non teneantur ad allegandum exemptionem; est enim notoria, *Abb cap. cum ordinem vbi DD. de Rescript. & ita censet Fumus verb. exemptio n. 2. verb priuilegium n 7. dixi supra num. 4. in verbis constit.*

6 Minores, eodem anno 1215. cum Prædicatoribus à sancta sede Apostolica approbati sunt. *Io. Caldeus cap. nimis praua, vbi Abb. num. 1. de excessib. prælat.* donatiq; *postmodum à Clement.* 4. exemptionibus tam ab ordinariis quam à delegatis ac etiam à constitutione Innocent. 4. *in cap. volentes de priuileg. in 6* ac immediate subiectæ sanctæ sedi eorum Ecclesiæ, oratoria, domus, loca libri, vtensilia, mobilia, immobilia, *Alphonsus Casarubios in compendio priuileg. Fratrum minorum verb. exemptio n 3. 8. & 10.*

7 Carmelitæ pariter à iurisdictione ordinariorum & legatorum prorsus sunt exempti, adeo quod processus aut sententiæ contra eos latæ sint nullius roboris, *Alphonsus vbi supra n. 24. vide infra lib. 4. quæst. 46 n. 1.*

8 Eadem in Benedictinis obtinent. Nam, Eugen. 4. ne eos causarum strepitus inquietet & ab otio deducat sanciuit ne quis eos iuramentum præstare aut testimonium ferre ex quacunque causa compellat inuitos. *Alphons. vbi supra verb exemptio. vers. Ex priuilegio Monachorum sancti Benedicti vide infra lib 2. quæst. 34.*

Insuper (vtar verbis Nauarri *tit. de Regularibus tom. 1 comment. 2 incip. nunc quoad iudicia n. 63. vers. addo secundo & vers. addo 3. fol. 48.*

9 Omnes fere regulares sunt exempti à iurisdictione ordinariorum per priuilegia concessa eis directe vel indirecte per participationem communicationem aliorum priuilegiorum, & consequenter habent iurisdictionem quasi Episcopalem, *glo sing. Clem. 1. verb. Monasterij de rebus Ecclesiæ non alienandis.*

10 Quod adeo verum est vt raro in religiosis habeat locum cap. volentes de priuil. in 6. Nam iam concessum est aliquibus eorũ directe vel indirecte per participatio-

nem vt nequeant conueniri etiam de factis & fitis etiam extra loca exempta, cum
derogatione dicti cap volentes, editi in concil. Lugdunensi & innouati in Concilio
Trident. sess. 7. cap. 7. de Refor. vers. In exemptionum causis Addo quod ex addi-
tione Concilij Trident. d. ca. 7 colligitur 1. limitatio exemptionum, ne scilicet pro- 12
sint quoad causas ciuiles mercedum & miserabilium personarum. Secundo, gene- 13
ralis differentia inter regulares exemptos degentes extra monasteria & degentes
intra Nam hi super nullis causis possunt conueniri coram alia differentia, ordina- 14
riis, ille autem sit, super prædictis duobus generibus causarum. Est & quod degen-
tes intra, non possunt ab ordinariis ratione delicti puniri nisi quando extra mona-
sterium cum populi scandalo delinquunt & non puniuntur à suis præfatis moniti
ab ordinariis, vt id faciant, degentes vero extra sic, vt in directo sensu & à contra-
rio habetur in eodem Concilio Trident, sess. 25. cap 14 de Regularib. incip. Re- 15
gularis non subditus. Vnde responsum est, non potuisse vicarium Episcopi cogno-
scere de quodam censu petito à conuentu ordinis minimorum S. Francisci de Pau-
la, habentis exemptionem cum derogatione cap. volentes, tum quia non degebant
extra conuentum tum quia non agebatur de vlla causa prædictorum generum, ne-
que delicto extra monasterium cum populi scandalo commisso, Ita Nauarrus vbi
supra.

Patres quoq; Societatis, teste Alphonso gaudent exemptionibus omnibus quibus alij omnes ordines. *Alphonsus à Casarubios & ibi Hieronimus à Sarbo Capucinus in tract. priuil. omnium ordinum verb. communicatio priuilegiorum.* Exemptione quoque gaudent Præmonstratenses, *VVamesius consil 65. n 1. tom. 1.*

Similli exemptionum priuilegio gaudent ordines mendicantes, *Fumus verb. ex-* 16
communicatio n. 28. & seq. Chopin in suo Monasticon.

Sunt vero quatuor constitutione Pii. 5.
- Dominicanorum.
- Franciscanorum.
- Augustiniensium.
- Carmelitarum.

Inter quos eadem Pii. 5. constitutione comprehenduntur ordines.
- Seruorum B. Mariæ:
- S. Francisci de Paula.
- S. Hieronimi Iesuatorum.
- Societatis IESV.

Participantes de priuilegiis mendicantium.
- Canonici regulares ordinis congregationū S. Augustini.
- Canonici regulares congregationis S. Saluatoris.
- Canonici S. Crucis olumbriensias.
- Benedictini.
- Monachi montis oliueti.
- Vallis vmbrosæ.
- Cistercienses.

Car-

Participantes de priuilegiis mendicantium.

- Carthusienses.
- Camaldubenses.
- Eremitæ S. Hieronimi à Pisis.
- Congregatio S. Hieronimi Fesulani.
- S. Hieronimi Hispan.
- Cœlestini.
- Crucigeri.
- Redemptionis captiuorum.
- Sanctissimæ Trinitatis.
- Theatini.
- Ministri infirmorum.
- Congregatio clericorum regularium minorum quæ ortum habuit anno. 1589.
- Præmonstratenses. *VVammesius consf. 65 nu. 1. tom. 1.*
- Status tertij ordinis, de quo est constitutio Leonis X. & Declaratio S. Congregationis, quæ hic subiicitur & quam mihi nuper communicauit ex vrbe reuersus spectabilis, & eruditus D. Protonotarius Ricurtus Pauli Strauius à secretis S. Congregationis Cardinalium negociis Episcoporum & Regularium præpositorum.

DECRETVM SVPER STATV MVLIERVM TERTII *Ordinis in priuatis domibus degentium, illarumque ad habitum admißione.*

SAcra Congregatio Cardinalium negociis Episcoporum, & Regularium præpositorum, ad tollendas omnes contentiones inter Episcopos, & Superiores Regularium super immunitate, & exemptione Tertiariarum, quæ in priuatis domibus degunt. vulgo Bizzoche, seu alio quouis nomine nuncupatarum, in primis & ante omnia in memoriam reuocat ea, quæ Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum in eandem sententiam respondit, videlicet.

Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum, sæpius respondit, minime posse Sacerdotes Regulares Mulierum Tertij Ordinis, quas de Pœnitentia, vel Bizzoca vocant, confesſiones sacramentales audire, nisi fuerint ab Ordinario approbati ad confesſiones personarum sęcularium audiendas; quemadmodum nec posse illis Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum administrare in die Paschatis Resurrectionis Sanctis. D. N. IESV CHRISTI; Verum quoad sepulturam, atque alia Priuilegia, Fratres Tertiarios, Mantellatos, Corrigiatos, aliosq; similes ita demum Ordinis, cuius Tertiæ Regulæ habitum assumpserunt,

priui-

Priuilegiis potiri, & ab Ordinarij iurisdictione exemptos esse, si viri collegialiter viuant, seu cum Claustralibus habitent, & Mulieres virginalem, seu cœlibem, aut castam vidualem expresso voto, & sub dicto habitu vitam traduxerint; quemadmodum cauetur Constitutione Concilij Lateranen. sub Leone X. quæ habetur sess. 21. in fin. Hoc autem voto mulierum, alia duo, scilicet, paupertatis, & obedientiæ nequaquam includi, quinimo huiusmodi mulieres, si vitam Virginalem aut cœlibem simpliciter, expresseq; vouerint, etiam in consanguineorum, & affinium suorum, aut propriis domibus, vel seorsum habitantes supradictis Priuilegiis Ordinis, cuius Tertiæ Regulæ habitum deferunt, exemptioneq; ab Ordinarij iurisdictione frui debere, vt idem Leo postea declarauit Constitutione edita die prima Martij 1518. An autem prædictæ qualitates in huiusmodi Tertiariis concurrant, Ordinarij loci iudicium sit.

Præterea si contingat aliquas ex prædictis Tertiariis sine sepulturæ electione decedere, eas si decedentes, ita demum in Ecclesiis Ordinis, cuius habitum assumpserunt, si in ipsis earum communis sepultura reperiatur, si minus, in Ecclesiis Parochialibus sepeliendas esse decernit.

Superioribus autem Regularibus, sufficienti facultate ad id à Sede Apostolica suffultis (Cappuccinis exceptis) licere Mulieres ad huiusmodi habitum recipere, atque ad ipsos vestiendi eas officium pertinere, non autem ad habitum admittendas, & recipiendas esse nisi probatæ vitæ, ac bonis moribus præditas, atque in ætate saltem quadraginta annorum constitutas, quæ de proprio habeant vnde sufficienter viuere possint, & non cum aliis viris, quam cum consanguineis, vel affinibus in primo tantum gradu sibi coniunctis cohabitent. & ab Ordinario loci licentia prius impetrata, qui non aliter eam concedat, nisi prædictis præuio examine diligenti sibi constiterit.

Verum, in huiusmodi habitu concedendo respectiue deferendo, omnino à velo supra caput, quod Superiectum vocant, à Pectorali, quod vulgo dicitur Sottogola, & à Patientia abstinendum esse; quinimo eas, quæ supradicta tria, vel aliquod ipsorum deferre deprehensæ fuerint, illa dimittere, etiam per censuras Ecclesiasticas ab Ordinariis locorum compellendas esse decernit.

Supradictis vero Decretius Mulieres Tertij ordinis, quæ collegialiter viuunt, non comprehendi, quinimo eas dispositioni constitutionis Pij Papę V. editę Romę Anno 1656 quarto Calendas Iulij, quæ incipit (*Circa Pastoralis*) pœnitus subiacere expresse declarat. Non obstantibus quibuscunq; in contrarium facientibus. Datum Romæ 20 Decembris anni M.DCXVI.

Possent de singulis hisce ordinibus multa in medium adferri & curiose inquiri, sed quia proprie non sunt huius instituti, subsisto, relegans curiosum lectorem ad Paulum Marisium, Alphonsum à Casarubios. Remundum Frangier. Nauarr. & alios.

lios *tract. de origine omnium ordinum de priuileg. Fratrum minorum de Religiosis sectis de Regularibus*,&c. Et præter eos ad Ioannem Trullum, *priorem arragoniæ in tract. de ordine Canonicorum regularium v. doctißimum tract. Choppini Monasticon.*

17 Ex præcedentibus quærendum primo. Quid importet concessa participatio alienorum priuilegiorum, seu exemptionum (vt inquiunt) ad instar? respondeo quod sortiatur eundem & parem effectum cum aliis ad quæ adæquatur, *Abb c. inter dilectos n. 9. de fide instr. Fel. cap. nonnulli num. 7. de Rescript. DD. l. 1. ff de leg. 1. Parisius cons 22. n. 5. volu 4. Rom cons. 383. num. 2. 3. late Apostill. ad Abbatem cap. cum olim numer 5. verb. ad instar. de consuetud. Nauarr. de iubileo not. 16. per tot. simile* censuit vlp. in Augusta, *l. princeps ff. de legib.* licet enim legibus soluta non sit tamen Princeps eadem illi priuilegia tribuit quæ & ipse habet, *Rom. d. cons. 383. num. 2.* qua de re fusius aluarus, *in consultationibus Lusitaniæ: consultatione 12. tom. 1. vbi de priuilegiis ad instar.*

18 Secundo, Quid si ordo non vtatur priuilegio seu exemptione an is cui concessio seu participatio facta est potietur? videtur in argumentum esse quod non, Quia sublato principali cui priuilegium principaliter concessum est, extinguitur etiam in aliis quibus accessorie competebat: sicuti in simili dicitur, mortuo Domino extingui exemptionem, quæ famulo ex persona Domini competebat. *Bald. l 2. circa fin. C. de Episc. & Cleri. Socin. cons. 84. accuratißime in nouis, Siculus cons 20. col. 4. lib. 2. Decius l. in omnibus n. 10. ff. de Reg. Iur.* Pro solutione distinguendum, an concessio seu participatio priuilegiorum data sit æq; principaliter, & independenter: Tum enim per cessationem aut reuocationem concessio participanti facta non reuocatur, *Bald. l. omnia priuilegia C. de Episc. & clericis Anton de Corduba in addit. ad Alphons. de Casarubios in compendio priuileg. Fratrum minorum verb. communicatio Roman. cons. 383. n. 2. & 3 v. Emanuelem Rodericum in compendio verb. Communicatio priuilegiorum p. 82. & Ludouicum Mirandum ordinis S Francisci in Manuali Prælatorum Regularium to. 2. q. 46*

Ratio est, quia regula correlatiuorum vno destructo corruit aliud, hoc casu vitiatur, Nam cum correlatiua se habent per modum efficiendi, vno destructo aliud non destruitur. *Præses loco à correlatiuis Baptista à S. Blasio tract. de correlatiuis n. 35.* Pro exemplo: si priuilegia studij Louaniensis sint ex specialia priuilegio concessa studio Duacensi, destructis priuilegiis Louaniensibus, durabunt priuilegia Duacensia, Quia priuilegia Duacensia sunt correlatiua ad priuilegia Louaniensia per modum efficiendi, & non essendi. *Bald. d. l. omnia priuilegia & Baptista à S. Blasio d. n. 35 Barth. Bald. Imol. l. si quis filio §. fui ff. de iniusto rupto Nauarrus de Iubileo & indulgentiis not. 16. n. 8. vers. 3. infertur.*

Si vero per participationem concedantur priuilegia dependenter accessorie & minus principaliter, tum erit locus opinioni negatiuæ *Barth. l. 1. ff. de leg. 1. Decius d. num. 10. Dominic. cons. 74. attento puncto col. fin. per tex. cap. si cui §. 1. & cap.*

dudum

dudum in pr. de præbend. in 6. & in cap. ſicut nobis de verb. ſignif. in 6. & ita debet Con-
ciliari Guilielmus de cugno qui acute eiuſmodi quæſtionem inueſtigat, *Authent.*
omnia priuilegia num. 2. C. de Epiſcop. & cleric.

Tertio quæritur, vtrum participantes in priuilegiis ſeu exemptionibus alteri 19
conceſsis, poſsint illis vti contra eos quorum contemplatione participant? Hanc
quæſtionem format Corduba, & reſpondet cum diſtinctione, quod ſi habeant ea
priuilegia æque principaliter ſeu independenter ab aliis, tum facta ſunt illis pro-
pria poſſuntq; vti priuilegiis contra illos. Si vero acceſſorie & dependenter, vt
ſunt familiares & donati, Fratrum, & alij eiuſmodi non poterunt vti priuilegiis
Fratrum, contra ipſos Fratres quorum priuilegia ipſis communicantur, licet enim
effectus priuilegij in alium deriuetur ab illo cui conceditur, nihilominus tamen i-
pſum priuilegium dicitur eſſe illius cui conceditur, & ex cuius perſona in alium
deriuatur, *ita Francus cap. ſi ut nu. 1. de verb. ſignif. in 6.*

Vnde, quod in fauorem Fratrum principaliter conceſſum, ſcilicet vt Familia-
res vtantur ipſorum priuilegiis, non debeat contra ipſos Fratres ſeu eorum diſpen-
dium retorqueri, *cap. quod ob gratiam de reg. iuris in 6.* Ita concludit Corduba, *in ad-*
dit. ad Alphonſ à Caſarub in d. tract. de priuileg. Fratr. minor verb. communicatio.

Hinc infero, quod licet familiares exemptorum ſint exempti, vt probabitur 20
infra, tamen non poſſent vti eiuſmodi priuilegij retorcutione aduerſos eos, quo-
rum reſpectu exempti ſunt, *per rationes Cordub. & Decij vbi ſupra* pendent e-
nim priuilegia familiarium acceſſorie ex perſona principalium dominorum,
Decius d. l. in omnibus num. 10 ff. de Reg. iuris not. Card. Clem. frequens nu. 4. de exceßib.
prælator.

Quod confirmo, quia priuilegiatus non vtitur priuilegio ſuo contra conceden- 21
tem, eo inuito, *l. amic. ß mos §. Lucius vbi Barth. ff. de excuſat. tut. Rebuff. concil. 147.*
verſ. ne font rien les priuileges Bald. l. ſi cui. C. de non num. pecu. Rebuff. de priuil. Schola-
rium priuil. g. 78. l. ſi iudex circumuento ff. de minoribus vbi dicitur quod priuilegio quod
à te habeo, non vtor te inuito Petrus Leuanderius tract. de doctorib. par. 1. quæſt. 23.

Quarto, dubitatur vtrum ordines qui habent Generalem, ſint exempti? Dubium 22
mouet, quod ordinum generales ius dicant, viſitent, corrigant totum ordiné, quod
autem Generalibus conceſſum eſt, diœceſanis ademptum eſſe videtur, *arg. l. Domi-*
nicus C. vbi cauſæ fiſcales l. ſi duo ff. de adminiſtrat. tut. Vnde placuit quibuſdam, ſi iu-
dex deputetur cauſis certæ ſpeciei quod eæ ex iuriſdictione iudicis ordinarij de-
tractæ & ſemotæ eſſe cenſebuntur, *Raphael Cumanus Caſtrenſ. & DD. l. Quod in rerum*
§. ſi quis poſt ff de legat. 1. Vulgatum eſt enim quod generi per ſpeciem derogetur.
vnde voluit Baldus quod ſpecialis viſitator deroget generali, *in l. 1. ff. de offic. conſul.*
Ang. l. teſtamenta omnia C. de teſt. Bald. Auth. habita col. 5. C. ne filius pro parte. Idq; cum
conceſsio generalis eſt in fauorem certarum perſonarum, eſtq; in eorum fauorem
quod

58 b

quod per concessionem specialem derogetur generali. Item cum generalibus ordinum attributa est eiusmodi specialis iurisdictio ex postulatione impetrantium, secus vero si motu proprio Pontificis. *Ang.d.l.testamenta Bald.d. Auth. habita.* Nihilominus tamen negatiuam huius quæstionis partem defendit vna cum aliis Iason *l. quod in rerum § si quis post num.6 & seqq ff.de legat.1. Petrus de Anchar. cap.tibi qui de Rescr.in 6. cap.per hoc de hæretic in 6.*

23 Ratio est, ex communi conclusione quod iurisdictio specialis censeretur concessa cumulatiue, non vero priuatiue. *Barth.l.1.ff.de offic.præfecti vrbis Rom.cons.393. Aret.cons.102. DD.cap.Pastoralis de offic ordin. cap.quia contingit de Religiosis domibus.* Nec enim est regulariter verum, quod per specialem iurisdictionem vni concessam etiam cum taxatiua *solus* derogetur vniuersali iurisdictioni, *Ang.l.1. C.vbi & apud quos per illam tex.vbi glo.verb.soluo.*

24 Confirmatur hæc opinio: nam ex priuilegio quocumque Pontificis nunquam censetur ordinariæ potestati derogatum nisi exemptio formalibus vel æquipollentibus verbis concedatur, *tex.cap.pastoralis de priuileg.vbi DD.* De quibus à me supra scriptum est, *quæst.9.* vnde etiamsi ordinum generales ius habeant visitandi, corrigendi, iudicandi totum ordinem, non ideo tamen ordo à iurisdictione ordinarij exemptus esse censendus est, nisi ordini nominatim exemptio concessa sit.

25 Quæritur quinto, qualem iurisdictionem habeant Prælati, Abbates seu quiuis superiores exempti in subiectos? Respondeo quasi Episcopales *glo singul. Clemen.1. verb.proprij vbi. DD.de Rebus Eccles.non alienand.* Ita quod eiusmodi superiores ea omnia exercere possunt in suos quæ Episcopi in subditos, *Nauarrus cons 23.tit.de priuilegiis Hieron. à Sorbo Capucinus in annot. ad Alphons. à Casarubeos in compend. priuileg. fratrum minorum verb. prælati per d. Clem.1. vbi glo.* & signanter iurisdictionem

26 criminalem etiam irrequisito Episcopo *Nauarr.cons.9 n 2.de priuileg.* Excipio tamen ea quæ ordinis dicuntur Episcopalis, de quibus supra, *quæst. sexta in fine & in cap.quod sicut de elect.& cap.transmissam eodem & cap. quamuis dist.68. Abb remißiue in cap.si quis contra clericum num 49.vers.Item omnia quæ sunt, de foro competenti,* qua de re etiam infra, *lib.4.quæst.20.*

27 Sexto quæri posset vtrum exempto ordine Monachorum censeatur etiam exemptus idem ordo monialium, Respondi supra, *quæst.4.* Quibus addo, quod sub nomine religiosi non comprehendantur moniales, *Sabarella Clement.1.nu 1 cum add. de priuileg.& excess.priuilegiatorum.* Nec appellatione Fratrum S.Francisci (inquit Baldus) veniunt sorores S.Claræ *Bald. in l. quicunque col.5. C. de seruis fugit. Paulus de Leasaris Clement.1.de elect. Alex.cons.126.vol.1. Abb.in add.ad cap.de monialibus n . verb. clericus de sentent. excommunicat.* Idq; maxime in materia odiosa, qualis est exemptio *Albertus Brunus in tract. statutorum verbo pater n.32. vers. in statuto glo. & Bald. l. quisquis C.ad l.Iuliam maiestatis Rebuff. de priuileg.scholar priuileg.177. num.5.*

Et

Et ita puto nobis conciliandum Abbatem, *in cap. ea quæ num. 5. de statu Monach.* qui censet quod disposita in Monachis, censeantur etiam disposita in monialibus: videlicet si sit materia indifferens, non vero si versemur in priuilegiis, in eis enim masculinum non concipit fœmininum, nec concessum filio extenditur ad filiam. *Decius l. in omnibus causis n. 7. cum addit. ff. de Reg. iuris.*

Ex quibus infero primo, quod diœcesani seu ordinarij capientes seu incarce- 28
rantes regulares seu religiosos exemptos in casibus non expressis, sunt excommu-
nicati. *Paulus Fuscus Episcop. Sarnens. tract. de visit. lib 2. cap. 20. num. 20. Paulus de Lea-
sar. cap. si clericis de sent. excomm. in 6. DD. Clement frequens de Excessib. prælat. Hieron.
à Sorbo Capucinus in add. Alphons. vbi supra Guido sing. 497.* Qua de re extat Bulla 29
Clementis octaui lata anno 1595. 7. Kalend. Martij, anno eius Pontificatus quinto
quæ formam præscribit qualiter Prælati suos regulares punire debeant ac Epi-
scopus ea in parte se habere, Huius tenoris.

Suscepti muneris ratio postulat, vt ea quæ in sacro Concilio Trid. prouide constituta sunt ab iis ad quos spectat inuiolate obseruari curemus maturo sano concilio ipsius concilij decreto prouisum est vt quicunque regularis non subditus Episcopo intra claustra degens, extra ea ita notorie deliquerit vt populo scandalo sit Episcopo instante à suo superiore intra tempus ab Episcopo præfigendum seuere puniatur, & superior de punitione Episcopum certiorem faciat, sin minus ipse à suo item superiore officio priuetur, & delinquens ab Episcopo puniri possit, verum quia experientia compertum est interdum in huiusmodi decreti executione nimis remisse procedi cum enim Episcopus instat aliquem regularem eo quo supradictum est modo delinquentem à superiore puniri, sæpe fit vt superior regularem delinquentem ad alia suorum ordinum loca extra Episcopi diœcesim ex industria impunitum transmittat, atque etiam ipse aliquando ad alias prouincias se conferat, nec vlterius super delinquentis excessibus inquirat & de eius punitione Episcopum certiorem non reddat, inde nec regularis delinquens tunc ab Episcopo puniri potest, cum extra ipsius diœcesim existat, nec superior qui delinquentem corrigere negligit officio priuatur, Nos pro pastorali nostra sollicitudine præfati decreti executioni quantum cum domino possumus fauere & præmissis malis, vt par est opportuno aliquo remedio occurrere volentes, de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium prædicti Concilij interpretum sententia, motu proprio & ex certa scientia nostris ac de Apostolicæ sedis potestatis plenitudine hac nostra perpetuo valitura constitutione omnibus & singulis cuiuscunque ordinis & instituti regularium etiam mendicantium superioribus in virtute sanctæ obedientiæ & sub indignationis ac priuationis dignitatum & officiorum per eos obtentorum eo ipso incurrendis pœnis, præcipimus & mandamus vt iuxta prædictum decretum quilibet ipsorum regularem, non subditum Episcopo, intra claustra de-

gentem, & extra ea, ita notorie delinquentem vt populo scandalo sit, Episcopo instante intra tempus ab Episcopo præfigendum seuere puniat, ac de punitione Episcopum certiorem faciat, & alias decretum ipsum in omnibus & per omnia exequatur. Cæterum si superior in regularem delinquentem non animaduerterit, quinimo si illum impunitum ad alia suorum ordinum loca extra Episcopi diœcesim vt præfertur transmiserit, volumus & simili motu atque auctoritate decernimus, vt superior instante Episcopo intra terminum ab Episcopo præfigendum & sub eisdem indignationis nostræ ac priuationis dignitatum & officiorum obtentorum, necnon & sub inhabilitatis ad illa & alia impolterum obtinendum ac vlterius priuationis actiuæ & passiuæ vocis ad quas à nemine præterquam à nobis & à Romano Pontifice pro tempore existenti restitui possit ipso facto similiter incurrendis pœnis ipsum regularem delinquentem loco ad quem transmissus fuit reuocare & in quo deliquit constituere seu sistere teneatur. Quod si hoc etiam facere prætermiserit per præsentes similiter statuimus vt ordinarius loci ad quem regularis delinquens transmissus fuerit super præmissis ab ordinario loci in quo deliquit similiter requisitus vel alias de illius delicto informatus vt præfertur tanquam sedis Apostolicæ delegatus prædictum Concilij decretum omnino exequi & in regularem delinquentem seuere animaduertere possit & debeat. Decernentes sic & non aliter per quoscunque iudices & commissarios quauis auctoritate fungentes etiam Romanæ Ecclesiæ Cardinales & causarum Palatij Apostolici auditores sublata eis & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi & interpretandi facultate & auctoritate, vbique iudicari & diffiniri debere. Irritum quoque & inane quicquid solus super his à quoquam quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus, &c. Datum Romæ apud S. Petrum anno incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo nonagesimo quinto, septimo Kal. Martij Pontif. nostri anno quinto.

30 Colligo 2. Quod causa exemptionis ordinum monasteriorumve fuit oppressio ordinariorum prout notatur in cap. nimis iniqua & cap. nimis praua de excessibus prælat. vbi recensentur viginti septem grauamina quæ prælati monasteriis inferebant. Item Clem. vnica eodem tit. vbi recensentur triginta similia. vnde Pont. exemptiones concessit vt quietius liberati iugo & seruitute ordinarij viuant, & contemplationi seruitioq; Dei vacent. *Bald. cons. 337 super 1. primo vol. 4. DD. c. recolentes de statu Monach. Nicolaus Boer. de statu Eremit. n. 6. Mandos. in sig. gratiæ tit. Exemp. col. 2. & 3. dixi sup. l. 1. c. 1. n. 15.*

31 Colligo 3 quod præmissis ex causis si noua aliqua religio nouusve aliquis ordo crearetur facile eiusmodi exemptionẽ impetraret. *Mandos. d. tit. vers. Antiquæ igitur.*

32 Colligo 4 quod hi nedum incarcerati ab ordinariis, vt dictum est supra, illatione prima, sed ne quidem etiam puniri ab Archiepiscopis aut Patriarchis possint, *c. fateris, qu. 1. c. sicut nobis §. fin. à contrario sensu de supplend. neglig. prælat. Hostiens. in sum-*

in summa de priuileg. col. antepenult. vers. in contrarium probo exempti enim Mandosius d. tit. vers. præfati. Ratio est quia immediate subiiciuntur sanctæ sedi cap. auctoritate de priuileg. in 6 glo pragmat. de causis § si vero vers subiecto. 33

Collego 5. quod cum omnes pene ordines religionum sint à iurisdictione ordinaria exempti vt diximus supra & probat, Greg. Sayrus Thesauro Theolog. Moral lib. 4. cap. 2. n 12 Suspensiones censuras ue ordinariorum in eos latas irritas esse & inanes, Sayrus d. cap. 2. n. 11. vt dicemus late parte 2. quæst. 45. & 50. 34

QVAESTIO XVIII.

Prothonotarij Apostolici, an sint exempti?

SVMMARIVM.

1. Prothonotarij sunt primi notarij.
2. Sunt in dignitate constituti.
3. Leo pont. eos exemit.
4. Fabricenses gerere debent se pro more fabricensium.
5. Item clerici iuxta ordinem clericalem.
6. Apparitores gerere debent signum apparitura.
7. Prothonotarius dimissus impunitus.
8. Concilium Trident. derogat exemptionibus.
9. Exemptiones odiosæ.
10. Concilium Trident. an vbiuis terrarum obseruetur.

DE Protonotarijs multi multa scripserunt Mandosius de signatura gratiæ tit. Protonotarij vbi fuse per tot: Gomesius in prœmio super regulis Cancellariæ, q. 1. Ant. de Pratis tract. de iurisd. Episc. c. 8 n. 16. Io. de Platea l. fin. C. de decurionibus. l. 10. & lib. 2. C. de primiceriis lib. 12. ex quibus satis sit hac pauca ad materiam desumere.

Protonotarios esse primos & velut notariorum principes omnes censuerunt. 1
Gomesius Mand. Platea vbi etiam Alciatus locis in citatis. Et eos in dignitate esse testatur Antonius de Pratis. d. c. 8. n. 20. per Barth l 1. C. de mand. princip in l eadem §. hac 2
lege ff. ad l. Iul. repet. lib. 1. & 2. C de Primiceriis lib. 12.

Quos etiam à iurisdictione ordinaria Leonem Pontificem exemisse fuse præter 3
cęteros refer idem Anton. de Pratis d. tract. de Iurisdict. Episcopi c. 4. & c. 8. n. 17. Mandosius vbi supra. Ita tamen si Rochetum habitumve Protonatariorum actu deferant. Anton. d. cap. 4. & 8. Item Mandosius, quod à iure alienum esse non videtur.

Qui enim Fabricensium priuilegio & iure gaudere vult Fabricensium morem ri- 4
tumq; obseruet necesse est, l. stigmata l. si quis consortium vbi glo. C. de Fabricensibus. lib. 11. Ioan. Faber. in Repertorio super materia quæstionum siue torturæ col. pen. & vlt. in pr.

Prout quoq; clericali priuilegio non gaudet qui clericali habitu non vestitur, c. 5
vnico de vita & honestate cleric. c per pendimus de sentent. excommunic. c. ex parte de priuileg. Marsiliis sing. 383 faber loco iam citato concil. Trid. sess. 23. c. 6. de Reform.

Ac apparitoris fidem omnem amittit qui muneris istius notam seu signum non
7 gestat *d.l stigmata. vide Amanellum de claris aquis sing* 137. Vt concludam Antonius de Pratis *d tract. de iurisdict. Episcopi c.8. n.8. per tot.* refert se dimisisse Prothonotarium quendam impunitum qui exemptionis huius prætextu eius iurisdictionem
8 declinabat. Certe vigente Concilio Tridentino *sessione* 24 *cap.* 11. *de Reform.* (quod postmodum Thomas Serula in praxi Episcopali explicauit) Protonotarij non participantes diœcesanis subiiciuntur, non modo ratione beneficiorum quæ in diœcesi obtinent, sed etiam intuitu suarum personarum idq; tanquam sedis Apostolicę delegatis, *Thomas Serula in praxi Episcopali par.* 1. §. 1. *verb. Exemptio Mandosius loco alle-*
9 *gato col.* 4 Censuit enim hoc loci Concilium Trident. exemptiones excitare perturbationes in iurisdictione Episcoporum, ac præbere exemptis occasionem laxioris vitę, *d.c.* 11. ac proinde esse restringendas, quod nos alibi etiam satis attigimus. *Supra quæst.* 4 *per tot.*
10 An autem huic dispositioni obiici possit exceptio legis seu Concilij non recepti pendet ex quæstione quam infra discussimus *.eod. lib. quæst.* 50. *& signanter nu.* 6. *& seqq & lib.* 4 *quæstio* 66.

QVAESTIO XIX.

An oblati Religionibus sint exempti?

SVMMARIVM.

1. *Oblati, conuersi Monachi, differunt.*
2. 3. *Plene oblati sunt exempti.*
4. *Cingendus habetur pro cincto.*
5. *Peregrinantes Romam causa indulgentiarum eas consequentium si in itinere decedant.*
6. *Conuersi sunt exempti.*
7. 8. *Item nouitij.*
9. 10. *Nouitio moriente an proximiores succedant excluso monasterio?*
11. *Nouitij dicuntur destinati ad religionem.*
12. *Nomine religiosi comprehenditur nouitius.*

1 NOtanda est differentia inter oblatos, conuersos & Monachos. Illi enim sunt qui dedicant se & sua monasterio habitu non mutato : hi qui similiter se & sua, sed mutando habitum manent nihilominus seculares, quia ad ordines non promouentur. Postremi vero qui se & sua dicant mutantq; habitum ac ad ordines promouentur. *Abbas cap. non est num.* 2. *de Regularibus cap. cum dilectus de success. ab intest. Aurea Armilla verb Monachus nu.* 1 *Castrens. l. si quis num.* 3. *sub finem C. vbi de Curiali vel cohort. Lapus allegat.* 129. *Francus cap. per exemptionem, n.* 2. *cum addit. de priuileg. in* 6.

Itaque

Itaque dico pleno Oblatos religioni exemptę, priuilegio exemptionis gaudere. 2
Franc. d. cap. per exemptionem n. 2. Abb. cap. vt priuilegia nu 3. de priuileg. cap. cum & n. 4. cum addit. cap. tuarum n. 4 expresse Innocent. c. Recepimus n. 3. de priuilegiis. Dixi *plene* 3
Oblatos, nam oblati religionibus non gaudent priuilegiis religionum antequam se suaque omnia qualia quanta religioni transtulerint atque deuouerint *Abb. cap tuarum num. 4. cap. cum & plantare num. 4. cum addit. cap vt priuilegia nu. 3. cum additionibus de priuilegiis.* Sed tamdiu locorum ordinariis imo statutis laicorum subiecti sunt, *cap. quidam vbi Abb. gloss. & DD. de priuileg. & iuribus iam citatis.* Imo, vt plerique censent non etiam gaudent immunitate personali capituli si quis suadente 17. quæst. 4. Abb. d. *cap. vt priuilegia num 3 cum addit. Albertus Trotius tract. de perfecto clerico cap. 8 lib* 1. Ratio est, quia in simili non dicitur quis esse de numero militum, aut etiam scholarium priusquam sit inter eos numeratus, *l. ex eo tempore ff. de milit. testam l. miles ff. ex quibus causis maiores Rebuff. de priuileg scholar. priuileg.* 141. Quod tamen temperandum puto in casu quo per Oblatum non steterit quominus se suaque religioni deuoueat *d cap quidam §. verum quamdiu huiusmodi fratres moram in domibus suis fecerint.* Idque argumentando à sensu contrario legis vel canonis, quod argumenti genus est in iure validum, *præses in locis legalibus loco à contrario sensu.*

Confirmo, quia tum cingendus habetur pro cincto *l. penult ff. de test. militar.* & 4
quæ proxime instant inesse videntur *l. lecta vers. dicebam ff. Si certum petat.* pariaque sunt aliquid factum vel proxime fieri destinatum *l. vestimentum ff. de auro & argento late Felin cap cum adeo col. 3. de Rescr. latiss. me Tiraquell. de ll. connubialib.*

Hac ratione Pontifex peregrinis Romam causa indulgentiarum euntibus, si 5
præmoriantur, plenarias concessit ac si iter compleuissent. *Albericus in dictionario verbo iubilæus & in l. qui mittitur ff. ex quibus causis maiores.* Hinc pro liberto, absoluto, cancellato, bannito, condemnato, facto, perdito completo habetur quod tale decernendum est *Tiraq. de ll. connub. l. 16 glo. 2. verb. En pouuoir de son marit numer. 2. & seqq.*

De Conuersis minus dubij, sunt enim conuersi religionum exemptarum exem- 6
pti, gaudentq; in omnibus priuilegiis ordinis, *Apostilla ad Hostiens. in summa de conuers. coniugatorum num. 9. in verb manifeste.*

Dubium hoc loco se offert, quid dicendum de nouitiis religionum exempta- 7
rum? Idque quia communiter asseritur quod non habitus sed sola professio faciat Monachum *cap porrectum cap ex parte de Regularibus cap consuluit. Qui clerici vel vouentes.* Dicendum tamen eos esse exemptos. Ratio est, Quia nouitij quamdiu 8
non apparent signa & coniecturæ, quod deserto proposito ad seculum redire velint, dicuntur personæ annexæ & efficaciter obligate religioni. *Philipp Francus in sua disputatione petitorij, dubio 3. num. 13. per cap. super eo cap. statuimus de Regular. cap.*

non solum eod. in 6. cap. beneficium eod. in 6. Atqui certum est mutationem voluntatis non præsumi *Alciat de præsumpt. Reg. 2. per tot. signanter præsumpt. 16.* Maxime stante pro hac parte valida præsumptione quod religionem ingredientes eo animo præsumantur vt in ea perseuerent *Philipp Franc. vbi supra numer. 14. & seqq.* Sunt enim animi destinatione vere religiosi *vide Selua. tract. de beneficio part. 3 quæst. 5. numer. 11. & per tot.* Quibus argumentis aliisque variis idem Francus & Selua censent nouitio decedente, non proximiores, sed ipsum monasterium ab intestato
9 non secus quam si professus esset hæreditario iure debere succedere: quod tamen exaudiendum est iuxta distinctionem Ang. & Fumi *verbo nouitius Felin. in repert. verb. nouitius.* Confirmatur quia sicut nouitij non professi, gaudent priuilegio clericorum atque religiosorum, *cap. religioso §. quamuis de sent. excommunicat. in 6. Albertus Trotius tract. de perfecto clerico lib. 1. cap. 9. num. 2. Nauarrus in Manuali cap. 12 num. 65. post med. fol 216* Ita ab identitate rationis priuilegio exemptionis *per notata præsidis, loco ab identit. rationis.* Siquidem finis atq; omnis ratio concessarium exemptionum est partim fauor sanctæ sedis cuius interest habere multos immediate subditos *Clement. pastoralis de Re iudic. Rebuffus Respons. 142* partim vt exempti liberi à iugo ordinariorum quietius diuino officio & contemplationi vacent, *cap. luminoso c. quam sit 18. quæst. 2. Rebuff. d. Responso 142.* quæ rationes etiam militant in Nouitiis.

10 Confirmatur secundo. Quia nouitij dicuntur destinati ad religionem, qui proinde gaudere debent priuilegiis religionis, non secus quam dicitur de destinato ad clerum, qui licet clericus non sit, tamen priuilegio clericali potitur, adeo vt ei beneficia conferri possint *Fel cap. Cum adeo num. 2. de Rescript. Selua de beneficio part. 3. quæst. 5 fol. 57 vol. tract. 15 Staphileus de literis gratiæ §. noua forma n 35. & 36. vol. tract. 14 fol. 16.*

11 Licet videatur contradicere Menochius: dicens quod ante professionem quis animo dicatur ingressus religionem: qua non facta bona (inquit) monasterio non acquiruntur. *Menochius de præsumpt. libr. 4. præsumpt. 83 numero 73 & 47 fol. 808.*

12 Confirmatur tertio, quia nomine religiosi comprehenditur etiam Nouitius, *cap. Nullus. de elect. in sexto, tex. & gloss. Clement. 1. vbi Cardin num. 2. & 5. eodem tit.*

De qua materia longe lateque Bertachinus qui, si sit opus, videri poterit *tractat. De gabellis seu vectigalibus parte septima, quæst. 32. numero 55. & seqq.*

* *
* *

QVÆ

QVAESTIO XX.

Apoſtata religionis exemptionis an retineat priuilegium?

SVMMARIVM.

1. *Apoſtaſia, crimen enorme.*
2. *Priuilegium perditur delicto.*
3. *Eſtq; id conforme Concil. Trid.*
4. *Quid de expulſis ab ordinibus.*
5. *Quis ſuper Apoſtaſia diſpenſet.*

APoſtaſiam eſſe crimen admodum enorme, nemo vnquam ſanæ mentis du- 1
bitauit. *Tot. tit. decret. de Apoſtatis Ang. Fumus, Silueſter & Caſuiſtæ verb. Apoſtaſia* vnde fit, vt putemus Apoſtatam priuilegio exemptionis non gaudere *Papon. lib. 1 tit. 6. areſto 6. Gail de Areſtis Imperij c. 11. n. 10. Lucius placit. Curiæ li. 2. tit. 2. ar. 21. fol. 28.* Siquidem certi iuris eſt, quod ratione criminis priuilegium amittatur. 2
c. Priuilegium 11. q. 3. vbi glo. auth. qua in prouincia C. vbi de criminib. agi oporteat late Abb. c. fin. n. 11. cum add. de foro compet. & Iaſon l. fin. verſ. ſecundo principaliter ff. de conſtit. Principum.

Hinc miles licet habeat priuilegio ſpecialem iudicem, tamen ratione criminis atrocis illud amittit. *Auth. vt iudices ſine quoquo ſuffrag. §. noluimus l. 1. C. vbi Senatores vel clariſſ.* Item hæretici amittunt priuilegium clericale, *Caſtr. l. omnes §. Præterea n. 2. C de Epiſc. & cler.* Quod ipſum eſt conforme Concilio Trid. his verbis. 3
Quod ſi antea habitum ſponte dimiſerit nullatenus ad allegandum quamcunque ,,
cauſam admittatur, ſed ad monaſterium redire cogatur & tanquam Apoſtata pu- ,,
niatur, interim vero nullo priuilegio ſuæ religionis iuuetur. *Seßione 25. c. 19. de Reformat. arg. l. 3. C. d. apoſtat. Nauarr. de Regul. Comment. 4. n. 73. & 77.* Licet non negemus eum priuilegium cap. Si quis ſuadente 17. qu. 4. retinere. *Nauarr. de Orat. Miſcell. 37. n. 58 tom 2.* ,,

Similiter cenſendum in expulſis ab ordinibus, habent enim plerique vt incor- 4
rigibiles ablegare ſeu eiicere poſſint. *Alphonſ. à Caſarubios tract. de priuil. Fratrum Minorum verbo eiicere ab ordine & doctißime ſanctus Bonauentura in quæſtionibus ſuper regulis Fratrum Minorum quæſt. 14. late Nauarr. Conſ. 76. 78. & ſeqq. de Regular.*
Cuiuſmodi eiecti exemptionibus etiam gaudere non poſſunt *argumentis ab Apoſtatis ad eiectos.* Statim enim ac ſolemniter eiecti ſunt, velut poſtliminio reuertuntur in poteſtatem ſui Epiſcopi, *v. Nauarr. conſ. 79. de Regularib. Alphonſ. vbi ſup.* quod an indiſtincte verum ſit vide apud Nauar. *de Regul. Comment. 2. n. 34. verſ. Quæſtio tamen* qui late inquirit an ſubiiciantur Epiſcopo originis, domicilij, beneficij, num vero ei in cuius diœceſi monaſterium ſitum eſt. Item quid iuris in principe, an

an subditi ratione illius Apostasiæ vel excommunicationis liberentur ab illius imperio, vide textum & *DD. c. Iulianus 11. q. 3. Anton. de Rosell. de potest. Papæ. Rubr. nunc tertiam n. 37.*

6 In dispensatione super apostasia, video Borgasium ita distinxisse. Aut Prælatus Apostatæ habet iurisdictionem quasi Episcopalem, tum is dispensabit. Aut non habet, tum Papæ erit dispensare. *Ita Paulus Borgasius Feltrensis Episcopus tract. de irregularitate & dispensatione parte 6. tit. de Apostatis fol. 262. Friburgus tract. de Apostatis quæst 3. qua de re paulo vberius vide me lib. 4. cap. 20.*

QVAESTIO XXI.

Ordinati à Papa an sint exempti?

SVMMARIVM.

1. *Ordinati à Pontifice habent nonnulla Priuilegia.*
2. *Qui non potest ordinare, non potest etiam iudicare.*
3. *Ordinati à Pontifice non ideo sunt exempti.*

1 ORdinati à Pontifice id priuilegij habent vt conuinci nonnisi testibus pluribus possint. Item quod cogi ab Episcopo ad alios ordines nequeant, similiter quod maior ac specialis sit eis honor deferendus, *ca. præsul 2. qu. 4. & cap. nullam cap. per tuas de maiorit. & obed. vbi Abb. & in ca. Cum in distribuendis de temporib. ordinandorum.* Quod occasionem nonnullis præbuit inquirendi vtrum eisdem priuilegiis sint

2 exempti. Siquidem quia Episcopi eos ordinare non possunt dubitabatur similiter an eos iudicare possent, ex quo regulariter qui non potest ordinare neque etiam

3 iudicare potest *cap. nullus primas 5. quæst. 2.* Nihilominus tamen placuit eiusmodi non esse exemptos sed iurisdictioni ordinariæ subiectos *d. ca. per tuas & d. c. cum in distribuendis vbi Abb. & DD.* Quod autem adfertur regulariter in argumentum, id specialiter hic fallit propter excellentiam superioris, qui manum imposuit vel qui non potest ordinare non potest iudicare illo respectu quo non potest ordinare, sic nec Episcopus potest ordinare & iudicare respectu ordinis. *Abb. & DD. vbi supra.*

QVAESTIO XXII.

Beneficiati per Prælatos exemptos an sint exempti?

SVMMARIVM.

1. *Priuilegia sunt facti.*
2. *Considerandus priuilegiorum tenor.*

QVæstio hæc pendet ab inspectione priuilegiorum ac eorum diiudicatione *DD. c. ea quæ de statu Monachor. Petrus Brixiensis in repertorio verb. Exemptio. vers.*

verſ. an prælati. Quare cum priuilegia ſint facti *Decius cap. porro nu. 3. vbi Abb & glo.* 1
de priuil. Menoch. de præſumpt. lib. 6 præſumpt. 14. n. 15 c. cum in iure de officio deleg.ati.
Sequendus erit eorum tenor ad amuſſim *d. c. porro & c. ſane de priuileg.* 2

QVAESTIO XXIII.

Exemptis Canonicis an Capitulum ſit exemptum? & contra Exempto Capitulo an ſinguli Canonici?

SVMMARIVM.

1. *Aliud eſt Capitulum, aliud ſinguli Canonici, aliud Collegium, aliud ſinguli de Collegio.*
2. *Debitum Capituli non poteſt exigi à ſingulis Capituli etiam pro rata ſuſpenſo Capitulo non cenſentur ſinguli ſuſpenſi.*
3. *Generalis diſpoſitio de perſonis non eſt extendenda ad Capitulum.*
4. *Exemptis ſingulis Canonicis, Capitulum non eſt exemptum.*
5. *Capitulum eſt perſona incorporalis.*
6. *Priuilegia derogantia perſonis non extenduntur ad Collegia.*
7. *Procurator conſtitutus contra omnem perſonam non poterit agere contra Capitulum.*
8. *Fallit fauore eorum.*
9. *Appellare oportet ab actu geſto ab Epiſcopo vti Canonico & Capitulo ad ipſum Epiſcopum & non ad Archiepiſcopum.*

PRæmitto aliud eſſe ſingulos Canonicos aliud Capitulum *Abb. c. cum non liceat* 1
num. 2. verſ. Quia aliud de præſcript. aliud Collegium, aliud ſingulos de Colle-
gio *late Felin. cap. eam te de Reſcript. Nauarr. conſ. 8. Tit. de Rebus Eccleſ. non alien.*
conſ. 10. n. 6 Tit de ſentent. excomm. & conſ 9. ibidem item conſ. 23. n. 5. tit. de pœnitent.
Vnde debitum à Capitulo non poteſt exigi à ſingulis Capituli etiam pro rata: quia 2
ſinguli nihil debent; nec è contra, debitum ſingulorum exigi poteſt ab ipſo Colle-
gio ſiue Capitulo, & ſuſpenſo excommunicato interdicto capitulo non cenſentur
ſinguli ſuſpenſi, excommunicati, interdicti, & è contra. *Nauarr. locis iam citatis.*
Generaliter enim diſpoſitio loquens in perſonis, non eſt extendenda ad Capitu- 3
lum, aut è contra *Gomeſius Regula de Annali poſſeſſione qu. 12. Rom. conſ 436. vbi late*
Sairus in Theſ. Theolog. moral. part. 1. lib. 5. cap. 5. n. 30 & late Nauarr. de Iubilæo not. 28.
n. 13. vbi varie id exemplificat. Ex quibus concludo, quod exemptis ſingulis Cano- 4
nicis non ſit Capitulum exemptum, nec contra, exempto Capitulo ſinguli Cano-
nici. Ita in Canonicis Florentinis & Canonicis S. Petri vrbis Romæ cenſet Ant. de
Pratis de Conſilio, tract. de iuriſdict. Epiſcopi c. 2. & 4. per tot. Decius Conſ. 152.
Ratio eſt quia Capitulum eſt perſona repræſentata incorporalis ſeu intellectualis 5
& ficta *l. mortuo ff. de fideiuſſorib. cap. Romana §. in vniuerſitate de ſentent. excommunic.*

vbi DD.de sentent.excommunicat in 6. Castrens. l. sicut §.sed quod n.5 ff. quod cuiusque vniuersitatis. Singuli vero sunt personæ veræ & reales non autem fictæ. *DD. vbi supra.* Dispositio autem in casu vera non est trahenda ad casum fictum *l. 3. §. hac verba ff. de negot gest. cap. graue de præbendis.* Quibus conuenit quod adfert Milis his verbis
” priuilegiorum tres sunt species, &c. Quædam corporalia sunt singulariter & com-
” muniter quæ dantur alicui vniuersitate siue corpore potest illo vti & se tueri, &c.
” Quædam sunt corporalia communiter tamen & non singulariter sicut priuilegium
” domini ne à liberto sine venia conueniatur, illo enim vtitur vniuersitas contra li-
” bertum &c. Sed si vnus de vniuersitate conueniatur à liberto, non poterit vti dicto
” priuilegio. Ita Milis in repert. verb. priuilegiorum tres sunt species. Hostiens. in
” summa de priuilegiis quot sunt species. Io. Andr. Regula priuilegium in Mercu-
” rialibus. Hinc priuilegiis collegiorum aut vniuersitatum suspensis non censentur
” suspendi priuilegia singulorum, *Nauarr. d. notat. 28. n. 13.*
”
6 Infero primo, quod priuilegia derogantia quibuscunque personis non derogant priuilegiis collegiorum seu capitulorum *Rom. cons. 436. vbi late.*

7 Infero secundo, quod procurator constitutus ad agendum contra omnem personam non poterit agere contra collegium, vniuersitatem, capitulum, seu personas fictas *Bald. in rubr. C. ad trebell. Auth. item quicunque de Episcopis Fel. d. cap. eam te.*
8 Hoc tamen verum in procuratore actoris, secus si procurator rei constitueretur ad defendendum contra omnes personas, quia propter fauorem rei extenderetur etiam contra eiusmodi collegia seu personas fictas. *Gomesius in regula de Idiomate quæst. 2. num. 5. Alex. in Apost. ad Barthol. d. l. mortuo ff. de fideiussor. Benamera decis. 108. fol. 92.*

9 Infero tertio, quod si volo appellare ab actu gesto per Episcopum vt canonicum & capitulum, debeo appellare ad Episcopum & non Archiepiscopum *l. 1. §. solent in fine ff. quando appell. fit vbi Ang. Præses in locis legalibus loco. A tanquam vers. sexto facit.* Secus tamen si vti prælatus interfuisset capitulo. *Abb. cap. postulastis nu. 11. de concess. præbendis.*

QVAESTIO XXIV.

Quid de Canonicis vulgo ad effectum seu honorariis?

SVMMARIVM.

1. 2. *Canonici ad effectum qui, & quis eos creet.*
3. *Non sunt exempti.*
4. *Priuilegia non sunt extendenda ad casus.*

CAnonici ad effectum nominantur qui in Ecclesia v.g. exempta obtinent canonicatum ad effectum obtinendi in ea dignitatem quem latinius appellabimus 1
honorarium, quod tum fit quando statutis Ecclesiarum dispositum est, ne quisquam obtineat dignitates, nisi ibidem sit canonicus *Rebuff. in praxi benefic. part. 3. in concordatis tit. de Reseruat. vers. septimo quamuis.* Cuiusmodi canonicos creare potest 2
in francia legatus, idq; regni gratia, vt testatur Rebuff. ne pecuniæ Romanę transferantur, non tamen frangunt iustum numerum canonicorum, sunt enim eiusmodi super numerarij & vulgo in herbis *Rebuff. vbi supra Anton. Milis in repert. verb. ca-* 3
nonicus verb. canonici vltra numerarij. His præmissis sit conclusio huiusmodi canonicos non esse exemptos, etiamsi cæteri essent *Bellamera cons. 20. primo videre col. 2. vers. de canonicis Rebuff. vbi supra.*

Sunt enim istiusmodi canonici imaginarij, dispositiones autem & priuilegia non 4
sunt extendenda à casibus veris, ad casus fictos, *cap. graue de prebendis l. 3. §. hæc verba ff. de negot. gest. Rebuffus loco citato.* scitumq; est quod supernumerarins non gaudeat priuilegio collegij *Corsetus singul. verb. Supernumerarius vbi fusius id probat.* Quod tamen indefinite non est admittendumq; patitur enim hæc conclusio varias distinctiones quemadmodum colligi potest ex Petro de Biaxio *in directorio electionum part. 1. quæst. 7. per tot. vol. tra. 14 fol. 64.* ad quem recurri poterit.

QVAESTIO XXV.

Exemptus habens ius à priuato cessum, an vtatur priuilegio exemptionis, vel iure priuati sui cedentis?

SVMMARIVM.

1. *Actio fit propria cessionarij.*
2. *Procuratur in rem exceptiones obiicit ex proprio capite.*
3. *Dispositione Conc. Trid. cessionarius priuati non est exemptus.*
4. *Fiscus succedens vtitur iure priuati.*
5. *Idem in pupillo succedente maiori.*
6. *Quid si exemptus cedat ius priuato, an priuatus gaudebit exemptione cedentis.*
7. *Mutatione personæ mutatur priuilegium.*

QVod exemptus habens ius sibi à priuato seu subdito cessum priuilegio proprij 1
sui fori gaudeat, videtur de iure variis auctoritatibus esserendum. Imprimis quidem, quia ius cessum non est amplius cedendis sed proprium cessionarij ex cuius, capite & iure ideo metiendum est *l. qui stipendia ff. de procurat.*

Secundo, cessionarius velut procurator in rem suam potest beneficia priuilegia 2
aut exemptiones ex sua persona competentes allegare. *l. procurator ad exhibendū §. 1.*

vbi

vbi glo. Apost.marg. Bartholus ff.rem ratam haberi l.idemq; §.generaliter ff.mandati fuse Barth.in disput.2.dixi infra lib.2.cap.37.n.7. Paucis huius sententiæ est Iacobus de Arena, *tract de cessione iuris Rubr. Quis cedere possit num.45.& 49.* Cuius rationes
3 compendij gratia nolo hic adducere, quandoquidem dispositione Concilij Tridentini contrarium plane diffinitum reperimus. *Sess.14.cap.5.de reform.in verb.aut quo minus si quæ iura ei excessione competierint super illis libere valeat apud iudicem ordinarium conueniri,* quod sane non videtur à iure prorsus alienum. Siquidem videmus
4 fiscum succedentem in ius priuati non vti suo priuilegio, sed iure priuati *l.cum quidam §.fiscus ff.de vsuri.*

5 Idem in pupillo succedente in locum maioris ex quo conditio obligationis ex persona successoris immutari non debeat *l.si incerta C. de non numerata pec.l si prætextu C.de hæreditar.act l.2.§ ex his ff.de verb.oblig l.prætorem ff.de prætor.stipul.l.quæ à parte C.de rest.milit.* ne plus veniat in actione substituta quam fuerit in ea in quam alia fuit substituta & ne successor sit melioris conditionis quam auctor. Item ne exemptio extendatur retorqueaturq; in grauamen alterius *l.si stipulatus ff.de vsuris l.eum qui §.qui iniuriarum ff si quis cautionib.l.si donatæ § si sponsus ff.de donat.inter virum & vxorem l.2.§.si quis à principe ff.ne quid in loco publico vide Papon.aux arrestz lib.12.tit.2 de vice de litige arrest.3* Denique ita fuisse hac in materia iudicatum refert Rebuffus *ad ord.regias tom.2.Tit.de cessionib.art.2 glo 3 n.18 fol.467.*

6 Quid autem è contra si exemptus cedat ius suum priuato, an priuatus exemptione cedentis gaudebit? Neutiquam sunt enim exemptiones restringendæ, nec de persona in personam transferendæ. *l.in omnibus l.priuilegio ff. de Reg. Iuris l.forma §.quanquam ff.de Censib. ca.priuilegium de Reg.iuris in 6 l.1.§.personas l.semper §.immunitas ff.de Iure immunitatis l.1.§.permittitur ff.de aqua quot & æstiua.*

7 Deinde mutatione personæ mutari dicitur priuilegium *Barth. l. Paulus n.3.ff de acq. hæred.late Albertus Brunus tract de mutatione & transform.memb.3.conclus.10.n.93.* Quæ tamen temperanda sunt in exemptione personali, si enim exemptio foret realis tum in quem transfertur res exempta concomitanter etiam transiret exemptio *l.hæres C.ad Velleianum.& DD.iam citati Iacob.de Arena loco citato n.51.& seqq.* De vtraque hæc quæstione fuse etiam & docte imbertus *Instit. forens.l.1.cap 27.gloss.verb.causa.*

QVAESTIO XXVI.

Continentia seu communio causæ priuati cum exempto an generet exemptionem, seu an continentia caussæ fundetur Iurisdictio?

SVMMARIVM.

1. *Ratione adiuncti fruimur priuilegio alterius.*

2. Cle-

2. Clericus & laicus conueniendi coram Ecclesiastico.
3. A sententia appellandum ad ecclesiasticum.
4 Ratione adiuncti gaudemus præscriptione Ecclesiæ.
5. Socius ratione socij consequitur vocationem.
6 Priuilegium transfertur ad personas accessorias.
7. Exemptio oritur ex continentia causæ.
8. Maius dignum trahit ad se minus.
9. Actio communis cum scholare agitari debet coram iudice scholaris.
10. Vniuersales actiones agitari debent coram iudice priuilagiati.
11. Idq; nisi materia sit diuisibilis.
12. In diuiduis socius non gaudet priuilegio socij.
13. Statuto, consuetudine, aut aliter abrogari possunt iura de continentiam causarum.
14 Vniuersitas in qua quidam sunt exempti, vbi debeat conueniri.
15 Finita coram ordinario causa præparante v.g. possessorio ad exhibendum, aut alia simili, an causa præparata v.g. petitoria, rei vendicatio, aut connexa coram eodem intentari debeat.

REgulariter ratione adiuncti fruitur quis priuilegio quo alioquin ex suo so- 1
lius capite non gauderet *l. si communem ff. Quemadmodum seruitus amittatur Capicius decis. 122. Menoch de recup. possess. Remed. 16. n. 131. Gaill. lib. 1. obser. 32. & lib. 1. de pace public. c. 6. n. 17. late hippolit sing 180. Afflict. dec. 112. Couarruuias pract. quæst. c. 34. Sampsonius ad consuet. Turon. tit. 32. art. vlt. glo. 4. vers. Est insuper. Menoch de Recup. poss. Rem. 1. nu. 376.*

Hinc clericus & laicus rei debendi non modo ciuiliter sed etiam criminaliter 2
conueniendi sunt coram iudice Ecclesiastico, *Barth. l. præcipimus §. eadem obseruanda C. de appellat. l. iurisperitis §. cum oriundos ff. de excusat. tut. late aufrerius de potestate Ecclesiastica super laicis num. 49. Rebuffus de priuileg. scholar. priuilegio 106. numer. 3. & 4.*

A sententia vel laudo iudicis clerici & laici appellatur aut reductio petitur ad 3
superiorem Ecclesiasticum, *Imbertius instit. Forens. lib. 2. c. 6. glo fin. in fine Neuisanus in Silua nupt. lib. 6. nu. 38. allegat Abbatem cap. super quæstionum §. si vero de offic. legati Iason l. imperium ff. de iurisd. om. iudic. Aufrer. de potest. Eccles. super laicis n. 47. Bald. & Barth. l. præcipimus c. de appellat.*

Priuatus rem communem cum Ecclesia possidens gaudet præscriptione Eccle- 4
siastica. *Hippolit. Rub. de fideiussorib. q. 12. nu. 120. Rochus. de consuetud. n. 290.*

Socius consequitur vacationem à muneribus ex persona socij exempti. *glos-* 5
sa l. vltima verb. Fratribus C. de honoribus non continuand. lib. 10. quam extollit Alex. cons. 22. col. 4. l. 4. licet refutetur à Felino, *cap. 1. de præscrip. Iason l. 1. C de transact.* Consanguineus retrahens acquirit, omnium bonorum socio. *Tiraquell. de retract. consanguin. §. 26 glo. 1. n. 31. Matel sing. 180. l. si is qui duos ff. de liberatione legata.*

Auctor Clericus tenetur defendere laicum coram iudice laico, *Marand. de ord. iud. parte 5. num 6.* Delegatus potest citare auctorem laudatum licet in rescriptio non comprehensum *Marant. d. n. 6.* Quorum omnium quæ fusissime à Rebuffo, *d. priuilegio 106. per tot.* per exempla deducuntur, hac potissima est ratio: Cum priuilegiatus commode vti non potest suo priuilegio, quod tunc illud per eius personam transferatur ad personas cohærentes, etiamsi eæ nominatim in priuilegio non fuerint comprehensæ, *late Felin. cap. quam sit n. 1. de Iudæis & in repert. verb. priuilegiatus quando non potest vti priuilegio fol. 101. col. 1. fuse Gall. d. c. 6.*

7 Ex quibus concludo priuatum ratione continentiæ aut communionis causæ quam habet cum exempto, exemptione potiturum *Imbert. d. cap 6. in glo fin. DD. iam citati* Ratio est, quia maius dignum trahit ad se minus dignum, *ca. quod in dubiis de consecr. Ecclesiæ dixi eodem l. c. 45 n 4. Gall d obs. 32. per tot. & d. c 6. n. 17. vsque ad finem* sunt autem exempti cæteris digniores atq; gradus prærogatiuâ præferendi, *c. per tuas vbi glo de maiorit. & obed. c. vt Apostolicæ de Priuilegiis in 6. Brixiensis in repert. verb. Exemptio versic. an prælatus Boer. in tract. de ordine graduum vtriusque fori dictumq; est supra c 1. n. 2.* Deinde si singuli suos sortirentur iudices, ferri possent super eodem facto repugnantes sententiæ quod foret perabsurdum *l. nulli C de iudic. c. 1. de causa possess. & propr. Ferratus Cautela 10 Menoch. de Arbitr. iudic. casum 371. Boer. ad cons Bituricens. § 9. tit de iurisd.* Ideo non obstantibus Austregis, decreti dicuntur in Camera Imp. anno 1587. processus Comiti de Marka contra Episcopum Leod vti refert Mindanus *de process. imperij lib. 1 cap. 18. nu. 5.*

8 *(marginal number beside line "iam citati Ratio est")*

9 Præterea si tertius communem habeat cum scholare actionem, ratione continentiæ ea agitari debebit coram priuilegiato iudice scholarium *Rebuff d. priuil. 106.* ergo idem statuendum est in exemptis ratione proportionis & analogiæ fori, quam inter eos esse frequenter asseruimus *vide infra d. c. 45. nu 5.*

10 Postremo, si agendum sit vniuersali iudicio familiæ Herciscundæ, tutelæ, &c. per plures inter quos clericus aliquis aut exemptus reperiatur, fieri id debebit coram iudice magis priuilegiati, quemadmodum tum ab analogia antetacta, tum per rationes & exempla copiose allata per Rebuffum satis arbitror esse comprobatum, *d. priuil. 106. & DD. supra citati.* Vnde licet procurator Cæsaris seu Camera non sit iudex inter priuatos, *l. 2. C si aduers. fiscum* secus, tamen si priuatus habeat caussam dependentem à fisco *Bart. l. cum rerum C. de sent. & inter l. Castrens. l. fin. C si aduers. fiscum Mandos. in praxi commiss. commiss. 2. beneficiaria verbo dependentibus.*

11 Quæ omnia tamen intelligenda sunt, si res & materia sit indiuisibilis, nã si res & causa diuisionem separationemue reciperet cõtrarium esset concludendũ. *Castrens. l. si duo in pr. n. 2. ff. si quis caution. docte Fel. c. 1 n 6. vers. primo quod de præscript. Mandos. de Inhibitionib. q. 69 per tot. Castrens. l. vnica n. 3. C. si communi eademq; causa restitutio fuerit postulata.* singuliq; heredes corã suis iudicibus pro portionib. hereditariis cõuenien-

ueniendi, *l. si denique ff. de iure fisci Caualcan. decis 8. n. 10. & seq. par. 1. Marant. de ord. iud. pa. 4. dist. 11. n. 23. 24. Capic. dec. 173.* Ratio est quia in diuiduis socius non gaudet 12
priuilegio sui consortis, *Gail. de pace publ. l. 1. c. 6. & de pignorationib. cap. Menoch. d. casu 371. & DD hactenus citati.* Hinc censuit Mandosius *d. q. 69* quod si agatur contra plures possessores ad restitutionem portionis hæreditariæ, iudicem Ecclesiasticum aut priuilegiarium alteri inhibere non posse, ex quo obligatio rem restitui sit diuidua. Ita intelligendus D. VVamesius *cons. 40. n. fi. to. 1* dicens priuilegium vnius consortis alteri non prodesse *per l. vn. C si in cōmuni eademq; cau. l. ex plurib. de adm. tutor.*

Temperandum secundo, nisi consuetudine, priuilegio, præscriptione aut statuto dispositum sit, quod singuli iudicentur à propriis & competentibus suis iudicibus, exempti à suis, clerici ab Ecclesiasticis, & laici à laicis iudicibus, ita enim contra ius introduci posse præter cæteros testis est Capicius, *decis. 173. Iulius Clarus in pract. criminali §. fin. quæst. 36. versic. euenit. Gail. d. lib. 1. cap. 6. num. 18. in fine.* 13

Quid iuris, si agendum sit contra vniuersitatem in qua quidam sunt exempti? remissiue quæri poterit ex Barth. *in Apostilla ad l. sicut verb. conuenire in fine ff. quod quisque iuris Maranta de ord. iud. part. 4. distin. 11. n. 23. Aufrer. tract. de potest. Eccles. n. 12.* 14

Non abs re hic inquiritur. Quid si finita sit coram ordinario causa connexa. v. g. possessoria, an quæstio proprietatis ratione continentiæ debebit coram eodem agitari? videretur prima inspectione affirmandum, tum quia ordinarius cæteris melius est informatus in causa: tum quod translatitium sit, ratione identitatis eiusdem subiecti atque continentiæ ad eundem esse iudicem adeundum, *ff. quibus rebus ad eundem iudicem eatur ca. 1. de causa poss. & propr. l. nulli C. de iudiciis.* Nihilominus tamen verius est eo in casu exemptum coram ordinario conueniri non posse. Rationē cum auctoritate adfero ex Abbate, *c. fin. n. 15. de iudic. vbi Fel. & DD.* qui dicit cum actor & Reus sunt penitus diuersi fori vt est hoc in casu, tum non tenetur actor in prima instantia respondere coram eodem iudice in alia causa: quia non debet violari regula communis quod actor sequatur forum rei propter regulam accidentalem, & non multum necessariam, ne causæ continentia diuidatur, cum alius iudex (inquit) scilicet proprius ipsius rei facile possit instrui, causa enim naturalis vincit accidentalem, *l. qui habebat ff. de Tutelis l. quæritur vbi affatim DD. ff. de statu hom.* 15

Ac vt distinctius loquuntur alij, præsertim Antonius de tremolis, *in Apost. ad auream practicam vberti de Bonacurso tit. de impedimentis & exceptionib. contra rescript. §. Item si per rescriptum causæ continentia in glo. verb. continentia vers. tertio intellige* Regula ne continentia causæ diuidatur, restringitur, si actor & Reus essent diuersi fori, & iurisdictio esset improrogabilis respectu alterius partis, verbi gratia, Clericus, aut exemptus, quem infra diximus prorogare non posse, *libr. 2. quæst. 7.* egit contra laicum, aut subditum ordinario, possessorio, & obtinuit coram iudice laico, aut ordinario, si laicus

aut subditus velit postea contra exemptum agere petitorio, diuidenda erit causæ continentia, ita quod clericus aut exemptus coram non suo iudicio conuentus, declinare poterit & remissionem postulare ad suum forum. In quam sententiam præcipua etiam iureconsultorum schola descendit. *Menoch. de arbitr. iudic. casu* 371. *num.* 21. *Iason l. nulli num* 5. *vers. Secundo limito C de iudic. vbi DD. Fel. d. cap. vlt. nu.* 8. *de iudic.* Crauetta *consil.* 258. *n.* 7. Concludam, adiecta auctoritate Felini, *d. cap. fin. n.* 8. *vers. tertio* sic scribentis: Diuidi possunt istæ causæ, si actor & Reus sunt diuersi fori, textus hic reputatus singularis per legistas l. nulli C. de iudic. intellige hoc, vbi diuersitas fori potest allegari ab eo qui conuenitur, allegante pro se regulam capituli cum sit generale de foro comp. secus si ipsemet agat de vna qui egit in alia. Ita ille. Postremo quando fit præiudicium iurisdictioni alterius, is qui cognouit de causa præparante v. g. possessorio, non poterit cognoscere de causa præparata v. g. petitorio, qua de re videatur fuse Osascus *ped. dec.* 78. *num.* 11. 18. vbi ita limitat legem vbi ceptam. Non enim fieri potest prorogatio iurisdictionis in præiudicium tertij *Cacheran. d. dec.* 78. *n.* 17. *Nauarr. in Rubr. de Iudiciis n.* 11. & 12.

QVAESTIO XXVII.

Scholares & alia vniuersitatum membra an sint exempta?

MInime, *Auth. Habita C. ne filius pro patre. Aufrer. ad quæst. Tholosanam* 169. *Rebuff. de priuilegiis scholarium Priuilegio* 152. *& in proemio digestorum.* Idq; nisi particulari priuilegio exemptio concessa sit, quemadmodum de Louaniensi Vniuersitate & contentione orta inter illius rectorem & Episcopum Leodiensem refert Præses Euerardi. *In locis legalibus loco à tanquam seu respectiuis vers. sexto sub finem, cuius verba compendij causa nolo hic referre.* Lateq; per priuilegia Louanij typis mandata probatum est.

QVAESTIO XXVIII.

Exemptus à iurisdictione legati an sit exemptus à iurisdictione ordinarij?

SVMMARIVM.

1. *Legatus est maior ordinario.*
2. *Exemptus ab ordinario est exemptus ab omni legato præterquam à latere.*
3. *Exemptus à iudice an sit exemptus ab illius delegato.*

Vide-

VIdetur quod sic, Quia legatus habet ordinariam iurisdictionem, imo maior 1
est ordinario, *tot. tit. de offic. legati in decretal. Goudislanus de Villadiego tract. de legato quæst. 8. primæ partis.*

Melius tamen censemus cum Ioanne Andreæ, exemptum à iurisdictione legati exemptum non esse à iurisdictione ordinarij *Io. And. cap. 1. de verb signif. in 6.* Ratio est, tum fauor ordinarij, tum odium exemptionum, quas restringere quantum mens & verba patiuntur oportet, *dictum est supra quæst. 4. per tot.*

Quid è contra an exemptus à iurisdictione ordinarij censeatur exemptus à iu- 2
risdictione legati? Breuiter, à legatis missis aut natis, exempti censebuntur, non vero à legatis de latere. *Rom. sing. 513. & cons. 498. cap. 1. de verb. sig. in 6. cap. si Abbatem de elect. in 6 cap. si videtur 16. quæst. 1. Io. And. cap 1. de verb sig. in 6. spec. de legato § superest vers. sed nunquid legatus potest*, de quo articulo fusius suo loco differemus *infra lib. 2. q. 2. per tot.*

Vtrum vero exemptus à iudice censeatur exemptus ab illius delegato? petatur 3
ab Imberto. *Inst. forens. lib. 2 cap. 6. in glo. verb. soluta est, ybi late.*

QVAESTIO XXIX.

Vtrum vidua exempti sit exempta?

SVMMARIVM.

1. *Vxores item viduæ habent priuilegia maritorum.*
2. *Vidua retinet exemptionem mariti.*
3. *Contrarium est verius.*
4. *Mortuo domino extinguitur exemptio famuli.*
5. *Idem in exemptionibus ciuilibus.*
6. *Vtrum vxor clerici sortiatur illius forum.*
7. *Exemptiones sunt personales, ideoq; non sunt extendendæ.*
8. *Dispositio non comprehendit eos quibus sua verba non aptantur.*

VXores gaudere priuilegiis & dignitate maritorum iuris est manifesti, *l. fœ-* 1
minæ ff. de senatoribus l. quoties C. de priuileg. lib. 12. l. mulieres C. de dignitatib. li. 12. Lenauderus tract. de doctoribus par. 2. §. 13. Corsetus de potest. regia parte 3. qu. 29. tex. l. fiscus in fine ff. de iure fisci. latißime Tiraquell. in legibus connubialibus l. 16. glo. 2. in verb. en pouuoir de son marit n. 45. & plurimis seqq.

Idq; non modo viuentibus maritis, sed etiam iis defunctis quamdiu in viduitate permanent, *DD. vbi supra l. filij §. vidua ff. ad municipales Barthol. l. fin. C. de priuileg. scholar. li. 12. Corset. d. quæst. 29. Hippolitus sing. 179.* Qua ratione Guido Papæ, 2
quæst. 379. & 380. censuisse videtur viduam quamdiu ad secunda non conuolauit

vota, retinere priuilegium exemptionis, quo viuente marito fruebatur, *Petrus An-*
tiboli tract. de muneribus par.3 §.4. num 36. Castrens. l. cum quadam n. 4. ff de iurisd.
omn. iudicum, Barth d. l fœmina & DD l. cum te C. de nuptiis Papon. aux arrestz, tit des
tailles arrest 12 & 27. idq; etiamsi priuilegium sit exorbitans teste Tiraquel. *cessante*
causa par. 1. n 110. per l. vlt vbi DD. C de priuileg. scholar. li. 12. Mihi tamen in hac ex-
3 emptionum materia longe aliter visum est. Ratio est quia vxores non gaudent ex-
emptione maritis concessa æque principaliter & independenter, sed per quandam
participationem, dependenter & velut accessorie, aut secundario. Vnde sublato
marito cui exemptio principaliter competebat, extinguitur exemptio quæ ex ma-
riti persona in vxorem deriuabatur, sicuti in simili dicitur sublato Domino, extin-
4 gui exemptionem, quæ famulo ex persona Domini competebat, *Bald lib. 2 circa fin.*
C. de Episc. & clericis Soc. cons. 84. Decius l. in omnibus num. 10. ff. de reg. iuris, id quod
nos alibi accuratius tradidimus *eodem lib. cap. 17. num. 18.* Quibus non modo ad-
stipulatur in hac exemptionum personalium materia Philippus Francus *cap ne ali-*
5 *qui num. 2. & 3. de priuilegiis in 6.* sed etiam in exemptionibus ciuilibus seu à talliis
& collectis Ioannes Bachetius aduocatus regius tract. *Des droitz du domaine de Fran-*
ce li. 4. du droit des francz fiefz cap. 9 censens priuilegia, immunitates, exemptiones
à collectis non transire ad viduas priuilegiatorum cui tamen Papon. iam citatus
aduersatur. Porro quod initio attulimus priuilegium aut dispositionem marito
factam extendi ad eius vxorem, *Felin. cap. nullus iudicum num. 3. vers. pro hoc, de foro*
compet. l. 2. vbi Bald. C. de Episc. & Clericis l. 1. vbi DD C. de vxorib. militum glo. cap. cle-
ricum 11. quæst. 1 non est vsquequaque inter doctores expeditum, aliis aliter atque
aliter sentientibus.

6 Siquidem Philipp Francus & cum eo plerique censuerunt priuilegium fori cle-
ricorum non extendi ad eorum vxores, *in cap. vnico §. in cæteris num fin. de clerico*
coniugato in 6. Iacob. à Cambus tract. de Repressaliis part 2. nu. 5. vers. 13 At vero è con-
tra Felinus Abbas & quidam alij, *d. cap. nullus iudicum Aufrerius de potestate seculari*
super Ecclesiast personis Reg. 2. num. 34. vide latißime Tiraq. d. num 46. & seqq. quod
etiam ad concubinas clericorum nonnulli extenderunt, *Aufrerius de potest. seculari*
super Ecclesiast Reg. 2. n. 34. quod nolo hoc loco in examen reuocare.

7 Satis sit pro hac conclusione exemptiones has esse personales nec esse produ-
cendas, sed strictim intelligendas, *cap. sane cap. porro de priuilegiis Franc. d. cap.*
ne aliqui notatur supra eodem lib cap. 4 per tot. ac ab vno casu ad alium & à persona
mariti ad personam vxoris extendi non posse vt *Nauarrus cons. 13. num. 2. de temp.*
ordin. cons 6. num. 1. de obser. Ieiun Caualc. dec. 31. num. 8. par 1 non vno in loco tradi-
derunt, & ratio est, quia quæ specialiter personæ mariti cohærent, vxori non com-
petunt, nec ad eam extendi possunt. *Alciat. l. 1. in gloss verb. vxori vers. sed*
quæ specialiter C. de in ius vocando. Nec enim propria aut impropria mariti signi-

ficatio

ficatio ad vxorem extendi potest quod in priuilegiorum interpretatione semper inspici debet, *Nauar. cons 22. n. 6. de priuileg, Alciat. in rubr. de verb signif. colu 2.* Translatitiumq; est, quod dispositio nunquam includat eos quibus sua verba adaptari non possunt, *cap indemnitatibus §. præfata de elect. in 6. Nauarr. cons. 12. in fin. de maior. & obed cons 4 num 8. in fin. de consang. & affinit.* Quæ omnia proinde ex verbis & tenore priuilegiorum diiudicanda sunt, *cap porro de priuileg.* g

QVAESTIO XXX.

An familiares exemptorum sint exempti?

SVMMARIVM.

1. *Exemptiones non sunt extendendæ.*
2. *Exemptiones extenduntur ad personas accessorias.*
3. *Exemptio extenditur ad familiares.*
4. *Priuilegium Hospitalis producitur ad eius ministros.*
5. *Familiæ appellatione quid veniat.*
6. *Quid si familiares sint temporales aut mercenarij.*
7. *Seruientes Ecclesiis gaudent exemptione cum certis circunstantiis.*
8. *Familiares nemo est, nisi qui actu continuo est in exercitio.*
Famuli temporales seu conductitij clericorum priuilegio non gaudent sed tantum perpetui.
9. *Censuales exemptorum non sunt exempti.*
10. *Factus familiaris in fraudem, priuilegio non gaudet.*
11. *Ministeriales Principis conueniendi coram magistro officiorum.*
Familiaritas perditur per recessum.
12. *Exemptio Xenodochij extenditur ad administratores.*
13. *Ex alterius persona acquiritur priuilegium.*
14. *Exempta Ecclesia vasalli Ecclesiæ non sunt exempti.*

Licet exemptiones personales ad instar priuilegiorum personalium de persona in personam non transeant nec personam exemptam egrediantur, *cap. priuilegium personale de reg. iuris in 6. l. priuilegium ff. eodem Franc. ca. 1. §. in eos de priuil. in 6.* 1

Tamen certum est eiusmodi exemptiones se extendere ad alias personas accessorias familiaresue accessorie à priuilegiatas dependentes, *Decius l. in omnibus casibus id obseruatur num. 10. ff. de Reg. iuris Rebuff. de priuil scholar. priuil. 116. num. 11. late Gomesius ad Reg. Cancell. tit. de impetr. benef. per obitum famil. Cardinal.* Papen- 2

aus:

aux arreſtz tit. des tailles arreſt. 33 & tit. des Priuileges, arreſt 8. Pro cuius enucleatione formandæ ſunt hæ concluſiones.

3 Primo. Exemptio ſeu priuilegium alicui conceſſum extenditur ad eius familiam, *l. 1 & 2. C. de Epiſc & clericis l. 2. §. fin. cum l. ſeq l. imo l. non ſolum ff. de vſu & habit. l. vxorem §. 1. ff. de Auro & Ar. legat. c. Eccleſiarum ſeruos* 12 *quæſt. 2. c. indicatum diſt.* 89. *Rebuff. l. deteſtat. §. familiæ verſ. notandum de verb. ſignif. Caſtrenſ. d. l. 1. num. 6. C. de Epiſc & Clericis.*

4 Ita priuilegium Hoſpitali conceſſum extenditur ad illius miniſtros, & exempta Eccleſia illius miniſtri cenſentur exempti. Quia ſine familia ſupereſſe ſibi nemo commode poteſt. *Oldra conſ.* 11. *Thema eſt ca. licet vbi DD. de priuileg. in 6. ca. extirpandæ vbi Abb. de præbendis Rebuffus de priuileg ſchol. priuil. 166. nu. 3.*

5 Porro quid comprehendatur appellatione familiæ vide prolixisſime Abbatem. *cap. dilecto nu. 5. in addit. de officio Archid. Rebuff. d. §. familiæ Francus cap. ſicut nu. 14. de verb ſignif. in 6. docte & late Bero. quæſt. 35. per tot. vide etiam Bonacoſſam tract. de famulis quæſt. 4. per tot.*

6 Extendo ſecundum quoſdam ſiue familiares ſint perpetui ſiue temporales, imo etiamſi eſſent mercenarij vel ſimiles ſecundum Philipp. Franc. *d. cap. licet n. 2.* quem non abſque ratione videtur impugnare Stephanus Aufrerius, *tract. de poteſtate ſæculari ſuper Eccleſiaſticis perſonis Reg. 2. nu. 36. verſ. ſed Archidiaconus & Archid in cap. clericum* 11. *quæſt. 1. Siculus cap. 2. de foro compet glo. Clem. 1. de Reliquiis & vener. ſanct. Brixienſis in repert. verb. exemptio col. 5.* vbi dicit quod Mercenarij vel famuli exemptorum non gaudeant exemptione. *per glo. Clem. 1 de Religioſ. & cap. penult. de priuilegiis Bero. quæſt. 36 Bonacoſſa d. tract. de famulis quæſt. 15. num. 4.* quia ſpeciale eſt in familia Epiſcopi vt ad eam priuilegium extendatur, in hac autem materia ſtricta non debeat fieri extenſio. *Stephanus Aufrerius vbi ſupra Bero. d. quæſt. 35. numer. 5.*

7 Secunda concluſio ſeruientes Eccleſiis militiis ſeu domibus exemptis gaudent exemptione ſi habeant has circunſtantias; Primo vt actu ſeruiant. Secundo vt intra eorum ſepta & domos reſideant. Tertio vt ſub eorum obedientia viuant. Quarto vt profesſionem earum militiarum faciant, de quibus conſtare debet ordinario, *glo. c. cum capella ver. in quantum & cap. porro de priuileg. Caſtren. l. vnica C. in quibus cauſis milites fori præſcript.* Idem confirmatur à Gregorio XIII. ita cenſente ſacra congregatione iuxta quam fuit iudicatum Romæ teſte Thoma Zerula *in praxi Epiſcopali part. 1 verb. Exemptio §. 3. Gregor XIII Bulla 68. fol. 1295 ſacra congreg. declarat. 169. conc. Trident. ſeſſ. 24. cap 11. Caſtrenſ. l. vnica C. in quibus cauſis milites fori præſcript.*

8 Ratio eſt quia familiarium priuilegia nemo ſibi vendicare poteſt niſi qui actu & continue verſatur in exercitio ſui officij. *Innocent. in extrauag. ad futuram rei memoriam*

memoriam Fel. c. insinuante col 2. de offic. deleg. Cassander decis. 1. de verb. sing Card. cons. 126. n. 11. Rebuff. in praxi beneficiorum part. 3. Ideo serui temporales seu conductitij clericorum non gaudent eorum priuilegio sed tantum perpetui Archid. c. clericum 11 quæst 1 c. iudicatum dist. 89. c. Ecclesiarum seruos 12. quæst. 2 Bero. quest. 35. per tot.

Tertia conclusio, censuales exemptorum non sunt exempti nec enim Pontifex eos habet pro exemptis. Philipp. c. auctoritate § inhibemus n. 2. & d. ca licet de priuileg. in 6 Neq; possunt exempti pro eis esse in iudicio seu agendo seu defendendo, Philipp. d. §. inhibemus vers 3 nota vbi Archid. & Io. Andr. Rota decis. 388. Item quod si præpositus Felinus cap. auditis n. 27 de præscr. Angel in summa verb exemptio n. 3. 9

Quarta, quando familiaribus priuilegio speciali conceditur vt gaudeant exemptione suorum Dominorum, id non aliter intelligendum est, quam si vere familiares seu domestici sint, secus si in fraudem assumpti sint, glo. cap. licet verbo domestici de priuileg. in 6. vbi DD. cap. vlt. de verb signif. in 6. vbi glo. & dixi supra concil. 2. Bero. d. quæst. 35. 10

Quinta, ministeriales Principis in aula coram magistro officiorum conueniri debent, quia ab aliis iurisdictionibus iure sunt exempti, l. cubicularios C. de præpositis sacri cubiculi lib 12 Barth. C. de priuileg. scholarium lib. 12. Imbert. instit. forens lib. 1. cap. 28 glo verb. ministeriales quod tamen Aluarottus videtur non admisisse, tit. de pace tenenda §. si ministeriales n. 1. vbi etiam Baldus. 11

Sexta. Priuilegium familiaritatis tollitur renunciatione ad instar societatis, aut per recessum à familia. ita tamen si id fiat sine fraude Philipp Franc. cap sicut n 14. de verb sig. in 6 v. infra lib 4 qu. 65 nu. 8 vers sed nec.

Septima, Exemptio concessa Xenodochio extenditur ad Oeconomos & administratores quorum opera pauperes carere non possent, Oldra cons 11. incip. Thema est per tot. per text. l huius ff. Qui potio in pig ibi sine quibus nauis salue peruenire non poterat tex. l. administrantes § 1 ff. de excus. tut. text. l 1. § si vir aut vxor ff. Ad. S. C Syllan ibi sed quia commixta familia est & vna domus ita iudicandum atque in propriis seruis pulchre Hyppol. sing. 180 per tot. incip plura Bald c fin. n. 6 in fin de Iuram. Calum. 12

Ratio est, quia ex alterius persona quis consequitur quod ex sua consequi non posset, per l si communem ff. quemadm. seruit amitt. Hyppol. d. sing. 180 Gaill. li. 2. obs. 68 nu 6 & late dixi supra quæst 26. 13

Octaua, Exempta Ecclesia vasalli Ecclesiæ non sunt exempti, ita post longam disputationem concludit Lucas de Penna & platea, l. senatorum C. de dignit li. 12. Ias. l. serui electione §. labeo col. 3 de leg. 1. Abb. c. veniens col. 2. de transact. per tex. cap auctoritate de priuileg. 14

Licet aliter iudicatum refert Ioannes Paponius, suadens tamen securius esse si Ecclesia exempta, seu Dominus causæ contra vasallum motę interueniat. Papon aux arrestz l. 5. tit 12 des priuileges arrest. 7. qua de re dicemus infra lib. 2. c. 37. In confirmatio-

mationem huius conclusionis est quod notat Angel. *l. Titius §. fui ff. de excusat. tutor.* dicens priuilegia collegiorum non extendi ad famulos collegarum. *Bonacossa tract. de famulis quæst. 200.*

Porro, quod diximus supra nu. 3. exemptionem extendi ad familiares eius cui concessa est, intellectum habet, dummodo sint perpetuo, & non mercenarij, *Capycius decis. Neapol. 12. n. 2.* at vero in familiaribus Episcoporum singulari iure statutum est, vt illi indistincte gaudeant priuilegio fori competente domino Episcopo, *Capy. d. decis. num. 1.* In aliis ergo secus est: nisi tamen vt plerumq; fit, priuilegij dispositio etiam ad familiares priuilegiatorum extendatur, *Inno. cap. fin. de cler. pereg. cap. porro, de priuileg.*

QVAESTIO XXXI.

Hospitalia an sint exempta?

SVMMARIVM.

1 *Opinio Abbatis affirmatiua.*
2 *Quæstio concluditur negatiue.*
3 *Omnia loca religiosa subsunt Episcopo.*
4 *Conciliatio Abbatis.*
5 *Hospitale profanum non gaudet immunitate Ecclesiastica.*
6 *Nisi tamen illius bona prodigerentur.*
7 *Rectores Hospitalium exempti subiiciuntur Episcopo.*
8 *Hospitali exempto laicus rector non est exemptus.*
9 *Secus si sit vicarius perpetuus.*

1 PAnor. videtur censuisse esse exempta, cum ita consuluit his verbis. An de dictis
» bonis debeat Episcopus habere quartam? Dico quod non, quia Hospitale di-
» citur exemptum à iurisdictione Episcopi & à locis exemptis Episcopus non recipit
» quartam, vt communiter tenetur per doctores c. officij de testam. Hactenus Abb.
» *Consil. 110. n. 3. parte 2. Nauarr. cons. 2. De religios. domib.*

2 Nihilominus tamen dicimus non esse exempta sed subiici iurisdictioni Episcopi *tex. vbi glo. & DD. cap. de Xenodochiis de religios. domibus Io. And. c. dudum de conuers. coniug. Innocent. cap. in nostra de sepult. Petrus de Vbaldis tract. de Canonica Episcopali capitulo 4. quæstione 13 principali n. 2. vers. quo ad primam, vol. tract. 15. fol. 151. col. 4. innocent. cap. ad hoc de Relig. dom. Brixiens. in repert. verbo exemptio col. penult. Flamin. de Resig. ben. f. part. 1. li. 7. quæst. 6. n. 2. Nauarr. d. n. 2. & seqq.* Nam iure communi loca o-
3 mnia religiosa sunt sub iurisdictione Episcopi, *ca. si quis Episcoporum 16. quæst. 2. & quæst. 7. cap. omnes Basilicæ.* Nisi de exemptione doceatur, *cap. Abbatibus 18. quæst. 2. cap. cum non liceat de præscript. glo. d. c. de Xenodochiis verb. in quorum diœcesi de Religiosis domibus vt Episcopa subiectæ sint.*

4 Porro Abbas initio allegatus intelligi debet de Hospitali quod religiosum non est. fundatumque est auctoritate propria sine licentia Episcopi, *Petrus de Vbald. d.*

Capitulo 4. verſ. quo ad ſecundam quæſtionem fol. 252. cuiuſmodi locus non ſubeſt Epiſcopo nec quoad legem diœceſanam nec quoad legem iuriſdictionis nullo enim id iure cauetur, *Vbald. vbi ſupra num. 4.* Eſt enim eiuſmodi Hoſpitale non domus Dei, ſed domus hominis, quam is qui conſtruxit poteſt deſtruere & alienare, *Clement. quia contingit de Religioſ. domib cap. inter dilectos de donat. Vbald. d. num. 4 & 5. cap. ad hæc vbi DD. de Religioſ domib. vt Epiſcopo ſubiectæ ſint late Fel. cap. de quarta de præſcript. Redoanus tract. de Rebus Eccleſ. non alienand. quæſt. 28. & 51 cap. 12.*

Ideoq; eiuſmodi locus non gaudet aſylo ſeu immunitate Eccleſiaſtica. *Hoſtienſ. & Goffred. cap. fin. de cenſib. Vbaldus vbi ſupra num. 8. Caſtr. conſ. 167. par. 2.* nec eius curam gerere debet Epiſcopus ne promiſcuis actibus rerum turbentur officia *l. conſulta diualia C. de teſtam. Oldra, conſ. 83.* 6

Niſi tamen bona eiuſmodi profanorum Hoſpitalium ita disſiparentur, quod vnicuique bono ciui reſiſtere liceret *tex. in Auth. de Eccleſiaſt. titul § ſi autem locorum coll. 9.* Quibus autem ſignis deprehendatur an Hoſpitale ſit religioſum aut vero laicum tradunt alibi DD. *Fel. d. cap. de quarta de præſcript. Caualcan. deciſ. 17. n. 69. 34. 35. par 2.*

Quod vero rectores Hoſpitalium qualiumcunque exempti ratione adminiſtrationis ſubiiciantur iuriſdictioni Epiſcopi, notauimus infra. *lib. 2. cap 45. caſu 88.* 7

Illud autem hoc loco non omittendum, quod ſi Hoſpitali priuilegio conceſſa exemptio quod rector illius laicus non erit exemptus in his quæ perſonam eius reſpiciunt. *Barth. l. quod conſtitutum n. 3 ff. de teſtam. milit. vbi Apoſt. & conſ. 97 Chriſti nomine inuocato dico per partes. & conſ. 28 par. 2 Barbatia Clement. fin. ſuper glo verb. ſtatuimus de Reſcript. Clement. 1. de Religioſ. domib* ſecus in vicario ſeu prælato qui eſt de corpore Eccleſiæ ſeu Hoſpitalis exempti, *Barth. d. l. quod conſtitutum Rebuff. in praxi benef. par. 1. tit. de vicariis perpetuis n. 16* 8 9

Cæterum, etiamſi Xenodochia non ſubeſſent Epiſcopo ſed eſſent exempta, adhuc Epiſcopus nouisſimo conciliari iure, auctoritate delegata poſſet illa viſitare, *Concil. Triden. ſeſſ. 22 cap. 8.* etiamſi iure illorum ad laicos pertineat, non obſtante, inquit Concilium, quacunque conſuetudine, etiam immemorabili, priuilegio, aut ſtatuto. Etſi Adminiſtrator appellet à decreto Epiſcopi, non propter hoc impedietur aut ſuſpendetur executio *Zerola in Praxi Epiſc. p. 1. verb. Hoſpitale §. 3.*

QVAESTIO XXXII.

Officiales Papæ & Curiales vtrum exempti?

SVMMARIVM.

1. *Curialiſtæ ſunt exempti ratione beneficiorum tamen ſubiiciuntur.*

3. *Sententia excommunicationis lata contra eos an valeat.*

4. Quid si non tractent causas, sed otiosi sint.
5 Quid de familiaribus Papæ aut Cardinalium?
6 Quæ sit auditoris potestas hac in parte.
7. Proficiscentes Romam sunt exempti.
8. An inquiri possit contra Curiales.
9 Capellani regij sunt exempti.
10. Officialis quis dicendus.

1 EVgeniana constitutio exemit officiales Papæ à iurisdictione ordinariorum,
cap. diuina extrauaganti. de priuilegiis & Io.22. in cap. cum Matheus extrauag. de
Hereticis Bellamera conclusione 656. Bellenc. de charit. subsid. quæst 91. num 10. Abbas ca-
tuarum in fin. vers. quandoque exemptio de priuilegiis Concil. Trident. sess 24 cap 11 de
Refor. Pragmat. sanctio tit. de causis §. Romana 1. vbi late glo. vers. comprehendi Caualc.
dec. 28 n. 47. par. 1. Vnde fit vt referendarij, notarij, pœnitentiarij, ac vt vno nomi-
ne omnes complectar, omnes Curiales Papæ sub hac exemptione comprehendan-
tur, *Bellam. d. concl. 656. Paulus Borgasius de Irregularit. & dispensat par. 6. tit de ex-*
commun ipso iure nulla num 14. Thom. Zerula in praxi Episcop. verb. Referendarij vide
Bertr. cons 102 nobilis in secundis lib. 1.

Hæc tamen priuilegia quæ dicimus competere residentibus in curia Rom. vi-
gore Eugenianæ constitutionis aut etiam familiaritatis Cardinalium non subsi-
2 stunt in iis qui beneficia Ecclesiastica obtinent. Nam illorum ratione subiiciuntur
ordinariis non obstantibus inhibitionibus quibuscunque, *Concilium Trid. d. sess. 24.*
ca 11. in fine Thomas Zerula in praxi Episc. part 1 verb. exemptio §. 2 Afflict. in const. ma-
gnæ curiæ not 4 num. 4. Mandos in signatur. gratiæ tit Protonotarij col. 4 vers. circa.
Quod occasionem præbuit Paulo Borgasio Episcopo Feltrensi ita inquirendi, *d. n.*
3 14 Quid de sententia communicationis lata contra curiales curiæ Romanæ? Cre-
" do hodie esse distinguendum inter officiales curiæ & alios secundum extrauagan-
" tem Eugenij 4. in fauorem curialium editam, qua expresse cauetur quod officia-
" les dictæ curiæ non possunt vocari coram ordinariis aliorum locorum etiam dum
" sunt extra Rom. curiam nec alij quicunque accedentes ad Rom. curiam pro nego-
" tiis suis expediendis adiecta clausula irritante quod clarum est. Sed non omnes
" sunt officiales nec omnes curiales habent causas. Quid ergo de aliis qui nihil a-
" gunt in curia sed tantum comedunt, videtur dicendum quod comprehendantur
" omnes sub dispositione ca. per tuas de maior. & obedient tamen tex. ille loquitur
" de promotis per Papam & non de curialibus, glo. tamen prima ibi in vers. sed nun-
" quid, videtur sentire quod Episc. contra curialem possit procedere propter cri-
" men sed non punire, sed debet mittere causam instructam ad Papam, sed in fine di-
" cit quod quidam dicunt quod Episcopus eos deponere potest, sed Innocent. tenet
" expresse contrarium. De familiaribus autem Papæ & aliorum Dominorum Cardi-
" nalium dum sunt in Rom. curia & ad seruitia eorum credo quod extra curiam vo-
" cari non possunt, & sic seruatur, dum autem sunt extra curiam credo locum esse

dispo-

dispositioni dictæ glossæ licet loquatur vt dixi de promotis à Papa & non de aliis & hoc intelligo si sint extra curiam animo redeundi ad eandem alias credo omnes subesse ordinariis locorum tam ratione contractus quam beneficij & delicti salua dispositione cap. 1. de priuileg. in 6.

Sed hodie inoleuit contra præmissa nouus stylus, quia eo ipso quod curiales conueniuntur coram suis ordinariis ex quauis causa recurrunt ad auditorem Cameræ Apostolicæ & obtinent inhibitiones in modum monitorij pœnalis sub prætextu generalis commissionis & multi per sedem Apostolicam facti Bellamera decis. 210. incip. In causa Dom. Sij, dicit quod Auditor Cameræ perturbatores suæ iurisdictionis non potest citare extra curiam quia non est generalis auditor Papæ. Ideo fuit prohibitus per Papam ne in causis beneficialibus se impediret, quia officium est tantum audire causas courtisanorum & de potestate dicti auditoris, vide etiam decis. Bellam. 96. incip. vtrum auditor Cameræ & aliam incip. conclusio quod auditor, quæ dicit quod auditor Cameræ nullo modo potest citare extra curiam, nisi habeat ad hoc speciale mandatum a Papa, vel nisi super hoc in aliquo casu speciali habeat specialem commissionem, quia per se esset contra ius, vt not. Io. Monach. in reg. in generali contra quod non potest auditor Cameræ. Imo nec Camerarius vel alius præter Papam. Item quia curia est ibi vt supra dixi pro territorio, ergo non potest citare personaliter Ita Borgasius. 6

Ex quibus infertur 1. quod præter curiales sunt etiam exempti quotquot negotiorum suorum causa Romam petunt. *d. extrauag. diuina vers. necnon quoscunque alios pro suis & eorum causis vel negotiis prosequendis ad sedem prædictam venientes ac in ea durante negotiorum & causarum huiusmodi prosecutione moram trahentes & recedentes ab eadem de priuileg.* Infertur 2. quod diœcesani inquirere possint contra eiusmodi officiales de rebus quæ tangunt fidem vel rem publicam aut priuatam ac informatione habita significare Pontifici, secundum dispositionem d. extrauagantis. *Cum Matheus in fin. de hæreticis.* 7 8

Postremo vltra prædictos curiales Romanos gaudent etiam exemptione capellani regij, idq; dum actu seruiunt, & non aliter. *Afflictus in constit. magnæ curiæ not. 4. num. 4. Thomas Zerula in praxi Episcop. part. 2. verb. exempti.* Ratione tamen beneficiorum quæ dicti Capellani alibi obtinent subsunt Episcopo *Innocent. & DD. ca. cum capella de priuileg. cap. recepimus eodem tit. Thomas Zerula in praxi Episc. parte 1. verbo exemptio §. 2. Mandosius in signatura gratiæ tit. exemptiones in fine.* 9

Quorum omnium apta cognitio pendet ex intelligentia nominis officialis, cuius diffinitionem ornatam quibusdam distinctionibus inuestigat doctissime Nauarrus *cons. 10. per tot. de verb. signif.* 10

QVAESTIO XXXIII.

Hospitarij, Templarij, Cistercienses an exempti?

TEtigimus paucis hanc quæstionem supra *quæst.17.in pr.* Quibus remisiue addo ad vlteriorem cognitionem sequentes auctoritates *gloss. & DD. cap.recepimus vbi Innocent. de priuilegiis, cap.ad abolendam vbi DD.de hæreticis.cap.ne Dei vbi DD. de Simonia Io. Andr.c.1.de supplend.negl.prælat. Fel.cap.cum ordinem n.1. & n.21.de Rescriptis DD. cap.recolentes de statu Monach. Baldus cons.337.super primo vol.4 Felin.cap. cum ordinem n.7. vers. considera primo de Rescript. vbi dicit Cistercienses non esse exemptos.* Ex quibus probatur de iure hos non esse exemptos, nam de priuilegiis eorum propriis quæ sunt facti iurisconsultus non respondet *l.eum quem §.1.ff.de Iudiciis.*

QVAESTIO XXXIV.

Ius exemptionis an cedi possit?

SVMMARIVM.

1. *Exemptiones cedi non possunt.*
2. *Iura mere personalia, personam non egrediuntur.*
3. *Cedi non possunt quæ ad vniuersales hæredes transmittuntur.*
4. *Ne quidē reales exemptiones cedi possunt.*

1 EXemptiones personales ita sunt affixæ ossibus priuilegiatorum ad instar actionum directarum vt ab eis per cessionem auelli non possint, *arg.l.quis ergo casus in fin.glo.Castren.l.si sticho vbi glo.ff.de peculio l.1.vbi DD.ff.de act.& obligat.Spec. de cession act.§.1.vers.quid si habens Iason §.omnium inst.de act.* Idq; multis rationibus, Nam vt frequenter hactenus dictum est, *quæst.4.& passim* exemptiones regulariter sunt contra ius commune, & proinde cedi non possunt. *Rom. cons.484. incip. Hoc quod vicinus post pr.arg.l.quod vero l.ius singulare ff.de legib.l.quæ à iure de Reg.iuris in 6.*

2 Accedit quod sint iura mere personalia quæ personam non egrediuntur *cap. priuilegium vbi Dyn. De Reg.Iur. in 6. l.in omnibus ff.eodem*, eiusmodi enim iura annexa certis personis in priuilegium cedi non possunt *Barth.l.etiam ff.de Iureiur. per l.si ex pluribus ff.de adminstr.tutor.Tiraq.de Retract.consang §.26.glo.*.n 56 57.& 58.

3 Postremo quia cedi non possunt quæ ad vniuersales hæredes non transeunt, *lex pluribus ff.de administr.tut. Archid.cap.presbiteros 16.quæst.1.fol.335.* Quod autem ad reales exemptiones attinet, neque eæ etiam per cessionem transferri in alium possunt. nam eiusmodi exemptiones accessorie competunt ratione rerum quibus adhærent. *cap. 1. de priuilegiis in sexto d. l. in omnibus ff. de Reg. iuris.* vt proinde transferri non possint nisi concomitanter cum ipsis rebus *d. cap. 1.* Non secus

quam

quam accessorium transferri seu cedi non potest nisi vno cum suo principali. *arg.l. vlt. vb. glo. verb. pateat C de hæred. vel act vendita Tiraq d. glo. n. 7 & 88.*

QVAESTIO XXXV.

Ecclesiæ exemptæ an gaudeant centenaria præscriptione Romanæ Ecclesiæ?

SVMMARIVM.

1. *Archid. putauit gaudere.*
2. *Contraria opinio præualuit.*
3. *Exempti tamen possunt se tueri ex capite Papæ.*
4. *Exempti præiudicare non possunt exemptioni.*
5. *Alienationis verbo comprehenditur præscriptio.*
6. *Ecclesiæ exemptæ indirecte gaudent præscriptione centenaria.*
7. *Fallit si præscriptio annexam haberet consuetudinem.*
8. *In causa exemptionis superior debet interuenire.*
9. *Prælati præiudicare non possunt Ecclesiæ in quæsitis.*
10. *Quid si concessum sit Ecclesiæ vt plena Ecclesiæ Romanæ gaudeat libertate.*
11. *Quid si Ecclesia subiecta ordinario habeat ius commune cum Ecclesia Romana.*

Licet Archidiaconus censuerit Ecclesias exemptas immediate sanctæ sedi subiectas gaudere præscriptione centum annorum ad instar Ecclesiæ Romanæ *Archidiac. c. fin. de præscrip. in 6.* tamen opinio sentientium quod Ecclesiæ exemptæ 2 immediate subiectæ Romano Pontifici non gaudeant præscriptione centum annorum sicut Ecclesia Romana præualuit *Guido decis. 36. Archid. c. fin. de præscript. in 6. Bald. Auth. quas actiones C. de sacros. Ecclesiis.* 1

Porro, licet proprio capite iuuare se nequeant præscriptione centenaria, tamen 3 possunt se tueri ex non completa præscriptione respectu Papæ etiamsi quoad ipsas Ecclesias præscriptio completa foret. *Abbas cap. ad audientiam col. 3 n. 11. & seq vers. Quæro quare de præscript. c. cum venissent col. 1. de iudiciis Felin. in d. cap. ad audientiam vers. in quantum Abbas post alios nu. 17. vide infra parte 3 quæst. 12.*

Nam exempti non possunt pro suo arbitrio disponere de exemptione eis con- 4 cessa, idq; propter ius quod Papa in eos habet, *Abbas cap. cum olim col. 3. vers. sed contra de præscript. vbi Felin. Io. Andr. c. scienti de Reg. iur. in 6. Abb. c. cum dilectus de Religios. domib.* vbi dicit quod si exemptus prestat obedientiam cum toto conuentu tamen non preiudicat Pape. *Fel. d. c. cum olim n. 3. vers. cum Abbas post glo. quem vide* quod facere posse viderentur si communibus præscriptionum regulis inclusi essent. Nam alienationis verbum etiam vsucapionem continet : vix est enim vt non 5 videa-

videatur alienare qui patitur vsucapi inquit Paulus *l. alienationis verbum ff. de verb. signif.* Perinde enim est siue expresse quis alienet, siue tacite per lapsum temporis. *Alciat d. l. alienationis in ver. non vtendo.* Nam à quo remouetur alienatio remouetur etiam prescriptio, *l. cum sponsus §. sed si talis ff. de public.* Vnde res dotales Ecclesiasticæ, minorum & templorum quę prohibentur alienari, prohibentur etiam præscribi, quia præscriptio est species alienationis, *l. 1. §. cum lex. C. de rei vxor act. l. 1. ff. de fund. dotali l. 1 C. ne rei dom. vel templo Fabian. de Monte tract. de Empt. & vendit qu. 22. nu. 13. vers. cir a octauum.*
6 Itaque Ecclesiæ exemptæ licet directe non gaudeant præscriptione centenaria, indirecte tamen gaudent, quandoquidem ea ex persona Papæ niti & sese tueri possunt.

7 Quod tamen restringendum videtur nisi præscriptio habeat annexam consuetudinem, quia tunc sufficerent quadraginta anni etiam contra Papam & Romanam Ecclesiam, *Butrio in repet. cap fin. de consuet. per Clement. ne Romani de elect. latius per Fel. d. cap ad audientiam col. penult. vers. limitat tertio de præscript. Franscus Balbus tract. de præscript. in prima parta quintæ partis principalis vers. veniens itaque ad primam, num. 22,*

8 Pro confirmatione conclusionis huiusce, quæstionis est quod notat glossa & Abbas, *cap. 2 de restitutione in integrum*, quod in causa subiectionis mota contra subiectum debeat vocari Dominus, quia eius interest, vertitur enim eo in iudicio interesse & damni Domini, prout quoque in iudicio exemptionis præiudicium Papæ. *Abbas c. cum super cap. pen. de Re iudic. c. auditis de præscript* qui proinde eo iudicio est nominandus, *glo. d c. 2. verb in damnum de Rest. in integ arg c. quoniam § penult. vt lite non contestat. l. 2 C. vbi in rem actio.*

9 Secundo, quod serui aut prælati non posint præiudicare Domino aut Ecclesiæ in quęsitis sed bene in quęrendis, *l. vlt. C. de acq. poss. l. seruus C. de pact. Rom. cons. 184. glo. & DD l. iubemus nullam C. de sacros. Ecclesiis*, præiudicarent autem in quæsitis si præscriptionem patiendo reuerterentur in iurisdictionem ordinarij cum præiudicio Pontificis immediati eorum superioris.

10 Quid autem si Ecclesiæ exemptæ concessum sit vt plena Ecclesiæ Romanæ gaudeat libertate, an ex suo capite tueri se poterit centenaria præscriptione? Archidiaconus id affirmauit, *cap fin. de præscript. in 6.* at vero appositum quod & verius est censuit Baldus quem secutus fuit Guido & alij, *Bald. Auth. quas actiones, ibi sola Romana Ecclesia C. de sacros. Ecclesiis Guid. decis 36. glo. ca dilectus verb. generetur de capell. Monach. Abb cons. 57 vol. 2.*

11 Quid vero si priuatus habeat ius commune cum Ecclesia Romana an currat ei præscriptio minor quam centanaria? paucis respondebo quod non, *cap. ad audientiam §. fin. vbi Innoc. num. 7. de præscript. Abb cap. de quarta num. 19 eodem tit. Fel. cap. placuit nu 6. eod. tit. Ias. l si emancipati num. 10. C de collat. Hippol. singul. 231. Gaill lib. 1. de pace*

de pace public. cap. 6. num. 19 In cuius confirmationem inseruiunt quæ Rebuffus fusissime attulit. De priuileg scholar. priuilegio 106. nu. 1. & seqq. & quæ nos supra ex eodem & aliis recensuimus, supra eodem lib. cap. 26. adde Balbum de præscript. partis 5. parte prima quæst 4.

QVAESTIO XXXVI.

Exemptus ædificans in loco non exempto Ecclesiam, num acquiratur illi exemptio?

SVMMARIVM.

1. *Ecclesiæ ædificatæ in diœcesi cedunt iurisdictioni Episcopi.*
2. *Quid si accedat licentia Episcopi, sibi aliquid in Ecclesia reseruantis.*
3. *Testator fundans Capellam non potest eam eximere.*

Exemptis non licet ædificare Ecclesias in diœcesi Episcopi sine eius licentia, *c. cum olim 2. de priuilegiis cap. auctoritate eodem in 6.* alioquin enim cederet Dominio & iurisdictioni Episcopi. *Abb d. cap. cum olim nu. 9. Franc. d. ca. auctoritate Spec. tit. de priuileg. part. 4. num. 3 Anton de pratis de Iurisdict. Episcopi cap. 1. num. 3 & 4 & 7. Angel in summa verbo Exemptus n. 11. & seq. & sumus n. 10.* Nec enim quibusuis propria auctoritate oratoria capellas Ecclesiasue ædificare permittendum est *Silua tract. de beneficio part. 1 quæst. 6. vbi late.* Si tamen accedat licentia & concessio Episcopi sibi ante ædificationem (vt censet Innocent.) aliquid reseruantis, tum Ecclesia per exemptum ædificata, exempta censebitur, *Innocent. c. dudum n. 2. vers. Item videtur in fine de priuilegiis cap. inter dilectos de fide instr. Brixiensis in repertorio verbo exemptio col. 5. in fine.* 1 2

Addo obiter, quod nec testator fundans capellam, possit eam eximere ab Episcopi potestate *Barth. l. quoties § fin. ff. de administ. tut. Abb. cap cum dilectus not. 4. de consuet. Anton de pratis tract. de iurisdict. Episcopi cap. 1. n. 3. & 5. cap sic quidam cap. nouerunt 20. quæst 1. Abb cap requisisti nu. 22. de testam. Fel. cap. cum venerabilem nu. 33 de except. Decius consl. 121 Mandos. de Signat. gratiæ tit exemptiones col. 2 vers. amplio etiam & col. 5. vers. exemptio ab ordinario,* vbi dicit Episcopum hoc non posse concedere patrono in fundatione *cap. 1 & 2. 10 quæst. 1. Innoc. cap. in Lateranens. in fine de præbendis,* aduersaretur enim iuri cui in testamento renunciari non potest, *l. nemo potest ff. de leg. 1. Anto. de Pratis d. cap. 1. num 7. vide infra lib. 4. cap. 57.* 3

QVAESTIO XXVII.

Exemptio an augeatur aucto exempto?

SVMMARIVM.

1. *Priuilegium extenditur ad augmentum.*
2. *Fallit, si tenderet in præiudicium tertij.*
3. *Exempta diœcesi exemptio non extenditur ad augmentum.*
4. *Fallit si ordinarius exemisset.*
5. *Si vero Papa exemisset fieret restrictio.*
6. *Fallit iterum, si augmentum esset latens.*
7. *Iurisdictio augetur vel minuitur ab incremento.*
8. *Exemptio nominatim data cum acquirendis extenditur ad futura.*

1 QVamuis regulariter priuilegium principali concessum extendatur ad eius augmentum, *cap. quia circa de priuilegiis cap. ex parte cap. penult. de decimis Barth. l. damni infecti. § si is qui ædes ff. de damno infecto late Barth. l. si ita ff. de auro & arg. legato Albertus Brunus tract. de augmento conclusione 9 per tot.*

2 Tamen si priuilegium seu exemptio tendat in præiudicium tertij, tunc non fit illius extensio ad augmentum superueniens, *Ang. l. si seruitus col pen. in pr. ff de seruit. vrban. prædior. Io. Andr & DD. d. cap. quia circa Albertus Brunus d. conclus. 9. 8. & seqq.*

3 Ideoque censuit Angel, *d. l. si seruitus* si Papa eximat Episcopum & totam suam diœcesim à iurisdictione Archiepiscopi, quod aucta diœcesi augmentum non erit à iurisdictione Archiepiscopi exemptum. Ratio est quia non debet fieri extensio in præiudicium tertij seu ordinariæ iurisdictionis. *arg. l. si quando in pr. C de in offic. testam. l. impuberi ff de administ. tut. not. hostiens. & Canonist cap. cum capella & d cap. quia circa de priuileg.*

4 Quod fallit primo si ordinarius de cuius præiudicio agitur exemptionem concessisset, Quia contra concedentem priuilegium fit larga interpretatio, *d c. quia circa & c. olim de verb. sign. cap. cum dilectus de consuet. l. fin. vbi fuse DD. de constit. princip.* Adeo quidem vt dispositio contra ius, quæ dicitur odiosa & stricte interpretanda. *c. 1. & 2 de filiis presbit.* non debeat respectu concedentis dici odiosa, *Abb. d. cap quia circa Albertus Brunus d. conclus 9. n. 10.*

5 Quod secus esset si Pontifex vel alius exemptionem concessisset, tum enim in præiudicium tertij vel ordinarij deberet fieri stricta interpretatio, vt non fiat extensio ad augmentum, *DD. vbi supra ca. cum dilecti de donat. l. 2. § merito § si quis à principe ff. ne quid in loco publico l. nec anus c. de Emancip liber. late DD. d. l. fin. de constit. princip.*

6 Fallit secundo si augmentum esset latens vt est per alluuionem, nam si patens esset tale augmentum, non censeretur exemptum *Ang. d. l. si seruitus.* Quippe concessio

cessio facta respectu certæ rei, non extenditur ad superuenientes res quæ oculo distingui possunt, *d.l.si ita vbi DD. ff.de Auro & argento legato Albertus Brunus d.conclus.9 num 8.&9* Paucis iurisdictio omnis & exemptio augmentum recipit aut diminutionem ab incremento vel decremento, id quod plurifariam docet Baptista Aymus Parmensis *tract. de alluuionibus lib.2. cap.6. cap.16. & seqq. Albertus Brunus d.tract.de augmento.* 7

Fallit tertio, nisi exemptio concessa sit nominatim cum acquirendis, quia eo casu exemptio extenderetur ad acquirenda in futurum *Card.Clem.1.§.ad hoc quæst.7. de statu Monach.Caccial.de vnionibus art.4.n.7.in fine.* 8

QVAESTIO XXXVIII.

Exemptio an extendatur ad futura?

SVMMARIVM.

1. *Distinctio quorundam.*
2. *Conclusio. Exemptiones non trahi ad futura.*
3. *Maxime quando vertitur præiudiciũ tertij.*
4. *Tertij præiudicium quando dicatur verti.*
5. *Connexorum idem ius est & ratio.*

NOn absimilis est præcedenti hæc quæstio, quam doctores adeo pugnantibus argumentis plurimum obfuscarunt, vt cuiusque non sit expedita sententia: super qua videndus *Bartholom. Brixiensis Quæstione Dominicali 58. per tot Petrus Antiboli tract.de munerib.parte 3. principali nu.43. Albertus Brunus de Augmento conclus.5. num 8.& seqq & concil.9.Castrens.l.Iubemus n.8 C.de sacros.Eccles.Guido quæst.489. n.1.& 3. Cugneo Auth.omnia priuilegia C de Episc.& Clericis Iason l.qui filiabus nu.12. 13 14. de legat.1 Io.dilectus de arte testandi tit 6.Cautela 10 & 55. Abb.& DD.cap quia circa de priuileg. Faber in Rubr. C.de sacros.Eccles. & in l.si quis C.quæ res pignori oblig. poßint & in l.non modo C de seruitutibus.*

In ea igitur sic quidam distinguunt: Aut quærimus de extensione ad futura per modum augmenti se habentia, tunc est respondendum eisdem conclusionibus & exceptionibus quibus ad præcedentem quæstionem *DD. d. quæst. præcedenti Brunus d.conclus.9.n.3 Clem Literas vbi Imo & DD.de Rescript.* Aut de extensione ad futura per modum surrogationis v.g.si Episcopo concedatur, vt quatuor clerici sibi assistentes plenis beneficiorum fructibus non residentes gaudeant, si alij surrogentur simili priuilegio potientur. *Io. Andr c.fin. de verb.signif.in 6.* Regulariter enim in dispositione simpliciter concepta, comprehenduntur futura, quando ea in locum priorum surrogantur. *Alex.cons.78.col.2.d.c.quia circa per l.sicut in annos in 2 Resp ff. Quēad.seruit.amitt. Ang.l.si seruitus ff de seruit.vrb.præd.præses in loco à surrogatis.* Aut disputatur de extensione dispositionis ad futura simpliciter, seu neutro precedentium 1

modo concepta. In ea refert, an dispositio sit fauorabilis ac extendenda, an odiosa ideoq; restringenda, Item, vtrum dispositio sit de particulari aut vniuersali. An collectiue vel vniuersaliter & indefinite concipiatur. Præterea vtrum futura verisimiliter potuerunt præuideri, ac an de magno vel modico damno sit quęstio *Barth. & DD. d. l. si ita ff de auro & arg. Innoc. d. Clem. literas Alber. de Rosat. l. fin. C. Quæ res pig. oblig poss. Brunus d. conclus. 9. n. 4 late Alexand. cons. 178. per tot. vol. 2.*

2 Mihi concludendum videtur, quod exemptiones non extendantur ad Ecclesias seu res futuras aut postea quæsitas, *tex Clement. 1. de censib Clem. fin de Rescript. cap. Quia circa vbi Abbas de priuilegiis Guiliel. de Cungno Auth. omnia priuilegia C. de sacros. Eccles. Petr Antiboli tract. de munerib par. 3 n 43.* Ratio, quia regulariter beneficia & priuilegia non extenduntur ad creata de nouo. *d Clem. literas vbi DD. & Clem. 1. de censibus.* Ideo censuit in simili quæstione Cungno *d. auth. omnia priuilegia,* quod si v g. sint 50. anni quod priuilegia studij Parisiensis fuerunt concessa Tholosano, noua priuilegia Parisiensi recenter data non censebuntur Tholosano studio esse concessa, Priuilegia enim vni loco concessa si alteri loco concedantur de præteritis & non de futuris intelligi debent, vt expresse tradit Stephanus de Federicis *tract. de interpret. iuris parte vlt. n. 89. Iason l. quæ filiabus n. 12 13. 14. de leg. 1.* Nam oratio eiusmodi & dispositio indefinita ad præsens tamen tempus extenditur, *l. si ita & l. fin. in pr. ff de auro & arg. legato.* Sic auro legato non venit futurum, & seruis legatis veniunt tantum præsentis temporis non futuri, *l. vxori §. 1. l. nomen debitoris §. 1. de leg. 3. l. vxorem §. testamento ff. eodem l. mela in pr. de alim. legat.* prout & in contractibus, in eis enim verba referri solent ad tempus præsens, ideo seruitute constituta attenduntur tantum prædia tempore constitutionis seruitutis, *l. in lege l. rutilia ff. de contr. empt. l. hoc iure §. 1. ff. de aqua quot & æstiua l non modus vbi faber & DD. C. de seruitutibus l. damni infecti stip. §. si is qui vicenas ff. de damno infecto Bartholom. Brixiens d. quæst. 58.*

3 Quæ tamen conclusio non est ita generaliter admittenda, nam si non vertitur præiudicium tertii, sed tantum concedentis, priuilegium seu exemptio traheretur ad futura. *Brunus d. concl. 9 n 9. & 10.* Hoc sensu accipiendum est quod exempto castro per principem à ciuitate, si crescit vel augetur castrum, augetur exemptio. *Bald. l. cum fundus ff. de legat. 2. & c. 1. § præterea ducatus, de prohibit. Alien. Feudi per freder. Barth. & DD. l. si conuenit §. si nuda ff. de pig. act. Brunus d. tract. de augmento conclus. 5. n. 8. & 9 Alberic. d. l. Rutilia ff de contr. empt.* eiusmodi enim exemptionis priuilegium in præiudicium principis concedentis est fauorabile & extendendum, *Abb. cap. tua 1. cap. eorum parte 2. de decimis cap. odia de Reg. iur. in 6. Barth. & DD. l. damni infecti §. si is qui hæres ff de damno infecto vbi additio.*

4 Qua in re diligenter animaduertendum est, quænam immunitas seu exemptio dicitur concessa in præiudicium tertij, ex ea enim præcipua huius quæstionis cen-

sura

ſura dependet. Quod appoſite notauit Alexand. *conſ.* 78 *Incip. in occurrenti vol.* 2° dum dixit exemptionem cenſeri in præiudicium tertij ſi v. g. ciuitati ſit onus ſoluendum vel caſtro non autem ipſi principi immunitatem concedenti, Aut ſi propter exemptum onus accreſceret non exemptis, vel ſi iuriſdictione ordinarij, quæ eſt valde fauorabilis per exemptionem detraheretur. Adeo quidem vt merito per Alexand. & alios reprobetur Io. de Imola *in d.* §. *ſi is qui ædes* qui putauit priuilegium & immunitatem trahi ad futura quamuis in ea verteretur damnum & præiudicium tertij. *Alex. conſilio allegato Iaſ. l. qui filiabus ff. de leg.* 1. *Brunus d. concil.* 9. *n.* 12.

Suſtineri tamen poſſet Imolæ ſententia, in caſu quo futura eſſent neceſſario connexa & acceſſoria rebus prius principaliter exemptis. Quia connexorum idem eſt ius & ratio *per l. ſi mancipia ff. de fundo inſt. legato l. fin.* §. *Caio ff. de libert. leg. l. cum fundus nominatim ff. de leg.* 2 *Faber d. l. non modus in fin. C de ſeruitutibus*, prout augmento latenti diximus capite præcedenti. Quæ omnia fuſiſſime traduntur præter doctores iam allegatos à Iaſone, *l. ſi ſtipulatus fuerim* §. *cum ſtipula n* 9. *ff. de verb. obligat. l ſi ex toto n* 11. *ff. de leg.* 1. *& d. l. qui filiabus. Guido quæſt.* 469.

QVAESTIO XXXIX.

De Conſeruatoribus.

SVMMARIVM.

1. *De conſeruatoris definitione & materia.*
2. *Conſeruatores quis creet.*
3. *Qui poßint eſſe.*
4. *Vicarij & officiales an poßint eſſe conſeruatores.*
5. *Vtrum Canonici Cathedrales.*
6. *Quibus negotiis ſe intromittant.*
7. *Lex excommunicans facientem an comprehendat mandantem.*
8. *Conſeruator datus ad tutelam de quibus cognoſcat.*
9. 10. 25 *An & quomodo cognoſcat de circumſtantiis notorij.*
11. *Quid excipiatur iure factum.*
12. *Quid ſi excommunicetur contumax: qui non manifeſte moleſtauit.*
13. *An coercere poſſet inferentes iniuriam.*
14. *Quamdiu duret eorum poteſtas.*
15. *Stylus hodie in conſeruatoriis repugnat iuri.*
16. 21 *Quid ſi diuerſi recurrant ad diuerſos conſeruatores.*
17. *Legati à latere an impediant conſeruatores.*
18. *Quid importet clauſula* præſentib. poſt quinquennium minime valituris.
19. 22. *Conſeruator an delegare poßit.*
20. *Formula conſeruatoriarum.*
Bulla conſeruatoria Abbatis S. Laurentij Leodienſis & Decani SS. Apoſtolorum Colonienſis.
23. *A ſententiis conſeruatorum ad quos appelletur.*

24. *An poßint inquirere*

27. *Quomodo coercere poßit ordinarium.*

28. *Legatus habens facultatem cognoscendi de causis appellationum à iudicibus authoritate S. Sedis delegatis, an poßit cognoscere de causis appellationum à conseruatore interpositarum.*

29. *Iurisdictio conseruatorum an sit fauorabilis vel odiosa.*

30. *Conseruatores an poßint cognoscere in prima instantia.*

31. *Conseruatores deputati pro iniuriis, an cogere poßint debitores ad solutionem.*

32. *Exemptus pendente appellatione recurrendo ad conseruatorum an dicatur attentare*

33. *Conseruator an poßit recusari vt suspectus.*

34. *An poßit reponere aduersus suas sententias.*

1 CONseruator est iudex datus ad tuendum aliquos contra manifestas iniurias omnes vel certas iudiciali vtens indagine. Seu conseruatores dicuntur delegati contra infringentes priuilegia, *DD.c.*1. *& fin de offic. deleg. in* 6. *Beatus Antonius Archiepisc. Florent. tract. de excommunicatione cap.*37. *num.*3. *& per tot. Franciscus de platea tract eodem* §.57. *num.*2. *& seqq. Bartholom. Fumus & Angelus in verb. conseruator.*

Paulo vero aliter Innocentius *cap. statuimus de off. deleg in* 6. his verbis. Con-
,, seruatores aliquando dantur vt defendant aliquos contra raptores & prædones,
,, alij dantur contra eos qui aliquorum priuilegia infringunt Aliquando generalius
,, dantur scilicet vt defendant aliquos ab omnibus iniuriis & offensis, & in nullo præ-
,, dictorum casuum aliquam habent indaginem conseruatores nisi in hoc vt vocent
,, eos qui molestatores & iniuriatores dicuntur, qui si venerint interrogabuntur an
,, iniurias intulerint etsi eas confessi fuerint tanquam contra manifestos iniuriato-
,, res procedent, si vero negent, non procedent, quia per negationem res fit dubia,
,, l 3 C Quibus ad libert. proclam. non licet, etsi processerint non valet tanquam ex-
,, cedens fines mandati quia non sunt manifesti iniuriatores, Iurisdictio enim con-
,, seruatorum limitata est tantum contra manifestos arg l diligenter ff. mand. cap.
,, cum dilecti de Rescript. nisi tamen iniuria & molestatio adeo esset ex iure fa-
,, ctove notoria, quod non esset locus negationi, quia hoc casu processus sustine-
,, retur cap tua de cohabit. cler. & mulier. cap vestra. 2. quæstio. 1. Ita Inno-
,, cent cui addo quæ notauit Fumus, Conseruatores proprie secundum Archid.
,, cap 1. de offic. deleg dicuntur hi qui dantur contra infringentes priuilegia
,, & latius qui dantur vt defendant ab iniuriis & offensis & de his intelligun-
,, tur iura loquentia de conseruatoribus. Aliquando dantur generalius secun-
,, dum priuilegia, quæ sunt inspicienda, vnde priuilegia Sixti 4. Incip. Regimini
,, datur auctoritas fratribus Prædicatoribus & Minoribus eligendi quemlibet Ca-
,, nonicum vel habentem dignitatem qui posit defendere ab omnibus iniuriis id

est

est secundum Archid ab omnibus quæ sunt contra ius & quod ministret iustitiæ complementum sine strepitu qui multa alia possunt quæ non possent conseruatores, secundum iura allegata hactenus fumus, Porro omnis eorum potestas ex iure pendet & est haurienda ex constitutione Bonifacij VIII. qua loci formam præscribit & omnem solemnitatem ritumq; quo coram eis iudicia tractanda sunt, *d.c fin. de offic. deleg in 6.*

Vnde datur nobis occasio quærendi, Primo quis possit eiusmodi conseruatores creare? Papam seu Principem posse nemo dubitauerit *Io. And petr de Anchar. ca potest quis de Reg Iur. in 6. Francisc de platea d tract de excommun. 57 n. 7* Item posse legatum de latere tradit Archidiac. & Francus *cap. 1 nu 1. de offic de leg. in 6.* Id tamen merito nonnullis displicuit *tex. auth vt nulli Iudici liceat haberi loci conseruatores & Authent vt iudici siue quoquo suffragio §. nulli quoque & § interdicimus col. 2 & de Mandat. principum §. eos autem col 3* Vnde putauit Io. Andr quod conseruatores tantum per Pontifices concedi possint *cap. fin. super ver. dietam de offic deleg. Francisc de platea d. § 57. n. 7. in fine, beatus Anthonius d. c. 37 n. 3* quod approbat Mandosius *tract. de signat. gratia tit. conseruatorum vers. Alius à Papa.* 2

Secundo, qui possint esse conseruatores? nulli possunt esse nisi sint Episcopi & eorum superiores Abbates vel qui in Cathedralibus vel collegiatis obtinent, personatus vel dignitates; Præterea nemo potest esse conseruator sui conseruatoris nec potest quis habere eum conseruatorem qui est sub eius iurisdictione seu dominio vel districtu Ecclesiastico aut temporali, exceptis tamen regibus aut reginis *text. d. cap. fin. de offic. deleg. in 6.* Vtrum vero vicarius aut officialis Episcopi possit esse, disputat glossa. *Clem. 2. verb. delegatus de Rescript* & Fumus, qui cum Gemm censet quod sic *c. nullus de elect. in 6.* prout etiam priores mendicantium Guardiani qui superiorem in domo non habent *Fumus vbi supra n. 2.* Dubium autem est vtrum canonici tantum cathedrales esse possint? Specul videtur affirmare, *tit de Iudice deleg. §. fin n. 24. Bertrand. cons 102. nobilis in secundis* Mandosius tamen dicit quod non consueuerint esse; *tract de signat gratia vers. sed quo ad canonicos in fine:* quod vero esse possint satis videtur constare ex constitutione Clementis VIII. quæ his subiicitur quam acceptum refero ab eximiæ eruditionis viro Ricardo Pauli Stra io, qui sane quam laudabiliter totis decem annis operam dedit S. Congregationi Illustrissimorum Cardinalium negociis Episcoporum & Regularium Præpositorum, quibus summa cum integritate & pari vigilantia à secretis adstitit. Tenor dictæ Constitutionis talis est-

3 4 5

CLEMENS

CLEMENS PP. VIII.

SAnctissimus in Christo Pater, & Dominus Noster Dominus Clemens Diuina prouidentia Papa VIII ne ob malitiosam petentium suggestionem, & ex eo, quod ob locorum distantiam personarum quibus causæ mandantur, certa notitia haud ita facile habere potest, per Iudices aliquos minus interdum idoneos in conseruatores deputatos causas ipsas cognosci contingat, cupiens salubriter prouidere, reuocauit, ac declarauit nullas, inualidas, & subreptitias omnes, & quascumque Iudicum deputationes in literis Conseruatoriis iuxta formam in quinterno Cancellariæ descriptam, seu alias quomodolibet expeditis hactenus per Sedem Apostolicam perpetuo, vel ad tempus nondum elapsum concessas, & directas iis conseruatoribus, & Iudicibus, qui qualitates non habent requisitas, & descriptas in Constitutione fel. rec. Bonifacij Papæ Octaui Prædecessoris sui, quæ incipit *Statutum*, quique etiam in Conciliis Prouincialibus, aut diœcesanis, iuxta Decretum, Concilij Tridentini electi, & designati non sunt ad instantiam quorumcunq; Conuentuum, Capitulorum, Militiarum, Vniuersitatum, Collegiorum, Ordinum, ac in fauorem quorumuis Monasteriorum, Hospitalium, & aliorum quorumuis piorum, tam sæcularium, quamcuiusuis Ord. aut Instituti Regularium locorum quantumuis exemptorum obtentas, cum quibusuis præseruatiuis, restitutiuis, mentis attestatiuis derogatoriam derogatoriis, efficacioribus, & insolitis clausulis, & decretis, quorum omnium tenores Sanctitas Sua haberi voluit pro expressis; non tamen quoad negotia iam cæpta, vel quoad ea in quibus illæ suum sunt sortitæ effectum, seu exequutionem habuerunt: Ac etiam insuper voluit, & ordinauit, quod omnes deinceps literæ Conseruatoriæ huiusmodi per Sedem Apostolicam concedendæ ad Conseruatores, & Iudices dumtaxat dirigantur, qui qualitates iuxta dicti Bonifacij Constitutionem habeant, quique in præfatis Conciliis electi, & designati sint & non aliis, aliter vero expeditæ literæ præfatæ nullius sint roboris, vel momenti. Decernens, &c.

Querente Archiepiscopo Turritano, an Regulares vnius conuentus, monasterij, vel Domus aliquem Priorem seu Guardianum, vel quemuis alium quauis dignitate regulari fungentem in suum Conseruatorem eligere vel deputare possint? Sacra Congregat. Cardinalium negotiis Regularium præpositorum non posse respondit. Romæ 6. Octobris 1617.

Anth. Maria Card. Gallus   locus Sigilli.   *V. Theatius Secret.*

6 Tertio de quibus possint se intromittere? Respondeo, de notoriis tantum & manifestis iniuriis, in notoriis enim habent iudicialem indaginem. *innocent. d. cap. statuimus num. 1. & 4. de offic. deleg. in 6. Franc. d. cap 1. nu. 3 vers. vlt.* Secus in aliis, alioquin si se minime notoriis causis quæ indaginem postulant intermiscerent per annum

annum ab officio suspenderentur & pars quæ id procuraret excommunicationem incurreret *Nauarr. in Manuali cap. 27 Tit. excommun. libri 6. numer. 125 fol 923. Fumus verb. Excommunicatio vers. Excommunicatio 85. & text. d. cap fin. Mandosius in Annalibus casibus numer. 52. casu 181.* In iudice tamen scientia requiritur vel saltem ignorantia iuris seu affectata vt dispositioni Bonif. sit locus *gloss. ibidem, & Beatus Anton. d. cap. 37. in pr. platea d. § 57. n. 5.* In parte vero vt ipsamet sollicitet non enim illam incurreret procurator, prout neque ipsa pars si iudex ad vlteriora non processisset.

Nam lex excommunicans aliquem facientem non comprehendit procurantem seu mandantem, nam non debent extendi excommunicationes de vno casu ad alium cum sint stricti iuris, *late Nauarrus d. cap. 27. tit. de excommun. à iure latis n. 51. fol. 872.* 7

Porro si conseruator datus esset ad tutelam non solum cognosceret de manifestis sed etiam de aliis. *Petr. de pal. Fumus d. verb. Excommunicatio 85. in fine.* 8

Adeo autem debent esse notoria & manifesta vt si per testes probetur iniuriam esse commissam sed non quod fuerit notoria eiusmodi probatio parti non nocebit. *Innocent. d. cap. statuimus numer. 6. vers. sed si per testes*, habent enim conseruatores iurisdictionem qualificatam vt procedere nequeant nisi in notoriis, *d. cap. 1. & fin.* 9

Licet vero inquirere possint de occultis circumstantiis quæ sunt accessoriæ notorio, tamen de occulto facto seu de occultis personis quæ sunt quædam principalia non possunt *Innocent. & DD. vbi supra.* Vnde fit vt si is qui molestationem commisit confitetur quidem illam sed notoriam neget, quod conseruator contra illum procedere possit, nam quamuis id non sit notorium facti euidentia, est tamen notorium per confessionem partis *c. vestra de cohabit. mulier. Innocent. d. cap statuimus num 6. post med.* qua in materia quomodo testes dicere debeant vt notorium probari possit tradit Innoc. *d. n. 6. vers. dicunt quidam quod testes. Ant de Butrio tract. de notorio.* 10

Quarto quid si iniurians factum quidem fateatur non tamen per iniuriam sed iure & bene factum asserat? Hoc casu conseruator iudicialem habebit indaginem non ex vi dispositionis Bonifac. sed consensu partium admittetque probationes vtriusque nec enim aliter eius iurisdictio expediri explicarique posset *Innocent. d. cap. 1. numer. 6. & 7. de offic. deleg in 6. Beatus Anton d. cap. 37. num. 7. platea d. § 57. numer. 3* 11

Quinto, quid si excommunicet contumacem quem ex post facto constat quidem fuisse iniuriatorem seu molestatorem sed tamen non manifestum an id subsistat? Sunt qui aiunt & qui negent vt est videre apud Innocentium cui propter auctoritatem assentior *d. cap. 1. n. 2. vers. sed quares.* 12

13 Sexto vtrum conſeruator punire poſſit iniuriam nedum illatam ſed etiam inferendam? gloſſa reſpondet affirmatiue cui aſſentitur Franciſcus de platea *d. §. 57. numer. 4.*

14 Septimo quamdiu duret poteſtas conſeruatorum? Reſpondetur vſq; ad obitum concedentis idq́; quo ad negotia tantum nondum cœpta in iis enim quæ cępta ſunt res deſijt eſſe integra. *Bonif. de conſt. cap. fin. Bero. conſ. 49. viſis num. 20. li. 3. Mandoſ. d. tract. de ſignat. grat. tit. de conſeruatoria verſ. addi deberet in fine.* Ex quo videtur eos eſſe iudices delegatos. *Alciat. in Rubr. de officio ordinarij n. 18. Fumus vbi ſupra n. 4. Iaſon Rubr. Inſt. de actio: poſt n. 14. Mandoſ. d. tract. de ſignat. grat. tit. conſeruatoria in pr.* Licet in nullis differant à iudicibus delegatis, vt eſt videre in glo. *d. c. fin. in verb. edita de offic. deleg. in 6.*

15 Octauo num eadem hodie obſeruentur? vtique, lex enim ſemper loquitur *l. Ariani C. de hæreticis.* Idq́; niſi nouis diplomatibus iuri derogetur quod frequenter fieri teſtatur Angel. *d. verb. Conſeruator. nu. 6. in ſumma*, fecitq́; Concilium Trid. teſte Nauarro *d. n. 125. ſeſſ. 14. c. 5. de Reform. Mandoſ. tract. de ſignat. gratiæ tit. Conſeruatoria verſ. an autem vltra præmiſſa vbi dicit ſtylum curiæ repugnare iuri communi ideo hoc c. decretalium de Conſeruatoribus parum eſſe in vſu late Capucinus in compendio priuilegi rum minorum in verb. Conſeruatores.*

16 Nono quid iuris ſi ſinguli recurrant ad ſuos conſeruatores obtineantq́; aduerſus inuicem inhibitiones cenſuraſue? Certe locus eſſe debebit præuentioni vt ille tantum procedat qui prior fuit aditus & præuentus *l. vnic. ff. de offic. Conſulis Rom. conſ. 412. pro habenda col. 2. deciſ. pa. 177. Collegium ſocietatis Mandoſius tract. de ſignat gratiæ tit. Conſeruatoria.* In pluribus enim inſolidum delegatis locus eſt pręuentioni vt ille ſolus procedat qui præuenit *text. cum gloſſ. c. cum plures vbi Francus n. 2. de off. del. in 6.* Nonnunquam tamen ne ſe mutuo impediant recurrendum erit ad curiam Rom. vt contigiſſe collegio Societatis Ieſu contra fratres Auguſtinienſes refert Mandoſius iam citatus *gloſſ. d. cap. cum plures vbi etiam textus de off. deleg in 6.* Quod tamen neceſſe non eſſet ſi Conſeruatores intra ſuarum facultatum carceres ſe continerent *iuxta Nauarrum c. cum contingat. remed. 1. n. 6. de reſcript.* qua de re vberius videri poterunt *DD. in c. Cum parati vbi VVameſ. n. 3. de appellat.* Dum diſquirunt in concurſum plurium ſuperiorum cui potius ſit parendum, quo in loco etiam Abbas *num. 8. & ſeqq.*

17 Decimo, vtrum legati à latere vel ordinarij eiuſmodi conſeruatores impedire poſſunt? neutiquam, ſunt enim hoc in delegatione maiores nedum ordinariis ſed etiam legatis à latere, *c. 2. de offic. deleg. Petr. de Anchar. conſ. 131. n. 4. vol. 1. Carol. Ruin. Conſ. 3. circa illud vol. 4. Bertr. Conſ. 102. Nobilis vbi dicit eos eſſe magnæ dignitatis Mandoſ. d. tract. de ſignat. gratiæ tit. de Conſeruat. poſt pr.*

18 Vndecimo, quid importet frequens hęc clauſula in Conſeruatoriis, (*Et ad quin-*

quen-

quennium duntaxat) vel, (*præsentibus post quinquennium minime valituris*) Respondeo quod iurisdictio isto tempore elapso finiatur etiam quoad cœpta seu inchoata *Io. Andr. cap. fin. de offic deleg. in 6. & in addit. ad Spec. tit de Iudic. deleg. num. 24. vers. Est secundum, Mandos. d. tit. de Conseruatoria vers. addi deberet*; Alioquin enim omissa eiusmodi clausula conseruatoria quod ad negotia saltem cœpta perpetuo durabit *l. quod semel ff. de decret. ab ord. faciend. l. iurisperitos, & ibi honor delatus finem certi temporis & loci non haberet ff. de excusat. tut. Ber. d. cons. 49. lib. 3 Mandos. vbi supr.*

Duodecimo, vtrum conseruator posit committere vices suas alteri? Speculator tenet quod posit eo in casu quod habet iudicialem indaginem seu causæ cognitionem puta in cognoscendo an iniuria vel offensa sit manifesta; in aliis autem non posset *c. fin. de offic. deleg. Spec. d. n. 24. cum ampla addit.* Si vero forma Conseruatoriæ esset latior & vberior quam sit de iure communi, tum absolute posset, velut est ea quæ dicitur esse Concilij Viennensis, qualis quoque est concessa Episcopo Parmensi, per quam datur facultas conseruatoribus quod etiam in iis quæ iudicialem requirunt indaginem per se vel alios procedere posint & citare, vsque ad quatuor dietas, Adeo quidem vt dispositio iuris communis hac in parte parum sit in vsu teste Mandosio, quippe quod hodie alius sit Rom. curiæ vsus atque stylus. *Mandos. d. tit. de Conseruatoria. Spec. in addit. d. num. 24. in pr.* Est enim hodie conseruatoriæ talis vt sequitur forma teste Mandosio. 20

Beatisime pater supplicat humiliter S. V. deuotus illius orator N. rector Ecclesiæ P. quatenus ipsius oratoris ac dictæ Ecclesiæ omniumq; aliorum & singulorum beneficiorum cum cura & sine cura sæcularium & regularium quæ in titulum & in commendam obtinet & in posterum obtinebit indemnitati opportunæ prouidendo aliquos conseruatores dare & deputare qui Ecclesiam beneficia huiusmodi ac oratorem ipsum aduersus inferentes sibi Ecclesiæ & beneficiis præfatis in fructibus, decimis, obuentionibus, aliisq; bonis spiritualibus & temporalibus iniurias, molestias, iacturas atque damna iuxta formam militantis Ecclesiæ in Cancellaria descriptam & cum potestate aggrauandi & reaggrauandi toties quoties opus fuerit ac etiam citandi per edictum publicum quatenus ad citandos tutus non pateat accessus etiam inuocato, &c. ad hoc auxilio brachij sæcularis dare deputare dignemini de gratia speciali constit. & ordin. Apostolicis etiam Bonifac. Papæ VIII. de vna, &c. stilo palatij, cæterisq; contrariis non obstantibus quibuscumque cum clausulis opportunis & consuetis, & cum absolutione à censuris, &c. Et de conseruatoria in forma vt supra. Et cum potestate citandi etiam per edictum publicum, &c. Et cum derogatione, &c. 21

Conseruatoriæ Cleri secundarij Diœcesis Leodiensis forma est vti sequitur.

NICOLAVS Episcopus Seruus Seruorum Dei dilectis Filiis Abbati S. Laurentij extra muros Leodiens. & Sanctorum Apost. Colon. & S Ioan. Traiectens. Ecclesiarum Decanis, Salutem & Apostolicam benedictionem. Quoniam refrigescente charitate multorum iniquitas adeo abundauit, vt quorundam succensa velut ignis, impietas contra Ecclesias & personas Ecclesiasticas tanto validius inflammetur quanto rariores qui eas tueantur contra prauorum incursus inuenit obiectores. Nos quibus & debito pastoralis officij ipsarum Ecclesiarum & personarum sollicitudo curaq; incumbit, ibi fortius insurgere cogimur vbi impiorum iniquitas magis & periculosius exardescit, sane dilectorum filiorum decanorum & capitulorum singulorumq; Canonicorum, & personarum collegiatarum ciuitatis & diœcesis Leodiensis Ecclesiarum, conquestione, percepimus, Quod nonnulli Archiepiscopi, Episcopi aliiq; Ecclesiarum Prælati & Clerici ac Ecclesiastica personæ tam religiosæ quam sæculares, necnon Duces, Marchiones, Comites, Barones, Nobiles, Milites & laici communia ciuitatum, vniuersitates oppidorum, Castrorum, villarum & aliorum locorum ac aliæ singularum personæ ciuitatum & diœces. partiumq; diuersarum contra laudabiles consuetudines à tempore cuius contrarij memoria non existit inuiolabiliter obseruatum, necnon priuilegia inducta, exemptiones, libertates, immunitates & Francisias ipsis Decanis, Capitulis, Canonicis personis & Ecclesiis in genere vel in specie etiam à sede Apostolica concessa temere venientes ipsos ac dictarum Ecclesiarum supposita communiter & diuisim eo fortius & grauius impugnare præsumunt, ac maiores iniurias, molestias & iacturas eis inferre conantur quo per illa sunt donati maiori libertate. Quare pro parte eorundem Decanorum, Capitulorum, Canonicorum, personarum & suppositorum nobis fuit humiliter supplicatum, vt cum eis valde reddatur difficile pro singulis querelis ad Apostolicam sedem habere recursum prouidere ipsis super hoc paterna diligentia curaremus. Nos igitur aduersus præsumptores, molestatores & iniuriatores huiusmodi ire volentes eisdem Decanis, Capitulis, Canonicis, personis & suppositis remedio subuenire per quod temeritas ipsorum compescatur & aliis aditus committendi similia præcludatur discretioni vestræ per Apostolicam scripta mandamus quatenus vos vel duo aut vnus vestrum per vos vel alium seu alios etiamsi sint extra loca in quibus deputati estis conseruatores & Iudices præfatis Dominis, Decanis, Capitulis, Canonicis, personis, suppositis communiter vel diuisim efficacis defensionis præsidio assistentes non permittatis eos vel eorum aliquem contra consuetudines & Francisias ac priuilegiorum, indultorum, exemptionum, libertatum & immunitatum huiusmodi formas & tenores à prædictis vel quibusuis aliis indebite molestari vel eis grauamen seu iniurias irrogari, facturi, dictis Decanis, Capitulis, Canonicis, personis & suppositis cum ab eis vel procuratoribus suis aut eorum aliquo desuper fueritis requisiti de quibuslibet molestiis, grauaminibus atque iniuriis præsentibus & futuris in illis videlicet quæ Iudicialem requirunt indaginem summarie de plano sine strepitu & figura iudicij in aliis vero prout qualitas eorum exegerit iustitiæ complementum præsumptores,

ptores, molestatores, & iniuriatores huiusmodi, necnon contradictores quoslibet & rebelles cuiuscunque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis, præeminentiæ, vel nobilitatis fuerint, quandocunque & quotiescunque expedierit, auctoritate nostra per censuram Ecclesiasticam & alia opportuna iuris remedia appellatione postposita compescendo, inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij sæcularis non obstantibus felicis recordationis Bonifacij Papæ octaui prædecessoris nostri. In quibus cauetur ne aliquis extra suam ciuitatem & diœcesim nisi in certis exceptis casibus & in illis vltra vnam dietam à fine diœcesis eorundem trahere præsumant, dummodo vltra duas dietas aliquis auctoritate præsentium non trahatur, seu quod de aliis quam de manifestis iniuriis & violentiis ac aliis quæ iudicialem requirunt indaginem pœnis in eos si secus egerint & in id procurant adiectis Conseruatores se nullatenus intromittant, quam aliis quibuscunque constitutionibus à Romanis Pontificibus tam de Iudicibus delegatis & Conseruatoribus quam personis vltra certum numerum ad Iudicium non vocandis aut aliis editis quæ vestræ possint in hac parte iurisdictioni & potestati eiusq; libero exercitio quomodolibet obuiare, seu si aliquibus communiter vel diuisim à dicta sit sede indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari, aut extra vel vltra certa loca ad iudicium euocari non possit per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi ac eorum personis, locis, ordinibus & nominibus propriis mentionem & qualibet alia dictæ sedis indulgentia generali vel speciali cuiuscunque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam vel totaliter non insertam vestræ iurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri, & de qua cuiusque toto tenore habenda sit in litteris nostris mentio specialis cæterum si per summariam informationem super his per vos recipiendum vobis constiterit, quod præsumptorum, molestatorum, iniuriatorum, contradictorum & rebellium, atque aliorum de quibus expedierit præsentia, monitionibus & citationibus de ipsis faciendis secure vel commode haberi nequeant per edicta publica locis affigenda publicis & vicinis, de quibus sit verisimilis coniectura, quod ad ipsorum præsumptorum, molestatorum, iniuriatorum, contradictorum, rebellium & aliorum prædictorum notitiam peruenire valeant faciendi plenam & liberam concedimus tenore præsentium facultatem, ac volumus, & Apostolica auctoritate decernimus, quod monitiones & citationes huiusmodi perinde arctent ipsos monitos & citatos ac si eis intimatæ & insinuatæ personaliter, præsentaliter, legitime extitissent, & insuper volumus, & dicta auctoritate decernimus, quod quilibet vestrum valeat prosequi articulum etiam per alium inchoatum quamuis idem inchoans nullo fuerit impedimento Canonico præpeditus, quodq; à data præsentium sit vobis & vnicuique vestrum in præmissis omnibus & eorum singulis ceptis & non ceptis præsentibus & futuris perpetuata potestas & iurisdictio attributa, vt eo vigore eaq; firmitate, possitis in præmissis omnibus ceptis & non ceptis, præsentibus & futuris, & pro prædictis procedere ac si prædicta omnia & singula

gula coram vobis cepta fuissent & iurisdictio vestram ac cuiuslibet vestrum in prædictis omnibus & singulis per citationem vel modum alium perpetuata legitime extitisset constitutione prædicta super conseruatoribus & qualibet alia in contrarium edita non obstante præsentibus perpetuo duraturis. Datum Romæ apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ, Millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo, quarto Idus Octobris Pontificatus nostri Anno quinto, signatum supra plicam. Ita est Rizonicus.

SIXTVS *Episcopus Seruus Seruorum* DEI *Dilectis Filiis Abbati Monasterij Sancti Laurentij extra muros Leodienses, & Sanctorum Apostolorum Colonienss. ac Sancti Ioannis Traiectens. Ecclesiarum Decanis Salutem & Apostolicam benedictionem. Gregi Dominico licet immeriti diuina præordinatione præsidentes circa curam Ecclesiarum omnium solertia reddimur indefessa solliciti vt iuxta debitum pastoralis officij eorum occurramus dispendiis, & prouentibus diuina cooperante clementia intendamus, dudum siquidem per felic. recordationis Nicolaum Papam quintum prædecessorem nostrum dilectorum filiorum Decanorum & Capitulorum singulorumq; Canonicorum & personarum collegiatarum Ciuitatis & diœcesis Ecclesiarum conquestione percepta quod nonnulli Archiepiscopi, Episcopi, aliiq; Ecclesiarum Prælati & Clerici ac Ecclesiasticæ personæ tam religiosæ quam sæculares necnon Duces, Marchiones, Comites, Barones, Nobiles, Milites & laici communia ciuitatum, vniuersitatum, oppidorum, castrorum, villarum & aliorum locorum ac aliæ singularis personæ, ciuitatis & Diœcesis partiumq; diuersarum contra laudabiles consuetudines à tanto tempore cuius contrarij memoria non existebat inuiolabiliter obseruatas, necnon priuilegia indulta exemptiones, libertates, immunitates & Francisias ipsis Decanis, Capitulis, Canonicis, personis & Ecclesiis in genere vel in specie etiam à Sede Apostolica concessa temere venientes ipsos ac dictarum Ecclesiarum supposita communiter & diuisim & fortius & grauius impugnare præsumebant, ac maiores iniurias, molestias & iacturas eis conabantur inferre quorum illa erant donati maiori libertate pro parte eorundem Decanorum, Capitulorum, Canonicorum, personarum & suppositorum eidem prædecessori humiliter supplicato, vt cum eis valde redderetur difficile pro singulis quærelis ad præfatam sedem habere recursum prouidere ipsis super hoc paterna diligentia curaret; Idem prædecessor vobis vestris propriis nominibus minime expreßis per Apostolicam scripta dedit in mandatis, vt vos vel duo aut vnus vestrum per vos vel alium seu alios etiamsi essetis extra loca in quibus deputati eratis conseruatores & Iudices præfatis Decanis, Capitulis, Canonicis, personis & suppositis communiter vel diuisim efficacis defensionis præsidio aßistentes non permitteretis eos vel eorum aliquem contra consuetudines & francisias ac priuilegiorum indultorum, exemptionum, libertatum & immunitatum huiusmodi for-*

mas

mas & tenores à prædictis vel quibusuis aliis indebite molestari vel eis grauamina seu iniurias irrogari facturi dictis Decanis capitulis Canonicis personis & suppositis cum ab eis vel procuratoribus suis aut eorum aliquo desuper essetis requisiti de quibuslibet molestiis grauaminibus atque iniuriis tunc præsentibus & futuris, in illis videlicet quæ requirebant Iudicialem indaginem summarie de plano sine strepitu & figura Iudicij, in aliis vero prout qualitas eorum exegerit iustitiæ complementum præsumptores, molestatores & iniuriatores huiusmodi necnon contradictores quoslibet & rebelles cuiuscumque dignitatis, status, ordinis, conditionis, praeminentiæ vel nobilitatis forent, quomodocumque & quotiescumque expediret per censuram Ecclesiasticam & alia oportuna iuris remedia appellatione postposita compescendo inuocato adhoc si opus foret auxilio brachij sæcularis, prout in eiusdem prædecessoris litteris desuper confectis plenius continetur. Cum autem sicut exhibita nobis nuper pro parte Decanorum, Capitulorum, Canonicorum, personarum & suppositorum prædictorum petitio continebat à nonnullis reuocetur in dubium an Archiepiscopi & alij præfati inferentes eisdem Decanis, Capitulis, Canonicis, personis & suppositis molestias, iniurias atque damna in bonis mobilibus & immobilibus ad ipsos Decanos, Capitula, Canonicos, personas & suppositis tam ratione Canonicatuum & præbendarum ac dignitatum personatuum administrationum & officiorum quæ in dictis Ecclesiis obtinent, quam aliarum quomodolibet pertinentibus, ipsorum Decanorum, Capitulorum, Canonicorum, personarum & suppositorum debitores ratione Canonicatuum & præbendorum, dignitatum, personatuum, administrationum & officiorum prædictorum, & alias etiam alia quam beneficiorum Ecclesiasticorum ratione coram vobis dictarum litterarum vigore in causam trahi possint & ad Iudicium euocari, atque contra eosdem molestatores iniuriatores & debitores iuxta earundem litterarum continentiam procedere & iustitiam ministrare valeatis pro parte Decanorum, Capitulorum, Canonicorum, personarum & suppositorum prædictorum nobis fuit humiliter supplicatum, vt in præmissis, oportune prouidere de benignitate Apostolica, dignaremur. Nos igitur prædictum ambiguitatis dubium submouere volentes huiusmodi supplicatione inclinati discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus quatenus contra Archiepiscopos & alios in dictis litteris expressos inferents eisdem Decanis, Capitulis, Canonicis, personis & suppositis iniurias molestias atque damna in bonis mobilibus & immobilibus spirituatibus & temporalibus ad ipsos Decanos & Capitula Canonicos personas & suppositos tam ratione quorumcumque beneficiorum suorum Ecclesiasticorum quam personarum suarum ac alias qualitercumque & quauis occasione seu causa spectantes & pertinentes, necnon contra quoscumque eorundem Decanorum Capitulorum Canonicorum personarum & suppositorum etiam alia quam beneficiorum Ecclesiasticorum ratione debitores alias iuxta litterarum dictarum continentiam atque formam procedatis

&

& iustitiam faciatis in omnibus & per omnia perinde ac si in eisdem litteris de bonis & debitoribus prædictis plena & expressa mentio facta fuisset non obstantibus præmissis ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis necnon omnibus illis quæ idem prædecessor in dictis litteris voluit non obstare cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud sanctum Petrum anno incarnationis Domini, Millesimo quadringentesimo septuagesimo tertio septimo Calendas nouembris Pontificatus nostri anno tertio Signatum L. de fulgineo.

NOs Decani Ecclesiarum Collegiatarum Ciuitatis Leodiensis chartarumque priuilegiorum, immunitatum, exemptionum diplomatum Cleri secundarij Leodiensis in Archiuis apud Sanctum Petrum existentium clauigeri & custodes ad petitionem Reuerendi Patris Abbatis Sancti Laurentij prope & extra muros Ciuitatis Leodiensis factam, quatenus fauore iustitiæ chartas priuilegia immunitates exemptiones & libertates dicti cleri secundarij tangentia & concernentia ac taugentes & concernentes in & ad manu notarij nostri produceremus ad effectum eorundem copiam auctenticam obtinendi & illam coram quibuscumque iudicibus & curiis pro defensionibus & tuitionibus suis & monasterij sui contra quascumque personas exhibendi & producendi rogati & requisiti, attendentes huiusmodi requisitionem iustam & rationi consonam, quodque iusta petenti non sit denegandus assensus. Ideo huiusmodi Archiuia nostra accedentes illa apperuimus, & iuxta designationem priuilegiorum nostrorum exemptionum & libertatum nobis factam originalia munimenta ex huiusmodi Archiuiis desumpsimus atque exinde confectis copiis supra descriptis cum suis originalibus contulimus, & de verbo ad verbum collationauimus atque per notarium nostrum iuratum ex suis originalibus signari, sigillique nostri appensione communiri fecimus & mandauimus sub anno à natiuitate Domini millesimo sexcentesimo mensis Februarij die penultima signatum Ioann. à lapide per Dominos Decanos & clauigeros supradictos notarius.

21 Decimo tertio, insurgit dubitatio ex prædictis si monasterio habenti membra in diuersis diœcesibus dentur Conseruatores in diuersis locis; An iniuriator possit vno conseruatore præsente infra dietam trahi coram alio dummodo non vltra quatuor dietas? Quam quæstionem vide disputatam apud Ioann. Andreæ, *in addit. ad Spec. dicto num. 24.*

22 Decimo quarto. An subdelegare possunt, his qui iure, quidem delegati esse possunt, sed tamen Conseruatores esse non possunt. *vide Io. And. in d. add. ad Spec. n. 24. vers. tertio dubitatur.*

23 Decimoquinto, an sententiis conseruatorum appellari posit ad metropolitanum vel legatum? minime nec enim etiam eiusmodi consuetudo valeret, *Petr. de Ancharano Cons. 131. in Christi nomine in primo dubio addit. ad Abbatem cap. 1. numer. 1.*

de

de offic. legati Mandos. vbi supra. quippe quod conseruatores sunt longe maiores atque digniores legatis vt dictum est hoc eodem capite, n. 17. Abb. d. cap. 1. nu. 1. in add. vide infra nu. 28.

Decimo sexto: vtrum conseruator possit via inquisitionis procedere? vtique teste Io. Andreæ his verbis: Delegatus etiam datus super violentiis & iniuriis illatis alicui monasterio potest per viam inquisitionis procedere. Io. Andr. in d. addit ad spec. n. 25. Licet enim conseruator datus in fauorem Ecclesiæ, collegij vel vniuertatis nequeat communi iure cognoscere nisi de notoriis, iniuriis, tamen si pars neget iniuriam esse notoriam, conseruator poterit super hoc summarie inquirere cognoscere ac desuper pronunciare. glo. cap. 1. de offic. deleg. in 6. & cap. fui eodem lib. tex. & glo. cap. cum persona de priuileg in 6. cap. 1. de pœnis in 6: vbi & glo. Abbas siculus cons. 62. vol. 2. Boerius tract. de potest. legati à latere n. 59. vol. tract. 14. fol. 174. 24 25

In argumentum eiusdem rei est, quod si simpliciter alicui certa & specifica forma rescribatur, Nihilominus delegatus admittere debebit exceptiones rationabiles quamuis rescriptum nullam exceptionum faciat mentionem, tex. cap. ex parte, vbi Abb. & Felin de officio delegati Boerius d. tract. num. 59. & 60. acceditur Felinus dicens quod si iudex sit datus super facto notorio, poterit de eiusmodi præparatorie cognoscere vtrum scilicet sit notorium nec ne Fel. cap. super litteris num. 20. & n. 32. de Rescript. 26

Decimo septimo, quomodo cohibere poterit ordinarium iurisdictionem suam in exemptum exercentem? Pœnis censurarum & excommunicationum DD. d. c. 1. de offic. del. in 6. cap. si iudex de sent. excom. in 6. not. Mynsing. cent. 6. obser. 7. Incidere enim turbatores exemptionum seu iurisdictionis Apostolicæ sedis in censuras Bullæ Cœnæ Domini inferius tradidimus. lib. 4. cap. 75. 27

Decimo octauo vtrum si legatus habeat in suis facultatibus potestatem vt habet nunc Antonius Episcopus Vigiliarum rescribendi & cognoscendi de causis appellationum interpositarum à iudicibus authoritate sanctæ Sedis delegatis, poterit ne appellationes à sententiis conseruatorum delegare? Posse videtur quia delegatorum sanctæ Sedis nomine comprehenduntur conseruatores, cap. 1. de offic. deleg. in 6. Nauar cons. 3. nu. 1. de off. deleg. 28

Veruntamen, verior est opinio sentientium quod committere non possit. Neuis. cons. 35. Ratio est quia conseruatores ad vniuersitatem causarum deputati magis ordinariis quam delegatis comparantur, VVamesius cons. 181. num. 4. tit. de appellat glo. cap. cum causam verb. delegatus de appellat. Quemadmodum sacram congregationem definiuisse refert Nauarrus d. cons. 3. nu. 2. Id ipsumq; fusius explicatum est apud Neuisanum, d. cons. 35. videatur Vantius de Nullit. sent. tit. coram quo nullitas proponi numer. 17.

Decimo nono, Situe iurisdictio conseruatoria fauorabilis aut odiosa? Odiosam

29 esse & ideo restringendam post glossam, *in Clem. 2. de offic. ord.* scriptum reliquit Nauarrus *cons. 3. n. 3. de off. deleg.* est enim à iure exorbitans ideo restringenda. Quod ipsum infra insinuabimus *lib. 2. cap. 2. nu. 19.*

30 Vigesimo possint ne conseruatores in prima instantia cognoscere? Posse refert Nauarrus, idq; se ex sacra congregatione didicisse *cons. 3. num. 2. vers. de offic. deleg.* vsuq; id euenire in Abbate S. Laurentij Leodij quotidie animaduertimus refertq; in Francia obseruari Boerius ad consuet. Bitur. tit. 2. §. 3. glo. 4.

31 Cęterum difficultas est quando conseruatores deputati sunt ad cognoscendum de iniuriis an poterunt exempti cogere debitores suos non soluentes ad solutionem? Posse affirmauit Guido *quæst. 18. in fine* quia per retentionem debiti fit creditori iniuria *late specul. de instrument. edit. §. Nunc vero aliqua de vltimarum voluntatum executoribus versic. de hoc autem quæritur n. 69.* Non posse Alciatus *de præsumpt. Reg. 1. præsumpt. 23. n. 3. & 4.* ex eo quod iniuria proprie & in specie pro conuicio & contumelia accipiatur in genere vero pro eo quod non iure fit *l. 1. l. lex Cornelia ff. de Iniuriis §. 1. instit. eod.* In rescriptis autem inquit Alciatus verbo accipi debent in specie *cap. Rodolphus de Rescript.* præsertim in materia hac odiosa de qua aliquid supra *n. 29.* frequenterq; hactenus tradidimus priuilegiorum verba proprie & stricte esse capienda *not. supra lib. 1. quæst. 4. & quæst. 14. nu. 6.*

Quid dicendum? Si sequamur ius scriptum, sequenda Alciati sententia quæ firmatur textu expresso in c. Hac constitutione 15. de off. deleg. in 6. vbi dicitur conseruatores dari vt à manifestis iniuriis & violentiis defendere possint, non autem ad alia quę iudicialem indaginem exigunt. Ex quo textu facile confunditur opinio Guidonis. Nam si exempti eiusmodi possent suos debitores ex caussa ciuili conuenire coram suis conseruatoribus, cum ipsi debitores negant debitum aliasue exceptiones allegant, negatione eiusmodi efficitur res dubia *l. 3. C. quib. ad libert. proclam. non licet Felin. in c. si Clericus laicum num. 2. de foro comp. & in c. coram de off. deleg.* ac per consequens iudicialis indago requiratur ad hanc suam extenderent iurisdictionem, quod facere prohibentur *per d. c. hac constitutione*: ergo contra debitores suos ex causa ciuili procedere non possunt. Secundo confirmatur, quia de iure communi Actor tenetur sequi forum rei *c. si Clericus laicum ibi glo. de foro compet.* sed in his conseruatoriis hoc ius commune non derogatur sed tantum conceditur vt huiusmodi conseruatores possint defendere ab iniuriis manifestis & notoriis vt habetur in d. cap. hac constitutione, atque hanc Alciati sententiam nouissime tenuit Io. Gutierrez *lib. 3. pract. quæst. quæstio 9.* vbi etiam respondet argumentis contrariis. Cæterum opinio Guidonis Papæ procedit in conseruatoria Cleri Leodiensis, in qua nominatim conceditur exemptis facultas vocandi in ius suos debitores coram Abbate monasterij S. Laurentij illorum conseruatore, vt ex tenore præscriptę conseruatoriæ per Sixtum Papam concessæ videre est ibi Nos igitur prædi-

ctum

ctum ambiguitatis dubium submouere volentes per supra sub n. 20. in hoc asterisco *. Cui obesse non potest Triden. c. 5 sess. 14. de reformat. vbi litteræ conseruatoriæ singularibus personis cuiuscunque dignitatis & conditionis sint & etiam Capitulo concessæ vt ipsi à molestiis & iniuriis super bonis & rebus defendantur sunt sublatæ in causis criminalibus & mixtis & etiam in ciuilibus si talis persona vel Capitulum Actor exstiterit; quia Concilium Triden. non est receptum in ciuitate & diœcesi Leodiensi, & aduersus illud interpositæ sunt protestationes à Clero nimirum illud non aliter acceptari, in ciuitate & diœcesi Leodiensi, quam saluis priuilegiis, exemptionibus ac quibuscunque laudabilibus consuetudinibus dicti Cleri, quæ protestatio fuit solemniter interposita tempore & in puncto publicationis per viuæ vocis organum quondam R. Domini Iacobi Vrso dum viueret Ecclesiæ Collegiatæ S. Martini Leodiens. Decani. Ideoq; hic non oberit Concilium: quia constitutiones reformatoriæ Concilij non obligant vbi non sunt receptæ, vt ex Nauarro infra docebimus quæst. 50. n. 26.

Vigesimo primo, dubium se offert vtrum exemptus pendente appellatione 32 à sententia ordinarij recurrendo ad conseruatorem censeatur attentare? Non censeri respondi in Math. van der Roye contra Reiller, qua de re infra dicam *lib. 4. quæst. 91.*

Vigesimo secundo, conseruator, vtrum possit vti suspectus recusari? Non posse 33 respondit Caualcanus *decis. 33. n. 15 par. 2.* & Io Faber *l. apertissimi vers. Item nec conseruator C. de iudiciis per c. 1. vbi glo. & DD. de offic. deleg. in 6.* & Io. Alorius *instit. moral lib. 5. cap. 34 quæst. 11. tom. 2.*

Vigesimo tertio, possint ne conseruatores sententias à se nulliter latas reuocare 34 siue partes in integrum aduersus eas reponere? Posse videntur rationibus quas similiin materia attulit Sebastianus Vantius *de nullitatib. sentent. tit. coram quo nullitas proponi debeat n 17. & seqq.* æquis parari enim conseruatores ad vniuersitatem causarum constitutos, ordinariis supra tradidimus *n. 28.*

Vigesimo quarto, quid iuris conseruatores falcem suam mittant in messem alienam nimirum iurisdictionem alienam sibi indebite vsurpando vel impediendo? Respondeo Malo nodo malum cuneum esse ad aptãdum posseq; si is qui impeditur sit sæcularis iudex penes quem legis est actio conseruatori inhibere ne de causis ad sæculare suum forum spectantibus sese intromittat *l Consulta. Diualia. C. de testam. Bened Rep. c. Raynutius verb si absque liberis 2. n 49 de test.* Roder Gallicus *de redditibus l. 1 c. 17. n 71. Nauar. c. cum contingat rem. 4 n. de rescript. Couar. pract. q c 35. n 3. vers. 2. probatur Menoch de reb. pass. Rem. 3. n 356. Aufier. de potest. sacul super Eccles. Reg. 1 fall. 14 & 15 & reg. 2 fall 30. Iosephus Sese de inhibit. & execut. ponit ca 8 § 5 n 69.*

Diuisim enim Imperium cum Ioue Cæsar habet, vti plenius alio in loco ostendimus *l. 4. c. 49.* Quid autem si conseruator sit Immorigerus aut refractarius? Certe pote-

poterit Iudex sæcularis quoslibet tuendæ iurisdictionis modos idoneos amplecti, quos describit Chassaneus *ad Consf. Burg. Rubr. 1. des iustices §. 5. n. 85. & seq.* Et compendiose Matheus VVesembecius *ad parat. ff. tit. si quis ius dicenti in fin.* Sed nonne incongruum est vt sæcularis iudex qui Ecclesiastico inferior est superiori ius dicat? Minime: *Iosephus Sese Hispan. de Inhibit. & execut. priuileg. cap. 8. § 4. n. 30. & seqq. fol. 363.* Hoc enim in casu inferior eo dici non potest, *Ian. Franc. tract. de potest. sæculari super Ecclesiast. Reg. 1. fall. 15.* Nec absurdum est vt quispiam vno respectu altero sit inferior & altero respectu sit superior vti bene ostendit Nauarrus *de regular. tom. 3. n. 2.* Ita enim Diuus Augustinus qua Episcopus censuit se superiorem Diuo Hyeronimo, at vero qua Augustinus inferiorem, *cap. quanquam 2. quæst. 7. DD. l. si quando C. de appell.* Et nisi demus iudicem sæcularem pœnalibus edictis hoc est Arrestatione, Captura pignorum, Denegatione audientiæ, Missione in possessionem, Sequestratione fructuum, Ablatione alicuius rei donec pareatur aliisq; modis qui plenius apud VVesembecium *d. loco* describuntur & probantur iurisdictionem suam sartam tectam posse conseruare vana ei & inutilis iurisdictio esse posset, qua de re inferius tractabimus. Eadem ratione censuit dictus Iosephus Sese *vbi supra c. 1. §. 1. in num. 30.* temporalitates Ecclesiasticorum non solum posse occupari cum regiam impediunt iurisdictionem, sed etiam cum ei debitam reuerentiam non exhibent. At vero si conseruator forte Ecclesiasticus temporali Dominio carens ordinarium Ecclesiasticum properam impediat; Nihil obstabit quo minus ordinarius censuris Ecclesiasticis suam iurisdictionem tueatur, *cap. dilecto de sent. excom. in 6. ca. ex parte in Christo de verb. sig. Chassan. d. §. 5. n. 86.* Eo enim in casu officij sui Cancellos prætergrediens pro priuato habendus est. *Menoch. lib. 2. præs. 67. n. 13. & 16. Nauarr. cap. cum contingat Remed. 4. de rescript.* vbi dicit quod ordinarius resistere possit delegato officium suum excedenti. Sed ita si conseruator eius iurisdictioni subiectus sit, nam censuræ aduersus exemptum fulminari nullatenus possunt, *Franc. d. cap. dilecto n. 7.* vti probauimus suo loco, *lib. 1. quæst. 32. n. 3. & lib. 2. quæst. 40. n. 2.*

Denique, præter hæc antescripta remedia, *vti supra n. 16.* suppetunt & alia auxilia, de quibus libro quarto dum de censuris competentibus prælatis exemplorum tractabimus.

Sed nonne periculum est ne laicus ita renitens vel manus iniiciens in res conseruatoris Ecclesiastici censuras Ecclesiæ incurrat quas comminatur *concil. Trid. sess. 25. cap. 20. de Refor.* & Bulla Cœnæ Domini aduersus temeratores Ecclesiæ libertatis? Neutiquam si cum ea cautione procedat quam affatim & ex professo tractat Iosephus Sese Hispanus, *De inhibitionibus & executione priuilegiata cap. 8. §. 2. num. 5. & 6. fol. 333. & cap. 8. §. 3. n. 101. & seqq. Salzedo in praxi ad Beridias cap. 102. litera A Couar. d. cap. 35. Nauar. d. cap. cum contingat Rem. 1. causa is de rescript.*

Qua in re notandum cum dicto Iosepho Sese *d. §. 3. n. 101. & seqq.* Laico non esse

permissum vt aduersus Ecclesiasticum procedat per viam iurisdictionis contentiosæ sed per viam potestatis politicæ *Vide Ioseph. cap.8.§.3.n.101. Osasa ped dec.30. vol. 80. Guiteres de iuramento confirmatorio par.1.cap.n.26 Couar.d.cap.35. Afflict.dec. 27. Achilles dec.36 de appell.* seu per modum extraordinariæ defensionis vt vim repellat, oppressum subleuet, Ecclesiasticum quodammodo reducat ad viam iustitiæ & tramites rectæ rationis *Ioseph d.53.n.30.fol.346.*

An autem quæ à dicto Iosepho Sese allata in aliis terrarum regionibus quam in Hispania in vsum deduci possint esto iudicium Ecclesiæ. Neque enim video qui id possit propter tam aperta excommunicationis Bullæ Cœnæ Domini verba, in ordine decima quarta quæ laicis ab Ecclesiasticis oppresis supplicationem duntaxat superiori permittit. Certe laica potestas innocentem quempiam via & modo illicito contra potestatem Ecclesiasticam in causis Ecclesiasticis defendere non potest sine peccato & excommunicationis periculo. Qua de re videatur Gregorius Sayrus in Thesauro Theologiæ moralis, *lib.3 cap.*18.*pro tot.signanter num.*8. & alij Bullæ Cœnæ Domini excommunicationisve decimæ quartæ commentatores itaq; tutior animæ via & Reipub. vtilior, si vtrumque arbitri iuris eligantur vel res controuersa superiori referatur id quod ante tetigimus *hac quæst.n.16.& 21.*

QVÆSTIO XL.

An Prælati exempti gaudeant priuilegio cap.fin de pœnitent.

HOstiensis censuit gaudere, in summa de pœnitent. *§.Cui confitendum vers.breuiter dicas:* qua de re fusius scripsi infra lib.4.cap.35.

QVÆSTIO XLI.

Episcopi & Archiepiscopi, an immediate sint sanctæ Sedi subiecti?

SPeciali reseruatione, Episcopi & Archiepiscopi immediate summo Pontifici subiiciuntur, vt not. Borgasius *tract. de Irregularit. & dispensat. part.6. tit.quis possit excommunicare in fin. fol.*345. *per not. tex. cap.quamuis 3 quæst.6. cap.frater 16. quæst.* 1. Quo fit vt superfluum sit inquirere num Archiepiscopus ratione delicti aut contractus in diœcesi Episcopi seu sui suffraganei initi, illius forum sortiatur ad instar æqualis aut maioris qui inferioris iurisdictioni sese subiicere potest, qua de re alibi DD. & tex. *l.est receptum ff.iurisd.om.iudic. cap.ego Berengarius de*

de consecr.dist.2 cap.P.& G. de officio Deleg. cap nos incompetenter 2. quæst.7. cap.cum dilectus de elect. cap.fin.de crimine falsi. Id enim hodiernis exemptionum priuilegiis non est receptum, eoq; iure non vtimur. *Gomesius ad d.Reg.Cancell secundam Borgasius d tit.quis poßit excommunicare in fine.* Adeo vt ne quidem citari possint ad Rom. curiam ex quouis etiam delicto nisi imprimis accedat specialis commissio Pontificis vt sanciuit bonæ mem Pius 4 in constitutione, Incip. de salute gregis anno eius primo *facit tex.Conc.Trid.cap 6 sess.13 de refor.& cap 5.sess.24.de reform.Lel.Iordan.tract de origine Romanæ sedis per tot. Nauar.cons.2.n.5. de foro compet.* Vnde solent teste Flaminio Parisio *tract.de resig benef.lib 1 quæst.10.n.40.& seqq.par 1.*causæ Episcoporum committi alicui auditori rotæ. Quibus autem in casibus Episcopi & alij Ecclesiastici ratione feudorum aut temporalium Dominiorum subsint Imperatori vel principi sæculari, vide Andream Gail.& DD. ab eo laudatos. *lib.1.obs.30.n.4.& seqq.* & nos etiam quædam similia inferius attigimus, *lib.4.quæst.85.*

QVAESTIO XLII.

An portio exempti accrescat non exemptis?

SVMMARIVM.

1. *Portio exempti non accrescit aliis quando immunitas data est à principe.*
2. *Si vniuersitas eximat quæ est debitrix, portio exempti accrescit cæteris.*
4. *Testator eximens vnum hæredum ab alio onere eius onus accrescit cohæredibus.*
5. *Non est verisimile quod Princeps eximat cum damno tertij.*
6. *Motus proprius non tollit defectum intentionis Papæ.*

PRincipes ab oneribus publicis exemptiones concedere manifesti iuris est. *cap.cum instantia de censib. cap.accedentes vbi Abbas col.3 vers.nunc quæro num.8. de præscript.* Magnæ autem est difficultatis si princeps vel communitas exemit aliquem vtrum non exempti teneantur in solidum ferre onus, quod exemptis in-
1 cumbebat. *latißime Abbas d ca. accedentes n 8 vbi etiam Fel. Albert. Brunus tract. de diminutione conclus.10. num.44. & seqq vol tract.17.fol.84.col.3.* Pro conclusione distinguendi sunt tres casus. Primus, aut enim Princeps cui census seu onus debetur nonnullos eximit, tunc portio seu quota exemptorum debet detrahi ex censu seu onere principi debito. Nam exemptionis priuilegium vni concessum non debet in aliorum damnum redundare *l. nec auus C. de Emancipat. liber. l. cum filius de*

de testam. milit. spec. Io. Andr. tit de censib. §.1 vers. quid si aliqua communitas tex. l. 1. C. vt nullus ex vicariis pro alienis vicariorum debitis teneatur lib. 10. Dicitq; castro quod id in facto viderit obseruari in l. si vnus ff. de pact.

Nam priuilegia sunt interpretanda in præiudicium principis concedentis non vero in præiudicium tertij cap. cum dilecti de donat. cap. olim de verb. sig. Io. Andr. Butr. & DD. cap. peruenit de immunit. Eccles. Id quod etiam in foro poli censuit Barthol. Fumus verb. priuilegium nu. 8. in aurea armilla his verbis Domini terrarum superiorem non recognoscentes non possunt in aliquibus concedere priuilegia super taliis non soluendis nisi tantundem detrahant de solutione sibi fienda à communi aliter iniustitiam committunt, grauantes communitates propter aliquot particulares. Quæ confirmat Barthol. l. munerum § fin ff. de munerib. & honorib. inquiens quod de iure communi onus deficientium nullus teneatur subire l. 1. C. de omni agro desert. lib. 11

Secundus casus si vniuersitas seu communitas quę tenetur soluere censum seu onus superiori est illa ipsa quæ reddit aliquem exemptum, tunc portio exempti accrescit cęteris de vniuersitate glo ordin. ita tenet l. euacuatis §. 1. C. de decurionib. lib. 10. quæ arguit contra rusticos qui concedunt nonnunquam immunitates v g fabro aut aliis artificibus tenentur enim pro exempto quia factum eorum principi obesse non debet Rom. cons 252. incip. pro decisione Bald. cap. 2 requiris de appellat spec. d. tit. de censib § nunc dicendum vers. quid si vniuersitas alicuius loci. 2

Tertius aut agitur de censu seu salario præstando tertio videlicet vniuersitas tenetur soluere salarium præfecto seu potestati interim princeps facit vnam villam communitatis exemptam, cæteri tenebuntur ad integrum salarium potestatis nulla facta diminutione portionis exempti Bald. l. ab omnibus ff. de leg. 1. vbi Barth. & Iacob. de aret Petrus de Anchar. Clem. præsenti de censibus Barth. l. actores C. de exact. tribut. lib. 10. Non sunt tamen hæc sine difficultate, maxime vero primus casus teste Cardinali, d. Clement. præsenti & Bartholom Bellen. tract. de subsid charit. quæst. 59. numer. 2. Albert. Brunus tract. de diminit & deteriorit conclusione 10. numer. 44 Inquiunt enim si collectæ debentur ab vniuersitate alicui tanquam superiori si is iure superioritatis eximat aliquos, eiusmodi exemptio singulorum non proderit vniuersitati. Ideo si Pontifex eximat aliquos à charitatiuo subsidio vel procuratione legati: Nihilominus cœteri adstringentur non secus quam si vnus hæredum eximatur à testatore, alij enim cohæredes pro portione exempti obligabuntur d. l. ab omnibus ff. de leg. 1. vbi DD. Iason. l. anus ff. de pact. Fel. in cap. accedentes col. antep. vsque ad finem vbi etiam Abb de præscript. Bellenc d. tract. quæst. 59. numer. 2. Brunus d. numer. 44. Quod videtur etiam esse ex mente Barthol. Fumi hic citati d. verb. priuilegium numer. 8. qui textui suprascripto ita subiungit. Si tamen adesset aliqua rationabilis 3 4

causa propter quam aliquid deberent priuilegiari credo quod non peccarent quia causa rationabilis tollit iniustitiam si autem imperator Papa vel princeps non recognoscens superiorem hoc fecerit debet seruari & qui se grauari senserint ad superiorem recurrant tales enim qui non recognoscunt superiorem possunt exercere ea quæ sunt imperatoris *ca. per venerabilem qui filij sint legitimi.* Non tamen pos-
5 sunt facere sine rationabili causa aliter peccant contra naturæ legem facientes & iustitiam. Ita ille quod certe iustitiæ est apprime consonum sed cum mica salis quod si exemptio talis esset quę cęteris notabile damnum generaret debet ea velut priuilegium alteri nociuum reuocari, *cap. suggestum de decimis Card. d. Clem. præsenti in fin.* Imo possent cæteri non exempti onus recusare & ad Papam seu principem appellare *DD vbi supra.* Non est enim verisimile quod princeps quosquam eximere velit cum notabili præ iudicio cæterorum *arg. l. 2 §. si quis à principe ff. ne quid in*
6 *loco publi. cap. super eo vbi DD. de offic. deleg.* Vt proinde superflua sit distinctio Abbatis. *d. cap accedentes col. vlt.* vtrum exemptio sit data motu proprio an ad supplicationem partis, motus enim proprius non tollit defectum intentionis Papæ *AEgid. de bellam. decis. 475. incip. præmissæ tres Io. Andr. cap si motu proprio de præbend. lib. 6. Rota in nouis decis. 108 incip. licet motus proprius Bellens. d quæst. 59. nu. 5.*

QVAESTIO XXXXIII.

Exemptis monachorum cellis, quid nomine cellarum comprehendatur?

SVMMARIVM.

1. Priuilegiorum verba proprie intelligenda. 2. Nisi repugnet mens priuilegiantis

LArga nominis significatione comprehenduntur cellę quę sunt intra claustrum ac extra commune dormitorium, quas Abbas per dispensationem infirmitatis causa concedere potest, *cap. vlt. 20. quæst. vlt.* Propria vero sunt loca tantum se-
1 creta & solitaria quæ ab hominum separata conuictu sunt ad contemplandum & deo vacandum specialiter deputata. *tex. cap. priuilegium de verb. signif. in 6.* Hac in materia proprio & stricto hoc sensu sumendæ sunt cellæ. *d. cap. priuilegium.* ita enim semper vsu venit in priuilegiis ordinariæ potestati derogantibus vt illius verba proprie intelligi debeant. *glo. Clem. 2. de offic. ord. Imol. & dom. d. c. priuile-*
2 *gium & sæpe probatum est supra.* Idque nisi mens & intentio priuilegiantis repugnet verbis tum enim intentio est verbis præferenda *Rom. cons. 20. num. 1. cons. 180. numer. 10. l. scire oportet §. sufficit ff. de excusat. tutor.* alioquin certe à verbis non est
rece-

recedendum *late Franc. cap. 1. §. ex parte numer. 2. cum add. de conceſſ. præbenda in ſexto.*

QVAESTIO XLIV.

Exemptus contra exemptum an vtatur priuilegio?

HIc articulus ad varios caſus deduci poſſet quemadmodum videre eſt apud doctores dum differunt & multipliciter diſtinguunt an priuilegiatus contra pariter priuilegiatum vti poſſit ſuo priuilegio. *Barth. & DD. Auth. quas actiones numer. 3. cum add. C. de ſacroſ. Eccleſ. Io. Andr. in cap. 1. de iure patr. in 6 cap. in præſentia vbi Abb col. 2. verſ. & quoniam iſte articulus item Fel. num. 30. de probat. Barth. l. verum §. item quæritur in 1. not. de minoribus, diſtincte Franc in d. cap. 1. §. verum num. 4. de iure patr in 6.* ſimiliter de priuilegij retorcutione nihil attinet hic dicere, videri tamen poterit Rebuffus de priuilegiis ſcholarium *priuilegio 178. nu. 3.* Loriotus *in apicibus iuris tit. de priuilegij retorcutione per tot.* Quod vero ad deciſionem huius quæſtionis num priuilegiatus de certo iudice ſi agat contra pariter priuilegiatum quid iuris ſit ſtatuendum? vide Io. Andreæ, *cap 1. de priuilegiis in 6. adde additionem ad ſpec. de compet iud adit §. 1. n. 16 glo. fin. par. 2* Paucis præualere priuilegium rei refert Imbertus *inſt. forenſ. lib. 1. cap. 27.* ac confirmat Peckius in queſtione ſcholaris Louanienſis contra Duacenſem *de iure ſiſtendi ca. 5. nu. 4.* quam argumentationem ad has exemptiones duci poſſe infra non raro tradidimus *v. infra quæſt. ſeq. nu 5. & paßim.* Quo de re etiam Collectarius quem vide diſtinguentem *in cap. cum & plantare num. 10. de priuileg.* & plene Seminianum *cap. 1. §. & id ipſum num 3. eod. in 6.*

QVAESTIO XXXXV.

An exemptus poſſit eſſe arbiter?

SVMMARIVM.

1. *Edictum de arbitris eſt permiſſorium.*
2. *Exemptus vt ſit arbitrer cogi ab ordinario non poteſt.*
3. *A laudo ad quem appellandum.*
4. *Maius dignum trahit ad ſe minus.*
5. *Proportio fori inter exemptos, clericos, vaſallos, &c.*
6. *A laudo ad quem appellandum.*
7. *Diſpoſitio circa metiens an extendatur ad menſum.*

 Edictum

1 EDictum de arbitris est permissorium; quo fit vt exempti quibus nominatim id non prohibetur, arbitri munere fungi possint *l. cum prætor. in pr. ff. de iudiciis Blaneus tract. de compromissis quæst. 2. nu. 2* quod enim quibusdam prohibetur id aliis licere & permitti dicendum est *cap. inter corporalia de translat prælat. d. l. cum prætor. vbi glo in verbo videtur.*

2 Cogi tamen exempti ab ordinario vt perfungantur non poterunt quia ordinarius in exemptos imperium non habet *l. labeo §. tractemus in fin ff. de arbitris.* Itaque tunc adeundus erit iudex exemptorum vt eos cogat iuxta insignem doctrinam quam tradit Ioannes Baptista gener Bartholi *tract. de arbitris lib 5. cap. 7. per tot.* & si plures arbitri diuersos habeant iudices singulorum erunt adeundi *Io. Bapt. d. ca. 7.* Temperanda autem est hæc principalis conclusio nisi exempti ex adiuncta aut aduentitia quadam qualitate ab arbitrio repellantur, nam si v. g. dispensatores forensium causarum & negotiorum esse non possint. *Blaneus d. quæst. 2. nu. 4. Vbertus de bonacurso in suis præludiis tit. de impedimentis quæ impediunt arbitrum iudicare §. plus omnes fere Abbates & §. seq.* qualitas illa velut potentior erit attendenda *l. quæritur vbi DD ff. de statu homin.*

3 Porro illud hic sub silentio prætereundum non est quod à laudo arbitri exempti & non exempti appellandum sit ad iudicem superiorem exempti cuius ea est ratio, quia exempti sunt auctoritate & dignitate præstantores ac digniores non exemptis *cap. per tuas vbi glo. de maiorit. & obed. cap. vt Apostolicæ de præbend. in 6. cap. 1. de concess. præbend. in 6. Rota dec. 12. n. 1. de præbend. in nouis Henric. Botteius de Synodo Episcopi par. 3. nu 17.*

4 Regulare autem est quod maius dignum trahit ad se minus dignum & causa potentior causam ad se minus potentem *cap quod in dubiis de consecrat Ecclesiæ l. præcipimus in fin. vers. Eaden. obseruanda Barth. C de appellat. barbat. cap. super quæstionum §. si vero vbi DD. de offic. deleg Præpositus Rubr. de appellat col 18. vbi late Blaneus de arbitris quæst. 10 n. 15. per d l. quæritur vbi DD. ff. de statu hominum* Confirmatur argumen-
5 to à proportione quod in hac ipsissima materia validum esse post glossam testatur præses Euerardi in locis legalibus *loco à proportione circa medium glo. c. 1. verb nunquid ergo & cap auctoritate verb. non exemptos de priuilegiis in sexto.* Cum enim Analogia sit & proportio in materia fori inter exemptos, Clericos, Laicos, Vasallos, extraneos quibus singulis speciales & singuli sunt deputati iudices fit vt ab vno ad alium efficax argumentatio trahi possit. *v. Felin. cap. cum ordinem num. 7. vers. modo & num. 8. in princip. vbi Anto. de Butrio de Rescript. idem Butrio cap. super litteris colum. 25. vers. & per hoc patet eod. tit. Abbas cap. significasti numer. 12. vers. videmus & vers. Item omnes rationes de foro compet. vbi supra cap. 1. numer. 12. infra lib. 2. quæst. 4. numer 6.*

6 A laudo vel sententia iudicis clerici & laici appellari debet ad superiorem cle-

rici

rici *Rebuff. de priuileg. scholar. Priuileg. 106. num. 14. & seqq. Barth. l. 1. § si quis num. 13. ff. de appellat. vide supra quæst. 26.* Ergo simili in casu idem statuendum est in exemptis, per auctoritates Rebuffi & DD. supra citatorum, quia cum actus attribuitur personis mixtis, qualitas vnius ex mixtis attrahit ad se totum mixtum *d. l. quæritur vbi late DD.* Porro ratio prætactæ proportionis & Analogiæ est 7
quod quando duo sic se habent quod alterum est metiens alterum mensum lex disponens circa metiens censetur similiter cum eadem est ratio etiam disponere circa ipsum mensum *Dominic. cap. primo colum. 3 vers. sed fallit quinto vbi Franc. num. 8. vers. nono limita de temporibus ordinand. in 6. Nauarrus in manuali ca. 22. num. 72 vers. ad quæstionem.* In iis enim quæ ad inuicem commensurantur, idem est iudicium, eademq; iuris dispositio *Franc. d. num. 8.* Quare cum inter prætactos sit quædam fori commensuratio ab illis inuicem argumentatio duci potest *DD. vbi supra Nauarr. conf. 62. num. 5. de regular.* ad instar etiam æquiparatorum quorum idem est iudicium *dixi infra lib. 4 quæst. 54. num. 4. Caualc. decis. 32. num. 6 par. 1.*

QVAESTIO XLVI.

An possint esse tutores?

SVMMARIVM.

1. *Opinio affirmatiua.*
2. *Datio tutoris spectat ad ordinarium.*
3. *Exempti non sunt de diœcesi.*
4. *Paria dicuntur fieri extra territorium vel in loco exempto.*
5. *Testamentum factum in loco exempto senensi non censetur factum senis.*
6. *Delegari non potest tutor qui deleganti non subest.*
7. *Opinio affirmatiua.*
8. *Voluntaria iurisdictio quæ sit.*
9. *Cessante causa priuilegij cessat priuilegium.*
10. *Voluntariæ iurisdictiones possunt expediri quocunque tempore.*
11. *Exempti etiam religiosi possunt esse executores testamentorum.*
12 13. *Compelluntur tamen ad rationes ab ordinario cum quadam distinctione.*
14. *Argumentum ab executoribus ad tutores.*
15. *Laicus an constituere posit tutores clericos.*
16. *Quæstio resoluitur cum distinctione.*
18. *Episcopus dat tutores laicis personis miserabilibus.*

19. Si in diœceſi non ſint idonei an poßint nominari exempti.

20. Eccleſiaſticus ſupplet negligentiam laici.

21. Quid ſi Eccleſiaſticus habeat mixtum imperium.

22. An clerici, monachi &c. aut ſimiles fungi poßint tutela.

23. Tutor conueniri debet in foro pupilli.

1 DVbium videtur hæc quæſtio pro cuius negatiua videtur eſſe VVezembecius
„ *In parat. ff. tit. de tutelis num. 6.* dum ſic dicit. Qui in dignitate aliqua aut
„ priuilegio ſunt vt miles, colonus principis, exempti à iuriſdictione & ſimiles qui-
„ bus adiunctis pupilli conditio deterior futura eſt, quia pares potentioribus eſſe
„ non poſſumus eis tutela delegari prohibetur, ita ille *per l. neque l. 4. l. fin. C qui da-*
2 *ri tutores l. 3. ff. de alienat. mutat. iudic. cauſ. fact.* Datio enim tutoris ſpectat ad
magiſtratum ſiue ad ordinarium loci *Gail. lib. 1. obſer. 1. num. 48. l. 1. ff. de tutorib. &*
curat. datis ab his vbi glo verb. eiuſdem tex. l. ius dandi ff. eod. & d. l. neque & Loriot. in apti-
cibus iuris tit. de tutelis axiom. 18. & ſeq. Faber l. vnica in fine vbi & DD. C. vbi petantur
tutores, à quo hi adeo ſunt exempti vt extraneorum iure cenſeantur *gloſ. & præ-*
ſes citatus ſupra eod. lib. cap. 45. n. 5. non enim dicuntur eſſe de diœceſi ſiue de terri-
3 torio loci. *Lapus Clem. 2. de priuileg. Fel. & DD. cap. graue de officio ord. & dixi latius*
ſupra quæſtione quinta verſ. Ad tertium negatur, vſque ad verſ. ad poſtremum Ang.
conſ. 337. alias 307. quod incipit in cauſa Clem. 1. de exceßib. prælat. Anton. de Roſellis
4 *tract. de indulgentiis num. 315.* Ideoq; argumento à perſonis ad loca paria dicuntur
extra territorium fieri vel in loco exempto. *Cald. conſ. 14. de foro compet. Ang. conſ.*
5 230 *Quædam Margareta vol. 2. DD d. cap. graue*, vnde inquiunt Ang. Cald. Fel. iam
citati teſtamentum factum in loco exempto ſenenſi non cenſeri factum in territo-
rio ſenenſi. Quo fit cum in exemptos iuriſdictio ordinarij dantis tutores non ex-
6 tendatur, eis tutelam delegare non poſſit vt enim dictum eſt delegari non poteſt
tutor qui iuriſdictioni delegantis non ſubeſt *d. l. 1. & d. l. ius dandi l. neque in locum*
C. qui petant. tutores Barthol. l. etiam municeps ff. de Tutelis glo. l. quæro ff. de teſtam. tutel.
7 Pro affirmatiua autem adfertur quod in his quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis
exempti poſſunt ſeſe ſubiicere ordinario etiam ſine venia ſuperioris. *Io. Andr. ca. 1.*
de priuil. in 6. Lapus cap. cum in illis de tempor. ord. in 6. & Clement. attendentes § cæte-
rum de ſtatu regul. Laudenſ. Clem. 1. de relig. Brixienſis in repert. verb. exemptio col. 1. & 5.
8 Voluntariam iuriſdictionem voco quæ à partium mera voluntate dependens iu-
diciariam cognitionem non requirit nec in inuitum redditur velut manumittere,
adoptare, beneficia conferre *not. l. 2. ff. de offic. prætor. & DD. l. actus C. de feriis* ac vt
ſunt verba Molinei *ad conſuet. Pariſienſ. tit. 1. § 42. num. 11. fol. 562.* Cum agitur (in-
„ quit) de tutore aut curatore deputando minori aut agnato furioſo vel prodigo,
„ Aut de inſinuatione, donatione, exemplatione, veterum inſtrumentorum vel de

aper-

apertura & publicatione testamenti aut decreto interponendo in alienatione præ- „ diorum minoris & similibus, in eiusmodi enim voluntariis viget ordinarij iurisdi- „ ctio in exemptos. *Molin. d. num.* 11. quippe quod tum esset finis & causa priuilegij de qua late dictum est supra *capite primo*. Ideoq; cessante causa priuilegij cessare 9
debet priuilegium *l. litia §. vsuras ff. de leg. 2. cap. cum diui dist. 63. Rom. cons.* 180. 10
num. 7. dixi infra lib. 3. cap. 7. Vnde possint expediri quocunque tempore etiam feriato & vbicunque *d. l. actu vbi Bald. & DD. Mol. vbi supra Ant. de Canario tract. de insinuat. instrument. quæst. 6. num. 14. per tex l. qui habet §. quolibet loco & tempore curatorem dari posse ff. de Tutelis l. nec mandante §. duri vbi Barth. ff. de tutorib. & curat. dat ab his docte Abb. cap. cum Ecclesia num. 6. de immunit. Eccles Vantius de nullitate ex defectu ordinarij num. 109. fol. 28.* nec in tutore deputando requiritur causæ cognitio aut citatio nisi is detur per inquisitionem *Barth. l. qui habet §. quolibet ff. de tutel l. legitimos inpr ff de legit. tutel. Tiraq Tract. Res inter alius acta num. 87.*
Confirmatur primo Ratione à simili nam exempti quamuis religiosi possunt esse 11
executores testamenti *Fel. c. fin. n. 6 vers & adde de foro compet fol. 44 Fumus verbo executor n. 14. Clem. vnica vbi Sabarella de testa. Io. Franc. pannus tract. de visitationib. q. 5. secundæ partis n. 92. tract. 14. Idem tract. de officio capituli sede vacante q. 7. secundæ partis n. 6 vol. tract. 15 Nauarr. cons. 1. ne clerici vel Monachi par. 1 Ang in summa verb. executor n. 20* hac tamen distinctione quod religiosi compellantur ad rationes ab 12
ordinario, alij vero neutiquam. *Ang. d n. 20 Fumus d. n. 14. glo. Clem. 1. verb tales, vbi etiam Cord. n. 12. de testa Io Baptist. paunus d. tract de potest. cap. sede vacante d. n. 6.*
Quod tamen Concilium Tridentinum postea temperauit, nam indistincte execu- 13
tores testamenti ad pias causas ad rationem Episcopo reddendam obligantur, *sess 22 c. 8 de reform Petr. Brixiens in repert. verb. Exempti si tanquam executores Alphonsus Villaguos in speculo visitatorum fol 32 n. 9* Idq; tanquam sedis Apostolicæ delegato, de quo sequenti parte suo proprio capite dicetur, Adhæc si ita in executoribus dispositum est, videtur ab identitate idem hac in quæstione resoluendum quo ad tutores, & hi enim & illi eisdem quasi legibus constitutionibusq; regulantur *Ioannes Iacobi à Canibus Io Aldendorp tractatibus de executoribus vltimæ volunt per tot.* 14
Iacob de Arena tract de commissariis, Ferrarius in forma libelli ad reddendam rationem tutelæ §. an executores n 1. fol. 306. Confirmatur secundo Argumento proportionabili quod est inter clericos respectu iudicis laici & exemptos respectu ordinarij, quod valere diximus supra *cap. 45. vers. Idq; argumento n 5.* Nam opinione An- 15
geli & à se clarum clerici licet sint sacerdotes dari possunt tutores à iudice laico. *Ang. l. § sed hoc iure num. 3 inst de attiliano tutore Stephan. Aufrer. tract de potestate sæculari super Ecclesiast personis regula 2 num 28. & regul 4 num. 25 massuer. in pract. tit. de tutore num. 18.* Pro solutione quæstionis videtur cum Molineo *d. num.* 11. distinguendum aut enim exempti vltro sine strepitu iudicij tutelam legitimam

 sulci-

suscipiunt, tunc locus erit opinioni affirmatiuæ *glossa l. diuus in verb. vendicare ff. de tutorib. & curat datis ab his*, comparantur enim exempti extraneis qui legitima tutela fungi possunt Datiua vero minime. *Caualcan de Tutore & Curatore cap. 1. nu 3.* Aut vero tergiuersantur iudicialiter contestando quo casu tutelam euitabunt, re-
17 trahentq; causam ad suum iudicem. Quæ tamen distinctio non vsquequaque satisfecit omnibus argumentis, Nam licet Angelus & sequaces existiment sacerdotem dari posse tutorem à iudice laico ex quo is habeat Domicilium sub iurisdictione iudicis laici, quippe quod ad hoc vt quis dari non possit tutor, duo copulatiue requirantur videlicet quod extraneus sit & quod ibi non habeat Domicilium, *d l. neque C. Qui dari tutores possint, Ang. d. §. sed iure num. 3 Inst. de Attiliano tut.* Cæteris tamen longe aliter visum est, volunt enim iudicem sæcularem non posse clerico tutorem constituere, ex quo is, non sit de eius iurisdictione, & vice versa Ecclesiasticum non posse constituere laicum, quia similiter non habet iurisdictionem temporalem, nec ius eum cogendi *Faber §. 1. n 4. & 5. instit. de Attiliano tutore per l. 1. in fin. l ius dandi ff de tutor. datis ab his & §. 1. & seq. inst. de Attil. tut. Auth. statuimus C. de Episcop. & clericis Barth. l etiam ff. de tutelis Rol. à valle de inuentario par. 2. quæst. 16. num. 1 2. & seqq.* Idq; etiamsi Ecclesiasticus de consuetudine cognoscere posset indistincte inter laicos de causis ciuilibus, non enim ideo istiusmodi consuetudo trahenda esset ad causas mixti imperij qualis est datio tutoris *Faber*
18 *d. §. 1. num 6. instit. de Attilian. tutor.* Restringendum tamen istud est, 1. in miserabilibus personis laicis, eis enim Episcopus indistincte tutores dare potest, veruntamen non aliis quam suæ iurisdictioni subiectos, *cap. peruenit dist 86. cap. generaliter 16. quæst. 1. cap. licet dist. 87. cap. Ciprianus 21. quæst. 3. Fumus verb. tutela n. 2. Ang. eod. verbo in summa, Faber d. §. 1. num 5. inst. de Attilian. tutor. Bald. cons. 363. vol. 1. Barth. l. legitimos in fin. cum addit. ff. de legitim. tutorib. Mathias Castritius in annot. ad massuerum tit. de tutore in quæstionibus num. 16. fol. 405. Faber §. minores n. 2. vbi vide inst. de excusat. tutorum.*

An tamen miserabiles esse debeant habitu & actu simul an vero satis sit, si sint habitu aut actu tantum, videatur late Abbas & DD *cap significantibus n. 6. de officio delegati DD. l. vnica C. quando imper. inter pupillos & viduam, Faber Auth. presbite-*
19 *ros C. de Epis. & clericis.* Porro si iudex quisquis ille sit non habeat sub se idoneos quos ad tutelæ munus nominare possit, poterit alium nominare etiam exemptum proprioq; eius iudici vt cogat repræsentare. Ita enim Diuus Marcus & Seuerus Proculo rescripserunt in hæc verba *l. Diuus ff de tutorib. & curat. datis.* Si quando desunt in ciuitate ex quo pupilli oriundi sunt qui idonei videantur esse tutores officium sit magistratuum inquirere ex vicinis ciuitatibus honestissimum quemque & nomina præsidi prouinciæ mittere non ipsos arbitrium dandi sibi vendicare, cuius legis dispositio quare in exemptis rationem habere non possit non video, vbi

enim

enim eadem est ratio ibi etiam eadem iuris æquitatisq; debet esse dispositio, *late preses loco ab identitate rationis.*

Restringo antedicta 2. nisi iudex sæcularis in constituendo tutorem laico sit negligens, tum enim iurisdictio seu datio deuolueretur ad Ecclesiasticum, *ca. ex tenore, c. cum sit, c. licet vbi* DD *de foro compet. Faber d. §. 1. n. 5. in fin. de Attilia tutor.* 20

Restringo 3. nisi consuetudo tribueret Ecclesiast. mixtum imperium huiusmodive cognitionem inter laicos, esset enim obseruanda *l. 1. C de Emancip. li. Faber sup. d. numer. 6.* 21

An vero indistincte clerici in minoribus maioribusve ordinibus Monachi Episcopi & similes possint fungi munere tutelæ testamentariæ legitimæ datiuæ, ne meos Cancellos egrediar videantur DD. *Specul tit de tutore Rubr. de impug. tutorum §. Generaliter vers. Item opponitur nu. 10. & seq. cum addit. Faber & DD. d. Auth. presbiteros Barth. l. legitimos §. si legitimus cum add. ff. de legitimis tutorib. Angel. & Fumus d. verb. tutela n. 2. Abb c. ex parte de sepult. n. 5. Castritius loco citato DD. §. idem in milite inst. de excus. tutor. Faber §. minores quem vide nu. 2. in fine inst. de excusat. tutor fol. 53 vol 4* 22

Quod si tutor nomine pupilli conueniatur adiri debebit iudex non tutoris, sed is qui proprius est pupilli, cuius contemplatione conuenitur, *ca. cum deputati vbi Abbas de iudic. & in c. literas de restitut spoliat. Barth. l. 1. §. sufficit ff. de administ. tutor.* 23

QVAESTIO XLVII.

Quid iuris si exempti fideiubeant?

SVMMARIVM.

1, 2. *Exemptus non potest esse fideiussor iudicio sisti, in contractibus vero potest.*
3. *Potest tamen recusari.*
4. *Fideiussor exempti conueniri debet coram suo ordinario.*
5. *Clerici an fideiubere possint.*
6. *Recipiens exemptum in fideiussorem an variare possit.*
7. *Fideiussor exempti an debeat discuti ante principalem.*

EXemptus fideiussor iudicio sisti esse non potest quippe quod eiusmodi fideiussor esse debeat eiusdem fori quo iudicium agitur, *Barth. l. 3. n. 11. ff. de fideiussorib glos. l. 1 ff. qui satisdare cogantur Card. Clem. 1. qu. 8. de censibus Abb. c. 1. n. 2. in addit. & n. 6. de fideiussorib. Samsonius ad cons. Turonens. tit. 1. § 24. glo. 3. vers. pro finali tex. l. 1. vbi DD. ff si quis in ius vocat. non ierit l. si fideiuss. vbi tex ff. qui satisdare cogantur.* 1

At vero in contractibus esse potest nullo enim id iure prohibetur, erubescimus autem sine lege loqui *§. consideremus Auth. de triente & semisse l. illam in fin. C. de collat.* quippe satis est eo in casu fideiussorem sine exceptione conueniri posse, *Barth. d. l. 3. numer. 11. in fine Abb. cap. 1. & seqq. de fideiussoribus* 2

licet

licet certe tunc recusari posit, nam idoneus debet esse non tantum ex facultatibus
3 sed etiam ex conueniendi facilitate *tex.l.2. in pr. vbi glo.ff. qui satisdare cogant. Barth. l. qui satisdare nu.2.ff.de fideiussorib. Iason l.1.n.5.ff si quis caut. iudicio sisti fol.101. Spec. tit. de satisdationibus S. dicto nu.5 vbi loquitur in scholari qui priuilegiatus est*, qualis non potest censeri exemptus qui conueniri aliter non potest quam coram proprio suo iudice *Bertachinus tract. de Episcopo lib.1.par.1.quæst.17.nu. 29 fol.160.vol.tract.2. late Francis. Marcus Delphin.decis.1055.part.1 Barth.l.1.numer.2 ff si quis in ius vocatus non ierit*, sicut è contra fideiussor exempti conueniri debet coram ordinario iudi-
4 ce non obstante priuilegio exempti siue debitoris principalis *Spec. de compet. iudicis adit. §.1.vers. sed pone Clericus Guido quæst.562.num.6. Aufrerius de potestate sæculari super Eccles. pers. Reg 4.num.26. vol.tract.14. Minsing.lib.2. obser.5. Bouer.sing.cautio. nu 6.* qua cautela autem exemptione principalis gaudere posit vide infra *l. 2.quæst. 37.nu.* 8.

5 Vtrum vero clerici fideiubere possint & quando, est extra hoc institutum, de quo late *DD.cap.1.& seqq. de fideiussor. Angel. & Fumus in summa verb fideiussor. Barth. l.1.ff si quis in ius vocatus non ierit Francus cap.1.nu.5. de iniuriis.*

6 Similiter quid iuris sit si quis recipiat exemptum in fideiussorem an ex postfacto variare posit vide distinctionem DD. Inter ignorantiam iuris & facti, atque scientiam, *Barth late in l. qui satisdare n.6.& seqq ff. de fideiussorib fol* 09.*col.*4.

7 Postremo notandum est si exempti admissi sint in fideiussorem non erit necessaria illorum excussio in quod fusius apud Vincentium Carocium notatum est *tract. de Excußione bonorum par.2.quæst.39.& seqq* id quod etiam sequenti quæstione obiter attingemus.

QVAESTIO XLVIII.

An edictum de alienatione iudicij mutandi causa facta vendicet sibi locum in exemptis?

SVMMARIVM.

1. *Conclusio affirmatiua.*
2. *Exempti censentur alterius iurisdictionis.*
3. *Clericus dicitur potentior ratione fori.*
4. *Exempti dicuntur eximij & præcellentes.*
5. *Excußio exemptorum non est necessaria.*
Quid in clerico insignis conditionis.
6. *Quid in personis aliter priuilegiatis.*
7. *Res litigiosa facta exemplo non fit de foro exempti.*

Vtique

VTique, Nam ſubiiciens alteri hominem alterius prouinciæ & iuriſdictionis ſi id dolo malo mutandiq; iudicij cauſa faciat incidit in hoc edictum, *l.3.in pr.ff de alienat.iud mutandi cum facto Barth.l.Item §.fin.ff.eodem DD.C. & in decreta* 2
l.eod.tit Diximus autem ſæpe exemptos cenſeri alterius prouinciæ territorij ſiue diœceſis, *quæſt.45. num.5.* A ſimili idem placuit nonnullis in alienatione facta in 3
Clericum quia Clericus potentior habetur ratione ſui fori *Speculat.de ceßio.action.* § *1.n.3.verſ ex proxime dictis Barth.l 1.in fine de alienat.iud.mut.cauſ facta Bald.l.ſtipendia nu.3.C de procurat.* Licet Innocentio aliter viſum ſit, *cap.ex parte vbi Abb.nu.2.de alienat.iudic mutandi cauſ fact.* vide Carocium diſtinguentem *tract.de excußionibus part.2.quæſt.39.nu.4.* puta in ſimplici clerico ſecus vero ſi prædiues ſit aut iuriſdictione vel dignitate decoratus Duennas *Reg.188.n.4.Gomeſ.ad Reg.Cancellar.de ſurrogandis quæſt.7. Clar.tract.de Emphiteuſi qu.22. in fine Cæſar. Contardus ad l. vnicam limit.1.nu 99.C ſi de moment.poſſeſſ.*

Confirmatur noſtra concluſio, quia exempti dicuntur eximij, ac præcipua quadam nota digni, *cap per tuas vbi glo.de maior.& obed. dixi ſupra lib.1. quæſt 1 nu.2.* qui 4 5
proinde cum ſint potentiores excuti non ſolent, *Apoſt.ad Abb.cap.2 de fideiuſſorib.* quod ipſum in alienatione facta in clericum inſigni aliqua conditione decoratum, teſtatur Vincentius Carocius, *d.tract.de excußione bonorum par.2.quæſt.39.n.5.* Idem 6
reſponſum eſt in ſcholare, minore muliere, cum enim eiuſmodi perſonæ ſint plurimum priuilegiatę tam ex iure ſcripto quam ſtatutis ciuitatum ita vt cum eis non ſine magna difficultate litigari poſſit, non erit neceſſaria eorum excuſſio *Marſiliis de fideiuſſoribus n.302.in fine, Carocius d.par.2.quæſt.40.per tot.* eadem de ciuitate obſeruantur, habetur enim inſtar perſonarum potentiorum, quia difficulter eſt conueniendo *Aimo conſ.205.Couard.d l mit 1.n102 Anchar.conſ.vlt.col.3.verſ.Præterea.*

Incidenter inquirendum quid ſi res litigioſa bona fide in exemptum transferatur, an cauſa ad illius iudicem remittetur? minime: qua de re videri poterit papon. in arreſtis *lib.12.tit.2.de vice de litige & choſes litigieuſes, arreſtz.* vide *infra lib.2 qu.16.* 7

QVAESTIO XLIX.

An valeat Exemptio ſurreptitie obtenta?

SVMMARIVM.

1. *Diſtinguendum inter reſcripta gratiæ & iuſtitiæ.*
2. *Exemptio ipſo iure nulla per ſurreptionē.*
3. *Omnia ſunt exprimenda principi.*
4. *Litteræ beneficiales priuilegiorum æquiparantur.*

Q In

1 IN hoc articulo surreptionis, ab omnibus distingui solet inter rescripta iustitiæ & rescripta gratiæ seu priuilegia vt illa surreptione non vitientur ipso iure. Hæc autem quacumque surreptione etiamsi ex simplicitate proueniat ipso iure vitientur *Abb. Fel. & DD. cap. super litteris de Rescript. Iason l qui cum se n. 4. ff. de Re iud. per l. si dubitetur §. ita demum vbi Barth. ff de fideiussor. Doct. Paris. cons. 4. nu. 26. & seq. par. 2. late Menoch. de arbitr. iud. casu 201. & 202 Fel. in repert. vers. surreptio non dolosa vitiat priuilegium.* Idq; etiam est ex mente Rebuffi, qui sic loquitur. *In praxi beneficiorum par. 1. tit. differentiæ inter rescripta*, &c.

2 Rescriptum seu priuilegium exemptionis si per surreptionem obtineatur, an sit ipso iure nullum? videtur quod sic ad instar rescripti Auocatorij quod surreptione ipso iure nullum est, quia iudici hic autem Episcopo fit contumelia eo quod euocatur aut eximitur quis ab eius iurisdictione sine sua culpa DD. cap. ex litteris de officio deleg. Fel. cap. ad audientiam 2. fallent. Decima de rescript. Franc. cap. 1. de litiscont. in 6. ita ille. Quod postmodum alij plurimi confirmarunt. *Ant. Milis in repert. verb. priuilegium redditur fol. 372 & verb. priuilegio fol. eod. item verb Gratia siue sit indulgentia fol. 179. Bonacurso in praxi tit. de impedim. quæ contra rescripta.*

3 Vnde omnia exprimenda sunt & de omni eo facienda est mentio quod Principem ad aliter atq aliter concedendum mouere posset, *c. constitutus de rescript. c. super litteris c. postulasti c. in nostra vbi Abb. & Fel. late de Rescr. not. in c. dudum de præbend. in 6.* Id quod & alibi tradidimus dum probauimus quod in impetratione rescriptorum iustitiæ aduersus exemptos facienda sit mentio exemptionis *infra li. 2. q. 3.*

4 Confirmatur ex traditis per Mandosium & Doctores ab eo allegatos asserentes, priuilegia & litteras beneficiales quoad nullitatem ex surreptionis vitio inducendam parificari *Innocen. c. cum dilecti de rescript. Abb. c. ad audientiam 2. n. 14. vers. quod autem dixi in litteris impetratis ad beneficia de rescript. vbi etiam Doctores, & ita in speciem decidit Rota prout dec. Guido ben 87. incip. fuit tantum 19 Decembris Mandosius in signatura gratiæ tit. protonotarij col. 4 sub finem*, exemptionum autem priuilegia iuris odiosi censeri, supra satis à nobis traditum est *lib. 1. cap. 4.*

QVAESTIO L.

An & quatenus Concilium Tridentinum censeatur derogare Exemptionibus,

SVMMARIVM.

1. *A quo tempore incipiat ligare Concilium.*
2. *Quid si dubitetur de mente Pontificis.*
3. *Viciniores præsumuntur citius scire constitutio-*

stitutiones Principum. Lex non ligat nisi duobus post publicationem mensibus.
4. Promulgatio de essentia legis & quare in dubio recepta præsumitur.
5. Lex in curia promulgata an liget Prouinciales. Iusta ignorantia excusat.
6. 7. De Stylo Romano lex in curia promulgata ligat omnes, Regulæ Cancellariæ ligant omnes.
7. De iure requiritur publicatio in prouinciis secus de stylo.
8. Lex non recepta an liget.
9. Lex promulgari videtur cum conditione si recipiatur.
10. Videtur suspensus esse tantisper effectus legis.
11. Iusta causa excusat ab obseruatione legis.
12. Lex non præsumitur recepta.
13. Quid si non recipiatur per ignorantiam.
14. 15. Desuetudo legis.
16. Lex Papæ eneruatur quam Prouinciales ignorant.
17. An sint paria legem reuocari vel non recipi?
18. Semel extinctum non reuiuiscit.
19. Rescriptum ipso iure nullum, & validum sed elidibile differunt.
20. Concilium Trid. quo ad mores non receptum censetur esse in suspenso.
21. Lex ob ignorantiam non recepta ligat statim habita scientia.
22. Obligenturne omnes ad obseruantiam Concil. Trid.
23. Pontificis est interpretari Conc. Trid.
24. Concilij Trid. leges non ligant probabiliter ignorantes.
25. Ignorantia excusat à pœna legis.
26. Constitutiones reformatoriæ Conc. Trid. non obligant vbi non sunt receptæ.
26. Quanto tempore tollatur lex.
27. Bullæ ligant Prouinciales quamuis non publicentur, secus si non recipiantur.
28. Excipitur Cœna Domini.
29. Concilium pro parte receptum pro parte ligat.
30. Quatenus posteriores constitutiones derogent Concilio Trid.
31 32. Papa solus derogare potest Concilio.
33. In derogatione requiritur specifica mentio.
34. Fallit nisi derogetur ex certa scientia.
35. Quando id fieri censeatur.
36. Constitutio papalis an allegari debeat in iudicio.
37. Constitutio notoria non est allegenda.
38. An instar consuetudinis notoriæ.
39. Constitutiones papales an afficiant regna temporalia.
40. Auctoritas Regum & Pontificis non est miscenda & confundenda.
41. Pontifex quatenus auctoritatem habet in Principes sæculares.

Ardua hæc est quæstio: ad cuius explicationem resolutionemq; priusquam veniamus, non erit abs re si interiiciantur aliquot quæstiones non minus vtiles, quam scitu pernecessariæ. Quarum prima sit, à quo tempore incipiat ligare Constitutio, lex, seu Concilium. 1

Dico 1. Constitutionem non ligare ante lapsum temporis constituti à legislatore expresse volentis legem non ligare ante lapsum certi temporis sed tantisper esse in suspen-

ſuſpenſo *glo. Franc. in data ſexti decret. n. 11. & ſeq. vbi DD. late Menoch. de arbitr. iudic.*
caſu 185. per tot. Botteius tract. de ſinodo art. 3. concl. 1. n. 1. & ſeq. Doct e Guynoer. ad prag.
ſanctionem tit. de concluſione Eccleſiæ Gallicanæ §. nos igitur glo. verſ. publicatione, id e-
nim plane à voluntate legislatoris pendet qui ſi velit legem ſtatim à publicatione
ligare vireſve ſortiri ligabuntur confeſtim, non modo ſcientes legis promulgatio-
nem *c. cum ſingula de præbend. in 6. glo. Clem. 2. in verb. ex tunc de hæreticis Franc. d. n. 11.*
& ſeq. ſed etiam ignorantes iuſta & excuſabili ignorantia quo ad irritationem actus
licet tamen non quo ad pœnam ſeu peccatum, *Abb. cap. 2. n. 7. de conſtit. vt Felin. &*
alij glo. in d. Clem. 2. & in data ſexti decretal. Puteus deciſ. 281. li. 1. Guimer. d. glo. in verb.
publicatione.

2 Secunda quæſtio, ſi ſit dubium, ligabitur ne ante duos menſes poſt publicatio-
nem? Diſtinguendum eſt, ſi ſit lex inferioris à principe ſtatim incipiet ligare ſubdi-
tos à tempore ſcientiæ *Fel. Abb. dec. & DD. d. cap. 2. de conſt.* ita intelligendus eſt
Guimer. *ad pragmat. ſanct. tit. de concubinariis in pr. in glo. verb. duos menſes*, nullo e-
nim iure cauetur quod vinculum legis inferioris à principe differatur, ergo non
eſt id dicendum, erubeſcimus enim ſine lege loqui *cap. conſuluiſti 2. qu. 4. §. conſidere-*
mus Auth. de triente & ſemiſſe l. illam C. de collat. ad præſumendum autem ſcientiam
3 hoc in caſu tempus eſt arbitrarium, ita quod viciniores præſumantur citius aliis id
ſciuiſſe. *Abb. d. cap. 2. n. 8. arg. cap. quoſdam cap. quanto de præſumpt.* Si vero ſit lex veri
Principis, non videbitur ligare ſubditos etiam ſcientes illius promulgationem ante
lapſum duorum menſium, velut contra Panormitanum, Imolam, Felinum, & Hie-
ronymum à Sorbo Capuccinum, qui dicit eſſe communem opinionem, *in annotatio-*
nibus ad Bullam de largitione munerum in compendio priuilegiorum minorum &c. fol. 198.
Concludit inſignis Nauarrus ſequendo gloſſam *in data ſexti* Antoninum & Decium
in d. cap. 2. vbi Nauar. in 1. & 2. lect. Decium *cap. 1. n. 19. de poſt prælat.* inquiens quod per
Authenticam diſpoſitum reperitur leges non ligare niſi duobus poſt promulga-
tionem menſibus. *Auth. vt factæ nouæ conſtitut. collat.* 5. tum quia dilatio duorum
menſium conceditur non modo vt legis promulgatio omnibus innoteſcat, ſed et-
iam ratione paritatis, ne vnum incipiat ligare ante alium, quod foret occaſio rixa-
rum & imparitatis ſubditorum *Paulus de Leaſar. in proœm. Clement. §. nunc igitur n.* 41.
4 tum quia quemadmodum ſcientia legis latæ non ligat ante illius promulgationem
ex quo promulgatio perhibeatur eſſe de eſſentia legis quamuis conciliaris, vt nota-
uit Decius contra Panormitanum *d. cap. 2. S. Thomas in 1. 2. quæſt. 90. art. 4.* ita pari
ratione ſcientia legis promulgatæ ligare non debet donec lapſum ſit tempus duo-
rum menſium conſtitutum pariformiter omnibus ad ligandum. Vtrum autem
conſtitutio, in dubio recepta præſumatur tradidimus infra *lib. 4. quæſt. 66.*
5 Tertio, vtrum lex promulgata in Curia Principis liget prouinciales ſeu ſubditos
in prouinciis degentes poſt duos menſes à tempore publicationis factæ in Curia

Prin-

Principis? Pro negatiua est expressa Authentica, statuens quod lex noua non obliget prouinciales nisi post duos menses à publicatione in eorum prouinciis facta *d. Auth. vt factæ nouæ constit. Io. Andr. super data sexti*, iure autem Canonico nihil è contra dispositum est, ergo sequendum ius ciuile, *cap. 1. de noui oper. nunt. vbi DD.* Secundo non desunt Constitutiones etiam factæ in concilio generali quas Pontifices non voluerunt ligare ante publicationem factam à prælatis *cap. cum infirmitas de pœnit. & in Conc. Trid. sess. 24. cap. 1. de Reform.* videretur enim durum quod variæ Bullæ & constitutiones quæ quotidie emanant, ligarent post duos menses in extremo orbe habitantes. Tertio facit authoritas Caietani in curia versati qui sic scribit. Quod si Romæ noua lex promulgatur & nec curia ipsa curat vt promulgatio ad Ecclesias Cathedrales perueniat, nec prælati qui ibi sunt insinuant suis Ecclesiis accusari nec apud Deum nec apud homines ignorantiæ possunt absentes nescij, ita ille *in 1. 2. quæst. 90. art. 4.*

Quarto, æquitas iuris quæ iuste ignorantes excusat à lege & pœna legis, *cap. 2. de constit. cap. proposuisti dist. 82. v. infra quæst. 7. vers. Nihilominus.* Pro affirmatiua autem quam praxis seruat, imprimis stat autoritas glossæ *in data sexti*, sequeretur enim quod sextus decretalium non haberet vim legis variis in prouinciis, in quibus nec publicatus vnquam fuit.

Secundo, consuetudo & stylus vrbis habet quod iudices Romani iudicent secundum constitutiones papales promulgatas in locis consuetis, qui stylus habet vim legis, *cap. quam graui de crimine falsi præses in loco à stylo.* Imo multi Episcopi residentes in suis Episcopatibus curant sibi adferri nouas quascunque extrauagantes iuxta quas ad instar iudicum Romanorum causas in suis diœcesibus decidunt, nec male, stylus enim & consuetudo Rom. curiæ obseruanda est etiam in aliis locis inferioribus *Spec. de appellat. § officio n. 14. Fel. cap. quoniam §. porro vt lite non contest. Gomes. in proœm. reg. Cancell. quæst. 2. Menoch. consil. 257. n. 52. & seq. lib. 3 per tex. cap. sui inst. de satisdat. Grauat. ad vestrium lib. 5. cap. 3. n. 6.* 6

Tertio, Regulæ Cancellariæ ligant in Francia, ac vbiuis terrarum, quæ tamen non publicantur extra curiam *Cassador. const. 10. viso processu col. 5. Capell. Tholos. decis. 444. incip. Item fuit quæsitum*; licet vt faciant ius extra curiam debent impetrari à Papa vel Vicecancellario, & produci in actis, alias non ligarent & sententia lata vigore earum esset nulla, vt plena manu ostendit Ioannes à Chokier frater meus in Rub. Regularum Cancellariæ, cuius commentaria propediem Deo fauente edentur.

Quarto, vrget quod S. Thomas dicit *d. 1. 2. quæst. 90. art. 4.* quod subditi absentes à legis promulgatione obligantur, quia illa deuenit vel verisimiliter deuenire potest in eorum notitiam.

Postremo, pro hac conclusione multa adfert Gregorius Branden. super concordatis inter S. sedem & nationem Germanicam *quæst. 2. num. 9. quæst. 4. num. 4. & seq.*

& seqq. Io. Monachus cap. in generali de Reg. iur. in 6. Imol. in proœm. Clem. Berous cap. cognoscentes n.49 & seq. de const. Menochius, de arbitr. iud. quæst 185. n.8. & seq. vbi hac quæstio exacte discutitur.

7 Certe, in hoc conflictu opinionum, prior opinio negatiua in iure videtur magis fundata, quæ maxime obtinet in legibus sæcularibus, at vero posterior in vsu & praxi Romana receptior est & proinde in iudicando sequenda. Conditori enim Canonum velut summo Pontifici & Christi vicario subiecta est omnis creatura cap. *decreto 2. quæst.6.* vnde Nicolaus Papa ad clerum Constantinop. Si, inquit,
„ decreta Rom Pontificum non habetis, de neglectu & incuria estis redarguendi, si
„ vero habetis & non obseruatis de temeritate estis corripiendi & increpandi, *cap. si*
„ *decreta. dist.20. late Gregor Sayrus in Thesauro Theol. moralis par.1. lib.1. cap.18 nu.31. & 33.* vbi probat affixiones seu publicationes factas in valuis S. Petri ligare per totum orbem in foro contentioso, licet in foro conscientiæ aliud sit *Angel. in summa verb. excommunicatio 7. casu vlt. num.3* Et ita sacra congregatio respondit Episcopo Leodiensi Concilium Trid. ligare Leodienses, licet ibi necdum tunc per Episcopum fuisset publicatum *Sac. cong. in declarat. Concilij Trid. in fine fol.143.* Nec in hac conclusione est aliquid iniquum vel durum, nam præsupposita veritate eiusdem prouinciales non obligantur ante tempus quod vir bonus seu iudex arbitrabitur esse sufficiens, vt illi de quibus quæritur sciant promulgationem, attenta distantia prouinciæ, habitantium Romæ & venientium ad eam & redeuntium ab ea *late Menoch. d. casu 185.* Nec remoratur Caietanus quia is nescios excusat tantum, non autem eos qui scire possunt aut debent, paria enim sunt scire aut scire debere *l. quid te ff. si cert pet.*

8 Quarta quæstio, An lex non recepta liget? Quod liget, mordicus affirmat, ac probare variis auctoritatibus putat, Georgius Branden. in concordat. Germanicæ nationis *quæst.3 & 4.* Verum ego libentius adhæreo pio illi & magno Nauarro, *In manuali cap 23. n.40. & 41. & 62. vers. decimo & in cons.1. n.23. de constit. & tract. de vsuris quæst.7. tom.1. vbi disputat de extrauagante non recepta & tract. de oratione ca. 22. num 98.* Quem plurimi alij non minimæ etiam auctoritatis sequuntur, *Flaminius de confidentiis quæst.11. n.19. & seqq.* vbi dicit quod legi non receptæ possit contrauenire absque metu pœnæ *per tex cap. de libellis vbi glo dist.20 Barth. l. vlt. §. sed cum antiquitus C de curat. Furiosi glo. & DD. ca.1. de Treuga & pace. Petrus Gregorij Syntag iuris lib.17. n.30. late Aufrer. rep. cap.1 not.10. de offic. ord. Rebuffus super concordat. Rubr. de coll. §. præfatiq; ordinarij,* vbi dicit quod Galli non receperunt constitutiones Bursales Papæ *Menoch. lib.2. præsumpt.2. per tot. cap. in istis §. leges dist.4. vbi Dominic. Fel. in c.1. num.12. vers. intellige 4. & num.13 vers. considera secundo de Treuga & pace.* Ratio est
9 quia lex promulgata videtur cum conditione si recipiatur saltem per maiorem partem, *Nauarr. in Manuali c.23. n.41. Dom. Fel. vbi supra* estq; id de mente sancti Augustini

gustini libro de vera religione his verbis, Instituuntur cum promulgatione, firman-
tur, cum moribus vtentium approbantur, sicut enim moribus vtentium contrariũ
nonnullæ leges hodie abrogatæ sunt, ita moribus vtentium ipsæ leges confirman-
tur &c Vnde illud Thelesphori Papę, quo decreuit vt clerici generaliter à quinqua-
gesima ieiunandi propositum susciperent, quia moribus vtentium approbatum
non est, aliter agentes transgressionis reos nõ arguit. Ita tex *ca. in istis §. leges dist. 4.*
Secundo qui tenent peccare illos qui non seruant à principe legem iuste pro- 10
mulgatam, confitentur tamen, quod si ea non seruetur seu non recipiatur, vidente
& conniuente superiore, quod talis superior videatur effectum legis suspendere vel
tollere *per glo sing. d. c. 1. vbi Abb. Felin. & alij de Treuga & pace.* Tertio iustam quis vi-
detur habere causam non seruandi legem quam ab aliis non seruari nec cœptam
seruari videt. Cum enim lex respiciat vtilitatem communem non videtur legisla-
tor vnum aut alterum alligare legi quam alij consubditi non seruant nec seruare
incipiunt, iusta autem quæuis causa excusationem præbet non seruatę legis huma- 11
næ. *Nauarr. in Manuali d. cap. 23 nu 43. Archid. in c. vtinam dist. 76. S. Thomas 1. 2 quæst.*
96. art. 6. & 2. 2. quæst. 147 art. 3. arg. cap erit autem lex dist 4.
Postremo eandem conclusionem late confirmat Menoch. in suis præsumptioni- 12
bus, *lib. 2 præs. 2 per tot.* his verbis. Non certe satis est leges fuisse à legumlatoribus
conditas & promulgata nisi & ciues ipsi eas recipiant ac vsu comprobent: nam si
non recipiantur, nec præsentes, nec futuros ciues suo adstringunt vinculo quemad-
modum omnium est sententia in c. 1 De Treuga &c. Dubitari autem (inquit) sæpe
contingit, an posteaquam promulgata est, præsumatur vsu hominum recepta &
comprobata Qua in re vna cum Socino Iun. *cons. 32. num. 47. lib 3* existimarem, non
præsumi vsu fuisse receptam, quandoquidem vsu recipi est quid facti quod non
præsumitur, *l. in Bello §. factæ ff. de Captiuis Menoch lib 6 præs. 34.* nec aduersatur au-
ctoritas Decij *cons. 649 n. 10. Curtij Iun. cons 129 num 12. Gosadini cons. 16. nu. 16* qui
videntur sentire leges promulgatas præsumi pariter vsu receptas; quia ipsi sine lege
sine ratione sine auctoritate loquuntur Nec ad rem facit quod inquit Gosadinus,
legem semper esse in viridi obseruantia, *l. Arrian. §. cunctis C. de Hæreticis, adde ad*
hunc Articulum not. infra lib. 4. q. 66. Barth. l. certa forma nu. 11 C de iure fisci lib. 10. id
enim ita verum, si in principio fuerit recepta, quo casu adhuc in præsentiarum prę-
sumitur recepta esse ac in viridi obseruantia *late Socin. d cons. 32. 47. Menoch d. præ-*
sump. 2. qua de re infra *lib. 4 quæst 66.*
Quinta quęstio, An lex non recepta ab eam ignorantibus ita eneruetur sicut non 13
recepta ab eam scientibus? Pro negatiua, scilicet quod lex non eneruetur, si igno-
rantes eam non recipiant, est quod desuetudo legis non oriatur si casus ei con- 14
trarius non occurrat, *Ioan. Andr. cap. Ioannes de Clerico coniugato late Felin. d*
cap. 1. numer. 10. de Treuga. Cum autem ignoratur lex non videtur occurrere
casus

casus in quo ea sit vtendum, Item non recipientes vel obseruantes legem eo quod ignorant non intendunt eam tollere, actus enim agentium non operatur vltra intentionem, nec voluntas fertur in incognitum, *l. non omniũ ff si cert. pet. ca. fin. de prab. in 6* At vero pro contraria sententia, nempe quod par sit, siue lex per ignorantes non recipiatur, siue per scientes, stat vrgens ratio, quod iustior sit causa non obseruantium legem per ignorantiam, quam eorum qui scienter nolunt eam admittere: Præterea, ratio enim, lex non recepta non ligat, de quo affatim præcedenti quæstiuncula dictum est, tam viget in ignorantibus quam scientibus. Nempe quod non sit vsu confirmata, *arg. l. de quibus ff de legib. DD in præcedenti loco.*

15 Ad argumentum contrarium respondemus quod desuetudo quidem seu non vsus legis ignoratæ sine contrauentione non tollit legem ignoratam, sicut in Hermaphrodito qui etsi non nascatur intra annos mille Nihilominus tamen stabit vigebitq; ratio legis quæritur ff. de statu hom. At negamus quod omnis vsus legis ignoratæ sit absque contrauentione ipsius, & proinde negandum quod non tollatur per
16 desuetudinem ignorantium & vtentium contra illam occurrentibus casibus. Vnde fit quod lex Papæ ignorata per omnes homines alicuius prouinciæ vel maiorem partem eorum qui ea non sunt vsi tempore in id sufficienti contraueniendo ei in casibus occurrentibus censetur eneruata quo ad illam. *Nauar. cons. 1. nu. 27. vers. ex quo sequitur de constit.*

17 Sexta quæstio, An sint paria legem à legislatore reuocari vel à subsiditis non recipi? Minime, quia non sunt paria legem esse latam & promulgatam, & conditionem ne liget nisi recepta sit, & legem non esse latam nec promulgatam. Ratio est quia lex nondum recepta potest ex post facto mutata subditorum voluntate sine a-
18 liqua alia promulgatione recipi, quia vis eius & substantia durat licet sit in suspenso, At vero si reuocetur opus esset iterata promulgatione, Semel enim extinctum reuiuiscere non potest nisi Autor potens à nouo illud idem producat *l. qui res §. aream*
19 *ff. de solut. cap. quam periculosum, vbi glo. 7. quæst. 1.* Simile est non esse paria rescriptum esse ipso iure nullum vel esse validum sed elidibile per exceptionem, *c. 1. de Rescript. in 6. cap. cœterum extr. eod.* illud enim nequidem aduersario tacente seu non opponente vires non assumit sed remanet inutile, *glo. communiter recepta d. c. 1.* Hoc vero iuxta communem, parte non opponente valet, *DD. d. cap. cœterum & cap. ex tenore de rescript. Nauarr. d. cons. 1. n. 28.*

20 Vnde sequitur, leges Concilij Trid. nouum ius inducentes non censeri periisse aut reuocatas licet in quibusdam prouinciis non sint receptę sed quadantenus tantum suspensas esse statim vires sortituras ac prouinciæ eas receperint *Nauarrus d. cons. 1. num. 29.*

21 Sequitur secundo, legem quę non est recepta in aliqua terra ob ignorantiam eius simul ac habita eius scientia recepta fuerit perinde ligaturam eos qui terram il-

lam incolunt, ac si à principio fuisset recepta quo ad actus prædictam scientiam & receptionem consecuturos *Nauarr.d.n.29 vers.2.*

Quæstio septima, Sintne omnes obligati in foro conscietiæ ad obseruanda decreta Concilij Trid. quæ ad mores & reformationem spectant cum apud eos non fuit promulgata ab ordinariis nec synodaliter in vniuersa prouincia recepta? articulus hic arduus est & difficilis, ideoq; cautius in eo procedendum, sequendo auctoritatem & vestigia insignis & docti Nauar. *Cons.1.q.8.de constit.* Ratio dubitandi (inquit) est, quia Conc. Trid. iubet omnia publicari, adeo quod nulla specialior potest esse ratio in vno articulo Conc. Trid; quam in alio, vt est sess.24.c.1 de Refor. cuius ratio videtur militare in omnibus aliis. Deinde lex promulgata non tamen confirmata obseruatione, non obligat, vt dictum est *quæst.2.&3.* minus videtur obligare, quæ ab ordinario neque est recepta, neque promulgata, neque obseruata. Præterea, videmus vniuersales leges diuersimode obseruari, imo quosdam omnino non obseruari, vt est in ieiuniis festis diebus, &c. Itaque respondeo cum eodem Nauarro *d.qu.8 nu.32* determinationem huius quæstionis relinquendam esse summo Pontifici, seu sacræ Congregationi, cuius est propria leges, priuilegia, seu Concilia interpretari *per not. late infra à nobis lib.2. qu.13.* tum quia, Pontifex sibi Bulla confirmatoria eiusdem Concilij interpretationem reseruauit. *Pius 4. Anno 1564.15. Kal. Aug. Anno eius 5.* tum quia, glossa vltima in data sexti, dixit quod quæstio de tempore à quo incipiat ligare noua constitutio, requirat declarationem summi Pontif. 22 23

Nihilominus tamen, salua interpretatione summi Pontificis, dico primo, ex Nauarro *d.n.32.vers.4.* quod constitutiones Conc. Trid nouæ, siue quę ius nouum induxerunt, non ligant, v.g Polonos in Polonia degentes qui eas ignorant probabiliter *Nauarr.in Manuali cap 23 nu. 25 per cap. turbatur nauicula §. notandum 1. qu.4.c.2. de const. vbi DD.l.magna vbi DD.de verb.sign. Alex cons.1.col.4.vol.2 Nauar d.cons.1.n.1.& seq.de constit.* Ignorantia enim non modo facti, sed iuris excusat ab omni pœna extra ordinaria *v.Nauar.cons.10 n.4 & seqq.de sepult.Sair.tract.sup.cit.* 24 25

Dico 2. ex eodem Nauarro *d.vers.4.* quod dictæ constitutiones Conc. Trid. non ligant eos qui eas sciunt, non quidem ea ratione, quod illæ non sunt promulgatæ, sed eo quod non sunt receptæ à principio, neque per decennium postea. Rationes sunt quas suprascripsi *qu 4.& 5.* adieci per decennium postea, quia ad tollendum vires legis humanæ nondum receptæ, sufficit tempus decem annorum si vero fuerit lex Canonica recepta opus sunt 40. anni *Calder. & Imo.cap.1.de Treuga. Nauarr. cons.28.num.2.de statu monach.* 26

Dico tertio ex eodem. *quæstion.9.cons.1 de constit.* quod Bullæ Pontificum v g. de pœnis non legentium horas, de confidentiis, censibus, cambiis, cœnæ Domini, &c. publicatæ Romæ ligent prouinciales, v.g. Polonos scientes eas Romæ esse publicatas, quod etiam ipse Caietanus præsupponit, dum socium excusat *dixi sup.qu.3.* 27

R adeo

adeo quod prouinciales ex defectu promulgationis non excuſentur, licet ex defe-
ctu receptionis excuſari poſſint, vt dictum eſt partim quęſt.3 partim qu.5. *Nauar. d*
28 *quæſt.9.n.33.* Qua in re notandum tamen, quod raro erit locus excuſationi quo ad
Bullam cęnę; cum enim quotannis repetatur ac proceſſus Bullę iſtius feratur potius
in modum præcepti, quam legis, ac ſententia excommunicationis feratur contra
eos quos Papa ſcit nolle eius mandata recipere, non poteſt dici quod ea feratur ſub
conditione ſi acceptetur, prout nec eidem Bullæ accommodari quæ quotannis re-
petitur quæ ſuperius de lege non recepta dicta ſunt. *Nauarr. d.num.33. vide infra*
num 35.

29 Dico quarto legem, Concilium, ſeu conſtitutionem pro parte tantum receptam pro ea tantum parte quæ recepta eſt ligare, pro alia vero minime *Nauar. in Manuali c.23.n.62 verſ.10. quod ſicut lex & conſ 4 num.1. de celebr. miſſar. & conſ.4.n.4 de iniuriis vti dicit quod pœna non debeatur ante ſententiam, quia lex non aliter recepta eſt.*

30 Quæſtio octaua, An & quando poſteriores Papæ conſtitutiones cenſeantur derogare Concilio Tridentino?

31 Dico primo, Papam pro libitu ſuæ voluntatis derogare, abrogare, reuocare poſſe conſtitutiones Concilij generalis, quæ fidem non concernunt, aut vniuerſalem ſtatum Eccleſiæ, pendent enim omnia concilia ab auctoritate pontificis in iisq; ſemper eius auctoritas excepta cenſetur, *cap ſignificaſti de elect. glo cap ſi periculum de elect. in 6. Abb cap. ex geſtis de clericis non reſid glo. cap ſtatutum de Reſcript. in 6 cap ad monaſt. vbi glo. ver abdicatio de ſtatu regular. ca poſt. translationem de Renunt. hoſtienſ. in ſumma de diſpenſat. §. verſ. aliqui etiam dicunt. Anton. de Roſellis tract. de conſ. Rubr. Qualis in cauſis nu.8. & paßim vbique. Borgaſius tract. de irregularit. part.3. Tit de diſpenſatione Concilij generalis num.6. & ſeqq. Felin. in repert. verb. ſententia Papæ fol.119. calum.4.*

32 Dico ſecundo, ſolius eſſe Papæ derogare Conciliis *Fel. ca 1 n.24. & 25. de conſt.* qui tamen difficilius contra ea diſpenſare ſolet, ex quo ſunt maiori & firmiori auctoritate roborata. *tex cap. poſt translationem, ibi alioqui cum durum de Renunt. ca. ex parte de Capell Monach. Rom. conſ. 327.n.6.* Imo, ſibi ipſi iniuriam facere dicitur cum decreta ſua aut prædeceſſorum interuertit *text. c. ſi ea 25.q.2. ca. quod vero eodem tit. & cap. inſtitutionis Rom vbi ſupra n.4. cap. Iuſtitiæ 25. quæſt.1. Boer. de poteſt. legati à latere n.55. & ſeqq.* adeo quod eiuſmodi diſpenſatio ſeu derogatio, niſi de enixa eius voluntate conſtet ſurreptitia præſumatur *Marſiliis ſing 8.*

33 Dico tertio requiri ſpecificam mentionem & derogationem Concilij alioquin gratia cenſebitur ſurreptitia *glo. cap. ex parte verb. de quo nulla mentio de Capell. Monach. late Anton. Milis in repert. verb. Gratia facta contra generale Concilium an cenſeatur Felin. cap. nonnulli numer.2. & 3. de Reſcript. dixi ſupra cap.12. numer.5.* maxi-

me

ne si gratia facta sit ad preces & postulationem alicuius tum enim taciturnitas eius quod principem difficiliorem reddit ad concedendum inficere solet rescriptum si sit gratiosum ipso iure; si vero ad lites ope exceptionis, *cap. postulasti in verb. de leui non scribimus de Rescript. cap. cum adeo, cap. si proponente eodem Rom. d. cons. 327. n. 2. dixi hoc eodem capite quæst. 6.*

Quæ tamen conclusio temperanda est, nisi eiusmodi concessio emanauerit motu proprio, vel ex certa scientia, cuius clausulæ magna vis varijq; effectus, *vide ca. si motu proprio vbi DD. de præbend. in 6. late Rom. d. cons. 37. n. 9. & seqq.* 34

Tunc autem censetur Papa aliquid concessisse ex certa scientia, vel cum ipse hoc exprimit in rescripto *glo. Clem. & si principalis de rescr. & in cap. statutum verb. litterarum eod. in 6. per l. Idem vlp. ff. de excus. tut.* aut cum in rescripto apponit verbo priuilegij vel Concilij cui vult derogare, *cap. penult. de confirmat. vtili vel inutili vbi DD. glo. cap. Pastoralis §. præterea super verb. ex certa scientia de offic. deleg.* aut quando dicit se id fecisse cum causæ cognitione, *gloss. d. § præterea Roman. d. cons. 327. n. 7 & 8.* qua de re memini me quædam superius tradidisse quæ videri poterunt *lib. 1. cap. 11.* 35

An autem & quatenus Concilium seu quæuis alia constitutio Papalis allegan- 36 da sit, reproducendaq; apud acta, non immerito dubitari posset. Paucis videtur quod constitutio Papalis sit alleganda & probanda, ad instar extrauagantis quæ reproduci debet apud acta *Alexand. & DD. l. cum pro latis ff. de re iud. Fel. cap. Pastoralis num. 4. de fide Instr. Cassador. super reg. Cancell. dec. 7. num. 8. & dec. 12. columm. 1.* legem enim extrauagantem quilibet ignorare præsumitur *Baldus l. leges sacratissima C. de legibus, Alciat. de Præs. Reg. 3. præsumpt. 31. in fine, Menoch. libr. 2. præs. 3. num. 11.* E contra vero, quod non sit necesse decidit in materia Aegidianæ Rota caputa q. 442. Constitutio enim quæ est multum nota in curia non est necessario reproducenda *Felin. cap. 1. num. 12. vers. secundus casus de re iud. & d. cap. Pastoralis num. 7. Cassador. de pensionibus dec. 2. num. 6. cum adductis per Guilielmum Mainerum in l. res iudicata num. 33. ff. de Reg. Iuris. Mandosius ad reg. Cancell. 28.* Idem in Aegidiana decidit Cæsar Contardus Aduocatus Rom. *ad l. vnicam quæst. 2. ad Aegidianam C. si à moment. possess. fol. 326. impressionis Venetæ vide supra num. 28.*

Itaque concludendum est, constitutionem multum notoriam non esse opus allegare, at vero non notoriam opus esse, qua in re inseruient quæ inferius de notoria exemptione notauimus, ad quarum lectionem ne actum agamus satis sit lectorem relegare, *libr. 2. quæst. 6. num. 23. vsque ad num. 34.* 37

Similiter quæ traduntur à Doctoribus consuetudinem notoriam non opus esse 38 alegare, aut probare, quem articulum præter cæteros Colerus longe lateq; persecutus est. *De processibus exemptiuis part. 1. cap. 3. num. 54. fol. 109. DD. in l. vnica*

C. vt quæ desunt aduoc. part. iudex suppleat. Item quod iudex sequi debeat statutum in iudicando etiamsi non fuerit apud acta reproductum, qua in re etiam non insisto *v. Bald. d. l. vnica.*

39 Vtrum autem extrauagantes & constitutiones Papales seruandæ sint in regnis quo ad temporalia Dominio Ecclesiæ temporali non subiectis, vtramq; in partem late disputatur à Nauarro *in cap. nouit de Iudic.* Pro parte quidem negante in 3. notabili; pro affirmante vero in 6. notat. Paucis, quatenus sunt Iuris naturalis vel etiam diuini declaratoriæ, aut animæ præiudicium, seu spiritualia concernentes, ab omnibus sine discrimine sunt obseruandæ *Nauar. in comment. de vsuris n. 106. quæst. 5. ad extrauag. Pij V. vers. omissa tamen; & cons. 1. de foro compet. vbi late Franc. cap. 2. nu. 5. & 6. de arbitr. in 6.* At vero, si non feruntur circa spiritualia, neque circa ea quæ concernunt animæ periculum, vel religionem Christianam, sed circa alia mere temporalia, & profana, eo casu constitutiones in foro Canonico tantum obseruabuntur, non autem in foro sæculari *Nauarr. d. num. 106. vers. secundo in verbis tum quia glossa per text. & gloss. in cap. 2. de arbit. in 6. & gloss. cap. cum contingat de iureiurand.* Quia in eiusmodi mere profanis non est mens Pontificis turbandi Iurisdictionem Regum in temporali Dominio sibi non subiectorum *Nauarr. fuse d. notab. 3.* Neque etiam id posset, vti docte tradit Francus *d. cap. 2. n. 5. & 6.* Nam vt inquit Poëta, diuisum Imperium cum Ioue Cæsar habet *late Nauarr. d. notab. 3. num. 23. & seqq.* Idq; nisi deficiat lex ciuilis, si enim deficiente lege recurri solet ad consuetudinem, longe magis ad Pontificiam constitutionem recurri debet, *Franc. d. num. 5. vers. 5. vbi deficit lex ciuilis:* sed cum modo, quem dixi.

40 Neque enim confundenda est auctoritas Pontificum, & Regum, cum alioquin turbarentur regna, prouinciæ, & clerus ipse, vt loquitur Ioan. Gerson *in tract. de Potestate Ecclesiast.* quod accidit ex ignorantia distinctionis potestatis quæ est in S. Pontifice, & quæ à Deo & ab hominibus concessa est & addita.

41 Suis enim terminis ita potestas Ecclesiastica coërcere se debet, vt meminerit sæcularem potestatem etiam apud infideles sua propria habere iura, suas dignitates, suas leges, sua iudicia, de quibus se occupare Ecclesiastica potestas non præsumat vel vsurpet (verba sunt Gersonis) nisi dum redundat abusus potestatis sæcularis in expugnationem fidei & blasphemiam Creatoris, & in manifestam potestatis Ecclesiasticæ iniuriam: tunc enim Ecclesiastica potestas habet Dominium regitiuum, directiuum, regulatiuum & ordinatiuum, qua de latius scribit Pet. Gregorij *lib. 7. de Repub. cap. 2. per tot.* Illustrissimus Cardinalis Bellarminus, alijq; quamplurimi qui latum huius materiæ campum ad sudorem vsque percurrerunt. Nos alioversum pedem transferemus.

* * *
*

PARS

PARS SECVNDA,

Complectens materias iudiciales.

QVAESTIO PRIMA.

Episcopus an sedere pro tribunali possit in quouis loco suæ diœcesis etiam exempto?

SVMMARIVM.

1. *Sicut Pontifex est diœcesanus totius orbis ita Episcopus suæ diœcesis.*

2. 3. 4. 5. *Sedere pro tribunali potest quouis in loco, non tamen exempto.*

7. 8. *Nec exercet Pontificalia in loco exempto.*

9. *Officialis habens certum tribunal, tenetur reddere iura.*

10. *Fallit nisi sit in comitatu Episcopi.*

11. *Item ex rationabili aliqua causa.*

QVEMADMODVM Pontifex dicitur esse Episcopus siue diœce- 1
sanus totius orbis, *Troilus tract. de Canonisat. Sanctorum §. sequitur*
seruandum num. 28. & 29. tex. cap. Cuncta per mundum 9. quæst. 3.
Ita etiam Episcopus in assignato sibi Episcopatu siue diœcesi, 2
quæ ideo dicitur territorium esse Episcopi siue Parochia, quod
omnes Ecclesiæ locave illius iurisdictioni curæ & spirituali eius
potestati subiiciantur, *cap. Cum contingat de foro compet. cap. Cum*
Episcopus de officio ordin. in 6. cap. omnes Basilicæ 16. quæst. 7. Selua de beneficio part. 2.
quæst. 22 Rebuff. l. pupillus §. territorium vers & tota ciuitas ff. de verb. signif. adeo qui- 3
dem vt quouis in loco suæ diœcesis pro tribunali sedere ibiq; iura reddere possit,
cap. cum Episcopus de offic. ord. in 6. Bertachinus tract. de Episcopo lib. 4. part. 5. n. 70. & 71.
vbi pulchra tradit. & quæ sæpe contingunt in facto. Cucchus instit. Iuris Canonici lib. 1.
cap. 12. vers cum Episcopus Bellencin tract. de charit. subsid quæst. 32. n. 3 Francisc. Pauin.
tract. de visitatione quæst. 5 secundæ partis n. 7. Marant. de ord. Iudic. part. 6. in decisor. a-
ctu primo n. 78. Idq; etiam in sua camera tam per se, quam per alium, modo tamen 4
locus sit honestus, partesq; possint adire sine graui eorum incommodo. *late Na-*
uarr. Cons 2. de officio ordin. lib. 1. vbi idem extendit ad Archiepiscopum *Pauinus d.*
num 7. At vero in loco exempto Episcopus pro tribunali sedere aut iura reddere 5
minime posset. *text. d. cap. Cum Episcopus vbi gloss & glo. Clem. quamuis verbo aut eo de*
foro compet. vbi Card. n. 20. Brixiens. in repert. verb. Episcopus & verb. exemptio. docte
Vantius de nullitate ex defectu iudicis ordin. num. 108. fol. 128. Ratio est, quia iudex e- 6
rigere nequit tribunal extra suam diœcesim in qua haberetur vt priuatus *cap. no-*
tandum 2. quæst. 3. cap. Episcopus 9. quæst 3. Borgas. tract. de irregularit. parte 6. quæst. 2.
fol. 352.

fol.352. Vantius d.n.108. locus enim exemptus & locus extra diœcesim siue territorium iudicantur à pari *Martin.land tract.de priuileg.qu.60.vol.tract 2.fol.287.*
7 Similiter Episcopus in locis exemptis, nisi inuitatus, mitra vti non potest, *ca. Episcopi 7.quæst.1. DD.cap ex tuarum de vsu pallij landensi Clem. quamuis de foro compet.*
8 *gloss.Clem.fin.de priuilegiis Brixiens. in repert.verb. Episcopus.* Nec quoque generaliter, sic disponente Concilio Trident. Pontificalia exercere. *Conc.Trid. sess.6. ca.5.*
9 *de Refor.sess.14.cap.2.* Quæ tamen de Episcopo dixi, vt quouis loco suæ diœcesis sedere possit, restringenda sunt in eius vicario siue officiali cui tribunal seu iudicialis locus est constitutus, isti enim loco ad reddendum iura ascriptus est *Zasius l. ius pluribus ff.de iust & iure Brecheus l. Prouinciales ff.de verb.signif. Caluinus in lexico iuris*
10 *verbo diœcesanus.* Quod temperandum est nisi officialis sit in comitatu Episcopi, tum enim ibi iura reddet, vbi cum Episcopo reperitur *Zas. Brecheus iam citati.* Se-
11 cundo, restringit Vantius nisi Officiali ex aliqua rationabili causa se ad alium locum decentem transferre visum fuerit. *Alberic l. cum sententiam C. de sent. & l. 1. C. de sentent. ex breui. Spec. de sententia §. Iusta vers. Quid si pronunciat in alta turri Vantius de nullit. ex defectu Iud. ordinarij n 11 vers. nisi ex aliqua.* Quæ autem censenda sit rationabilis & à quo pendet ex iis quæ alibi affatim notantur per doctores *Menoch.de arbitr. Iudic. casu 421.*

Tertio, restringendum est in ordinario qui è sua diœcesi expulsus est. Is enim in aliena diœcesi petita licet non obtenta licentia subditis suis Iurisdictionem administrare poterit *Clem. vnica de foro compet. Greg. Sayrus in thes. Theol. moral. lib. 12 cap.21.n.28.in fin.* Denique traditum est quod Episcopus certis in casibus iurisdictionem habens in loca exempta potest in illis officialem deputare *Rot. Nouiss. decis. 145.n.2.part.2.& latius decis.796 per tot.part.1.*

QVAESTIO II.

Legati an iurisdictionem habeant in exemptos?

SVMMARIVM.

1. *Legati alij sunt missi, alij nati, alij laterales.*
2. *Quid si Pontifex mittat legatum nudum cum potestate legati à latere.*
3. *Eiusmodi facultas est partim ordinaria, partim extraordinaria.*
4. *Eiusmodi legatus cognoscere potest de causis appellationum ad Papam interpositarum.*
5. *Soli Cardinales proprie sunt Legati à latere*
6. *De stylo cur clausula cum potestate, &c. soleat adiici.*
7. *Soli legati à latere iurisdictionem habent in exemptos.*

8. An

8. *An Papa poßit eximere à legatis à latere.*
9. *Cognoſcere de cauſis exemptorum eſt de reſeruatis Papa.*
10. *Iure ſingulari legati à latere cognoſcunt de cauſis exemptorum.*
11. *Generalis commißio Papæ non extenditur ad maiora expreßis.*
12. *Generali diſpoſitione clericorum non comprehenduntur exempti.*
13. *Exemptio ſimpliciter data eximit ab omnibus excepto Papa.*
14. *Cardinales veniunt appellatione S. ſedis*
15. *Felinus arguit Abbatem male hic ſentientem.*
16. *Simplex legatus ſpeciali commißione cognoſcit inter exemptos.*
17. *Inſpiciendæ commißiones legatorum.*
18. *Simplex legatus an concurrat cum ordinario in caſibus quibus à iure aut Concil. Trident. habet iuriſdictionem in exemptos.*
19. *Ordinarius in cauſa ſibi ſpecialiter commiſſa eſt maior legato.*
20. *Poteſtas legatl eſt reſtringenda.*
21. *Qui putauerint concurrere & qui non.*
22. *Legatus dicitur ordinarius.*
23. *Capitulum ſede vacante an ſuccedat in iuriſdictione conceſſa à lege vel ab homine.*

QVæro ſecundo, An legati iuriſdictionem habeant in exemptos? Hęc quæſtio 1
inſignis eſt & à noſtris ſparſim & ſatis perplexe tractata, antequam ad illius
reſolutionem me accingam, præmitto tres eſſe ſpecies legatorum. Sunt enim
legati nati, qui intuitu tantum & contemplatione ſuarum dignitatum ſunt le-
gati, ſic nuncupati, quia confeſtim adepta dignitate, ſimul etiam fiunt ſeu naſ-
cuntur legati, qualis Archiepiſcopus Cantuarienſis & Boracenſis in Anglia, Re-
menſis in Francia, Piſanus in italia, *Innocent. & Imola cap. volentes de offic. legati
Abbas & DD. c. 1. eod. tit. vbi addit. ad Abbat. numer. 1. cap. 1. vbi DD. de filiis præsbiter.
cap. 1. de appell. Franc. ca. 1 num. 3. de offic. leg in 6.* quorum hæc eſt vis atq; poteſtas vt
Iuriſdictionem habeant in prouincia ſibi decreta, adiriq; etiam poſſint per viam
quærelę *Abb. d. c. 1. not. 2 de offic. leg.* Sunt legati miſſi, quales ſunt prędati qui mittun-
tur per Papam ad regendam prouinciam *d. c. 1. de offic. leg. in 6 vbi Franc. n. 3. Spec. de
legato §. ſequitur videre n. 3. Villadiego tract. de legato part. 1 qu. 3.* Sunt tertiæ ſpeciei
legati laterales, ſeu à latere, ſic appellati quod procedant à latere Papæ, quales
ſecundum Rom. curiæ vſum ſoli perhibentur eſſe Cardinales, *c. decreto 2. qu. 6.
c. ad eminentiam de ſent. excomm. cap. volentes de offic. leg. Abbas d. cap. 1. numer. fin.
de offic leg. Spec. d. §. ſequitur numer. 1. & Villadiego loco iam citato, Nauarr. de datis &
promißis pro iuſt. not. 6. n. 1.* Vnde non immerito hoc loci inquirendum, ſi Pontifex 2
mittat inferiorem adiectam in eius facultatibus hac clauſula CVM POTESTATE
LEGATI A LATERE an eiuſmodi legatus cenſebitur à latere, ita vt is iuriſdi-
ctionem ſibi vendicare poſſit in exemptos? Certe ſi vis ac poteſtas huius clauſulæ,
CVM POTESTATE LEGATI A LATERE primoribus labris conſideretur

vide-

videbitur affirmatiue respondendum, quid enim interest an Proconsul an Proconsulari dignitate quis legetur *l.1.ff.de Tutorib. & Curatorib.datis ab his*, *VVamesius Cons.42.nu.3.de off.legati part.1.Parisius Cons.17.num.3. & seqq.vol.4.* In omni enim concessione seu dispositione nihil debet esse abundans, nihil superfluum, quod esset si hæc clausula non conferret legato omnimodam legati de latere potestatem cum id importat vis, energia, & illius intelligentia, quæ superflua esse non debet, sed aliquid operari *Socinus Regula 440. & seqq per l.si quando ff.de iureiurand. & ll. vulgata Bonr.de potest.legati à latere nu.68. & 69 vol.tract.14 fol 174.* in eaque sententia videtur residere Nauarr.*in cap.cum contingat Remed.5. num.2. de rescr.tom.2.* dum de Reuerendissimo Aloisio Lipomano sic loquitur Paria sunt quem esse Le-
,, gatum Cardinalem, & Legatum à latere, ac Legatum cum potestate legati à latere,
,, vt pulchre determinauit Decius cons. 149. col.fin. & facit l.in testamento ff. de
3 cond.&demonstr. addens eiusmodi facultatem partim esse ordinariam partim ex-
,, traordinariam exorbitantes enim quædam clausulæ faciunt eiusmodi Legatum
,, maiorem ordinario Legato, Abb.cap.cæterum col 5 de iudic.gloss.& Card.Clem.
4 2.de offic.ord. Vnde (inquit) eiusmodi Legatus potest cognoscere de causis appel-
,, lationum ad Papam interpositarum. Ita Nauarrus. Cuius sententiam amplectitur & DD.auctoritatibus comprobat VVamesius *d.num.3.* Iacobus Philippus Portius *cons.28.num.6.* Paris.*cons.17.num.3 vol 4.* Fran.Marcus *decis.135.part.1.* Adæquatus enim censetur eodem iure, quo is cui adæquatur Paris. *d.num.3. & seqq.vbi late id*
5 *ostendit.* At vero econtra solum Cardinales Legatos esse à latere tradiderunt alij *Gomes.ad reg.Cancel.de infir.resig.quæst.3 post pr.Spec.de leg.§.sequitur num.1 & 2.glo. d.cap.1.vbi Franc.num.3.de off.Leg.in 6 Abb.c.1. num.8. extra eod.glo.cap.excommunicatis super verb. commissam vers. sed quos dicemus de latere Papæ missos eod. tit. vbi Innocent. & DD.Boer. de potest.Leg.à latere num.12.* Concessio enim facta Cardinalibus Legatis à latere non extenditur ad alios Legatos de latere creatos non
6 Cardinales *DD cap.1. qui clerici, vel vouentes Roch. tract.de consuetud.num.323.* Nec (inquiunt) idcirco vana erit atque superflua clausula, cum potestate Legati à latere: Quippe quod ea stylo curiæ Romanæ consueuerit adiici mandatis Legatorum, qui fimbriam vestimenti Papæ tetigerunt, seu qui ab eo mandatum viuæ vocis oraculo receperunt *Gomesius d.quæst.3. Spec.d.§.sequitur in pr.gloss.d.vers.sed quos dicemus Hostiens.in summa de legato post.pr.* Id quod ita inoleuit propter reuerentiam sanctæ sedis, cui meritus honor exhiberi non potest Hanc ob causam solet Episcopis qui à curia redeunt ob honorem Pontificis quem tetigerunt & osculati sunt processionaliter obuiari *cap.cum olim essemus de priuileg. Spec.d.§.sequitur post pr.* His
7 præmissis concludendum videtur Legatos à latere potestatem & iurisdictionem habere in Exemptos *tex. cap. veniens vbi Franc. de verb signif. in 6. cap. si Abbatem de elect.in 6. Abb.cap. cum venerabilis num.3. in fin.cum Apost. de consuet. Felin.cap.*

graue

graue n 3 de offic.ord. Abb.c.1.n.8. extra de offic leg.Rom.conſ.398. Villadiego tract.de legato part.1.quæſt.8.n.20.late Pariſius conſ.28.nu 13.& ſeqq.par.4. adeo quod Papa, ſi opinio Ioannis Andreæ vera eſt, ab eiuſmodi legatis à latere eximere non poſſit *in cap 1.col.3.circa med.de priuileg.in 6.allegat.cap.1.de verb ſignif.in 6.* ſeu quod veriſimilius eſt, ſi ab eis eximeret eiuſmodi exemptio ſurreptitia præſumeretur & de falſitate ſuſpecta ac per inaduertentiam officialium Cur.Rom. obtenta *Abb. c.cum inſtantia.n.6.de cenſib.Card.Clem.1.oppoſ.3.eod.tit Spec.tit.de legato §.ſupereſt.verſ.ſed nunquid nu.13.vbi id diſputat per plures rationes.* Quia vt inquit Ioannes Monachus Papa eximendo à iuriſdictione cuiuslibet ordinarij non videtur eximere à poteſtate legati de latere *Nauar.de datis, & promiſſis pro iuſtitia notab.4.num.10.verſ.ſecundo per ea quæ.*

Ratio prima eſt, quia cognoſcere de cauſis exemptorum eſt de reſeruatis Papæ, 9
reſeruata autem indigent ſpeciali mentione, quæ niſi expreſſim fiat non comprehendentur ſub generali commiſſione ſeu mandato legatorum *Fel ca.graue n.3.verſ. primo de offic.ordin. ca.quoad translationem vbi glo. & DD de offic.leg.Spec.de legato §.*
ſupereſt n 13.verſ.ſed nunquid ſub finem. Secunda, quia ſingulare eſt & ſpeciale quod 10
legatus à latere habeat iuriſdictionem in exemptos *d. c.veniens d c.ſi Abbatem Abb. Spec.& DD.ſupra citati* ergo in aliis legatis ſecus eſt *l.ius ſingulare ff de legibus Fel.d.*
cap.graue n.3.verſ.ſecundo. Tertia quia generalis commiſſio Papæ non extenditur 11
ad maiora expreſſis, ſeu ad ea quæ ſpeciali nota & fauore digna ſunt *cap.ſ.des de reſcript.d.cap.quoad Fel.d.n.3 verſ ſed quia mens Papæ.* Exempti autem, ſunt eximij & præcipua nota digni *cap per tuas de maiorit. & obed. vbi DD. cap.vt Apoſtolicæ vbi Franc.n.3.de priuil.in 6.Cotteius de Synodo Epiſcopi part.3.n.17.*

Confirmatur primo, quia legati nudi non conferunt beneficia exempta, ſed legati à latere *dixi infra lib.4 quæſt.26.*

Confirmatur 2.quia generali mentione clericorum non comprehenduntur exem- 12
pti, prout nec appellatione beneficiorum veniunt beneficia exempta *d.cap graue cap.ſi propter de reſcr.in 6.cap.ex parte de priuileg.Clem.ſi de beneficio vbi Card.de præbend.* quod eo verius eſt, quo fit maius periculum ne diſpoſitione generali priuilegium exemptionis aut alteretur aut reuocetur *cap.1.de conſ in 6 Henricus Ferendat. in addit.ad Anton.Milis.Priuilegio ſpeciali (inquit) nunquam derogatur per legem generalem niſi de illo fiat mentio dixi ſupra lib.1.cap.9.per tot.*

Poſtrema, quia exemptio ſimpliciter conceſſa eximit ab omni ordinario, excepto 13
Papa ſeu S.Sede cuius protectioni ſeu iuriſdictioni exempti ſubiiciuntur *Fel.d. ca.*
graue.n.3 Atqui ſoli legati à latere non autem alij veniunt appellatione ſanctę Sedis 14
Barbatus cap.actum col 5.de ſolut conſ.12.Incip.difficile eſt vol 3.Franc.d.cap ſi Abbatem n.4.cum addit.de elect.in 6. vtpote qui ſint de ſubſtantia S.Sedis, ſeu quod cenſeantur pars corporis Papæ *Boer.tract.de poteſt.legati à latere n 3 & ſeqq.*

15 Vnde Felinus reprehendit Abbatem cenſentem ſimpliciter Papę delegatum ha-
bere iuriſdictionem in exemptos,ex eo quod is Papam repræſentet geratq; hac in
parte vices papæ , ſubuertitur enim eius opinio partim rationibus quas iam attuli
partim eis quas adfert Felinus iam allegatus *d.cap. graue num.3 per totum de officio
ordinarij.*

16 Idq́ue niſi iuriſdictio in exemptos ſpeciali commisſione legato fuerit delegata:
*text.cap.ſi Abbatem in fine de elect.in 6.d.cap.graue Spec.d.§.ſequitur n.13.verſ.ſed nun-
quid in verbis niſi hoc.in ſuis priuilegij.ſpecialiter ſit expreſſum Rom conſ.98. & 400.In-
cip.in caſu quo quæritur nunquid col.2.verſ.cum etiam videamus.*

17 Quo fit vt iſtius diiudicatio pendeat ex inſpectione reſcripti,aut mandati,ſeu ex
commisſione,aut facultatibus legati,*cap.fin.de vſu pallij Spec.d.n.13. Boerius de poteſt.
legati à latere n 28. cap.porro de priuilegiis tex.cap. excommunicatis in fine de officio le-
gati Spec.d.tit de legato §.nunc oſtendendum n.25.in fine verſ.legatus igitur.*

18 Dubium autem ſe offert , in caſibus quibus ordinarius à iure habet delegatam
iuriſdictionem in exemptos,vtrum ſimplex legatus cum eo concurrat ſeu an eiuſ-
modi in caſibus legatus iuriſdictionem habeat in exemptos ? eiuſmodi caſus ſunt
quamplurimi,quos tum ex iure,tum exConcil. Trid.proprio capite referemus *in-
fra cap.45.* Cui dubio,lapus negatiue reſpondet,cui eodem loco aſſentitor conce-
19 ptis verbisCardinalis.*Clement.cum ex eo n.3.& finali de ſentent.excommmunicat* idq́;
a ratione &auctoritate tantum cap ſtuduiſti de offic.legati,quo ordinarius in cau-
ſa ſibi ſpecialiter commiſſa dicitur maior eſſe legato,cui ideo legatus ſe immiſcere
non poteſt,quod confirmari poſſevidetur ex eo,quod legati poteſtas ſit extraordi-
naria,& proinde reſtringenda,teſte Guymer.*ad pragmat.ſanctionem tit de collatio-
nibus § & quia in glo.verb.formam* at vero iuriſdictio ordinarij perquam fauorabilis.
*Dixi late lib 1 c.4.n 18.& 19 late Marant.de ord.iud.part.4.diſt.5.n.29 34.36.vbi pro-
bat iuriſdictionem delegati eſſe odioſam.*

21 Pro affirmatiua autem opinione,videtur eſſe hæc ratio,quod eiuſmodi legatus
concurrit in ſua prouincia , cum omni prælato ac ordinario in omnibus cauſis,
quippe quod is ſit etiam in ſua prouincia ordinarius,*Spec de legato §.nunc oſtenden-
dum n.54. verſ.nam & ipſe Abbas cap.1 numer.3. de officio legat.Anchar.conſ.131.cap.
2. vbi DD de offic leg. in 6.* Nec obſtat ratio & auctoritatis allegati cap.ſtuduiſti.
Quia illud non procedit in ordinario ſeu delegato ad vniuerſitatem cauſarum,cu-
iuſmodi eſt ordinarius in prædictis&ſimilibus permultis caſibus,teſte gloſſa quam
approbat Gondiſſaluus de Villadiego *tract. de legato part. 1. quæſt. 8. numer.
21.tex. & glo. cap.per hoc de hæreticis in ſexto.* Quem tamen impugnat Io. de
Selua , cenſens quod legatus intromiſcere ſe non posſit de his quæ Epiſcopus ha-
bet ex delegatione iuris : licet enim legatus omnia posſit , quæ ordinarius , id
tamen ſolum intelligendum eſt de his quæ Epiſcopus ſeu ordinarius poteſt de

iure

iure suo ordinario & proprio, non autem extendendum est ad ea quæ Episcopus potest iure delegationis, aut aliquo alio iure speciali, *Io. de Selua tract. de Beneficio part. 3. quæst. 66. n. 9. 10. & seqq. allegat* Innocent. *Clem. cum ex eo de sentent. excommunic.* Ideo, idem loco eodem concludit, quod legatus beneficia conferre non possit quæ ad Episcopi collationem spectant iure speciali siue delegato, cum isto in casu maior & excellentior sit ipso legato *per cap. studuisti de offic. leg cap. sane de offic. deleg. glo. Clement. si de beneficio verb. si ad nos in fine de præbendis.*

Ab eadem prorsus ratione emanant quæ alibi fuse traduntur, vtrum capitulum 25 sede vacante succedat Episcopo in iurisdictione à iure vel ab homine delegata, id quod nos alibi attigimus satis sit lectori locum indigetasse, videatur *Io. Francisc. tract. de potest. cap. sede vacante par. 1. quæst. 7. & 10. v. infra lib. 4. cap. 24.*

QVAESTIO III.

In impetratione rescripti contra exemptum an facienda sit mentio exemptionis.

SVMMARIVM.

1. *In impetratione rescripti narrandum priuilegium.*
2. *Rescriptum vitiatur silentio qualitatis.*
3. *Gratia secunda facere debet mentionem prioris.*
4. *Narranda omnia quæ principem mouere possent.*
5. *Papa difficilius contra exemptos delegat ordinarium.*
6. *Rescriptum tacito priuilegio fori non valet.*
7. *Opinio negatiua.*
8. *Praxis lucerna iuris.*
9. *Stylus habet vim legis.*
10. *De stylo narranda est exemptio.*
11. *Etiamsi rescriptum haberet clausulas vniuersales.*
12. *Generali sermone non comprehenduntur exempti.*
13. *Quid si narretur exemptus qui non est.*

HAec quæstio, dubio scribentium Marte à doctoribus tractatur, pro illius autem affirmatiua sunt variæ rationes. Imprimis enim in impetratione rescri- 1 pti exprimenda est & narranda conditio personæ priuilegiatæ contra quam rescriptum impetratur v. g. quod sit persona priuilegiata, miserabilis, scholaris, Doctor &c. alioquin enim vitio surreptionis laboraret. *arg. l. 1. ff. de Natalib. restituend. Rebuff. tract. de priuilegiis scholarium vbi late de hoc priuil. 91 & in praxi beneficiorum part. 1 tit. differentiæ inter rescripta gratiæ & iustitiæ num. 6 Felin. & DD. cap 1.*

ca. cum ordinem ca. ad audientiam de rescriptis Menochius de arbitr. iudicum lib. 2. cent 3 casu 202.n.39. Anton. de tremolis in addit. ad praxim vberti de Bonacurso tit. de exceptionib. contra rescripta §. inuisibilia vero doctrina in verb. tacendi fraude Innocent.
2 *cap. significantibus de offic. delegati Socin. cons. 164. visa Bulla col* 1. *vol.* 2. Ratio est, quia rescriptum non vitiatur taciturnitate facti, sed etiam silentio alicuius qualitatis, *tex. cum glo. cap. dilectus filius* 1. *vbi Fel. n.* 10. *de rescrip. Card. cons.* 141. *col.* 5. *Vbertus de Bonacurso in d. glossa.*

3 Vnde dicit allegatus Tremolis gratiam factam super homicidio secundo non facta mentione gratiæ obtentæ super primo non valere *Guielm. Cugn. l* 3. *C. de Episc. audient. Iason l. præscriptione in fin. C. si contra ius vel vtilit. publicam.*

4 Quippe quod ea omnia debeant exprimi quæ principem ad aliter atque aliter seu hoc aut alio modo rescribendum mouere possent *cap constitutus cap. super literis cap. postulasti cap. in nostra vbi late Abb. Fel. & DD. de rescript. latissime Menoch. de arbitr. iudic. cent* 3. *casu* 20. *per tot. compostell. d. ca dilectus post medium.* Quod certe præcipua quadam ratione viget in impetratione rescriptorum aduersus exemptos. Etenim non facta mentione exemptionis Pontifex posset alicui causam delegare cui alioquin non delegaret, ac vt vtar verbis Felini,
5 Quia Papa difficilius daret contra
„ exemptos magis vnum iudicem, quam alium, præsertim ordinarium cui sunt exosi
„ *Fel. cap. eum ordinem n.* 7. *vers. considera* 3 *de Rescript. Item cap.* 1. *nu.* 14. *vers. tertio Restringe eod tit. Hostiensis Io. Andr. Butrio Abbas Imola cap. ex parte* 1. *de priuilegiis.*

6 Confirmatur à simili, quia rescriptum contra priuilegium fori, eo tacito, non valet. Ideoq; rescriptum in materia feudali, aut contra scholarem, non expressa istius mentione, non subsistit, habent enim & feudum & scholares quemadmodum & exempti, speciales suos iudices quod exprimi debet in rescripto. *Bald. d. cap. cum ordinem vbi Fel. & DD. Rebuff. d. priuileg.* 91.

7 Econtra vero, sunt qui argumentantur, non opus esse exemptionis facere mentionem, nempe quod in rescripto contra priuilegiatum impetrato necesse semper non sit de priuilegio meminisse *DD. late cap. cum ordinem Innocent. & DD. cap. constitutus eod.* Potissimum vero, quod tum demum rescriptum censeatur surreptitium cum tacetur verum, quod iura in rescripti impetratione volunt exprimi *Nauarr. cons.* 1. *num.* 5. *de const. cons. vnico num.* 4. *&* 5 *de feudis cons.* 9. *de consang. & affin. cons.* 20. *num.* 3. *de clericis non resid.* cuius speciei non est qualitas exemptionis: erubescimus enim sine lege vel auctoritate loqui *l. illam in fine C. de collat.* quam quidem opinionem Abbas, Fel. Imol. Butrio, & DD. hactenus allegati in iure fundatiorem
8 esse censuerunt. Veruntamen, postposita illa, non est recedendum à priore, quam praxis quæ est lucerna iuris *Rebuffus in l. vrbs in principio ff. de verborum significationib.* & longæuus Curiæ Romanæ stylus, qui vim legis obtinet. *cap. ex literis de const. cap.*
9 *quam graui de crimine falsi Io. Staphileus de commissionib. & literis iustitiæ §. dicendum est.*

est n.65. vol.tract 14. fol. 41. Præses loco à stylo. Ita referente Abbate, Felino & aliis confirmarunt Abb.d cap.ex parte 1.n 5. de priuileg. Fel.d.cap.1.num.14.vers.tertio restringe d.cap.cum ordinem num.7 Hostiensis Io Andr.Imol.Butr.supra citati Caldeus cap. cum ordinem in fin de Rescript. Stylo enim Rom. curiæ inquiunt præfati DD. taciturnitas exemptionis rescriptum officeret atque vitiaret. 10

Ampliatur, etiamsi rescriptum contineret quod vocare posset omnes & quoscunque debitores suos, nam dictiones illæ vniuersales non extenduntur ad debitores exemptos, qui vigore eiusmodi generalis rescripti vocari non poterint coram ordinario Angel.l.fin. C.sine censu vel reliquis Bald. l.legatorem §.qui plures ff.de leg.2. 11

Ratio est, quia locutione generali, quando vertitur aliquod præiudicium exemptionis, non comprehenduntur exempti, glo.l.decurionib.C.de silentiariis lib.12. Barth. l.sed & posteriores ff de legib.dixi late supra li.1.quæst.5 n 13.14. Quid autem è contra an rescriptum iudicandum sit surreptitium, si in eo exemptus narretur qui nō est? Respondeo cum Nauarro negatiue cons.8.per tot.de rescript. quia eiusmodi narratiua enunciatio causa concessionis non est Nauarr.d n.8. Regulariterq; rescriptum non vitiatur continens causas partim falsas, partim veras, dummodo eæ veræ sint in quibus Papa se principaliter fundat Rom.cons.369. Lapus alleg.24. glo.cap.2. inter cætera cap olim de rescript. 12 13

QVAESTIO IV.

Exemptus an conueniri possit ex l.diffamari C.de Ingenuis & Manumiss. coram ordinario?

SVMMARIVM.

1. Quidam putauerunt exemptum conueniendum ex l. diffamari coram iudice suo, non vero coram ordinario.
2. Ratio eorum est quia agens ex l.diffamari est actor.
3. 23. Opinio putantium exemptum conueniri posse coram ordinario est verior.
4. 24. Laicus contra clericum ex l. diffamari agit coram iudice laico.
7. Diffamatus dicitur agere stimulate & coacte.
8. 16. Exceptionem habens potest eam proponere coram suo iudice.
9. Debitor agit coram suo iudice contra creditorem.
10. Idem in examinandis testibus ad perpetuam rei memoriam.
11. Idem est iudex præparantis & præparati.
12. Iudex petentis absolutionem à iuramento adeundus.
13. Vxor coram suo iudice agit contra maritum.
14. Idem disponitur in fideiussoribus.

15. Idem in publico proclamate.
16. 17. Exceptio alia competit stimulationis alia subsistit de per se.
18 Aliud est esse actorem, aliud actoris vice fungi.
20. Diffamare est tacite ad iudicium prouocare.
21. Excommunicatus non agit ex l. diffamari.
21. Contra ipsum vero agitur.
25. Opinio antetacta limitanda est, si exempti nec actiue nec passiue, hoc est, qui agendo non possunt prorogare iurisdictionem ordinarij.
26. Diffamans an in causa principali habeat electionem iudicis.

1 SVnt clasfici Autores qui sustinent exemptum in casu huius quæstionis conue-
niri non posse coram ordinario, sed coram proprio iudice exemptorum. Quo-
rum opinio inuenitur supremorum tribunalium placitis esse confirmata. *Matheus
de afflict. decis. neap. 268. incip. in alia causa fuit. Boerius decis. 255. n. 7. Paris c. in præsen-
tia col 10. de probat. Deci. cons. 487. in quæst. proposita n. 10. cons 686. magistratus Pyrrhus
in fine Castren. Barth l. in criminali n 3. C de iurisd. cui iud. vbi etiam Barth.*
2 Eorum præcipua hæc est ratio, quod vocans exemptum condictione huius legis
in ius actoris partes sustinet, quippe quod is voluntarie prior & principaliter agat
ac proinde, vt est vulgare, forum rei exempti sequi debeat, *l. in tribus ff. de iudiciis
l. libertus à patrono ff. de in ius vocando vbi Barth. Bald. Castr. Alex. Odefredus in l. in præ-
senti C. de his qui ad Ecclesiam confugi cap. si Clericus cap cum sit generale de foro compet.*
3 Veruntamen, non obstante auctoritate & ratione præcedentium, sententia alio-
rum verior est & communior, qui censuerunt exemptum in casu huius legis priui-
legio non gaudere, sed conueniendum esse coram iudice ordinario diffamati, tan-
quam iudice competente *Alex. cons. 103. l. 5. vbi pro se citat Butrio Abb. imo & alios Fel.
c. ea quæ in pr. de Re Iudic c sin autem col. fin de testibus Natta Clem. sæpe col. 36. de verb.
sig. Rom. cons 412. pro habenda Areti cons 14 col 8. venio igitur ad tertium Gail lib 1. obs.
9 & seqq. Blarerius in repert l. diffamari c. 4 n. 2. fol. 85. Contardus c. 5. q. 1. n. 3 Cagnolus
n. 9. C de Ingenuis & manumiss. vbi dicunt hanc opinionem esse communem.* Rationes sunt
4 multæ & efficaces, Imprimis quia laicus conueniens clericum ex hac lege id facit
coram iudice suo sæculari, *Alex. d. cons 103. Boer. decis. 113. Blarerius & Contard. vbi su-
5 pra,* ergo idem statuendum est in exemptis, quippe quod inter exemptos & cleri-
cos, sit quædam similitudo, æquiparatio, seu proportionabilis ratio, in materia fo-
ri, prout notauimus supra *quæst. 45. lib. 1* cui etiam assentitur Felinus ibidem allega-
tus, æquiparat enim scholares exemptos & Vasallos in eo quod habeant speciales
6 iudices, ideoq; æquali similive iure regulantur. De similibus enim idem est iu-
dicium eademq; iuris dispositio, quemadmodum late & docte notant masla Gale-
sius *tract. de exercitat. iurisperit lib. 2. num. 62. & seq. Præses in locis legalibus loco à si-
mili per l. illud ff. ad l. aquiliam,* ac vt inquit vlpian. non possunt omnes casus legi-
bus

bus comprehendi, ideo ex ſimilibus ad ſimilia iudicandum eſt *l. non poſſunt eum l. ſeq. ff. de legibus late præſes in locis loco à lege ceſſante.*

Secundo, quia diffamatus agens ex hac lege non tam dicitur agere, quam excipere, ſtimulate enim agit prouocatus diffamationibus ab ipſo diffamatore *Bald. d. l. diffamari Blarerius d. capite 4 num. 3. Alex. d. conſ. 103. Gaill. lib. 1. obſer. 9. nu. 7. & ſeqq. Cagnol. vbi ſupra n. 9 verſ. non obſtat.* Licet autem diffamatus actor videatur ex quo ipſe ad iudicium prouocet, tamen quia ipſe non venit ſponte, ſed coactus, diffamationibus, attendenda eſt magis illa efficiens cauſa, quæ prima eſt, quam poſterior quæ eſt accidentalis. *arg. l. qui habet in princip. ff. de tutelis Felin. cap. ſi quis contra col. docte Abbas n. 2. & 3. de foro compet. c. ſi autem col. fin. in fine de Reſcript. & d. c. ea quæ in pr. Decius cap. 2 col. 4. de probat. cagno l. d. n. 9.* 7

Tertio, quia regulariter exceptionem habens, poteſt aduerſarius conuenire ne inquietetur, Idq; non coram iudice conuenti, ſed coram iudice impetrantis ſeu eius qui exceptionem ſibi competere aſſerit. *Anton. cap. quintaualllis verſ. ad ſecundum venio de Iureiur. Milis in repert. verb. exceptiones habens Felin. d. cap. ea quæ num. 1. poſt pr. in d. cap. ſi quis & d. cap. ſin autem DD. vbi ſupra Barth. l. ſi ſocietatem §. arbitrorum n. 18 ff. pro ſocio l. ſi finita §. eleganter n. 3 de Dam. infecto.* 8

Quarto, quia in ſimili debitor volens pecuniam ad ſiſtendum vſuras conſignare facere id debet non coram iudice creditoris, ſed ſuo, qui de cauſa principaliter cognoſceret *Alex. d. conſ. 103. Bald. l. acceptam quæſt. 14. C. de vſuris Math. de Afflict. deciſ. neap. 18. Boer. deciſ. 114. numer. 9 Iaſon. l. cum ij §. ſi prætor in fin. ff. de tranſact. vbi Barth & DD.* 9

Quinto in examinandis teſtibus ad æternam rei memoriam, adiri debet rei iudex, etiamſi Reus ipſe ſit ad hoc prouocans, *Catell. Cotta in memorialib. verb. iudex cauſæ præparantis d. dec. neap. 18. Barth l. ſi Societatem § arbitrorum nu. 20. ff. pro ſocio & in d. l. cum ij §. tranſactiones vbi Apoſt. docte Abb. cap. ſi quis contra clericum num. 2. & 3. de foro compet.* Ratio, quia idem debet eſſe iudex præparantis, qui præparati *Felin. cap. cum ſit generale n. 4. verſ. amplio concluſionem de foro compet.* De qua regula vide Fuſe Cather *deciſ. 78. per tot.* 10 11

Sexto, qui iurauit ſoluere vſuras forenſi, pro abſolutione, adiri debebit iudex petentis abſolutionem, non vero forenſis quia iurans originaliter eſt Reus, *Lapus allegat. 10 quem ſequitur Abbas c. ſi quis contra clericum n. 2 & 3. de foro compet.* 12

Septimo, facit quoq; quod adfertur deſponſa quæ ſi petit licentiam diuertendi à ſponſo facere id non debet coram iudice viri ſed ſuo proprio, ex quo coram eo principaliter eſſet conuenienda in cauſa matrimonij, *Abb. ca. ex parte col. 2. num. 5. de Reſt. ſpoliat* Cui tamen non aſſentitur Anton. de quo per Abb, *d. n. 5.* 13

Octauo, idem reſpondetur in pluribus fideiuſſoribus, poteſt enim aliquis fideiuſſorum etiam antequam conueniatur vocare in ius creditorem principalem, eique 14

iuxta

iuxta beneficium Diui Adriani debitum diuidere, *Abb.d.cap.si quis contra clericum*
15 *n.2.vers.vnde licet fideiussor.glo. & DD.l.si condemnat ff.de fideiussor. Blarer.vbi supra cap.2.nu.20.* Postremo, quotiescumque proclamate seu edicto publico quicunque sua putauerint interesse citantur, tum enim etiamsi ordinarie agendo actor forum rei sequeretur, hac cautela illud euitabit. *Doctores l. consulta diualia C.de Testam. Ang l.1.§.hac Stipulatio ff si cui plus quam per l falcidiam Socynus in fallent.Reg 10.incip.actor regulariter in fine vbi dicit cautelam notandam Marant.de ord.iud.par.4. dist.* 11 *n.36.* Porro, quod dixi exceptionem habentem, præueniendo posse agere coram iudice suo, non vsquequaque verum est, sed ex mente Abbatis recipit aliquam restrictiunculam.

16 Distinctionem enim facit inter exceptionem proprie dictam, quę competit tantum stimulato stimulo actionis, & impropriam, quæ competit subsistitq; sine actione seu (vt inquit Innocent *in cap super eo de elect.*) habet vim & modum actionis In proprie sumpta exceptione, hactenus dicta habent locum, in impropria vero neutiquam, in his enim non videtur excipi seu de exceptione tractari, quia originaliter huiusmodi genere exceptionum principalis ipsa quęstio actioue in iudicium euocatur. Ideoque eiusmodi exceptio non discutietur coram iudice illius aduersus quem ea obiicitur. *Abb d.cap si quis contra clericum n.3. sub finem de foro compet. Innocent.cap.cum dilecti cap.dudum num* 1. *& 2.cap.super eo de elect.* Exemplum, ponitur
17 in electo qui licet confirmationem non petat nihilominus tamen aduersus eum excipi poterit de inidoneitate, seu aliter, atque aliter electio infirmari idq; non coram iudice excipientis, sed coram iudice electi, quia hæc quæstio stat per se, estq; principalis ex quo ad aliud iudicium actionemue non referatur, *Abb.d.num.3.per cap. fin.de elect.in 6 Blarerius ad d.l diffamari cap. 4.num.14.* Porro, stante hac communi opinione, quam etiam teste Andrea Gaill. Camera imperialis obseruat *lib.1. obs.9.* 10.11.12. *Blarer.vbi supra.* Varie responderi potest ad argumenta prioris opinionis affirmatiuæ.

18 Et quidem cum Baldo, aliud est actorem esse, aliud actoris vice fungi, actor forum sequitur, qui vero vice actoris fungitur minime, ne incidamus in absurdum quod Reus qui in exceptionibus actoris vice fungitur actoris forum sortiatur. *Bald.cons* 173. *lib.2.Dec.cap cum inter n.14. de except. Cæsar Contardus in rep.d.l.diffamari cap,5.n.19.& seq.*

19 In subiecta hac materia qui diffamatoria petit silentium imponi, non est merus actor, sed actoris vice tantum fungitur, ad instar rei, qui prouocatus impetionibus actoris resistit probationum partes frequenter vltro in se assumendo *Card.Paris. cons.83.vol.2.Bald.d.cons.173.*

22 Confirmatur, quia diffamare est tacite ad iudicium prouocare, ideoq; diffamator eo ipso quod diffamat, ad iudicem rei diffamati prouocare & agere velle intel-
ligitur

ligitur *per text.d.l diffamari vbi Bald.n.8 & 10.Gaill.d.obſ.9.n.5.* Non mouet quod generaliter excommunicatus tanquam reus ſeſe defendendo in iudicio eſſe poſſit, hic autem ex lege diffamari experiri prohibeatur, teſte Felino *in cap. Cum inter n.12. de except. vbi* DD. ita ſentiente communius contra Ioannem de Anania *in cap. dura. col.2. de crim. falſi Feder. de ſenis conſ. 275.*

Quia licet excommunicatus tanquam reùs habeat perſonam ſtandi in iudicio, hoc duntaxat verum eſt cum is eſt reus neceſſarius, at vero in Iudicio huius legis, excommunicatus eſt reus voluntarius, qui quidem licet diffamationibus ſtimulatus compareat non tamen ad hoc compellitur ex neceſſaria iuris ſui defenſione, quo caſu certe audiretur ſed voluntarie prorſus ſeſe offert, eaque eſt communior cenſura doctorum *Boer. deciſ. 255 n.7. & dec.258. Blarerius vbi ſupra cap. 2. nu.24 26. docte Gregor. Sayrus in Theſauro Theol. Moralis part.1. lib.2. cap. 8. n.12. & 13. vbi explicat quis dicatur reus voluntarius quis neceſſarius.* 21

Contra vero excommunicatum condictio huius legis rite intentatur, ne quod in odium excommunicationis introductum eſt, in illius fauorem & compendium conuertatur *cap. intelleximus vbi Innoc. Butr. Abb. Felin. de Iudic. & d. cap. cum inter Blar. vbi ſupra cap.4.n.8.& ſeqq. Sayrus d cap.8 num.13.* quod tamen requirit maius examen, non enim hoc in caſu dicendus eſt reus neceſſarius, ſed voluntarius ad inſtar banniti, qui comparere non poteſt citatus ſi ſua putauerit intereſſe, & aliis in ſimilibus cauſis, quos doctores poſtremo allegati ſtudioſe perſequuntur ad quos ne meam egrediar orbitam lectorem remitto. 22

Ex quibus fit liquide probata communis noſtra concluſio, quod exemptus in caſu huius legis priuilegio ſuo non fruatur ſed ſubiiciatur ordinario velut iudici huius cauſæ competenti. Quippe quod exemptus agendo non trahat cauſam ad ſuum forum, ſed quod is iuxta regulam generalem, forum rei ſortiatur *c. cum ſit generale, cap ſi quis contra clericum vbi* DD. *de foro competenti tex. cap. experientiæ 11. quæſt.1.& cap ſi clericus de foro compet.* Ac quidem quamuis iam allegatæ auctoritates ita ſtatuant in clericis vt forum rei laici ſortiantur. Idipſum tamen extenditur ab identitate rationis, etiam vigere in exemptis, Quippe ſicut clerici iure diuino exempti à iuriſdictione ſæculari agendo tamen ſortiuntur forum rei ſæcularis *Stepha. Aufrer. tract. de poteſt. ſacul. ſuper Eccleſiaſt. perſon in introductione num.7. concluſ 3. d. cap. experientiæ d. cap ſi clericus.* Ita etiam debemus reſpondere in exemptis, qui priuilegium fori poſitiuo iure adepti ſunt. *tot. tit. extra & in 6. de priuileg* Nam ſi id de quo magis videbitur ineſſe, non ineſt, nec etiam de quo minus. *Præſes loco à maiori,* nec enim aliter iure cautum reperitur *Erubeſcimus ſine lege loqui Anton. de Triente & ſemiſſe §. Conſideremus.* Quod ipſum proprius ad hanc quæſtionem reſpondendo, viſum pridem fuit Blarerio dum ſcripſit hoc verborum tenore: Neque hic aliqua alicuius priuilegij allegatio locum meretur ſicut in Imperiali iudicio coutra electo- 23

„ res priuilegiatos alioquin aut exemptos constanter obseruatur, vnde hic non so-
„ lum decisio illa cessat quod citatus non teneatur comparere ad allegandum priui-
„ legium suum si notorium est iudicem non habere iurisdictionem vel habere elidi-
„ bilem in causa, sed ne quidem hic vlla illius priuilegij seu exemptionis productio
„ quicquam iuris sibi vendicare potest. Ita ille *adde Gaill supra num.17. in fine.*

26 Prædicta tamen intelligenda sunt in exemptis qui actiue prorogare possunt, id est qui si agerent coram ordinario illius iurisdictionem prorogarent, quemadmodum sequenti quæstione num. 1. tractabimus, cæterum si neque actiue hoc est agendo iurisdictionem ordinarij sortiri possent (velut quæstione eadem *nu. 9. vsque ad finem* differemus) aliud esset concludendum.

Quid autem si diffamatus plures habeat iudices? poterit ne diffamans postposito iudice qui in diffamatorio iudicio fuit præuentus eligere alium ex iudicibus diffamati coram quo principale suum iudicium instituat? Affirmatiuam sententiam amplexus est Socinus *consil. 94. vol. 3.* asseclasq; habet Andream Gail. *libr. 1. obs.* 11. *num.* 4. *& seqq.* & alios non paucos: at vero negatiuam, scilicet quod principale iudicium moueri debeat coram eo iudice qui in iudicio diffamatorio ex l. diffamari fuit præoccupatus, secutus est Ioannes Baptista de Sancto Seuerino *Rep. l. omnes populi col. 14. de Iust. & iure,* & multis aliis omissis Felinus *cap. Cum sit generale num. 6. de foro comp.* hac potissimum ratione, quod idem debeat esse iudex causis præparatis, qui fuit causæ præparantis, propter causæ continentiam & connexitatem, quæ diuidi non debet, & quod altera actio veniat in consequentiam alterius *vide infra eodem lib. quæst. 38.* vti multifariam diuersis rationibus desumptis ex subtili tractatu quem de continentia causæ inscripsit Mindanus confirmare posset, Sed cum hæc quæstio parergos sit proposita, subsisto, Relegans lectorem ad Petrum Peck de Iure sistend. *cap. 35. num. 3. & 4.* & ad Bartholomeum Blarerium *Rep. d. l. diffamari cap. 4. num. 39. fol. 107.* qui in illius discussione plenius se diffundit.

QVAESTIO V.

Exemptus agendo an forum rei coram ordinario sortiatur?

SVMMARIVM.

1. *Actor sequitur forum rei.*
2. *In priuilegiis sequenda mens concedentis.*
3. *Quadam exemptio passiua.*
6. *Quadam actiua & passiua, qua nec agere nec conueniri possunt.*

7. Prin-

7. *Principis quanta potestas.*
9. *Exempti habent speciales iudices.*
10. *Papa reseruando quasdam causas censetur priuare ordinarium iurisdictione.*
11. *Papa si reseruet sibi absolutionem, Episcopus non dispensabit.*
12. *Iurisdictio in exemptos est reseruata.*
13. *Reseruatio symbolisat cum auocatione.*
14. *Aequipollet clausulæ irritanti.*
15. *Item appositione manus Papæ.*
15. *Clausula irritans ligat ignorantes.*
17. *Clericus facile impetrat iudicem contra laicum.*
18. *Clericus secundarius diœcesis Leodiensis exemptus est actiue & passiue.*

IN iure nihil est magis vulgatum, quam quod actor, licet extraneus, forum rei 1
sequi debeat, *l. fin. C. vbi in rem actio Lapus allegat.* 10. Idq; etiam de iure Canonico contra Ecclesiasticos firmatum est, vtpote quod clericus forum rei laici sortiatur paucis tamen casibus exceptis quos Spec. & DD. persequuntur *tex. c. si clericus cap. cum sit generale vbi DD. de foro compet. cap. experientiæ* 11. *quæst.* 1 *Specul. de competen. iud. aditi part.* 2. *§. generaliter per tot.* Vnde fit occasio inuestigandi an hæc definitio sequendi fori generalis, obtineat etiam hac in materia exemptorum? Pro solutione præmitto, quod frequenter antea inculcatum est, in exemptionibus & pri- 2
uilegiis quibuscunque ad amussim semper attendendam esse mentem & verba concedentis *cap. quanto, cap. porro, cap. recepimus de priuil. Rom. consil.* 29. *consil.* 180. *num.* 10. *Franc. cap.* 1. *§. ex parte n.* 2 *cum addit. de concess. præbend. in* 6.

Aut igitur simpliciter conceditur exemptio à iurisdictione ordinarij, tunc licet 3
exemptus hoc pacto conueniri coram eo non possit, tamen agendo, reum coram suo ordinario conuenire compelletur. *Bacquetius in suo celebri tract. des droits du domaine de la Couronne de France tractatus* 4. *par.* 1. *cap.* 10. *vers. & par autres lettres;* Ratio sumetur ex regula antescripta, quæ confirmatur ex identitate rationis & æquiparatione quam hactenus dixi esse inter clericos & exemptos ratione specia- 4
litatis fori, illi enim exempti sunt à foro laici iure diuino, hi vero à iurisdictione ordinarij iure positiuo, *dixi supra li.* 1. *quæst.* 45. *vers. Idq; argumento proportionabili & lib.* 2. *quæst.* 4. *vers. ac quidem quamuis num.* 6. *&* 24. illi sequuntur forum rei, ergo & hi.

Confirmatur secundo, Quia extraneus etiamsi nullo pacto sit subiectus iudici 5
seu foro rei, tamen agendo ei subiicietur ea in causa sequendo eius forum. *Lapus d. alleg.* 10. *l. iuris ordinem C. de Iurisd. om. iud.*

Id quod etiam dicendum est de exemptis, qui quidem licet iure quasi extraneo- 6
rum censeantur *per cap. graue vbi Felin. & DD. de offic. ordin. & dixi supra quæst* 46. *post pr. lib.* 1. tamen longe magis subiiciuntur Episcopo seu ordinario quam extranei, qui illum nullo iure recognoscunt: quippe quod licet non sint de diœcesi, sunt tamen in diœcesi, id quod de extraneis enunciari non potest *d. cap graue*, nec enim sunt in diœcesi aut de diœcesi.

6 Aut vero concessa est exemptio plenior & abundantior à iurisdictione ordinarij vt exempti ne quidem agendo eam prorogare possint. Id quod ante scripsi hauriendum est ex verbis, tenore & mente priuilegij, quo casu ab agendo per modum declinatoriæ submouebatur, quamdiu de submissione seu delegatione fidem non
7 fecerint. Ratio est multiplex; Prima, quia quemadmodum in temporalibus Principis est summa potestas vtpote, vt inquit Bald.) quod is sit causa causarum, ideoq; de eius potestate disputare non liceat, nec sit de ea inquirendum. *Bald. cap. Ecclesia si Mariæ num. 7. vt lite pend. Iason l. rescripta, num. 2. & 3. C. de precibus imperat offerendis Gail. lib. 2. obs. 56. num. 15.* talis etiam in sponsalibus & Ecclesiasticis potestas summi Pontificis *pulcher text. cap. cuncta per mundum cap. per principalem 9. quæst. 3.* à quo
8 (inquit Bald.) inferiores omnem suam iurisdictionem sicuti planetæ suum à sole lumen mutuantur: *Bald. cap. bonæ & 2. col. 4. vers. pendente de postulat. prælat. Troylus tract. de Canonisat. sanct. §. sequitur secundum num. 28. & 42. per cap. Significasti in fine de elect. cap. 2. de præbend. in 6. Clem 2. vt lite pend. d. cap. cuncta per mundum, vbi dicitur quod Papa liberam habet potestatem.* Vnde eximendo hoc modo vt ne quidem coram ordinario agere liceat, censetur ordinarium in eiusmodi genere personarum priuare iurisdictione *arg. l. iudicium soluitur ff. de Iudiciis.*

9 Secundo, quia exempti speciali concessione habent proprios suos & speciales iudices, Iurisdictio autem specialiter alicui data excludit ordinarium. *Bald. cons. 395 visis omnibus vol. 4 Boer. ad consuet. Bituricenses tit. 2 §. 2. glo. 3. Gail. lib. 1. obs. 40. n. 5.*

10 Nam reseruatione seu delegatione certarum causarum ad ordinarium spectantium Pontifex censetur ordinarium quo ad eas causas omnimoda priuare iurisdictione, *Bald. l si vt proponis 1 n. 12. C. quomodo & quando iudex Iason. l. maiorum n. 66. ff. de Iurisdict. om. iud. Fel. cap. quoniam Abbas n. 12. in fin. de offic. deleg. Marant. dist. 16. n. 37. Gail. lib. 1. obs. 41. n 12. in fine.*

11 Simile est cum Papa sibi absolutionem reseruauit, Episcopus non poterit absoluere etiam proprios subditos *cap. nuper de sent. excom. Abb. cap significasti n. 11. vers. ego hunc articulum de foro compet.*

12 Tertio, Iurisdictio in eiusmodi exemptos est per principem seu Pontificem reseruata, ideoq; alterius iurisdictionem cuiuscunque seu agendo seu defendendo prorogare non possunt *Bald. & DD. cap. Imperialem §. præterea si inter duos de prohibita feudi alienat. per Feder. n. 19. vers. in contrarium Abb. cap. Cæterum de Iud. Barth. & DD. l 1. §. & post operis in fin. ff. de noui oper. nunt. Aluarot. d. §. præterea si inter n. 4. in fine vers. sed intelligas.* Regulariter enim quando Papa sibi iurisdictionem reseruauit velint nolint (inquit Bald.) partes erunt sub Papa, *Bald. & Aluarot. vbi supra per cap. inter dilectos vbi Innoc. & DD. de excessib. prælatorum, gloss. Archid. & DD. cap. tibi qui gratiam de Rescript. in 6. Innocent. cap. Cum in Ferrariens. de constitut. Felin. cap. Cum accessissent num. 28. vers. hanc regulam limita de constitut.*

Ad-

Adhæc, reſeruatio iuriſdictionis generalis cauſarum ſeu perſonarum plurimum 13
certe cum auocatione ſimboliſat *Aeneas de falconibus tract. de Reſeruatione quæſt.*1.
*principali n.*4.*in fine.* Vnde quemadmodum Papa per auocationem cauſæ impedit iuriſdictionem ordinarij, vt quo ad illam pro priuato habeatur *Philipp. de Perusio cap.vt noſtrum de appellat Guido.tract.de reſcriptis n.*38.*Gaill.d.obſer.*41.Ita etiam in 14
reſeruatione iuriſdictionis dicendum eſt, vtriq; enim hoc commune eſt quod æquiualeat ſeu æquipolleat decreto irritanti *tex.vbi glo. & DD.cap. Cum dilectus de Iure patron.& in cap.præſenti in* 1 *reſp de offic.leg.in* 6.*Lapus allegat* 16.*an valeat poſt num.*2. *Caſſad.dec.*2.*n.*7.*de reſtit ſpol.Mandoſ.tract.de inhibit.quæſt.*100.*n.*9.*&*10 Non ſecus 15
quam per appoſitionem manus Papæ, quæ pariter importat decretum annullatiuum, ſeu clauſulam irritantem *Menochius conſ.*83.*Reſpondebo n.*13.*lib.*1.

Cuius quidem clauſulæ ea eſt vis, vt liget etiam ignorantes cum à Papa adiicitur 16
ſecus vero ſi ab inferiore, vbi late probat Mandoſ.*d.tract.de inhibit.quæſt.*36.*per tot. & Aeneas de falconib.d.tract.quæſt.*4.*effectu* 1.*per tot.cap.*1.*de conceſſ.præb.in* 6.*Clem.*1. *eodem vbi DD.Leonellius tract.de ſurrept.reſcript quæſt.*3.*art.*4.*in fine fol.*13.*col.*4. Adieci cum à Papa adiicitur, quia decretum irritans legati aut alterius inferioris à Papa vel principe, ſecundum communiorem opinionem, non ligat, afficitue ignorantes, ſed tantum ſcientes. Ratio, quia inferior conſtituere poteſt contra ius, *cap.Cum inferior de maiorit. & obedient.cap pen.& vlt.de filiis presbiter.* quod fieret ſi permitteremus irritantem hanc clauſulam legati afficere ignorantes vt eſt pro communi hac opinione teſtis Mandoſius *d.tract.de inhibitionibus quæſt.*36.*n.*4.*&* 5.*vbi late id probat*, cui tamen aduerſari dicit Lapum *alleg.*14.*incip.Concluſio prima. num.*3.*Card. Clem.*1.*in* 6.*not.de conceſſ.prabend.Gaſpar de Perusio tractat.de reſeruat.Laudenſ.tract. de priuilegiis quæſt.*64.*videatur etiam Villadiego de Legato quæſt.*9.*n* 67. de qua clauſula etiam Fel.*cap.*2.*n.*7.*verſ.quarto limito, col.*5.*de conſtit.Rebuff.tract.de euocationibus in pr. numer.*22.dicens idem eſſe ſiue auocatio procedat cum cauſa, vel ſine cauſa, neque ſubintelligi, ſi pars ea vti voluerit *Felin. & DD.cap.Cæterum de Reſcript. in cap.audita de reſt.ſpol.*

Quarto, licet verum ſit, quod diximus, clericum actorem ſequi forum rei laici, 17
tamen leui ex cauſa, imo indiſtincte Papa concedit clerico literas quibus laicum trahit ad ſuum forum *Archid.cap.Iudicatum diſt.*89.*Abb.c ſi Clericus num.*7. *per tot. de foro compet.*Id quod cum faciat per modum delegationis non minori poteſtate idipſum facere poteſt per modum priuilegij, *per pulchr.not.Aufrerij de poteſtate ſæculari ſuper Eccleſiaſt.Reg.*1.*n.*22.

Quod genus exemptionis conceſſum liquet clero ſecundario diœceſis Leodienſis, idq; non modo in actionibus paſſiuis, ſed etiam in actiuis, fit manifeſtius 18
tam ex Concilio Baſilienſi, quam ex plurimis Pontificum conceſſionibus confirmationibusque, quas non iuuat redigere in hunc locum.

QVAESTIO VI.

Exemptus citatus coram ordinario teneaturne comparere & allegare suam exemptionem?

SVMMARIVM.

1.2.3. *Citatus coram non suo iudice tenetur comparere ad declinandum alioquin amittit priuilegium & punitur eius contumacia.*
4. *Clericus vocatus coram laico si non comparet mulctatur in expensis.*
5.19. *Processus iudicis habentis iurisdictionem exceptione elidibilem valet.*
6. *Per decretum competentiæ iudex competens acquirit iurisdictionem.*
7. *Legati habent ius reuocandi domum quod allegari debet.*
8. *Præsumptiones allegari debent.*
9. *Exceptio notoria proponi debet.*
10. *Vasallus & exemptus parificantur.*
11. *Clericus comparere non tenetur.*
12. *Vocatus ad synodum venire non tenetur.*
13. *Citatio exemptorum est iniusta.*
14. *Item citatus vltra vnam dietam.*
15. 16. *Præterea Prædicatores & Præmonstratenses.*
17 *Item scholares.*
23. *Exceptionem notoriam non est opus allegare.*
24. *Duæ sunt notoriæ species iuris & facti.*
27. *Notorium facti permanentis iudex supplet.*
28. *Bannitus potest ex officio repelli.*
29 *Consuetudo notoria suppletur.*
31. *Exemptio notoria qualis.*
32. *Notorium iudex præsumitur scire.*
33. *Exemptio non notoria allegandæ est.*
34. 40. *Sententia nulla est etiamsi exemptio non allegetur.*
35. *Subsistit tamen quo ad condemnationem expensarum.*
38 *Idq; nisi notorium esset non haberet iurisdictionem.*
41. *Qualiter intelligendus Rebuffus.*

HAnc quæstionem Doctores adeo variis contrariisq; argumentis exagitarunt, vt visi fuerint eam problematice disputasse. Nos relatis rationibus eorum affirmatiuis, & negatiuis, vtramque opinionem fœdere cuiusdam distinctionis conciliando concludemus.

1 Itaque pro affirmatiua adfertur primo, quod citatus coram non suo iudice tene-

tur

tur comparere ad allegandum ſuum priuilegium *tex.l.ſi quis ex aliena ff. de Iudic.l.*
2.ff.ſi quis in ius vocatus non ierit glo.ca.vno de inueſtitura inter marit.facta corſet in ſin.
gularibus verbo Iuriſdictio. Imo(vt inquit Alex.) ſi priuilegiatus per contumaciam 2
non compareat, perdit ius priuilegij valebitq́; ſententia contra eum late, *Alex.in*
addit.ad Barth.d.l.ſi quis ex aliena per glo. & ibi DD.cap.Cum ordinem de Reſcript.l.v-
no ff.ſi quis ius dicenti non obtemper. Rebuff. de priuileg.ſcolar.priuilegio 154.num 1. Idq́; 3
maxime, quoad contumaciæ punitionem, eſt enim contumacia punibilis etiam ab
eo qui non eſt iudex *Clem 1.de Reſcript. Abb.cap.ex litteris num.16 de dolo & contu-*
macia Ioann. Andr.cap.Paſtoralis de Reſcript.Ioann.de lign.& Anton.d.cap.ex literis, ad-
de infra num ſexto.

Secundo, Clericus vocatus coram Iudice ſæculari in Ius, ſi non compareat mul- 4
ctari ab eo & in expenſis condemnari poteſt, *Stephan. Aufrer. Clement.1.de officio or-*
dinarij, Fel.cap.exceptionem in pr.de exceptionibus Caldeus conſ.12. tit.de Iudiciis Boer.
ad conſuet.Bituricenſ.tit. des Iuges §.21. gloſſ fin.in fin.vbi refert Caldeum tenentem
ſententiam eſſe validam quod verum dicit quo ad expenſas & non quo ad principales, Au-
fer.dec.Tholoſ.165.Imbert.inſtit.Forenſ lib 1.cap 26 gloſſ verb.cautius. Similiter &
exemptus, idq́; argumentum ſumendo ab æquiparatione clericorum & exempto-
rum, eſt enim vtrimque quædam proportio fori vnde arguitur identitas iuris at-
que rationis *Butrio cap ſuper literis colum 25 ibi & per hoc, patet quod ſi coram iudice de*
Reſcript.Felin.d.cap.Cum ordinem num.8 & dictum eſt ſupra hoc libro quaſt.5.verſ.aut
igitur.

Tertio, Proceſſus factus à iudice habente iuriſdictionem exceptione elidibilem, 5
valet ſi exceptio non obiiciatur *glo.Clem 2 in verb.competente vbi Lapus Card. Imol.*
& DD vt lite pendente nihil innouetur text.l.non videtur ff.de Iudiciis Certum autem
eſt, quod ordinarius in tota ſua diœceſi nulla loci aut perſonæ exceptione funda-
tam habeat iuriſdictionem. Ergo, *text.cap.Cum Epiſcopus de offic.ord.in 6.cap Cum*
contingat de foro compet Milis in repert.verb Epiſcopus fundat.& verſ.ſeq.fol.127.verſ.
Epiſcopus ſolus fundat.ſol 130.& Epiſcopus poteſt de iure dixi ſupra lib.1 quaſt.8. verſ.ſi
quidem & pulchre Innoc.cap.2.nu 2.de dilationib.

Confirmatur primo, quia proceſſus iudicis ignorantis omnino ſe non habere
Iuriſdictionem, valet, qua parte eſt contumacia punitiuus, licet non valeat iuxta
quoſdam, qua parte fit ſuper principali ceſſante prorogatione *ca.ſi duobus vbi DD.de*
appell.Nauar.c.Cum contingat cauſ.11.n 4.verſ.5.de reſcript.

Confirmatur ſecundo, quia Iudex incompetens ſeu habens iuriſdictionem ex- 6
ceptione elidibilem, poſtea quam ſe competentem decreuit, fit competens ita vt
amplius de illius incompetentia non ſit diſputandum *Abb. cap. Cum olim Abbas*
fol.97 vbi Felin.fol.207 de officio deleg.Barth l.ex quacumque col.3 num.7.ff. Si quis in
ius vocatus non ierit, pulchre Vantius de nullitatibus Tit.quib. mod ſent.nulla reparentur
num.8.

numer.8. per tot. docte Innocent. cap.2. numer.1. in fine de dilation. & Milis in repert. verb. Iudex ordinarius vel delegatus si aditur super appellatione quæ narratur interposita cum non sit & in causa procedat fol.222. pag.2. dixi autem de exceptione elidibilem quia opus est vt habeat aliqualem; nam si penitus nullam haberet iurisdictionem puta quod literæ iurisdictionales essent falsæ, talis pronunciatio non faceret eum iudicem competentem *AEgidius conclus.22.& 28.Fel.cap sciscitatus fol 96 n.4.vbi late de rescript.Milis vers.Iudex qui prætendit se delegatum,Vant.d.numer.8 vers.& intelligo.*

7 Quarto adfertur lex Pauli his verbis. Ex quacumq; causa, ad prætorem vel alios
» præsides qui iurisdictioni præsunt in ius vocatus venire debet, vt hoc ipsum sciatur
» an iurisdictionis eius sit. vnde glossa ibidem marginalis, exemplifica inquit in ex-
» emptis, qui in dubio tenentur comparere coram ordinario allegaturi exemptionis priuilegium, *l. ex quacumque vbi gloss.marg.ff.si quis in ius vocat. non ierit text cap.1. c. cum personæ de priuileg in 6.& tex.d.l si quis ex aliena.*

8 Quinto, legatis competit priuilegium reuocandi domum, quod quidem licet sit insertum corpori iuri, ac proinde notorium, nihilominus tamen citatus debet comparere, illudq; allegare, *d.l. si quis ex aliena l.2.§. omnes ff.de Iudic.Felin.d c.cum ordinem n.9.vbi omnes DD.de rescript.* Idq; ad instar omnium exceptionum, quę licet sint notoriæ, tamen debent proponi & allegari, quemadmodum quoque præsumptiones iuris, etsi enim faciant liquidissimam probationem, debent tamen allegari. *Barth.l.1.col.vlt.num.10.de except.Butr.cap.peruenit colum.16.de censib.l si adulterium cum incestu §.idem pollioni ff de adult.vbi Barth.Fel.d.cap.Cum ordinem num.10.Butrio tract.de notorio artic.4 n.10 late Menochius lib.1.de Præsumpt.Præsumpt.48.per tot.* vbi distinguit & limitat multi modis.

9 Sexto, exceptio declinatoria debet opponi, licet sit notoria. *Imol.d.cap.cum ordinem gloss.Clem.appellanti ver.alias vbi Card. quæst.5. de appellat. Ioann Andr. cap. super litteris col.13.de rescript.* quemadmodum dicitur de recusatione iudicis ex suspicione notoria, quæ similiter debet allegari, *Ioann.Andr. cap. accedens 1. vt lite non contestata,* vt & regulariter omnibus aliis in causis, præterquam in exceptione loci notorie non tuti, quam doctores ab hac regula generali excipiunt, *Imola d. cap.Cum ordinem & d.cap.accedens Felin. d.cap. Cum ordinem numer.8. vers.contrarium firmat docte Innocent. cap.2. num.3. de dilationibus per l.non videtur ff.de Iudic.* Pro negatiua sunt etiam plurimæ, eæq; efficaces iuris rationes, nixæ magnis auctoritatibus.

10 Primo vasallus & exemptus ratione fori specialis parificantur *Bald.Butrio.DD. d.cap. Cum ordinem vbi Felin. num.7.& 8. post pr.vt dictum est supra lib pr.quæst.45. numer.quinto.* Vasallus autem citatus in causa feudali coram ordinario, comparere non tenetur *Felin.d.numer.8. Innocent.cap. Cœterum numero primo, vers.Fallit*

hac

hæc regula de iudic. vbi dicitur l. si quis non habere locum in feudo Bald. de inuestitura in maritum facta nu. 1 Ergo nec exemptus.

Secundo, idem statuitur in clerico citato coram iudice sæculari, & pariformiter 11
in exempto, vt est apud speculatorem his verbis. Sed pone quod iudex sęcularis ci- ,,
tat clericum ignorans eum esse clericum, clericus vero nonvenit, Ideoq; iudex con- ,,
tra eum procedit, videtur quod tenet eius processus, dic contra arg. ca. ac si clerici ,,
de iudicijs, cap. si diligenti de foro competent. Imo debet reuocari de facto quod ,,
de facto fecit &c. Idem est si ordinarius ignoranter procedat & excommunicet ex- ,,
emptum nolentem venire, nam quod clericus non debet coram sæculari compare- ,,
re vel exemptus coram ordinario, ius commune est, nec est tale priuilegium quod ,,
teneatur allegare coram iudice, ita ille &c. Quod de clerico dictum est, confirma- ,,
tur sententia Felini & Decij censentis condemnationem expensarum ob retardatam
exceptionem ne quidem subsistere, *d. cap. cum ordinem nu.* 14. *in fine Decius consf.* 241.
part. 2. tamen vt est videre ex glossa marginali apud eundem Felinum plurimi
huic opinioni contradicunt.

Tertio, Vocatus ad Synodum si est notorie exemptus, non tenetur comparere 12
ad allegandum exceptionem *Innocent cap. ex part.* 1. *in fine gloss. magna de verb. sig.*

Quarto, citatio exemptorum est notorie iniusta, quia aduersatur eorum priuile- 13
giis *tex. d. cap cum ordinem in fin. vbi DD.* notorie autem iniusta citatio non arctat citatum, *glo. cap. placita* 15 *quæst.* 4: qua ratione Bartholom. Fumus *in aurea armilla verb. exemptio nu.* 1. *in fine Vantius de Nullitat. sent. tit. de Nullit. ex defectu citat. nu.* 28. censuit, si prędicatores vocentur in ius coram ordinario quod non teneantur comparere nec allegare priuilegium, ex quo illud sit notorium, cuius ignorantiam officialis in longo & magno vsu nulla probabilitate prætexere potest, quemadmodum de ordine Pręmonstratensi in eadem facti contingentia respondit Clariss. pręceptor meus VVamesius *consf.* 65. *nu.* 2. *to.* 1.

Quinto, citatus notorie vltra vnam dietam non tenetur comparere ad hoc alle- 14
gandum *Geoffr. Host & DD. cap olim de except.*

Sexto, eiusdem sententię est Abbas & post eum Bartholomeus Fumus de ordini- 15
bus exemptis dicendo, vt sequitur: Nota quod si fratres prædicatores citentur ab ,,
ordinario non tenentur comparere, etiam ad allegandum priuilegium suum, quia ,,
iam notorie sunt exempti & dudum tolerati in priuilegio exemptionis, ideo citati ,,
non tenentur comparere etiam ad allegandum eorum priuilegium, & hoc nota ,,
quia multi iudices decipiuntur, *Abbas cap. cum ordinem n.* 6. *de rescript. Bartho. Fumus verb. Exemptio n.* 1. *in fine & verb. priuilegium nu.* 7. *Angel. in summa verb. exemptus n* 3. *vide supra nu.* 13.

Septimo, In eadem est sententia Nellus à sancto Geminiano, dum dicit quod quā- 16
do iudex citat ipso iure exemptum à sua iurisdictione, quod exemptus nō teneatur

comparere, etiam si de exemptione, siue an sit de iurisdictione dubitetur *not. Bald. l generaliter C. de Epis. & clericis Nellus tract. de Bannitis Rubr. de his qui possunt Bannivi par. 2 primi temporis n. 2. vol. tract.* 10 licet Baldo dicat aduersari Cynum Ioan And. ad specul. *tit. de sentent. §. iuxta vers. Item nota.*

17 Octauo, scholaris citatus à prætore seu à non suo iudice, non tenetur, comparere ad proponendum declinatoriam, quippe quod sit notorium ipsum esse priuilegiatum *Dec. d. cap. cum ordinem per glo, ibidem Rebuff. de priuil. schol priuil.* 154. *n.* 2. *vbi idem dicit de clericis primæ censuræ per cap. conuenior.* 23. *quæst.* 6. *cap. placita* 15. *q.* 4. *Oldra. cons* 83. *an Episcopus* Et etiam in mendicantibus obtinere *Abbas ca. si duobus de appellat.* Ergo ab idenditate idem etiam videtur respondendum in exemptis.

18 Nono, quando citatus, nec est, nec esse potest iudex, citatus non arctatur ad comparendum, vti post Innocentium valde eleganter distinguit & docet Panormitanus *cap.* 2. *n.* 16 *de dilat.* idipsumque alio loco confirmat, inquiens quod citatus non tenetur comparere ad allegandum priuilegium suum, si notorium est iudicem non habere iurisdictionem vel habere elidibilem in causa *Abb. cap. si duobus per glos. ibidem n.* 9 *de appellat. vbi Apostilla glo, Clem. pastoralis §. Pisana de Re iudic. & in cap. veniens de accusat. late glos. c. si Episcopus* 3. *quæst.* 2. *Caldeus cons* 102. *de foro compet. Laufr. in ca. quoniam §. citationes nu.* 6. *& in add. de probat. Abb. c. super literis n.* 9. *cum addit de Rescript.* vnde (inquit idem Abb.) Clericus citatus à laico siue compareat, siue non processus contra eum velut ab incompetente non subsistit. *Abb. d. c.* 2. *n.* 16. *cum add. de dilat.*

19 Confirmatur, quia licet processus factus ab habente iurisdictionem exceptione elidibilem subsistit, si non excipiatur, vt dictum est supra in rationibus partis affirmatiuæ *vers tertio.* Fallit tamen ista regula si exceptio notorie competeret, tum enim non esset opus eam proponere. *Cardin post lapum Clem.* 2. *col* 5 *vbi etiam Imol. col.* 1. *vt late pendent. & in Clem. pastoralis §. Pisana de Re iudic. in c. ex parte de appellat. Fel. d. c. cum ordinem n.* 8. *col.* 7. *Fel. d. c. si duobus nu.* 13.

20 Decimo, exempti nequeunt iurisdictionem ordinarij prorogare, nec expresse, nec tacite, indistincte enim sententia in eos lata, velut ac incompetente vitio nullitatis subijcitur *Abb. c.* 1. *n.* 10. *de Re iud. & late cap. significasti n.* 9. *& seq. de foro compet. Franc. c scienti n.* 4. *cum add. de Reg. iuris in* 6. *Dicemus de hoc articulo latius infra c. seq.*

21 Vndecimo, Citans aliquem suæ iurisdictioni non subiectum, aut licet subiectus sit, si sit causa ab eiusdem iudicis cognitione seu iurisdictione exempta, eiusmodi citatus comparere non tenetur. *arg. cap. tuam de ord. cog cap. Decernimus de Iudic. c. contingit. de arbitr. Innocent. d. ca.* 2. *nu.* 3. *de dilat.*

22 Prosolutione, distinguendum est, vtrum exemptio notorie competat, an vero de illa dubium esse possit vnde eliciuntur conclusiones sequentes.

23 Prima conclusio, exemptionem notoriam, non opus est in iudicio allegare. Ratio

est

est quia quando notorie constat aliquem esse priuilegiatum, tunc is non tenetur suum priuilegium allegare. *Dec. & DD. d.cap.cum ordinem glo.in cap. super literis de Rescript.Rebuff. de priuil schol.priuil.154.n.2.in fine videatur succincte & docte Mynsing. li.6 obser.7 per tot.vbi paucis hæc omnia distinguit.* Et ita in Camera Imperiali refertur iudicatum pro Comite de Hohenlo contra Marchionem de Branden. anno 1586. teste Mindano *lib 1.de process. imperij cap.34.art.1.*

Dixi notoriam, vt comprehendam duas notorij species iuris & facti, iuris inquam quod est insertum corpori iuris, ob idq; priuilegium commune nuncupatur, ac in omnibus ad instar iuris communis iudicatur *Fel.d.cap.cum ordinem n.20. vers.vltimo Castrens.l.hærens absens in pr.n.3.ff.de Iud.Gammarus tract.de extensionib. n.164 & seqq. DD ca.1.de constit.Anton.de Butrio tract.de notorio art.1.n.12. Menoch. de arbitr.iudic.cas.166.n.5.* 24

Facti vero, quod esse diffinitur, publica & famosa vox proueniens ex euidentia rei quæ nulla tergiuersatione celari potest. *late Anton. de Butrio d. tract. de notorio art.2.n.2.& seqq.* Licet autem opinio quorundam, notorium non eximat ab onere proponendi. *Barth.l.2 n.10. ff.de except. per glo. in Clem.appellanti ab verb.alias causas vbi DD de appellat.* 25

Ac proinde quod exemptio facti notoria in vim declinatoriæ opponi debeat, tamen censura sanior & iustior est æstimantium, necessarium non esse proponere notorium quando materia subiecta talis est quæ sufficiat si notificata sit, seu quod de ea notorie constet, *Imola Clem. appellanti coll. 3 ibi tempera de appellat. Fel.d.cap. cum ordinem n 12* ac ideo quod exemptio notoria facti, propositione opus non habeat *Innocent.cap ex parte in Christo de verb.sig.Fel.d cap.cum ordinem n.12 vers.considera modo Imol.d.Clem.appellanti.* 26

Ratio, quia hoc in casu versamur in notorio facti permanentis, quod iudex suo ex officio supplere potest. *Castrens.l.vnica n.5. vers.secundo fallit C.vt quæ desunt aduocatis partium iudex suppleat.* 27

Hinc, post alios censuit Bartholus Bannitum qui ex forma statuti in iudicio esse non potest, iudicis officio quamuis tacente repelli posse. *Ia.de Aret.l.vnica C.vt quæ desunt vbi Barth n.5.* 28

Et quod adfert Butrio iudicem de consuetudine notoria non allegata sese informare posse. *Ant.de Butrio in rep. c.fin.de consl. Castrens.d.l.vnica in addit. ad nu 2 verb. consuetudine in fine Bouert sing verb. consuetudo Colerus de Processibus executiuis vbi id discutit.par.1.cap 3 n 54.& seqq.* 29

Quod ipsum hoc in casu maxime procedit, quippe quod in eis quæ respiciunt publicam vtilitatem, licet radicentur etiam in facto partis, tamen iudex ex officio ea supplere debeat. *Barth.& DD.l 4.§.hoc iudicium ff.de damno infecto & in d.l.vnica n.3.* 30

Quod autem in exemptionibus versatur publicus fauor & publica vtilitas quan-

V 2 doque

doque religionis, vt exempti quietius eidem & contemplationi vacent, quandoque etiam Pontificis seu principis qui exemit, quandoque alia atque alia pro re nata & occasione exemptionum concessarum supra libro primo quæstione prima aliisq; in locis dictum est.

31 Porro, hoc in articulo diligenter animaduertendum est, quænam exemptio notoria dici debeat, hoc enim in puncto doctores in materia notorij satis dissident, asserentibus nonnullis duo ad hoc requiri, nempe quod vniuersus populus vel maior pars testis esse posit, deinde quod populus sit magnus *Anton. de Butrio tract. de notorio art. 2. n. 13.* Nos istud licet cum Menochio iudicis arbitrio relinquamus. *De arbitr. iud. casu 166. n. 7.* censemus tamen exemptionem esse notoriam, quæ talis est quam omnes aut sciunt aut saltem verisimiliter scire possint, ita quod nemo ignorantiam, nisi quæ supina sit, prætexere possit sicut à Bartholo inter alia exempla adfertur de eo qui ignorat, quis se in ciuitate pro Episcopo gerat *Barth. l. scriptus n. 2. vers. dicas quod verum ff. de religios. & sumpt. funer. late & docte Nauarr. in ca. cum contingat in causa vndecima per tot. de Rescript. tom. 3.*

32 Quæ quidem qualitas notoria, præsumitur nota esse iudici, maxime cum notorium tale est, in quo difficile caderet ignorantia (inquit Fel.) quæ non esset supina vel crassa. *Fel. d. cap. cum ordinem n. 14. in fine vide Barth. d. l. scriptus vbi apposite.*

33 Secunda conclusio, Exemptio quæ non est notoria necessario est in iudicio allegand a, *l. ex quacunque vbi glo. marg. ff. si quis in ius voc. non ierit*, In confirmationem cuius sunt omnia argumenta opinionis affirmatiuæ.

34 Declaratur hæc conclusio, quod licet exemptio debeat allegari, si tamen non allegetur, nihilominus sententia tanquam ab incompetente iudice erit nulla. Ratio est, quia exempti, neque tacite, neque expresse, alienam iurisdictionem prorogare possunt vt dixi supra *vers. decimo n. 20.*

35 Tertia conclusio, licet sententia contra exemptum lata non subsistat quo ad principale, subsistit tamen quo ad caput contumaciæ punitiuum & quo ad condemnationem expensarum ob non propositam tempestiue priuilegij exceptionem, *Franc. cap. scienti nu. 5. de Reg. iur. in 6. & d. l. ex quacunque vbi DD. Nauarr. d. causa 11.*
36 Ratio est, quia malitiose differens allegare suam exceptionem debet condemnari
37 in expensis, *ca. exceptionem vbi DD. de except.* Ita etiam in clerico obtinuit qui permisit se trahi in ius coram iudice sæculari & post sententiam priuilegium clericale fori opposuit, ipse enim venit in expensis condemnandus *Aegid. Bellam. decis. 226. Steph. Aufrer. de potestat. sæcul. super Eccles. Reg 2. n. 33. Imbert. inst. Forens. lib. 4. cap. 6. in glo. verb. exceptio Boer. ad consuet. Bituric. tit. des iuges §. 21. Cassadorus decis. 3. n. 5. de appellat.*

38 Quod tamen limitandum est, ex sententia Abbatis, & aliorum, nisi notorie constat de exemptione, seu quod citans non sit iudex, tunc enim non valeret etiam processus

cessus

cessus contumaciæ punitiuus, *Abbas cap.2.n.16. vers.aut citans non est iudex de dilat. per glo.cap.si Episcopus 3.quæst.2. & in cap veniens de accusat. & probatur in cap.si duobus de appellat. Euerardi cons.32.n.3 vbi id latius probat.*

Ratio est, quia hoc casu iudex præsumptione ducta à notorio scit verisimiliter 39
aut scire debet se iurisdictionem non habere *docte Nauarr. d.cap.cum contingat causa 11. per tot. de rescript.* Quam enim ignorantiam prætexere potest Episcopus seu eius officialis in tam magno & longo rerum vsu? certe nullam, quemadmodum olim in Præmonstratensibus respondit præceptor meus Dominus Io. VVamesius *cons.65.n.2.tom.1.Fel.d.c.cum ordinem n.14.in fine*, traditumq; est incertam scientiam vndecunque illa proueniat autoritati Pontificis reuerenter deferre debere. *VVames. cap.si duobus in fine de appellat.* sententia autem iudicis de sua iurisdictione dubitantis seu scientis aut scire debentis se iurisdictionem non habere, non subsistit, ne quidem in pœnam contumaciæ partis non comparentis. *Castrens. d.l. ex quacunque n.3.sub finem ff.si quis in ius vocatus non ierit per l.quæro ff.de eo qui pro tutore Nauarr.d.causa 11.* Estq; translatitium, quod sententia lata contra notorium facti, sit ipso iure nulla, *Abbas cap.cum ad quorundam de excess.prælat.late Fel.in repert.verb. sententia contra notorium fol.116.col.2.*

Quarta conclusio, si exemptio sit specialis, nempe quod iudicari seu excommu- 40
nicari quis non possit ab ordinario, tunc licet exemptio non sit notoria, tamen sententia excommunicationis per eum lata subsistet *Francus d.cap.scienti n.4.vers si autem exemptio esset specialis.* Ratio est, quia exemptione speciali, sententia excommunicationis quæ est contumaciæ punitiua, non potest subsistere, secus vero si exemptio esset tantum generalis & non notoria, tum enim valeret. *Franc.vbi supra.*

Quinta conclusio. Et quidem iuxta præcedentes conclusiones intelligendus est 41
Rebuffus *d.priuil.54.* Dicens, quod scholasticus debeat comparere ad allegandum priuilegium, ex quo (inquit) ex sententia Iasonis *d.l.ex quacunque col.7.* licet priuilegium tale sit notorium, non est tamen notorum esse scholarem: nam præallegatæ nostræ conclusiones fundantur in notorio perfecto, tale quod ipse non præsupponit. Prout quoque non refragantur auctoritates supra adductæ in contrarium, refelluntur enim per distinctionem notorij, quam initio diximus conciliatricem antinomiarum, statq; pro his conclusionibus subtiliter Baldus *l.generaliter col.2. C.de Episc.& cler.* Dum distinguit, an exemptio sit certa, an vero dubia, Item an competat exemptio ipso iure, an vero ope exceptionis, etenim licet ope exceptionis, si modo tamen ea sit notoria, non erit opus eam in iudicio allegare, vt supra late probatum est. Licet Rebuffus & plerique tutius asserant allegare propter difficultatem notorij, quod facillime obfuscatur, quibus ego ea in parte assentior, abundans enim cautela nocere non potest *l.quæ dubitationis vbi Dec.ff.de Reg.iuris.*

QVAESTIO VII.

Exemptus à iurisdictione an eam prorogare poßit?

SVMMARIVM.

1. *Magis creditur lecturis quam consiliis.*
2. *Exempti renunciare non possunt priuilegio.*
3. *Quia interest superioris.*
4. *Prorogare non possunt.*
5. *Alioquin sententia nulla est.*
6. *Fallit si de exemptione fuit cognitum.*
8. *Competentiæ decretum non sanat nullitatem.*
9. *Competentia non prodest quando pars non potest prorogare.*
10. *Ampliatur ad forum pœnitentiale.*
11. *Ampliatur ad excommunicationem.*
12. 13. *Item ad absolutionem ab excommunicatione.*
15. *Ampliatur ad quosuis actus.*
17. *Exceptio exēptionis semper opponi potest*
18. *Iason qualiter intelligendus in hac materia.*
20. *Per exemptionem acquiritur omnimoda liberatio.*
21. *Exempti plus subiiciuntur Papæ, quam clerici ordinario.*
22. *Exempti ab ordinario qui tamen alteri subiecti sunt an sui ordinarij iurisdictionem prorogare poßint?*

1 ALiam in consiliis, aliam in lecturis, doctoribus adhibendam esse fidem passim proditum est. *Iason cons.* 151. *col.* 3. *vol.* 4. *Stracosa de mercatura tit. de sponsionibus §. Quæro igitur n.* 6 *Alciat. de præsumpt. Reg.* 1 *præs* 51 *nu* 4. licet Boerius inepte contrarium censuisse videatur *dec* 155. *n.* 24 Idq́; quia in consiliis studio & affectione causæ veritas facile circumuenitur, cum nihil sit tam rectum, quin male narrando posit deprauarier, at vero in lecturis mens magis æmula est iustitiæ & veritatis, quod ideo præmisi, quia Federicus de senis *cons* 14. studio causæ, respondit exemptum renunciare posse, seu tacite, seu expresse suę exemptioni, prorogando siue sese subiiciendo iurisdictioni sui ordinarij, cuius opinio velut iuri contraria merito à reliquis reiecta est, quod fiet manifestum conclusione & rationibus sequentibus.

2 Prima conclusio Exempti priuilegio suo renunciare non possunt *cap. cum tempore vbi Abb. n* 2. *de arbitr. c.* 1. *nu.* 9 *de Re iudic. Francus c. scienti nu.* 4 *de Reg. iur. in* 6. *Abb. c si de terra nu.* 5. *de priuileg. late ca. licet. n* 35. *cum addit. c significasti n* 9. 10. 11. *de foro compet. Alciat. l non plures in fin. c. de sacros. Eccles. Fumus verb. exemptio num.* 8 *& verb. Priuilegium nu* 9. *Fuse & docte Castrens. cons* 431. *par.* 1. *per tot. latißime Albericus l. nemo videtur fraudare ff. de Reg. iur. & Gail lib.* 1. *obs.* 40. *per tot.*

3 Ratio est, quia in exemptione versatur fauor nedum exempti, sed etiam superioris, qui exemit, cuius interest eiusmodi exemptionem sartam tectam conseruari,

Ideoq́;

Ideoq; exemptus isti fauori renunciare non potest. *DD.l.si quis in conscribendo vbi Alciat.C.de pact Abb d.cap cum tempore nu.2.vbi etiam Apost.in verb.libertatis Felinus c. cum accessissent de constitut. Iason d.l.si quis in conscribendo Gaill lib.1.obs.40.per tot.vbi vide* ne quidem cum iuramento *arg.cap si diligenti vbi DD.de foro comp.* id enim inuentum est in fauorem exemptorum,& odium ordinariorum,qui exemptis infesti sunt *dixi supra lib.1.quæst.1.* & proinde illi renunciari non possit. *Innocen.d.cap si diligenti Abb.cap.significasti n.8.eod.tit.*

Secunda conclusio, consequenter exemptus iurisdictionem alterius tacite, vel expresse prorogare non potest, *Abb.d.c.licet.n.35.Bald.cons.246.vol 2 cons.275.vol.3. Alex cons.13.col.4 vers fortificare vol.1.late decis.capell.Tholos.q.425 Celsus ad Lauf r.in ca quoniam contra §.confessiones n.10.vers.talis confessio de probat.Gaill.d.obseru.40.n.3. & seq.Fel.c cum accessissent n.28 hanc regulam limito de constit.* Ampliatur primo,id verum esse etiamsi princeps,seu Pontifex, nihil sibi reseruasset,de qua reseruatione satis diximus supra *vers.eod. libro q.5. tertio* eo enim non obstante,exempti nec expressa renunciatione, nec tacita prorogatione alienum iudicem sortiri poterunt *Fel.in repertorio vers.exemptus potest iurisdictionem in ver.adde tum quod & si fol.53.* 4

Ampliatur secundo,adeo vt processus & sententia secuta contra exemptum nullius sit roboris & momenti *Caldeus cons 12 de iudic. Abbas d.c n.19.de Re iudic. Fel.in c.significasti n 4 vers demum de foro compet.vbi etiam Abb.& Socin.& d.cap.cum tempore Gaill.d.obs 40.* 5

Quod tamen restringendum est nisi exemptio fuerit allegata, qua non obstante sententia sit secuta eo enim casu subsistet in præiudicum exempti sed non in præiudicium superioris cui præiudicari non potest *Fel d.c.1 significasti n.4.vers demum & Abb d.c 1.n.9.vers.secus puto si exemptus produxisset Fel.& DD c.ad audientiam de præscript.c.dilectus d.capell.Monach.Fel.in repert.verb.sententia lata contra exemptum fol. 116.col.3.in fin.& in c.cum accessissent nu 28 vers.hanc regulam limita de constit.* 6

Vtrum vero exemptus hoc casu possit euitare executionem sententiæ seu eam irritare ex capite & persona superioris sicuti in præscriptione diximus supra *q.35.l. 1.* alio in loco commodius tractabitur. 7

Ampliatur tertio conclusionè procedere etiãsi iudex se pronunciauisset competentē nec ab ea fuisset appellatũ licet enim pro fundãda iurisdictione perutile iudicetur vt iudex se declaret competentē ex quo post tale decretum non sit amplius de incõpetentia inquirendũ *Innoc.& Fel.c super literis de Rescrip.late Vantius de Nullit.process.Rubr.quib modis sent.nullæ reparentur n.8 & dictum est supra q.6.n.6.* maxime cum iudex aliqualē iurisdictionē habet licet exceptione sit elidibilis vt dixi supra loco iam allegato adeo quod sententia reuocatoria prioris sentẽtiæ sit valida licet de appellatione interposita aut Apostolis non constet cũ iudex antea se decreuit competentem *Milis in repert.verb.appel.vers appel.si est deserta vel ab initio nulla.v.q.præc.n.6.* 8

licet

licet & deciſio Rotæ videatur aduerſari *Rot. deciſ. 12. n. 2. in fin. de appellat. in nouis* ta-
men hoc in caſu decretum competentiæ nihil proderit vt ſententia vires & effe-
ctum aliquem ſortiatur.

9 Ratio eſt quia decretum competentiæ nihil prodeſt quando iudex talis eſt in
quem pars expreſſe conſentire ſeu prorogare non poſſet. *Felinus in Rubr. de foro
compet. nu. 3. verſ. intellige Abb. cap. paſtoralis nu. 14. verſ. ego melius iudicio meo & nu. 15.
de except. Imol. cap. ſciſcitatus col. 5. de reſcript.* vel quando iudex iuriſdictionem nul-
lam habet *Franc. cap. ſtatutum §. in nullo nu. 5. de reſcript. in 6.* licet Carocius contra
cenſuerit *ſing. 166.*

10 Ampliatur 4. iuxta ſententiam Abbatis & aliorum ad forum pœnitentiale non
enim confiteri poſſunt diœceſano, *Abb. d. cap. ſignificaſti de foro compet. nu. 12. verſ. &
quod notat Hoſtienſis &c. vbi dicit quod exempti etiam voluntarij non poſſunt confiteri or-
dinario loci.* Ratio eſt quia iuriſdictio pœnitentialis prorogari non poteſt *Abb. c. cum
contingat n. 29. verſ. & aduertendum de foro compet. & rep. cap. ſi quis contra nu. 50. verſ.
aut quæritur eod. tit. vide Francum cap. ſi Epiſcopus n. 6. de pœnit. in 6.*

11 Ampliatur 5. ad excommunicationem quæ lata in exemptos non ſubſiſtit ipſo
iure etiamſi excommunicans ſit in quaſi poſſeſſione excommunicandi *Abb. cap. cum
dilectus nu. 3. & ſeqq. de relig. dom. Bald. in Margarita ad Innocent. verſ. excommunicatio
lata fol. 13. cap. 1. 11. quæſt. 3. late Borgaſius tract. de irregular. & diſpenſ. par. 6. Regula 8.
fol. 351. Abb. cap. graue n. 3. de offic. ordin. Greg. Sayrus in ſumma Theol. moralis part. 1. lib. 1.
cap. 16. per tot. ſignanter n. 17. vbi late.*

12 Ampliatur 6. vt etiam ſubiicere ſe ordinario pro abſolutione ab excommunica-
tione *Abb. d. cap. ſignificaſti n. 11. verſ. his tamen non obſtantibus pulchre Fumus verb. exem-
ptio nu. 9. Fel. cap. paſtoralis §. præterea nu. 10. de offic. ordin. Abb. d. cap. graue nu. 4. Fel. in
repert. verſ. exemptus excommunicatus fol. 53. & verſ. excommunicatus ſi eſt exemptus fol.
49. Ang. §. exemptus n. 6.* Idq́; quamuis abſolutio non eſſet reſeruata *glo. c. cum ex eo
vbi DD. de ſent. excom.* atque ita cenſet Fel. Fumus & alij *Fel. d. n. 10. & Fumus d. nu. 9.*
contra Laudenſ. qui cenſet ſi abſolutio non ſit reſeruata quod Epiſcopus abſoluere
poterit *in Clem. 1. § fui de Rel. dom. & Clem. 1. de conſang. & affinit. & Sarab. Clem. 1.*
13 *§. prædictis nu. 5. de relig. domib. qui indiſtincte cenſet, abſolui poſſe,* quod tamen reſtrin-
gendum eſt niſi poteſtas abſoluendi ei à Pontifice delegaretur ſeu auctoritate ſibi à
ſancta Sede delegata. Etenim regulariter cum Epiſcopo quicquam commendatur
14 ſeu delegatur quod exemptos contingit non cenſetur iuriſdictio eius ordinaria ex-
citari tantum vt munus ſibi commiſſum auctoritate Apoſtolica exequatur. *Abbas d.
c. ſignificaſti nu. 12. ſub finem verſ. Rigor tamen de foro compet.* Qua de re ſuo loquar ca-
pite cum inquiram vtrum commiſſa ordinario exemptorum cauſa iuriſdictio cen-
ſeatur excitata an vero delegata *infra quæſt. 14.*

15 Ampliatur ſeptimo ad quoſcumque alios actus tam iudiciales quam extraiudi-
ciales,

ciales. Ratio quia per exemptionem efficitur quis non subditus & velut quasi extraneus *Abb. d. cap. significasti nu. 11 verb. his tamen non obstantibus.*

Quemadmodum enim se habet vasallus respectu ordinarij seu alterius Domini 16
Clericus respectu iudicis laici vel alterius non sui Episcopi Subditi suffraganeo, respectu Archiepiscopi. Ita etiam per Analogiam & longe magis exempti respectu ordinariorum hi enim ad instar illorum iurisdictionem non suam prorogare non possunt præterquam in casibus à iure nominatim expressis. *Abbas. d. cap. significasti n. 12. de foro compet. Felin. Butr. quos allegaui supra lib. 1. quæst.* 45. Non sine ratione adieci præterquam in casibus expressis; sunt enim casus quamplurimi quibus ordinaria iurisdictio viget in exemptos quos in proprium caput reseruabo, *Infra cap.* 45.

Ampliatur octauo vt proinde exceptio declinatoria exemptionis non modo an- 17
te & post litem contestatam sed etiam semper & quandocumque opponi possit *Guid. quæst. 275. nu. 4 vide infra quæst.* 10. *per tot.*

Tertia conclusio, quo fit vt sententia Iasonis quam refert Nauarrus reddatur du- 18
bia quod licet exemptus submittere se nequeat extraneo superiori, quod tamen ordinario suo sese poterit submittere quia res (inquit) de facili redit ad suam naturam hocq; pacto fit reditio ad ius commune quod est fauorabile *Iason l. si vnus § pactus ne peteret n 9. ff. de pact. Nauarrus cons* 13 *n. 4. de priuilegiis vbi idem probat. Fel. in repert. verb. exemptus ab ordinario fol. 63 & in ca. cum accessissent n. 6 vers. ad idem quod not. de constitut.* Idq; probat argumento & ratione ducta à clerico qui licet non possit consentire in alium iudicem sine consensu Episcopi, *cap. significasti vbi Abb. & DD. de foro* 19
compet. tamen clericus qui iure aliquo speciali est subiectus prælato alicui inferiori poterit sine licentia istius prælati inferioris consentire in proprium suum Episcopum ex quo reditur hoc modo ad ius commune *Ias. d. §. pactus nu. 9. & Fel. repert. d. verb. clericus qui est subditus fol. 20. col. 1. d. cap. cum accessissent n. 6. vers. ad idem quod notat de constit. Feder. de Senis cons. 14. late Apost. ad Abbat. cap. veniens n. 22. in verb. pa-* 20
ctum de præscript. Hæc inquam opinio Felini videtur dubia. Cum enim per exemptionem acquiratur omnimoda liberatio à iurisdictione ordinarij cum effectu specialis reseruationis vti superius notatum est *eod. lib. quæst. 5. nu. 9. 10. 11. 12. & seq* fit vt exempti prorogatione tacita vel expressa redire non possunt in potestatem ordinarij nisi accedat licentia Papæ eximentis cuius interest exemptionem conseruari *ex tex. d. c. cum tempore vbi DD. & probatum est supra concl. 1 vers. Ratio.* Nec vrget ratio à simili quæ obiicitur à clerico ad exemptum, violatur enim istud argumentum hoc pacto exemptus consentire non potest in iudicem alienum sine licentia Papæ superioris Episcopus est iudex alienus exempti ergo exemptus non poterit in eum consentire sine licentia Papæ qui est Diœcesanus exemptorum *Abbas d. c. significasti n. 11. vers his tamen non obstantibus per tot.*

Adhæc exempti longe maiore vinculo subiiciuntur Papæ quam clerici suo E- 21
piscopo

piscopo vt proinde argumentum illud Felini, Federici & sequacium de clericis ad exemptos à maioritate rationis non subsistat. *Abb. d.n.11. & 12. præses in loco à maiori & minori v. d. quæst 5 nu 10. & seq* Postremo opinionem hanc valde Solerter Refellit Panormitanus & aduersantia argumenta eleuat, suamq; & rationibus & auctoritatibus stabilit & confirmat *d. cap. significasti n.10.11 12.*

Conclusio quarta, opinio Abbatis certa est, in exemptis Papæ immediate subiectis quorum ipse sibi iurisdictionem reseruauit auctoritatibus tam ibidem allegatis quam supra quæstione quinta. *vers. tertio iurisdictio in exemptos est per principem num.12.*

22 At vero in exemptis ab ordinario qui tamen subiecti alicui alteri prælato superiori dicendum est eos posse iurisdictionem sui ordinarij prorogare tum quod hoc pacto fiat reditio ad ius commune quod est fauorabile. *Fel in repert verb. exemptus ab ordinario vers. secus & verb. exemptus ab ordinario vers. adde quod de alio exempto fol.53. verb. clericus qui est subditus fol.20. & in cap. P. & G. n.13 de offic. deleg.*

23 Tum quod eiusmodi exempti ab ordinario & subiecti alteri cuidam prelato superiori non habeantur pro reseruatis sanctæ Sedi de quibus præcipue tractamus hoc opere *v. supra d quæst.5. numer 9. 10.11.12.13. & seqq.* Tum quod longe interfit an exempti mediate aut immediate subiecti sint sanctæ Sedi. Tum quod Iason & Nauarrus intelligendus sit de exemptis ab ordinario qui subiecti sunt cuidam prelato superiori, quales posse iurisdictionem ordinarij prorogare concedimus & hoc pacto antinomias & contrariantes auctoritates conciliari posse opinamur. Tum quod immediate exempti sunt reseruati S. Sedi cum clausula irritante & aliis clausulis prægnantibus cuiusmodi non possunt tacite vel expresse prorogare, *dixi supra eod. lib. quæst.5. num.12.13. & seqq.*

QVAESTIO VIII.

Remissio exempti ad suum iudicem cuius fiat expensis?

SVMMARIVM.

1. *Patri, Abbati Episcopo, Domino competit vtilis vendicatio.*
2. *Inde orta vendicatio seu repetitio exempti.*
3. *Leodij in praxi id receptum.*
4. *Remissio fit expensis exempti.*
5. *Ad expensas tenetur qui actum postulat.*
6. *Clericus remittitur ad suum forum suo sumptu.*
7. *Restringendum in exemptione non notoria.*

9. Secun-

9. *Secus si exemptio foret notoria.*
Ordinarij iurisdictio præsumitur per totam diœcesim.
10. *Energia clausulæ* saluo quod iustitia administretur.
11. *Laicus supplet negligentiam Ecclesiastici.*
12. *Eximens exemptum an incidat in edictū ff. ne quis eum qui in ius vocatus est, &c.*

QVemadmodum patri ius competit vendicandi seu repetendi filium, Abbati 1
Monachum, Episcopo clericum, Domino subditum, colonum, ciuem, eadem proportione & Analogia de qua suo loco meminimus *supra qu. 45. n. 5. & quæst. 1. n. 12.* Orta est potestas repetendi exemptum coram ordinario in ius vocatum, *arg. glo. l. 1.* 2
§. si quis ita petit. ff. de rei vendic. c. Abbatis 18. q. 2. Abb. cons. 88. n. 2. par. 1. Mynsing. c. super nobis nu. 2. de testibus c. dilectus vbi de appellat. vbi Abb. nu. 4. Bertachin. tract. de Episcopo part. 3. quarti libri n. 1. & 2. glo. cap. si iudex de sent. excom. in 6. Abb. cap. licet n. 15. de Regularib. Id quod apud Leodienses in praxi receptum est, vocato enim exempto in 3
ius coram ordinario solet Bedellus capituli cui exemptus immediate subest coram ordinario comparere exemptumq; vendicare siue repetere ac eum velut in libertatem asserere, cuius autem expensis eiusmodi repetitio remissiove fieri debeat, an exempti, an vero illius qui exemptum coram ordinario competente in ius vocauit paucis hic est inquirendum.

Concludendum quod expensis exempti qui remissionem postulat. *Aufrer. repetit. Clem. 1. quæst. 2. n. 25. de officio ordinarij fol. 106.* 4

Ratio est regulariter is tenetur expensas suppeditare qui actum fieri desiderat, 5
quemadmodum Felinus & Peckius docuerunt varioq; exemptorum genere demonstrarunt. *Fel. cap. 1. n. 8. vsque ad finem de libell. oblat. Pec. de iure sistendi cap. 37. num. 1. & seqq. Vincent Carocius tract. de oblationibus part. 2. quæst. 9.* Confirmatur quia 6
si clericus postulet se remitti ad iudicem id fieri debebit illius expensis. *late Boer. decis. 303. per tot. Aufrer de potest. sæculari super Eccles. personis Reg. 3. num. 17. vers. Adde Menochium de arbitr. iudicum lib. 2. cent. 3. casu 228. num. 8. Bald. Aluarottus & DD. ca. 1. § si iudex, de pace tenenda Salic. & Bald. l. eos C. de appellat. capell. Tholos. quæst. 10. & 274. vbi Aufrer* Ergo argumento à proportione ad clericos de quo supra diximus *lib. 1. qu. 45. n. 5.* idem statuendum venit in exemptis.

Restringenda tamen est ista conclusio in casu exemptionis non notoriæ qua ex- 7
emptus comparere tenetur ad declinandum iudicium ordinarij, de qua abunde supra locuti sumus, *eod. lib. 1. cap. 6. n. 1. vsque ad n. 10.*

Cum enim ordinarij iurisdictio fundata sit iuris præsumptione in omnia loca 8
& personas totius diœcesis. *cap. cum Episcopus de offic. ord. in 6. c. cum contingat de foro compet. Gail lib. 2. obs. 62. n. 9. dixi li. 1. c. 8. n. 2.* fit vt eiusmodi exemptus aduersus vocantem eum in ius comparere teneatur ad remissionem postulandam, qui cum propter præsumptam ignorantiam exemptionis iustam exemptum euocandi seu litigandi causam habuerit, in expensis condemnari non debet, sed to-

tius remissionis huius actus seu declinatoriæ obiectio exempti expensis explicari debet *arg. cap. finem de dolo & contum. vbi DD. l. eum quem ff. de iudiciis.*

9 At vero secus si exemptio foret notoria notorietate quam alibi descripsimus, *d. quæst. 5. nu. 23. 24. & seqq. eod. lib.* tum enim quia citans eiusmodi exemptum scit aut scire debet *vide supra d. quæst. 6. n. 24. & 31. cum seq.* eum non esse conueniendo coram ordinario, ratione temeritatis seu obiectæ declinatoriæ condemnari debet, eum enim (inquit Vlpianus) quem temere aduersarium suum in ius vocasse constiterit viatica litisq; sumptus aduersario suo reddere oportebit *tex. l. eum quem temere ff. de iudiciis d. cap. finem vbi DD.*

10 Illud paucis videndum num quid operetur vulgaris illa clausula quam ordinarius decreto suo remissorio adiicere solet scilicet Remittimus saluo quod iustitia
11 administretur, certe superfluam eam non esse hinc animaduertimus quod alter alterius iudicis negligentiam supplere debeat, nempe laicus iudex negligentia iudicis Ecclesiastici *Aufrerius de potest. sæculari super Ecclesiast. personis Reg. 4. n. 48.* ordinarius negligentiam parium curiæ seu Domini Feudi. *Curtius de Feudis part. vltima n. 14. Menoch. de Retinend. possess. Remed. 3. quæst. 52. n. 354. & 414. DD. cap. cæterum de iudiciis*, & consequenter per Analogiam quam alibi *supra lib. 1. cap. 45. n. 5.* induximus negligentiam exemptorum. *Aufrerius in repert. Clem. 1. q. 10. n. 3. vers. vnde in principali de officio ordinarij* In cuius confirmationem sunt quæ in hac materia attulimus cum accessus ad Papam est difficilis ad quæ compendij gratia lectorem remittimus *vide infra lib. 4. cap. 50. 51. n. 4. & q. 1. n. 8. & seq.*

12 Postremo paucis hic incidit inquirendum, num eximens exemptum in ius coram ordinario vocatum incidat in edictum ne quis eum qui in ius vocatus est vi eximat. Ego tali casu puto cum Offilio locum huic edicto non esse ex quo persona quæ in ius vocari non potuit exempta est *tex. l. 1. § Offilius ff. ne quis eum.* Cum enim vterq; malefaciebat & qui eximit, & qui exemptum coram ordinario in ius vocat deteriore tamen loco est vocans exemptum coram vetito examine qui petitoris partes sustinet. Eademq; æquitas est in quouis qui alio quam quo debuerat in ius vocabatur *tex. l. nam cum vterque vbi glo. verb.* qui alio ac vt explicatius scripsit Paulus dicendum est non videri vi eximi eum cui sit ius ibi conueniri *d. l. nam cum vbi glo. verb. non conueniri adde Pec. de iure sistendi c. 33.*

QVAESTIO IX.

Exemptus an condemnandus in expensis ob non propositam exceptionem sui priuilegij?

Libuit proponere hanc quæstionem articulatim in qua tamen nolo hoc loco fusius inhærere, ex quo velut appendix eius decisio descendat ex quæstione

quam hoc eodem libro tractauimus sexto loco dum quæsiuimus vtrum exemptus teneatur ad allegandum suum priuilegium conclusimusq; tertia conclusione condemnandum in expensis adiectis tamen tam eodem loco quam per discursum totius quæstionis nonnullis distinctionibus quas hoc in loco ne quod actum est agam non fuit visum repetere sufficiat appellare Imbertum concludentem condemnandum nisi iudici ex actis de exemptione constet aut in citatorio qualitas exemptionis exprimeretur, alioqui (inquit) quantumlibet aliunde notum esset & litigantibus & iudici comparere tenetur *Imbert. inst forens. lib. 1. cap. 26. glo. in verb. Cautius*, cuius decisio pendet ex dicta quæstione sexta ad quam fit remissio.

QVAESTIO X.

Exemptionis exceptio, an opponi possit in vim declinatoriæ post litem contestatam?

HAec quæstio affinis est materiæ, quam superius tractaui in sexta quæstionē vbi de prorogatione iurisdictionis disputatum est, quibus hoc in loco tantum addo quod licet declinatoria exceptio regulariter opponi non possit post litem contestatam *l. fin. C. de except. l. peremptorias cum ibi not. C. senten. rescin. non posse.* Nihilominus tamen exceptio exemptionis quandocunque opponi poterit *Guido quæst. 275. n. 4. & 5. per l. qui futurum ff. de pact. l. commissoria ff. de pact. inter emp. & ven.* Exceptiones enim reddentes iudicium retro nullum semper opponi possunt *l. licet vbi DD. C. de procurat. Marant. de ord. iud. par. 6. memb. 9. n. 9.* Idq; secundum intelligentiam eorum quę dicta quęstione sexta scripsi quæ hic velim haberi pro repetitis.

QVAESTIO XI.

Iudicum exemptorum iurisdictio an possit prorogari per non exemptos?

SVMMARIVM.

1. *Iudices exemptorum prorogari ab aliis non possunt*
2. *Delegati prorogari non possunt.*
3. *Iudices exemptorum æquiparantur delegatis.*

DVbitationem facit quod eiusmodi iudices iurisdictionem habeant, certum autem est quod prorogatio iurisdictionis fieri posit de persona in persona-

nam nempe vt iurisdictio limitata inter certas personas consensu partium extendi possit ad alias personas non subiectas *l.1.& 2. ff.de iudic. l.si conuenerit ff. de iurisdict. om.iud. Marant.de ord.iud part.4.dist.12 num 3.* Nihilominus tamen placuit magis
1 eorum iurisdictionem prorogari non posse atque ita aresto Galliæ iudicatum fertur anno 1530. Augusti nona, statq; in hac sententia insignis pragmaticus Io. Imbertius tali sermone. Hi exemptorum iudices cum ad certas causas certisq; dentur
" personis non eorum potest iurisdictio ad alias causas personasq; prorogari nec
" principis quidem interueniente rescripto. Ita ille *instit. li.2. c.6. in glo. verb. soluta.*
" nec vrget ratio loco dubitationis adducta, nam ea obtinet in iudice habente iurisdictionem iure ordinario communi, secus vero si iure aliquo speciali sicut delegato aut iudicibus exemptorum relatum est *Abb.c.excommunicatis n.6.& 7.de offic.legati Marant.d.dist.12.n.4.*

2 Preterea eiusmodi iudices habent naturam delegatorum quorum iurisdictionem certum est prorogari non posse.*c.P.& G.vbi DD.de offic.deleg Marant.vbi supra n.14.*
3 quia territorium non habent ideoq; etiamsi ordinarij essent, tamen delegatis in iure æquiparatur.*Bal.c.inter Dominum de alienatione feudi Imber.inst.Forens.li.1.c.27.glo.1*

QVAESTIO XII.

An ordinarius opposita exemptione cognoscat, an sibi iurisdictio competat?

SVMMARIVM.

1. Iudex regulariter cognoscit de sua iurisdictione.
2.3.4. Fallit si agatur de illius proprietate.
5. Dominus non cognoscit an sibi competat iurisdictio in Vasallum.
6. Ordinarius extraiudicialiter tantum se informat de exemptione.
7. Alioquin exemptus poterit appellare.

1 TAngenda etiam hæc quæstio non infrequens, licet enim regulariter iudicis sit cognoscere & decernere vtrum sibi iurisdictio competat *l. 2. vbi DD. ff. si quis in ius vocat. non ierit l.in præscriptione C.si contra ius Abb.Fel.& DD. ca.super litteris de Rescript.* in hac tamen exemptionum materia singulare est vt ordinario de iurisdictione sua cognoscere non liceat velut nominatim id deciderunt Abbas, Felinus & alij *cap. super literis n. 10. vers. quartus casus n.24 vers. fallit 4. de rescript.* his
" verbis, quartus casus cum agitur non solum de nudo exercitio iurisdictionis vt
" quia citatus dicit se exemptum & iudex negat, multa enim sunt commoda subiectionis ideo iudex est suspectus in hac cognitione, &c. In eadem est sententia Innocentius quem reliqui sequuntur, *c.venerabili vbi Abb. n.3. & 4. de censib. Item in ca. ex par-*

ex parte de verb. sig. Dominic & DD. d. ca super literis, & ca. cum personæ de priuil. in 6. ca. ad audientiam vbi glo. Abb. Franc. de appellat. Ang. d. l. 2. in 1. & 2. Ratio prima est 2
quia per exemptionem agitur de totali fundamento iurisdictionis & proprietate illius idq; cum honore & commodo ordinarij, quo casu ordinarius cognoscere nequit an sibi iurisdictio competat. *Fel. d. c. super literis n. 23. vers. fallit 3. vsque ad finem* 3

Ratio secunda quia quando agitur non solum de nudo exercitio iurisdictionis sed etiam de proprietate subiectionis iudex cognoscere non potest *Fel. d. ca. super literis n. 24. Abb. d. cap. ad audientiam vbi glo. de appellat*

Ratio tertia à simili quando enim excipitur quod locus non est de iurisdictione 4
citantis tum iudex cuius ea in re vertitur vtilitas cognoscere non potest *Butrio d. c. super literis Fel. ibidem num. 27. Abb. Innocent. Angel. vbi supra* Porro valet in iure argumentum à locis ad personas, *præses in locis legalibus loco à loco ad personas.*

Ratio quarta ab argumento Vasallorum ad exemptos quod valere frequẽter su- 5
pra probauimus. Non enim cognoscere potest Dominus vtrum sibi iurisdictio cõpetat in Vasallum. *vide Curtium de feudis parte 7. quæst. 7. n. 27.* Nihil obstat cap. cum personæ de priuilegiis in 6. vbi glossa ordinaria in verbo ordinariis ex diametro videtur huic conclusioni aduersari. Quia teste Felino communis nostra conclusio est in contrarium *d. c. super literis n. 24. vers. sed tenendo quod glo. cap. statutum §. 1. in verb. copia de rescript. in 6. Innocent ca. ex parte 1. de verb. sig. Abb. Butr. Dom. Ang. vbi supra.* 6
Nec enim vt vult pars sanior doctorum in casu d. cap. cum personæ iudex vbi cognitionem vsurpat vt iudex sed vt extraiudicialiter tantum se informet *Abb. d. c. venerabili n. 3. & 4. & in cap. ad audientiam n. 8. & seq. de appellat. Fel. d. ca. super litteris n. 24. Franc. d. ca. cum personæ §. si autem n. 2.* Hoc modo intelligendus est Angel. quod allegato priuilegio exemptionis is cognoscere debeat non qui declinatur sed qui tanquam superior adiri potest. *Angel d. l. 2. in 1. & 2. fall. ff. si quis in ius vocat non iuerit*, quod ipsum etiam docte voluit Innocent. *d. cap. ex parte n. 3. per tot.*

Dum post longam huius articuli explicationem ita subnectit, vtrum autem ex- »
emptus sit vel non vel verum priuilegium sit verũ vel falsum vel aliquid aliud quod »
tangat principalem causam de his cognoscere non debet, quia esset iudex in causa »
sua, quod esse non debet, ita illa. Vnde fit dubia opinio Franci d. ca. cum personæ & »
aliorum quorundam putantium quod cum iudex se non constituit partem principalem sed si controuertatur tantum inter partes de illius iurisdictione quod tunc de illa cognoscere & pronunciare possit. Etenim etiam eo in casu vt censet Inno- 7
centius vigent quoq; antedictæ rationes, adeo quidem quod iudicialis illius indago remittenda sit ad superiorem vt sequenti quæstiuncula concludemus aut si vlterius procedatur ex parte exempti veniat appellandum. *Docte Innocent. d. cap. venerabili vbi Abb. de censib. & d. cap. ex parte de verb. signif.*

QVAE-

QVAESTIO XIII.

Cuius sit de quæstione exemptionis cognoscere?

SVMMARIVM.

1. Pontificis est cognoscere de exemptione.
2. Inferior cognoscit incidenter.
3. Verba quis interpretetur
4. Ordinarius retardare potest executionem.
5. Exspectanda altera iussio.
6. Ordinarius an cognoscat de exceptione exemptionis.

1 OStendimus præcedente libro affatim solius esse Pontificis siue Principis plene eximere, cuius proinde solius dicimus de suo exemptionis priuilegio iudicare *tex. cap. cum venissent vbi glo. in verb iudicari & DD. de iudiciis tex. ca. 1. de lege Conradi Bald. in prælud. feud. n. 18. Gaill. lib. 1. obs. 1. num. 7 Castrens. l. hi qui n. 6. C. de appellat. Barthol. Fumus in summa verb. interpretatione n 4 Anton Milis in repert. verb. iudex inferior non cognoscit fol 213 l. & ideo ff. de legibus* quod tamen non adeo regulare & generale est quin admittat quasdam exceptiones siue fallentias, quas omnes has distinctione comprehendam Aut dubium est de intellectu priuilegij seu de intentione Pontificis siue Principis eo casu nemo alius adiri potest siue cognoscere quam Princeps *glo. d. cap. venissent cum vbi Innocent. Oldra. cons. 230 Innocent. cap. cum speciali de appellat.* eius enim est interpretari cuius & condere idq; etiamsi iuxta Abbatem intellectus esset clarus, nam non est inferioris declarare leges seu priuilegia vt faciant ius quo ad omnes *C. fin. l. de legibus Innocent. d. cap. cum speciali Abb. d. cap. cum venissent numer 3. vers. & puto hoc etiam* aut quæritur de potestate Pontificis seu Principis priuilegium concedentis, eo casu quoq; inferior cognoscere non potest sed solus Princeps *ca. primum de translatione prælator. Innocent. ca. ex parte 1. de verb. signif cap. ipsi sunt ca. nemo & cap. seq 9. q. 3. Abb. d. n. 3 vers. idem putat. Dominus Anto.*

2 Aut quæritur nunquid inferior possit cognoscere incidenter in præiudicium partium non directe super mente priuilegij sed v. g. an priuilegiatus sit capax seu an priuilegium sit surreptitium, eo casu relatum est posse *pulchre Bald. in prælu. feud. n. 18. & d. cap. 1. de lege Conradi Gaill. d. obs. 1 nu. 13.* tum enim magis tractatur de priuilegiato quam de priuilegio *arg. cap. 1. & 2 de confir. vtili vel inutili cap super litteris de Rescript. cap. 1. de litis contest in 6. Abb. d n 3. vers. aut quæritur.*

3 Aut vero dubitatio tantum versatur circa verba priuilegij quo casu si sensus sit clarus poterit inferior cognoscere in præiudicium partium ea enim est iudici potestas data vt interpretari possit legem scriptam in præiudicium partium *Innocent. d. cap.*

d. cap. cum speciali l. vnica C. de professorib. qui in vrbe const. lib. 12. cap. inter alia de sent. excommunic. Abb. d. n. 3 vers. aut dubitatio, longe magis poterit interpretari legem non scriptam, si vero sensus seu casus sit dubitabilis tunc si princeps facile possit adiri illius erit interpretatio. Fel. d. cap cum venissent in pr. d. cap. inter alia l. ex facto in princ. ff. de vulgari & puppill Fumus d. verb. interpretatio nu. 4 sin minus decidi poterit per inferiorem ratione aliqua si fieri possit naturali & verisimili quæ tamen verbis expresis priuilegij consonet, vel etiam per aliquod simile. Eiusmodi enim interpretationes per similia nedum iudicibus sed etiam doctoribus concessæ sunt per tex. l. ex facto ff. de vulg. & pup. l. non possunt ff. de legib. Anchar. c. 2. de magist. Cyn. l. non dubium c. de legibus Abbas d. n. 3. vers. alias data instantia Innoc. d. cap. cum speciali

Paucis distinctiones has confirmant Anton. de Milis Fumus, Abbas & Doctores 4
supra allegati. Quibus addo quod inferior etiam de nullitate seu validitate exemptionum cognoscere posit non vt diffiniat sed vt retardet tantum aut differat illarum executionem donec superiori rescripserit interim expectando secundam iussionem Butr. & DD. cap. tua de ord. cognit. Abb. cap. de cætero in 2. not. de Re iudic. glo. c. 1. vbi Innocent de offic. ordin. Borgasius tract de Irregularit & dispens. part. 2. tit. qua dispensatio dicatur indiscreta fol 26 col 2.

Non enim facile obediendum est iniquis falsisue literis emanantibus à Cancel- 5
laria Pontificali aut Cęsarea nisi altera iussione intimata Barth l. prohibitum C. de iure fisci lib. 10. Ang. cons 219. l. 3. C. si contra ius l. nec damnosa C. de precibus. Imo possent
resisti si facerent impresionem l. defensionis C. de iure fisci li. 10. Deniq; an ordinarius 6
de exceptione exemptionis quæ in causa coram eo vertente coram eo etiam proponitur posit cognoscere distinguit & cum mica hac salis resoluit Philippus Francus cap. 1. n. 4. vers. sed vbi non esset notorium de pœnis in 6. Vt cum dubia est exemptio & de causa agitur mensæ eius proponi, tunc ordinarius cognoscere non posit, secus vero si causa concernat Ecclesiam vel mensam ipsius Ecclesiæ.

QVAESTIO X.

Commissa ordinario causa exempti, an illius iurisdictio censeatur excitata vel delegata?

SVMMARIVM.

1. *Ordinaria & delegata potestas potest concurrere in eodem.*
2. 5. *Ad quem tunc appelletur.*
3. *Quibus formulis cognoscatur vtra iurisdictio sit concessa.*
4. *Iudex procedens vna via cum debuerit alia vitiat acta & sententiam.*
6. *Ab Episcopo visitante tanquam Apostolica se-*

ca sedis delegato ad quem appelletur.

7. *Vtra iurisdictione in dubio processum fuisse præsumatur.*

1 HAEc quæstio scitu dignissima est tum ad iudicij telam sententiamq́; ordinandam, tum etiam ad appellationem interponendam, cum enim sententia omnium ordinaria & delegata potestas possit in eadem persona concurrere periculum est si habita seu excitata ordinaria iurisdictione sub delegato procedatur aut è contra, ne processus omnis vitietur. *Abb. Fel. & DD. ca. ex officij de præscr. c. licet & cap. pen. vbi DD de offic. ord. late Fel. in repert. verb. ordinarius potest esse & ordinarius efficitur delegatus late Menoch. lib. 2. præsumpt. 16. & 17 n. 23. & seqq.* aut appellandum a sententia ordinarij delegati ad Metropolitanum qui hoc respectu inferior est *DD. Rubr ff de officio eius cui mand iuris. Gaill d. obs. 17. n. 5.* ne ad Metropolitanum causa non deuoluatur ex quo tali casu ad Pontificem appellari opportuisset. *Abbas cap. ad abolendam n. 16. de hæreticis Fel. d. cap. cum ex officij num. 24. & in suo repert. d. verb. ordinarius Abbas d. cap. cum ex officij. num. 25. Item addit ad Abb. ad d. ca. ad abolendam*
3 *num. 16.* Porro ad agnoscendam vtra iurisdictio concessa censeatur magis pendet ex cognitione formularum quam ex iure, dicunt enim sequentibus similibusve formulis iurisdictionem ordinariam solere excitari, mandamus tibi vt iustitiam facias, Item committimus, tum enim quia committitur ordinario causa quæ ad eius iurisdictionem spectabat eius iurisdictio non censetur delegata sed excitata id est (inquit Innocent.) videtur ei suasisse executionem sui officij. *Innoc. d. c. licet vers. & est ratio Abbas ibidem num. 3. cum addit.* vocaturq́; eiusmodi commissio iussus seu excitatio iurisdictionis, non vero delegatio *tex. Auth. vt nulli iudicem §. & hoc vero iubemus Barth & DD. l more ff. de iurisd. om. iud. Marant. de ord. iudic. par. 4 dist. 5. n. 72.* Cœterum si dicatur vice nostra, auctoritate nostra, auctoritate Apostolica, aut ponantur clausulæ æquipollentes quæ fusius à Felino & doctoribus referuntur *d. cap. licet n 2. & seq. vbi Abb. n. 5. & Innoc. Mathesil notab. 90.* tum censebitur ordinarij iurisdictio fieri delegata, prout quoq; quotiescumq; per commissionem iurisdictio ordinarij alteratur diminuitur vel augetur, qua de re videatur Felinus, capitibus supra allegatis & DD. His præmissis dum quæritur vtrum commissa ordinario causa exempti illius iurisdictio excitetur an vero fiat delegata, inuenio pugnantes sententias. Hostiensis censuit pro iurisdictione ordinaria seu iurisdictionem ordinariã excitari *in c. ad abolendam de hæreticis.* Cuius tamẽ opinio à cœteris merito reprobatur. *glo. not. d. c. ad abol. in verbo deleg. in fine vbi Io. Andr. & Abb. n. 15 Abb. ca. graue n. 5. de off. ord. Abb. c. significasti n. 12. vers sicut semper de foro compet. dixi supra qu. 7. vers. ampliat. 6. in fine* Ratio est quia cum ordinario rescribitur seu committatur aliquid quod non pertinet ad eius ordinariam cognitionem seu iurisdictionem tum censetur esse delegatus *Barth. & DD. l more maiorum ff. de iurisdict. om. iud. late Menoch.*

noch. de præscript. li. 2 præs. 16. n. 25. & seq. Abb. d. c licet n. 3. Abb. c. significasti n. 12. vers. si aut semper in fine de foro compet. vbi dicitur quod Papa censetur semper delegare quando dat ordinario potestatem contra exemptos ideoq; censuerunt omnes quod si Papa mandet Episcopo vt inquirat de hæresi contra exemptos quod id facturus sit non potestate ordinaria sed delegata *Fel. d. c. licet num. 1. glo. d. c. ad abolendam vbi Abb. nu. 16.* quod ipsum inter cæteros docte & breuiter distinguit Barthol. *d. l. more n. 8.* hoc sermone: Aut in concessione exprimitur quod hoc faciat auctoritate concedentis & tunc non videtur concedere ordinariam, si vero hoc non exprimitur tunc aut committitur vnum negotium vel plura particularia & non videtur concedi ordinaria iurisdictio, aut committitur vniuersitas negotiorum ex tunc in dubio videtur concedi ordinaria iurisdictio. Ita ille, Porro non vrget auctoritas & ratio Hostiensis quia communis doctorum opinio est in opposito cuius rationes satis refellit Abbas quas nolo breuitatis causa hic referre *d. n. 16 cap. ad abolendam.*

Sunt autem vt initio scripsi scitu hęc necessaria ad telam iudiciariam quippe quod 4
si iudex vna via procedat cum aliam eligere seu alia procedere debuisset, processus
ex nullitate corruet, *Menoch. d. præs. 17 Vant. de nullitat. ex defectu iurisdict. ord. n. 170.*
& seq. Fel. vbi supra in repert. Similiter quo ad appellationem interponẽdam vt initio 5
pluribus auctoritatibus probatum est, quod tamen non videtur placuisse Alphonso Villadiego. *In speculo visitatorum fol. 35. n. 31.* nitenti auctoritate sacræ cõgregationis, declaratione (inquit) 484. (illius refert eiusmodi verba.) Si in visitatione appellari contigerit ab Episcopo suffraganeo etiam tanquam sedis Apost. delegato prout statuit sacrum Conc. Trid. debet appellari ad metropolitanũ &c. Ratio inquit est quia quę suffraganeus in visitatione facit iure ordinario facit licet auctoritate Apostolica sit factus delegatus, addit. ideo dixit Hostiensis ca. 2. de offic. ord. & in summa de offic. ord. §. sunt autem quędam, quod quando committitur Episcopis id quod pertinebat ad eius officium id fit vt magis teneatur, ca. quis nesciat dist. 5. Ita ille, Porro
qua iurisdictione vsus præsumatur qui secundum ordinariam & secundum delegatã 7
cognoscere & diffinire causam potuit tradit alibi late Menoch. *lib. 2. præsum. 17. per to.* Paucis cum ex actis constat qua iurisdictione vsus sit res est satis in confesso *Abb. ca. cum ex officij nu. 32. de præscript. vbi Felin. nu. eod. vers. limita primo.* At vero si possint acta & sententia vtraque iurisdictione sustineri, tum ordinaria vsus præsumetur *Felin. vbi supra num. 34.* quod fallit nisi delegatio facta sit à principe vel summo Pontifice, nam tunc præsumitur processisse tanquam delegatns *Fel. d. c. cum ex officij n. 31. vers. benefacit.* quia delegatus principis dignior est ordinario *DD. in Rubr. de offic. eius* ideoq; appellatio deuoluitur ad principem *Fel. vbi supra n. 24.* si autẽ acta secundum iurisdictionem ordinariam sustineri non possint secundũ delegatam autẽ possint tum receptior opinio est quod processerit secundum delegatam *Abb. d. c. cum ex officij n. 31. Fel. num. . Parisius n. 33.* Ratio quia quilibet præsumetur amplecti eam

viam per quam actus suus non vitietur *l.3.ff.de test.milit.l.quoties 2.de Reb.dub late Menoch.lib.6.præs 8. Alc.de præsumpt. Reg.3.præs.35 nu.3. & seqq.* qua de re fusissime Ioannes Baptista Perusinus gener Bartholi *in tractatu de arbitris lib.12. cap.8.& seq. Ocean.vol.3.fol.128.*

QVAESTIO XV.

Exemptus an priuilegio gaudeat, antequam illius habeat notitiam?

SVMMARIVM.

1. *Francus, Abbas & Menochius docte distinguunt.*
2. *Ignorantia iudicis condemnantis exemptum non validat sententiam.*
3. *Clausula irritans afficit ignorantes.*

1 ARticulum hunc supra incidenter tractauimus *lib.1. quæst 7. n.6.* quibus annecti poterunt sequentes auctoritates *Ant. de Milis in repert. verb. gratia per quam, fol.177. Rot.dec.12. circa med. de præbend.in antiq. Anan.in add. cap.ad abolendam de hæreticis Anchar.post Lapum Clement.1.de appell. vbi Calder.not 2. latißime Abb. cap.2.n.7 cum Apost de constit. vbi vide Rom.cons.207. vide distinctionem Franci cap.1. §.ex parte n.3.& seq.de concess.præbend.in 6 Menoch de Arbit.iudic.casu 185.n.30.vsque ad n.40.vbi late.* Aliud est ignorantia iudicis excommunicantis exemptum qui non facit valere excommunicationem ideo quod ignoret eum esse exemptum. *Spec. de*
2 *citatione §.Item de citatione n.20.vers.sed nunquid idem erit.* Ratio est quia per exemptiones eripitur quis ipso facto à iurisdictione *Abb. cap. cum dilectus n.3. de relig. domibus.* Qua de re videas quæ distinctius supra attuli lib.1 quæst.7.vers.infertur 1. num. 6. pleraque enim hac in materia ex mente concedentis dependent ad quam
3 vt ibi & sæpius diximus semper est collimandum *vide infra lib.3. quæst.7.n.1.* Ratio secunda quia exemptiones regulariter annexam habent clausulam irritantem quæ afficit ignorantes *v.infra lib.3 quæst.12.n.11.*

QVAESTIO XVI.

Quid si pendente lite coram ordinario concedatur exemptio?

SVMMARIVM.

1. *Declinatoria nouiter orta opponi potest.*
2. *Ius reuocandi domum nouiter ortum opponi potest.*
3. *Arbiter factus sacerdos compelli non potest.*

4.8.Lai-

8. Laicus post delictum factus clericus non punietur à laico.
9. Opinio negatiua verior.
7. Priuilegium superueniens non eximit.
11. Priuilegium in præiudicium litis pendentis non valet.
12. Nisi constet de auocatione.
13. Item nisi sit speciale super illa lite.
14. Item nisi motu proprio.
17. Exemptio concessa lite pendente an reuocari possit per viam attentati.

PRo parte affirmatiua quæstionis videlicet pro exemptione videntur militare sequentes rationes.

Prima exceptio declinatoria nouiter orta opponi potest post litem contestatam *ca. insinuando de officio deleg. Abb. ca. vnico num. 5. de oblig. ad ratiocinia & diximus supra quæst. 10.* 1

Secunda si ius reuocandi domum incepit competere post litem contestatam eo tempore in vim declinatoriæ opponi poterit *Innoc. Io. And. & DD. ca. fin. vbi Boer. q. 7. de foro compet. Iason l. ita demum C. de procurat. l. qui autem vbi glo ff si quis caut.* 2

Tertia si pendente arbitrio, arbiter fiat sacerdos non poterit compelli propter priuilegium superueniens vt arbitretur *l. non distinguemus §. sacerdotio ff. de arbitr.* 3

Quarta, laicus post delictum factus clericus non punietur à iudice laico sed ab Ecclesiastico, quemadmodum etiam Barbatia adfert de Cardinalibus qui ratione delicti ante Cardinalatum commissi gaudent priuilegio Cardinalium *Barth. tract. de iurisd. n. 8. Barbatia tract. de Cardinalibus quæst. 11. prima partis Pec. de iure sist. qu. 14. n. 4. Bald. l. affinitatis C. communia de success. Bertach. tract. de Episcopo in quinta parte 4. libri n. 50. Papon aux arrestz tit. des priuileges arrest. 6.* 4

Quinta huius sententiæ videtur Iacobus Cuiacius *lib. 13. obs. 11.* hac ratione quod priuilegium superueniens perimat instantiam cœptam.

Pro contraria vero sententia quæ & verior est & quam omnes sequuntur, sunt hæ rationes. Prima Vlpiani his verbis. Cum quædam puella apud competentem iudicem litem susceperit deinde condemnata est posteaq; ad viri matrimonium alterius iurisdictioni subiecti peruenerit, quærebatur an prioris iudicis sententia exequi possit? dixi posse, quia antea fuerat sententia data, sed etsi post susceptam cognitionem ante sententiam hoc euenerit, idem putarem sententiaq; à priore iudice recte fertur, quod generaliter in omnibus huiuscemodi casibus obseruandum est *l. cum quædam puella, vbi DD. ff. de iurisdictione iud.* 5

Idem alio loco respondit, quod si quis posteaquam in ius vocatus Miles vel alterius fori esse ceperit in ea causa est, quod ius reuocandi domum non habebit quasi præuentus *l. si quis postea ff. de iudiciis* quod ipsum Canonica dispositione confirmatur. Nam communiter traditum est quod priuilegium fori superueniens non eximat à iurisdictione iudicis qui præuenit *tex. ca. proposuisti vbi communes de foro compet.* 6 7

8 *pet. not Spec. par. 1 de iudice delegato §. excipi vers. quid si conueniens n. 15.* Quemadmodum nec laicus pendente iudicio clericus factus eximitur à iurisdictione laici qui præuenit *late Abb. cap. vnico n. 4. & 5. de oblig. ad ratiocinia & cap. proposuisti vbi DD. de foro compet. Barth. l. 1. n. 3. per tot. cum Apost. de pœnis Bertach. d. tract. de Episc. in quinta parte quarti libri quæst. 27. n. 46. & seq. DD. d. l. cum quædam puella & d. l. si quis postea Brixiensis in venerabilibus quæst. 32. vol. tract. 17. vide latiss. Farinaceum in pract. Crim. lib. 1. q. 8. n. 104. & seq. vbi distinguit.*

9 Secunda ita inter cæteros nominatim censuerunt Goffr. Io. Andr. & Francus *c. 1. in pr. n. 6. de priuileg. in 6. & in ca. vnico vbi Anton. de obligat. ad ratiocinia.* His
,, verbis: Quid autem si priuilegium impetretur super exemptione post citationem
,, factam per ordinarium? Refert hic Io. And &c. tenuisse quod tale priuilegium non
,, iuuet impetrantem arg. l. vbi cœptum ff. de iudic. pro quo facit cap. fin. vt lite
,, pend. quod maxime procedit quando citatio fuisset talis quæ induceret litispen-
,, dentiam secundum formam Clem. 2. vt lite pendent. Ita Francus.

10 Confirmatur ex Peckio censente quod arestum laici subsistat etiamsi is ex postfacto fiat Clericus, qui idcirco non habet ius reuocandi domum, quia oportet spectare tempus aresti facti, *Pec. de iure sistendi cap. 14. n. 3.*

11 Confirmatur 2 quia priuilegium concessum in præiudicium litis pendentis illius non facta mentione nullius est momenti *Abb. cons. 98. n. 1. par. 1 c. fin. vt lite pendent. Clem. 2. eod tit. c. ex parte vbi Abb. de priuil. dixiq; supra hoc libro q. 3. Bellam. conclus. 749. Fel. c. 1. n. 14. vers. fallit 6. & c. super literis n. 12. de Rescript.* Quod ipsum latius confirmari posset ex Mindano *tract. de continent. causæ cap. 5. n. 6. fol. 73.*

12 Limitatur primo, hæc conclusio nisi ex tenore priuilegij appareat quod Papa voluerit ad seipsum causam auocare. *Goffr. Io. And. Franc. d. c. 1. n 6. de priuileg. in 6.*

13 Limitatur secundo, nisi priuilegium seu exemptio specialiter fuisset concessa super illa lite seu nisi priuilegium faceret mentionem citationis seu litispendentiæ *Bald. d. cap. 1. de priuileg. in 6. vbi Franc. DD. c. fin. vt lite pend. & in l. si quis quenquam ff. si quis caut. iud. sisti non obtemp. pulchre Iason. l. si quis quenquam n. 3. ff. si quis cautionibus iudicio Bellam. decis. 102. Lancelotus de Attentatis loco iam citando.*

14 Limitatur tertio, nisi exemptio esset concessa motu proprio, nam tunc traheretur ad litem cœptam seu pendentem *Clem. si Roma de prabend. DD. d. l. qui autem Apost. ad Abb. cap. cum dilectus de iure patr. Celsus Hugo tract. de clausulis num. 61. vers. adde tamen Barth. d. l. 1. n. 3. vbi Apost. ff. de pœnis glo. not. d. l. si quis vbi DD. & Ias. d. n. 3. & 4. vide infra eod. li. q. 19. n. 5. & 6. late Lancellottus de Attentatis par. 2. c. 4. limit. 20. n. 18. & seq. fol. 158.* Sicut de laico dicitur qui motu superioris ad clericatum assumptus est *Apost. ad Barth. d. l. 1. n. 3. ff. de pœnis & in d. c. vnico cum add. de oblig. ad ratiocinia Bertach. d. q. 2.* quæ limitatio tamen non placuit Felino & nonnullis aliis *in ca. causam qu. 2. de testibus & late in repert. vers. priuilegium lite pendente fol. 100. col. 3. in fin. Ias. d. l. si quis*

Staphi-

Staphileus de gratiis & expectatiuis Rubr de vi & effectu clausularum §. subsequenter n. 20. & seq. vol. tract. 14. fol. 27. quia priuilegium lite pendente concessum etiam motu proprio nocere non potest causæ pendenti neque parti aduersæ, *late Fel. in repert. d. vers. priuilegium lite pendente & Staphil. vbi supra Villadiego tract. de legato q. 14. primæ partis n. 15 & seqq Rebuff. in praxi benef par. tit. de non tollend. ius quæsit glo. 6. nu. 9.* id quod eo magis procederet si illud fuisse procuratum siue postulatum *Fel. c. fin. n. 25 vers. secundo de foro compet. per l. & qui data ff ex quib. caus. maior & not. per eundem Fel in ca. fin. de testib. Apost. ad Barth. d. l. 1. ff. de pœnis Bertach. vbi supra.* 51

Porro quod dixi exemptionem nouiter concessam non impedire litispendentiam & iurisdictionis præuentionem, id non aliter intelligendum est quam si lis vere pendeat aut iurisdictio vere præuenta sit *iuxta clem. 2. vt lite pend.* Nam si nulla seu inutilis fuerit litispendentia vt in contumace & aliis in casibus responsum est exemptio vires & robur sortiretur. *Fel. d. c proposuisti n. 2. vers. limita istum tex. de foro compet. & cap. ex tenore de Rescript. not. Franc d. c. 1 n. 6 Mindanus d. c. 5. per tot.* 61

An autem eiusmodi exemptio seu priuilegium pendente lite impetratum reuocari possit per viam attentati quærit AEgidius respondetq; quod non sed procedi poterit ordinaria via in causa ex quo verisimile non sit, quod in preiudicium partis princeps voluerit, aliquid concedere cui etiam assentitur Io. Staphileus *AEgidius conclus. 102. incip. si possessio beneficij Staphil de gratiis & expect. Rubr de vi & effectu clausularum § consequenter. n. 23 per tex vbi glo. & Innoc. c. fin vt lite pendente, vid. Lancelottus de Attentatis d. c 4. limit. 20 n. 22. & seqq.* Non obstat primum argumentum de exceptione declinatoria quia illud verum est in declinatoria quæ quidem competebat ante contestationem, sed nesciebatur competere secus vero si postea cœpit competere vt inquit Pec. de iure sist. *c. 14. n. 5.* Nec etiam secundum qua tunc non est tam reuocatio domum quam ius differendi in aliud tempus. *Ant. Abb. Imo c fin. de dilat. Fel. d c fin n. 15. vers. competit hoc ius de foro compet.* Est enim reuocatio domum exceptio dilatoria quæ opponi debet ante litem contestatam *Innoc Fel. & DD. d. c. fin de foro compet.* Item nec tertium & quartum tum quod ibi casus sit diuersus vnde oriuntur diuersa iura *l. in plagis § in cliuo ff. ad l. aquil. præses loco à separatis,* tum quod nulla ibi fuerit litispendentia vnde non mirum si ex mutatione status personæ sequatur etiam mutatio illius qualitatis, *d. l si qui autem l pen. ff. si ex noxali causa* qualitas enim superueniens mutare solet effectum antea introductum *Gemin ca. præsul. 2 qu. 4. vbi Archid. Barbatia d. qu. Basil. 14 n 6. & latissime Albas d. cap. vnico de oblig. ad ratio c.* vbi cœteris curiosius inquirit quid iuris de laico qui post contractum aut delictum factus est clericus. 17

QVAE-

QVAESTIO XIII.

Exemptio si pendente lite reuocetur, an lis ad ordinarium reuertetur.

SVMMARIVM.

1. *Scholaris si post litem motam deserat Academiam lis reuertetur ad eius ordinarium.*
2. *Vbi acceptū est iudicium, ibi finiri debet.*

1 DVbitauisse videtur Imbertius dum dicit quod scholasticus si post litem motam deserat Academiam quod lis ad ordinarium iudicem veniat remittenda *inst. lib. 1. cap. 27. glo. 1* & legatus causam cœptam finire non potest egressus prouinciam *Flamin. de Resig. benef. par. 1. lib 1. cap. 11. n. 4.* Frequenter autem supra inculcauimus validum sumi argumentum à scholaribus ad exemptos velut & à Vasallis clericis eiusmodique aliis qui speciales habent iudices id quod Felinus cum aliis a me superioribus in locis allegatus frequenter arguit *supra lib. 1. quæst. 45.*

2 Contrarium tamen concludendum est quia vbi acceptum est semel iudicium ibi finem sumere debet *l. vbi ff. de iudiciis* etiamsi casus superueniat à quo incipere non posset *cap. factum legitime de reg. iur. in 6.* sufficit enim habilitas tempore inchoatæ litis licet postfacto contingat inhabilitas, id quod plurifariam exemplificat Francus *cap. statutum in pr. per tot. de Rescript. in 6. & late & docte Flaminius tract. de Resignat. benef part. 1. lib. 1. qu. 11. per tot.* Imbertius nihil nos mouet nam ibi loquitur de translatione iurisdictionis in ordinarium per viam auocationis.

QVAESTIO XVIII.

Instantia cœpta contra exemptum an transeat in illius hæredem non exemptum?

SVMMARIVM.

1.2. *Instantia cœpta & rescriptum transit in successorem.*
3. *Subsistente causa priuilegij in vita defuncti transit ad illius hæredem.*
4. *Quando debeat attendi principium & non finis.*
5. *Citari debet hæres ad resumendum.*
6. *Alioquin sententia esset nulla.*

1 QVod lis inchoata contra exemptum transeat in illius hæredem non exemptum probari satis potest iis auctoritatibus quæ superius allatæ sunt *eod. lib. quæst. 16. num. 5. & seqq.* Quibus addo pro regula quod non modo instantia

causæ

causæ transeat in hæredem *l. tam ex contractibus vbi DD. ff. de iudiciis l. si eum hominem vbi Barth. & DD. ff. de fideiussor. Abb. Fel. & DD. cap. quia V. de iudic Milis in repert.* 2
verb. iudex ordinarius vel eius delegatus qui competens erat & vers. seq fol. 211. Sed & rescriptum impetratum contra defunctum transire debet etiam in illius successorem *Anton. Milis in repert. verb. rescriptum licet regulariter & verb. Rescriptum impetratum contra vnum & verb instantia per tot. Leonellius tract. de surreptione rescript. quæst. 18. art.* 3
15 l. cum quasi ff. de fidei comm. libert. Abb. d. c. quia V. n 13. 5. vbi late. Cum enim causa priuilegij in vita defuncti subsistat priuilegium illius causæ in defuncti persona conceptum ad illius hæredem pariter transire debet *l. cum quasi ff. de fidei commiss. libert. Lorietus in l. eius qui n. 37 ff. si cert. petat.* in qualibet enim dispositione semper spectari solet initium quemadmodum Flaminius plurifariam comprobauit *de resignat. benef. par 1. li. 1. qu. 11. per tot. signanter n 6. & 7.* quippe quod vbi acceptum est semel iudicium ibi finem accipere debeat etiamsi casus superueniat a quo incipere non possit *cap. factum de Reg. iuris in 6. l. in ambiguis pro dote § non est nouum ff. eodem* 4
dixi supra c 17 n. 2. eod. li.

Accedit quod cum resumptio habeat necessariam dependentiam à præterita obligatione instantiæ qua exemptus fuit obligatus & in quam successit eius hæres non exemptus debet attendi principium & non finis *l. damni § sabini ff. de damno infecto l. 3. § scio § præcedenti ff. de minoribus, pulchre præses in locis legalibus loco à virtute* 5
finis verbo, alij autem dicunt quod &c. vbi latius.

Itaque defuncto exempto citari debebit eius hæres ad causam resumendam seu vt inquit docte Rebuffus *in l. boues ff. de verb. sig. & in l. verbum reddenti ff. eodem* ad resumendum armamenta causæ seu rementa, id est remamentia causæ scilicet vt causam resumat in eo statu in quo remansit, alioquin enim omissa hac resumptione 6
(quam tamen hæres etiam vlsro subire potest) *Massuerus in praxi tit. de contumacia n. 16* sententia vitio nullitatis subiaceret. *Castrens. l. Paulus 1. ff. quæ sententiæ sine apell. rescindant. Anton. de Tremolis in addit. ad praxim Vberti de Bonacurso tit. de impedim. execut. & caus. nullit. in glo. verb. & contra minorem vers. & licet iure cautum sit Barth. l. lucius ff ad Trebell. l. si petitor l. si is Roma ff de iudiciis.*

QVAESTIO XIX.

Instantia cœpta coram ordinario contra subiectum an transeat in illius hæredem exemptum?

SVMMARIVM.

1. *In conuersis idem iudicium.*
2. *Iudex defuncti est iudex hæredis.*
4. *Exempti comparantur extraneis.*
5. *Exemptio immediata aut motu proprio con-*

concessa.
6. *Quid si concessa sit ad postulationem.*
7. *Instantia laici an transeat in clericum.*
8. *Exempti habent speciales iudices.*
9. *Instantia non transit in monasterium*
10 *Mutata persona mutatur actio.*
11. *Aduentitia & noua acquisitione bona sumunt naturam priuilegiatorum.*
12 *Instantia finiri dicitur, confiscatis bonis.*

1 A ratione casus conuersiua præcedentis quæstionis videtur quoq; concludendum instantiam coram ordinario cęptam transire in exemptum, in conuersi; enim idem est iudicium & eadem disciplina, *præses in locis legalibus loco à ratione casus conuersiua & loco à contrariis*, vt proinde iudex ordinarius competens defuncti
2 censeatur etiam exempti vniuersalis eius successoris *l. 1. C. si pendent. appellat. mors interuenerit vbi Mathesilanus Anton Milis in repert. verb. iudex ordinarius vel eius delegatus qui competens & verb. iudex delegatus contra vnum tex. l. si is qui Romæ ff de iudiciis dixi quæst. praced. n. 1. & seq. late Gaill li. 1. obs. 37. n 9.*

3 Quæ regula maxime procedit in exemptis ab ordinario qui tamen alicui alteri prælato superiori subiecti sunt cuius speciei exemptos supra notauimus cum Iasone & Nauarro iurisdictionem sui ordinarij expresse vel tacite prorogare posse, *eod. li. qu. 7. n. 8. 22. & seqq* Cum enim exemptos extraneis comparari frequenter dixe-
4 rimus *v. glo. cap. 1 in verb. nunquid ergo, vbi comparat Anglum exempto & in c. auctoritate, verb non exemptos de priuil in 6. præses in loco à proportione sub medium c. graue vbi DD de offic. ord. & dixi eod. li. q. 1. n 6.* Haud dubie quin dispositio Iaboleni de continuanda instantia defuncti in hæredem extraneum in eis sit locum habitura in hæc
„ verba si is qui Romæ iudicium acceperat decesserit hæres eius quamuis domici-
„ lium trans mare habeat, Romæ tamen defendi debet, quia succedit in eius locum à
„ quo hæres relictus est *d. l. si is qui*, quippe quod eiusmodi exempti iurisdictionem ordinarij prorogare possint specie prorogationis quam DD vocant de persona ad personam, item prorogationis necessaria & legali de qua infra suo loco *l. 1. & 2 ff. de iudiciis l. si conuenerit ff. de iurisd. om. iud Marant. de ord. iudic. par. 4. dist. 4. n. 3. v. infra q. 29. n. 7.* nempe cum non subditi patiuntur causam suam cognosci à iudice alieno *Marant. d. n 3* Confirmatur quia exemptus instantia nondum inchoata conuenitur in foro defuncti, *dixi infra li 4. q. 46. n. 1. & seq.* ergo longe magis si sit incœpta cum defuncto debebit in eum continuari, si eum id de quo minus videtur inesse, inest
5 ergo & id de quo magis *præses loco à minori.* Verum cum communis regula Vlpiano teste sit periculosa raroq; fiat vt nō subuertatur *l omnis diffinitio ff. de Reg. iuris* hinc limitanda videtur hęc conclusio in ea specie exemptionū quæ est immediate sanctę Sedi reseruata, aut motu proprio Pontificis concessa, in causis enim eiusmodi personarum iurisdictio ordinarij censetur improrogabilis & omnimoda iurisdictione Pontificis reseruatione priuata *dixi late eod. lib. q. n. 9. 10. & seqq. & quæst. 16. n. 12 13. & seq.* Quod ipsum Iason, *in l cum quadam n. 9. vbi Castr ff de iurisd. om. iud.* explicatum reliquit his verbis.

Præ-

Præuentus ſi moriatur & ſuccedat alius de alieno foro tenetur proſequi litem ”
coram iudice præueniente limita niſi mutatio fori fieret ex priuilegio principis ”
conceſſo motu proprio, tex l.idem vlp. in fin.ff. de excuſ.tut vbi Barth.in l.1 ff.de ”
pęnis glo &DD.l.qui autem ff.ſi quis cautionib. vnde ſi princeps concedat priuile- ”
gium motu proprio, quod quis non teneatur defendere niſi coram tali iudice pro- ”
derit etiam quoad iudicium coram quo erat præuentus ſecundum Caſtrenſem l.ſi ”
quis in iudicio ff.ſi quis cautionibus Ita ille, Qua in re obiter notauerim ex Rebuffo &alijs quos citat *de priuilegiis ſcholarium priuil.* 178 quod priuilegia generaliter conceſſa, præſumantur data non ad poſtulationem ſed motu proprio quia non eſt veriſimile imo impoſſibile inquit quod omnes ſupplicaſſent. Idq; potisſimum quando fit mentio meritorum *Rebuff.de priuil.*178. Limitatur ſecundo, notabiliter ſecundum Caſtrenſem *in d.l.ſi quis in iudicio n. 2 ff.ſi quis cautionib.*

Quamuis exemptio conceſſa ſit ad poſtulationem particularis ſi tamen ſpeciali- 6
ter eximat ab eodem iudice coram quo orta eſt præuentio non tenebitur coram eo (inquit) reſpondere, *adde ſupra eod.lib quæſt. 6 n* 14.*& ſeq.* Ratio eſt qui exemptio à ſpeciali iudice habet vim reſeruationis de qua ſatis eſt dictum ſupra *d.quæſt.5.nu. 9.& ſeqq.*

Quæ limitatio multis poteſt auctoritatibus confirmari in primis militant ratio- 7
nes opinantium inſtantiam cœptam contra laicum non tranſire in clericum hæredem, ſed eam velut mortuam contra clericum coram ſuo iudice à nouo eſſe inchoandam, quemadmodum poſt alios tenet Marant *de ord.iud par.5. n 13. Abb. Fel. & DD.cap.quia V.de iudic.Boer.dec.60.n.32 Couarr pract.quæſt.c.8. v.Mynſing. cent. 1.obſ.86.* licet Gaill. afferat contrariam opinionem veriorem & in Camera obſeruari *lib.1 obſ.37.n.9.in fine.*

Secundo Exempti habent proprios & ſpeciales iudices, *ſupra eod.lib.ca.5.n 9. &* 8
ſeq. non ſecus quam ſcholares, Vaſalli, clerici, Fiſcus *Rebuff.de priuilegiis ſchol.priuileg.153.v.ſupra eod lib quæſt 6.n.19.& Curtium de Feudis part.7.Barth. & DD.l.ſi conſtante §.ſi bona vbi text in verb.expirabit iudicium ff.Sol. Matr. Barth.l.ſi eum hominem n.1.in fine ff.de fideiuſſ.Franciſc. Lucanus tract.de fiſco par.1.n.70. 86. & ſeq* in quos inſtantia alibi cępta tranſire non ſolet, quia habent proprios iudices ergo argumentum ſumendo ab eorum proportione quod valere frequenter ſcriptum eſt, idem iudicandum eſt in exemptis.

Tertio confert quod Rebuffus ſcribit *d. tract. priuileg.53. numer* 3. in hæc ver-
ba. l. vbi cœptum ff. de iudic. non habet locum in ſcholaribus & etiamſi lis ”
non ſit conteſtata cum ſcholari ſed inter alios poterit etiam poſt litem conte- ”
ſtatam petere cauſam ad conſeruatorem remitti vt pluribus arreſtis fuit confir- ”
matim. ”

Qarto inſtantia cœpta contra aliquem ante profesſionem religionis per quam 9

ficte moritur *l. Deo nobis C. de Episc. & cleric. late Pec de testam. coniugum lib. 3 cap. 10. num. 5. vers quid autem fol. 182.* non transit in monasterium *Bald. cap. in præsentia col. 4. de probat.* Ergo arguendo à fictione ad veritatem instantia cœpta contra vere mortuum transire non debet in exemptum. Quia tantum operari debet casus verus in casu vero quantum fictus in casu ficto *Præses loco vi fictionis & Pec. d. n. 5.*

10 Quinto mutata persona mutatur actio & expirat iudicium *cap. 1. vbi Franc. & DD. de iure patr. in 6. DD. d. l. si constante §. si bona dixi infra quæst. 20. n. 3 Roland. Valle tract.*
11 *de inuento part. 2. q. 17. n. 7. & per tot.* quia aduentitia & noua acquisitione bona sumunt naturam priuilegiatorum, *c. quia circa de priuileg. Clem. 1. de decimis l. fiscus ff.*
12 *de iure fisci Abb. cap. porro n. 1 vers. secundo potest de priuilegiis,* & finiri dicitur instantia causæ ciuilis confiscatis bonis, quia talis instantia non transit in fiscum *Marian. Socin. ad cap. cum venerabilis art. 10. n. 32. vers. 13.* quia tali casu fiscus censetur esse hæres seu successor anomalus, secus vero si hæres institueretur tum enim transiret in fiscum instantia *Castr. d. § si bona n. fin. sol. matr. Rol. à Valle tract. de inuentario part. 2. quæst. 11. n. 7 & 8.*

QVAESTIO XX.

Inuentarium coram quo conficiendum.

SVMMARIVM.

1. *De iure, auctoritate iudicis opus est in inuentario.*
2. *Subditus, si exempto succedat inuentarium fiet auctoritate iudicis ordinarij.*
3. *Hæreditas adita non repræsentat defunctũ*
4. *Mutatione personæ mutatur priuilegium.*
5. *Laicus si succedat clerico inuentarium fiet coram iudice laico.*
6. *Clericus creditor citatur in confectione inuentarij coram laico.*
7. *Dispositio Iustin. plenissime loquitur.*
8. *In actibus voluntariæ iurisdictionis cessant exemptiones.*
9. *Exemptus si succedat subdito inuentarium fieri debebit coram ordinario.*
10. *Quid si hæreditas nondum sit adita.*

1 COnsuetudine inualuit vt in confectione inuentarij requiratur iudicis auctoritas, quæ de iure opus non erat opinione plurimorum vt interueniret. *Castrens l. fin. § si autem dubius C. de iure deliber. monticola tract. de inuentario qu. 7. n. 12. fol. 64. Roland à Valle eod. tract. par. 3. qu. incip. præsentia iudicis fol. 111.* vnde quæri-
2 tur cuius iudicis auctoritate illud fieri debeat. Dicendum primo si subditus seu non exemptus succedat exempto quod inuentarium bonorum fieri debeat aucto-
3 ritate ordinarij iudicis. Ratio est, quia postquam hæreditas exempti est adita non repræsentat amplius personam defuncti sed personam hæredis, *l. 1. § sceuola ff. si quis*

testa-

testament. liber esse iuss. l. hæreditas in inuitis ff. de acq. rer. Dom. Chassan. ad consuet. Bur-
gund. Rubr. 8 §. 13. Ideoq; mutatione personæ mutatum est priuilegium status & con- 4
ditio rei. l. per procuratorem vbi Barth. & DD. ff. de acq. hæredit. quemadmodum de
iure Ecclesiæ dicitur quod si transit in priuatum perdit priuilegium & efficitur prę-
scriptibile. Item in imponendis collectis mutata persona mutatur status rei inspi-
citurq́; qualitas noui possessoris ac alia plurima in argumentum allata à Petro de Pe-
rusio in suo tractatu de mutatione status Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarũ.
Item in hanc disputationem trahi posset vtrum priuatus succedens priuilegiato v-
tatur priuilegio cui non insisto vide DD. in l. fiscus cum in priuati ff. de iure fisci d. l. per
procuratorem vbi DD. Baldus de præscript. in 5. partis princip. par 1. quæst 1. & seq.

Secunda ratio quia si laicus succedat clerico inuentarium fiet auctoritate iudicis 5
laici, Guido q. 261. Imbert. instit. Forens. li. 1. c 24. glo ver. videtur fol. 106. Aufrer. de po-
test. sæculari super Ecclesiast. person. Reg. 4. n. 3. vers. adde quod. Nam mutatione per-
sonæ bona quæ erant affecta priuilegio clericali desierunt esse Ecclesiastica & con-
ditionem hæredis laici sequuntur. Barth. d. l. per procuratorem Roland. à Valle tract.
de inuentario par. 2. q 17 per tot. Confirmatur quia si clericus creditor in confectio- 6
ne inuentarij debitoris laici citetur coram iudice laico tenebitur comparere. Apo-
stilla ad Bald. c Vasallus n. 1. in verb. intelligi de inuestitura in maritum facta Anto. in l.
non tantum §. senatusconsulto ff. de fidecom. libert. l. 1. §. hæc stipulatio vbi Ang ff si cui plus
quam per l. Falcid.

Tertia quia dispositio Iustiniani plenissime loquitur omnesq́; comprehendit. 7
§. sancimus §. pen. Auth. de hæred & Falcid. Vitalis tract. de clausulis vers. nil nouari inuen-
tarij 17 n. 26. fol. 177. tenuimus autem lege aut dispositione generali comprehendi
exemptos lib 1. cap 5. n. 7. & 10.

Quarta, quia in actibus voluntariæ iurisdictionis vt est inuentarij confectió ces- 8
sant iura exemptionum Molin. ad consuet. Paris. tit. 1. §. 42 n. 11 & late supra li 1. c. 46.
vers. pro affirmatiua. citationes enim in confectione inuentarij vim tantum habent
monitionis seu denunciationis extraiudicialis DD. l. consentaneum & Auth. qui semel
C. quomodo & quando iudex monticola tract. de inuentario q 7. n. 19. & 20.

Dico secundo, si exemptus succedat non exempto, inuentarium quoque facien- 9
dum coram ordinario. Ratio est quia illud esse voluntariæ iurisdictionis diximus 10
supra. Si vero inuentarium reuocaretur in causam & contentiosam iurisdictionem,
tum ordinarius se intermiscere non poterit, sed exemptioni & declinatoriæ erit lo-
cus Molin. ad consuet. Paris. tit. 1. §. 42. n. 11. & seqq. Monticola d. quæst 7. n. 20. l. omnes
vbi Bald. & Salic. C. de Episc & Cler DD d. ca. si diligenti. Angelus & Corneus tamen
tutius censent in materia clericorum, si hac in re Ecclesiasticus iudex adeatur. Ang.
d. l. 1. § hæc stipulatio ff. si enim plus quam per l. Falcid. Corneus ad l. fin. §. sin autem dubius
verb. cæterorumq́; C. de iure deliberandi monticola d. quæst. 7. quod ego etiam in ma-

teria exemptorum censuerim tum ex analogia de qua hactenus frequenter egimus tum quod bona conditionem personæ exemptæ ad quam iure successionis deuoluta sunt sequantur, qua de re aliquid infra notauimus *lib. 4. quæst. 72 n. 3.*

11 Quid vero si hæreditas non sit adita quæ tamdiu personam defuncti repræsentat, vt inquit Gail. *lib. 2. obs* 130. *n.* 10. *Guido d. quæst.* 261. vberioris est disquisitionis.

QVAESTIO XXI.

Finita exemptione an conueniri quis possit coram ordinario de gestis tempore exemptionis?

SVMMARIVM.

1. *Scholares & mercatores retinent priuilegium finito tempore.*
2. *Ratio legis est pro lege.*
3. 4. *Coram quo conueniuntur exempti de gestis ante exemptionem.*

1 Videtur respondendum negatiue idq; arguendo à scholaribus qui priuilegium fori retinent finito studio in negotiis tempore studij gestis, Item à mercatoribus aliisve similibus personis. *Castrensis l. vnica C. vbi de Ratiociniis per tot.* Idq; ex identitate de qua diximus alibi *lib. 1. cap. 45.*

2 Nec videtur opus hic aliqua lege. Ratio enim legis in simili pro lege habetur *l. scire oportet § sufficit ff. de excusat. tutor. l. cum ratio de bon. damnat. docte præses in locis legalib. loco à cessante lege post med.* Vnde (inquit Aristoteles) quærere legem vbi adest ratio nihil aliud est quam infirmitas intellectus *Arist. relatus per Curt. Iun. cons. 58. n. 6. cons 138. n 2. cons. 74. n. 29. præses loco ab identit. rationis Roland tract. de Inuentario par. 3. q omittendum n. 5. & seq fol. 102. Ang. cons. 357 Tho. grammatic. cons. 29. n.*

3 41. Præterea idem in clerico responsum est qui deposito clericatu de antea gestis non conuenietur coram sæculari sed Ecclesiastico iudice cui rei gestæ tempore subiiciebatur *Bertachin. tract. de Episcopo part. 5. n 50. Bald. l. affinitatis C. communia de successionib. Abb. c. vnico de obligatis ad ratiocinia vide supra eodem libro quæstione 16. sub finem.* Quæ tamen an in præiudicium iurisdictionis ordinariæ quæ est valde fauorabilis *vide li* 1. *c. 4. nu.* 19 sustineri possint in exemptis non absque ratione disputari potest, mutatione enim personæ & qualitate eius mutatur & actio *vide supra eod.*

4 *q. 20 n. 4.* Quid autem è contra coram quo conueniantur exempti de eo quod fecerunt aut contraxerunt ante exemptionem colligi potest ex traditis variis in locis per doctores *not. Barth. Auth. apud quem oporteat Monach. conueniri Cyn. Auth. cassa C. de Episc. & Cler. Auth. ingress. C. de sacros. Eccles. Barth. l. non solum §. sunt autem ff. de excusat. tut. & in l. pen. ff. si ex noxali causa & in l. 1. ff. de pœnis.*

QVAE-

QVAESTIO XXII.

Exempti agentes coram ordinario an teneantur ad aliquas cautiones.

SVMMARIVM.

1. *Statuta iudiciorum alia ordinaria alia decisoria.*
2 *Cautiones respiciunt ordinatoria.*
3. *Exempti subiiciuntur ordinatoriis.*
4. *Cauere est onus.*
5. *Extranei arrestari possunt & cauere coguntur.*
6. *Ordinarius non exequitur sententiam latam in exemptos.*
7. *Non exequitur sententiam latam incidenter in causa dotis inter laicos.*
8 *In decisiuis obseruanda consuetudo loci delicti contractus aut rei.*
9 *Quæ cautiones respiciant decisoria.*
10. *Cau io iudicio sisti præstita coram iudice incompetenti non valet.*

Leges consuetudines & statuta iudiciorum alia esse ordinatoria alia decisoria B
longe lateq; apud diuersos scriptum est *Rochus de Curte tract.de consuet.qu.*10.
*n.*665.*& seqq & quæst.* 6.*n.*757.*vsque ad finem Stephan Aufrer de potestate sæculari su-*
per Eccles.person.reg. 2.*n.* 40.Cautiones & satisdationes iudiciales de quibus pręsens 2
quæstio concernunt ordinatiua iudicij teste Aufrerio *d.n.*40. *Io.Faber.§.sed hodie*
vers.Item quæ hic ad quas proinde exempti non adstringuntur , *Io. Gottus ad arrest.*
parlam qu 49. nisi ex lege stylo seu consuetudine vsitata fori ordinarij eæ præstari
consueuerint Ratio est tum quia concessa ordinario facultate cognoscendi de cau-
sis exemptionum censetur secundum ritum morem & ordinationem sui fori *glo.c.*
clericus vbi DD.*de foro compet.*DD *c.Ecclesias.Mariæ de constit.Aufrer.d.n.*40.*Rebuffus*
*ad ord.reg.in præmio glo.*1.*n.*68 *Rochus d.quæst.*10.*n.*668.
Tum quia ordinatoria iudicij non tam respicere videntur personam quam cau- 3
sam eius cognitioni subiectam *Abb d.cap quod Clericus col.*14.*Rochus d.qu.*10.*n.* 669.
Tum quod sicut natus in loco ratione originis subiicitur legibus loci *l.origine.C.de*
*municip.& origin lib.*10.*Raphael Comensis cons.*130.*incip.P.Clericus Roch.d.n* 669. sic
causa per delegationem nata in foro ordinarij subijci debet eius legi & ordinationi
Roch.d.n 669.Confirmatur 1. quia adstringi ad cautionem censetur esse onus,& ce- 4
dere in grauamen *l.cum non facile l.n si in verb. cautionis onus ff.si cui plus quam pro l.*
*Falcid.Castrens.l.omnes §.prætereà n.*2.*C de Episc.& clericis.* Vt proinde exempti spe-
cialiter compelli ad eam non possint nisi ita de more stylo & lege fori ordinarij sta-
tutum sit aut consuetum alioquin enim exemptio inducta in fauorem conuertere-
tur in grauamen atq; lęsionem *dixi infra li* 4.*q.*58.*n* 6 quippe quod insolitis aut su-
perfluis cautionibus onerari nemo debeat *l.*3.*ff.vt in possess.legat vel fidei commiss.*

Con-

Confirmatur 2. quia exempti extraneorum iure censeantur *supra eod. lib. quæst. 19. n. 4. DD cap. graue de offic. ord infra lib. 4 quæst. 55.*

5 A quibus cum cautio iudicatum solui ne iudicia reddantur elusoria, postulari consueuerit *Castrensis Authent. generaliter n. 1. C. de Epis. & Clericis* id ipsum in exem-
6 ptis eadem proportione sustineri posse videtur *Castr. d. n. 1.* Quippe quod ordinarius sententiam in exemptum latam executioni demandare non possit *Innoc. c. significasti de officio de leg. Angel. l. finali C de iudiciis DD. c. cum Episcopus de offic. ord in 6.* nec enim hic par est ratio antecedentis hoc est causæ cognitionis & consequentis scilicet executionis quo in casu argumentum à concessione antecedentis ad concessionem consequentis & è contra non procedit *Præses in locis legalibus loco à concess.*
7 *anteceden* In simili traditum est ordinarium cognoscentem de causa dotis inter laicos sententiam suam executioni mandare non posse in bonis laicorum ex quo ea sint à sua iurisdictione exempta *Ang. d. l. fin. Innoc. d. c. significasti Io. Andr. c. 1. de homicid. in 6. Præses d loco à concess. anteced post. princip* vnde ea proportione de qua hactenus frequenter meminimus *li. 1 ca. 45.* idem argumentum videtur in hac exemptionum materia. Porro quod initio diximus de ordinatoriis contra in decisiuis venit obseruandum.

8 Siquidem in decisiuis obseruanda est consuetudo contractus rei, aut loci delicti de quo disceptatur *Aufrer. d. n. 40 Rebuff d. nu. 69. Rochus d. quæst. 16. nu. 768. Præses in locis loco à contractibus ad delicta in princip.* Qua sub specie sunt cautiones damni in-
9 fecti, præstandorum legatorum noui operis soluendi adueniente die *Io. Faber d. §. sed hæc hodie n. 8. in fine* ad quas proinde exempti ab ordinario cogi non possunt quę omnia ex Rocho Fabro & doctoribus antea allegatis varia exemplorum specie exornantur atque comprobantur adeo quidem vt si cautiones de iudicio sisti coram ordinario præstiterint viribus non subsistant, cautio enim coram iudicio in-
10 competenti præstita non subsistit *Alexand. post Baldum l. 2. §. si quis ff. qui satisdare cogantur Abb. cap. 1. in addit ad n. 3. de fideiussoribus* quia tanquam accessoria vitiatur *Barth l. cum lex ff. de fideiuss.* ita in clerico cauente coram laico concludit Iacob Ant. Marta *de iurisd. & sæcul. par. 4. cent. 2. casu 160. Gratus cons. 15 num. 30. par. 1 arg. l. cum principalis ff. de Reg. iuris l. sed si §. non solum ff. ad Maced. l. fideiussor obligari §. fideiussor ff. de fideiussoribus.*

QVAESTIO XXIII.

Qualiter in iudicio probari debeat exemptio.

DE probatione exemptionis actum est supra *li. 1. q. 8.* proinde non opus est hic actū agere satis sit obiter insinuare quasi possessioné exéptionis non liberare

à pro-

à probatione priuilegij seu exemptionis. *Franc. cap. cum persona §. si verò. num. 1. vers. & sic de priuileg. in 6. Castr. l. si solennibus num. 3. C. de fide instr. Innoc. cap. recepimus de priuilegiis.* Idque vt sentit Innoc. *d. cap. recepimus*, nisi possessio exemptionis quæsita sit ex clausula seu titulo ad Iudicium perceptæ libertatis.

QVAESTIO XXIV.

Exemplaria exemptionum qualiter authenticentur.

DE modo exhibendi in iudicio exemptiones, formam præbet nobis constitutio Bonifaciana *in cap. cum persona de priuileg. in 6.* de qua satis locuti sumus libro primo qu. 8. de exemplatione vero sic habet Fumus. Exemplaria „ (inquit) sic authenticantur, si Iudex diligenter inspiciat, & tunc plures notarij sub- „ scribant, quod Iudex sic fecit & inuenit integra, vnus etiam Notarius sufficit auctoritate iudicis: ita ille *in Aurea Armilla verb. Priuilegium numer. 15. Abb. cap. si instrumenta vbi DD. de fide instr.* fieri autem potest eiusmodi exemplatio coram ordinario, nam istud est voluntariæ iurisdictionis ad quam exemplationes non extenduntur, vt probatum est supra *lib. 1. cap. 46. vers. pro affirmatiua.*

De innouatione autem nihil attinet hoc loci dicere, siquidem licet in concessione exemptionis de iure non sit opus citatione partis, ex quo priuilegium non sit actus iudicialis *Iason. l. Gallus § & quod si tantum num. 141. de liberis & posth. & late dixi lib. 1. quæst. 12.* In innouatione tamen priuilegij, aliud visum est, velut tractaui iam allegata quæstione duodecima.

QVAESTIO XXV.

Pendente lite super exemptione an quis aduersus ordinarium in possessione manutenendus?

VTique, licet enim quis possideat contra ius commune, non ideò tamen in sua possessione turbandus est. *Gemminian. cap. cum persona de priuileg. in 6. vbi Francus in §. si verò num. 1.* prout quoque lite pendente super concessione aut validitate priuilegij possessor vsu suæ possessionis interdici non potest *Abb. cap. 1. vt lite pendente*, Idque, vt inquit Gemmin. & Fumus, dummodo adsit aliqua probatio, etiamsi non foret sufficiens per quam possidentis intentio iustificetur. *Gemin. vbi supra. Fumus verb. exemptio nu. 6 Angel. in summa verb. exemptus nu. 4.* Quæ tamen tum demum vera sunt, quando possessio allegatur titulata ex priuilegio, secus vero si præscriptione, priuilegium enim hoc in casu fauorabile est &

 præ-

præscriptio odiosa, ideoque ordinarius potest uti sua iurisdictione contra eum qui contendit se exemptum per præscriptionem pendente lite, donec de præscriptione plenè probauerit, non vero contra eum, qui dicit se exemptum ex priuilegio, aut ex priuilegio & præscriptione simul etiam pendente appellatione à sententia lata in præiudicium exemptionis, quia appellatio neminem priuare possessione sua potest *late Franc. d. §. si vero nu. 2. & 3. vbi etiam Anchor. & DD. Ang. Fumus vbi supra, & dictum est supra lib. 1. quæst. 6. Gaill. lib. 1. obs. 144. num. 10.*

QVAESTIO XXVI.

Libellus seu articuli in causa exemptionis quales esse debeant.

SVMMARIVM.

1. *Articulari quomodo debeat amissio.*
2. *Præscriptio qualiter deduci debeat.*
3. *Exemptio ab omni Iurisdictione præscribi non potest.*
4. *Libellus est reyciendus in quo Episcopus petit ius ab Ecclesia quam libellat exemptam.*

EXemptionem acquiri tantum dupliciter, priuilegio scilicet & præscriptione, ex eis quæ hactenus dicta sunt fit satis manifestum. In libellanda exemptione de qua ex tenore priuilegij constat nihil hic est singulariter animaduertendū.

1 At vero si agatur de exemptione seu priuilegio amisso quia hactenus *lib. 1. qu. 7.* diximus, ad earum probatoriam substantiam requiri scripturam nisi dicatur amissa, tria hoc casu amissionis erunt articulanda, primo tenor instrumenti, 2. publicum seu authenticum fuisse, 3. illud esse amissum, nec enim alterum horum sufficeret *Molina de iustitia & iure tom. 2. disputat. 448. fol. 870. Abbas cap. Cum olim de priuilegijs Felin. cap sicut col. 6. de re iudicata Alex. cons. 196. vol. 2. Barth. & DD. l. sicut iniquum C. de fide instr. & Auth. si quis in aliquo C. de edendo* licet sufficiant ad hoc coniunctim probandum, duo testes, quamuis actus amissus maiorem solemnitatem postulabat *Molina vbi supra.*

2 At verò, in articulanda præscriptione exemptionis, necesse iuxta Parisium deducere possessionem continuam, pacificam, cum bona fide, per tempus legitimum *latissimè. Paris. cons. 65. vol. 4. per tot. DD. cap. 1. de præscript. in 6. latè Baibus de præscript. in 5. parte principali quæst. 11. & 12.* Præterea, oportet ponere aliquem alium iurisdictionem præscripsisse, alioquin enim teste Rota eiusmodi articuli de exemptione à iurisdictione ordinarij etiam à tanto tempore, quod non extet memoria, impertinentes essent nec admittendi, nisi in eis detur Prælato qui huiusmodi iurisdictionem præscripserit *Rota de præscript. decis. In nouis Felin. cap. Cum non liceat.*

ceat. num. 9. vers. circa allegantem. vbi etiam Abb. & DD. de præscript. dixi supra d. quæst. 6. Io. Andr. cap. veniens de priuileg. in 6.

Ratio est, quia exemptio ab omni iurisdictione præscribi non potest, ne dentur acephali sicut locustæ sine rege, sine capite, sed bene à iurisdictione vnius superioris respectu alterius *cap. cum persona §. si autem vbi Franc. & DD. de priuileg. in 6. Baldus vbi supra & latè supra d. quæst. 6.* de quo non est periculum in exemptione orta ex priuilegio, quo exempti confestim ipso iure recidunt in immediatam Papæ potestatem, nisi aliter ex tenore priuilegij cautum videatur. Postremò notandum quod si Episcopus petat aliquod ius Episcopale ab Ecclesia, quam libello asserit exemptam, talis libellus veniet reijciendus, nisi adijciat causam aliquam debendi fundatam etiam contra Ecclesiam exemptam, puta præscriptionem, aut eiusmodi aliquā aliam *Innocent. cap. dilecti filij vers. sed si de libelli oblat. Spec. de libellor. oblat. §. iuxta propositionis num. 22.* 3 4

QVAESTIO XXVII.

Priuilegium exemptionis an totum, an vero illius pars controuersa tantum edi debeat?

SVMMARIVM.

1. *In testamentis statutis inuentarijs an editio totius aut partis fieri debeat.*
2. *Inspectio totius, Copia vero tantum partis datur.*
3. *Quia copia totius, adferre posset cauillationes.*
4. *Exemplatio fit expensis exempti.*

Editio totius an vero partis fieri debeat in testamento, statutis, inuentario, & similibus, disputatur varijs in locis per doctores *l. argentarius §. edi. ff. de edendo Bald. l. si C. de precib. Imper. offer. Barth. l. 1. ff. de noui oper. nunt. Hostiens. in summa de fide. instr. §. an instrumentum vers. si vero Spect. tit. de instrum. §. videndum restat. vers. Quid si producitur Fel. cap. 1. nu. 26. & seqq. de probat. Anchar. cap. cum personæ vbi DD. de priuileg. in 6.* 1

In hac materia sic solet distingui, vt inspectio totius priuilegij illiusque plenaria lectio concedi debeat; at vero copia de eis tantum articulis de quibus est controuersia *text. vbi gloss. & DD. d. cap. Cum personæ in verb. integraliter Fel. d. cap. 1. num 20. de probat.* 2

Ratio est, quia ex copia & descriptione totius possent excogitari lites quod ita facile non fiet ex descriptione solius articuli controuersi *glo. in d. verb. integraliter vbi Anchor. & DD.* Additur & aliud speciale hoc in loco quod eiusmodi copia & exemplatio fieri debeat expensis exempti ad quem spectat sua iura producere, ne priuilegium suū perire possit *Franc. d. c. Cū personæ in pr. n. 4. Fel. c. n. 8. de libelli oblat.* 3 4

Alioquin enim, communiter alijs in causis aliter obtinuit, nisi tamen consuetudine fori aliud disponatur *gloss. Clem. causam verb. porrecto de elect. & in Clement. 2. verb. oblatos de appellat. & ibi DD. Franc. d. num. 4.*

QVAESTIO XXVII.

Exceptio exemptionis proposita in vim peremptoriæ, an statim an vero post litis contestationem reseruanda.

QVæstionem hanc mouet Panormitanus, eamque resoluit hoc pacto: Quid (inquit) si Episcopus petat ius Episcopale, quia Ecclesia sita & in sua diœcesi, & reus dicat libellum non admittendum, quia statim est paratus Ecclesiam probare exemptam, dicunt Innocent. & Hostiens. libellum admittendum non obstante tali exceptione, vt fiat litis contestatio & probatio exemptionis differtur in principali, ita Abb. *cap. fin. num 8 de libelli oblat.* Quæ tamen conclusio fallit, si exemptio notorie competeret, cum enim notoriè constat de non iure agentis, iudex non debet pati causam venire in iudicium, tum vt malitijs hominum eatur obuiam, tum vt omnis circuitus & procrastinatio euitetur *Abb. cap. ex parte B. nu. 13. de foro compet. Io. Andr. ca. 1. de litis contest. in 6. & d. cap. fin. num. 8.*

QVAESTIO XXIX.

Exemptus agendo coram ordinario, an coram eodem reconueniri posit.

SVMMARIVM.

1. *Clericus reconueniri potest coram Iudice laico.*
2. *Bartholi & Baldi opinio secura.*
3. *Quibus in causis Clericus reconuenire non posit.*
4. *Vasallus reconuenire potest.*
5. *Item exempti.*
6. *Exemptus eligendo Iudicem pro se non debet eundem dedignari contra se.*
7. *Exempti prorogant necessaria prorogatione.*
8. *Reconuentio permittitur coram delegato ad vnam causam.*
9. *Reconuentio venit consecutiue ad causam conuentionis.*
10. *Quando priuilegiatus eligit iudicem pro se, debet eundem pati contra se.*
11. *Fallit in actionibus de delicto.*
12. *Fallit secundo si exemptus non elegisset Iudicem.*
13. *Fallit tertio si iudex datus sit motu proprio aut communi consensu.*
14. *Item nisi exemptus in fraudem egisset.*
15. *Item nisi reconuentio sit in causa de qua iudex iudicare non posit.*

16. *Curator ad litem an dari poßit per ordinarium exempto coram se litiganti.*

CLericum reconueniri posse coram iudice laico communiore Doctorum cal- 1
culo receptum est. *Barth. auth. & consequenter col. fin. C. de sentent. latè Ang.*
§. idem Iuris num. 43. instit. de except. glo. cap. 1. de mutui petit. Bald. l. 2. §. sed si a-
gant ff. de Iudiciis decis. Neapol. 173. Spec. de reconuentione §. nunc dicamus vers. sed
pone Clericus Marant. de ord. iudic. part. 4. distinct. 6. num. 44. Mynsing. cent. 2. obs.
67. vers. primus. Repugnante Abbate *in cap. at si clerici de iudiciis*, cuius proinde
opinio in iudicando non immeritò reijcitur, quippe quod ei vnanimiter aduersen-
tur permulti alij, ac præsertim Bartholus & Baldus, qui cum plerumque inter se
dissentiant, placuit vt quoties inter se conueniunt in eandemque descendunt sen- 2
tentiam, quod iudex illam sequi & securè amplecti possit. *Tiraquell. de retract. con-*
sang. ad finem n. 90. fol. 208. de retract. conuent. § 4. glo. 6. n. 12. fol. 317.
Quæ tamen conclusio has patitur constrictiones, nempe nisi reconuentio fieret 3
dè causa spirituali, item criminali infamante, postremo nisi laicus sit causa cui con-
ueniatur vt occasionem habeat reconueniendi, aut nisi conuentus coram iudice
illum declinet, alium ve iudicem reclamet; tum enim non erit, inquiunt, potestas
reconueniendi. *Spec. Bald. & DD. supra Marant. d. num 44. & 19.*
Præterea, concludendum est, reconuentioni locum esse inter Vasallos conten- 4
dentes cum paribus Curiæ etiam ratione debiti ciuilis aut personalis *gloß. cap. 1. de*
controuersia feudi in verb. faciendum in fine vbi Bald. Soci. cap. ex transmissa nu. 24.
de foro compet. Io. VVamesius cons. 71. numer. 5. Bald. de prohibita alienatione feudi per
Fredericum §. praterea nu. 12. & seq. & de controuersia feudi apud pares terminanda n.
6. Quod tamen non voluit admittere *Mynsingerus lib. 4. obser. 40. per tot.*
Idem quoque inter pauperes, quibus ex statuto dati sunt certi & speciales iu-
dices *Bald. n. 5.* prout quoque coram iudicibus mercatorum, Scholarium, generali-
terque coram quibuscunque iudicibus particularibus ad certa negotia vel perso-
nas deputatis per legem, priuilegium, aut statutum, *Marant. d. dist. 6. num. 19.*
Vt proinde identitate iuris idem videatur respondendum in exemptis, versatur 5
enim hinc inde identitas & similitudo eadem rationis *docte Fel. in cap. Cum ordi-*
nem num 7. vers. modo & num. 8. in pr. Butrio cap. super literis col. 25. vers. & per hoc
patet de rescript. Abb. cap. significasti num. 12. vers. videmus vers. Item omnes rationes
de foro compet. & dix. supra lib. 1. quæst. 45. nu. 5. Ratio est, quia exemptus eligen- 6
dò iudicem pro se, non debet dedignari eundem iudicem contra se, *arg. l. cum Pap.*
C. de sentent. & interlo.
Secundo, licet exemptus prorogare non possit voluntariè, necessaria tamen & 7
legali prorogatione quæ fit per modũ reconuentionis, potest, de clericis, Vasallis
& alijs iam dictum est. *Marant. d. dist. 6. num. 21. vers. quadam.*
Tertio, reconuentio conceditur coram delegato ad vnam causam *Abb. & DD.* 8

cap. 1. de mutui petitionibus Barth. d. auth. & consequenter Bald. l. neque. in fin. C. de compensat. Marant. vbi supra nu. 11. & 20. quia Iudicem quem elegisti patere *d. l. cum Pap. & tot. tit. quod quisque Iuris Loriotus in apicibus iuris tit. de priuilegij impetrati retortione.*

9 Quarto, quia causa reconuentionalis venit consecutiue & accessorie ad causam
conuentionis *l. si idem cum eodem §. quod si mutuæ ff. de iurisd. om. iud. d. auth. & con-*
sequenter Marant. vbi supra nu. 21. vers. secundo. Iurisdictio enim se extendit ad con-
nexa, annexa & dependētia *Leonell. tract. de surrept. rescript. q. 18. ar. 7. & 8.* vt & com-
munio seu continentia causæ cum exēpto quæ exemptionem parit. *v. supra li. 1. c. 26.*
10 Quinto, quando persona priuilegiata elegit aliquem iudicem pro se, debet eun-
dem habere, & pati contra se, non obstante illius priuilegio, quando natura causæ
id patitur *l. est receptum vbi glo. & DD. ff. de Iurisdict. om. iud. Marant. de ord. Iudic. d.*
dist. 6. num. 23. vers. primo casu, & arg ab eis quæ de clerico dicta sunt. Abb. cap. 1. nu. 27. de
11 *mutui petit.* Restringendum autem istud est, cum agitur de causa ciuili v. g. testa-
menti, contractus, vel de dominio alicuius rei, secus vero si agatur de actione iniu-
riarum, furti, aut ex maleficio, nam nullus priuilegiatus agens iniuriarum potest re-
conueniri coram alio non suo iudice *l. 2. §. sed agant ff. de iudicijs Bald. d. tit. de con-*
trouers. feudi apud pares num. 5. sub finem Ang d. §. Idem iuris num. 43. vers. sed Baldus
12 qua de re vide plane capell. Tholos. *dec. 95 cum addit.* Restringendum secundo, nisi
conuentus declinet iurisdictionem iudicis coram quo conuenitur, petatque se ad
alium iudicem remitti, ex quo enim ille iudex secundus non fuit electus per exem-
ptum agentem, sed per Reum cōuentum, non poterit coram illo reconuentionem
intentare. Ratio est, quia isto in casu cessat ratio d. l. cum Pap. de qua ante scripsi
quæ fundatur in lege naturali, quod tibi vis fieri & quod quisque iuris in alium sta-
tuit DD. *vbi supra Marant. d. dist. 6. num. 19. vers. si vero scholaris Abbas cap. 1. col. fin.*
13 *de mutui petit. Bald. auth. habita col. 8. vers. 5. quæritur C. ne filius pro patre.* Restrin-
gendum tertio, nisi Iudex fuisset electus communi partium consensu, item nisi iu-
dex fuisset datus motu proprio Principis *Iason. l. 3. col. fin. ff. Quod quisque iuris*
Marant. vbi supra num. 11. in fine. tunc enim cessat retortio *Rom. cons. 327. Mynsing.*
14 *cent. 3 obser. 4. in fine.* Restringendum quarto, nisi exemptus in fraudem conuenis-
sat vt ibidem reconueniretur, quia detecta fraude cessabit reconuentio etiamsi ex-
emptus hoc non peteret *Ang. l. 2. §. sed si agat ff. de Iudic. dixi late infra libr. 4. quæst.*
15 7 Restringendum quinto, nisi reconuentio fiat in causa de qua iudex conuentio-
nis iudicare non posset, tum enim reconuenire non liceret *vide Franc. cap dispen-*
dia §. rem num. 4 de rescript. in 6. late Mindanus tract. de continent. causæ cap 6 per tot.
16 *signanter num. 35.* Illud non incommodè hic quæri posset, quid si exempto coram
ordinario reconuento dandus sit curator ad litem, à quo is decernetur? Paucis, cum
Barthol. censemus ab ordinario iudice qui de causa cognoscat eiusmodi curatorem

ad li-

ad litem dari posse *Barth.l.fin.§.1.C.de administr.tut.vbi id extollit.& in l.1.num.5.ff. de tutorib.& curator.dat ab his per cap.fin.de Iudic in 6.*licet videatur dubitare Carocius *in sing.74.*sed sine fundamento, cui enim iurisdictio data est, ea omnia quoq; concessa esse videntur, sine quibus iurisdictio explicari non potest *l.2 vbi DD.ff. de iurisd.omnium iud.*Quæ ratio, an generaliter vigeat etiam in exéptis in quos Pontifex sibi specialiter iurisdictioné reseruauit, qui nec tacitè nec expresè ordinarij iurisdictionem prorogare possunt, maturioris est inquisitionis *vide cap. prudentiam §. sexto vbi DD. de offic. deleg. vbi Abb. cap. quod translationem de offic. leg. Iason d.l.2. Præses in locis legalibus loco à concessione antecedentis vers.3 limitatur. v infra lib.4 cap.33.* pendebit huius decisio etiam ex ijs quæ antea notauimus dum de prorogatione iudicis ordinarij quædam attulimus, quæ hic breuitatis causa habeantur pro repetitis *vide supra eod.lib.cap.7.*

QVAESTIO XXX.

Exempti agendo coram ordinario an teneantur seruare ordinationes & statuta eius iudicij?

SVMMARIVM.

1. *Statuta ordinatoria iudicij ligant exemptos, secus decisoria.*
2. *Delegatus non tenetur se conformare ordinario.*

Tetigi idipsum quæstione 22. huius libri, cui addo late tradita per Rochum de Curte *in suo tractatu de consuetudine quæst.16. num. 757. vsque ad num.785. Petrus Rauennas eod. tract. num 155.* Quæ confirmantur ab analogia fori clericorum & laicorum, à qua argumentum in hac materia duci posse frequenter supra diximus. Siquidem sicut causa clerici agentis in foro sæculari terminari debet secundum ius ciuile vel municipale, ac appellatio non ad ecclesiasticum sed laicum superiorem interponi necesse est. *Petr. Brixiensis in repert. verb. Clericus. Ang. cons. 193.gloss cap. quod clericis de foro compet. Archid. 2. quæst. 6. cap. non ita.* ita quoque causa exempti absentis coram ordinario ventilari debet iuxta consuetudines & statuta fori ordinarij, quemadmodum in materia simili in appellatione interponenda notauimus *infra quæst 42.* Quod verum esse in statutis ordinarijs iudicij diximus supra *d.quæst 22.* 1

At vero in decisorijs minimè quippe quod consuetudines & statuta respicientia decisoria litium non ligent extraneos *Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsumpt 29. num. 7.* & proinde nec exemptos quos extraneorum iure censeri notum est *text. cap. graue vbi Abb. Felin. & DD. de offic. ordin.* quod supra varijs in locis latè probatum est.

Illud

Illud obiter non est prætereundum, quod ordinarius cui Pontifex rescribit per verba facientia eum delegatum, non tenetur seruare formam statutorum loci cui præest, licet secus, inquit notanter Baldus & Felinus, quando excitatur eius iurisdictio ordinaria. *Bald. cap. licet in fine vbi id explanat. de foro ordinarij Fel. cap. cum delecta num. 12. vers. & sitas de rescripti.*

QVAESTIO XXXI.

Confessio exempti coram ordinario an ei præiudicet.

SVMMARIVM.

1. *Confeßio facta coram incompetente non probat plene.*
2. 3. *Confeßio si sit solennis, præiudicat exemptis.*
4. *Nobilitas non potest Domino interuertere poßeßionem.*
5. *Exemptus poteſt se tueri ex capite Papæ.*
6. *Acta gesta coram incompetente non probant.*
7. *Pater veniens ad defensionem filij, potest eius confeßionem reuocare.*

QVæstio ista duplex est: prior, an confitenti præiudicet, posterior, an superiori.

1 Quoad prius, licet confeßio iudicialis notorijs iuribus plenißimè probet, si tamen ea emanauerit coram iudice incompetente, eiusmodi confeßio non faciet plenam probationem. *Fel. cap. at si clerici, num. 5. de iudic. Steph. Aufrer. de potestate sæcul. super Eccles. personis reg. 3. num. 16. Bellam. conclus. 449. Innocent. cap. per inquisitionem de elect. Anton. de Milis in aureo repertorio verb. confeßio facta coram iudice competente fol. 81.* quod verum esse ferunt quidam, cum iudex coram quo emanauit confeßio, planè est incompetens, *additio ad Castrens. in l. magistratibus num. 3. ad verb. competenti in fine ff. de Iurisd. om. iudic.*

2 Quod posterius, si emanet coram ordinario incompetente, dicendum vti in priore membro, si vero coram competente, puta cuius iurisdictio excitata aut delegata fuerit, tum confeßio præiudicabit quidem plenè exempto confitenti, Ecclesiæque exemptæ cuius rector est, sed non Papæ seu superiori subiectionem poßidenti *text. vbi Abb. cap. dilectus num. 4. & 18. vers. nam vides de Capellis Monachor. & num. 4. cum Apost.* tum quia confeßio Rectoris præiudicat Ecclesiæ si sit solennis, habeatque aßistentiam iuris communis, *vide Fel. cap. quoniam num. 11. de præscr. vbi latè distinguit & alios allegat. Carocius de iuramento litis decisorio quæst. 40, principali fol. 293. vide Bellam. concil. 695. vbi latè de confeßione prælati, late Redoanus tract. de rebus Eccles. non alienandis quæst. 51. cap. 21. num. 40. & quæst. 56. ca. 1. nu. 13. & 17. & 2.*

Tum

Tum quia subditus nequit Domino possessionem subiectionis suæ interuertere, 4
præstando alteri obedientiam quamdiu Dominus est in possessione *Innoc. c. cum venisset de restit. in integr. cap. olim. 3. de rest. spoliat. cap. venerabili de sensib.* Ideoque 5
potest exemptus si non ex proprio capite, tamen ex persona & capite domini seu superioris eiusmodi præiudicialem confessionem irritare *scripsi supra li. 1. c. 35. not. Fel. c. auditis nu. 25. de præscript.*

Quæ de confessione dicta sunt, obtinent etiam in quouis actorũ vel sententiarũ 6
genere, quæ facta coram incompetenti non probant coram competenti, at vero è contra probationem inducunt *vide Franc. cap. fin. n. 2. de except. in 6. late Castr. cons. infra citato.*

Quod autem dixi confessionem factam in præiudicium exemptionis irritari 7
posse ex capite & persona superioris, id fit ad instar patriæ vel Dominicæ potestatis, pater enim aut Dominus veniens ad defensionem filij vel serui, confessionem ab eis emissam reuocare potest *l. 2. vbi DD. ff. si ex noxali causa.* Id quod latius argumentando in hac exemptionum specie probauit apposite Castrensis *cons. 431. n. 5. par. 1. fol. 223.* probauimusque crebrò aptissimè duci argumentum ab eiusmodi generibus potestatum ad hanc exemptionum materiam *par. 1 cap. 1 & 45.* Quippe ex iure patriæ dominicæ alteriusue eiuscemodi potestatis deriuatas fuisse exemptiones latè supra notatum est *d. lib. 1. c. 1. nu. 12.*

QVAESTIO XXXII.

Exemptus litigans coram ordinario an iurare possit secundum suam intentionem & non illius cui iuratur?

SVMMARIVM.

1. *Iurare potest secundum conscientiam qui contra iuris ordinem ab incompetente iudice cogitur.*
2. *An idem obtineat in testibus.*
3. *An eiusmodi iuramenta subsistant saltem in vim pacti.*
4. *Testis deponens falsum in iudicio, non tamen in forma iudicij, non committit crimen falsi, neque de falso puniri potest.*

Regulare est apud Casuistas, quod is qui inique interrogatur, possit iustè re- 1
spondere quod nescit, intelligendo non eo modo se scire, quo illud dicere teneatur *Nauarrus in ca. inter verba 11. qu. 13. conclus. 6. & in Manuali ca. 12. nu. 88. & in repetit. c. humanæ aures. 22. qu. 5. per tot. Adrian. in 4 de confess. dubio 10. col. 3 & in quodlib 11. litera C. Angel. de Perusio l. ideo §. si tibi ff. de cond. ob turp. caus. Anania ca. qui cum fure col. fin. de furt.* in exemplũ est quod de S. Francisco adsertur qui rogatus

gatus quo iuisset quidam homicida, respondit manus per manicas immittens, non
transiuisse illac. Vnde fit occasio huius quæstionis an exemptus ab ordinario suo
incompetente interrogatus, tali secundum suam mentem & non alterius intentione
respódere posit. Certè, qui iubetur respondere seu iurare à iudice competente ser-
uato iuris ordine citra periurum non aliter iurare potest quam secundum mentem
& intentionem eius cui iuramentum præstat *c. quacunque arte 22. q. 5. S. Thomas 2.
2.q.89.art.7.ad 4. Nauarr.in Manuali.c.12.n.8.vers.nono.* Verum, si iudex exigens iu-
ramentum non fuerit competens, vel esto quod sit competens, interrogat tamen
contra iuris ordinem seu non in forma iudicij *Tindarus tract.de testibus lib. 2 c. 1 nu.
7.glo.l. Athletas §.fin.ff.de falsis Card Toletus de instruct.sacerdotis lib 5 cap. 58. per tot.
Nauarrus in Manuali d.cap.12.n.88.* vel est alius homo priuatus qui per metum aut
importunitatem iuramentum extorquet, tunc iurare licebit id quod secundum iu-
rantis mentem est verum, falsum autem secundum mentẽ alterius cui iuramentum
præstat *cap.humanæ aures 22. quæst.5. vbi latè Nauar. in Manuali d. vers. nono. Item
cap. 13.nu. 88 vers. Rogatus autem cap.25.n.43.vers. porro qui non tenetur Ferrar. Cau-
tela 3.Caroc.de iurament.litis decisor.quæstione 13.quæstione 4.nu 2.fol. 206. vide Alex.
in l.seruus,nu.1.ff.de iureiurand Caroc.in d.tractatu q 2.quæstionis nonæ nu.8.ver.mu-
tat.* vbi dicit, quod huic doctrinæ aduersetur quoad forum contentiosum. Decian.
2 *in tract.crim.cap.12.num.23.tom.2.* & quod ita peieranti minor fides adhibeatur. Id-
ipsum Nauarrus citatis locis extendit ad testes dicens quod testes qui ad testifica-
dum non coguntur, se excusare debeant, quorum excusationem si iudex non ad-
mittat, appellari debere: si verò appellatione non obstante timeant iudicis sæuitiã
seu executionem, eos posse deponere se nihil scire intelligendo intra se, quod dice-
re teneantur, *Nauar. d. num.* 43. In confirmationem prædictorum est, quod adfert
Ferrati *cautela* 3 potestatẽ qui iurauit seruare statuta die festiuo in honorem Dei
contraueniendo non esse periurum. *Caroc. d.n 2.* Accedit quod iuramentũ eiusmodi
iudiciale ne quidem subsistat in vim pacti. *Alex.l.seruus,n.1 ff.de iureiur. Caroc. de*
3 *Iuram.litis decisorio q.40. principali fol.293.in fine.* Insuper facit quod traditur apud
Tindarum *tract.de testib.li.2.c.1. nu.7. per glo.in l. Athletas § fin ff. de falsis.* testem
4 deponentem falsum in iudicio, non tamen in forma iudicij, non committere crimẽ
falsi, neque de falsò puniri posse.

QVAESTIO XXXIII.

Exempti an testes esse posint coram ordinario.

Edictum de testibus est permissorium, omnes enim testes esse possunt, qui lege aut constitutione non prohibentur, *l.1 §.1.ff.de testib. Nellus à S.Geminia. tract.*

de testibus num. 1. Cum itaque testimonij dictio exemptis prohibita esse inueniatur, meritò eos ad testimoniũ admittemus, nisi tamẽ exempti quoque clerici sint, nam tunc ijsdem casibus poterunt testes esse, prohibebunturque quibus & clerici, quia qualitas illa potentior præponderat & est magis attendenda *arg l. quæritur ff. de statu hom. latißimè Farinaceus tract. de testibus lib. 2. tit. 6. q. 61. n. 8. & seqq. ca. cum nuntius vbi Abb. Fel. Mynsing. & DD. de testib. ca. insuper eodem tit.* Itaque animaduertenda sunt casus, quibus id clericis seu in prophana corã laico iudice, seu in criminali permittatur, quos Farinacius & Doctores iam allegati studiosissime prosequuntur.

QVAESTIO XXXIV.

Exempti an ab ordinario cogi poßint ad testimonium.

SVMMARIVM.

1. *Clerici, Canonici, Monachi à quibus ad testificandum compellantur.*
2. *Forenses & exempti parificantur.*
3. *Testimonium exempti coram ordinario vltro præstitum subsistit.*
4. *Omißio licentiæ est leuis solemnitas.*

CLericus in testem coram iudice sæculari productus, citari ad deponendum debet non autoritate iudicis secularis, coram quo lis vertitur, sed Ecclesiastici, à quo cogetur vt testimonium coram se dicat, quod postea ad sæcularem iudicem remittet, aut etiam coram sæculari deponet, sed tamen cum licentia superioris seu Ecclesiastici iudicis *Abb Fel. Mynsing. & DD. c. cum nuntius de testibus Gaill. lib. 1. obs. 108. nu. 16. Farinaceus latè tract. de testib. lib. 2. tit. 6. qu. 61. nu. 90. & seq & nu. 97. glo ca. fin. 14. qu. 2. vbi dicit quod coram episcopo, aut ab eo deputato c. statuendum 2. qu. 6. Spec. de test. §. sequitur vers. quid de Presbytero Brixiensis in repert. verb. Clericus Guido sing. 67. & plene dec. 65.* Id quod etiam militat in Monachis Canonicis regularibus, conuersis, alijsque sub obedientia viuentibus, qui simili autoritate deponere, seu ad testimonium cogi non possunt, nisi autoritate proprij superioris *Farinac. vbi supra nu. 134. Mynsing. & DD. d. c. cum nuntius Spec. de test. §. 1. num. 36. DD. cap. 1. de Iuram. calum.* Id quod sancitum est ad conseruandum (inquit Felinus) honorem clericorum, ne laicus seu alienus iudex videatur in eos autorisare *Fel. d. cap. cum Nuntius n. 3. vers. quia prohibitio c. quanquam.* Quod ipsum nõ sine euidenti ratione extendendũ est ad exemptos, quippe quod in hac materia fori, clerici & exempti à pari procedant *supra li. 1 q 45* vnde identitas hæc rationis pro lege habenda est *l. scire oportet §. sufficit ff. de excusat. tut.* quærere enim legem quando habemus rationem, nihil aliud est, inquit Rolandus à Valle, quam infirmitas intellectus *tract. de inuentario par. 3. quæst. omittendum num. 5. fol. 102 doctè lateque Carocius sing. 263.* Ac ita de Benedictinis scripsimus supra *lib. I. quæst. 17. n. 8.* Confirmatur, quia exemptus & ex 2

traneus seu forensis æquiparantur *cap. graue vbi Abb. & Fel. de officio ordin.* atqui certum est forensem ab alieno iudice cogi nō posse, sed requirendum esse illius iudicem vt eum examinet *tex. in l. iudices cum Auth. apud eloquentissimum c. de fide instrum. Feder. Schentz. tract. de testibus num.* 10. Idque per litteras requisitoriales quas Mynsingerus appellat mutui compassus *in cap. cum causam num. 3. de testibus.*

Restringenda hæc conclusio, vt licet exemptus ab ordinario cogi non posit,
3 vltrò tamen si examinetur, tenet & valida est depositio *Abb. d. cap. cum nuntius nu. 3. vers. sed nunquid Farinaceus vbi supra num.* 84. Ratio, quia multa parte non opponente subsistunt, quæ in iudicium reuocata impedirentur *Gaill. lib. 2. obs. 47. num. 9. & seqq. vbi late exemplificat.* Deinde, omisio licentiæ est leuis solemnitas quæ omissa non vitiat actum *Farinac. vbi supra nu. 134. Abb. d. ca. cum Nuntius nu. 4. Guido q. 517.*
4 Quo in casu si sponte se in testem offerat, erit locus doctrinæ quam supra tradidimus *quæst. 32. in fine eod. lib.* debere scilicet deponere non secundum proprium eius intentionem seu intelligentiam, sed iudicis cui iuramentum præstitum est, id quod varijs Nauarri autoritatibus probatum est.

QVAESTIO XXXV.

Exemptus deponens falsum coram ordinario, an ab eo puniri posit?

SVMMARIVM.

1. *Clericus falsum deponens coram laico, relegandus est vt puniatur ad suum iudicem.*
2. *Exemptus falsum deponens coram ordinario punitur ab eodem.*
3. *Forensis punitur ab eodem iudice coram quo falsum deposuit.*
4. *Iuramentum litis decisorium an exempto deferri posit coram ordinario.*

1 Clericum falsum deponentem coram laico, non posse ab eo puniri, sed relegandum esse ad suum iudicem communiore Doctorum calculo receptū est. *Fel. cap. verum numer. 5. vers. contra Clericum vbi Abbas de foro competenti vbi prolixissima Apostilla quid si coram delegato. Hostiens. cap. 1. de foro compet. Couarr. pract. q. c. 18. nu. 8. DD. c. 1. de crimine falsi vide Mynsing. lib. 6. obser. 72. vbi late & eleg.*

2 Aliter tamen in exemptis dispositum videtur idq; per autoritatem Ananiæ qui
„ sic loquitur. Salicet. in l. nullum, C. de testibus, vers. quæro an hæc lex dicit, quod
„ indubitanter credat, quod si Clericus testificetur corā iudice Ecclesiastico, illa lex
„ habet locum, etiamsi Clericus esset exemptus, quia tunc perdit priuilegiū exem-
„ ptionis per illam legē, pro quo etiā allego notata in l. 1. ff. si quis in ius vocatus non
„ ierit. Sed si testificatur coram iudice ciuili dicit secus. ita Anania cap. 1. de falsis, vbi

etiam

etiam idem Anania disputat de Archiepiscopo exempto, qui falsum deponit coram aliquo Ecclesiastico iudice an ab eo puniatur non obstante exemptione *Fel. d. c. verum n. 5. vers. contra Clericum facit tex. l. ff. si quis in ius vocatus Stephan. Aufrer repetit. Clem. 1. quæst. 4 nu. 9. de offic. ord. Io. Francisci de Ripa cap. decernimus quæst. 17. de iudic.*

Confirmatur primo, quia Forensis puniri potest à iudice non suo si coram eo falsum deposuerit *Thessaur. Ped. dec. 266. nu. 3. 9. & seqq. Spec. de teste §. 1. nu. 45. Couarr. pract. quæst. cap. 18. numer. 8.* Ergo ab Analogia idem in exemptis *supra lib. 1. quæst. 45. numer. 5.* Confirmatur secundo quia deponendo falsum infertur iniuria iudici, potest autem iudex iniuriam sibi iudicialiter illatam vendicare quemadmodum post cæteros compendiose & doctè cum quadam distinctione tradidit Gaillius *lib. 1. obs. 39. per tot. late & distinctè Marsilis l. 1. §. præterea num. 34. & seq. ff. ad l. Corneliam de sicari.* Quæ tamen conclusio ex tenore priuilegiorum restringenda est. Quemadmodum ex notatis infra colligitur *eod. lib. quæst. 45. numer. 117.* Vbi liquet exemptos diœcesis Leodiensis coram officiali delinquentes, etiamsi id contingat in exercitio officij ab eo puniri non posse, non poterit tamen delegatus, aut confirmator, qui de crimine per exemptum commisso cognoscit ordinario cognoscenti inter exemptos casu permisso de causa ciuili inhibere, velut apud Hyppolit. de Marsilijs *sing. 490. post numerum 2. Archid. cap. per sonam 11. quæst. 1* notatum est. 3

Illud hic incidenter quæri potest an exempto coram ordinario suo incompetente litiganti iuramentum litis decisiuum deferri possit. Paucis Respondendum est, non posse *Carocius tract. de iuramento litis decisiuo quæst. 25. princip. nu. 2. & q. 32. vers. quartus casus.* Ratio est quia exempto competit declinatoria fori ordinarij, qui proinde coram eo iurare non tenetur *Iason l. tutor. § fin. per illum textum notab. vlt. ff. de iureiur.* Vnde inquit Carocius *d. quæst. 32.* Clerici coram iudice sæculari iurare non coguntur nec milites S. Stephan. nec similes exempti nisi coram iudicibus specialiter deputatis. 4

QVAESTIO XXXVI.

An exempti possint iudicialiter interuenire pro suis hominibus seu subditis.

SVMMARIVM.

1. *De interuentionis ethymo & elegantia.*
2. *Si exemptorum principaliter non interesset non poterint interuenire.*
3. *Alienæ liti nemo interuenit.*
4. *Secus si principaliter interesset.*
5. *Dominus competunt interdicta & actiones pro turbationibus & iniurijs subditis illatis.*

 6. Idem

6. Idem nomine ciuis, Clerici, Monachi, Vasalli.
7. Interuentio admittitur in causa appellationis.
8. Adhærere appellationi alterius permittitur.
9. De interuentione quæ fit animo nouandi.

1 PRæmittendum, interuentionis ethymon esse quasi venire dum aliquid fit, à qua apud iureconsultos orta interueniendi locutio, dum suscitata seu pendente causa alius ad defensionem sese parti vel causæ adiungit *Marcellus in l. sæpe vers. nam & si libertus meus me interueniente vbi glo. ff. de re iudic.* Quod Budæus latinitatis assertor, alia verborum circumuolutione dicit vindicem se causæ offerre, euentumque iudicij præstiturum, penitus in causam descendere vel sese submittere liti, vt suæ se opponere, Agnoscere litem vt suam. Litem suam facere eiusque euentum recipere ac præstare *Budæus in forensibus.* Itaque quæstioni huic respondendum est cum distinctione:

2 Aut exempti agunt, defendunt, seu interueniunt, pro subditis præcipuè & principaliter ad vtilitatem & commodum subditorũ, ita vt ius ex actione seu interuentione instituta quæratur tantummodo subditis, & tunc non possunt *tex. auctoritate § inhibemus vbi glo. Franc. Anchor. & DD. de priuil. in 6. Abb. c. licet causam n. 13. & Fel. n. 12. de probat. pulchre Innoc. c. dilectũ filijs n. 2. de appellat. vbi Franc. 4. Rota. decis. 13. de iudic. in nouis. Bald. c. 1. §. iniuria nu. 5. de pace Iuram. Firm.*

3 Ratio est, quia eiusmodi lis non concernit Dominos sed tantum subditos, nemo autem alienæ litis idoneus defensor est sine mandato seu satisdatione *tex. §. si vero inst. de satisdat. l. qui proprio §. qui alium ff. de procurat. l. in eo quod plus §. 1 ff. de Reg. iuris*, Exemplum, si furtum sit factum subditis aut iniuria in contumeliam tantum subditorum, imputent enim sibi subditi quod res negligenter custodierint aut iniuriam iuridicè non vindicauerint *glo. d. §. inhibemus.*

4 Aut exempti interuenire volunt pro subditis, eo quod ipsorum intersit, etsi non principaliter, tamen in consequentiam, & aliquo modo. sicut status & conseruatio Ecclesiarum tangit Episcopum, aut si contra subditos de exemptione seu subiectione disceptetur aut collecta eis indicatur, Cultura agrorum turbetur aut in contumeliam Dominorum iniuria inferatur, tũc rectè pro subditis agunt & in iudicio interuenire possunt *Docte Faber. l. cum aliquid C. vbi causæ fiscales.* Ratio est, quia factum subditorum quando tangit Dominum, ipse Dominus turbari iniuria affici &
5 spoliari videtur *tex. l. vim facit ff. de vi & vi arm.* Et ideò ei competit actio de dolo vel vtile interdictũ, vti possidetis vel recuperandæ *glo. d. §. inhibemus Innocen. d. cap. dilectis vbi Abb. n. 6. Anchor. Clem. 1 n. 3. 6. & 11. de rescri.* Aut etiã actio iniuriarũ *§. seruis autem inst. de iniurijs, l. item apud §. pen. & fin ff. eod. Bart. l. 1. §. item ait, n. 1. ff. eod.*

6 Quod ipsum receptum est in Clerico, Monacho, Ciue, Vasallo, quorũ nominè Episcopus, Abbas, Ciuitas, Dominus iniuriarum experiri possunt. *Apost. ad d. §. item*

ait

ait Franc. d. cap. dilectis num. 5. vbi Innoc. n. 2. Bald. d. §. iniuria n. 8. Quæ distinctio non 7
modo locum sibi vendicat in prima instantia, verum etiam in causis appellationum, quilibet enim pro suo interesse appellare potest tex. ca. cum super de re iudic. & l. sæpe ff. eod. Gaill. lib. 1. obs. 122. ac appellationi per alium interpositæ adhærere d. cap. di- 8
lectis vbi Innocent. num. 2. Franc. num. 5. Spec. de appellat. §. 1. num. 15. DD. d. l. sæpe & d. cap. cum super Guid. q. 464. Gaill. lib. 1. obs. 125 & obser. 70. num. 1. & 4.

Postremo de interuentione, quæ fit animo nouandi seu mutandi iudicium, vi- 9
deatur doctè Castrensis id doctè examinans in l. solutionem nu. 2. & 3. ff. de solut. & ego infra qu. seq. num. 12. & seqq.

QVAESTIO XXXVII.

Interueniens, an causam ad suum forum trahere posit.

SVMMARIVM.

1. *Interuenire oportet coram iudice præuento.*
2. 6. *Clericus defendens an trahit causam ad suum forum.*
3. *Interueniens non potest declinare iudicem ex sua persona, secus ex persona conuenti.*
4. *Fiscus interueniens trahit causam ad suum forum.*
5. *Argumentatio valet ab habentibus speciales iudices, ad exemptos.*
7. *Procurator in rem suam vtitur proprijs exceptionibus.*
8. *Interueniens recusat iudicem.*
9. *Censuales exemptorum non sunt exempti.*
10. *Quid de famulis Mercenarijs Colonis.*
11. *Interuentio duplex.*
12. *Altera per quam adsistitur tantum liti, altera vero qua litigans à iudicio liberatur & in interuenientē trāsfunditur.*
15. *Priori, sententia ferenda est in partem originalem principalem limita vt n. 23.*
16. *Posteriori sententia ferenda est in ipsum interuenientem.*
17. 18. *Per interuentionem prioris speciei causa non retrahitur ad forum interuenientis, secus per secundam.*
19. *Cautela vt fideiussor exempti exemptione gaudeat.*
20. *Posteriori interuētione quis fit dominus litis.*
21. *Cautela est vt protestatio omittatur non admittanda interuentionis.* (tenda.
14. 22. *Interuentio necessariò ne fit admit-*
23. *Curialis habens interesse ad caussam, appellans à sententia in partibus, caussam ad curiam trahere potest.*

IN hoc articulo videntur pugnantes sententiæ, & quidem pro negatiua expresi 1
textus, qui enim interuenit ad defendendum non potest allegare priuilegium suū

sui iudicis, sed debet defendere coram iudice præuento *tex. l. venditor ff. de iudicijs tex. l. 1. C. vbi in rem actio.*

2 Secundo Clericus cui lis est denunciata, ad defensionem accedens trahere non potest causam ad forum suum, sed debet defendere & stare sub iudice laico qui præuentus fuit *Bald. & DD d. l. venditor Abb. cap. vlt. de empt. & vendit. cap quoniam frequenter §. in alijs nu. 28. vi lite non contestata Anchar. cap. ea quæst. 17. de reg. Iur. in 6. Couarr. pract. quæst. cap. 8. num. 3 Aufrer. ad Capell. Tholos. decis. 360. Rebuff. de dilat. art. 4. glo. vnica nu. 1. Caballin. de euict. §. 3. num. 11. Fachineus lib. 2. Controu. cap. 37. vbi dicit esse communem* Idem videtur statuendum in exemptis propter Analogiam de qua hactenus frequenter meminimus.

3 Tertio quia interueniens non potest ex persona sua forum declinare *latè Gaill. lib. 1. obs. 71 num 2 & seq.* Vnde licet Camera rationaria sit iudex competens in causis concernentibus bona Principis, si tamen procurator Principis conueniretur ad garandisandum, debebit assistere liti coram iudice quo Reus vocatus est *Thessaurus ped dec. 213. vbi id ita concludit*

4 Pro affirmatiua autem non desunt plurimæ auctoritates, & quidem imprimis fiscus superueniens ad defensionem alterius, causam trahit ad suum iudicem quem habet specialem ex quo ab alijs iudicibus est exemptus *l. ad fiscum C. vbi causæ fiscales l. 3. vbi glo. & DD. C. de iure fisci lib. 10. Castrens. d. l. venditor late Capicius decis. 197. Rebuff. de dilat. art. 4. glo. vnic. num. 9. l. 1. & 2. C. si aduers. fiscum Caballin. d. § 3. quæst. 3. num. 124.* Idem videtur censendum in exemptis, quippe quod habeant etiam speciales suos iudices.

5 Procedit enim argumentum ab habentibus iudices speciales ad exemptos, vt de Vasallis Clericis, scholaribus, alijsque eiusmodi dictum est supra *lib. 1. quæst. 45. n. 5.*

6 Secundo quod de Clerico argumentum est allatum, non est planè expeditum. sunt enim non pauci qui existimant Clericum denunciatum vt assistat causæ, retrahere posse causam ad suum iudicem Ecclesiasticum *glo. cap. nullus Clericum 11 qu. 1. Spec. de 1. & 2. decreto §. restat vers. quid si dominus n. 24. Imol. in l. non solum §. quod vulgo ff. de vsucap. Io. de Platea d. l. 3. C. de iure fisci lib. 10. Aret. §. actionum nu. 19. inst. de act. & latißime in rub. inst. de except. num 17. Io. de Arnouo sing. 69. & d. l. venditor, dicens quod ita seruetur de consuetudine Io. Faber. § fin. nu. 7. inst. de satisdat.*

7 Tertio interueniens venit tanquam procurator in rem suam & pro suo interesse, cuiusmodi potest beneficium seu priuilegium aut exceptiones ex sua persona conpetentes allegare *l. procurator ad exhibendum §. 1. vbi glo. & add. Marg. Barth. & DD. ff. rem ratam haberi l. Idemque § generaliter ff. mandati. latißime Barth. disputatione secunda.*

8 Quarto interueniens potest quandocunque ex persona sua iudicem recusare tanquam suspectum, aliasque exceptiones dilatorias opponere *Angel. si quis libertatem*

tatem n.2. de petit. hæred. Abb. cap. Cum super nu. 2. de offic. deleg. Afflict. decis. 235. in fine Vant. de nullit. sent. tit. quis possit dicere de nullitate nu. 20.

Pro solutione præmittendum primo censuales exemptorum aliosque homines eorum proprios non esse exemptos, nec Papam eos habere pro exemptis Franc. d. cap. auctoritate §. inhibemus de privileg. in 6. 9

Quid autem de familiaribus exemptorum famulis mercenarijs adscriptitijs Colonis tradunt alibi Doctores, & dictum est à me supra Franc. cap. licet de priuilegijs in 6. num. 2. & 3 glo. cap. penult. eod in decretalib. in Clem. 1 de releq. & vener. sanct. Ias. l. scriniarius nu. 1. C. de testam. milit. in l. serui electione §. labeo n. 8. & 9. ff. de leg. 1. in l. 1 ff. de constit. Imber. inst. Foren. lib. 1. cap. 28. glo. ver. ministeriales vide supra lib. 1. cap. 30. dixi infra lib. 4. quæst. 38. 10

Præmitto secundo, dupliciter sumi interuentionem quantum ad hanc quæstionem attinet, primo quando tertius adest adsistitque causæ ad eam vna cum principali instruendam defendendamue, quod fit quando vtriusque interest tã litigantis scilicet quam tertij: tum enim tertius ille si vult potest adsistere causæ eamque instruere l. Principaliorem vbi Bald. & DD. C. de liberali causa Innocent. cap. Cum super num 3. & 6. vbi Butrio & Abbas num. 29. Felin. nu. 16. de re iudicata Barth. l. si pro lusorio §. 1. nu. 1. ff. de appell. Gaill. lib. 1. in obser. 70. nu. 19 vers. 2. Vide Castrens. l. solutionum num 1. & 2. & 3 ff de solut. vbi succincte & doctè Mindanus tract. de continentia causæ cap 8. num. 17. vbi id explicatur fol. 153. 11 12

Secundo, quando tertius remoto litigatore interuenit ac omnem causam animo nouandi in se suscepit, quod fit cum causa principaliter concernit interuenientem, dicitur autem ad eum principaliter pertinere cuius primo omnium maximè interest, quæ interuentio necessario admitti debet l. sæpè de re iud. l. ita tamen §. nunc videmus ff. Iudic. solui. Io. VVames. cons. 155. nu. 9. to. 1 vide infra nu. 21. Secundario vero ad eum qui per quandam consequentiam lædi posset Bald. d. l. Principaliorem in pr. l. titia ff. sol. matr. d. l. sæpe Barth. si pro lusorio Gaill. d. obs. 70. num. 19. & obs. 126. num. 2. DD. d. cap. cum super. Inter vtramque speciem hæc differentia est, quod priori sententia diffinitiua sit ferenda non in tertium interuenientem, sed in partem principalem Innocent. d. cap. Cum super num. 3. & 6. vbi Anton. de Butrio num. 20. Abb. n. 8. de re iudic. Bald. auth. hodie nu. 6. C. de appellat. Gaill. lib. 1. obs. 122. num 8. Posteriore vero quando tertius principaliter interuenit pro suo interesse & causam prosequitur, verba sententiæ dirigenda sunt in illum tertium & pronunciandum secundum formam petitionis DD. vbi supra & Brutio num. 20. Gaill. d. num. 8. 13 14 15 16

His præmissis, respondetur ad quæstionem cum distinctione, aut enim exemptus adsistit tantum litigatori defenditque eum hoc pacto iudicio interueniendo quod in persona alterius substantiatur, eo casu interuenire debebit & defendere non coram priuilegiario suo iudice, sed coram ordinario seu præuento, & ita pro- 17

 cedit

cedit lex venditor de iudicijs Abb. d. cap. fin. de empt. & vendit. Afflict. deciſ. 217.
Natt. Conſ. 324. Coſtalius d. l. venditor vbi ita diſtinguit.
18 Aut vero iudicium ſubſtantiatur & radicatur in perſona exempti interuenientis
ſecundo quo diximus modo, tunc is in perſona ſua declinare poterit & cauſam re-
uocare ad ſuum forum Angel d. num. 17. Aufrer. ad Capel. Tholoſ. deciſ. 360. verſ. ſe-
cus vbi laicus. Caballinus d. §. 3. num 121. Ioan. Faber d. § fin. num 7. Inſtitut. de ſatiſdat.
Socin. Iun. conſ. 66. num. 5 part. 1. vbi dicit quod ſi Colonus nominet ſuum Dominum quod
actor ſequi debeat. Iudicem Domini Caroc. tractat. de locato part. 2. tit. de nominationi-
bus vbi idem concludit, text. gloſſ. & DD. cap. auctoritate, §. inhibemus de priuileg. num.
6. Caualcanus parte prima deciſ. 8. num. 16. Riminald. Conſ. 576. volum. 4. late Decianus
conſ. 118. num 6. & ſeqq. vol. 3 eleg. Mindanus de contin. cauſæ. cap. 8. articul. 17. fol. 153.
Ratio eſt, quia eiuſmodi interueniens comparet velut procurator in rem ſuam qui
exceptiones ex perſ na ſua competentes obijcere poteſt l. procurator ad exhiben-
dum §. 1. vbi. DD. ff. rem ratam haberi. Vnde poſſeſſor aut colonus conuentus ſi in
iudicio nominet clericum aut exemptum, cauſa retrahetur ad Epiſcopum vel iudi-
cem exemptorum, latè id probat Aufrer. d. deciſ. 360. verſ. Secus vbi laicus poſſeſſor
Caball. vbi ſupra & Socin.
19 Hinc dixit Molina, quod licet priuilegia debitorum ſint perſonalia neque fide-
iuſſori competant l. verum ff. pro ſocio l. etſi fideiuſſor. l. ne ſennius. ff. de re iudic. vide ſu-
pra l. 1. quæſt. 47. num. 4. Si tamen fideiuſſor hoc conſilio vtatur vt tamquam de-
fenſor neceſſarius principalis debitoris iudicium loco & nomine illius ſuſcipiat, pri-
uilegium illius in ipſum redundabit Doctè Molina de Iuſtitia & Iure tom. 2. diſput.
413. verſ. quamuis hoc fol. 725. Mudæus ad d. l. verum §. Item videndum fol. 49. quod
conſilium tamen Raphaeli Cumano non placuit l. etſi fideiuſſor. ff de re iud. Mudæus
d. §. idem videndum in fin. fol 49.
20 Ratio ſecunda, quia per iſtam ſpeciem interuentionis fit quis Dominus litis ſuſ-
cepto in ſe hoc pacto iudicio animo nouandi, reo originali ipſo iure à lite liberato,
gloſſ. l. non ſolum circa finem magnæ gloſſæ ff. de procurat. Barth. in ſuis diſputat. quæſtio.
2 verſ. ſolutio numer. primo, Caſtrenſ. dict. l. venditor. numero ſexto, doctiſſimè
21 Caſtrenſ. l. 1. C. vbi in rem actio. Vnde inoleuit bona praxis laudata per Hie-
ronym. Cagnolum vt pars proteſtetur ſe nolle admittere interuentionem ani-
mo nouandi iudicium Cagnol. in d. l. venditor per l. ſi mandato meo §. 1. ff. Mand.
Natt. conſ. 630. dubio ſecundo. Aret. l. à ſententia colum. 3. ff. de appellat. Caball d. §.
3. numer. 120.
22 An autem, & quando eiuſmodi interuentionis ſpecies animo nouandi ſit inuita
parte admittenda, ſunt gloſſæ vt eſt videre apud Caſtrenſem contrariæ d. l. vendi-
tor num. 6. Paucis. Bartholus hunc articulum accuratè examinat & diſſoluit, ad quē
recurri poterit d. l. ſi pro luſorio §. 1. num. 1. & ſeq. ff. de appellat. & d. ſua diſputatione 2.
verb.

verb. solutio numer. 1. & seq. Faber. §.fin.institut.de satisdat. & docte Castrens. d.l. 1. quem vide.

Quod autem supra dictum est, in priori interuentionis specie declinatoriam 23
obijci non posse, fallit, si ea obijciatur ex persona rei conuenti. tertius enim pro iure & interesse suo ad defensionem causæ comparens, post etiam post litem contestatam declinatoriam obijcere ex persona conuenti, quam conuentus vel noluit proponere vel neglexit *Innoc.cap.Capitulum sancta Crucis numer. 5. de rescript. Rom. sing.630.vbi Apost Rom.Cons* 347.*Gaill.lib.1.obser.7.num.3.*

Denique, quod curialis habens interesse ad causam, appellans à sententia in par- 24
tibus, causam ad curiam trahere possit, tradit Ioannes Baptista Marchesanus. *De commissionbus part. secunda, cap. 6. num.* 65. Quid autem in fideiussore scholaris, an is gaudeat priuilegio scholaris pro quo fideiussit, consule VVamesium laudatissimę eruditionis virum, meum quondam in Academia Louaniensi Doctorem consil.357.num.3.tomo.2.qui respondit non gaudere: imo nequidem scholarem posse suo priuilegio caussam ipsius fideiussorem institutam auertere seu diuertere à competente iudice fideiussoris ad suum iudicem: quibus porro rationibus apud illum videto.

QVAESTIO XXXVIII.

Ordinarius coram quo res fuit euicta, poteritne cognoscere circa interesse in emptorem & exemptum venditorem cui lis fuerat denunciata?

VIdebatur quod sic: quia interesse illud venit in consequentiam primæ litis *arg.l.cum vendente vbi Castrens.C.vbi causæ fiscales.*

Contrarium tamen receptum est. Siquidem id non procedit in clerico venditore, cuius respectu non habetur ratio dictæ sequelæ seu consequentiæ talis litis, lex enim erubescit ex hac sequela eum iudicem facere quem clericus seu alius quispiam exemptus non posset eligere *Cagnol. d. l. venditor Angel. l. qui absente de procurat.* id quod in quibusuis alijs qui fori priuilegio renuntiare non possunt receptum est *Castrens. l. 1. C. vbi in rem actio. Caballin. de Euict. § 3. quæst.* 4. *nu.* 130. eo enim in casu iudex causæ præparantis non potest esse iudex causæ præpararæ, *dixi supra lib.1.quæst.26.num.27.& lib. 2. qu.4.num.10.late Cacher.dec.78.*

QVAESTIO XXXIX.

Excommunicatus sub conditione, si interim eximatur ab ordinario, an veniente conditione ligabitur excommunicatione?

SVMMARIVM.

1. *Negatiuam tenet Archidiaconus.*
2. *Fictio retractiua non habet locum in censuris.*
3. *Affirmatiuam verò tenuit Ioann. Andreæ.*

1 QVod veniente conditione exemptus non ligetur, censuit Archidiaconus *in cap. vt animarum, de constit. in 6.* eique assentiri videtur Nauarrus *in Manuali*
2 *cap. 27. n. 273. Miscella 2. vers. 10* quia fictio retrotractionis non habet locum in censuris *arg. cap. licet de sent. excom. in 9.* At verò è contra stetit plena disputatione Ioan. Andr. *in cap. cum sunt partium de Reg. Iur. in 6. & cap. præterea de appell.* Compendij
3 gratia satis nunc sit lectorem remisisse ad ipsos fontes. *vide glossam & alios in cap. Salonitanæ in verb. sub excommunicationis dist. 63. Borgesium tract. de irregul. & dispens. part. 6. tit. an ne excommunicatione requiratur num. 11. remissiue Faber l. statu C. de testament. manumissione.* Idem tractant permulti in non absimili materia apud Tiraquel. *de retract. consanguinit. §. 1 gloss. 10. num. 42. & seqq. Gregorius Sayrus in Thesauro Theologiæ Moralis part. 1. lib 1. cap. 21. num 18. & latè nu. 19.* vbi assentitur Ioan. Andr. dicens quod iurisdictio non tollatur mutatione fori, quod per sententiam præuentum est *Arg. cap. præterea 2. de appell. vbi latè glo. in verb. impedire vbi Innocent. num. 1. Abb. num. 10 Marian. Socin. in cap. sacro num 162.* dicens hanc opinionem esse communem de sent. excomm. *Hugol. de censur. Eccles. tab. 1. cap. 20. §. 6. num. 1. Couarr. cap. alma mater 1. part. §. 10. num. 6. de sent. excom. in 6.*

QVAESTIO XL.

Sententia contra exemptum ab ordinario lata, an subsistat?

SVMMARIVM.

1. *Sententia ordinarij lata in exemptum, est nulla.*
2. *Etiamsi sit excommunicatoria: limita vt ibi.*
3. *Aut non comparuerit ad allegandum priuilegium.*
4. *Item licet ordinarius decreuerit se competentem.*
5. *Potest de nullitate dici post longum tempus.*
6. *Excipitur nisi fuisset de exemptione in iudicio cognitum.*

7. Sen-

7. *Sententia lata non obſtante priuilegio contra ius litigatoris, tenet ſi non appelletur.*
8. *Confeſſio rectoris Eccleſiæ, nocet Eccleſiæ.*
9. *Non tenet, ſi priuilegium habeat clauſulam irritantem.*
10. *Sententia valet ſi ordinarius ſit in poſſeſſione.*
11. *Item ſi Epiſcopus ipſemet exemiſſet.*
12. *Sententia lata in negotio exemptionis ſuperiore non vocato, non ſubſiſtit.*

DVplex eſt huius quæſtionis membrum, Prius an obſit exempto; poſterius an præiudicet ſuperiori exemptorum.

Quod ad prius, recepta eſt omnium opinio ſententiam ordinarij latam in exemptum tanquam ab incõpetente nullam eſſe, id quod licet alibi à nobis fusè probatũ ſit non abs re erit, ſi idem hoc loci confirmetur ſequentibus auctoritatibus & limitationibus, *latè & doctè Caſtrenſ. Conſ.* 431. *per tot. part.* 1. *Abb cap.* 1 *nu.* 19 *de re iud. Felin. cap. ſignificaſti num.* 4. *verſ. demum de foro compet. vbi etiam Abb. cap. cum tempore vbi DD. de arbitr. Gaill. lib.* 1 *obſ* 40. *Spec. de ſent.* §. *octauo verſ. Item eſt nulla. latè Nellus tract. de bannitis Rubr. de his qui poſſunt bannire nu.* 3. Limita dictam concluſionem niſi expreſſe concedatur Epiſcopis ſeu ordinarijs vt certis in caſibus poſsint per cenſuras contra exemptos procedere, vt in caſu decreti Concilij Trid. Seſſ. 25. de Regul. cap. 5. & Seſſ. 22. & ita tenent Gambara *de off. leg lib.* 8. *cap. vlt. num.* 77. Henricq *lib.* 7. *de Indulg. cap.* 25. *num.* 7. 1

Extenditur primo ad ſententiam excommunicationis latam ab quolibet ordinario, quæ exemptos afficere non poteſt *Latè Gigas, de penſionibus quæſt.* 60. *Bellenc. de charit. ſubſidia. quæſt.* 24. *num.* 2. *adde ſupra quæſt.* 7. *num.* 11. 2

Extenditur ſecundo, etiamſi exemptus non compareat ad proponendum declinatoriam exemptionis, nihilominus enim ſententia nulla eſt quoad principale, licet diſtinguendum ſit, vt fecimus ſuo loco, *eod. lib. quæſt.* 6. & 7. quo ad contumaciæ punitionem aut condemnationem expenſarum. 3

Extenditur tertio, etiam ſi ordinarius decreuiſſet ſeſe competentem, nec ab eiuſmodi decreto competentiæ fuiſſet appellatum, Quia decretum competentiæ non iuuat, quando iuriſdictio expreſsè, aut tacitè prorogari non poteſt, qua de re dictum eſt ſupra *d. quæſt.* 7. *verſ. Amplia tertio num.* 8. 4

Extenditur quarto, adeò, vt de nullitate eiuſmodi ſententiæ dici poſsit, poſt curſum longi temporis *Ang. poſt glo. l. ſicut de præſcript.* 30. *annorum. Card. Clem.* 1. *quæſt.* 14. *de re iudic.* 5

Limitatur primo hæc concluſio, niſi de exemptione in iudicio fuiſſet cognitum per modum declinatoriæ eaque reiecta proceſſum ad vlteriora citra appellationem, eo enim caſu ſententia in principali lata ſubſiſtet in præiudicium exempti, *Felin. cap. ſignificaſti, n.* 4. *verſ. demum Abb. d. cap.* 1. *num.* 19. *verſ. ſecus puto ſi exemptus produxiſſet. Felin. & DD. cap. ad audientiam de præſcript. ca. dilectus de Capell. monach.* 6

Fel.in repert.vers.sententia lata contra exemptum fol.116.col.3.in fin. & in cap.Cum accessissent nume. 28. vers. hanc regulam limito de constit.Castrens.l. hi qui numer.5.C.de appellat.

7 Tum quod sententia lata non obstante priuilegio contra ius litigatoris mero iure tenet si non appelletur, *cap.cum inter vbi DD.de re iud.vbi Abb. num.1. & d.cap.1. num.19.l.cum prolatis vbi DD.de re iudic.Marant.de ord.iudic part.4.dist.5. num.7 Castrens.d.l.hi qui num.5.* Tum quod ita agendum videatur à confessione iudiciali ad 8 sententiam argumenti genus in iure validum. Confessio enim rectoris Ecclesiæ exemptæ nocet Ecclesiæ non tamen Papæ *Abb.cap.dilectus num.4. cum add. & num. 18.de Capell.Monach.dixi supra eod.lib.cap.31.num.2.& 3.* Ita & sententia.

9 Quæ tamen doctrina sublimitanda est, nisi priuilegium exemptionis habuerit adiunctam clausulam irritantem, cuius viresnolo hic iterum refricare, *vide supra eod.libr.qu.5.& infra lib.4.quæst.63.addo Fumum verbo Exemptio nu.2.in fine.*

10 Limitatur secūdo, nisi ordinarius sit bona fide, in quasi possessione iurisdictionis contra exemptos, tum enim secundum Abbatem sententia subsisteret, *Abb. cap. Cum dilectus num.5.de Religios.domibus.* Idque nisi priuilegium habeat clausulam irritantem, *Balbus de præscript.in 5.parte quintæ partis quæst.8.& 9. Nauarr. in comment. de spol.cleric.§.14.num.2.tom.1.vide infra lib.4.quæst.63.*

11 Limitatur tertio, nisi sententia fuerit lata ab Episcopo eo casu quo exemptio ab ipsomet emanasset, seu quo ipsemet exemptionem concessisset *cap. suborta vbi DD.de re iud.*

12 Quoad posterius, sententia lata in articulo & quæstione exemptionis superiore cuius interest, nec præsente, nec vocato non subsistit, *Felin.cap.auditis nu.25.de præscript.& in repert.vers.Sententia lata contra & d.cap.ad audientiam & cap.cum accessissent.* Interfuit enim superioris interuenire & adesse liti agitatæ super iure superioritatis vel exemptionis *latè Abb.& DD cum super num.16. & per tot. de re iud.cap.2. num.16.de rest.in integ. dixi supra quæst.36.& 37.* Id quod Alexander, vt fuse, ita & doctè nobis explicatum reliquit hoc verborum tenore *in l.sæpe num.*100.101.102.*& seqq.de re iudicat.*

„ Ex quo infertur, quod si subiectus Papæ cōtenderet de priuilegio libertatis dicens se tantum Papæ esse subiectum, sententia contra eum lata præiudicaret Papæ scienti, quia subiectus à Papa habet causam, id est, eandem libertatem quoad alios, pro hac allegatur in argumentum cap. suborta de re iudic. & idem dicit Anton.in cap. cum super in 3. quæst. de re iud. dicens ista esse de mente Bartholi in d.l.sæpe in quæstione de liberto. Fatetur tamen Anton. quod quoad possessionem præiudicabitur scienti secundum Innocen. ibi in gloss. magna, & ita intelligitur secundum eum ille text. quando sententia est lata sciente Episcopo Obetensi prætendente subiectionem: nam quo ad præiudicium quasi possessionis sententia exequetur,

nisi appellet, & idem tenet ibi Ioan de Imola, idem vult etiam Anton. de Butr. in cap. inter quatuor, de maior. & obed. Sed Dominus Abbas in d. cap. cum super, dicit quod communis est opinio, quod non præiudicet quoad proprietatem sciẽtis, sed quoad possessioné. dicit tamẽ quod Cardinalis Fortius dicebat, videlicet quod si ille cui litigans subiectus erat, quasi possidebatur à suo superiore, sententia lata contra ipsum litigantem, non præiudicabit etiam superiori, sciẽti quoad priuandũ eum illa quasi possessione, quia text. ibidem dicit, quod debet mandari sententia executioni absque præiudicio Obetensis Episcopi. sed maximum præiudicium esset amittere possessionem, §. commodum, instit. de interdict. Vnde intelligebat Cardinalis illum text. & cum eo transit Abbas, quod quando superior non erat in quasi possessione, nam vbi aliàs si ignorasset, potuisset impedire executionem sententiæ cap. veniens, vbi id not. Innocent. de testib. Barth. l. à Diuo Pio §. 1. & §. si super de re iud. nunc non poterit ex quo fuit sciens & non appellauit, & iste sit casus dicti capituli, cum super secundum eos. Tamen est magna diuinatio & restrictio ad istum textum, teneo igitur quod in proprietate non præiudicet, eò maximè, quia tenui suprà num. 100. & seqq. quod ad ius patronatus liberti habentis causam à patrono sententia lata contra libertum, non præiudicet patrono scienti, nisi patronus in lite interueniat per istum textum, vti probaui suprà. Quo autem ad præiudicium possessionis, teneo quod præiudicet scienti, prout se habet communis opinio, maximè propter generalitatem d. c. cum super, an autem præiudicet ignoranti quoad possessionem, pendet ab his quæ infrà dicam in quæstione de fructuario, & colono, vbi etiam fortificabitur conclusio proximè dicta, scilicet quod præiudicet scienti quoad possessionem. Ita Alex. d. num. 102.

QVAESTIO XLI.

Exempti infra quod tempus appellare debeant.

EXempti tam extraiudiciali quàm iudiciali grauamine, appellare debent intra decennium, id quod plurimi in hac materia tradiderunt. *Bald. tractat. de præscript. in quarta parte, quintæ partis, quæstionis duodecimæ, quæst. trigesima, num. 7. Iason l. falsò, num. 3. C. de diuersis rescript. l. non solum, §. morte, ff. de noui operis nuntiat. numer. 50. l. beneficium num. 40. ff. de Const. Princip.*

* * *

QVAE-

QVAESTIO XLII.

Ad quem appellare debeant.

SVMMARIVM.

1. *A sententia Abbatis exempti in causa membrorum non exemptorum, appellandum est ad ordinarium.*
2. 3. *Quid si appelletur ab ordinario procedente auctoritate non ordinaria, sed Apostolica.*
4. *A iudice immediatè subiecto sanctæ sedi, appellandũ est ad sanctam sedem.*
5. *Appellari tamen poterit ad legatum à latere.*
6. *Legatus regulariter se non interponit causis appellationum ad Papam interpositarum.*
7. *A delegato appellatur ad delegantem.*
8. *Ab arbitris iuris assumptis super recusatione appellari debet ad Papam.*
9. *A duobus iudicibus, quorum alter est exemptus, debet appellari ad iudicem superiorem exempti.*
10. *A sententia in causa reconuentionali instituta contra exemptum, appellari debet ad ordinarium.*
11. *Ab Ecclesiastico Iudice nonnunquam appellatur ad cameram Imperialem Spirensem.*

1 DIco primo quod à sententia (verbi gratia) Abbatis aut Prælati exempti sententiam ferentis in causa membrorum siue subditorum non exemptorum appellari debeat non ad Papam qui superior est iudicis, sed ad Episcopum secundum opinionem communiorem, quam refert & sequitur Panormitanus *in cap. ex ore num. 7. vbi Innocent. numer. 2. vers. Item in hoc casu de priuilegijs Petrus de Vbaldis tract. de Canonica Episcopali Capitulo 4. quæst. 9. num. 3. Barth. l. si quando nu. 3. C. de appellat. Ioan. Andr. cap. auctoritate in gloss. verb. sedis Apostolicæ de priuileg. in 6. in ca. cupiẽtes in pr. de elect. in 6 Guymer. in pragmat. sanctione tit. de causis in verb. subiectos*, Ratio est quia eiusmodi subditorum respectu Prælati exempti subijciuntur Episcopo, adeoque tanquam superiori eius officio incumbit iniquas sententias sui inferioris reformare *Abb. d. cap. ex ore num 7. in fine.* Pro confirmatione faciunt quæ latè notauit præses Euerardi in locis legalibus *loco à tanquam vers. 6. & Bartholus d. l. si quando & l. 1. §. 1. ff eod.* dicens quod si Episcopus iudicet tanquam laicus, appellari debebit ad iudicem laicum, secus autem si Prælatus sententiam ferret in causa membrorum exemptorum *DD. vbi supra.*

2 Dico secundo, quod si appelletur ab ordinario in casibus quibus contra exemptos procedit iure permittente auctoritate Apostolica siue delegata, appellari debebit ad Papam, eo enim respectu ordinarius maior est Metropolitano alijsue quibus-

quibuscunque *vide Felin.ca. meminimus n.6. post pr. de accusat* ita censet Abbas *cap. ad abolendum nu.16. de hæreticis Pauinus tract. de officio & potest cap. sede vacante par. 1. quæst. 10. n.3. Iuuant quæ scripsi supra eodem lib. quæst. 14. vide Nauarrum cons. 18. n.6. in fine de statu Monachorum par. 1.* Licet conclusioni huic aduersetur Hostiensis *d. cap. ad abolendam vbi Abbas d. n.16.* id notat & Alphonsus Villadieg. *in speculo visitatorum fol. 35. n.31.* nitens declaratione sacræ congregationis 484. Autoris verba referre non 3
pigebit. Is sic inquit SI IN VISITATIONE APPELLARI CONTIGERIT AB EPISCOPO SVFFRAGANEO ETIAM TANQVAM SEDES APOSTOLICAE DELEGATO PROVT STATVIT SACRVM CONCILIVM TRIDENT. DEBET APPELLARI AD METROPOLITANVM. Ratio est quia quę suffraganeus in visitatione facit, iure ordinario facit licet auctoritate Apostolica sit factus delegatus ideo dixit Hostiensis cap. 2. de officio ordinarij & in summa de officio ordinarij §. sunt autem quædam quod quando committitur Episcopis id quod pertinet ad eius officium id fit vt magis timeatur cap. quis nesciat dist. 15. Ita Villadieg. ex eadem radice nascitur quæstio num. legatus concurrat cum ordinario in casibus quibus auctoritate Apostolica procedere potest contra exemptos. Pro negatiua adfertur cap. studuisti de officio delegati *Lapus Cardinal. Clem. cum ex eo n.3. & fin. de sent. excom. latissime Io. de selua tract. de beneficio par. 3. quæst. 66. n.9. 10. & seq.* quia eo casu (inquiunt) ordinarius est maior delegato. At vero pro affirmatiua Villadiego *tract. de legato par. 1. quæst. 8. n.21.* qui limitat cap. studuisti in ordinario delegato ad vniuersitatem causarum quem articulum satis sit attigisse supra *eod. lib. q. 2. sub fin.*

Dico tertio, quod à iudice immediate subiecto sanctæ Sedi appellandum sit ad 4
ipsam Sedem ratio quia appellationes interponendæ sunt ad superiorem *cap. dilecti 66. de appell. facit infra lib. 4. cap. 30. l. Imperatores ff. eod. late Spec. de appellat. §. nunc tractemus Marant. de ord. iud. par. 6. in decisoriis actu 2. n.357.* Exemptorum autem nullus est superior nisi Papa, *Abb. d. cap. ad abolendam n.5. & 16. autoritate vbi glo. & DD. de priuileg. in 6.*

Non est autem hic prætereundum quod hoc eodem casu appellari etiam potest 5
ad legatum de latere tum quod is iurisdictionem habeat in exemptos velut notauit Guymer *ad pragmatic. sanctionem tit. de causis § si vero in glo. verb. subiecto per cap. si Abbatem de elect. in sexto cap. 1. de verb. signif. eod. lib. glo. in d. cap. cap. autoritate verb. Sedis Apostolicis & in cap. cupientes in pr. de elect. in 6.* tum quod eiusmodi legatus veniat appellatione sanctæ Sedis *Franc. d. c. si Abbatem n.4. cum addit Barbatia c. actum col. 5. de solut. & cons. 12. incip. difficile est vol. 3. dixi supra eod. lib. quæst. 2.*

Idq; hac in materia singulare est, alioquin enim legatus regulariter de appella- 6
tionibus ad Papam interpositis sine speciali mandato aut delegatione cognoscere non potest *Guymer. d. §. si vero n. verbo subiecto arg. c. quod translationem & cap. seq. item cap. studuisti de officio legati vbi Henricus & DD. cap. constitutus de appellat. Baldus cap.*

dilecti eod.tit. Nisi extraiudicialiter testes examinet aut alia ad expeditionem causæ faciat vt eam sic coram se instructam remittat ad Papam *DD.d.ca. constitutus Spect. tit.de remissionibus §.3.Guymer.loco iam citato cap.super quæstionum de officio deleg.* vel nisi partes appellationi ad Papam interpositæ renuntiauerint tum enim eiusmodi legatus cognoscere poterit, *arg.d.cap.constitutus vbi Henr. & DD.Card.& Io And.d. c.cupientes Guymer.vbi supra.*

7 Confirmatur hęc tertia conclusio, quia quemadmodum à delegato appellari debet ad delegantem *l præcipimus C.de appellat. Auth de sanctissimis Episcopis §.si quis contra aliquem collat 9. Maranta in speculo aureo par.6.in decisoriis actu 2. de appellat.numer.375.*

8 Ita à iudice exempto qui immediate subiectus est sanctæ Sedi appellari debet ad Papam immediatum eius superiorem *ca.licet de offic.legati c.ideo 2.quæst.6.d.c studuisti l.1.vbi DD.ff.quis & à quo* non secus quam ab arbitris iuris seu super recusatione assumptis à quibus appellari debet ad Papam velut eorum superiorem immediatum *cap.ab arbitris de officio deleg.in 6. Guymer. in d.verb.subiecto Maranta d.actu 2.n. 365.* Cum fungantur vice Papæ *DD. iam citati.*

9 Dico quarto quod si appelletur à duobus iudicibus, quorum alter est exemptus appellari debebit ad superiorem exempti, velut digniorem per rationes quas supra notaui *l.1.quæst.26.Ibert.inst.Forens.lib. 2.cap.6.glo.fin.in fin.latius per Marant.d.actu 2.n.381.* Maius enim dignum trahit ad se minus dignum *Gaill.li.1.obs 30.n.23.*

10 Dico 5. Quod si exemptus coram ordinario instituat actionem ibiq; reconueniatur appellatio fieri debebit ad superiorem ordinarij *per not. Archid.c.non ita 2.q. 5. Imol.c.significantibus de offic deleg. Aufrer.de potest sæculari super Eccles personis Reg.2. n 4.in fine.*

11 Dico 6. à iudice Ecclesiastico appellari nonnunquam posse ad iudicem laicum, seu Cameram imperialem, quemadmodum post Cacheranum *Ped.dec.30* late docuit Mindanus *de processs.imper.li.1.c.11.per tot.* id per exempla & Imperiales ordinationes illustrans. *adde Gaill lib.1.obs.30.n.5. & seqq.* qua de re vide Io.à Chokier fratrem meum in suo tract.de non recipiendis appellationibus ad Cameram Spirensem.

QVAESTIO XXXXIII.

In causa exemptionis appellatio qualiter formanda.

FOrmam præscribit late speculator à quo peti potest *par. 4. de appellat extraiudiciali n.5.*

QVAE-

QVAESTIO XLIV.

Commissa ordinario executione vtrum cognoscet de iustitia sententiæ.

ARticulus hic partim pendet à traditis hoc eodem libro quæstione tertia, partim etiam ex traditis Doctorum præsertim vero Panormitani late disputantis, an executor admittere possit exceptiones *cap. de cætero per tit. de re iudic. in cap fin. nu. 12. & seqq. de præsumpt. cap. vniuersitatis nu. 7 de sentent. excomm. Quintil. Mandos. tract. de monitorris quæst. 60. nu. 16. & seqq.* Paucis, quod ordinarius exequi non teneatur sententiam quam ei constat nullam esse nec parere censuris & quibuscunque ordinationibus nullis, late & docte traditur apud Nauarrum *in repetit. c cum contingat Remed. 4. per tot. de rescript. tom. 3.* tum quia, Papa non cupit sua mandata executioni demandari quando subest iusta causa ab eis supplicandi *Nauarr. cons. 20. n. 2. de rescript.* tum quia magis oportet obedire Deo quam homini iniquum præcipienti, quemadmodum post Andream Siculum & Felinum grauiter Decius confirmauit *in cap. si quando de rescript Nauarr. d. cons. 20 n. 2. in fine vide infra lib. 4. quæst. 39.* Quod an indifferenter in mero executore procedat, vide apud eundem Nauarrum *d. cons. 20. n. 3.* dicentem merum executorem teneri exequi mandatum nedum Papæ, sed etiam delegati, etiamsi esset iniustum *cap. pastoralis § quia vero de offic. deleg.* si tamen talia sint, quæ executioni demandari possint sine diuinæ offensione *Nauarr. d. cons. 20 n 2* alioquin secus. Quid vero in executore mixto traditur à doctoribus citatis, item quid si inuocetur Brachium sæculare *v. infra li. 4. q. 83.*

QVAESTIO XLV.

Quibus casibus ordinarij iurisdictionem habeant in exemptos.

SVMMARIVM.

1. *Exempti delinquentes in diœcesi puniuntur ab Episcopo.*
2. *Etiamsi personæ non exemptæ delinquerent in loco exempto.*
3. *Paria sunt locum esse extra territorium vel exemptum.*
4. *Exemptio realis non est trahenda ad personalem.*
5. *Episcopus condemnat exemptum in expensis.*
6. *Ratione rerum non exemptarum subiicitur quis Episcopo.*
7. *Monasteria subiiciuntur quoad legem iurisdictionis.*
8. *Ordinarius declarat exemptos deliquisse.*

53. Subiiciuntur in iurisdictione voluntaria.
54. Sequi debent stylum ordinarij.
55. Obseruare dies festos indictos ab Episcopis.
56. Episcopus absoluit exemptos.
57. Punit exemptos coram suo tribunali delinquentes.
58. Exempti subsunt inquisitioni hæreseos.
59. Quando effectus delicti porrigitur vsque in locum non exemptum.
60. Limitandum est in exemptione personali.
61. In notorietate delicti, 68.
62. Si excedant sua priuilegia.
63. Ob defectum iustitiæ poterit adiri ordinarius.
64. Conueniri possunt coram ordinario ratione publicorum officiorum.
65. Item familiares Papæ ratione beneficiorum 70.
66. Si exemptus contrahat in studiis.
67. Ordinarius potest pronunciare exemptum esse condemnandum.
69. Ordinarius celebrat in locis exemptis.
70. Subiiciuntur Episcopo ratione Capellarum.
71. In causis mercedum & miserabilium.
72. Ordinarius debet erudire exemptos.
73. Ordinari non possunt nisi præuio examine.
74. Subiiciuntur concursui.
75. Item visitationi Episcopi.
76. Supplet negligentiam superioris ordinum.
77. Visitat hospitalia exempta.
78. Quoad accipiendos ordines.
79. Debent venire ad Synodum.
80. Subiiciuntur in causis matrimonialibus.
81. Quoad clausuram sanctimonialium.
82. Quoad obeundas confessiones.
83. Item quoad prædicationes.
84. Exemptiones perturbant Ecclesiam.
85. Ordinarius exercet iurisdictionem in acolitos, Comites Palatinos, Protonotarios, Capellanos regios, præueniendo sed non impediendo iurisdictionem exemptorum.
86. Punit exemptos qui excedunt numerum suarum Campanarum.
87. Item exercentes illicitas negotiationes.
88. Cogit exemptos vt assignent ei quem præsentarunt congruam portionem.
89. Appellationi non deferet.
90. Declarat excommunicatos qui admittunt ad sepulturam in casibus à iure prohibitis.
91. Ordinarius æstimat iniuriam sibi illatam.
92. Deferentibus cadauer potest resisti.
93. Punit exemptos qui intersunt clandestinæ desponsationi.
94. Item qui admittunt subditos ad solemnisationem matrimonij sine licentia.
95. Ante denunciationem excommunicationis ordinarius summarie se informare debet per auditionem testium.
96. Punit quæstores.
97. Punit rectores hospitalium leprosariorum, &c.
98. Episcopus cognoscit in omnibus criminibus requirentibus actualem degradationem.
99. Episcopi est degradare.
100. Punit eos qui sibi Episcopalia iura arrogant.

1 QVam plurimi sparsim in iure reperiuntur casus, quibus exempti iurisdictioni ordinariorum subiiciuntur, quos quasi per satyram collectos lectorum oculis hoc capite subiiciam. Imprimis exempti delinquentes in diœcesi Episcopi seu in loco non exempto puniuntur ab Episcopo secundum statuta diœcesana, Secus vero si delinquerent in loco exempto *cap. 1. vbi DD. de priuileg. in sexto Franc. cap. 2. num. 10. de constit. in 6. late Henricus Botteus tract. de Synodo Episcopi parte 3. art. 2. num. 5. Cardin. in repet. Clem. 2. quæst. 9. de constit. Gemin. Io. Andr. Franc. d. cap. 1. §. nunquid.*

2 Ampliatur etiamsi personæ non exemptæ delinquerent in loco exempto nihilomi-

ominus enim punientur ab Episcopo ligabuntur eius statutis secundum Marsilium & sequaces *d. cap. 2. de constit. in 6* quem sequitur Federic. *cons. 2. Anchor. cap. à Nobis de sentent. excom. rep. cap. postulasti col. 16 quæst. 4. de foro compet.* Quorum hæc est ratio quod locus exemptus sit in diœcesi Episcopi *ca. graue de offic. ord. vbi Abbas Fel. DD. cap. cum Episcopus eod. in 6.* Non exemptus autem seu subditus Episcopi non potest excipere contra intentionem Episcopi de iure communi fundatam & sic de iure tertij *arg. l. loci §. competit ff. si seruit vendic.*

Prҿterea, interest Episcopi vt sua diœcesis purgetur malis hominibus atqui propter delicta in loco exempto turbatur diœcesis Ergo *DD. vbi supra.* Verum opinio hæc Marsilij Federici, Anchorani & sequacium improbatur à Caldeo & quamplurimis aliis *Card. d. cap. 2. Io Andr. Franc. Card. ibid. Franc. in ca. 1. de statu regul. Ias. l. fin. Col. 1. ff. de iurisd. om. iud. vbi multos allegat Sabarell. in rep. cap. perpendimus col 20 vers. sed quid si delinquit de sent. excom. Mar. socin. cons. 271. col. pen. vol. 2. Petrus de Palude in 4 sentent. dist. 18 quæst. 2. art. 2 Bohic. cap. à nobis col 2 de sent. excom. Cald. cons 13. incip. contra Canonicum tit. de iudic. Marian. cap postulasti quæst. 21. de foro competenti Angel. de Clauas. in summa verb statutum §. 2 Siluest. verb. excommunicatio 2. §. 15. vers circa prædicta Fumus verb. excommunicatio n. 29. & 30.*

Mouentur, quia paria sunt locum esse extra territorium vel esse exemptum *d. c.* 3
graue vbi DD glo Clem. 1. de foro compet. & quem non esse exemptum vel exemptum sed non in eo de quo agitur loco *Gemin. cap. Episcoporum n 8 vers subdit etiam de priuil. in 6. v. tamen infra n. 8. & seq.* Secundo quia vt quis ligetur statuto opus est vt statuens habeat iurisdictionem in loco in quem virtus statuti dirigetur & quod persona sit subiecta *cap. Ecclesia sanctæ de constit.* quorum opinio magis indubitanter teste Anchor. procedit quando est aliquis prælatus habens iurisdictionem quasi Episcopalem loci exempti *Anchor. d. cap. postulasti col. 16 quæst. 4.*

Limitatur autem hic casus vt obtineat tantum in exemptione reali, quæ ratione loci personis concessa est de qua loquitur cap. 1. de priuilig. in 6.

Secus vero si exemptio esset personalis, nam dispositio exemptionis realis non est 4.
trahenda ad exemptionem personalem *Abb. & Anania c. ad abolendam de hæreticis item in cap. fin de foro compet. Geminian. Franc. d. §. nunquid Franc. d. §. statuto col 3. & d. cap. 1. de statu regular in 6. dixi supra lib 1 quæst. 2. Angel. in summa verb. exemptus n. 8. in fine.*

Limitatur secundo, nisi statutum conditum esset in fraudem exemptionis *Gem. Franc. vbi supr.*

Limitatur tertio, nisi statutum esset contrarium religioni exemptæ autoribus Gem & Franco allegatis dicentibus ita intelligendum esse cap nimis, de priuileg.

Secundus casus Episcopus condemnare potest exemptum in expensis non pro- 5
ponentem declinatoriam & punire contumaciam *dixi late supra eod. lib. quæst. 6.*

Ter-

6 Tertius, exemptus ſimpliciter, ratione perſonę vero ſecundum quid, ratione rei ſeu loci, ſi obtineat Eccleſias parochiales, aliaue officia quorum adminiſtratio & regimen ſeu cognitio ad Epiſcopum ſpectat, ſi illorum ratione delinquat, ſeu contrahat iuriſdictio contra illum ſpectabit ad Epiſcopum *Couarruuias pract. quæſt. cap. 11. nu. 6. Franc. ca. 1. §. illum n. 4. de verb. ſig. in 6.* Ac (vt inquit Capicius) licet aliquis ſit exemptus, ſi tamen efficiatur Prior Monaſterij non exempti poterit tanquam Prior talis Monaſterij conueniri coram ordinario, *Capicius deciſ. 59. n. 2. per cap. 1. de priuil. in 6. Nauar. conſ. 19. n. 9. de Clericis non reſident. par. 1.* quia poteſt quis eſſe pro parte exemptus & pro parte ſubiectus *Franc. cap. ſi Papa §. & eſt n. 2. eod. in 6.* & ratione rei non exemptæ ſubiici ordinario velut in exemptis qui aſſumuntur ad regimen loci non exempti, qui tamdiu ſubſunt ordinario quamdiu ibi degunt *tex. cap. cum capella vbi Innoc. & DD. d. priuileg. Brixienſ. in repet. verb. exemptio col. 7. Præſes loco à tanquam verſ. 23. fol. 353.* Ideo exempti omnes quoad ea quæ pertinent ad beneficia non exempta ſubſunt iuriſdictioni Epiſcopi etiamſi eſſent familiares Cardinalium *Nauarr. conſ. 9. de iureiur. Thomas ſerula in praxi Epiſcopali par. 1. verb. Exemptio §. 4. & 2. vide infra caſu* 58. Quod tamen Felino non placuit, quia diœceſanus facere id nequit ſine cauſæ cognitione quæ ei prohibita eſt in perſonas exemptorum *Felin. cap. fin. n. 6. verſ. & vide omnino de foro compet. fol.* 44. id quod ſuſtineri poteſt in exemptione perſonali ſecus vero in reali tum enim ratione rei non exemptæ ſubiectus eſt ordinario *dixi infra caſu 20. &* 54. 58 atque ita diſtinguit Abb. *d. ca. fin. n. 11. verſ. quoddam eſt priuilegium de foro compet.* Et ita intelligendum eſt dogma de quo Rota Nouiſſ. *deciſ. 702. num. 1. par. 1.* quod exempti poſſint conueniri coram ordinario ratione rei quantumuis exemptio ſit lata.

7 Quartus, licet Monaſteria de iure ſint exempta à lege diœceſana Epiſcopi non tamen à lege iuriſdictionis ideoq; quoad hãc ei ſubiiciuntur, *Bertach tract. de Epiſcopis l. 4. part. 2. quæſt. 35. n. 80. Bellenc. de charit. ſubſ. q. 28. & ſeqq. Abb. ca. dilectus vbi late de offic. ord. cap. 1. n. 1. & ſeqq. de ſtatu Monach. cap. ſcientes de cenſib. Innocent. late d. cap. dilecti dixi ſupra lib. 1. quæſt. 15.*

8 Quintus, licet ordinarius nequeat iudicare de delictis exemptorum, poteſt tamen declarare & pronunciare eos deliquiſſe ac ad eiuſmodi declaratoriam ferendã
exemptos citare *late Felin. in cap. non poteſt. n. 3. de re iudic. Cardin. in Clem. fin. quæſt. 5.*
9 *de pœnis Gemin. in cap. Epiſcoporum n. 8. in fine de priuileg. in 6. vide infra n. 67. & n. 39.*
quod maxime procedit ſi delictum ſit notorium *Fel. d. n. 3. vide infra caſu 55.*
10 Sextus ſi ſit periculum fugę poſſunt ab ordinario ſiſti & capi remittiq; ad competentem *Fel. d. cap. fin. num. 7. de foro compet. Card. Clem. 1. quæſt. 3. de officio ord. vbi latiſſime Abb. cap. ſacris in fine de Sepult. Fel. cap. cum non ab homine n. 3. & ſeqq. vbi Abb. de iudic. Abb. cap. fin. n. 11. verſ. Puto tamen de foro compet. vbi vide infra li. 4. cap. 52. Mynſing. cent. 2. obſer. 65.*

Adiun-

Ad inſtar clerici, qui nedum à iudice laico, ſed etiam à proprio creditore citari retineriue poteſt ſi fugæ periculum vertitur, idq; ſine periculo excommunicationis *Abb d cap. fin. de foro comp. cap. vt famæ de ſent. excom. Caccialup. de debitore ſuſpect. quæſt. 4. n. 2. & ſeqq Peck. de iure ſiſt cap. 4. n. 14. Innocent. & DD. d. cap. vt famæ. Aufrer. de poteſt. ſæculari ſuper Eccleſ. perſon. Reg. 3. num. 15.* Quando autem ſuſpecti de fuga dici poſſint, videatur Caccialup. & Doctores allegati. Item Milis *verb ſuſpectus de fuga fol. 438.*

Septimus, Epiſcopi viſitant Eccleſias quaſcumque quomodolibet exemptas Curatas prout ſtatuit Concil. Trid. *ſeſſ. 7 de refor. cap. 7. Rol. Nouiſſ deciſ. 344. nu. 2. part. 1.* Non autem Eccleſias exemptas non curatas quapropter non poterunt de iure (inquit Villadieg.) viſitare Eccleſias Hieroſolimitanorum, prout etiam cenſuit ſacra congregatio *declarat.* 77. & Pius V in Bulla 139. incip. Expoſcit, vbi ſtatuit dictis Eccleſias exemptas viſitari poſſe ſolum in his quæ concernunt curam animarum & adminiſtrationem ſacramentorum *Alphonſus Villadieg. in ſpeculo viſitat. fol. 32. num. 6.* 11

Præterea, licet Eccleſia exempta ratione fundationis & dotationis non poſſit ab Epiſcopo viſitari iure poteſtatis ſuæ ordinariæ, poteſt tamen tanquam ab Apoſtolicæ ſedis delegato, quemadmodum ſacra congregatio reſpondit de quadam Lucenſi Eccleſia Collegiata S. Michaelis *declarat.* 418. *Thomas Serula in praxi Epiſcopali part 2. verb. Exempti Fumus verb viſitatio numer. 4. Sabarell Clem. attendentes numer. 2. in pr. & num 8. de ſtatu monach. Abb. conſ. 26. numer. 2. vol 2. Concil. Trid ſeſſ. 7. cap. 7. de refor.* Prout quoque viſitant quæcumque beneficia curata non curata, ſæcularia, regularia qualitercumque commendata, & exempta, tanquam ſedis Apoſtolicæ delegati *Villadieg. d. fol. 32. num. 7* nec etiam Moniales exemptas *Bellencin de charit. ſubſid. quæſt. 29. nu. 7. vol. tract. 15. fol. 292. Ang. in ſumma verb. Monialis n. 3. in fine Sabarell d. Clem. Attendentes* quibus addo quod exemptio à viſitatione non comprehendatur ſub generali conceſſione exemptionum *Rot. nouiſſ. deciſ. 186. numer. 2. part. 1.* 12

Octauus, per modum reconuentionis de qua dictum eſt ſupra *qu. 29. n. 10. & ſeq.* 13

Nonus, prohibendo ſubditis ne accedant loca exempta, modo tamen id fiat iuſta ex cauſa, ſic enim indirecte ſtatuit contra exemptos quod directe non poſſet *Barth. l relegatorium ff. de interdict. Peruſio in cap. vt animarum de conſt. in 6. Angel. in ſumma verb. ſtatutum n. 3. vbi vide & Fumus verb. Excommunicatio n. 30. in fide omnino Ang. verb Exemptus n. 10* 14

Decimus, cogunt monaſteria exempta vt ſeruent clauſuram ad hoc enim Epiſcopi in conſcientia obligantur *cap. periculoſo: de ſtatu Monach. in 6. Clem. attendentes de ſtatu regul. Ang. verb. Exemptus n. 10. verſ. poſſunt* imo obligantur *c. 1. §. fin. de ſtatu regular. in 6. dixi infra caſu 75.* 15

16 Vndecimus, exempti subiiciuntur Episcopo in eis omnibus quæ sunt ordinis Episcopalis nempe in petitione Chrismatis Consecrationis Ecclesiarum susceptionis ordinum & similium *cap. veniens vbi Abb. n. 2. not. de præscript. Balbus de præscript. in prima parte quintæ partis quæst. 12. n. fin. Franc. cap. 1. num. 7. vers. in gloss. de priuileg. in 6 dixi lib. 1. quæst 6 in fine cap. cum nullus de tempor. ordin in 6. gloss. cap. Abbatibus 17. quæst 2. vide infra libr. 4. quæst. 11.*

17 Duodecimus, ordinarius cognoscit inter exemptos in causa decimarum *Franc. cap. fin. § diœcesani de decimis in 6 ibi text.* Si tamen Ecclesiæ essent exemptæ & per consequens decimæ dictis Ecclesiis debitæ de iure communi, tunc diœcesanus se non posset intromittere, sed si dictæ Ecclesiæ non sunt exemptæ, tunc diœcesanus se intromittere potest, licet decimæ sint exemptæ, vel Ecclesiæ sint ipsorum exemptorum *Dom. & Franc. d. §. diœcesani num fin. in fine, vbi etiam gloss. in verb. exemptis & Archid. vide infra lib. 4. cap. 48.*

18 Decimus tertius, Exempti tenentur ad præstationem decimarum, item ad canonicam Episcopalem de qua latius acturus sum suo loco *Vbaldus tract. de Canonica Episcopali Capitulo 4 quæst. 5. v. infra lib. 4. quæst 6.*

19 Decimus quartus, Episcopus absoluit Moniales exemptas ab excommunicatione si se percusserint *cap. de Monialibus vbi Abb. de sent. excomm Item gloss. Felin. Io. de Lignano tract. de censur. Ecclesiast. §. 26. n. 12.* vtrum vero iure ordinario an auctoritate Apostolica controuersum est apud Lignano.

20 Decimus quintus, obligantur exempti ad procurationem legatorum *Fel. cap. decedentes n. 3. de præscript.*

21 Decimus sextus, Episcopi iurisdictionem habent in foro pœnitentiali in exemptos quos auctoritate Apostolica absoluere possunt cum ab eis in confessores eliguntur *vide Franc cap si Episcopus numero 6. de pœnitent. in 6. & dicam infra libr. 4. quæst. 35.*

22 Decimus septimus, exercent iurisdictionem in exemptos in casibus decretalis volentes *de priuileg. in 6.* scilicet ratione rei seu loci delicti aut contractus, idq; non obstantibus priuilegiis Apostolicis postea impetratis *Spec part. 4 de priuileg. n. 3. & dixi supra casu 3.* Cui decretali frequenter solet derogari, teste Angelo, concediq; exemptiones tam locales, quam personales *Ang. in summa verb. exemptus n. 8. in fin. vide infra casu 20.*

23 Decimus octauus, in populum Ecclesiæ exemptæ, licet enim Ecclesia sit exempta, non tamen populus *cap per exemptionem de priuileg. in 6.*

24 Decimus nonus, in ascriptitios exemptorum, *late Gomes. ad reg. Cancell. tit. de impetr. benef. Vacant. per obit Card. quæst. 14. Spec. d. n. 3. videatur Io. de platea & Lucas de Penna l. Senatorum C. de dignitatibus lib. 12.*

25 Vigesimus, puniendo exemptum ratione loci qui delinquit in loco non exempto,

pto,

pto, ſi vero exemptus eſſet exemptione perſonali, puniri ab Epiſcopo non poſſet *Abb. cap. patentibus num. 4. & 5. & cap. ſeq. num. 8. de priuileg. Felin cap. fin. num. 4. de foro compet Iohnocent ca. percepimus de priuileg. vbi exemplificat latiſsime Sabarell. Clement. vnica num. 16. de offic. ordin.* alioquin enim exemptio perſonalis eſſet inutilis, *Ang. de clauaſio verb. exemptus §. 1. vide ſupra caſu 17.*

27 In exemptione vero perſonali dixi ſecus, quia eiuſmodi exemptus non efficitur iſtius fori vbi deliquit *Abb. cap. cum inter num. 3. de conſuet. vide infra caſu 54. vide Abb. in cap fin. num. 11. verſ. quoddam eſt priuilegium vſque ad fin. de foro compet. & vbi docte.*

28 Vigeſimus primus, punit eum qui ex loco exempto iaciendo lapidem læſit alium exiſtentem in loco non exempto, qui eſt caſus exemptionum realium *Præſes loco à virtute finis ſub finem, Abb. d cap. patentibus num. 4. & 5 de priuileg. Franc. cap. 1. num. 5. eod. in 6. d. cap. fin. de foro competen. Abb. cap. Cum capella num. 6. de priuileg.*

29 Dixi exemptionum realium, quia perſonalis exemptio adhæret perſonæ, realis vero conceſſa ratione loci, non ſequitur perſonam, ſed adhæret loco ſeu competit ratione loci *Abb. cap. quoniam de priuileg. Felin. cap. fin. num 13. & 14. de foro compet.* Ideo diſpoſitio cap. 1. de priuileg. in 6. quæ de exemptionibus localibus loquitur non eſt trahenda ad exemptiones perſonales *Anania & Abb. cap. ad abolendam, de hæretic. Abb. cap. fin. de foro compet.*

30 Vigeſimus ſecundus, idem de mandante aut de ſonante campanas in loco exempto ad ſeditionem excitandam in non exempto, ſimilibusq; plurimis exemptis reſponſum eſt *Abb. d. cap. patentibus poſt num. 4. Abb. cap. tuarum num. 8. eod. tit. latiſsime Felin. d. c. fin. num. 44. vbi Abb. num. 25 Innoc. d. cap. patentibus Ioan. de viſibis tract. de immunit. Eccleſ. n. 62.* 31 Aliud eſt in iniuria dicta in diœceſi ei qui erat in loco exempto, quia cenſetur commiſſa in loco exempto *Caſtrenſ. l. plerique num. 3. ff. de in ius vocando.*

32 Vigeſimus tertius, Prælati exempti ratione membrorum non exemptorum, tenentur ire ad ſynodum & coram Epiſcopo poſſunt conueniri *Abb. cap. ex ore num. 1. verſ. 2. not. de priuileg late & exacte Henric. Botteius tract. de ſynod. Epiſcopi part. 1. num 6. 62. & ſeq. & part 2 num 4. Concil. Trident. ſeſſ 24. cap. 2. de Refor. Franc. cap. vt Apoſtolicæ de priuileg. in 6.* Ratio eſt, quia licet probetur exemptio capitis, non ideo ſequitur quod probata ſit exemptio membrorum *Innocent. d. cap ex ore arg. l. liberorum ff de adopt. gloſſ. cap. rogamus 24. quæſt. 1. latius Brixienſ. in repert. verb. exemptio verſ an exempto Monaſterio Innoc. cap. quod ſuper de maior. & obed. vide infra caſu 63.*

33 Vigeſimus quartus, Monachus monaſterij exempti ſi ſine habitu incedit extra monaſterium poterit per ordinarium puniri, ſecus ſi intra *Francus cap. 1. num. 5.*

de priuileg. in sexto, & ita etiam explicando Concil. Trident. resoluit eleg. Boetius Epo *cap. Relatum n.8. ne clerici vel Monachi.*

34 Vigesimus quintus, Archiepiscopi & Episcopi possunt in locis exemptis facere solemnes benedictiones & diuina officia celebrare *Franc. cap. Abbates num.1. vers. in gloss. de priuileg. in 6. Ang. in summa verb. Archiepiscopus num. 3. Ioan. Francisc. Pauinus tract. de visitatione quaest. 3. secundae partis, n.9. adde infra vers. 62. text. Clem. fin. de priuileg.*

Vigesimus sextus, poterit Episcopus omnia loca exempta suae dioecesis benedicere populo & diuina officia celebrare in Pontificalibus *Clem. Archiepiscopo de priuileg. Ioan. Francisci vbi supra n.10.*

35 Vigesimus septimus, Monachus in loco non exempto excommunicatus, remanet excommunicatus postquam rediit in suum monasterium si proprio nomine fuit excommunicatus secus vero si sub nomine Prioratus siue dignitatis *Franc. ca.1. §. in eos, n.3 vers in gloss. 3. fin. de priuileg. in 6.*

36 Vigesimus octauus, si exemptus aedificet in loco exempto sine licentia totum acquiritur Episcopo cum fructibus *Franc. cap. auctoritate n.2. de priuileg. in 6. dixi supra lib.1 cap.36. Anton. de pratis tract. de iurisdict. Episcopi cap.1. num.3. & 4. Ang. in summa ver. Exemptus num.11. & 12. Fumus ver. exemptio, n.10. Selua de beneficio part.1. quaest.6.*

37 Vigesimus nonus, in censuales & homines exemptorum *cap. authoritate §. inhibemus vbi Franc. & DD. de priuileg. in 6.* Quid vero de familiaribus mercenariis colonis notatum est supra *lib.1. cap. 30. & lib.2. quaest.37. vers. pro solutione num.9. & lib. 4. quaest.38.*

Trigesimus, de Abbate aut Praelatis habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem tradit Francus *cap. vt Apostolicis num. 5. & 6. de priuileg. in 6. Parisius cons. 95. lib. 4.*

38 Trigesimus primus, exercet iurisdictionem in allegantem se exemptum praescriptione, donec de exemptione plene probauerit secus si allegaretur exemptio ex priuilegio *ca. Cum persona §. si vero vbi Franc. & DD. de priuileg. dixi supra quaest.25. lib.2.*

39 Trigesimus secundus, ordinarius potest declarare exemptum incurrisse excommunicationem idq; vt sui subditi illum euitent: *Franc. cap. Episcoporum n.3. de priuileg. in 6. gloss. cap. tuarum de priuileg. v. infra eod. lib. quaest. 49 n.4.* Quae tamen declaratio praeiudicare non potest exemptis, sed tantum subditis quibus ordinarius prohibere potest conuersationem cum exemptis excommunicatis *Nauarrus cons. 2 n 2. de sentent. excommunicat.* idq; procedit si prius fuerint excommunicatae per proprium suum iudicem, secundum Nauarrum *d. cons 2. & in Manuali cap.27. & non aliter. Lancellott. de attentatis part.2. cap. 4. limitat.21. num.7. fol.160.* & ita etiam elegantis-

gantis-

gantisſime concludit Boetius Epo *in cap. vltim n. 4. Ne clerici vel Monachi*, Episcopum denunciare non poſſe exemptos à ſua iuriſdictione excommunicationem incurriſſe.

Trigeſimus tertius aſsignat exempto qui deliquit terminum intra quem præſentet ſe Pontifici *Franc. cap. 1. nu. 3. in fine de præbend. in 6. Villadiego tract. de legato part 1 quæſt. 8. n. 23 vol. tract. 14. fol. 153.* 40

Trigeſimus quartus exigit rationem à religioſis exemptis executoribus teſtamentorum *Sabarel Clement. vnica de Teſtam. Spec. de inſtrum. edit §. nunc aliqua n. 45. in addit. Fumus verb Executor. n 14. Ioan. Franciſc. tract. de viſitatione quæſt. 5. ſecundæ partis n 92. vide infra lib. 4. cap 49.* 41

Trigeſimus quintus punit exemptos abutentes ſuis priuilegiis *Sabarel. Clem. abuſionibus n. 1. & vlt. de pœnitent. & late in Clement. vnica n. 16 fol. 40. de offic. ordinarij vide infra caſu 90.* 42

Trigeſimus ſextus item punit exemptos ſi timeatur impunitas delicti *Fel. cap. ſignificaſti n 4 de foro compet vide infra quæſt. 50. & ſeq lib. 4.* 43

Trigeſimus ſeptimus poteſt ſe intromiſcere ne excommunicati vel vſurarij ſepeliantur in loco etiam exempto dummodo tamen iſte locus ſit in diœceſi *Abb. cap. ſacris nu. 7. de ſepult.* Imo præcipere vt ſepulti humo eximantur *cap. ad hæc de priuileg.* & contrauenientes punire *late Franc. cap. Epiſcoporum n 3. eod. in 6. Clem. 1. & 2. de ſepult. Fel cap. vlt. n. 7. in fine de ſepult.* qua de re vide plenius Abbatis diſtinctionem *d. cap. ſacris n. 7.* 44

Trigeſimus octauus, Epiſcopus poteſt dotare Eccleſiam in ſua diœceſi quamuis exemptam *Abb. cap. Apoſtolicæ n. 3. 7. 8 de donat.* 45

Trigeſimus nonus, exempti ſeruare debent generale interdictum ordinarij *Fel. cap. vlt. n. 6 de foro compet. Zabarell Clem. 1. n. 10. de ſentent. excomm. Fumus verb. Excommunicatio n. 52. Abb. cap. Cum inter n. 3. de conſuet. text. Clem. ex frequentibus de ſent. excomm.* 46

Quadrageſimus, tenentur exempti ſoluere Epiſcopo Synodaticum *Henric. Botteius tract. de Synodo part. 3. n. 83.* 47

Quadrageſimus primus, Exemptis regulariter conferre negligentibus deuolutio fiet ad Epiſcopum qui conferet auctoritate Apoſtolica *cap. Cum ſinguli de præbend. in 6. Rebuff. in praxi benefic. tit. de deuolutione n. 37.* 48

Quadrageſimus ſecundus, Confert exemptis tonſuram & ordines *Rebuffus in praxi benefic. part 1. tit. de clericis & à quibus num. 22. dixi ſupra caſu 11.* An autem Abbates non obſtante Concil. Trident. id ſuis poſsint tradit Nauarrus *Conſil. 24. de priuileg.* 49

Quadrageſimus tertius, legatus confert beneficia exempta *Ioan. de ſelua de beneficio part. 2. qu. 3. n. 53 Item qu. 66. n 6. 9. 12. part. 3.*

Quadragesimus quartus, legatus confirmat electos exemptos *Rom. decis 3. n.3. de offic. legati in antiquis.*

50 Quadragesimus quintus, compelluntur venire ad publicas processiones seu supplicationes exceptis tamen iis qui in perpetua clausura viuunt aut aliis particulari priuilegio donatis *Concil. Trident. sess. 25. cap. 13. de Refor. relatum per Io. Garsia tract. de impensis cap. 21. num. 38. Abb. cap. Cum inter num. 4. Cum addit. de re iudic. vbi loquitur de litaniis vide eleganter Fel. cap. dilectus num. 7. de offic. ord. vbi de eo dubitat Flaminius de resig. benef. lib. 3. quæst. 11 num. 8. vers. 16. Abbas late cap. dilectus num. 4. vers. 11. de offic. ord. Ioann. Gallus ad arresta parlam. quæst. 326. adde infra n. 109.*

51 Quadragesimus sextus, Religiosi cuiuscunque ordinis, non sunt exempti à subiectione superiorum ordinum etiamsi sint sedis Apostolicæ Capellani *Gregor. 11. Bulla secunda, Thomas Serula in praxi Episcopali verb. Exempti part. 2. n. 4.*

52 Quadragesimus septimus, Episcopus potest subditis suis præcipere ne communicent aut accedant exemptos excommunicatos vel delinquentes *arg. cap. de terris de decimis cap. post miserabilem de vsuris* debent tamen exempti prius declarari excommunicati per iudicem suum competentem, quemadmodum ex Nauarro supra tradidimus *supra eod. n. 39. Aufrer. repet. Clement. 1. quæst. n. 3. in fine de officio ord.* Maxime vero si delictum sit notorium vel excommunicatio patens *Lapus cap Episcoporum de priuileg. in sexto, Guiliel. in Clement. 2. de pœnitent. Ioann. Anania cap. 1. de priuileg. in sexto. Aufrer. d. quæst. 10 vers. & licet.*

53 Quadragesimus octauus, in iurisdictione voluntaria exempti subiiciuntur ordinario *Mol. ad cons. Paris. tit. 1. §. 42. num 12. dixi supra lib. 1. cap 46. vers. pro affirmatiua num. 7. Ioan. Andr. cap. 1 de priuileg. in 6. Lapus cap. cum in illis de tempor. ord. in 6. Clem. attendentes §. cæterum de statu regul. Landens. Clem. 1. de Regul. Brixiens. in repert. verb. Exemptio col. 1. & 5. v. Dom in cap. cum nullus de tempor. ordinand. Guiliel. in Clem. 1. de Regul. Panorm. in cap. significasti de foro compet. vide infra lib. 4. quæst. 42. n. 4.*

54 Quadragesimus nonus, quando causæ exemptorum agitantur coram ordinario debent sequi statuta stilum & ordinationes eius fori, *dixi supra libr. 2. quæst. 30.*

55 Quinquagesimus, debent celebrare dies festiuos ab Episcopis indictos *Concil. Trident. sess 25. cap. 12. de reform. Nauarr. in Manuali cap. 13. num. 5. vers. 8. in fin. fol. 232.*

56 Quinquagesimus primus, Episcopus potest absoluere moniales exemptas *Sabarell. Clem. 1. §. prædictis num. 5. de relig. dom.* imo potest nunc eos hodierno iure ex Concil. Trident. absoluere à casibus Papæ reseruatis, necnon à casibus bullæ Cœnæ Domini teste Nauarro *cons. 10. de priuileg. tom. 2.* qua de re infra *quæst. 50. & lib. 4. quæst. 76.*

Quin-

Quinquagesimus secundus, quid si exemptus delinquat pro tribunali Episcopi 57
tetigi supra eod. libr. *quæstio 35 v. Boer. ad Consuet. Bituric. tit. 2 §. 21. gloss. 2. vers. nam licet.*

Quinquagesimns tertius, exempti subsunt inquisitori hæreseos velut ab Apo- 58
stolica sede delegato *latissime Anania ca. ad abolendam vbi gloss Abb. & DD. de hæreticis Francus cap. vt officium §. denique n. 2. de hæretic. in 6. Abb. cap. causa n. 1. de restit. in integr. Fel. c. licet de off. ordin.*

Quinquagesimus quartus, Quotiescumque exempti in loco exempto aliquid 59
committunt, cuius effectus porrigitur extra locum exemptum, ordinarius potest istius sibi cognitionem vsurpare. *Abb. cap Cum inter numer. 3 de consuet. facit Barth. l. 2. §. si quis in suo ff. ne quid in loco publico Hieronim. à Sorbo. in addit. ad Alphonson à Casarubios in compendio priuilegiorum Fratrum Minorum, & dictum est supra casu 21. & seq.*

Sed hoc intellige, quando exemptio concessa est ratione certi loci. V. G. Mona-
chis respectu Monasterij quia possent conueniri extra Monasterium quando effe- 60
ctus porrigitur extra locum exemptum secus vero si exemptio concederetur personæ quia tunc non possent conueniri coram ordinario *Hieron à Sorbo. vbi supra & dixi supra casu 20. Anton. de Butrio & Abb. cap. patentibus de priuilegiis & vide infra part. 3. quæst. 13. in fine.*

Quinquagesimus quintus, quando est notorietas facti seu delicti per exemptos 61
commisli, velut refert Petrus Brixensis in suo repertorio *verb. exemptio vers. An propter notorietatem per gloss. cap. patentibus & cap. de priuileg late Landensis & Cardinal. in Clement. 1. de officio ordin. quæst. 3. numer. 16 dixi supra casu 5. & infra casu 61.* Quando autem dicatur crimen notorium vide Sayrum *in Thesauro Theol. Moralis part. 1. lib. 7 cap. 12. num. 6. gloss. cap. fin. de temp. ord. & in cap. vestra de cohabit. cler. & mulier.*

Quinquagesimus sextus, possunt puniri propter excessum suorum priuilegio- 62
rum *DD allegati casu 55.* Sic Præses Prouinciæ prouidet ne delegati à Principe mandata sibi abutantur potestate *Auth. vt iudices sine quoquo suffragio §. volumus cap. nobilissimus dist. 97. Cyn. Bald. Auth. qua in prouincia C. vbi de crimine Capel. Tholos. dec. 420. docte Aufrer in rep. Clem. 1. quæst. 10. n. 1. de offic. ord.*

Quinquagesimus septimus, ex defectu iustitiæ, nempe si exempti non admini- 63
strent iustitiam poterit adiri ordinarius vt suppleat si facile non possit haberi recursus ad Papam seu superiorem exemptorum *Aufrerius in repet. Clement. 1. quæstio. decima, numero tertio, vers. vnde in principal. de officio ordinarij vbi Landens. & Cardinales numero decimo sexto & dixi supra eodem libr. quæstio. octaua.* Alioqui enim regulariter propter negligentiam Prælati immediati exemptorum potestas non deuoluitur ad ordinarium sed ad superiorem illius Prælati exempti

Vnde

Vnde ſi Abbas exemptus eſt negligens in correctione ſuorum monachorum poteſtas non deuoluitur ad Epiſcopum, ſed eſt recurrendum ad Papam *Siculus & glo. in cap graue de offic. ord. Aufer. in d repert. Clem. 1. quaſt. 10 n. 125. Ioann. de Imol in Clement. 1. numer. octauo, de ſupplend. neglig. Prælat. Ioann. VVameſius conſ. 65 num. quarto, tom 1.*

64 Quinquageſimus octauus, exempti conueniri poſſunt coram ordinario ratione publicarum functionum ſeu officiorum *l. vnica vbi expreſſe Caſtrenſ. C. in quibus cauſis milit. fori præſcript. Auth. vt iudices ſine quoquo ſuffragio §. nolumus in fin l. 2. C. vbi de Curiali vel cohortali. ibiq. DD.* Quod ipſum docte explicat Abbas dicens familiares

65 Papæ & quoſuis exemptos ratione beneficiorum conueniri poſſe coram ordinario *Abbas cap. dilecti filij n. 9 verſ. & nota de foro compet. dixi ſupra caſu* 3. quod fallit ſecundum Calderinum, ſi poſſeſſio officij ſeu beneficij nondum plene fuiſſet acquiſita *conſ. 13 & 14. de foro compet.*

66 Quinquageſimus nonus, ſi exemptus contrahat in ſtudiis ſeu vniuerſitate poterit ratione eiuſmodi contractus conueniri coram Iudice ſtudioſorum *Caſtrenſ d l. vnica nu. 1, verſ. Vnde facit ad & in l fin de Iuriſd. om. iud. Cuneo d. l. vnica verſ. Sed inducitur.*

67 Sexageſimus, poteſt pronunciare exemptum eſſe condemnandum, quia plurimum differt ſententia condemnatoria à ſententia de condemnando vt late docet Marſil. *ſing. 200. vide ſupra n. 8.*

68 Sexageſimus primus, ſi exempti notorie delinquant, poſſunt puniri per ordinarium *cap. patentibus cap. tuarum de priuileg. Ita Hoſtienſ. in ſumma de priuileg. num. 11. in fin & col. 12.* licet contra teneat Cardinal. Flo. *in Clem 1. de offic ord. Dom in cap. 1. de priuileg. in 6* dicens non eſſe recedendum ab eorum priuilegiis cui aſſentior per tradita Alexandri ad Barth. *l. diuus n. 2. verb. competenti ff de cuſtod. Reor. adde ſupra num. 61.*

69 Sexageſimus ſecundus, Archiepiſcopus per loca exempta ſuæ Prouinciæ in Pontificalibus celebrat, diuina benedicit, & cætera exercet quæ in Clementina Archiepiſcopi de priuilegiis continentur, *Aret. conſ. 150. n. 3* Item Epiſcopus celebrare poteſt in pontificalibus in locis exemptis *Innoc. cap. fin. de autor. & vſu pallij & dictum aliquid eſt ſupra verſ. 25.*

70 Sexageſimus tertius, exempti ſubiiciuntur Epiſcopo ratione membrorum ſiue Capellarum non exemptarum *Abb. cap. ex ore numer. 1. & 4. de priuileg. vbi Innocent. Ferrar. in forma opponendi contra inſtrumenta in gloſſ. verb. aliis rationibus numer. 4.* licet enim probatur exemptio capitis non ideo cenſetur probata exemptio membrorum *arg. l. liberorum ff. de adopt. Innoc. d. cap. ex ore* quia exempta Eccleſia non cenſentur exemptæ capellæ Eccleſiæ ſubiectæ accedentes vel connexæ *gloſſ. cap. rogamus 24. quæſtio. prima, gloſſ. cap. Cum & plantare & tex. cap. Cum capella*

de

de priuileg. Brixiensf. in repert. verb. an exempto monasterio ex quo Ecclesia principalis
eximi potest retẽta in potestate Capella & è cõtra *d. l. liberorum Brixiẽs. in repert. verb.*
exemptio col. 6. Ideoq; debent exempti conueniri ratione membrorum coram Epi-
scopo, non vero si conueniretur nomine monasterij vel rei exemptæ *Abb. d. c. cum*
capella Vbald. de Canonica portione cap. 4. qu. 8 & 9. Abb. ca. conquerente n. 1 vers. Item
nota quod officio ordinarij late Innoc. d. ca. ex ore qua de re aliquid est supra casu 23.
Sexagesimus quartus, in ciuilibus causis mercedum & miserabilium persona- 17
rum Clerici sæculares aut regulares extra monasterium degentes quomodolibet
exempti etiamsi certum iudicem à Sede Apostolica deputatum in partibus ha-
beant, in aliis vero si ipsum iudicem non habuerint, coram locorum ordinariis tan-
quam in hoc ab ipsa Sede delegatis, conueniri & iure medio ad soluendum debitum
cogi & compelli possunt non obstantibus exemptionibus *Concil. Trident. sess. 7. c. 14.*
de reform. & sess. 14. cap. 5. de reform. Nauarr. tract. de regularibus tom. 1 comment. 2. in-
cip. nunc quoad iudicia num. 6. & seqq. vers. addo secundo & vers. addo tertio fol. 48. vbi
id explicat. & vide infra n. 150. quod autem dictio & in textu Concilij Trid. stet di-
siunctiue, non vero copulatiue tradit Menochius *lib. 3. præs. 90 n. 9. per l. cum quidam*
C. de verb. signific. Sed Leodij in prædictis causis exempti coram ordinario non
conueniuntur, aut si conueniantur, ad suum iudicem cui subsunt remittuntur,
quod Concilium Trident. quoad derogationem exemptionum non sit receptum,
attenta protestatione Cleri emissa contra illius publicationem factam per Episco-
pum Vercellensem S. Sedis legatum, qua de re latius lib. 1. quæst. 50. Nec inde di-
cendum est esse reiectum, sed suspensum donec sit receptum *Nauar. cons. 1. n. 29. de*
Rescript.
Sexagesimus quintus, tenentur quicunque curam animarum habent diebus Do- 72
minicis & festis solemnibus per se aut si legitime impediti fuerint, per alium ple-
bem sibi commissam pascere salutaribus verbis docendo vitia quæ declinare opor-
tet & virtutes complectendas non obstante quacunque exemptione etiamsi Eccle-
siæ dicerentur annexæ alicui monasterio extra diœcesim existenti modo tamen re
ipsa sint in diœcesi *tex. cap. 2. sess. 5. de reform. in Concil. Trident. flamin. Paris. tract. de*
resig. benef. lib. 3. quæst. 11. n. 8.
Sexagesimus sextus, in certis casibus puniri & corrigi possunt ab ordinario non
obstante exemptione *Conc. Trid. sess. 6 c. 3. & 4. de refor. c. 1. c. 4 sess. 13. sess. 14. c. 4 &*
5 de reform. & sess. 25 c. 6. Flam. d. quæst. 11. n. 8 vers. secundo per quę S. Concilij decre-
ta iurisdictio tribuitur quoad visitationes, correctiones, & emendationes, vt nullę
exemptiones, consuetudines, iuramenta aut concordiæ eam auertere aut impedire
possint, obseruata saltem in dictis decretis forma præscripta, idque non tantum A-
postolica, sed vt videtur ordinaria etiam potestate. Nam dictio *etiam* in decre-
to sess. 6. cap. 4. in fin. addita, est augmentatiua, ampliationem & extensionem

 deno-

denotans *l. actionis l. alienationis de verb. sig. Paul. Paris. cons. 44. n. 5. vol. 4.* ac maiora expressis diuersamq; speciem includens etiam in materia stricta & odiosa multo magis in materia fauorabili & per quam fit reditus ad ius commune, vt recte notat doctiss. *VVamesius consil. 62. de iudic. & foro compet. n. 6.*

73 Sexagesimus septimus, exempti subduntur vt presentati, admitti non possint nisi præuio examine *Conc Trid. d. sess. 7 ca. 13.*

74 Sexagesimus octauus, subiiciuntur approbationi ad beneficia curata per concursum *Conc. Trid. sess. 24. cap. 18. de refor. Flamin. vbi supra vers. quinto.*

75 Sexagesimus nonus, monasteria etiam commendata Prioratus & Præposituræ in quibus non viget regularis obseruantia, visitari possunt in annos singulos *Conc. Trid. sess. 21. cap. 8*

76 Septuagesimus, data negligentia superiorum illius regulæ subiiciuntur post monitionem *d. c. 8. sess. 21.*

77 Septuagesimus primus, item hospitalia laicorum etiam exempta subiiciuntur visitationi Episcopi *sess. 22. ca. 8. vide infra casu 88.*

78 Septuag. secundus, quoad collationem ordinum *dixi infra li. 4. q. 11. & sup. casu 11.*

79 Septuagesimus tertius, debent venire ad Synodum *dixi infra li. 4 q. 19 limitat. 2.*

80 Septuagesimus quartus, subiiciuntur exempti in causis matrimonialibus & criminalibus *Conc. Trid. c. 20. § ad hæc sess. 24.* nisi habeant iurisdictionem priuatiue ad Episcopos vel immemorialem pro se consuetudinem vt censuit Sacra congregatio ad illum textum, ita Flaminius *d. c. 11 vers. duodecimo.*

81 Septuagesimus quintus, subiiciuntur quoad clausuram sanctimonalium vbi violata fuerit restituenda & vbi inuiolata fuerit conseruanda *Conc. Trid. c. 5. sess. 25. de regular. dixi supra casu* 10.

82 Septuagesimus sextus, subijciuntur quoad confessiones obeundas, nempe vt non obstante Clem. dudum de sepult. non exponant se audientis confessionib. nisi ab Episc. sint iudicati idonei *sess. 23. c. 15 Flam vbi supra vers. 14. qua de re infra lib. 4. q. 77.*

83 Septuages. septimus, quoad prędicationes *Conc. Trid sess 5. c. 2. sess. 24. c. 4. de refor*

84 Septuagesimus octauus, quia præmemoratæ exēptiones excitare consueuerunt perturbationes in iurisdictione Episc. & præbere exēptis occasionem laxioris vitæ quæ teste Baronio plurimum obsuerunt Ecclesiasticæ disciplinæ, ideoque plurimum displicuerunt sancto Bernardo vt liquet ex plurimis eius Epistolis *Baron. in Annalib. Ecclesiast. to 8. sub anno 676. Pontifice Adeodato fol. 517. late Durand. tract. de modo Concil. gener. par. 1. Rubr. 4. nu. 15. & seq. Concil. Trid. cap. 11 sess. 24. de refor. Flamin. d. cap. 11. nu. 5.* Ideo sacrum Concil. Trid. non obstantibus quibuscunq; plenam tribuit auctoritatem Episcopis tanquam Apostolicæ Sedis delegatis super exem-

85 ptos & sic super acolitos, Comites Palatinos, Prothonotarios, Cappellanos regios & similes *Flam. d. numer. 5.* scilicet vt cognoscere possint & iudicare de qui-

buſcunque clericorum etiam exemptorum criminibus, præueniendo nimirum iuriſdictionem exemptorum, non vero impediendo *eleg. Boetius Epo. cap. relatum n. 8. ne clerici vel Monachi.*

Septuageſimus nonus, Punit exemptos qui excedunt numerum campanarum 86
eis ſtatutum à regula vel à iure, vt ſunt mendicantes, qui debent contenti eſſe vnica campana, quod tamen fallit in Prædicatoribus *cap. quo cunctos de offic. cuſtod. in extrau. ig. ita Dom. de S. gem. conſ. 72. incip. quia punctus n. 10. Abb. expreſſe ca. patentibus ſuper glo. 2. de priuileg. tex. cap nimis iniqua de exceſſ. prælat. Alber. in dictionario verb. Campana Oldra conſ. 228.* Ratio eſt, quia effectus dicitur porrigi extra locum exemptum vt dictum eſt ſupra *caſu 54. Abb. c. cum inter n. 3 cum add. de conſuet.*

Octuageſimus, Coercet exemptos exercentes illicitas negotiationes in locis non 87
exemptis *glo. 2. in Clem 1 de vita & honeſt. Cleric. vbi Card. in q. 2. Io. de Anan. ca. ad abolendam col. 7. circa med. de hæreticis.*

Octuageſimus primus, cogit exemptos præſentantes aliquem ad aliquam curam 88
vt ei aſſignent congruam portionem *iuxta Clem. 1. de iure patr. ca 1. de præb. in 6. ca. de Monachis extra eod.*

Et ſi contingat, ab aſſignatione portionis appellari ordinarius eiuſmodi appella- 89
tioni per exemptos interpoſitæ non deferet, ſed poterit ad vlteriora procedere, ex quo eiuſmodi aſſignatio relinquatur conſcientiæ ordinarij *Io. de Imola ca. Canonum ſtatuta col. 7. circa medium de conſt. t. Card. d. Clem. 1. vbi glo. Bellam. dec. 18.*

Octuageſimus ſecundus, exempti ſeu ſæculares ſeu religioſi puniuntur qui tem- 90
pore interdicti in caſibus prohibitis ſepeliunt ſeu admittunt ad ſepulturam Vſurarios interdictos aut excommunicatos, non enim abſolui poſſunt, niſi ſatisfecerint eis quibus iniuria eſt illata, idq; ad arbitrium diœceſani *tex. Clem. 1. de ſepult. ca. cum & plantare §. excommunicatos de priuil. Abb. c. ſacris n. 7. de ſepult.* Maxime, quando delictum eſt notorium, poteſt enim ordinarius tunc declarare illos excommunicatos, idq; vt vitentur à ſuis, vt ſupra dictum eſt, *caſu 61.* in notoriis enim ordo iudicialis non requiritur *Franc. c. Epiſcoporum de priuil. in 6.* In taxanda autem iniuria 91
ſeruare oportet praxim illatam à Bellamera *deciſ. 722.* dicente attendendas circumſtantias omnes loci & perſonarum ac tum regulato arbitrio taxari debet ſumma intra quam pars iniuriata iurare poterit *arg. l. ſed & ſi vnus §. ſeruus ff. de iniuriis l. iniuriarum æſtimatio ff. de iniuriis c. olim ex eod. c. ſi Canonici de offic. ord. in 6. vbi glo. verb. in damnis in terminis Rom. conſ. 97. Ang. conſ. 95 n. 52.*

Poterit autem eiuſmodi exemptis deferentibus ad loca ſua exempta corpora ad 92
ſepulturam, ſi tranſeant per diœceſim Epiſcopi impune etiam via facti reſiſti non autem poſtquam peruenerunt in locum exemptum *Bald. conſ. 270. par. 4. c. cum liberum & Abb. d. c. ſacris n. 7. de ſepulturis arg l. fin C. de ſep. violato.*

Octuageſimus tertius, ſi exempti interſint in loco non exempto clandeſtinæ 93

 deſpon-

desponsationi, vti nominatim tradidit præpositus *cap cum inhibitio col.pen. vers. 4. quæro vbi & Host. de cland. despons.*

94 Octuagesimus quartus, declarantur regulariter exempti excommunicati qui admittunt sine licentia subditos ordinarij ad solemnisationem matrimonij *Clem. I. de priuileg.*

Octuagesimus quintus, item qui absoluunt ab excommunicationibus Synodalibus *d. Clem. I. de priuileg.*

Octuagesimus sextus, similiter religiosi exempti qui ministrant Parochianis sine licentia sacram Eucharistiam vel vnctionem extremam *d. Clem. I. de priuil.*

95 Notandum tamen quod ante denunciationem seu publicationem excommunicationis huiusce ordinarius summarie se informare debet parte citata per auditionem testium, &c. *glo. Clem. multorum verb. constiterit de pœnis glo. Clem. præsenti de censib. Cardin. d. Clem. I. Fel cap. non potest n. 3. de re iudic.* Isto enim in articulo exempti nudati sunt suo priuilegio ac subiecti ordinario *arg. l. 2. ff. de iurisd. om. iud. c. prudentiam cap. præterea de offic. deleg.*

96 Octuagesimus septimus, quando quæstores ingerunt se indulgentiis promulgandis aut prædicationibus sine literis Papæ vel ordinarij *tex. Clem. vnica §. fin. de pœnitent.* de quibus Spec. tit. de pœniten. qui quidem iam dispositione Conc. Trid. prorsus sublati sunt *sess. 21. cap 9.* proinde ordinarius non obstante qualicunque exemptione poterit eos incarcerare, excommunicare & castigare prout expedire fuerit arbitratus *Barth l. fin. ff. vbi pupil. educari deb. Innoc. & Abb. c. ex literis de constit. Imol & Anania c. inquisitionis in pr. de recusat. latißime Nauarr. de oration. Miscellaneo 18. c. 22.*

97 Octuagesimus octauus, animaduertit in rectores Hospitalium Leprosariorum Eleemosynariarum aut Xenochiorum qui negligunt seu non versantur vt oportet in administratione non obstante quacunque exemptione *tex. Clem. quia contingit de relig. Dom. vbi Card facit tex. c. si quis omnem I. quæst. 7. Cyn. l. Orphanotrophos C. de Episc. & Cleric. Auth de sanctiss. Episcopis §. Oeconomos Collat. 9. Felin. cap. de quarta de præscript. vide supra casu 71.*

98 Octuagesimus nonus, cognoscit Episcopus contra exemptos in omnibus criminibus actualem seu solemnem degradationem requirentibus *Io. de Liguano cap. ne in agro de statu mon. Abb. cap. cum contingat col. 6. circa med. de foro compet.* vt sunt inter cæteros falsarij literarum Papæ *cap. ad falsariorum de crimine falsi & ibi late Innoc.*

99 *Host. Abb.* Episcopi enim est degradare non alterius inferioris *cap. degradatio de pœnis in 6. vbi DD.*

100 Nonagesimus, punit religiosos qui sibi Episcopalia arrogant, & declarat Ecclesias in quibus exercuerunt interdictas *c. cum & plantare §. de confratribus vers. quod autem de priuileg. vbi glo. verbo priuilegiorum vbi Abb.*

No-

Nonageſimus primus, animaduertit in exemptos, qui beneficia ad ſuam colla- 101
tionem ſpectantia grauant præſtationibus ſeu penſionibus illicitis *tex. Clem. vnica*
§. eadem quoque de ſuppl. negli. prælat. Innoc. & Hoſt. c. in Lateranenſi de præbend. c. Pa-
ſtoralis de priuileg. late Card. d. Clem. vnica.

Nonageſimus ſecundus, erigit tribunal in loco exempto in caſu Clementinæ vni- 102
cæ de foro competenti, qua de re fuſius dictum eſt ſupra *lib. 2 ca. 1.*

Nonageſimus tertius, exempti poſſunt celebrare in locis prophanis cum altari 103
viatico & ſubditi Epiſcopi audire Diuina in locis exemptis ſine conſenſu ordinarij
late Barbatia conſ. 52. vol. 1 tex. cap. in his vbi Abb. & DD. de priuileg.

Nonageſimus quartus, Citatus ad recognoſcendum propriam ſcripturam non 104
poteſt prætextu exemptionis iuriſdictionem ordinarij declinare *arg. cap. 1. § fin. de foro compet. in 6. late Rebuffus ad ordin. regias tomo 1. de Chirographor. recognitione art. 1. n. 31. 32. 33. 34.* Ratio eſt, quia incompetentia quoad ſcripturæ recognitionem allegari non poteſt *eleganter Io. Lucius placit. curiæ lib. 11. tit. 4. artic. 6. fol. 229.* eo quod (inquit Rebuffus) non præiudicetur aliquo modo recognoſcenti cum non condemnetur ad garniendum ab illo iudice, ſed ad ſuum forum remittitur, prodeſt tamen illa recognitio vt poſtea ſcripturam recognitam coram ſuo iudice negare non poſſit, hinc quando fiunt contractus, quorum probatio ex conſuetudine fit per ſigilla iudicum ſæcularium, tales literæ ſigillatæ ita probant contractum coram iudice competenti contra clericos ſicut contra laicos *Io. Andr. & Peruſ. ca. ſæculares de foro compet. in 6. DD. c. at ſi clerici extra eodem* quod verum eſt, quando iudex ſæcularis competens eſt contra clericos, alias ſecus, iuxta opinionem Franci *d. cap. ſæculares n. 1. & 5.* vti in ea ſpecie exemptorum qui iuriſdictionem ordinarij prorogare non poſſunt & quorum confeſsio coram ordinario emiſſa non præiudicat, ſupra notauimus *eod. lib. qu. 31.*

Nonageſimus quintus, exempti conueniri poſſunt coram ordinario pro ſalario 105
cauſæ de quo cauſæ agitatæ coram ipſo, tum propter continentiam & connexitatem cauſæ de quo ſatis eſt à nobis dictum ſupra *lib. 1. quæſt. 26. per tot.* ratione cuius Gaillius cenſuit
Salaria aduocatorum & procuratorum in Camera peti poſſe *Gail. lib. 1 obſ. 1. num. 37.*
Mindanus de continentia cauſæ ca. 5. n. 11 fol. 79 Tum quod ita nouiſsime Concilium 106
Trident. diffiniuerit *dixi ead. quæſt. n. 71.* licet aduerſari videatur diſpoſitioni Innocent. 4. ſtatuentis aliam eſſe rationem cauſæ principalis, aliam ſalarij *cap. 1. §. nec etiam foro comp. in 6. Specul. de ſalario aduocatorum nu. 19.* Vtrum vero copula & in verbis Concilij Tridentini mercedum & miſerabilium perſonarum copulet aut diſiungat vide Nauarrum *tom. 1. de Regularibus comment. 4. n. 62. verſ. in qua Alciat. & DD. l. ſæpe ff. de verb. ſignificat. & ſupra hoc eodem cap. 72.*

Nonageſimus ſextus, ordinarius punire poterit exemptos ratione iudicialis in- 107
iuriæ ſibi illatæ in caſibus quibus eſt eorum iudex competens per notata Gaillij

lib.1.obs.39 vide Imbert instit Forens.lib.1.ca.24 in glo.verb.contumeliam per cap.dilecto de sent.excom.in 6. l.si quis forte §.si quos vbi Barth.ff de pœnis Boer.ad consuet. Bituricen tit 2 §.21.glo.2. idq; secundum distinctionem quam supra notauimus *eod.lib. q.35.n.3 vers.quæ tamen.*

108 Nonagesimus septimus, exempti subiecti Romano Pontifici iurant soli Papæ *ca.antiquo de priuilegiis cap. ego de iureiurando Guymer. ad pragmat. sanctionem tit. de electionibus §.censuit in glo.verb.iuramentum* alioquin enim clerici beneficiati non exempti iurant obedientiam & reuerentiam Episcopo diœcesano *ca. legebatur ca.cum in Ecclesiis de maiorit.& obed.cap.cum clerici de verb signific.* Idem etiam constitutum est in Abbatibus non exemptis *cap. nullus de iureiurando cap. quanquam dist.23. cap ne Dei de Simonia.* Item in Episcopis non exemptis qui iuramentum præstare debent suo Metropolitano *cap.dilecti de maior. & obed. Guymer. d glo. in verb. iuramentum.*

109 Nonagesimus octauus, exempti non semper cogi possunt vt intersint processionibus videlicet si processiones instituantur ex leui causa, idq; vt quietius intendere possint animum diuinis *cap.nimis praua vbi DD.de excessib. prælat.* secus vero si ex graui causa institueretur processio puta in nouo introitu Episcopi vel legati, quæ debet fieri honorifice sicut Christus intrauit in Hierusalem *Spec. tit. de legato §.1.* aut imminente peste vel pro pace, tunc enim possunt omnes religiosi exempti
110 compelli venire, nam rogare Deum pro salute populi eo casu omnium interest *cap. rogationes dist.3 de consecrat. cap.reuertimini 16 quæst.1. cap.peruenit de immunit.Eccles.cap quod omnes de reg.iuris in 6.Bald.l fin. C.de bonis quæ liberis* vbi dicit quod Episcopo intranti ciuitatem debet obuiare collegium Monachorum processionaliter *Guymer. ad pragmat. sanctionem tit. quo tempore quis debeat esse in choro §. idem in his in glo verb.processionibus.*

111 Nonagesimus nonus, Episcopus potest examinare Capellanos exemptos Canonicos & habentes dignitatem volentes exercere curam eisdemq; inhibere ne curam exerceant aut sacramenta administrent absque sua approbatione *sacra congr. quam refert Nauarr.cons.8.in fin. de priuilegiis adde infra lib 4 quæst 77.*

112 Centesimus, exemptio simplex siue realis à iurisdictione Episcopi non videtur eximere à casibus Episcopo reseruatis *Nauarrus cons.4 vbi vide explicationem de priuilegiis.*

113 Centesimus primus, Abbates exempti conferre possunt suis tonsuram & inferiores ordines, secus vero maiores seu sacros ordines *Nauarr.cons.14.n.5 de priuileg.* Ratio est, quia id eis iure communi conceditur *c.cum contingat de ætate & qualitat.* Conciliumq; Trid.c.12.sess.23.de refor.non derogat iuri, si enim bene perpendatur intelligetur de solis ordinibus sacris per subauditos autem sensus & intellectus non debent antiqua iura corrigi, *glo.solemnis c.cupientes §.quod si per viginti de elect.in 6.* præser-

præsertim quando non est tanta ratio in casu legis corrigendæ quanta in casu legis nouę corrigentis *not. DD. Auth. quas actiones C. de sacros. Eccles. Nauar. d. cons. 14. in fine*

Centesimus secundus, subditi ordinarij siue delinquant in diœcesi ordinarij siue 114
extra diœcesim, aut in loco exempto possunt ratione delicti cómissi in loco exempto conueniri coram ordinario *Io. Andr. cap. vt animarum de const. in 6. Io. de Lignano Clem. Pastoralis de re iud. Andr. Sicul. in c. cum contingat. col. 5. de foro compet. late Francus d. c. vt animarum §. statuto & Abb. d. cap. cum contingat n. 6.* vbi respondet ad ca. vt animarum quod videtur huic sententiæ aduersari refertq; Io. Andr. post Godofr. *in add. ad Spec.* tenentem quod hęc sententia procedat quando proceditur per viam accusationis secus si per viam inquisitionis quia tunc iudex agit ad vindictam & sua non interest ex quo non delinquit in suo territorio & hoc attento iure ciuili secundum vero iura Canonica vtraq; via iudex procedere poterit *Abb. cons. 64. vol. 1. incip. Rodolphus n. 1. idem in d. c. cum contingat col. 2. vide Sandinum in tract. malefic. in fine vbi id disputatur* vbi concludit quod iudex Domicilij non potest procedere per inquisitionem contra delinquentem propter delictum alibi commissum & in fine col. dicit quod aliud obtineat de iure Canonico tamen hoc procedit de iure ciuili addo Hippol *in pract. crim. §. constante col 14. vbi vtrinq; disputat* concluditq; quod iudex originis non possit inquirere. Illud autem hic non est omittendum forum Domicilij esse generalius aliis omnibus *Ang. cons 40. col. 2. signalius lopes. in pract. crim cap 9. n. 1.* Vide Card. Anton & Abb. *d. cap. cum contingat* qui concludunt quod iudex Domicilij potest cognoscere de delictis suorum clericorum etiam alibi commissis *Io Caldeo rep. ca. de illis de raptor. col. 9. quæst. 6* qui respondet ad fundamenta contraria *vide Barth. l. relegatorum §. interdicere ff de interd & relig Abb. cap. fin. col. 13. de foro compet lopes d. cap. 9* vbi late hęc refert quasi ad verbum. Ratio conclusionis est quia vbi ego te inuenio ibi ego te iudico, *glo. in l. 1. in verb. reperiuntur vbi Castr. C. vbi de crimine Clarus lib. 5. sentent §. fin quæst. 39 vers sed quæro Boer dec. 202. Louys Charondas tit. 4. arrest. 35. raporte par duret en son alliance §. 62. col. 1. c. 3. fol. 153. vide Abbatem cap. fin sub. finem de clerico peregrino in cap. 1 n. 8. & 9. quem vide de raptoribus.* Ratio secunda est, quia in simili decisum est, si crimen committatur extra territorium excommunicantis, si Reus postea conueniatur intra territorium coram suo Prælato, poterit ab eodem puniri vt si quis Venetus furtum Bononiæ fecerit si subditus ille Venetias reuertatur poterit à Patriarcha Veneto puniri, vt communis opinio docet & praxis quotidiana obseruat *sic Sotus. 4. dist. 22. quæst. 2. art. 1. concl. 1. vers. respondetur ergo Henriques lib 13. de excommunic. cap. 26. §. 1. & 2. Sayrus in Thesauro Theol moralis par. 1 lib. 1. cap. 6 n. 42.* & si Neapolitanus ibi furtum committat qui postea fugit Beneuentum si talis delinquens ante abitum ab Archiepiscopo Neapoli citetur aut Neapoli Domicilium habet ab eodem extra eius territorium excommunicabitur si sententiam in eum ferat *Sotus 4. dist. 22. q. 2. art. 1. concl. 1.*

Hen-

*Henricq.d.§.2.Abb.cap.fin. de foro comp.n.7.8.& 9.*qui tamen putat necesse vt delinquens citetur vel vt domicilium habeat *Sayrus d.c.6.n.43 qua de re vide quæ latius scribit Tho.Grammat.decis.26 Beros.q 8.9.& late Farinaceus li.1.q 17.n. 6 & seqq.*

115 Centesimum tertium, profert Flaminius Parisius *tract.de resig.benef par 1 qu.10. nu.43.lib.1* his verbis: Episcopi residentes gaudent prærogatiua vt possunt in quibuscunq; ciuilibus & criminalibus & mixtis causis contra quoscunque clericos exemptos, etiamsi sint regulares, extra tamen claustra degentes procedere *Pius 4.in constitut.17.incipiente de salute gregis,§.& insuper edita anno 1566.Concil.Trid.c.4.sess. 24.& ca 3.sess.6.de reform.ca.14.sess.25.de regularibus*, Dixi extra claustra degentes, quia secus si intra claustra degant, tunc enim ne quidem delegata autoritate aduersus eos procedere potest vti interpretando Conc Trid. elegantissime explicat Boetius Eponis *Libro 5.ad tit.ne clerici vel Monachi c.7.ad verb ideo Mandamus n.9 fol 83.*

116 Centesimus quartus, exempti gaudent indulgentiis Episcopalibus, dicam infra *lib.4.quæst 58.*

117 Centesimus sextus, licet dispositione iuris communis officialis aut iudex punire possit suos Curialistas Curiç suæ statutis contrauenientes, aut in officio suo vel coram se pro tribunali delinquentes *Stephan Aufre.de potest Ecclesiast.supra laicis n 19.* Id tamen non procedit priuilegio Iulij Pontificis in venerabili Curia Leodiensi si Curialista delinquens sit exemptus, quod quidem priuil. est in Archiuis Cleri Secundarij.

118 Centesimus septimus casus, licet exemptus extraneorum iure censeri supra diximus *lib.1.quæst.46.n.2.& lib. quæst.19.nu.4.* attamen traditum est ordinarium plus sibi iuris vindicare in exemptos, quam in penitus extraneos. *Rota nouiss decis. 702 num.4.par.1.* exemptum enim esse & nullius iurisdictionis plurimum differunt *Rot.nouiss.decis.207.n.2 par.2.*

119 Centesimus octauus. Cum Episcopo certis in casibus conceditur iurisdictio in loca exempta, potest ijs in locis officialem deputare iurisdictionemq; exercere *Rota nouiss.decis 145.n.1.& 2.part.2. allegat Io.Monachum cap.cum Episcopus n.3.vers. sed pone de offic.ord.in 6*

120 Centesimus nonus Episcopus de iure communi tam in ciuilibus quam criminalibus habet iurisdictionem contra Abbates & correctionem in regulares vti ostendit late Rot Nouiss.*decis.78 per tot.par.1.* explicans dispositionem Concilij Tridentini in cap.2.sess.24.quod & supra ostendimus. Idq; nisi exempti sint & intra claustra degant vti eleganter explicans Concil.Trident.tradit Boetius Epo.*cap.relatum n.8.ne Clerici vel Monach.*

121 Centesimus decimus. Exemptus locus largo modo & improprie constituit territorium de per se *Rot.Nouiss.decis.207.n.4.part.2. Roland.cons.33. par.3. Franc.c.2. n.10.vbi Anchar.de constit.*

Cen-

Centesimus vndecimus, Episcopus potest excommunicare & suspendere exemptos impedientes reuocationem coniugis è monasterio exempto si iste coniunx valide non fuerit professus, puta sine licentia alterius coniugis, vel illius in sęculo manentis nullum sit votum continentiæ, aut saltem sit temporale, nisi tamen exempti priuilegium habeant ne possint excommunicari, suspendi, vel interdici, quale habent mendicantes vt constat ex eorum compendio verbo Exemption 9.23 & 24. & Societas Iesu, vt constat ex Bulla Pauli III. ipsi concessa anno 1549 & ita interminis resoluit Tho. Sanchez eiusdem Societatis Doctor eximius *tract. de Matrimonio lib. 7. dispu. 33. n. 21. & 23.* & ratio est, quod in proposita specie non agatur de religionis priuilegiis aut de statu Regularium, sed de matrimonij instauratione coniugisq; reuocatione, qui minus legitime sit professus, quod ordinarij proprium est *cap. 1. de conuers. coniug.* Denique, quia ordinario competit omnimoda iurisdictio contra extraneos & exemptos impedientes suam iurisdictionem, *Innoc in c. dilectus in fin. de Pænis. Steph. Aufrer. tract. de potestate sæculari super Ecclesiast. pers. n. 23.* 122

Centesimus duodecimus, conuertere in distrubutiones quotidianas tertiam partem fructuum etiam dignitatum Canonicatuum personatuum, portionum & officiorum Cathedralium & collegiatarum Ecclesiarum, in quibus nullæ sunt distributiones, aut ita tenues vt veri similiter negligantur *Concil. Trident sess 21. & 22. cap. 3.* 123

Centesimus decimus tertius, Præscribere dignitatibus personalibus & officiis Cathedralium & collegiatarum Ecclesiarum competens seruitium ab eis personaliter adimplendum pro distributionibus lucrandis *d. cap 3. sess 23.* 124

Centesimus decimus quartus, Nouas parochias erigere & in erectis ministrorum numerum prout opus fuerit augere *sess. 21. c. 4.* & vniones facere *d. sess c. 5.* illasque quæ 50. annis citra factæ sunt reuidere & examinare *sess. 7. c. 6.* 125

Centesimus decimus quintus, Coadiutores dare Parochis minus idoneis *sess 21. cap. 6.* 126

Centesimus decimus sextus, Transferre beneficio & Ecclesiarum refectionem procurare *sess. d. 21. c. 6.* 127

Atque isti sunt casus, quos ex varijs SS. Pontificum constitutionibus & ex multa auctorum segete, in vnum veluti fascem concinnaui, quibus sic collectis occurrit constitutio S D.N. Clementis VIII super executione decreti Concilij Trid. d. sess. 25. cap 14 contra Regulares non subditos Episcopo intra claustra degentes & extra ea ita notorie delinquentes, vt populo scandalo sint ac contra eorum superiores eos punire negligentes aut impunitos ad alia suorum ordinum loca transmittentes vel transmissos ad locum in quo deliquerunt non reuocantes Romæ publicata anno 1596. Martij 18. incip. suscepti muneris ratio postulat. quam refert Stephanus Quaranta in Summa Bullarij, in verbo Exemptio fol. 245. pro cuius illustra- 128

lustratione non parum conferunt scholia quæ composuimus in constitutionem S. D.N. Leonis 10. editam in Conc. Later. anno 1516. incip Regimine.

QVAESTIO XLVI.

An vigore Cameralis obligationis exemptus possit conueniri coram ordinario.

SVMMARIVM.

1. *Diffinitio Cameralis obligationis.*
2. *Diuisio.*
3. 8. *Vigore Cameralis obligationis exempti non subiiciuntur ordinario.*
4. 9. *Clerici vigore illius non possunt conueniri coram ordinario.*
5. 10. *Secus in exemptis qui prorogare possent.*
6. *Item nisi speciali rescripto subiicerentur.*
7. *Aut conuenirentur coram Auditore Cameræ.*
10. *Rota non est competens in causis Patrum Societatis Iesu.*

1 CAmeralis obligatio nil aliud est, quam formala quædam ex variis cautionibus iuridicis diuturno Curiæ Romanæ vsu composita, quæ contractuum instrumentis adiecta, efficit vt cessatores facilius per iudicem compelli possint ad præstandum promissa.

2 Diuiditur autem, teste Massa Galesio in suo quem de illa speciali tractatu edidit in sex partes, quarum secunda continet submissionem debitoris omni iurisdictioni & cuiuis Curiæ tam Ecclesiasticæ quam sæcularis Vnde hic facta est occasio inquirendi, Vtrum vigore eiusmodi submissionis exemptus vocari possit coram ordinario. Massa quidem in suo hoc tractatu omnis generis ad hanc formulam spectantes quæstiones in medium ponit & curiose examinat, at vero hanc ne tangit quidem, igitur vt accingam me ad solutionem propositæ quæstionis.

3 Mihi visa est opinio negatiua amplectenda, multis ex causis & auctoritatibus, inprimis quidem ex analogia quam frequenter supra diximus esse inter clericos & exemptos ratione fori: siquidem virtute eiusmodi submissionis clericus conueniri non potest coram iudice sæculari nedum Ecclesiasticorum bonorum causa, sed nec etiam temporalium seu patrimonalium *decis. Tholos. 126. vbi Aufrer. Massa ad formul. Camer. oblig. secundæ partis quæst. 1. num. 1.* ergo nec exemptus coram ordinario *Fel. But. & DD. allegati supra lib. 1. quæst. 45. n. 5.*

4 Preterea, Clerici non possunt vigore eiusdē obligationis conueniri coram alieno Episcopo seu ordinario: quippe quod illum prorogare non possint sine consensu proprij ordinarij *cap si diligenti de foro compet. Massa d. parte 2 quæst. 1. nu. 6.* Ergo nec exem-

exemptus, ex quo nec tacite nec expresse ordinarium prorogare posit nisi cum Pontificis aut legati à latere facultate *dixi late supra lib.2.quaest.2.& 7.* Pontifex enim est diœcesanus exemptorum *vide infra quaest.48.*

Quod tamen limitandum est primo in exemptis qui prorogare possunt & consentire in alienum iudicem *l si conuenerit ff.de iurisd.om.iud l.si quis,in conscribendo C. de pact.c.1.vbi Dec. & DD.de iudic.notaui supra d.quaest.7.in fine.* 5

Limitandum secundo, nisi Pontifex rescripto concedat quod exemptus coram non suo iudice conueniri posit quia iudex is delegatus amplius dici non suus non potest ex quo delegatus est à Papa vel Imperatore qui sunt omnium ordinarij *cap. antiqua de priuileg glo. & Franc.cap.autoritate §.inhibemus vers.in glos.de priuil.in 6.* 6

Limitandum tertio, si exemptus conueniretur coram auditorio Cameræ, quia auditor Cameræ creatus est à Papa generalis causarum Auditor & inter cætera causarum genera demandatur ei executio obligationum in forma Cameræ. Vnde tanquam expresse delegatus ad hanc similiumve causarum generalitatem omnibus est iudex competens ex quo sit à Papa delegatus *d cap. antiqua Albericus in dictionario verb.promittat saepe debitor § aliquando debitor in fine Massa ad form. Cameral. oblig. d. quaest.1.secundae partis n 3.& 4.* quod ipsum in hac specie nominatim tradit Octauianus Vestrius insignis Romanæ Curiæ Practicus *lib.2 suae praxeos ca.4.n 4.& 6.item Anton.de Amatis decis.17.n.1.* Dicens non obsistere Auditori declinatoria seu priuilegium fori, quinimo eos executionem suam etiam protendere in Episcopos quos superiore libro speciali reseruatione diximus immediate sanctæ Sedi esse subiectos *q.41.* Quo fit, vt remaneat conclusio regularis ordinarios non cognoscere de causa exemptorum vigore Cameralis obligationis: quippe quod vt dictum est exempti subiicere se non posint censuris ordinarij ad instar clericorum quibus id sine proprij Episcopi licentia permissum non est. Imo etiam vt est communior dictorum sententia ad instar laicorum non enim vigore huius obligationis procedi potest extra Romanam Curiam via excommunicationis & censurarum nisi per proprium obligati siue clerici siue laici Episcopum aut etiam alienum in quem de consensu proprij Episcopi facta sit prorogatio *Massa ad tertiam particulam q.3.n.2.* Vnde cum exemptus prorogare nequeat, non mirum si ordinarius ne quidem hoc casu iurisdictionem suam in exemptos extendere non posit. Quod tamen vt limitatione prima dictum est, intelligendum venit de exemptis Papę immediate subiectis qui prorogare non possunt alioquin enim in eo genere exemptorum qui prorogare possunt, nihil impedit quo minus ordinarius iurisdictionem exerceat vt tenet Felinus & alij *cap.P. & S.n.13 de offic.deleg. & in repert.verb.exemptus ab ordinario fol.53.* 7 8 9

Porro, quod dixi Rotæ auditorium iurisdictionem habere in exemptos, limitandum est nisi speciali exemptionis priuilegio aliter dispositum sit, vti de patribus Societatis Iesu eleganter refert Antonius de Amatis *decis.17.n.1, & seqq.* 10

QVAESTIO XLVII.

Collegia siue capitula an iurisdictionem habeant in capitulares.

SVMMARIVM.

1. Par in parem non habet imperium.
2. Capitula habent iurisdictionem in capitulares.
3. Requiruntur tamen quædam necessaria.
4. Capitula possunt ratione simplicis contumaciæ suspendere Canonicum & priuare fructibus, imo etiam si opus sit excommunicare.
5. An hæc iurisdictio competat accumulatiue vel priuatiue.
6. Quid de Decanis.
7. Decani habent iurisdictionem quasi ordinariam.
8. De consuetudine Franciæ Decani exercent iurisdictionem in capitulares.
9. Electus à Collegio exercet iurisdictionem in collegas.
10. Decani dicuntur prælati.
11. Apud Leodienses Decani coercitionem cumulatam duntaxat habent in Canonicos.
12. Decretum cleri secundarij Leodiens. quoad coercitionem exemptorum.
13. Laudatur Leodiensis Ciuitas à Pietate, religione, cleri frequentia.

1 COllegium seu Capitulum non habere iurisdictionem in singulos de Collegio nisi adsit consuetudo iuri contraria, aperte testatur Abbas ca. cum causa nu. 7. de officio deleg. Ratio est, quia parem in parem iurisdictionem non habere manifesto iure dispositum est *l. penult. ff. de arbitr. l. nam Magistratus vbi glo. ff. eod.* Ideo delegatus dicitur iurisdictionem exercere non posse in suum collegam & Canonicos citare non posse suos Concanonicos sed tantum rogare vt certo termino adsint *Mandosius tract. de monitoriis quæst. 60. n. 19. & 21.*

2 Quibus tamen non obstantibus, dico capitula seu collegia ab Ecclesia approbata iurisdictionem habere & excommunicare posse *Gregor. Sayrus in Thes. Theolog. moralis lib. 1. ca. 6. n. 17.* qua in re tamen plura requiruntur quæ apud Gregor Sayrum loco iam citato continentur.

3 Primo, vt vocentur omnes facultatem habentes dando suffragium, Secundo vt saltem duæ partes conueniant qui volunt, debent, aut possunt interesse *Abb. cap. cum inter vniuersas n. 9 de elect. cap. cum inter Canonicos n. 6. eod tit. latius in cap. cum omnes n. 11. 12. 13. de constit.* Tertio, vt de censura ferenda simul deliberent & decernant, alioquin à collegio factum non censebitur, *Abb. cap. gratum n. 7 de post prælat. cit. gloss. in l. sicut ff. quod cuiusque vniuersit. glo. cap. 1. de reb. Eccles. non alien. lib. 6. late*

Felin.

Felin.d.cap.cum omnes n.24. & in cap.dilectus n.6. de Simonia. Quarto vt maior sanior q; pars eorum qui conuenerunt & facultatem suffragandi habent ad censuram ferendam conueniant, maior autem saniorq; pars intelligitur respectu habito ad totum collegium congregatum. Arg. cap. Ecclesia vestra de elect. vbi glo. verb. dirigebant & cap.3. de his quæ fiunt à maiore parte capituli Abb. cap. quia propter n.7. & in d. cap. Ecclesia vestra n.2. & in cap. in genesi in pr. eod tit. de elect. Quippe sicut hæc requiruntur vt aliquid valide à collegio explicetur ita etiam vt censura aut iurisdictionis actus decernatur Sayrus d.cap.6.n.17. & seq.

Vnde his concurrentibus apud Bellameram conclus.244. conclusum est capitula 4
posse ratione simplicis contumaciæ suspendere Canonicum siue capitularem & suspensi fructus abiudicare, & si opus sit etiam excommunicare Abb. ca. cum contingat col 9 de foro compet. Guymer. ad pragm. sanct. tit. de concubinis §. quod si in glo verb. pertinet per c. quanto de offic. ord. Eleganter Mohedanus decis.2. de foro compet. Papo-nius arrest. lib.1. tit.3 des Chapitres arresto 3. Sayrus d.n.17. & nouissime Io. VVamesius cons.63.n.3.to.1. per cap. irrefragabili vbi Fel. in pr. de offic ord. tradidit iure com-
muni leuiorum criminum & excessuum coercitionem capitulis permissam esse: v- 5
trum autem accumulatiue an priuatiue hæc iurisdictio competat, late videri potuerunt Doctores in cap. pastoralis cap. irrefragabili de offic. ord. VVames d.n.3.

Quid autem de Decanis collegiorum an iurisdictionem habeant in collegas, non 6
incongrue hic disquiri potest. De Decanis (quos in Francia & Hispania eos esse refert Hostiensis ca. dilecto de appell. qui in consessu & suffragiis aliis præsunt) pauca in scripto iure referri censuit Guymer. ad pragm. sanct. tit. quomodo Diuinum officium sit celebrand. §. super his in glo. verb. Decanus.

Nihilominus tamen, cum sint Prælati Ecclesiarum collegiatarum eos iurisdi- 7
ctionem quasi ordinariam habere in singulos de collegio non absque ratione cum Cardinali respondemus Card. in Clem.1. §. ne igitur nu.4 5 6. & seq. de celebrat miss. Guymer. d glos. in verb. Decanus per cap. cum ab Ecclesiarum de offic. ord. & cap. ex parte
de clericis non resid. Habet enim Decanus curam animarum ca. dudum 2. de præbend. 8
cum dignitate cap. super specula ne clerici vel Monachi & ideo sacris interdicit cap. dilecto de appell. excommunicat c. dilecto de sent. excom. in 6 & consequenter opinione non paucorum iurisdictionem ordinariam habet licet Episcopo inferiorem glo. ca. cum ab Ecclesiarum de offic. ordin. Asorius de iustitia & iure par.2 cap.17. lib.3.

Ideo censuit Hostiensis in c. dilectis de appellat. Decanos Ecclesiarum totius Regni Franciæ iurisdictionem exercere in Capitulares Guymer. d. glo. verb. Decanus à quo dissentire non videtur Panormitanus in d. cap. cum ab Ecclesiarum n. 5. cum A-
post. asserens quod electus à collegio vel vniuersitate habet iurisdictionem ordina- 9
riam in illos de collegio quod non modo extendit ad omnia collegia Ecclesiastica sed etiam ad sæcularia, ita tamen vt cum Episcopo in concursu iurisdictionis præ-

uentioni sit locus *Abb.ibid.n.9.* nisi eiusdem collegia, vt Leodij sint exempta. Con-
firmatur, quia Decanatus dicitur Ecclesiastica dignitas quæ non censetur esse sine
10 iurisdictione *Io.de Selua tract.de beneficio par.5. quæst.2. n.57. Abbas c.de multa n.2.
de præbendis.* Imo proprie & stricte Decani appellantur prælati *Io. de Selua d.n.57.
late Staphileus de gratiis & expectatiuis §.transeo nunc ad dignitates vol.14.fol.22. Abbas
d.n.21.*

11 Plerisque tamen in locis in quibus ius exemptionum viget Decani habent dun-
taxat coercitionem in Canonicos cumulatiue cum capitulo, vt Leodij, vbi nouissi-
mo cleri secundarij decreto sic statutum est. Decani & capitula & superiores qui-
bus ius corrigendi competit infra octo dies à commisso per aliquem suppositum
suum d[e]l[i]cto, de illo cognoscant & infra mensem subsequentem, indicto ad hoc
12 specialiter capitulo illud puniant seu iustitiam administrent quando ad capitulum
spectat correctio, sine vlla conniuentia vel collusione: alioqui si infra dies octo non
inceperint, vel infra mensem non terminauerint, liberum fisco procedere vel per
viam inquisitionis, vel accusationis, prout delicti qualitas exegerit.

Fiscus agere volens non promouebit inquestam nec emittet articulos nisi casum deputatis communicauerit, à quibus vel eorum aliquo eæ Inquestæ vel articuli debebunt admitti, priusquam Fiscus agere possit. Ne autem difficile & tædiosum sit omnium capitulorum deputatis sæpius congregari, deputabunt à Clero quatuor, qui ad singulos casus vnum ex se nominabunt coram quo formetur processus vsque ad sententiam exclusiue. Quo formato acta omnia referentur ad congregationem generalem cleri apud S. Petrum, per omnium Capitulorum tam intraneorum, quam extraneorum deputatos examinanda, ex quibus ante recessum à dicta congregatione S.Petri caussa terminabitur.

A sententia vel decreto desuper lato non cadet nec admittetur appellatio, sed statim lato decreto Capitulum vel superior delinquentis ex primis & promptioribus eius fructibus multam ad quam facta erit condemnatio ad manus alicuius ad id putandi deponat, ex qua satisfiat Fisco & aliis oneribus necessariis & si quis caussam dederit inquestæ, præter mulctam delicti condemnetur, arbitrio communium deputatorum in expensi processus.

Ac ne bis super eodem crimine agatur, tenebitur sic correctus infra quindecim dies à lato decreto illius copiam Authenticam vni ex quatuor deputatis supradictis intimare, alioquin hoc termino elapso sibi imputet si fiant vlteriores sumptus.

Detecta autem per Congregationem alicuius conniuentia vel collusione notabili, quod scilicet delinquens non fuerit iuxta enormitatem delicti sufficienter per Capitulum aut superiorem suum punitus liberum erit Fisco ad mandatum dictæ congregationis contra eundem delinquentem procedere ad pœnam condignam.

Hactenus decretum cleri secundarij Leodiens. de mense Februario 1617. quod
ideo

ideo ſcriptis meis inſertum volui tum vt fidem prædictis adſtruerem, tum vt palam facerem quanto ſtudio clerus noſter qui præ cæteris Europæ nationibus tanto nobilior & ſpectabilior eſt, quo iam ab annis octingentis & amplius continue floruit in fide Apoſtolica Romana, vnde dicta eſt legitima ſanctæ Romanæ Eccleſiæ filia, & etiam num floret, dum ſalutaribus iſtis ſcitis ſtudet auitam pietatem & religionem ſartam tectam conſeruare. De qua etiam exteræ nationes atteſtatur, nullum eſſe in orbe Chriſtiano locum.

Quo plura emineant templa ſacrata Deo.

quod ante annos quadringentos vidit eruditisſimus Franciſcus Petrarcha dum ciuitatem hanc prætergrediens, illud elogium ei reliquit Vidi Leodium inſignem clero locum.

Plane inſignem vt qui Canonicorum collegia habeat vndecim: Abbatias virorum ſex: Prioratus ſex: conuentus virorum mendicantium octo: Abbatias Sanctimonialium duas: Conuentus Monialium octo: Sacella publica duodecim: Paroecias triginta duos: Xenodochia quindecim: Beginagia quinque: atque iſta omnia in ipſa ciuitate & Suburbijs: nam in diœceſi paſſim exuberant collegia qua Canonicorum, & Canoniſſarum, qua Religioſorum qua Virginum Sanctimonialium, vt vere patria iſta iam ab antiquo Paradiſus Clericorum nuncupetur: idq; non tam à copioſo cenſu quo clerus dotatus eſt, quam ab inſigni pietate, qua multifariam commendatur, cum in illa legantur extitiſſe octoginta quinq; ſeu viri ſeu mulieres relati in numerum ſanctorum.

QVAESTIO XLVIII.

Quis ſit ordinarius ſeu diœceſanus exemptorum.

PAucis dicimus quod Papa ne dentur Acephali ſine Rege ſine capite ſicut locuſtæ *Franc. ca. autoritate §. inhibemus verſ. in gloſſa de priuil. in 6. cap. nulla ratione diſt. 93. Rebuff de priuileg ſchol. priuil. 164 n. 6. Gomeſius ad reg. Cancell. de infirmis reſig par. 1. quæſt. 5. Milis in repert. verb. præſcribere nemo poteſt.* Ideo qui ab Imperatore ſe exemptos neminem recognoſcere aſſerunt coram Papa iure conueniri poterunt *Fel. cap. nouit. nu. 4 vbi Abb. nu. 26. cum addit de iudic. Fel cap. Epiſtolæ nu. 1. de probat, Abb. cap. graue n. 1. de offic. ord.*

QVAE-

QVAESTIO XLIX.

Concesso priuilegio ne exempti ab ordinario excommunicari possint, an saltem coram eodem conueniri seu puniri possint?

SVMMARIVM.

1. *Conueniri poterunt coram ordinario.*
2. *Secus si simpliciter exemptio concessa sit.*
3. *Quid si excommunicans ignoret exemptionem?*
4. *Priuilegiati ne excommunicentur, tenentur excommunicatos deuitare.*

1 QVæstionem hanc mouet *Abbas cap. cum capella n.6. de priuileg.* Siquidem nemo dubitauerit quin Papa priuilegium alicui concedere possit ne excommunicetur ab ordinario, *ex trauag. frequent. in fin. de iudic. Io. Ferant. de priuilegiis Franciæ priuileg.6.* Nihilominus tamen, eiusmodi priuilegio concesso coram ordinario & conueniri & ab eodem puniri poterit *Caualcan decis.31.n.18 par.1.* quippe quod vnius exclusio sit alterius inclusio *arg. cap. nonne de præsumpt. ca. qualis dist.25.* maxime in hac exemptionum materia quæ semper intelligenda est ad literam prout verba sonant ex quo præiudicent iuri ordinariorum quod est fauorabile, vt supra abunde probatum est *lib.1. cap.4. qua de re etiam infra li.4. qu 13.* quod ipsum inferius discutietur *lib 4. qu.14. n 8.*

2 Secus autem si quis simpliciter à iurisdictione ordinarij eximatur: tum enim à solo Papa excommunicari poterit nec subsistet excommunicatio cuiusquam alterius seu Episcopus illam tulerit seu legatus *cap. cum ad quorundam & ibi glos. verb. non tenere de excess. prælat. Gregor. Sayrus in Thes. Theol. Moral. li.1. c.6. n.36. & c 8. n.7.*

3 Quod procedit etiamsi excommunicans ignoret exemptionem, licet contrarium in hoc articulo senserit Richard. *4. dist.18. art.5. q.5* Priuilegium enim statim vires assumit atq; concessum est quamuis exemptus aut qui censuram fert in cuius præiudicium id concessum est ignoret *Innoc. 4. in ca.1. §. nec obstare de concess. præbend. in 6.* Ignorantia enim prælati non obest quo minus priuilegium robur & effectum sortiatur *arg. c. cum dilectus de rel. domib* prout nec illius scientia requiritur vt illud concedatur qua de re propria quæstione breuiter tractauimus *li.2. q.15.*

4 Postremo, illud hic addendum est quod eiusmodi priuilegiati ne excommunicari possint nihilominus tenentur denuntiatos excommunicatos deuitare *Sayrus d. par 1. lib.2. cap.11. nu.33. per c. nulli vbi DD de sent. excom. ca. cum & plantare §. excommunicates vbi Abb. num.1. de priuileg. Couarr cap. almanaser. par.1. nu.2. de sent. excom. v. supra quæst. 45. numer 39. & 52.*

QVAE-

QVAESTIO L.

An pro absolutione ab excommunicatione possint se subiicere ordinario?

SVMMARIVM.

1. *Episcopus absoluit Moniales exemptas.*
2. *Quid si habeant generalem.*
3. *Quid de immediate subiectis Pontifici.*
4. *Absoluit eos qui immediate exempti non sunt.*
5. *Nisi Papa sibi absolutionem reseruasset.*
6. *Legatus non absoluit exemptos.*
7. *Quid in absolutione à sententia legis vel hominis.*

DE hac quæstione sparsim egimus pro re nata toto hoc opere, nunc eam paucis quibusdam lineis & conclusionibus hoc capite breuiter comprehendam. 1
Prima, Episcopus absoluit ab excommunicatione Moniales exemptas ob manus iniectionem *cap. de Monialibus vbi Abb. n. 5. & Fel. ibid. in fin. de sent. excom. Io. de Lignano tract. de excom. § 26.* Quod Gregorius Sayrus extendit ad alios regulares vt Prælati accedente consensu à quauis excommunicationis specie absolui possint, ne priuilegia in eorum fauorem inducta in ipsorum incommodum conuertantur *Sayrus in Thes. Theol. mor. par. 1. lib. 7. cap. 7 n. 23* Qua de re paulo inferius aptius disquiremus.

Dubium tamen hic incidit, quid si Moniales habeant Generalem, quem iura quasi Episcopalia habere supra diximus *lib. 1. qu. 17. nu 25 & seq. & lib. 4. c. 20.* an absoluendi potestas ei competat? Abbas hanc quæstionem in medium attulit & problematice disputauit *d. cap. de Monialibus nu. 6* Cuius suum esto iudicium. 2

Secunda, exempti immediate subiecti Summo Pontifici, vtrum ordinario subijcere se possent pro absolutione non parua est difficultas. Posse pleno concilio sensit Fredericus Senensis *cons 14* quem sequitur Cardinales Sabarella *Clem. 1. §. prædictus n. de relig. Dom.* & tacite sequi videtur Nauarrus *cons. 13. vers 2. quod qui de pœnitent.* hac potissimum ratione, quod si id eis non liceret inductum in fauorem verteretur in odium quemadmodum inferius in indulgentiarum perceptione notauimus *lib. 4. quæst. 58. n. 5. & 6.* 3

Veruntamen præualuit opinio Abbatis *cap. significasti nu. 1. vers. his tamen non obstantibus de foro comp. Felin. in c. pastoralis num* 10. *de offic. ordin.* & aliorum quos superius in huius articuli confirmationem laudauimus *lib. 2. q. 7. nu. 12.* Ratio est, quia per exemptionem efficitur quis non subditus, quia eripitur ab ordinario & subiicitur Papæ *cap. si Papa de priuileg. in 6. cap. pen. de offic. ordin. dixi lib 1. qu. 1.* Adeo vt Episcopus desinat in eum habere potestatem præterquam in casibus specifice ei reser-

uatis *cap frater noster* 16.*q*.1.quos supra ordine recensuimus *eod.lib. qu* 45. quo fit vt exemptus non modo condemnari, sed ne quidem ab Episcopo absolui possit, tum quod qui condemnare non potest, absoluere non potest *l nemo qui ff. de reg. iur. dixi infra lib.4.qu.41.n.1.in fin.* tum quod exemptis prohibita est prorogatio fori contentiosi vt dictum est late *supra lib. eod. quæst.7. Abb d cap significasti n.11. vbi Apost. in verb. vt exemptus.* Quare non conturbat ratio Federici quia exemptiones non sunt simpliciter concessæ in fauorem exemptorum sed etiam in fauorem sanctæ Sedis cuius diximus interesse vt habeat multos à iurisdictione ordinaria ereptos sibique immediate subditos *Clem. pastoralis de re iud. Rebuff. respons.*142.*dixi lib.*1. *quæst.*1. *n.*17. *Abb.d.n.* 11.*vers. & per hoc confunditur alia ratio Frederici.*

4 Tertia, Exempti mediate Papæ non subiecti sed cuidam alteri Prælato non modo quoad absolutionem sed quoad omnimodam iurisdictionem ordinario subiici possunt hoc pacto enim fit reditio ad ius commune quod est fauorabile quemadmodum superius conciliando quandam antinomiam deductum est *lib.*1.*q.*4.*n.*12. *lib.*2.*q.*7.*n.*8.*vsque ad fin.*

5 Quarta, cum Papa sibi absolutionem reseruauit ordinarius indistincte absoluere non poterit nequidem suos subditos *cap. nuper de sent. excom. Abb. d. n.*11. *vers. ego hunc articulum dixi supra li.*2. *q.*15. *n.*11. Quid autem in exempto excommunicato excommunicatione non reseruata Papæ vide Abbatem *ca. graue n.*4. *de offic ord.* repugnantem Frederico de Senis.

6 Quinta, legatus à latere absoluere potest exemptos immediate Papæ subditos non autem Legatus natus aut missus quod quia supra *qu.*2. tractauimus, ne actum agam nolo repetere.

7 Sexta, quid Episcopus? an possit absoluere à sententia legis vel Canonis inter suos subditos? huius non est instituti, videantur Doctores & maxime *Abb. c. pastoralis §. præterea de offic. ord. cap. cum contingat. n.*33. *cum addit de foro compet. Fel. cap. cum olim nu.*4. *de præscript. Sayrus in Thes. Theol. mor. cap.* 1. *lib.*4. *cap.*17 *per tot.*

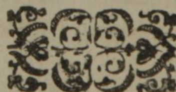

PARS

PARS TERTIA,

QVAESTIO I.

Exemptiones an posſint reuocari.

SVMMARIVM.

1. *Exemptiones reuocari poſſunt.*
2. *Papa non poteſt ſibi ligare manus.*
3. *Aduerſus poteſtatem reuocandi non currit præſcriptio.*
4. *Exemptio conceſſa ex contractu eſt irreuocabilis.*
5. 8. *Quando dicitur tranſiſſe in vim contractus.*
6. *Princeps reuocans exemptiones datas in vim contractus cenſetur circumuentus.*
9. *Limitatur niſi ſuperueniat cauſa.*
10. *Officiales Cancellariæ, habent ſua officia titulo oneroſo quibus Papa nunquam cenſetur derogare.*
11. *Papa ex iuſta cauſa poteſt recedere à ſuo pacto.*

PRIVILEGIA, exemptiones, libertates, immunitates reuocari 1
poſſe regulare eſt, & apud omnes pro indubitato *gloſſ. cap. decet. de reg. iur. in 6. vbi Franc. nu. 4. l. qui fundat C. de omni agri deſert. lib. 10 cap. ne aliqui de priuileg. ca. vlt. in fin. de ſentent. excom. in 6. cap. clericis §. non obſtantibus vbi gloſſ. de immunit. Eccleſ. in 6. Gaill. lib. 2. obſ. 60. n. 17.* Duabus potisſimum ex cauſis Prior,
Quia Papa ſeu Princeps ſibi manus ligare non poteſt, *cap. fin.* 2
vbi gloſ. de Reſcr. in 6. ca. Innotuit de elect. gloſſ. c. fin. de ſent. excom. in 6. Fel. in repert. verb. priuilegium an reuocatur fol. 100. col. 2. Altera priori ſimilis, Quia pro eius arbitrio eſt quotieſcunque ei lubet voluntatem reuocandi *l. ſi quis in pr. ff. de leg. 2. Barth. & Iaſon l. imperium ff. de iuriſd. om. iud. Nicolaus de Vbald tract. de ſucceſſ. ab inteſtat. par. 1 in vlt. mod. legitim. col. 2.* Adeo quidem quod aduerſus poteſtatem 3
ea reuocandi, nulla vnquam præſcriptio currere posſit *Bald. cap. ſicut col. 3. de iureiur. Iaſon & Barth. d. l. imperium Reſtaur. tract de Imperatore quæſt. 55. n. 2.*

Quæ concluſio limitanda primo eſt ſi exemptio non ſtaret in vim priuilegij, 4
ſed in vim contractus tum enim eſſet irreuocabilis *late Felin. ca. 1. de probat Barth. l. omnes populi num. 29. ff. de iuſtit & iure Innocent. cap. in noſtro de iureiur. Rom. conſ. 456. Abb. conſ. 51. lib. 2. Alex. in add. ad Barth. l. Cæſar. 1. ff. de publican. late Felin. in*

*repert.verb.Princeps obligatur ex contractu fol.99.col.2.*etiam ex plenitudine potesta-
tis *Dec.cons.151.& 286. Abb.Rom.vbi supra.*

5 Censetur autem priuilegium transiuisse in vim contractus multis modis & qui-
dem primo si fuerit concessum non subdito videtur transire in contractum nec vi-
detur reuocari posse nisi ex causa *c. nouit vbi DD. de iudic. Rota Neapol.dec.361. Mo-
nasterium col.3.in nonis & dec.393.Rex col 3. de priuileg Decius cap.quæ in Ecclesiarum
n.37.de constit.Geminiani cons.74.attentis col.fin. Restaur.d.quæst.55.n.5.& 6. Gaill.d.
obs.60.n fin.* Secundo si fuerit concessum accepto pretio in recompensationem ser-
uitij per viam pacti seu conuentionis *Decius cons.276 in causa col 2. Bald.l.qui se pa-
tris col.pen.& antep.C.vnde liberi Landens.de priuileg notab:34. Rot Neapol.dec.128.*

Item si Princeps habuisset aliquam donationem vel aliud commensuratum cum
re concessa si enim tunc reuocaret dolum committeret. *Dec.d.cons.286.col.3.* Idem
iuris si priuilegium contineret plus gratiæ quam contractus præualet enim præ-
ponderatq; qualitas contractus vt dicatur potius contractus *Dec d.cons 286 Fel.late
& DD.d.c.nouit.singulariter Aret c.1.col.2.de constit.Castr.l.digna vox col.2.C.de legib.*

6 Quæ adeo vera sunt vt si Princeps his casibus veniret contra suum factum dice-
retur circumuentus & sui oblitus etiamsi rescriberet motu proprio *Bald. d.l. qui se
patris Bald.cap.cum olim de re iud.Restaur.de Imper.quæst.114.n.12.*

7 Ratio est quia etiam Princeps contrahendo obligatur ciuiliter & naturaliter *late
Fel.cap.1.col.3.de probat.& fuse Restaur.vbi supra quæst.116.*

8 Idem dicimus si concessum esset in executionem promissorum seu in recom-
9 pensationem alicuius rei facti *late Decius d.cons.286. Restaur.vbi supra & DD.* Quæ
tamen declaranda sunt nisi iusta aliqua causa superueniret reuocandi contractum,
tum enim infringi ac reuocari posset. *Bald.l.fin. ff.de senat. Fel d.c.1.n 6. de probat.*
Dicam infra *lt.4. q.75. in fin.* Princeps enim contractum aut priuilegium pretio
concessum reuocare potest præsumiturq; in dubio facere cum causa vt refert &
probat Nauarr. *cap.si quando excep.20.n.10.& 12.de rescript.* vt & priuilegium non
subdito concessum quod etiam ex causa superueniente infringi potest, nempe si
ingratitudo aut quæpiam eiusmodi alia iusta causa superueniret *Bald.d.l.fin. Imol.
Anton.in cap.cum in col.4.de constit.per cap.fin.de donat.Fel.d.n 6.*

10 Ideo dicimus quod cum officiales Cancellariæ habeant sua officia titulo oneroso
& in vim pacti, nunquam Papa seu signatura censetur eorum priuilegiis derogare
velle *Bald.d.l.qui se patris col.7.C.vnde liberi Anchor.ca.1.n.8.de constit.in 6.Rom.cons.
252.n 3.Abb.cap.nouit.n.25.de iudic.Iaffred.decis.225 & 321. Curt.Iun.cons.174.n.24.
& 33 Mandos.de sig.gratiæ lit Protonotarij col.4.vers.daleri in fine Nauarr.d.except.20.
11 n.13.* Idq; nisi subsit causa; licet enim Papa ex pacto obligetur iusta tamen ex causa
à suo pacto recedere eiq; derogare potest quemadmodum docte apud Nauarrum
probatum est *de spol.cleric.§.18.n.2.& de Iubilæo not.28.n.7.*

QVAE.

QVAESTIO II.

An successor reuocare possit exemptionem à prædecessore concessam?

SVMMARIVM.

1. *Successor an teneatur seruare factum prædecessoris, & n 4.*
2. *Papa Papam ligare non potest.*
3. *Decet successorem stare decretis & constitutionibus sui prædecessoris.*

QVæstionis huius decisio pendet ex eis quæ Doctores studiosissime commen-
tantur, dum inquirunt an successor teneatur seruare factum prædecessoris
Bald. l. qui se patris col. pen. C. vnde liberi & cons 276. Rex Roman. lib. 3. Abb. in summa 1
3. q. principali dubio 5 glo. & DD. c. fin. ne prælati Restaur. tract. de Impe. q. 114. per tot. Abbas cons. 41. col. 1 li. 1. Ferrar. in form. oppon. contra instrum. §. aliis n. 2. Paucis Papam posse reuocare exemptiones, libertates, priuilegia à suis antecessoribus concessa non est qui dubitet. *Abb. d. cons. 41 DD. infra allegati ad d. qu. 3.*

Ratio est, quia quemadmodum sibi manus ligare non potest, vt præcedenti quæ- 2
stione dictum est, ita etiam nec Papa Papam ligare potest *c. fin. cum glo. de rescript. in 6 cap. innotuit. de elect glo. finalis c. fin. de sent. excom. in 6 Nauar. cons. 2. n. 9 qui filij sunt legitimi par. 2. vbi late.* Hæcq; indubitata sunt adiecto sensu & auctoritatibus præ-
cedentis quæstionis, quibus addo quod licet reuocare possit, non tamen teste Ro- 3
mano & aliis facile adducitur vt id faciat, decet enim successorem stare decretis sui antecessoris, imo sibi ipsi (inquit idem) iniuriam facit cum sanctiones prædecessoris sui abrogat *late Rom. cons. 326. n. 4 per pulchrum textum c. si ea 25. quæst. 2. ca quod vero 25. q. 2. ca. institutionis eod. ca iustitia 25. qu. 1. Boer. de potest. legati à latere n. 55. & seq.* Hac occasione alia possent adferri, qualia an officium alicui concessum possit
per successorem reuocari. Quid si concessio antecessoris fuerit irrationabilis? Quid 4
si facta initio creationis? quid si sit realis, personalis aut tendens in præiudicium imperij? Item an successor teneatur stare contractui aut etiam solutioni anticipatæ per prædecessorem quæ omnia fuse tum à Restauro tum ab aliis supra citatis disquiruntur & præter eos alibi etiam à Doctoribus *ca. 2. de precario l. quamuis vbi DD. ff. de reb. eorum Abb. in sua disputat. sempronius clericus 5 quæst. Redoanus late tract. de rebus Ecclesiæ non alienandis.*

QVAESTIO III.

Vtrum legatus reuocare possit exemptiones.

SVMMARIVM.

1. *Non potest reuocare exemptiones.*
2. *Quia eximere non potest.*
3. *Legatus non potest statuere contra ius.*

Licet præcedente libro maximam dixerimus legatorum à latere potestatem autore Boerio tractatu speciali de eis edito, non tamen hoc loco eam ei con-
1 cedimus vt exemptiones à Pontifice concessas reuocare aut quopiam modo immutare possit *glo. cap. pro illorum de præbend. Abb. cap. venerabilem num. 3. & ca. cum in veteri num. 1. in fine de elect. & cap. nisi specialis de offic. leg. Bartholom. Fumus in aurea armilla verb. priuilegium n. 13. Abb. d. cap. pro illorum n. 15.*
2 Sit hæc vnica ratio, quod is eximere non possit vt late supra probauimus *li. 1. q. 3.* ergo nec exemptiones concessas reuocare *arg. l. nemo qui ff. de reg. iur. l. solent. ff. de*
3 *offic. proconsul. & leg. l. qui condemnare ff. de re iud. v. quæst. seq. n 2.* Præterea legatus nihil statuere potest contra ius commune *cap. super his de maior. & obed. Villadiego tract. de leg. part. 1. quæst. 10. n 13. v. quæst seq. n. 2.* reuocare autem exemptiones à superiore concessas iuri aduersatur ex quo inferior superioris legem tollere non potest. *d. cap. super Villad. d. n. 13.*

QVAESTIO IV.

An Episcopus possit reuocare exemptiones?

SVMMARIVM.

1. *Episcopus reuocare non potest exemptiones, nec etiam legatus.*
2. *Episcopi & legati subsunt constitutionibus.*

Diximus priore libro, Episcopum certis in casibus posse subditos à sua iurisdictione eximere *lib. 1. quæst. 3. vers. verum quia.* Hoc loco emergit, vtrum iis in casibus exemptiones à se concessas reuocare possit, Articulum hunc remissiue ta-
1 men, inquirit Franc. *cap. decet num. 4. vers. quid autem sit de reg. iur. in 6* Et post eum Restaur. *tract. de imper. quæst. 114. n. 14.* qui censuit reuocare non posse *per gloss. in cap. cum ex eo in verb. septennio vbi Io. Andr. de elect. in 6. addit ad Rom. post Oldra. cons. 201.* quod indubie procedit, cum exemptio plene suum sortita fuit effectum seu

cum

cum res integra esse desiit, tum enim regulariter pœnitentiæ locus esse non solet, *ca. quod semel de reg iur. in 6. Restaur. d. n. 14.* Eandem etiam conclusionem nominatim confirmat Felinus, tradens ne dum Episcopum reuocare non posse exemptionem à se concessam, sed ne quidem legatum *Fel. cap. nouit. n. 11. de iudic. Abb. ca. at si clerici §. de adulteriis col. 4. eod. tit.* est enim de plenitudine potestatis solius Principis reuocatio priuilegij à se concessi, vti post multos notauit Baldus *l. 2. col. 8 C. de seruit. & aqua* addo Imolam & Anton. *cap. quæ in Ecclesiarum de constit. Fel. d. cap. nouit. nu. 11. & seq.* Episcopus aut legatos iure Principum non gaudere, sed inferiores esse, constitutionibusq; subiectos iuris est non ignoti *l. & ideo ff de offic. procon. & leg. cap 1. c. translato de constit.* adeo vt iuri commmuni derogare non posśint, cum distinctione tamen quam adfert Nauarrus *cons. 3. n. 1. de reliquiis & venerat sanct. Abb. & DD. ca. quod super his de maior. & obedient.* 2

QVAESTIO V.

An exemptiones expirent morte concedentis.

SVMMARIVM.

1. 8. *Priuilegia an expirant morte concedentis.*
2. *Quid si ad sit clausula quousque reuocetur, dum non reuocabitur, dum ea non reuocauerimus.*
3. *Quid interim dum fuerit nostra voluntas, vsque ad nostrum beneplacitum ad nostrum libitum, &c.*
5. *Ad beneplacitum sedis Apostolicæ.*
6. *Ad beneplacitum Papæ.*
7. *Priuilegia effectum non sortita non sunt perpetua.*
9. *Principe ex causa deposito an eius priuilegia durent.*
10. *Statuta & præcepta iudicium interlocutoria expirant eorum morte.*

Regulare est quod priuilegia omnia & exemptiones durent etiam in tempus successoris ipsius concedentis *Innoc. cap. quod translatum de offic. delg. Laud. tract. de rescript. qu 59. Io. de Selua tract. de beneficio part. 3. qu. 14. n. 23. per ca. decet & cap. indultum de reg. iur. in 6 Franc. ca. vlt. n. 5 de rescript. in 6 Greg. Sayrus Benedictinus in Thes. Theol. moral. part. 1. lib. 7. cap. 14. n. 7. vide Nauarr. cap. placuit n 16. quæst: an licentia morte expiret. de pœnit. dist 6. vbi late* Dubium vero est si exemptio sit firmata huiusmodi clausulis. Quousque reuocetur vsque ad nostrum beneplacitum donec voluerimus aliisve eiuscemodi in effectu quid iuris? pro cuius solutione traduntur hæ solutiones. 1

Prima

2 Prima si exemptio à Summo Pontifice vel Principe absolute concedatur, vel sub hac forma quousq; reuocetur, interim dum non reuocabitur dum eam non reuocauerimus &c. non expirat morte concedentis, eo quod vt expiret, opus sit expressa reuocatione *per tex. l. si delegatus §. 1. de offic. deleg in 6 vbi DD. l cum precario late & doctißime Molin de iustit & iure tom. 2. disput. 298. Restaur de imper. q. 115. n. 13. in fin.* per mortem enim voluntas non dicitur reuocari, nec actus vt communiter testatur Decius *l. eius est velle in fin. ff de reg. iur.*

3 Secunda, Si vero concessa fuerit sub hac forma interim dum hæc fuerit nostra voluntas vsq; ad nostrum beneplacitum ad nostrum libitum dum voluerimus, tam diu durat donec concedens eam reuocauerit, quia istud beneplacitum nulli legi subiacet *tex l fideicommissa §. quamquam ff. de leg. 3. vbi glo. in verb. voluerit. Natta. cons. 008. n. 5 vol. 3* Docte *Nauar cons. 3. per tot. de priuilegiis.*

4 Aut donec concedens moriatur. Quia voluntas morte soluitur & extinguitur *tex. cap. si gratiose vbi Franc. & DD cons. 404. col. 3. Gosadin. cons. 22. num 4. l. mandatum C. mand. l. vxorem § pen ff de leg 3. Molina d. disputat. 298.* Licet Gaill. vsu dicat obseruari talia priuilegia morte concedentis non esse reuocata *Gaill. lib. 2. obs. 60. n. 16. per tex. l. iurisperitos ff. de excus tut. l sufficit ff. de cond. indeb. glo. cap. fin de rescript. in 6. in verb. perpetuas Dec. cons. 108.* maxime quando exemptio solemnis est & expedita a Camera Apostolica seu regia quæ nunquam mori dicitur *late Restaur. de imper. q. 114. n. 6. & seq.*

5 Tertia, si dicatur ad beneplacitum sedis Apostolicę aut interim dum Apostolica Sedes voluerit. Tum non expirat morte, sed opns est expressa reuocatione tex. d. ca. si gratiose. Quia Sedes nunquam moritur Molina *d. disput. 298. Castrens. l. locatio. n. 2. ff. locat. Card. Clem. 1. n. 1. & 4. de probat late Mandos. in glos facult. regen. §. volentes in vers. à nobis ad beneplacidum nostrum fol. 43.*

6 Quarta, si vero dicatur ad beneplacitum Papæ seu Summi Pontificis maior est difficultas nam Couaruuias, vt refert Molina censet expirare morte Pontificis, At vero idem Molina sustinet è contra ex quo eiusmodi gratia censeatur sub nomine conceptæ dignitatis *Molina d. disput. 298 Nauar. cons. 31. numer. 2. de præb.* Cuiusmodi concessio transit in successorem *Fel. Abb. & DD. cap quoniam Abbas de offic. deleg.*
7 *Abb. cap. 1. de probat. Restaur. tract. de Imperat. q. 114 numer. 1. in fin.* Porro quod initio dixi priuilegia esse perpetua nec expirare morte concedentis id ita verum est si in vita fuerunt sortita effectum alioquin enim priuilegium seu gratia prædecessoris in futuris nondum consummatis nihil operaretur. Cynus *in l. fin. C. in quibus casibus Restaur. de Imperat. quæst. 115. numer. 1 decis. Neapol. 101. & dec. 392. numer. 16. Bald. cap. 1. qui successor teneant Restaur. de Imperat. quæst. 114. numer. 3. & seqq.*

8 Plura possent adferri quæ ad hoc non spectant institutum velut quid de execu-

tore gratię, Saluo conductu, Vicario Imperatoris, aut Papę, Licentia non residendi
in beneficio, aut aliquid faciendi extrahendi ex aliquo loco, item de priuilegio le-
gitimandi, Doctorandi, indulgentias concedendi, Licentia alteri confitendi an
censeantur morte concedentis expirare. Quæ omnia peti poterunt ex locis DD.
spectant enim plurimum ad elucidationem l. mandatum C. mandati *Restaur. d.
quæst. 115. & DD. supra allegati Franc d. cap. vlt. num. 5. Nauarr in ca. placuit vt deinceps
dist 6. de pænit. n. 16. & seqq.*

Quid autem iuris an Principe cassato seu ex aliqua causa priuato eius priuilegia 9
& concessæ immunitates durent, petatur ex Restauro & DD. *d tract. qu. 93. per tot.*
Postremo notandum quod statuta & præcepta quę iudices interlocutorie pronun- 10
ciant, regulariter expirant eis mortuis secus vero quę diffinitiue statuunt atq; de-
finiunt, quia ea sunt perpetua *Fel. post Panor. & alios cap. ex literis n. 21. de constit. Na-
uar. in suo tract. de datis & promissis pro iustitia notab. 1. num. 2. vers. ex quo infertur.*

QVAESTIO VI.

Reuocatio exemptionum afficiatne ignorantes.

SVMMARIVM.

1. *Distinguendum inter reuocationem hominis & legis.*
2. *Gesta per legatum reuocatum an subsistant.*

DIximus supra exemptos suo gaudere priuilegio antequam illud eis innotue- 1
rit *lib. 2. quæst. 15.* Quid autem iuris, si reuocatio statim eis non innotescat, an
nocebit? Philippus Franc. & Io. And. id examinant, distinguuntq; inter reuocatio-
nem quæ fit per hominem, aut per legem, vt prior non noceat ante notificationem,
sicut de reuocatione procuratoris dicitur, quæ non nocet antequam reuocationis
notitia ad procuratorem peruenerit. *Card. in proem. Clem. §. vniuersitati n. 5. & latius
in cap. ex parte Decani extra de rescript. vbi late DD.* Posterior vero, quæ fit per viam
legis etiam non noceat, nisi post duos menses secundum alibi notata per DD. *in c.
2. de constit. Franc. & Io. Andr cap fin. n. 5. de rescript. in 6. latissime Franc. cap. 1. §. ex
parte num. 4. & seqq. de concess. præbend. in 6. late Menoch. de arbitr. Iud. casu 185. n. 40.
Abb. cap. 2 num. 7. cum Apost. de constit.*

Quæ quæstio perutilis est ad multorum casuum decisionem, Exemplum, si ex-
communicatio vel sententia feratur per Ordinarium, cuius iurisdictio est restituta
contra exemptos id ignorantes, vtrum eiusmodi sententia ligabuntur? qua de re si-
milibusq; quæstionibus Io. And. & Franc. *d. §. ex parte.* Eadem inducuntur ad quę-

 stionem

stionem num gesta per legatum reuocatum subsistant? qua de re videri poterit Abbas *cap. excommunicatis num. 3. cum Apost. verb. reuocatus de offic. leg Fel cap. cæterum n. 11. de rescript. Docte Gondis laus de Villadiego tract. de Legato part. 1 quæst. 16. num. 2. & seqq.*

QVAESTIO VII.

Cessante causa exemptionis an cesset exemptio.

SVMMARIVM.

1. *Mens priuilegiantis semper consideranda.*
2. *Duplex est causa.*
3. *In dubio præsumitur causa Impulsiua.*
4. *Requiritur sententia declaratoria cessationis priuilegij.*

1 PRæmitto, mentem & intentionem priuilegiantis imprimis & ante omnia semper esse considerandum *late Rom. cons. 29. num 1 per ca quanto cap porro c. recepimus de priuileg.* Idq; etiamsi verba priuilegij offendi deberent *l. scire oportet §. sufficit de excus. tutor l. credendum ff. qui pet. tut. Rom. cons. 180. n.* 10. alioquin certe à verbis priuilegij nunquam venit recedendum *cap sane d. cap. porro de priuil. l. aliter de leg. 3. Franc. cap. 1. §. ex parte n. 2. de concess. præb. in 6.*

2 Præmitto secundo, duplicem esse causam Impulsiuam & finalem, illa est quæ concedentem impulit, hæc autem sine qua Princeps non erat priuilegium concessurus *Vitalis tract. de collatio par. 2 q. 1. n. 2. late Neiusan. in Silua nuptiali lib. 1. nu. 99. & seq. Gigas de pensionib. quæst 22. num. 1. & seqq. DD. cap. cum cessante de appellat. Spec. de instr. edit. §. nunc autem nu. 7. vers. item quod fuit ob causam concessum.* Itaque concludo, cessante causa finali exemptionis, cessare exemptionem *fuse Tiraquell. tract. cessante causa par. 1. n. 210. late Dyn. cap. decet. de reg. iur. in 6. cum Apost. l. titia §. vsuras de leg. 2. Rom. cons. 180. n. 7. Ripa de peste tit. de priuileg. vltim. volunt n. 30. Bald. l. generaliter col. 3. vers. Secundo oppono C. de Episcop. & Cleric. Barth. d. §. vsuras Spec. vbi supra Præses in locis legalibus loco à cessante ratione per tot.* Secus si sublata sit tantum causa impulsiua *l. 2. §. vlt. cum l. seq. ff. de donat. Dyn. d. cap. decet in fine* Porro, si causa finalis sit quidem sublata, remaneant vero quædam illius reliquiæ, perinde est ac si adhuc integre subsisteret, quemadmodum actio turpis non instituitur in eam quæ vxor esse desiit, idq; in honorem præcedentis matrimonij *l. 2. & 3. ff. rer. d. mot. latius Dynus exemplificat d. ca. de. et.*

3 Vtra in dubio causarum præsumatur, dicendum quod impulsiua. proinde qui causam finalem allegat eam specifice probare debet *Dyn. d. cap. decet in fine vbi longa*

Apost.

Apost. in verb. impulsiua Vincent. Carocius sing. 561. Cognoscitur autem causa finalis priuilegij ex illius proœmio siue præfatione, quæ proinde est diligenter perscrutanda *l.* 1. *ff. de orig. iur. vbi DD. l. fin. ff. de hared. inst. Barth. l. cum his ff. de transact. Anton. de pratis tract. de iurisd. Episcopi cap.* 4. *n.* 1.

Illud autem hoc in tractatu non est omittendum, cum cessante causa priuilegij 4 cessat priuilegium, quod requiritur sententia rescissoria seu declaratorio *Bald. cap. decet in add. Io. A dr. & ibi expresse Franc. de Reg. iuris in* 6. *& in cap. cum secundum de hæreticis in* 6. *Tiraq. tract. cessante causa par.* 1. *n.* 220. *& in rep. l. si vnquam in verb. reuertatur n.* 398. *C. de Reuoc. donat.* qua de re etiam infra eodem libro *q.* 31.

QVAESTIO VIII.

Sublata exemptione aliquorum, an etiam censeatur sublata aliorum qui in ea participabant.

QVæstionis huius decisio pendet ex eis quæ superius in eadem materia attulimus *lib.* 1. *quæst.* 17. *num.* 18. ad quæ lectorem ne superfluitate nimia simus oneri remittimus.

QVAESTIO IX.

An & quando censeatur reuocata per hanc vulgarem clausulam, Non obstan. Priuilegiis, exemptionibus, &c.

SVMMARIVM.

1. *Generalis derogatio exemptionum non comprehendit scriptas in corpore iuris.*
2. *Princeps non præsumitur vno verbo tollere iura tot vigiliis promulgata.*
3. *Cautela est vt priuilegia inserantur libris statutorum.*
4. *Exemptio quam Princeps probabiliter ignorat, non tollitur contraria dispositione.*
5. *Exemptiones tolluntur speciali derogatione.*
6. 8. *Quid si contineant clausulam derogatoriam derogatoriæ.*
7. *Vis clausulæ quorum tenores habentur pro expressis.*
9. *Ad derogationem sufficit si constet de mente Principis.*
10. *Priuilegium pluries confirmatum difficilius tollitur.*

DE vi & energia huius clausulæ varij varia scripserunt vt passim ex Doctorum scriptis sit manifestum *Felin. cap. accedentes num.* 4. *de præscript. Guido*

tract.de reſcript. n.22. & ſeq. Io.de Selua tract.de beneficio part.3.quæſt.14. Iaſon.l.1.n. 16.de conſtit. Milis in repert. verb. Priuilegium non inſertum & verb. clauſula generalis. fol.71.& 72 latiſſime Felin in ca.nonnulli de reſcript. Gigas de penſionib.q 59 n.9 Grammatic.deciſ.20. Nauarr.conſ.7.de priuil.conſ.12.n.5.de Regular. Franc.ca.1.n.5.& ſeqq. de exceſſib.prælat. in 6 Staphileus de gratiis & expectatiuis §. inſuper derogatur Abb. ca. cum inſtantia n.5 de cenſib. Fumus verb. Priuilegium n.16.Boer.tract.de poteſt legati à latere n.95.& ſeqq Steph.de Fredericis tract.de interpret.iuris par.2.n.26. Rebuff.de priuileg. Schol.priuilegio 179.Barth.in extrauag.ad reprimendum verſ.non obſtantibus. Ex quibus elicio ſequentes concluſiones.

1 Prima, generalis derogatio exemptionum non comprehendit priuilegia ſeu exemptiones ſcriptas in corpore iuris *glo.l.2. §. legatis in verb. non compelluntur ff. de iudic. vbi DD glo.l.hæres in pr. ff.eod. in Auth.qua in Prouincia vbi Barth. C.vbi de crimine agi oporteat Barth. in extrauag ad reprimendum in verb. non obſtantibus Quomodo in Laeſ.Maieſt Rom.rep.l ſi vero § de viro col.18.fall 23 ff.ſol.matr.late Rebuff.d.priuileg. 176. Landenſ.tract.de reſcr. quæſt.87 Fel c.nonnulli n 26. de reſcript. vbi Apoſt. Feder. tract de interp.iuris par. 2 num.26.& ſeq Spec de inſtr.edit.§.nunc autem num.5 verſ.ſi vero.*

2 Ratio, quia Princeps non videtur voluiſſe vno verbo tollere iura quæ tot vigiliis
fuerunt promulgata *l.ſi quando C. de Inoff.teſt. Vitalis in tract. Clauſularum verb. in*
clauſula generali Fel.cap.1 n.12. de reſcr.& in cap nonnulli col.10.& 17 concluſ 11 eod.
3 *tit.Boer.rep.l.conſentaneum fol 31.C.quomodo & quando.* Ideo (inquit Rebuffus) *d.pri-*
uileg.179.n.2 accepto à Principe priuilegio expedit vt illud inſeratur libro ſtatutorum, nam ſi poſtea Princeps deroget priuilegiis, non cenſebitur cogitauiſſe de inſertis ſeu comprehenſis in ſtatutis. *Cæpolla cautela 47. Paulus d. Auth.qua in Prouincia Rebuff in tract.nominat.q.5.* Accedit, quod Princeps difficilius cenſetur tollere velle ius commune quam priuilegium *arg.l eius §.militia ff.de teſt.milit. Pet.de Anchor. in rep.cap.1.de probat.fol.162.*

4 Secunda, Exemptio non inſerta in corpore iuris, non tollitur nec ei derogatur per contrariam diſpoſitionem in qua de dicto exemptionis priuilegio non ſit mentio quod Princeps potuit probabiliter ignorare *Anton. Milis in repert verb. Priuilegium non inſertum per c.1.de conſtit in 6.vbi Io. Andreæ Ant.de Amatis deciſ 17.n.5* Quod ampliatur, ſiue diſpoſitio derogatoria habeat vim conſtitutionis aut extrauagantis *Io.Andr.d.cap.1.ſuper verb.conſtitutionem Milis vbi ſupra* ſiue vim reſcripti, aut cuiuſuis alterius ſcripturæ *Io.And.cap.1.ſuper glo 2.de reſcr.& in d.cap.1 ſuper verb. conſuetudine per cap venient de refor.ca.ex multiplici de decimis l.2.§ ſi quis à principe ff ne quid in loco pub. Anton.Milis vbi ſupra.* In confirmationem cuius ſunt ea quæ late attuli primo libro quæſtione quinta, dum diſſerui an ſub diſpoſitione generali comprehenderentur exempti.

Ter-

Tertia, Speciali derogatione censentur exemptiones esse abrogatæ *Guido d.n.22.* 5
& probatur supra d.quæst 5. Spec. de instr.edit. § nunc autem vers. & scias num.5. vbi id
probat.

Quarta, Si exemptiones contineant clausulam derogatoriam non facientem 6
propriam & specialem mentionem v.g. si ita concessæ sint quod eis derogari non
poterit nisi de eis fiat mentio de verbo ad verbum, censebitur eis derogatum, clau-
sula non obstantibus &c. etiamsi talia essent quæ deberent referri de verbo ad ver-
bum *Pulchre Fumus verb.exemptio n.11. Grammatic.decis.20 Nauarr.d cons.7. & 12.*
Fel.d cap.accedentes n.4. Selua d.quæst 14. Abb d.cap cum instantia n.5 late Fel. in re-
pert.verb priuilegium secundum an tollat primum habens clausulam derogatoriam fol.100
col.2.in fin.& col. 4 in fine. Nauar.c.si quando excep.1 per tot.de rescript.vbi late & docte.
Cui tamen conclusioni aduersatur Anton.de Amatis *decis.17 per tot.* asserens priui-
legium, de quo debet fieri mentio specialis, non tolli per clausulas generales, tum
quod forma reuocationis, non seruetur, cum quia id quod expresse fieri debet alio
modo factum non iuuet, confirmatur hæc conclusio argumento à testamentis ad
priuilegia. Etenim si testamento posterioris colligatur quod testator voluerit po-
sterius illud valere, satis est irritare præcedens testamentum, in quo est derogato-
ria ad sequens licet in posteriori non enarretur tenor de verbo ad verbum in dero-
gatoria requisitus quod communiter à DD teneri testatur Io. Dilectus *de arte te-*
standi tit.10 per tot. Quod quidem minore scrupulo procedit, si derogatio facta sit
per viam legis conciliaris *Nauar.d.cons.12.* ac ita stilo Romanæ Curiæ est obserua- 7
tum, sufficit enim communis clausula Quorum tenores habeantur pro expressis
Nauar d.cons.12. Fel.cap accedentes & cap. nonnulli n 6 vers. secunda declaratio de re-
script.docte Nauar.d except.1. Aliter enim dicendo detraheretur de potestate Pon-
tificis, qui cum omnium memoriam habere non possit, proprio arbitrio concessa
reuocare non posset quod foret absurdum *Feder. cons. 46. docte Abbas cap. cum in-*
stantia n.5.de Censibus Fumus verb. Exemptio n 11.

Quinta, Si vero in secundo priuilegio non sit derogatio, clausulæ derogatoriæ 8
prioris non censetur exemptioni priori esse derogatum *DD. iam allegati Fel. in re-*
pert.verb priuilegia quæ habent clausulam derogatoriam fol.100. col 4. in fine videatur
Castr. cons.3. lib. . vbi loquitur in exemptione Carthusiensium late de his Feder. cons 233.
vbi de exemptionibus ordinis S. Claræ & cons 37 eleganter Anton. de Amatis decis.17.
per tot.

Sexta, quandocunque constat de mente Pontificis derogare volentis, priori pri- 9
uilegio sufficit vt priuilegium illud censeatur reuocatum quibuscunque verbis
Pontifex vtatur *Feder.de Senis cons.335. col.vlt. Fel c. nonnulli num 7 & 8 de rescript.*
Quemadmodum enim in dispositione priuilegij semper dicimus mentem conce-
dentis esse intuendam, etiamsi à proprietate verborum esset recedendum *supra eod.*

lib.quæst.7.n.1. ita & in reuocatione priuilegii dicendum est, contrariorum enim eadem esse solet disciplina, *Præses in locis legalib. loco à contrariis.*

10 Septima, Priuilegium à pluribus Pontificibus Principibusve confirmatum difficilius censetur tolli *Decius cons.165. n.3.* præsertim cum accedit fauor piæ causæ aut religionis *Decius d.cons.165. n.1. Cyn.l 1.n.3. C.quando imp. inter pupill. & vid. Finius opin.641. Alex.cons.123.n.16.lib.4. Ant.de Amatis d.Dec.17.n.9.*

QVAESTIO X.

An censeatur exemptio reuocata si Pontifex contra illam aliquid rescripserit.

MInime, vt testatur Panormitanus, his verbis *in cap.pro illorum n.14. de præbendis.* Nota glossam quod licet Papa mandet semel contra priuilegium indultum alicui Ecclesiæ, non per hoc censetur tollere priuilegium, nec clerici obedientes censentur renunciare priuilegio, sed poterit de priuilegio opponi si alia vice mandaretur contra priuilegium, de priuilegio non habita mentione. Ita ille, Ratio est, quia exemptio vnica contrauentione tolli non potest, vt notatur infra *quæst.14.* & qua ratione & solemnitate concedi, eadem & tolli debet *l.nihil tam naturale vbi Dec.& DD.ff.de reg.iuris.*

QVAESTIO XI.

Obedientia Prælati exempti an inducat quasi possesionem subiectionis, si Capitulum non consentiat?

SVMMARIVM.

1. *Subiectio cum sit incorporalis an posit acquiri inuito possessore.*
2. *Possessio incorporalium acquiri non potest sine patientia possessoris.*

QVæstionem hanc mouet Panormitanus *cap.cum dilectus n.7.de relig.dom.* quam hoc verborum tenore resoluit: Nota (inquit) hic quod sola obedientia prælati exempti non sufficit ad transferendum possesionem subiectionis in Episcopum, sed requiritur totus Conuentus, hoc etiam sequuntur DD. sed ego tenerem hoc dictum in præiudicium monasterij duntaxat, sed non in præiudicium Papæ, nam non Abbas & Conuentus, sed Papa posidet subiectionem in monasterio, & hæc subiectio cum sit res incorporalis, non potest acquiri per alium sine consensu illius qui eam posidet vt in l.2. C.de seruit. & aqua vide quæst.seq.

num.

num. 2. Vbi patet quod possessio incorporalium non potest quæri sine scientia & patientia possessoris not. Innoc. in cap. bonæ 2. de post. prælat. in cap. conquerente de offic. ord. Barth. l. 1. ff. de aqua pluu. arcend. facit quod notat Innoc. ca. olim & 3. de rest. spol & in cap. 2. de restit. in integ. vbi dicit quod si subditi alicuius volunt etiam expresse mihi prestare obedientiam, non debeo eam capere, quia non possunt illi in me transferre ius in eis per alium possessum, facit ad prædicta cap cum dilectus de iure patronat. Ita Abbas cui addo quæ notaui infra *quæst. sequente n. 2.* & notata per Oldradum cons. 79. & quæ præcedenti libro attuli in quæstione vtrum confessio exempto præiudicet *quæst. 13. vide Fel. c. cum olim n. 3. fol. 62. de præscript. & docte per Rochum de Curte tract. de iure patron. verb. competens n. 33.* Præterea quod alibi tradit Abbas *in c. cum Ecclesia. n. 24. sub. fin. cum add. in verb. quasi possessio de causa possess. & propriet:* his verbis: Si vnus Episcopus in domo alterius Episcopi Hospitaretur mille vicibus, aut miles in domo alterius militis non per hoc probaretur quæsita quasi possessio, nisi subsit aliqua præsumptio, puta quod talis fuisset qui consueuerat exigere ex debito iuris communis puta Episc. visitando recipiebatur & procurabatur in domo subditi, vel exempti, & exercebat ea quæ pertinent ad visitationem scientibus & consentientibus illis qui hoc prohibere poterant, tunc enim præsumeretur quæsita quasi possessio arg. infra de præscript. c. cum ex officij & ca. cum olim decensibus cap. sopitis & Rom. cons. 18. Ita ille quibus addi poteruntq́; late traduntur per Franc. Balb *tract. de præscript. in 10. quæst. 1. part. 3. part. principalis* & alibi per eum passim, ad quem breuitatis gratia relego lectorem.

QVAESTIO XII.

Exemptio an præscriptione amittatur?

SVMMARIVM

1. *Exemptio amittitur præscriptione quadragenaria.*
2. *Adesse debet scientia superioris.*
3. *Nec satis est si officiati scientia accedat nisi probetur de scientia Domini.*
4. 6. 7 *Exempti possunt se tueri ob non completam præscriptionem respectu Papæ.*
5. *De iure tertij quando possit excipi.*
8. *Exempti præiudicare non possunt exemptioni.*
9. *Præscriptio continetur sub alienatione.*
10. *Exemptio cum clausula irritante amitti non potest præscriptione.*
11. *Decretum irritans inficit titulum ligatque ignorantes.*

Acquiri

Acquiri præscriptione supra traditum est *par.1. quæst.6.* nunc inuestigandum an eodem titulo amittantur qua de re etiam Antonius de Butrio & Doctores suis in locis *Butr. in cap. peruenit. col.15. circa med. vers. ex hoc infertur de censibus Bertachinus tract. de Episcopo lib.4. quæst. 20. secundæ partis Balb. de præscript. parte 1. quintæ partis quæst.12. n 7. vers quid autem Abb. ca ad audientiam n.12. & seqq. de præ-*
1 *script.* tradiderunt, contra exemptionem præscribi curriculo annorum quadraginta eoq; temporis spatio exemptos in potestatem & iurisdictionem sui ordinarij recidere *late Abb d n.12. & seqq.*

Nec mirum, id enim exposcit natura correlatiuorum, vt quemadmodum inferior aduersus superiorem præscriptione temporis libertatem acquirit, ita quoque superior eodem titulo superioritatem & iurisdictione recuperare possit, vt late in præscriptione iurium Episcopalium tradidit Balbus *vbi supra quæst.10.11 12.* pariterq; in præscriptione emancipationis seu existentiæ sui iuris, ac in potestatem seu subiectionem reuersionis *in 2. parte quartæ partis quæst.6. & parte 3. quæst.7. & 8.* regulari enim hæc exemptionum iura ad instar emancipationum manumissionumue initio huius operis ex Rebuffo & aliis probatum est *lib.1 quæst.1.*

2 Porro, in hac pręscriptione notandum, non sufficere curriculum prętacti temporis titulatum, sed præterea oportet adsit scientia superioris cui exempti subiiciebantur. Quippe quod in eiusmodi incorporalibus quasi possessio & per consequens pręscriptio non quęratur, nisi data scientia illius ad quem ius illud spectat *Doct. Capicius decis.57 l. pen. ff. de seruit. l.1. & 2 vbi Barth. C. eod. & in l.1. §. denique ff. de aqua pluuia arcend. in l.1. § fin. ff. de itinere actuq; priuat expressim Abbas cap. cum dilectus n.7. per tot. de relig dom. in cap. conquerente num.8. de offic. ord. Barth. l. si publicanus §.2 ff. de publicanus Fel. cap. auditis de proscript. dixi quæst. præcedente n 1. & 2.*

3 Ideo & in simili exemptionum præscriptione scientia eius quem res tangit requiritur, nec satis est si adsit scientia alicuius eius substituti seu officialis *Barth & Capic. supra falic. l.2. vers. Sed non C noua Vectigalia Iason l. imperium col.14. vers. circa illud ff de iurisd. om. iud. expresse Bald. l.1 in pr. in 2. lect. ff. de officio eius.*

4 Adhæc notandum quoque, licet contra exemptionem præscribatur annis quadraginta, poterunt tamen exempti, qui immediate Rom Pontifici subiiciuntur, se tueri præscriptione centenaria nondum completa, vt parte prima *quæst.35.* probatum est Nam translatitium est quod quis ex iure tertij sese defendere possit, quod
5 est exclusiuum iuris agentis *cap mandatum de rescrip. cap. cum dilectus de iure patron. cap. autoritate de concess præbendæ late Sasius l. qui cum ff de except. rei iud. in l. sciendum § sed fin.3 ff. de separat & cons.12. n.76. 77. & 113. Rot. decis 1. n.3 vt lite pendent. in antiquiorib. & decis.5. eod. tit in antiquis Abb. c. licet n.3. cum ca de suppl. neglig. prælat. & d. cap. ad audientiam n.12. vers. in contrarium.*

6 Atqui, certum est (inquit Abbas) quod contra Ecclesiam Romanam etiam respectu

ſpectu iuris quod habet in Eccleſia exempta non currat præſcriptio niſi centenaria *cap.cum dilecta de confirmat.vtili* & *dixi ſupra quæſt.35*. Ergo poteſt Eccleſia inferior dicere Epiſcopo, non potes erga nos vti iuriſdictione, quia ſumus immediate ſubiecti Eccleſiæ Romanæ, contra quam non eſt completa præſcriptio centenaria ita verbatim Abbas *d. cap. ad audientiam num.12.verſ.in contrarium & poſt eum etiam nominatim Fel.ibi.num.17.* Ratio eſt, quia eiuſmodi exempti præiudicare non poſſunt ſuæ exemptioni *tex.cap.cum tempore de arbitr.Fel.d.numer.17 & dixi part.2 qu. 6.& 7.* Tum quod Papæ interſit multo habere ſibi immediate ſubiectos *Clem.paſtoralis de re iudic Rebuff.reſp.142.* Tum quod exemptorum omnium interſit non mutare immediatum Dominum maxime Papam, quo nullus in orbe maior *Innoc. cap fin.de maior. & obed.not. in cap.auditis & per Abbat.d.cap ad audientiam num.13.* Præiudicare autem viderentur, ſi pro libitu & arbitrio in exemptione ſua præſcriptionem pateretur, Quippe quod qui præſcribi permitti dicatur etiam alienare & iuri priuilegiove ſuo renunciare *l.alienationis verbo ff.de verb ſignif.vbi Rebuff.& DD. Redoanus tract de Rebus Eccleſiæ non alienandis quæſt 2. cap 2. num 6. & ſeq.* Ideoque regulariter à quo remouetur alienatio, ſeu iuris proprij repudiatio, ab eodem etiam remouetur præſcriptio *d.l.alienationis & l.cum ſponſus §.ſed ſi talis ff.de public.in rem act.* Vnde res dotales, Eccleſiaſticę, minorum ſimilesq; ſub prędicta alienatione comprehenſæ, prohibentur etiam præſcribi *l.1.§.cum lex. C.de rei vxor act.l.1. ff.de fundo dot.l.ſed ſi pecunia §.nec vſu fruct ff de reb.eorum l.1.C.ne rei Dominicæ vel templorum vendicatio temporis præſcriptione ſub moueatur Redoan. d.num.6.* Idque non modo in rebus corporalibus, ſed etiam in incorporalibus iuribus, actionibus, exemptionibus quas quia ita negligit vt tempore vel præſcriptione pereant, res ſuas diminuere & labefactare iudicatur, *l.1.§.quod ſi in lite ff quæ in fraud.patroni DD.l.fin.C. in quibus cauſis reſtit in integ.non eſt neceſſ. Bald. & DD.Auth. hoc ius porrectum C.de ſacroſ. Eccl.Fabianus de monte tract.de empt.& vendit.quæſtionis quartæ quæſt.21. num. 14.Redoan.d.cap.2.vbi late* Fallit autem hæc concluſio, quando exemptioni adiecta 11
eſt clauſula irritans ſeu prohibitiua tum enim per contrauentionem aut per præſcriptionem exemptio amitti non poteſt *Fel cap.cum acceßiſſent num.30 verſ quarto limita de conſtit.Alex conſ.103.lib.2.Rot.deciſ.3 de priuileg.in antiq.Menoch.lib.6 præſ. 41. num.10. Archid cap cum de beneficio de præbend in 6. Abb. infra cap.pro illarum nu.4 de præbend.* ſecus inquit Rota *d.dec 3* quando priuilegium ſimpliciter eſt conceſſum.

Ratio hnius fallentiæ eſt, quia præſcriptio non datur vbi deeſt titulus, & bona 12
fides cum poſſeſſione *Abb. cap. cum noſtris de conceſſ præb.* Decretum autem irritans inficit titulum & poſſeſſionem *Caputq. dec.18. flamin de reſignat lib.6. quæſt. 5.numer 57.* ligatq; ignorantes *Flam.de reſig.lib 5 quæſt.6.num.220.* Afficitq; omnia quæ ſequuntur, vt nec iuris effectum nec fomentum habeant *Idem Flam.lib.11. qu.*

7.num.

7.num.25. Cassad.dec.1. nu.7. de rest.spol.Branden. ad concord.Germaniæ q.2.in prin.n. 4.Gonzalez ad Reg.VIII.Cancell.glo.67.vbi latißima.

QVAESTIO XIII.

Exemptiones an amittantur per non vsum?

QVæstio hæc affinis est præcedenti, quam Panormitanus discutiens dicit tot in ea fuisse sententias quot capita *in cap.cum accesßissent nu.6. vbi etiam latissime Felin.nu.23.& seqq.de consti it.vbi certatim omnes.* Paucis, non attinent hic quæ Doctores variis in locis de priuilegio affirmatiue concepto seu quod in faciendo consistit attulerunt, censuerunt enim passim illud amitti cum priuilegiatus decennio vsus non fuit si illo voluntarie vti potuisset, non autem si ob necessitatem non euenientem vsus non sit ex eo quod occasio vtendi se non obtulerit, tum enim quia nulla negligentiæ culpa non vtenti imputari potest, priuilegium non amittetur etiamsi illo vltra hominum memoriam, imo mille annos non sit vsus *DD.l.fin vbi Iason numer.25.de const princip.& in l.falso C.de diuers.rescript.late Gaill.lib 2.obser.60.num.1.& seqq. Abbas cap Abbate n.18 cum Apost.de verb.sig* quod latius prosequi operæ pretium nunc non duxi, si sit opus adiri poterunt ipsi fontes, è quibus omnia velut ex cornu copiæ haurientur. incidenter autem hic quæri potest cui incumbat probatio vsus priuilegij? In ea sic distinguit Rota nouissima *decis.67. per tot.par.2.* Aut vsus priuilegij à priuilegiato allegatur, & tunc illius vsus presumitur *Crescent.decis.79.* Aut priuilegiatus negat vsum priuilegij, & tunc priuilegij vsum alleganti probationis onus incumbit *Achil.decis.1.de probat.*

QVAESTIO XIV.

An amittatur per contrarium actum?

SVMMARIVM.

1. *Immunitas priuatæ personæ concessa amittitur contrario actu.*
2. *Nisi fiat protestatio.*
3. *Ex vnica solutione reditus agi potest ad continuationem solutionum.*
4. *Exemptio habens clausulam irritantem nulla contrauentione amittitur.*
6. *Communitas non perdit priuilegium nisi longißimo tempore.*

Distin-

DIſtingui ita communiter ſolet aut enim exemptio ſeu immunitas conceſſa eſt perſonæ priuatæ aut vero communitati Eccleſiæ ſeu toti alicui ordini. 1
Primo caſu regulariter amittitur contrario actu directe ei contrario quia eiuſmodi contrauentio inducit renunciationem *cap. cum acceßiſſent vbi Abb. num. 7. de conſt. tex. l. 2 C. de iure Domini Impetr. Barth. l. 1. n. 1. C. de his qui ſponte munera ciuilia ſubeunt. lib. 10.*

Secus inquiunt ſi contrauentio non ſit ex diametro contraria exemplum, ſi habens immunitatem à muneribus publicis acceptet aliquod vltro & ſponte non enim ſibi idcirco præiudicabit in aliis *l. voluntaria vbi Faber & DD. C. de excuſ. tut. Barth. l. 1. in fin ff. de conſtit. princ. Alex. conſ. 33. n. 8. vol 5.* 2

Quod primo limitatur in munere decurionatus vltro enim illud ſuſcipiens in cæteris omnibus ſibi præiudicat niſi expreßim proteſtetur *l. 1. & 2. vbi DD. C. de his qui ſponte munera ciuil. ſubeunt lib. 10. Alex. d. conſ. 33 Fel. d ca. cum acceßiſſent n. 28. cum ſeq. l ſemper §. fin. ff. de iure immunit.*

Secundo, niſi ex parte exempti accedat, interponaturus proteſtatio *Barth. Alex. Fel. vbi ſupra.* Ratio, quia regulare eſt quod actus ſuapte natura voluntarius prolixiorem obligationem inducere non poſſit, quam ex eo actum eſt *tex. d. l. voluntarie ibi DD. Alciat. l. 1. verſ. Octauus caſus C. de edendo.* Ideoq; licet vnica ſolutione reditus agi poſſit contra ſoluentem poſſeſſorio iudicio ad continuationem ſolutionum *Molin. de vſur quæſt. 20. num 208. & ſeq. Grimand. des vſures lib. 1. cap. 20. per tot. Rom. conſ. 311. Guid. quæſt. 407. Petr. Iacobi in Libello ſuper penſione ſeu reditu verſ. Item credo Chaſſan. ad conſuet. Burg. Rubr. des cens §. 2. verſ. & prædicta Abb. cap. cum Eccleſia num. 23. & ſeq. de cauſ. poſſ. & propr. Alciat. ſi certis annis ad verb. impoſterum, in fin. C. de pactis* ſi tamen ſoluens proteſtationem interpoſuerit quod id non animo poſſeſſionem inducendi faciat, liberabitur *Gigas de penſionib. quæſt. 61. & 73. Alciat. l. ſi certis annis verſ. niſi C. de pact. Bellenc. tract. de charit. ſubſid. qu. 61. Abb. d. cap. cum Eccleſia num. 24. in fine late Menoch. lib. 1. præſumpt 25.* Prout quoque de immuni ſeu exempto à collectis dicitur qui ſi ſoluat cum pacto ſeu proteſtatione quod ſibi nolit præiudicium generari ſibi non præiudicat *Gigas de penſ. quæſt. 71. num 2. Abb. d. cap. cum acceßiſſent num 7. cum Apoſt. Petr. Antiboli tract. de muneribus par. 3. num. 37. cum ſeqq.* Tertio fallit, niſi exemptionis priuilegium habeat clauſu- 4
lam irritantem, ſeu annullatiuam ſcilicet caſſantes & irritantes eo enim caſu exemptio nulla contrauentione, nulla etiam præſcriptione amittitur *Archid. cap. cum de beneficio num. 2. de præbend. in 6 vbi Franc. num. 3. & 4. Gaill d. obſer. 60. num. 12. lib. 2.* Ratio eſt, quia per eiuſmodi clauſulam irritantem conſtat de ſuperioris voluntate quæ nulla omnino contrauentione elidi poteſt *tex. cap. dilecto vbi glo. verb. clauſula & Abb. num. 14. de præbendis Schurff. conſ. 14. num. 3 & ſeq. cent. 1. & dixi ſupra li. 2. quæſt. 5. ſub fine.* Quod maxime obtinet in hac exemptionum ſpecie.

Non enim licet eiusmodi exemptis suo priuilegio renunciare vt frequenter hactenus dictum est *per cap. cum tempore de arbitris late supra par. 2. quæst. 4. 5. 6. 7.*

6 Secundo casu, non perditur exemptio per actum contrarium nisi longissimo tempore vt capite 12. dictum est *tex cap. si de terra ca. accedentibus vbi glo. verb. per 40. annos & Abb cap. vt priuilegia n 4 de priuileg. Fel. & DD d. cap cum accessissent.*

QVAESTIO XV.

An amittatur propter delictum?

SVMMARIVM.

1. *Clericus delinquens non ideo perdit priuilegium clericale.*
2. *Dispositio in metiente extenditur ad mensum.*

IN hoc articulo video diuersitatem esse inter iura Ciuilia & Canonica & quidem iure Canonico quod hac in materia sequendum est *cap. 1. vbi DD. de noui operis nuntiatione* Doctores hoc pacto distinxerunt *Butrio Abbas Felin. & certatim omnes in cap. fin. de foro compet.*

Quoddam est priuilegium eximens à certo genere iudicum & transferens in aliud & istud non tollitur per delictum superueniens id quod etiam est conforme iuri ciuili, exemplum in clerico, qui si delinquit non ideo perdit priuilegium fori clericale *cap. si iudex laicus de sent. excom. in 6. cap. contingit ca. in audientia extra eod.* nisi tamen in casibus iure expressis *cap. perpendimus de sent. excom. ca. Vnico de vita & honest. cler. in 6.* Quod etiam concludendum est in exemptis, cum enim alterum est metiens, alterum mensum dispositio legis in metiente extendenda est ad mensum *Dom. & Franc. in cap. 1. de temp. ordin. in 6. Nauarr. in Manuali cap. 22. num. 72. vers. ad quæstionem dixi supra lib. 1. quæst. 45. n. 4.*

2 Quoddam est priuilegium eximens à iurisdictione certæ speciei iudicum, vt quando eximitur quis à iurisdictione Episcopi, remanet tamen sub eodem genere iurisdictionis, scilicet sub Apostolico, quo casu si exemptio sit localis seu concessa respectu certi loci, delinquendo extra locum exemptum, amittitur exemptio *tex. cap. 1. de priuileg. in 6. dixi late supra par. 2. quæst. 45. casu 3. 20. 21. & 54.*

Si vero exemptio est personalis, seu exemptio concessa personæ non respectu certi loci, tunc priuilegium non tollitur per delictum *d. ca. 1. §. in eos & late supra d. casu 3 20. & 54.* quo (inquit Abbas) notandum est pro Capellanis scriptoribus sedis Apostolicæ aliisq; eiuscemodi qui eximuntur non habito respectu ad certum locum sed ad personam, tales enim non poterunt puniri in loco delicti per ordinarium sed debent remitti ad iudicem contentum in priuilegio *Abbas d. cap. fin. n. 18.*

vers.

vers. & hoc etiam est notandum v. supra d. casu 3.20.21.54. quod tamen intelligendum est nisi concurrat alia causa accumulans ius conueniendi, qua de re tractatum est à me loco iam allegato *d. q.* 45. Cum enim varia occurrere possint ob quæ exempti iurisdictioni ordinarij restituantur, de quibus sparsim tractaui libro præcedente *quæst.* 40. eorum omnium apta diiudicatio pendet ex serie priuilegiorum, quæ cum facti sint, nec huius loci sunt nec instituti.

QVAESTIO XVI.

Exemptio an reuocetur propter ingratitudinem?

SVMMARIVM.

1. *Exemptiones ex causa ingratitudinis ad instar donationum & feudorum reuocari possunt.*
2. *Donationes ex caussa ingratitudinis reuocari possunt.*
3. *Exemptiones ob ingratitudinem reuocari possunt.*
4. *Dummodo notabilis sit.*
5. *A reuocatione donationis ad feudum procedit argumentum affirmatiue.*

QVa ex causa donationes reuocari possint eadem etiam immunitates reuocari 1
posse passim traditum est *Imol. ca cum M. col.* 2. *de constit. Decius c. nouit col.* 7. *vers* 4. *fallit de iudic. Bald l.* 2. *in fin. C de libert. & eor liber. Apost. ad Abbatem cap. cum accessissent n.* 7. *verb Renunciare priuilegio de constit.* Vnde cum donationes manifesto 2
iure ex causa ingratitudinis reuocari possint *tex. l.* 1. *l. his solis cum Authent seq l. donationes l generaliter C. de reuocand. donat.* merito dicimus etiam ob ingratitudinem 3
exemptiones reuocari posse, id quod nominatim plurimi tradiderunt *Bald. d. l* 2. *in fine C. de libert. & eor. liber. Restaurus tract. de Imperat. qu.* 55 *n.* 13. *Franciscus lucanus tract. de fisco part.* 1. *casu* 126. *n.* 126 *Rebuff. in praxi benefic. tract. de priuilegiis & rescript. n* 49. *Laudens. tract de rescript. quæst.* 48 *Curtius de feudis par* 4. *n.* 1. *&* 2. *in fin.*

Ingratitudo inquam non qualis qualis, sed tanta quæ eiusmodi animaduersio- 4
nem & priuilegij reuocationem mereatur *arg d. l fin. C. de reuoc. donat. Baldus cap. illud enim n.* 1. *quæ fuit prima causa beneficij amitt. Curtius d. part* 4. *n.* 1. *& seqq.* quod maxime in exemptionibus seu immunitatibus ciuilibus obtinet, quæ concessæ sunt in remunerationem seu recompensationem seruitij, seu alterius rei *late Restaurus tract. de Imperatore quæst.* 55. *per tot.* ac etiam in muneribus seu officiis quibuscunque collatis non gratuito, sed ob causam, & recompensationem seu remunerationem beneficiorum seu pecuniarum, aut seruitiorum præstitorum, quæ proinde teste Bachesio in suo celebri tractatu nunquam ab homine separari, ac diuelli possunt

nisi eius morte, resignatione vel perpetratione criminis secuta desuper declaratoria sententia & solemni priuatione *Baket au traite du droit du domaine de la couronne de France par.5.cap.17.per tot. Restaur.d quæst.55 n 9.& per tot. & quæst.114.nu.3.& seqq.* Idq; argumentum ducendo à feudis, quæ cum ob benemerita seu seruitia concedantur non aliter reuocari possunt, quam certis ex causis in iure expositis *Bald. Aluar.& DD.tit. quæ fuerit prima causa beneficij amittendi per tot.latissime Curtius d.par.4. Aluarott.vbi supra §.illud enim n.1.v. Gail.lib.2.obs.156.per tot.* licet Abbas censuerit eiusmodi feuda in remunerationem seu recompensationem pecuniæ, seu seruitiorum concessa nulla prorsus ex causa vel ingratitudine reuocari posse ex quo inquit magnitudo meritorum veniant cum demeritis compensanda *Abb. cons. 30. n.3.vers.quinto & vltimo,li 2.per tex.l.si pater §.1.l.Aquilius ff.de donat.* Id quod quo pacto sustineri possit non video facilius enim & leuius longe teste Fabro reuocantur feuda quam donationes *Faber §.sciendum n.2.sub finem de donat.*

5 Vnde illatio & Abbatis auctoritates negatiuæ à donationibus ad feuda, nempe donatio tali ex causa non reuocatur, ergo nec feudum non subsistit, sed bene è contra inducendo affirmatiue, videlicet tali ex causa donatio est reuocabilis, ergo & feudum, *late Constantinus Rogerius l.donationes 32.§.species n.18.ff.de donationib.* quæ latius prosequi non est huiusce instituti.

QVAESTIO XVII.

Idemne sit si ordinario noceatur?

SVMMARIVM.

1. *Exemptus si ordinarium opprimat, iure exemptionis cadit.*
2. *Prætextu priuilegij crescere non debet flagitiorum auctoritas.*
3. *Delictum seu reatus omnem honorem excludit.*
4. *Priuilegium meretur amittere qui permissa sibi abutitur potestate.*

1 VTique: censuit enim conceptis verbis Cassadorus, quod si exemptus ordinarium opprimat, exemptionis suæ priuilegium amittere debere, idq; (inquit) vt in quo deliquit, in eo etiam puniatur, *Cassador. decis.6. num 4. de priuileg. per cap.Pastoralis in fin.de iure patr.cap priuilegium 11.quæst.11.glo.d cap.Pastoralis in fine.*

2 Tum quia prætextu priuilegij crescere non debet flagitiorum auctoritas *l.2.C. de priuileg.scholar. lib 12.* Tum quod delictum seu reatus omnem honorem exclu-
3 dat *cap. priuilegium 11. quæst. 3. Bermondus tract. de Publicis concubinariis in glo. verb. Pertinet fol.216.text.l.1.C.vbi senatores l.quoties C.de dignitatibus lib.12.* Tum quod priui-

priuilegium mereatur amittere qui permissa sibi abutitur potestate *cap. suggestum de Decimis Aufer. in rep. Clem.* 1. *not.* 4. *de offic. ordin.*

QVAESTIO XVIII.

Exemptionis parte reuocata an censebitur tota reuocata?

SVMMARIVM.

1. *Cassatio partis priuilegij inducit in reliquis confirmationem.*
2. *Quando priuilegium continet plura capita æque principaliter si priuilegiatus renunciet vni capitulo an totali videatur renunciare.*
3. *Valet argumentum à lege ad priuilegia.*

IOannes de Selua in suo tractatu de beneficiis quæstionem hanc in medium ponit eamq; negatiue resoluit *par.* 7. *quæst.* 23. *numer.* 56. *per cap. si eo tempore de electión. in* 6. Ratio est quia cassatio partis priuilegij inducit in reliquis confirmationem *l. Tribunus § fin. vbi Bald. de test. milit facit l. alumnæ §. qui filias in fin. ff. de adimendis legatis Albert. Brunus tract. de mutat & transfirmatione membro* 2. *conclusione* 18 *nu.* 70. 1
Deinde quando priuilegium continet plura capita æque principaliter, si priuilegiatus possit renunciare vni capitulo non videtur renunciare totali priuilegio seu alteri capitulo *arg. l. etiam ff. de minorib. l. quædam mulier. ff. familiæ hercis. Castrens. cons.* 431. *nu* 7. *par.* 1 *fol* 223. 2

Confirmatur argumentum sumendo à lege ad priuilegia, id est priuata legia seu priuatas leges vt diximus supra *lib.* 1. *quæst.* 1. *n.* 5. Sicut enim inquit Modestinus *l. derogatur vbi Alciat. ff. de verb. sig.* derogatur legi, cum pars detrahitur, abrogatur cum prorsus tollitur. Item sicut lex in nihilo recepta ad nihilum obligat, aut in vna sola parte recepta quoad illam solam obligat *Nauarrus in Manuali cap.* 23. *n.* 40 *&* 62 *l. quæ de tota ff. de rei vendic.* Ita etiam in priuilegiis censendum est: Huc conferunt quę alibi notauimus de concilio pro parte recepto, quod pro parte tantum obliget non opus erit ea iterum hoc loci refricare *v. supra lib.* 1. *cap.* 50. *num.* 29. Item quod de stipulatione pro parte inutili adfert Bartholus *in l. certi condictio §. si nummos n.* 12. *vers. idem est ff si cert. petatur*, & quod de dolo dante causam contractui bonæ fieri plures res continente adfert Baldus Nouellus *tract. de dote par.* 7. *priuil.* 35. *n* 2. *vbi late per l scire debemus ff. de verb. obligat.* & quod lex pro parte correcta esse potest pro alia minime *Caualcan. decis.* 30. *n.* 10 *&* 16. *par.* 2. ex istis enim hic articulus amplificari & confirmari posset. 3

QVAE-

QVAESTIO XIX.

Destructo loco exempto an censeatur amissa exemptio.

SVMMARIVM.

1. *Re perempta pereunt illius iura.*
2. *Collegium perit mortuis collegis.*
3. *Destructo loco exempto perit exemptio.*
4. *Ciuitas ad aratrum iudicata perdit priuilegia.*
5. *Quod verum est si fiat autoritate superioris.*
6. *Fallit si alio transferetur.*
7. *Destructo ordine an pereant priuilegia monasteriorum.*
8. *Destructa ciuitate an censeantur destructa castra.*

1 Regulare est in iure quod perempta re, pereant quoque illius iura tam actiua quam passiua *late Albertus Brunus tract. de interitu & perempt. conclus. 5. per tot.* Id enim in emphiteusi, vsu fructu, superficie, re commodata, pignorata, vendita, debita, aliisq; eiuscemodi decisum animaduertimus, quibus peremptis notum est perire etiam earum ius & obligationem *l. 1. C de iure Emphit. l. sicut ff. quib. mod. pig. vel Hypoth. soluitur l. 1 & ibi not C. commodati l. inter stipulantem §. sacram. & ibi no. ff. de verb. obligat. l. 2. ff. de vsufr. l. fin. vbi Barth ff. de superficieb. late Abb. Brunus d. concl.* 5. Similiter, si domus in littore maris fundata diruatur, Dominus amittit ius soli, quod reuertitur ad primæuam suam naturam *l. in tantum ff. de Rer. diuisione l. Aristo. ff. eod.*

2 Item mortuis omnibus de collegio, ius collegij extinguitur, pereuntq; eius priuilegia fiuntq; bona vacantia *Abb. cap. recolentes de statu Monach. Archid. cap. in nullo 18. quæst. 2. glo. DD. l. sicut §. fin. ff. Quod cuiusque vniuersit. DD. cap. ex iniuncto de noui oper. nunt. DD. l. si seruitutes § si sublatum ff. de seruit. vrb. præd. Bald. & Ang. l. proponebantur ff. de iudic.*

3 Vnde similitudine eorundem iurium, dicimus destructo superioris auctoritate loco exempto perire etiam loci exemptionem *cap. Abbate vbi glo. Abb. & DD. de verb. signific. Innocent. d. cap cum ex iniuncto nu. 2. vbi DD. de noui oper nunt.*

4 Ratio est, quia per eiusmodi destructionem fit mutatio status, & quædam velut capitis diminutio *Petrus de Perusio tractatibus de mutatione status Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum* sicut in ciuitate seu oppido dicitur, quod authoritate superioris condemnatum est ad aratrum *Bald de pace const. verb. Imperialis num. 8. & cons 322. 367 num. 6. vol. 3. per tex l. si vsufructus ff. quib mod. vsufr. amitt. glo cap. pastoralis 7. quæst. 1. in verb.* reuertaris. Perdit enim omnes exemptiones, immunitates, & omnia iura *tex. l. cognitionem §. consumitur ff. de variis & extraord cognit. Barth. l. fin. num.*

num.24.ff. de colleg. illic. afflict. cap.1. n.12. cum seq. de capite Conradi. Alex. cons. 43. n. 2. vol.1 Curt. sen.. cons. 26. n.4. glo. c. priuilegium verb. priuilegium vbi Franc. n 3 de Reg. iuris in 6. Quod ipsum adeo verum est (inquit Innocent.) quod destructa Ecclesia ciuitate, collegio nemo amplius vocari debeat Canonicus seu Clericus, ciuis collega per destructionem enim amissa sunt iura ac priuilegia ideoq; prædicti tales esse desierunt *Innoc. d cap. cum ex iniuncto n. 2. gl. d. cap. priuilegium per tex. cap. placuit dist. 1. de consecr. Bellon. cons. 1. n. 7. DD. vbi supra* Declaratur primo id verum si 5
destructio fiat autoritate iuridica superioris *DD. vbi supra Barth. d. §. sacram. n. 10. & 11. cum Apostilla, Brun. d. tract. de interitu Concil. 5. n 13. Gaill. lib. 2. obser. 61. n. 1. & 6.* Secus vero si violentia aut propria priuati autoritate *glo. & Franc. d. cap. priuilegium & d. cap. pastoralis Gaill. d. obs 61. num. 6. & 7. Gregor Sayrus in Thesauro Theologiæ moralis par. 1. lib. 5. cap. 3. n. 16.* Ratio petitur ex Baldo, quia eiusmodi locus destructus intellectu nostro siue aliquo materiali corpore dicitur viuere, eiusq; animam sine corpore extare, ac proinde priuilegia sua omnia retinere, non secus quam de ciuitate dicitur quæ extincta à Tyranno vel hostibus, nihilominus tamen superesse censetur *arg. l. mortuo ff. de fideiussor. l. hæreditas ff. de petit. hæred. Bald. in Margarita verb. Ciuitas Innocent. d. cap. cum ex iniuncto Gaill. vbi supra n. 7.*

Declaratur secundo, nisi locus destructus alio in loco ædificetur, tum enim suas 6
immunitates, exemptione, suaq; priuilegia retinebit *Bellonius d. cons. 1. nu. 5. Curt. d. cons. 26. Albericus d. l. si vsufructus & DD. vbi supra* Ratio est, ex natura surrogatorum, posterior enim locus surrogatur in ius & priuilegia prioris *per tex. l si eum §. qui iniuriarum ff. quis caut vbi glo. in verbo danda, l. duobus §. 1. ff. de iureiur. Gaill. d. obs 61. num 8. præses in locis loco à surrogatis late Brunus tract. de mutatione memb. 2. concl. 17. num. 69.*

Declaratur tertio, id verum si priuilegium detur ordini, destructo enim ordine 7
tollitur etiam priuilegium, Secus vero, si datum sit v.g. monasterio seu possessionibus monasterij, tunc enim destructo ordine, non censetur amissum priuilegium *Abb. cap. Abbate n. 16 in fine de verb. signif.*

Vnde (inquit Petrus de Perusio) si destruatur ordo sicut fuit destructus ordo templariorum, destructa etiam censebuntur omnia monasteria quæ sunt membra istius ordinis *tract. de mutatione status Ecclesiarum cap. 3. num. 12.* Tum quia mortuo capite, pereunt membra *l. cum in diuersis ff. de relig. & sumptib. funerum.* Tum quia, membra veniunt accessorie ad ipsum, ordinem vnde non mirum si ordine destructo destructa etiam videantur membra, velut accessoria ordinis *Petr. de perus. vbi supra num. 12.* Secus autem, iuxta Panormitanum *d. num. 16* si membris æque princi- 8
paliter priuilegia sint indulta. Aliud de ciuitate censuit Baldus *cap. Imperialis nu. 9. cum Apost. de pace const.* quæ destructa seu ad aratrum condemnata, non ideo censebuntur eius castra seu membra ad aratrum condemnata *per not. c. fœlicitas de pœnis*

 & cap.

& c. si ciuitas de sent. excom in 6. Bald. d. n. 9. cum Apost. Idq; quia eiusmodi membra seu castra stant per se, ac eis æquæ principaliter priuilegia concessa sunt ad quod conferunt quæ supra diximus *quæst. 17. par 1. vers. secundo quod si ordo* de participantibus in priuilegiis aliorum quæ hic breuitatis causa nolo repetere.

QVAESTIO XX.

Si locus restauretur an recuperabit exemptionem.

SVMMARIVM.

1. *Solemnitas eadem opus est in restitutione quæ in concessione.*
2. *Quod restituitur nunquam est idem numero.*
3. *Res in pristinum statum restituta priora iura recuperat.*
4. *Seruitus restituta non est noua sed pristina.*
5. 6. *Distinguendum vtrum latus destruatur auctoritate superaris aut à fato.*
7. *Item an cum spe refectionis.*
8. *Pons destructus & postea restitutus recupera priora iura.*
9. *Tantum adfert restitutio quam abstulit læsio.*

1 PRo parte negatiua possent varia adduci, imprimis quidem quod solemnitas quæ requiritur in actu seu exemptione concedenda, requiratur etiam in reparanda seu restituenda *Iason rep. l. quominus numer. 189. ff. de fluminibus Bald. l. si vt proponis 2. numer. 1. C. de nupt. & in Margarita verb. ciuitas latißime Brunus tract. de refectione conclus 3. numer. 9. & seqq vol. tract. 17.* Locus enim restauratus non est qui fuit sed nouus, argumento eius quod de seruo manumisso aut reditu extincto proponitur, si enim in seruitutem redigatur seruus non idem homo qui fuit ante est, sed alius *l. seruus legatus in fin. de. odim. legat.* Et si schyphorum vsufructus legatus sit, deinde massa facta & iterum schyphi, non tamen illi sunt quorum vsufructus legatus est *l. qui vsumfructum ff. de vsufr. l repeti §. rei mutatione ff. quibus mod. vsufr. amittatur.* similiter, si quis renunciet in commodum pro-
2 prietarij vsufructui & proprietarius effectus pleno iure Dominus, vsumfructum restituat, non idem est vsusfructus qui ante vnitus & consolidatus fuit proprietati *l. si vsufructus ff. de iur. dot. §. finitur inst. de vsufr.* Quod enim restituitur nunquam
3 est idem numero *d. l repeti §. rei.* Pro affirmatiua autem stat regula, quod res in pristinum statum restituta priora iura recuperat *l. & Atilicinus vbi glo. fin. in fin. ff. de feruit. rust. præd. cap. ab ex ordio cum glo. dist. 36. glo. cap. si de corpore 36. quæst 6. tex. l. & si*
4 *forte in pr. l. loci §. fin. vbi flor. ff. de seruit. vrban. prædiorum.* Sic seruitus confusa in pristinum statum restituta non est noua sed pristina *l. si ei ff. Commun. prædior. l. pap. ibi si*

non

non potiatur &c. ff. de seruit. l. si quis ædes ff. de seruit. vrban. prædior. Bald. l. ius ciuile ff. de iustit. & iure in l. non modus C. de seruit. & aqua Brun. cons. 79. n. 5. & 6. vbi de restitutione feudi. Item delinquens restitutus in pristinum statum censetur etiam ad castra & feuda restitutus *flor. d. l. loci §. fin. Brunus d. conclus. 9. num. 70. in suo tract. de refectione.*

Pro conclusione, distinguendum est, vtrum locus destructus fuerit autoritate superioris sine spe refectionis, nullis remanentibus reliquiis, eo casu sublata sunt omnia illius iura, priuilegia, & exemptiones *Abb. cap. Abbate num. 16. de verb. signif. Innocent. cap. cum ex iniuncto num. 2. de noui oper. nunt. Fel. cap. cum dilecta col. fin. vers. destructo monasterio, de rescr. Albert. Brunus tract. de mutatione & transfor. membr. 2. conclus. 16 n. 68. per tot. vol. tract. 17 fol. 104. Petr. de Perus. tract. de mutatione status Eccles. in pr. n. 3 & 4. & cap. 3 docte Bald. cap. imperialis n. 10. de pace const. Bald. in Margarita verb. ciuitas Alex. cons. 44. vol. 1. Bald. cap. 1. col. 1 de elect. Gaill. lib. 2. obs. 61. num. 4.* Ratio est, quia actio semel extincta non reuiuiscit *l. qui res §. aream ff. de solut. l. moeuius §. duobus de leg. 2. Abb. d. cap. Abbate n. 16.* Si vero locus fuerit destructus, fatali casu, seu ab non habente autoritatem, eo restaurato reuiuiscet etiam exemptio *DD. vbi supra Sayrus in summa Theol. moralis par. 1 lib. 5. cap. 3. n. 16.* 5 6

Ratio est, inquit Baldus, quia eiusmodi locus sine vllo corpore materiali viuit quodam intellectu & extat anima, vt ita dicam, quasi sine corpore & retinet omnia priuilegia *l. mortuo ff. de fideiussor l. hæreditas ff. de petit. hæred.* Vnde, per restaurationem, priuilegia, exemptiones, & cætera quæ durabant habitu, reducuntur ad actum ipso iure, *Ita Bald. in Marg. vers. ciuitas Innoc. vbi supra facit tex. l. pater §. Tusculanus ff. de leg. 3.* Est autem ratio differentiæ, quia quando de iure destruitur, titulus cassatur, at vero facti calamitas, nec ius, nec titulum aufert nec nomen *l. seruitutes § si sublatum ff. de seruit. vrb. præd. vbi DD.* Vnde est, vt ciuitas ab hostibus occupata, ac recuperata omnia sua iura & priuilegia recuperet *cap. pastoralis vbi glo. pen. 7. qu. 1. Abb. & Canonist. c. super eod. de censib. Brunus d. tract. de refectione concl. 9. in fin. Gail. d. obs. 61*

Declaratur tamen hæc conclusio, quod si destructio facta sit autoritate superioris cum spe refectionis, aut translatio facta sit in alium locum, eo casu retinentur omnia priuilegia, vt esse communem testatur Alexander *l. stipulantem §. sacram in fin. ff. de verb. obligat. Fel. cap. cum dilecta n. 21. vers. quando autem de rescript.* Ratio est, quia cum est spes restaurationis locus durat habitu licet non sit actu *Bald. d. ca. Imperialis n. 9 & 10.* Ideo, pro exemplo traditum est, quod si pons aliquis destruatur ac restauretur, priuilegia pristina recuperabit *Bald. l. si plures col. 4. C. de cond. insert. & in l. 3 in fine C. de priuileg. fisci Brunus d. conclus. 9. in fine* Censetur enim esse idem pons, habitu & surrogatione *Barth. & DD. d. §. sacram Brunus vbi supra.* 7 8

Declaratur secundo, vt si ciuitas, Ecclesia, castrum, aut collegium superioris voluntate, & licentia reædificetur, & restauretur quod omnia iura & priuilegia amissa re-

sa recuperabit, puta Clericos, ciues subditos, & statuta *Bald. d. verb. ciuitas & in cap. 1. n. 1. de Capitaneo qui curiam vendidit* quia tantum adfert restitutio quantum abstulit læsio *tex. l. 1. C. de sent. pass. l fin. §. fin. C eod. l quod si minor §. restitutio ff. de minorib.* Distinguit tamen Afflictus *cap. 1. n. 12. de capit. Conradi*, An locus in totum fuerit destructus, an vero tantum pro parte, vt primo casu non recuperet priuilegia, cum non sit idem locus, sed nouus, rationibus quas in principio attuli. Secundo vero quod recuperet, auctoritatibus de quibus apud eum *vide Bald. cons. 321. vol. 4.*

QVAESTIO XXI.

Quid si locus mutetur ac in alium transferatur.

SVMMARIVM.

1. *Ecclesiæ Louaniensis, Thenensis, Diestensis translatæ sunt cum exemptionibus pristinis in aliam diœcesim.*
2. *Ecclesia, ciuitas, castrum retinet sua priuilegia si in alium locum transferatur.*
3. *Vna obligatio in aliam transfusa durat prior dispositio.*
4. *Bonorum translatio dicitur fieri cum omnibus eorum oneribus, & priuilegiis.*
5. *Ecclesia translata an desinat esse exempta?*

1 EXemplum, Clerus secundarius Diœcesis Leodiensis exemptus est à iurisdictione ordinarij, à qua diœcesi dismembrati, & erepti fuerunt Thenenses, Louanienses, Diestenses, Arscotani, & plurimi alij, translatiq; sub diœcesim Mechliniensem. Quæritur, an Clerus Thenensis aut Louaniensis translatus fuerit cum suis priuilegiis & exemptionibus, ita vt exemptiones post translationem retinuerint. Huic quæstioni affirmatiue respondetur *VVamesius cons. 63 n. 2. & cons. 64. n. 3. de iudiciis per tex. c. ad Apostolatus, de concess. præbend. in extrauag. Ioannis 22.* Ratio est,
2 quia Ecclesia, ciuitas, castrum, collegium, aliave loca, retinent sua iura, priuilegia, & exemptiones, si superioris auctoritate in alium locum transferantur *glo. cap. priuilegium de reg. iur. in 6. Innoc. c. cum ex iniuncto, & noui oper. nuntiat. Alber. l. si vsufr. ciuitati ff. quib. mod. vsufr. amitt. Alex. l. inter stipulantem §. sacram col. vlt. ff. de verb. oblig. Alex. cons. 43 vol. 1. Gaill. lib. 2. obs. 61. n. 10 Brunus tract. de mutat. & reformat. memb. 3. concl. 3. n. 78.*
3 A simili si obligatio in aliam transfundatur, durat in transfusa prior iuris & hominis dispositio *Barth l. cum stipulatus col. fin. in pr. ff. de verb. oblig. & in l. 1. ff. de in litem Iurand. Brunus d. tract. de mutatione concl. 3. n. 83.* Et si castrum aliquod sit in alium locum translatum, rustici tenebuntur illud custodire, non secus quam prius *Alber. d. l. si vsufr. Brunus d. concl. 3. num. 78. in fin.* Possent eiusce generis quamplurima in exem-

exemplum adferri, quæ si sit opus peti poterunt à dicto Bruno. Quorum omnium hæc est ratio, quod bonorum translatio fieri dicatur cum omnibus eorum oneribus, & priuilegiis *per l. 2. § 1. ff de priuileg. cred. l. tempus in fin. ff. de re iud. Fel. c. quia iudicante sub finem de præscript. & tex. d. cap. ad Apostolatus.*

Pro cuius conclusionis vberiore disquisitione, & confirmatione conferunt ea quæ ex farragine infra citatorum Doctorum in hæc verba traduntur, Et quidem Philip. Francus *in cap. cum personæ §. si vero in fine de priuileg. in 6.* sic distinguit, " Si quæratur (inquit) de Ecclesia translata an desinat esse exempta quoad locum & " ministros ibi remanentes, vel ad eam translatas, & dic quod non, cum priuilegium " sit reale, & duret, vt in cap. priuilegium de reg. iur. in 6. & ita procedit opinio Ioan- " nis Andr. Aut quæritur de Ecclesia non exempta in quam est translata, & ministris " ad eam translatis, & dicendum est quod ipsa ex hoc non efficiatur exempta, vel " ministri ad eam translati vt tenuit ipse Lapus, cum exemptio non extendatur vltra " quam verba disponant cap. porro de priuileg. Ita ille, Rebuffus autem in praxi " beneficiorum *par. 1 tit. de translat. Episc. n. 26. & seq.* Effectus translationis est (inquit) vt translatus ab vna Ecclesia ad aliam, desinat esse Episcopus, vel prouisus il- " lius primæ Ecclesiæ à qua transfertur ca. in apibus §. Ecce 7. quæst. 1. Alius effectus, " quod prior Ecclesia perdit priuilegia, & in aliam Ecclesiam transferuntur glo. cap. " si quis vult 16. quæst. 7. quod est verum, quando exemptio concerneret personam, " secus si priuilegium esset reale, seu concerneret rem l. 2. §. 1. ff. de priuileg. cred. l. " tempus in fin. ff. de re iud. Oldra. cons. 257. incip. quod Domino n. 2. & sic vtraque " Ecclesia erit Immunis sicut aliæ Ecclesiæ, vt per tot. tit de Immunit. Eccles & puto etiam (inquit idem Rebuff.) quod ministri qui Ecclesiæ primæ seruient, erunt exempti, sicut ministri Ecclesiæ translatæ cap. per exemptionem de priuileg. in 6. Rebuff. d. tit. de translat. Episc. n. 19. Qua de re videatur etiam Lapus *allegat. 68. incip quæris an liceat* Host. *in sum. tit. de translat. n. 7* Io. Andr. *cap cum personæ de priuileg. in 6. ca. decet de Reg. iur. in 6. ca. dilectus de capell. Monach.*

QVAESTIO XXII.

Exemptio an amittatur si locus alteri vniatur.

SVMMARIVM.

1. *Conclusio quæstionis pendet ex triplici specie vnionis.*

QVæstionem hanc prolixe examinat Ioannes Andreæ & Doctores *cap. cum personæ §. si vero de priuilegiis in 6. late glo. vbi Archid. cap. ex temporis 16. qu. 1.* ex quorum omnium dictis elicio sequentes diuisiones.

Aut duæ Ecclesiæ simul vniuntur, aut vna earum alteri vnitur. Primo casu quælibet Ecclesia retinet sua statuta, & priuilegia. Altero casu, Ecclesia amittit sua priuilegia, & gaudet tanquam filia priuilegiis Ecclesiæ matricis cui vnitur, *facit tex. cap. cum dilectus de his quæ vi metusve vbi glo. ver. Ecclesia Archid. d. cap. & temporis num. 4.* Item quandoque ex duabus dignitatibus fit vna, nec altera alteri subiicitur, eo casu omnia commiscentur, clericiq; vnius erunt clerici alterius, eritq; vnum collegium. Quandoque vero sic vniuntur ne vna alteri subiiciatur, & tunc quælibet Ecclesia suam exemptionem, suam dignitatem retinet, puta si vtraque erat Episcopalis vtraque manebit talis, nec Canonici vnius erunt Canonici alterius *Archid. d cap. & temporis per tex cap. relatio 21 q. 1.* Alij tamen articulatim magis distinguunt hoc pacto. Si Ecclesia quæ vnitur non sit specialiter exempta sed ideo quia Ecclesiæ totius ordinis sunt exemptæ, vt sunt Cistercienses, tum per vnionem censetur sublata exemptio, quia enim per vnionem desunt esse de illo ordine, ideo desinit etiam exemptio, quæ ratione ordinis competebat, quod procedit quando ordo superioris autoritate sublatus est, vel in alium translatus, secus si deficiant personæ vel loca *Io. Andr. c. statutum de elect. in 6 in glo. pen. not. in reg. priuil. eod. in 6 secundum Lapum notaui supra q. 19.* Si vero Ecclesia sit specialiter exempta, & tunc si ratione ordinis eadem repeto quæ iam dixi, sed si non sit exempta specialiter ratione ordinis sed simpliciter, distinguendum est, an Papa expresserit competere exemptionem surrogatis, an non, & tunc si Papa rescribit in via iuris communis, vt quia mandauit Ecclesiam de Religiosis alterius ordinis reformari, & tunc durat exemptio, & eximit surrogatos. Si vero rescripsit per viam gratiæ, vt quia Papa Ecclesiam concessit gratiose certo ordini, vel collegio transferendo, vel vniendo. Item, si Ecclesiæ, vel collegia sunt ad inuicem vnita, ita quod vna non subest alteri. Item si Ecclesia non exempta subiicitur Ecclesiæ exemptæ, durat exemptio respectu Ecclesiæ exemptæ *cap. cum capella de priuileg. Io. Andr. vbi supra.* Sed si vna Ecclesia subest alteri, puta Ecclesia non exempta subiicitur exemptæ, durat etiam exemptio *Io. Andr. vbi supra.* Et ipsa Ecclesia sic translata assumit naturam exemptæ *Lapus d. §. si vero not. cap. 2. de relig. dom.* Ecclesia enim subiecta sortitur priuilegia superioris, sicut filia matricis *cap recolentes de statu Monach. Hostiens. in summa ne sede vacan. n. 5.* Durat ergo exemptio ipsius Ecclesiæ, quæ primo erat exempta *arg. c. decet de reg. iur. in 6.* At vero de Ecclesia quæ non erat exempta videtur dicendum, quod locus Ecclesiæ, & ministri ibi remanentes non fiant exempti *arg. tex. & glo cap 1. de priuileg. in 6.* Cum exemptio non sit extendenda vltra verba & personas in priuilegio comprehensas, *c. sane c porro extra eodem.* Quoad ministros tamen in exemptam Ecclesiam translatos bene extendetur exemptio *cap per exemptionem de priuileg. in 6.*

Si vero Episcopalis sedes transfertur in inferiorem exemptam, eidemq; vnitur per hoc Episcopus non erit exemptus *late Io. Andr. d. §. si vero Host. in summa de*

ma de priuileg.§.quis sit effectus. Si vero Ecclesia exempta vniatur Ecclesię non exemptæ, & in eam transferatur, seu eidem subiiciatur, durat exemptio, cum priuilegium sit reale *per not.cap.priuilegium de reg.iur.in 6.*

Sed Lapus *d.ca si vero* contra quare tunc Ecclesia exempta assumat naturam non exemptæ *in cap.super eo, de præb.in 6.* & ita transit Petrus de Anchorano, & facit *glo. cap.ex temporis 16.quæst.1.*

Paucis, conclusio huius quæstionis pendet ex specie, seu qualitate vnionis, quæ Doctorum omnium voto triplex est *glo,cap.1.vt sede vacante Rebuff.in praxi benefic. par.1.tit.de vnionibus.*

Prima, cum ex duobus beneficiis vnum fit, vtpote si sint duæ parochiales vicinę destructæ vniri poterunt, vt vna fiat ex duabus: eoq; casu exemptiones libertates priuilegia data vni competent & alteri, ita quod quæ humaniora & rationabiliora erunt, in altero seruabuntur, & retinebuntur in vnita Sicut cum vnitur actio bonæ fidei, & stricti iuris, aut legata cum fideicommissis, actio enim vnita retinet ea quæ meliora erant in altera actione *l.vnica. C.de rei vxor. act. l. 2. C.communia de legat.* transferuntur enim omnia iura in Ecclesiam, seu rem cum fit vnio, ita quod iura nomine illius exerceri debeant *Faber.§ sed etiam n.2.sub finem inst.de fideicommissariis hæreditatibus, & §.in personam n.1 de act.l. vnica C.de rei vxor act.l.2.C.communia de leg.in fin c.medicamentum dist.1. de pœnit.c.non est culpandus 32.qu.1. glo.d.ca.1. ne sede vacante, Rebuff.d.tit. de vnionibus.num.1. Barth.l.1.§.si cohæredem ff ad l.falcid.v. Fabr.d.§.in personam.*

Secunda, vnionis species est cum vna Ecclesia alteri subiicitur, & tunc illa Ecclesia cui fit vnio erit superior, principalis vero vnita erit inferior & accessoria *Rebuff. d.tit.de vnionibus n.12.glo.d.ca.1.* Quo casu omnia priuilegia quæ competunt Ecclesiæ principali, competent etiam Ecclesiæ inferiori seu accessoriæ quæ vnita est *late Barth.l.si conuenerit §.si nuda cum Apost. de pig. act. Curt.cons. 57. Alber.tract.de augment conclus.9.DD.l.1,de leg.1.Rebuff.d.tit.de vnionib.num.57.*

Tertia, cum fit æque principaliter, hoc est, cum fit vnio duarum Ecclesiarum, vt vtraque scilicet remaneat Episcopatus, vel parochialis sicut erat, & tunc vtraque Ecclesia dicitur æque principalis, sed vnus erit Episcopus vel Rector vtriusq; Ecclesiæ, & tunc quælibet retinebit suas exemptiones, & sua priuilegia, & statuta *glo. & DD.d.cap.& literis 16.quæst.1.Barth.d.§ si nuda, Rebuff.vbi supra n.15.* Quo in casu Ecclesia minus digna vniri non poterit digniori, nisi tamen accesserit specialis Papæ autoritas *Rebuff.vbi supra n.17.*

Quomodo autem cognoscatur an accessorie, an vero æque principaliter sit vnita dubium est. Paucis id cognoscetur ex eo quod minus dignum est digniori annexum, illud enim dicetur accessorium, prout quoque si expresse actum sit quod Ecclesia vnita sit accessoria, & subiecta, *cap. quod in dubiis de consecrat.Eccles.arg.*

§.si

§.si tamen inst.de rer diuis.Rebuff vbi supra n.19.vide Fel.cap.in nostra n.30. de rescript.

Si vero non apparet quod alterum sit altero dignius, tunc dicetur vnio æque principaliter facta, *Panor.& DD.cap.extirpandæ §.qui vero.de præbend* nisi de consuetudine aliud seruaretur, quæ est optima rerum interpres *l. si de interpretatione ff.de legib.Rebuff d.tit.de vnionib.n.20.Fel.d.cap.in nostra,vbi clare & docto.*

QVAESTIO XXII.

Vtrum reuocata vnione censeantur etiam exemptiones restitutæ.

SVMMARIVM.

1. *Reuocatio vnionis sapit restitutionem in integrum.*
2. *Qualitas per vnionem extincta reuiuiscit non facto hominis sed legis.*

1 Vtique, nam reuocatio vnionis se habet aliqua ex parte ad instar restitutionis in integrum, *per tex.cap.1.in verb.monasterium vestrum reduceremus in statum antiquum,vbi DD.ne sede vacante Petr.de Perusio tract de reuocat.vnionis ca.7.n.4.vers. sed iuxta Rebuff.in praxi benef.par.1.tit.de vnion.reuoc.num 43.Bald.c imperialis n 10. vers.quid ergo.de pace const.* Per quam omnia reducuntur in veterem statum, ita vt quantum abstulit vnio, tantum etiam reddat illius reuocatio *arg.l. quod si minor §. restitutio ff.de minor l.vnica C de reputat.quæ fiunt.glo d.cap 1.* Vnde elicita est concors doctorum regula: Cuius conditionis, & qualitatis erat Ecclesia ante vnionem, illius eiusdem conditionis, & qualitatis fiet seu redintegrabitur vnione reuocata *DD.d.cap.1.Petrus de Perusio d.cap.7.num.1.*

Hinc, si Ecclesia vnita antea erat sub Patrono, dissoluta vnione ius patronatus redibit ad Patronum. Item si Ecclesia erat sine cura, aut curata, Baptismatis, collegiata, secularis, regularis per dissolutionem eiusmodi vnionis recuperabit istas primeuas qualitates, *Perusio vbi supra Rebuffus vbi supra n 28 & seq.* Nec obstat quod qualitas per vnionem extincta, ad instar actionis reuiuiscere non possit, *arg.l.qui res §. aream ff.de solut.l.Mæuius §.duobus,de leg.2.l.homo liber,ff de statu hominum.*

2 Quia qualitas per vnionem extincta reuiuiscit non facto hominis sed ex dispotione legis, *d.cap.1.Perusio d.cap.7n.3* Porro, quod sub initium dixi, dissolutionem vnionis se habere aliqua ex parte ad instar restitutionis, id ideo est, quia reuocatio non trahitur retro ad tempus factæ vnionis, sed consideratur habito respectu tantum ad tempus reuocationis. Idcirco, gesta ante reuocationem ope restitutionis non irritabuntur, *Perusio d.cap.7.n.4.& 5.* Huic quæstioni inseruiunt quæ supra hac eadem parte attuli, *quæst,20.* quæ nolo hic repetere.

QVAESTIO XXIV.

Quid si Ecclesia exempta mutet statum.

SVMMARIVM.

1. *Monasterium reductum ad statum sæcularem retinet suam exemptionem.*
2. *VVamesius sentit contra Panormitanum.*
3. *Remanente principali parte rei de qua disponitur dispositio non perit.*
4. *Ecclesia, aut calix quando dicatur prophanatus.*
5. *Distinctio an exemptio competat ordini, aut monasterio.*
6. *Discrimen inter Cathedrales, & inferiores Ecclesias.*

QVemadmodum Imperatoriis legibus commutatione status qui in libertate, ciuitate, familia consistebat, homo capitis diminutionem pati dicebatur *§. primo, & seqq. instit. de capit. diminut.* eadem ratione ciuitates, oppida, loca, castra, collegia, superioris auctoritate destructa, seu ad aratrum condemnata, statum mutare dicuntur, patiq; maximam capitis diminutionem, & proinde omnia iura, immunitates, exemptiones, & priuilegia amittere *Gaill. lib. 2. obs. 6. nu. 3. Bald. cap. imperialis n. 9 & seqq. de pace constant.* vt dictum est satis supra eadem hac parte, *quæstione decima nona, & aliquot sequentibus.* Hoc loco breuiter inquirendum est quid si status Ecclesiæ exemptæ mutetur, hoc enim pacto quadantenus videtur oriri quædam capitis diminutio, qua præcipue maxima & media iura, ac priuilegia ciuilia amittuntur, *Ang. § cum autem n 7, inst. quib. mod. ius patria potest. tollit. §. minor. n. 1. instit. de capit. diminut. per l. 2. l. tutelas §. fin. ff. eodem tit.*

Paucis, licet eiusmodi status mutatio diuersimode & plurifariam oriatur ad duas tamen potissimum species omnes modi reduci possunt. Prima, cum Ecclesiæ adiiciatur noua qualitas, quæ antea ei non adhærebat, aut ab ea detrahitur, videlicet si Ecclesia sine cura erigatur in curatam, ex parochiali fiet Babtismalis, ex regulari sæcularis, ex non collegiata, collegiata, *late Rebuff. in praxi benefic. par. 1. tit. de erect. Eccles. & seq. Perusio tractatibus de mutatione status Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum.* Secunda, cum status & conditio Ecclesiæ prorsus immutatur, euertitur, atque destruitur *Rebuffus & DD. vbi supra.*

Priori specie, non amittitur exemptio, secundum Panormitanum *c. dilectus n. 9. de Capell. Monach.* his Verbis: Nota quod licet monasterium mutet statum de regu- 1
laribus ad sæculares, non per hoc mutat subiectionem, nam remanet Ecclesia sub- „
iecta illi, cui primo subiiciebatur, licet in aliis mutet morem *arg. cap. recolentes de* „
statu regul. Et hoc tenet hic Innocent. & communiter DD. quod bene notabis. Ex „

„ hoc enim infertur quod ſi aliquod monaſterium exemptum ex defectu Monacho-
„ rum reducitur ad ſtatum ſęcularem, quod Eccleſia remanebit exempta ſicut prius,
2 Ita ille. Contra quem longe & late ſentire videtur VVameſius *conſ. 62. nu 2. & ſeqq.* ſentiens, Collegiatam Eccleſiam, quæ exempta eſt in Cathedralem commutatam exemptionem amittere, vt & ſi ex vnius ordine in alium tranſmutetur, ex quo priuilegia ſemper intelligi debeant inquit Rebus ſic ſtantibus, & in primo ſtatu remanentibus *l. quod ſeruius & ibi DD. ff de cond. cauſ. data l. cum quis. vbi Caſtr. l ſi cum Cornelius ff. de ſolutionib.* & quia conceſsiones Principum referuntur ad ſtatum pręteriti temporis, & non ad mutationem, quæ poſtea inducitur *cap. venientes de iureiurand.*

3 Ratio Abbatis eſt, quia quando remanet potisſima ſeu principalis pars rei de qua diſponitur, diſpoſitio non perit, ſed habet in ea effectum, licet forma quę ſuberat tempore diſpoſitionis perierit *Albert. tract de mutat. & transformat memb. concluſ. octaua, arg. l. ſi grege in fin. de leg. 1. l. domo de pig. act. Dyn. Barth. Imol. Cuneo Caſtrenſ. l. mortuo boue ff. de leg. 2 late Albert. tract. de interitu & perempt. concluſ. 6 n. 23. & ſeqq.* Vnde Eccleſia, ſeu ædes ſacræ non ideo prophanantur, ſeu deſinunt eſſe ſacræ, quod aliqua ex parte exuſtæ, ſeu deſtructæ ſint, niſi deſtructio facta ſit funditus, & quod parietes interius, & exterius perierint *cap. Eccleſiis vbi glo. de conſec. diſt. 1*
4 *cap. de Fabrica ibidem.* Et calix effractus ſi aliquid calicitatis retineat non ideo deſinit eſſe ſacer. *glo. Auth. prætereo C. de ſacroſ. Eccleſ. Albert d. concluſ. 6. num. 28. in fine.*
5 Confirmatur ex iis quæ ſupra diximus *eod. lib. quæſt. 19. nu. 7* Exemptionem datam monaſterio non perire etiamſi pereat, vel immutetur ordo monaſterij, hocq; pacto puro intelligendum VVameſius vt cenſeat de exemptione conceſſa ordini *v. d. quæſt. 19. num. 7. & ſeq.* Poſteriori vero ſpecie amittitur exemptio, *Bald. de pace conſt, §. imperialis nu. 9. & 10. dixi late ſupra qu. 19. & ſeq.* Ratio eſt, quia ſublata perſona, vel re cui beneficium conceſſum eſt, priuilegium amittitur, *arg. l. poſtquam in pr. ff. vt leg. nomine caueat, l. inter cidit. ff. de condit. & demonſtr. l. quidam. ff. de iure codicill. DD. l. inter ſtipulantem §. ſacram ff. de verb. obligat & late ſupra d. qu 19. Innoc. cap. 2. de noui oper. nunt. Petr. de Peruſio tract. de mutat. ſtatus Eccleſ. in pr n. 3. & 4. Hoſtienſ in ſumma, de priuilegiis nu. 5. verſ. Reale.*

6 Porro, quod initio dixi de translatione, & immutatione Eccleſiarum in aliam formam, diſcrimen ſtatuendum eſt inter Eccleſias inferiores, & eas quæ in Cathedrales immutantur, Hæ enim cum priorem ſtatum plane non immutent, facilius priſtina iura & exemptiones retinet, *tex. cap. ad Apoſtolatus de conceſſ. prabend. in extrauag. Ioannis 22.*

QVAESTIO XXV.

Collegio sublato an censeatur sublata illius exemptio.

DEstructo superioris autoritate collegio, perire omnia illius priuilegia tradidit Bartholus *l. fin. num. 24. ff. de colleg. illicit. per l. cum vsufructus ff. quib. mod. vsufr. amitt.* Videtur enim tum pati maximam capitis diminutionem & ideo eius omnia priuilegia, exemptiones in totum consumuntur *per l. cognitionum, in fine. ff. de variis & extra.* id quod adhuc aliquoties supra notauimus, adiecta aliqua distinctione quam hoc loco non statui repetere, *eadem parte quæst. 9. & seqq.*

QVAESTIO XXVI.

Singularis seu vnus de collegio an impedire possit ne cæteri præiudicent exemptioni.

SVMMARIVM.

1. *Vnus impedit cæteros ne exemptioni præiudicent.*
2. *Idem fauore libertatis statutum est.*
3. *Collegium auferre non potest ius Collegæ.*
4. *In re communi potior est conditio prohibentis.*
5. *Maior pars non præiudicat minori in rebus communibus & singulis.*
6. *Vnus solus de Capitulo nitens bona ratione præualet omnibus aliis aduersantibus.*

LIcet sit pro regula, quod maior pars collegij decernere, statuere, derogare, abrogare possit in præiudicium partis minoris *c. cum omnes vbi Felin. n. 17. & fusissime Doctores de constit.* Excipitur tamen in hoc articulo nisi collegium, seu capitulum vellet aliquid statuere contra priuilegium seu exemptionem, tum enim vnus solus potest contradicere, atque illud impedire *Abb. cap. veniens n. 21. post pr. de præscript. vbi etiam Felin. n 4. vers. dum allegat Fel. cap. cum omnes n. 18. vers. fallit secundo de constit.* 1

Ratio duci potest à simili, Etenim exemptio est quædam libertas, vt in principio huius tractatus probatum est, dum vero tractatur de reuocatione libertatis in seruitutem, vnus solus impedire potest maiorem partem, *Lud. Rom. in rubr. de arbitris coll 17. per l. si quis hac §. quoties ff. qui & à quibus.* Hoc vt quibusdam placuit fauore libertatis specialiter licet, *Ang & alij d. l. si quis Fel. d. num. 18. vers. quinto.* Illud autem fauore sanctæ Sedis, cuius interest plurimos esse immediate subiectos *Rebuff.* 2

resp.142. per Clem. Pastoralis de re iudic. & dixi par.3. quæst.1. Castr. cons.431.n.3.vers. præterea par.1.fol.223. Adhæc, militant quæ subtiliter adfert Romanus *cons.352.n.12.*
3 *& seqq.* Quod collegium seu quæuis communitas auferre non possit collegæ aut subdito ius quæsitum sine causa, *l. priuatus ff. qui & à quibus l. toties in fin. ff. de pollicit.* licet (inquiunt) ex causa id facere possit *l. Antiochensium vbi Barth. ff. de priuileg. cred. l. venditor §. constat. ff. communia prædior. l. si locus §. fin. ff. quemad. ser. amitt. Rom. d. cons.352.n.21.*

4 Item, quod in re communi potior sit conditio prohibentis *c. in re communi de reg. iur. in 6. l. Sabinus ff. communi diuidundo* ac alia quæ prolixe adfert Petrus à Brixio in directorio electionum *par.3.cap.18. per tot.* dum probat quod in electionibus forma compromissi possit per vnum solum ex electoribus prohiberi, quæ hic prætereo.

5 Postremo, stat Theoria quod maior pars non præiudicet minori in rebus communibus pluribus, vt singulis *l. per fundum ff. de seruit. rust. prædior. l. Sabinus ff. communi diuidundo.*

Quam Nauarrus alibi exornauit *tract. de reditibus Ecclesiasticis quæst.1. monit.50. n.8. Donatus in communib. conclusion. lib.5. verb. factum.* quippe quod omnes tangit
6 debet ab omnibus approbari *ca. quod omnes vbi DD. de reg. iuris in 6.* Quibus conuenit Doctrina Archidiac. *cap. Episcopum n.2. cum Apost. dist.61.* tradentis vnum solum de capitulo nitentem bona ratione omnibus aliis sibi aduersantibus præualere, quod doctores latius alibi tradiderunt. *cap. cum omnes, de constit.*

QVAESTIO XXVII.

Exempti à procuratione legatorum, an exemptionem amittant contraria temporis præscriptione.

SVMMARIVM.

1. *Exemptio à procuratione legatorum præscribitur.*
2. *Visitatio & procuratio sunt conuertibilia.*
3. *Cum antecedens est impræscriptibile, idem etiam & consequens.*
4. *Protestatio quid in solutione procurationis operetur.*
5. *Solutio reditus cum protestatione.*
6. *Alij effectus protestationis.*
7. *Protestatio an releuet si alius ei non consentiat.*

APud Romanos heteroclito nomine præbenda in plurali numero dicebantur ligna, sal, eiusmodiq; necessaria quæ parochi legatis publicè missis exhibere cogebantur, *Robert. Stephanus in dictionario verbo Præbenda Alc. li.2. parer. cap.43. Gellius lib.15. cap.4. Plaut. in Persa.* quod hodie nouo nomine apud Doctores procuratio

curatio

curatio nuncupatur *tex. cap. cum instantia cap. cum venerabilis, cap. procurationes de censib. cap. cum officij, de præscript. late de ea Io. Francisci tract. de visitatione par. 1. qu. 9. per tot.* quæ nihil aliud est, quam exhibitio eorum, quæ necessaria sunt ad legitimam visitationem obeundam. Porro, licet prescribi nullo tempore possit, vt Ecclesiæ non visitentur aut vt procurationem non soluant proprio Prælato visitanti *d. ca. cum instantia & d. cap. cum ex officij & infra lib. 4 quæst. 23. late & docte Molina de iust. & iure tomo 1. tract. 2 disputat. 79 fol 326. litera E. vers. obedientia & disput. 85 fol 358. litera A. in fine.* Alius tamen præscribere poterit aduersus Prælatum, vt ad ipsum subditi talis Prælati pertineant & vt ab ipso visitentur, ipsiq; procuratio, non autem antiquo Prælato debeatur. *Molin. vbi supra.*

At vero, maior est difficultas si Ecclesia aliquo priuilegio speciali exempta sit à
visitatione, & procuratione Episcopi, alteriq; Prælato subiecta, an soluendo annis
quadraginta procurationem reincidat quoad hoc in Episcopi potestatem, certe
Bartholomeus Brixiensis in quæstionibus dominical. *quæst. 14 vol. tract. 17.* vtram-
que in partem id disputando examinat. Mihi certe videtur quadragenaria præscri- 1
ptione eiusmodi exemptionem à procuratione amitti, rationibus quas eadem hac
parte attuli, nolens hoc loco eas repetere *quæst. 12. & seq per cap. si de terra. & ca. ac-*
cedentibus, de priuilegiis Barth. l. 1. & 2. C. de his qui sponte ciuilia munera lib. 10. Illud 2
breuiter hic notandum, visitationem, & procurationem esse conuertibilia ac habere
se velut antecedens & consequens. Vnde sicut tertius præscribere potest contra
tertium visitantem, nempe vt ipse ad exclusionem Episcopi visitet eius subditos,
ita etiam præscribere poterit procurationem. Quod si non sit præscripta visitatio,
nec etiam censebitur præscripta procuratio. Præterea, quemadmodum subditus
non præscribit contra visitationem Episcopi, nec auditur nisi articulet de alio Præ-
lato, qui visitationem præscripserit, ita quoque non præscribit contra procuratio-
nem. Quando enim antecedens, seu principale est impræscriptibile, tunc etiam
consequens, accessorium, vel connexum præscribi non potest *Abb. ca. cum ex officij,* 3
de præscript. ca. auditis cap. cum olim cap. cum non liceat vbi DD. eod. tit. Præses in loco à destructione antecedentis ad destruct. conseq.

Primo; limitanda est conclusio hæc principalis, nisi in solutione procurationis 4
interiecta fuisset protestatio de non præiudicando exemptioni; quæ quidem pro-
testatio tantæ est energiæ, vt in Episcopo inducat malam fidem, impediat præscri-
ptionem, faciat solutionem precariam, ac sartum tectum conseruet ius protestan-
tis, *Laur. Calcaneus cons. 8. incip. ad primum videtur dicendum, col. 2. adde latius infra lib. 4 quæst. 66. n. 2.* Cuius ea est ratio, quod actus suapte natura voluntarius pro-
lixiorem obligationem inducere non possit, quam actum sit *l. voluntarie C. de excusat. tut. vbi Faber & DD. Alciat. l. 1. C. de edendo* idq; non modo in petitorio sed
ne quidem in iudicio possessorio. Vnde licet vnica solutione, reditus seu alterius 5

qualiscumque præstationis personalis acquiratur interdictum retinendæ, vt in futurum ad contumacionem agi possit. *Molin. de vsuris quæst. 20. n. 208 & 209 Grimand. des vsures lib. 1. cap. 20. Alber. & Alciat. l. si certis annis in ver. imposterum C. de pact. Alex. cons. 113. vol. 1. Guid. quæst. 407. Abb. ca cum Ecclesia n. 23. & seq. de causa poss. ff. Petr. Iacobi in libello super pensione vel reditu vers. item credo.* Attamen quantumuis repetita solutio adhibita protestatione, quod soluens nolit induci quasi possesionem solutionis, prodest, vt contra soluentem non posint intentari interdicta retinendæ, seu agi ad continuationem solutionum *Alex. d. l. si certis annis verb. nisi Clarus de Emphiteusi, quæst. 10. num. 1. Gigas de pensio quæst. 73. in fine Bellenc. tract. de charit. subsid. quæst. 61. Abb. d. cap. cum Ecclesia num. 24. Menoch. lib. 1. præsumpt. 75.*

6 Sic immunis à collectis si semel soluit quoad possessorium in futuro sibi præiudicat, nisi fuerit protestatus. *Abb. cap. cum accessissent n. 7. de constit. Antiboli de muneribus par. 3. n. 37. cum seq. vers. sed pone ac immunitatem habens soluens cum pacto quod nolit sibi præiudicari sibi non præiudicat Gigas de pensio. quæst. 71. n. 2.*

7 Quod tamen temperandum est si Episcopus protestationi consenserit, alioquin enim protestatio non videtur soluentem eximere à quasi possesione in futurum soluendi, si creditor cui fit solutio protestationi non consentiat, cum sit contraria actui. *Laurent. Siluanus tract. de feudi recognit. quæst. 81.* Ratio est, quia protestatio contraria facto in dependentibus à consensu duorum non valet, si consensus alterius non accesserit *Abb. & DD. c. cum M. de constit. Barth. & DD. l. non solum, §. morte, de noui operis nunt. Siluanus vbi supra.*

QVAESTIO XXVIII.

Exemptione concessa habitantibus certi loci an si habitantes locum mutent amittatur exemptio.

SVMMARIVM.

1. *Distinguendum an exemptio concessa sit contemplatione personarum aut rerum.*

PRo parte negatiua est, quod eiusmodi exemptio videatur concessa loco, contemplatione personarum, quæ proinde personam comitari debet, etiamsi ex loco migret, quemadmodum de exemptione concessa dignitati, quæ durat, licet cessauerit dignitas, idq; in memoriam eius pristinam *l. fin. ff. de decurio. l. ætatem §. fin. ff. de censib. Decius l. in omnibus causis 69. num. 14. 15. 16. 17. 18. ff. de reg. iur.* At vero è contra, concessio videtur data intuitu loci, quo fit vt eo mutato cessat dispositio. Cessante enim causa priuilegij cessare debet priuilegium. *Decius d. num. 18 dixi eod.*

1 *lib. cap. 7.* Distinguendum est, vtrum indultum sit contemplatione personarum, an vero

vero loci. Priore durat extra locum, posteriore minime *Petrus Antiboli tract. de muneribus, par. 3. principali num. 44.* In dubio autem (inquit ibi Antiboli) credo durare, si ex iusta causa mutetur locus *arg. l. cum vnus §. fin. cum l. seq. ff. de bon. autor iud. possid. l. alumnæ, §. ab hæredibus ff. de adim. leg. l. filiæ §. titia ff. de condit. & demonstr.*

QVAESTIO XXIX.

Exemptio an perdatur si ex pacto fiat damnosa & alteri præiudicialis.

VTique, sunt enim hac de re similes textus *cap. suggestum de decimis, cap. si quid per, de verb sig.* idque, quia superueniente noua causa, ex nouitate rerum, & temporis, nouanda quoque sunt, atque immutanda priuilegia *ca. videntes 12. quæst. 1. cap. non debet, de consang. & affinit. tex. l si hominem ff. mandati.* Cuius ratio est, quia priuilegium rescindi debet, ne tertius ex illo lædatur *l quoties, de precib. imper. Rebuff. ad const reg. tit. de rescript. num. 165 Fel cap. 2. de rescript.* quod adeo verum est, vt quam cito concessio vergit ad iniquitatem, tam cito corruat *Abb. d. cap suggestum, vbi add. & in cap. per nauale de verb. sig. DD l. ex facto ff. de vulgari & pupillari.* Quo respexisse videtur Concil. Trid. cum exemptiones multis in articulis reuocauit, restituitq; ordinario in exemptos delegatam, seu Apostolicam auctoritatem, *v. Abb. & DD. cap peruenit de consang. & affinit.* Ideo (inquit) quod perturbationem adferant in ordine & regimine Ecclesiæ, *Conc. Trid. sess 24. cap. 11. de refor.* Ita tamen hæc omnia, si reuocatio, aut sententia intercedat *vide infra quæst 31.* in negotio patiente moram, alioquin secus, secundum tradita alio in loco *lib. 1. qu. 12. n. fin. & li. 4. qu. 1. n. 4.* Denique priuilegium etiam Ecclesiæ indultum non includit casum publicæ vtilitati repugnantem. *Præses in locis legal. loco à persona ad locum.* Quia publica vtilitas est cuilibet priuilegio etiam Ecclesiæ præferenda. *Præses ibid. l. iubemus nullam nauem C. de sacros. Eccles. Felinus cap. causam quæ & cap. nonnulli numer. 16. de rescript.*

QVAESTIO XXX.

Si Papa iudicet, contra exemptionem, an censebitur eam reuocasse.

SVMMARIVM.

1. Pontifex ex certa scientia iudicans contra exemptionem, an censetur eam reuocare.

Quæstio

QVæstio hæc non parum pendet ab eis quæ supra libro secundo *quæst.* 42. attulimus, quæ nolo hic refricare.

Satis sit breuiter, hanc quæstionem affirmatiue concludere, si Papa id faciat ex certa scientia *tex. cap. suborta vbi glo. & DD. cap. suggestum, de re iudic. Abb. c. 1. num. 19. eod. tit. Abb. cap. suggestum, de decimis Spec. de instr edit §. nunc autem videndum nu. 12.* Secus autem si sententia lata esset ab Episcopo, quia tanquam à non iudice ex nullitate impugnari posset & etiam post cursum longi temporis *dixi supra d. quæst. 40. Card. Clem. 1. quæst. 14. de re iud. Dec. cons. 38. n. 7.*

QVAESTIO XXXI.

An ad priuationem priuilegij opus sit sententia declaratoria.

PLurifariam apud Doctores disputatur, an ad priuationem iuris, aut priuilegij opus sit sententia declaratoria. qua de re compendij gratia videri poterit Caillius in suis obseruantibus imperij *lib. 2. obs. 51. & Rebuffus de priuileg. Scholar. priuilegio* 140. *num. 2. tradens ad priuationem priuilegij opus esse trina citatione.* & Collectarius, dicens priuilegium per superiorem esse temperandum, non autem propria autoritate contraueniendum, *in cap. suggestum in pr. de decimis Io. Andr. Clem. 1. eod. tit.* Item quæ apposite notauimus supra *eod. lib. quæst. 7. num. 4.*

QVAESTIO XXXII.

Excommunicatus an priuilegio exemptionis priuatus censeatur.

OMissa disputatione, censeo priuatum non censeri. Ratio sumitur ab Analogia Clericorum ad exemptos, Clerici enim excommunicati priuilegium fori, item cap. si quis suadente diabolo 17. quæst. 4. ac communitatis Ecclesiæ non amittunt, *Innocent. cap si vero numer. 3. de sent. excom. vbi Fel. numer. 2. Abb. ca. penult. numer. 8. de immunit. Eccles. Nauarr. in Manuali cap. 27. numer. 79. valde late Gregorius Sayrus in Thesauro Theologiæ moralis par. 1. lib. 2. cap. 10. numer. 15. 16. 17. 18. 19. Nauarrus cons. 9. numer. 6. de cleric excommun. par. 2.* Vnde idem videtur statuendum in exemptis, *vide supra lib. 1. quæst. 45. n. 5.* Tum quod exemptiones concessæ sunt ad coercendam violentiam ordinariorum, ac eorundem exemptorum tutelam,

tutelam, sanctæq; sedis fauorem, *dixi supra lib 1. quæst. 1. n. 13. & seq.*

Tum quod excommunicati non amittant iura, & beneficia defensiua, & tutelaria, *cap. intelleximus de iudic. cap. cum inter cap fin. de except. late Sayrus d. lib. 2. ca 8. n. 12. & 13* Tum quod culpa, & delicto exempti præiudicium fieret iurisdictioni immediatæ Pontificis quam habet in exemptos, cuius interest habere multos immediate subiectos, *dixi supra lib. 1. quæst. 1. nu. 17.* quod iuris ratio non admittit *cap. non debet de reg. iur. in 6. dixi supra lib. 1. cap 36 num. 4. & lib 3 quæst 12. num. 4.* Tum quod per excommunicationem communitas loci exempti non perdatur nec etiam prætextu excommunicationis extrahi quis potest, *Nauarr. in Manuali cap. 25. num. 19. vers tertio. Sayrus d. cap. 10 num. 19 vbi id latius probat.* quibus aduersari quosdam infra scripsimus *lib 4. quæst. 65.* vbi recensuimus aliquos putare bannitos, & excommunicatos communitate Ecclesiæ non gaudere quod ibidem expendemus: Præterea interdictam Ecclesiam ius suæ immunitatis amittere. *Præses Euerardi in locis legal. loco à persona ad locum in fine.*

QVAESTIO XXXIII.

Actus contra priuilegium, seu exemptionem gestus an fit ipso iure nullus.

SVMMARIVM.

1. *Actus contra legem gestus est nullus.*
2. *Secus contra priuilegium.*
3. *Idque nisi habeat clausulam irritantem.*

Regulariter actus contra legem gestus est ipso iure nullus, *cap. vides, dist. 10. l. non dubium, vbi DD C. de legib* non autem ita in actu contra exemptionem, 1
seu priuilegium gesto, qui tenet mero iure, licet veniat retractandus *Fel. cap. suborta num 15. in fin. de re iud. Abb. c. considerauimus in not. 2. de elect. Petr. à Briaxio in direct. elect. par. 1. cap. 3. per tot.* Ratio differentiæ est, quia iura communia concernunt rem publicam, nec à quoquam possunt ignorari, at vero priuilegia consistunt 2
in facto, efficiuntq; res priuatas *cap. priuilegia dist. 3. Barth. l. quod nerua ff. depos. dixi supra lib. 1. cap. 1.* Limitanda autem est hæc conclusio, nisi priuilegium habeat adiunctam clausulam irritantem. Cum enim huiusmodi decretum in contrarium gesta penitus irritet, afficiatq; etiam ignorantes ea non modo erunt in causa cassationis sed etiam ipso iure nulla, *late Doctores & Vantius quem infra citaui lib. 4. q. 63 tex. cap. dudum cap. quodam, de prabend. in 6.* 3

QVAESTIO XXXIV.

Renunciari an possit exemptioni?

DIstinguit Angelus *in §.idem iuris,n.44.instit.de except.* inter exemptiones toti alicui ordini, aut particulari personæ concessas: vt concessis toti ordini renunciari nequeat;at vero,si particulari personæ exemptio concessa est renunciari possit,eamq; refert Albericus *in l.si quis in conscribendo C. de pactis.* communem doctorum esse sententiam : Quam sequerer si exemptiones principaliter renunciantis personam respicerent ; At vero cum hactenus persæpe ostenderim *lib.1. quæst.1.numer.15.17.& seq.* exemptiones non modo odio ordinariorum, sed etiam fauore sanctæ Sedis esse institutas, non video quomodo exemptus in præiudicium Papæ cuius interest *Rebuff.resp.142.dixi d quæst.1. numer* 17. priuilegio huic renunciare possit:&ita in imperialibus exemptionibus concludit Gaill.*lib.1.obs.*40. *dixi supra lib.2. qu.7. num.2. & seqq.* à quo non discedo,subiungens omne id pendere ex natura priuilegij,ad quam semper vti ad scopum collineandum est *cap.porro,de priuilegiis adde supra lib.1.quæst 2.num.9.&* 10. diiudicatioque semper facienda ex mente principis concedentis *d.numer.9. &* 10. *& eod lib.1 quæst.4. numer.2.quæst.43.num.2.* quod ipsum in hac exemptionum Canonicarum materia obtinere non raro supra tradidimus.

PARS

PARS QVARTA,

Quæ eſt miſcellaneorum.

QVAESTIO I.

Exempti qua ſolemnitate posſint res ſuas alienare,

SVMMARIVM.

1. *Solemnitates in alienatione rerum Eccleſiaſticarum requiruntur in alienatione rerum exemptarum.*
2. 6. *In exemptis requiritur authoritas ſummi Pontificis.*
3. *Exempti iurant ſe non alienaturos ſine auctoritate Pontificis.*
4. *In exemptis immediate Pontifici non ſubiectis non requiritur Papæ auctoritas.*
5. *Quia illorum immediatus ſuperior habet iura quaſi Epiſcopalia.*
7. *Quando duo in iure parificantur diſpoſitum in vno cenſetur diſpoſitum in alio.*
8. 10. *Fallit concluſio ſi exempti haberent ſuperiorem remotum.*
9. *Item in caſu neceßitatis, vel ſi ſit periculum in mora.*
11. *Praterea ſi ſuperior abſit.*
14. *Ratificatio ſequi debet alienationem quæ ratione neceßitatis facta eſt omißis ſolemnitatibus.*

NEMINI non ſunt nota ſolemnitates quæ interueniant oportet in alienatione rerum Eccleſiaſticarum, quas DD. quibuſdam in locis ſtudioſisſime perſequuntur *in cap. ſine exceptione* 12. *qu*. 2. *tot. tit. de reb. Eccleſ. alien. vel non, & ibidem Franc. in cap. dudum eod. in* 6. *vbi late DD. Auth. hoc ius porrectum C. de ſacroſ. Eccleſiis.* An autem hac in exemptionum materia aliquid ſingulariter ſtatutum ſit quæſtionis eſſe poſſet quam aliquot concluſionibus expedio.

Prima concluſio, quæcunque in alienatione rerum Eccleſiaſticarum ſtatuta ſunt 1
eadem etiam in exemptionibus Canonicis obtinent niſi aliter contra diſpoſitum inueniatur *Franc. late d. cap. dudum per tot. Fumus verb. alienatio per tot.*

Secunda, in exemptis qui immediate ſummo pontifici ſunt ſubiecti præter ſo- 2
lemnitates & legitimam alienandi cauſam requiritur decretum licentia ſeu immediata autoritas ſummi pontificis *docte Caſtrenſis Auth. hoc ius porrectum num.* 3 *&* 4.

C. de sacros. Ecclesiis Nauarrus cons. 5. tit. de rebus Eccles. non alienand. Clement. 1. vb. Cardinalis & DD. item glo. in verbo proprij de Reb. Eccles. non alien. Idq; intelligendum est in alienatione rerum suarum secus vero in autoritate præstanda subditis *Redoanus de alienat. rer. Eccles. qu. 41. n. 71.*

3 Ratio est, tum quia eiusmodi exempti iurant se nihil alienaturos sine autoritate Summi Pontificis *Hostien. cap cum tempore de arbitris Martin. Landens. tract. de priuilegiis & rescript. quæst 92 per cap. ego de iureiur. Castrens. d n 4.* tum quia non habent immediatum aliquem superiorem præter Papam cui subiiciantur à quo proinde autoritatem postulare debent vt & cætera omnia quæ iurisdictionis est supra variis in locis recensuimus *Franc. d. cap. dudum num. 33 post med. de rebus Eccles. non alien. in 6.*

4 Tertia conclusio, exempti à iurisdictione ordinarij non tamen immediate subiecti summo Pontifici seu alteri cuidam Prælato habenti iura quasi Episcopalia, non opus habent in alienatione licentia Summi Pontificis, sed satis est si interueniat licentia illius Prælati cui immediate subiiciuntur *Castrens. d. n. 3. & 4. Nauar. d. consilio 5 Card. d. Clem. 31. & ibid. glo. notabilis in verb. proprij Ang. in summa verb alienatio n. 13. But cons. 19 Guimer. tit de annatis glo. verb. locorum in pragm. Innoc. c. statuimus de transact. Barbatia cons. 40. n. 4. vol. 1.*

5 Ratio est, quia eiusmodi Prælati habent iurisdictionem quasi Episcopalem in eiusmodi exemptos seu suos subditos, ita quod ea omnia quæ ad iurisdictionem spectant exercere possint in exemptos quæ Episcopi in suos, *Nauarrus cons. 23 de priuileg. glo. in d verb. proprij Hieronymus à Sorbo Capucinus in annotat. ad Alphonsum à Casarubios in compend. priuileg. minorum verb. Prælati Redoanus tract. de alienatione rerum Ecclesiast. quæst. 27. n. 7. & seqq. Bertachinus tract. de Episcopo quæst. 41. n 64 & 75. lib. 4. par. 4. n. 105 vol. tract. 2 fol. 178. Fumus in aurea armilla verb. alienatio n. 14. Innocent. cap statuimus de transact.*

6 Vnde quemadmodum in alienatione requiritur consensus seu autoritas Episcopi *Franc. d. cap dudum late Bertachin d. par 4. quæst. 34. n. 104* Ita similiter quoad exemptos Prælati cui immediate subiiciuntur *Fumus d. n 14. Castrens. d. n 3 & 4. Bertach. d. quæst. 34. n. 105. Redoanus vbi supra*
7 quando enim in iure duo parificantur dispositum in vno censetur etiam dispositum in altero *glos. c. si postquam de elect. in 6. Troilus Maluetius tract. de oblation. imagin. factis par. 4 n. 4. vol tract. 15.*

8 Limitanda autem est conclusio, nisi exempti habeant Papam vel superiores suos in remotissimis partibus constitutos, tum enim (vt inquit Abbas) procedet alienatio si vrgeat præsens aliqua vtilitas aut necessitas quæ dilationem aut tantam moram non patiatur *Peck. de testa coniugum lib. 3. cap 2. num. 2. Abb. cap. tua nos num. 8.*
9 *vers. & hoc noto quia de immunit. Ecclesiar. Archid. cap. Abbatibus 12. quæst. 2. fuse Redoanus tract. de rebus Eccles. non alienand. quæst. 51. per tot. & qu 19. n 43 50. & seq.*

Idem

Idèm, ſi neſciatùr vbi ſuperior ſit & periculum ſit in mora *Redoan.ibid.q.30. n.1.* 10
vide infra eod.lib.qu.50 & 51. Quod enim iure communi non eſt licitum, necesſitas
facit licitum, alias propter necesſitatem plurima conceduntur quæ alioqui iuri
communi aduerſantur *cap.quod non eſt de reg.iur. latiſsime Menoch. de arbitr.iud.caſu
182. Fel.in repert verb.neceßitas late Petr. Gerardi ſing.*100 Vnde ex prouerbio dicitur
necesſitas non habet ferias, à Sceuola, qui interrogatus quid feriis agi oporteret
ſcite reſpondit, quod noceret prætermiſſum, *Oldendor. in leges* 12. *tabularum tit.1.
cap.4.n.3.* idq́; etiam maxime ratione abſentiæ cuius cauſa plurima etiam quæ iure
communi exorbitant conceduntur, *cap.nullus* 17. *quæſt.4.cap.nihil de elect. cap fin.de* 11
*ſepult.in 6.l.ſi longius ff.de iudic.glo in verb.diſtantia cap.cum ex literis vbi Abb.de reſtit.
in integr. Io.de Lignano Clement. ne in agro de ſtatu regul. Abb.d.cap.tua nos n.8. in fin.*
Ac pro hac limitatione ſtat Gondiſlaus de Villadiego *tract.de legato par.1.quæſt.11.
n.10.& ſeq.per glo.ca placuit 12.quæſt.2.l.diuus ff.de pet.hæred.l.tutor qui repertorium
§.1 ff de adminiſtrat.Archid.& DD.d.cap. Abbatibus Cardinal Clem.1.de reb.Eccleſ.non
alien. tex cap.fin de Eccleſ.ædific.qui videri poterit Io.Franciſci de Pauinis tract. de po-
teſt.capit.ſede vacante par.2.q.9.n 5.vol.tract.15.fol.184.*
Licet ſint qui exiſtiment ad validitatem alienationis, quod Epiſcopus capitulo 12
vel conuentui immediate Papæ non ſubiecto, ſed cuidam alteri Prælato qui abſit
vel requiri non posſit debeat dare legitimum defenſorem, qui nomine Prælati
abſentis autoriſet, alioquin enim quod reuerſus factam alienationem irritare poſ-
ſet *Pileus q.*06.*Pauin d.n.5.Io.Andr.ad Spec.in rubr.ne Sede vacante Redoan d.qu.30.
num 2.*
Limitatur ſecundo vt ſufficiat auctoritas ſuperioris qui communi æſtimatione 13
ſuperior habetur licet reuera non ſit idq́; vt omnis dolus & fraus propellatur *cap.
conſultationibus de iure patr.argu.l.Barborius ff.de offic.Prætoris.*
Porro, quæ hactenus dicta ſunt de omisſione ſolemnitatis ratione vrgentis ne- 14
ceſſitatis, reſtringenda ſunt, ſi poſt alienationem ſequatur autoritas, & ratificatio
ſuperioris; ea enim hoc caſu vt alienationem ſequatur neceſſe eſt *Bald. cap.1. n.13.
in fin de his qui feudum dare poſſ. l.pom ſcribit vbi Iaſ.col.8.verſ.tertio limita
ff.de negot.geſtis Redoanus de rebus Eccleſ.non alien.quæſt.19.
n.128.& quæſt.51.cap 22.n.19.*

* *
*

QVAESTIO II.

Quid si res alienanda non sit in eodem loco quo Ecclesia exempta.

ARticulus hic distrahitur in varias sententias, vt est videre apud Panormitanum, & late Redoanum, nonnullis asserentibus requiri licentiam superioris loci in quo res sita est, aliis in quo persona seu Ecclesia ad quam res spectat, Cæteris vero vtriusque *Abb. cap. Pastoralis num.* 10 *cum Apost. de priuileg. late Bertach. tract. de Episcop. lib. 4. parte 4. quæst. 34. num 104. Iason. in l. cunctos populos num 96. C. de Summa trinit.* vbi dicit decretum iudicis minoris super alienatione rerum immobilium extendi ad bona extra territorium sita, & ad quæcunque bona *per l. magis puto §. non passim ff. de rebus eorum Barth. l relegatorum § interdicere num. 2. cum add. ff. de inter. & religat. vide latissime Redoanum tract. de rebus Ecclesiæ non alienandis quæst. 41. nu. 38. & seqq. Docte Villadiego tract. de legato par. 1. quæst 11. n. 4. 5. 6 7. 8. vel tract. 14 fol. 158.* communiter tenetur satis esse si interueniat autoritas superioris loci in quo persona seu Ecclesia exempta sita est *Abb. d. nu.* 10 *Franc. d. c. dudum n 24. vers. Episcopus ergo de reb. Eccles. non alien. in 6. Redoanus & Bertachinus vbi supra* aliter tamen sensisse videtur Guymer. ad pragmat. sanctionem *tit. de annatis §. item fuit in*
,, *glo. verb. locorum* his verbis. Ideo si exemptus alterius diœcesis habet beneficium in
,, diœcesi Parisiensi ad Episcopum Parisiensem recurretur facit Clem. quia regulares
,, cir pr. de suppl. neg. prælat. l. si prædium C. de prædiis minor ca. vbi in alienatione
,, interponit decretum iudex loci in quo sitæ sunt res quæ alienantur l. magis §. illud
,, ff. de rebus eorum & vtrobiq; Barth per cuneum & Baldum l. 1. C. de contrah. empt.
,, ideo eius Episcopi autoritas requiritur qui est superior immediatus illius Ecclesiæ
,, cuius res alienatur Barth. Auth. hoc ius C. de sacros Eccles. DD. late in cap. pastora-
,, lis de priuilegiis ita ille. Plerique autem consulunt ad cautelam vt adhibeatur au-
ctoritas vtriusq; qua de re extat consilium Nauarri *cons. 5. tit. de priuileg* his verbis:
,, Abbas quidam cum suo conuentu exemptus à iurisdictione ordinaria alienauit ca-
,, su permisso quasdam res existentes extra Episcopatum illum vbi sita est Abbatia
,, illa sine illius superioris auctoritate quæritur an valeat? Pro affirmatiua facit quod
,, alienatio rei pertinentis ad Ecclesiam Cathedralem facta ab Episcopo cum consensu
,, Capituli valet vt tradit Panormit. receptus c. 1. de his quæ fiunt à Prælato & proba-
,, tur cap. sine exceptione 12 quæst. 2. At Abbas exemptus habet iurisdictionem quasi
,, Episcopalem iux. glo. sing. & receptam Clem. 1. verb. proprij de reb. Eccles. non
,, alien. Pro negatiua facit Cardinalis d. Clem. quæst. 34. & seq. quod licet in aliena-
,, tione per Abbatem exemptum non requiratur autoritas Episcopi tamen requiri-
,, tur autoritas Papæ vel Prælati superioris cui immediate subiicitur, Resoluendo di-

co mul-

to multa posse vtrinq; adduci suadendum consulenti vt procuret alienationem ratificari per superiorem immediatum Abbatis qui facile id faciet rogante Abbate & conuentu qui alienationem præfatam fecerunt & quod etiam faciant eam ratificari per Episcopum in cuius Episcopatu res est sita ad informationem prędictorum arg. Doctorum Panorm. d. cap. 1. de his quæ fiunt à Prælato Card. d. Clem. 1 quæst. 35. & 37 & aliorum DD. in cap. nulli eod. tit. & cap. sine exceptione 12 quæst. 2. poterit etiam impetrare consulens confirmationem à Sede Apostolica qui si fuerit in forma communi parum proderit si autem per commissionem cum causæ cognitione nonnihil tædij & sumptus adferet, Ita ille.

QVAESTIO III.

Legatus de latere an præstare possit exemptis autoritatem alienandi.

SVMMARIVM.

1. *Responsio cum distinctione.*
2. *Hactenus dicta temperanda nisi aliter speciali priuilegio disponatur.*
3. *Priuilegium minorum.*
4. *Priuilegium Prædicatorum.*
5. *Priuilegium Augustiniensium.*

DIstinguendum est velut in quæstione prima inter exemptos immmediate 1
Pontifici subiectos & exemptos alteri inferiori Prælato subiectos Prioribus dare non potest, posterioribus vero potest *Specul. tit. de dispensatione §. consequenter n. 5. vers. cæterum & n. 6 & seq. Abb. cap. tua nos. n. 10. de Ecclesiis ædificandis vbi in terminis.* Ratio est quia in his quæ Pontifex sibi specialiter reseruauit nihil disponere potest *cap. quod translationem de offic. legati Abb. d. n. 10. dixi late supra li. 2. quæst. 5. nu. 12. Redoan. tract. de reb. Eccles. non alien qu. 55 n. 38.* atqui reseruauit sibi Pontifex absolutionem à iuramento non alienandi per exemptos præstito *vide Spec. de legato §. nunc ostendendum n. 22. vers. 24 quando dubitatur & nu. 24. cum seq. & d. tit. de dispensat. §. consequenter nu. 5 & 6 dixi supra q. 1. conclus. 2. Redoanus d. q. 55. num. 37. & 38.* In exemptis qui immediate subiecti non sunt Pontifici alia est ratio. Nam legatus concurrit in iurisdictione ordinarij siue ille sit Abbas siue Episcopus siue Archiepiscopus siue Patriarcha ad instar Proconsulis seu Præsidis Prouinciæ cuius quasi vicem gerere censetur *arg l. si in aliam §. fin. ff. de offic. præsid. l. ex omnibus, & l seq. l. sed licet Spec. de legato §. nunc ostendendum n. 53. & 64. Abb. d. n. 10.*

Vnde eo casu auctoritatem præstare potest imo etiam à iuramento absoluere quod ea propter alicui Prælato præstitum fuisset *cap. venientes de iureiurand. Spec. de dispens. d. §. consequenter nu. 6. Abb. d. cap. tua nos n. 10.* etiamsi Pręlatus cui iuratum est

sit

est sit alterius Prouinciæ aut intuitu seu contemplatione non prælaturæ sed personæ iuratum sit qua de re vide breuitatis causa speculatorem exemplificantem & Abbatem *d tit. de dispens. §. consequenter n. 6. & 7. & Abb. d. c. tua nos n.* 10. *Redoanus d. qu.* 55 *n. 38. quem vide.*

Porro, hactenus dicta obtinent nisi speciali priuilegio aliter dispositum reperia-
2 tur quod ideo dico quia Leo 10. anno 1529 fratribus minoritis regularis obseruantiæ & monialibus S. Claræ dedit potestatem alienandi permutandiue bona immo-
3 bilia de consensu duarum partium conuentus ad quem ea spectant & de consensu maioris partis ea locandi vltra triennium, modo tamen id cedat in vtilitatem monasterij, idq; non obstantibus etiam testamentis, &c. insuper dedit eisdem potestatem retractandi locationes factas in præiudicium ipsorum *Passarellus in collect. priuilegior. fol.* 80. *Capuccinus in annot. ad priuilegia fratrum minorum, &c. verb. alienatio.* Non secus quam dispositione Concilij Trid. locationes factæ in præiudicium successorum reuocari possunt *Conc. Trid. sess. 25. cap. 11 de Refor.*

4 Similiter, Clemens anno 1531 generali ordinis Prædicatorum per Italiam dedit amplam potestatem, qua de reuideri poterit, constitutio desuper edita in libro priuilegiorum ordinis Prædicatorum à Reuerendissimo Stephano 7. Collectorum folio 204. de quo etiam meminit Capuccinus loco iam allegato.

Preterea, à Gregorio 13. concessum fuit fratribus & Monialibus ordinis Eremitarum S. Augustini const. 9. dum de Vbeios in Bullario anno 1572. vltra supra dicta vt in Emphiteusim concedere possint vsque ad duas generationes citra autoritatem
5 Summi Pontificis accedente tamen consensu Generalis *Capuccinus vbi supra.*

Denique, propter extrauagantem Pauli 2. *Ambitiose de Rebus Ecclesiæ non alienand.* per quam alienatio Ecclesiasticorum & bonorum locatio vltra triennium prohibetur in consulto Pontifice, quæ an sit vsu recepta multi dubitarunt, *late Redoanus de Rebus Eccles. non alien. quæst. 35. 36. & seqq. Nauarr. in Man. cap. 27. num. 149. Fumus in aurea armilla verb. licentia n. 5.*

QVAESTIO IV.

Electionum iura ordinaria an vigeant in exemptis.

SVMMARIVM.

1. *Lex generaliter loquens comprehendit personas priuilegiatas.*
2. *Episcopi ad aliam Ecclesiam non eligi sed postulari debent.*
3. *Abbates vero eligi debent.*
4. *Differentia inter postulationem & electionem.*

Vtique

VTique, nam lex aut dispotio quæ generaliter loquitur comprehendit etiam personas priuilegitas *Decius in l.1.n.9 cum Apost.de reg.iur.laue supra lib.1. quæst.5.* 1

Quod adeo verum est, vt licet Episcopi ad aliam Ecclesiam eligi sine Pontificis consensu non possint ex quo sint matrimonialiter propriæ Ecclesiæ alligati, ideoq; non habeant liberum volatum, sed postulari debeant *tex.cap.fin de postulat. Prælat. vbi Compost. Abb & DD.Bertach.de Episcop.lib.2.quæst.50.num.89.Petr.de Biaxio in director.elect par.2. c.3.4.* Abbates tamen exempti quos supra quæst.prima diximus habere iura quasi Episcopalia non postulari sed eligi debent *tex.cap si Abbatem de elect.in 6.vbi Franc.& DD.Compostell.in Apost.verb.quod Abbas.* Qua in re notandum primo antiquiora iura cap cum venerabilis de consuet.cap. dilectus de Renunc.c. licet de Regular.quibus Abbates, & alij Prælati immediate Papę subiecti non eligi sed postulari, debebant esse nouissima Bonifacij 8.constitutione correcta *d.cap si Abbatem.* 2 3

Notanda secundo differentia inter electionem & postulationem, electio enim est alicuius personæ ad Prælationem vel fraternam Societatem Canonice facta vocatio. At postulatio, est quædam gratiæ petitio à superiore facta de promouendo aliquem ad Prælationem ad quam de iure communi propter defectum aliquem vel impedimentum eligi seu promoueri non poterat *Hostiens.in summa de post Prælat item Abb.in rubrica nu.1.& 2.* 4

Licet autem olim promiscua fuerit in iure vtriusq; nominis significatio seu vsurpatio *vt in cap.his omnibus dist.61.ca. literas dist.63.* hodie tamen per magna est inter vtramq; differentia *vide Mandago tract.de elect.p.1.c.65. in Apost.v.fere Franc.cap.1. § sed si de elect.in 6. & in cap.vt circa eod tit.Cardinal.Clement.fin.eod.tit.* Adeo vt qui de iure eligi potest postulari non debeat nec è contra alioquin enim actus tanquam contra legem gestus vitiatur *Mandago.vbi supra Abb.in d.Rubr.num.3.*

Ratio est, quia per electionem datur consensus in electum tanquam in sponsum ex quo per eam contrahatur quoddam quasi matrimonium spirituale *ca.cum inter Canonicos de elect. cap.fin. de translat. prælat.* At per postulationem nihil tale, diriguntur enim tantum vota ad superiorum vt de gratia velit admittere postulatum *Abb.in d.cap.Rubr.num 3.in fine Mandago vbi supra.*

QVAESTIO V.

Legatus à latere an confirmare posit electiones exemptorum.

SVMMARIVM.

1. *Appellatione sanctæ Sedis comprehenditur legatus à latere.*
2. *Exempti an administrare poßint ante confirmationem.*

SOlum legatos à latere exemptorum electiones confirmare posse expressa Bonifacij VIII. constitutione definitum est *cap. si Abbatem de elect. in 6 Card. cons. 65. cap. cum venerabilis de consuet. Spec. de legato §. nunc ostendendum vers. 22.*

1 Ratio est, quia appellatione sanctæ Sedis ad quam confirmatio spectat comprehenditur legatus à latere *Philipp. Franc. d. cap. si Abbatem n. 4. Io. de Anania cons. 94. col. 2. vers. quod etiam sic ostendo & vbi Lud. Bolongin. in addit socin. tract. de oblationib. mag factis lib. 19. num. 8. & seq.* Alij autem legati inferiores hoc nequeunt nisi id eis à Sede ipsa specialiter sit commissum *tex. d. ca. si Abbatem §. huiusmodi in fine.* Quod ipsum visum fuit Panormitano, his verbis. „Quæro qui confirment Abbates die „dato quod non sunt exempti, sunt per Episcopos confirmandi in multis tamen lo„cis dicit Hostiens. quod patres Abbates illos confirmant & non videt quo iure id „faciunt nisi super hoc habeant priuilegium. Ita ille. *cap. num. fin. in fine de supplend. „negl. Prælat.*

2 Adhæc, hac in materia prætereunda non est Doctrina Nauarri *in cap accepta. oppositionis octaua solutione num. 3. de restit. spoliator. tom. 3.* eum qui à Capitulo vnanimiter eligitur si sit à Curia Romana immediateq; Papæ subiectus administrare posse, literis super confirmatione electionis non expeditis, tum quia etiam nullatenus confirmata electione recipi à Capitulo posset & administrare *cap. nihil de elect.* tum quia extrauagans Iniuncto de elect. non debet extendi vltra ea quæ continet *Nauar. d. oppos 8. num. 13. & 31.* Tum quia Oldradus *cons. 6. incip. posito sine præiudicio* determinat Archiepiscopum Brach. qui est immediate subiectus, distans à Rom. Curia vltra 30. dietas ad instantiam sui Capituli & propter suæ Ecclesiæ vtilitatem per administrationem ante confirmationem non incurrisse pœnas dictæ extrauagantis iniunctæ *Nauar. d. nu. 31. Io Francus in glos. fin. d. extrauag* Cuius extrauagantis materiam exacte & practice locis iam citatis explicatam inuenies apud Nauarr. ad quem si opus sit, recurri poterit.

QVAE-

QVAESTIO VI.

Exempti an teneantur ad Canonicam Episcopalem:

SVMMARIVM.

1. *Quid sit Canonica Episcopalis.*
2. *Ratione rei non exemptæ debetur Canonica.*
3. *Ratione vero rei exemptæ non debetur.*
4. *Ratione conclusionis.*
5. *Quid si Ecclesia exempta habeat populum non exemptum.*
6. *Quid si Ecclesia tempore testamenti exempta sit, tempore vero mortis non, & è contra.*
7. *Quid si pendente conditione eximatur vel subiiciatur.*
8. *Canonica Episcopalis an impediat Parochialem.*

Canonica nihil aliud est quam certa bonorum portio debita Episcopo ratione 1
oneris quod in administratione sui Episcopatus sustinet, introducta ex similitudine legitimæ patri aut patrono debitæ in bonis filij vel liberti, ad instar cuius, visum fuit Episcopo, qui pater & spiritualis patronus est, ius ad certam in bonis suorum portionem competere *late Hostiens. in summa tit. de Sepultur. arg. l. 1. C. de bonis libert. Auth licet C. de natur. liber. tex. cap. Pontifices 12. quæst 3. ca requisisti de Testam.*

Qua in materia, omissa prolixitate argumentorum, concludo primo, quod le- 2
gato facto Ecclesiæ siue collegiatæ, siue non collegiatæ, non tamen exemptæ, debetur Episcopo Canonica portio *cap. officij cap. requisisti de testament.* Ratio est, quia eiusmodi Ecclesia subest Episcopo tam ratione legis diœcesanæ, quam iurisdictionis de qua plene in cap. dilectus cap. conquerente de offic ord. & d. ca. officij de testam. dixi supra lib. 1. cap. 15 Episcopi autem nomine, hic intelligo Archidiaconum aut quemuis alium Prælatum inferiorem qui habet in ea Ecclesia iurisdictionem quasi Episcopalem. Ratio est, quia Canonica est de lege iurisdictionis *Innocent. cap. 1 de statu Monachor. Vbald. tract. de Canonica Episcopali cap. 1. num. 4.* Episcopo debita iure Episcopali quod cum eiusmodi Prælati habeant in Ecclesiis sibi pleno iure subiectis habere etiam debent cum omnibus emolumentis connexis & annexis *Vbald. vbi supra c. 4. q. 4 principali n. 1. vers notandum tamen.*

Conclusio secunda, Episcopo non competit Canonica portio in Ecclesiis exem- 3
ptis, tam quoad legem diœcesanam, quam iurisdictionis seu quæ immediate Summo Pontifici subiectæ sunt ita contra Hostiensem *in summa de Supulturis §. A quibus* concludit late Petrus de Vbaldis *tract. de Canonic. Episcop. capit. 4. quæst. 6. latissime Bald. l. si quis ad declinandam col. 6. vers. iuxta hoc C. de Episcop. & Cleric. Abb. cap.*

officij de testam. Io. Andr. c. certificaturi de Sepulturis Angel. in summa verb. Canonica num. 7.

4 Ratio Vbaldi est, quia Canonica debetur Episcopo, ac inducta est propter onus quod Episcopus sustinet in celebrando solemniter, ordines conferendo, prædicando ac alia omnia ferendo quæ tam ad forum contentiosum quam pœnitentiale spectant item propter communionem, quæ est inter Ecclesiam & Episcopum, præterea quia spiritualia sua communicat Ecclesiis quia est præordinator in cunctis ac propter curam quam præ omnibus gerere debet *Vbald d. quæst. 6. n. 5. & 6. late Hostiens. in summa de Sepultur. n* 14. At vero Episcopus non celebrat in locis exemptis non ordinat exemptos *cap. nullus de tempor. ordin. in 6.* non præiudicat aut Cathedram collocat in loco exempto nec ea quæ ad forum contentiosum aut pœnitentiæ spectant exercet *Vbald. d. quæst. 6. n. 7.*

Præterea, exempti in iure æquiparantur filio emancipato, liberto, Prælato, in aliam Ecclesiam translato *dixi supra late lib. 1. qu. 1. Vbald. d. quæst. 6. n. 9.*

Cum enim per exemptionem liberentur à potestate diœcesani consequenter liberantur ab omni iure quod Episcopus ab eis prætendere posset. Postremo Pontifex eximendo aduocat ad se omne ius Episcopale adeo quod Papa sit Diœcesanus Exemptorum *cap. autoritate de priuileg. in 6.* Ac ita pro hac conclusione rescripsit olim Clemens V. *in Clem. dudum §. verum in fin. de Sepulturis Vbald. vbi supra num. 12. Lapus eod. tract. §. quia de n. 10.*

5 Conclusio tertia, Ecclesia exempta quæ habet Capellas vel populum non exemptum tenetur Episcopo ad Canonicam *per cap. ex ore de priuileg. Innoc. & Io. Andr. cap. in nostro de Sepultur. d. cap officij ca. requisisti cap. fin. de testam. Lapus tract. de Canonica Episcop. §. quia de n. 6. vers. secundo quæritur Vbald. eod. tract. cap 4. q. 5. & late q. 8. 9. 10. 1*'. Fallit tamen si populus pleno iure subiectus esset Ecclesiæ exemptæ *Vbald. d. quæst. 9 n. 3.*

6 Conclusio quarta, si fiat legatum Ecclesiæ exemptæ tempore mortis, subiectæ vero tempore testamenti, distinguendi sunt hi casus. Primus, si vtroque tempore testamenti scilicet & mortis exemptio fit, non debebitur Canonica rationibus antescriptis. Secundus, si subdita sit tempore testamenti, exempta vero tempore mortis non debebitur quoque Canonica, ratio est quia inspicitur conditio & status temporis quo legatum cedit non vero quo legatur *l. post diem ff. quando dies leg. si vxor. C. de insert. l. quæ legata ff. de reg. Iur. Lapus d. tract. §. quia de n.* 12. Tertius si exempta sit tempore testamenti, subdita vero tempore mortis debebitur canonica ratio, quia inspiciendum est tempus mortis, non autem tempus testamenti. *Plene l. si cognatus ff. de reb. dubiis l. generaliter § si homini libero ff. de fideicom. libert. Vbald. d. c. 4. quæst. 7.*
7 *n. 3. l. si filius ff. de verb. oblig.* Conclusio quinta, Si Ecclesiæ exemptæ sub conditione relinquatur, v. g. tempore mortis Ecclesia quidem exempta est, at vero postea subiicitur,

iicitur, tandemq; extat conditio videtur canonicam non deberi, nam tempore testamenti, & mortis Ecclesia exempta est: vnde si postea mutet statum, ideo fieri non debet præiudicium Ecclesiæ cui prius fuit ius quæsitum *l. id quod nostrum ff. de reg. iur.* E contra vero, videtur inspiciendum tempus conditionis existentis quo quidem tempore Ecclesia subiecta inuenitur *l. si vsufructus ff. quand. dies vsufr. legati l. quæ legata ff. de reg. iur.* Paucis articuli huius diiudicatio pendet ex eo vtrum conditio existens retrahatur ad tempus mortis seu testamenti, qua de re suis in sedibus fuse Doctores *Barth. l. si is qui pro emptore ff. de vsucap. l. qui Balneum ff. qui pot. in pig.*

Vtrum autem canonica Episcopi impediat petitionem canonicæ parochialis dubitatur, paucis dicendum est quod non, nam altera ab altera diuersa est & ex diuerso iure competens *Hostiens. in summa de sepulturis n. 14 §. & vtrum illa ratione oneris Episcopalis vt dixi conclusione secunda.* Hæc autem ratione oneris parochialis quod consistit in quotidiana celebratione, Baptisatione, pœnitentiarum iniunctione, qua de re videatur fusius Hostiensis & DD. *cap. in nostra de Sepulturis cap. certificari cap. cum super eod.* 8

QVAESTIO VII.

Vtrum generalis exemptio censeatur etiam eximere à subsidio per Papam imposito.

MInime. Quia nemo ab eiusmodi charitatiuo subsidio Papæ debito exemptus esse censetur *Io. Andr. ca. cum instantia de censib. Oldr. ad cons. 104. incip. circa propositam quæstionem per l. 1. C. de indict. lib. 10. l. neminem C. de sacros. Eccles.* Quod tamen restingendum est nisi quis speciali priuilegio ab eiusmodi onere nominatim eximeretur *ca. decet de reg. iur. in 6. ca. 1. & 2. 25. q. 2. Bellencin tract. de charit. subsidio qu. 58. n. 3.* quod non est præsumendum quippe quod illud concedi non consueuerit *d. cap. cum instantia vers. quod non credimus & cap. accedentes de præscript.*

QVAESTIO VIII.

Vtrum Episcopus cum Clero eximere possit à subsidio charitatiuo.

POsse, responderunt plerique *Spec. tit. de censib. §. nunc dicendum vers. quid si.* Aptius tamen cum distinctione respondendum iudico nempe in præiudicium Papæ non posse at vero in præiudicium Episcopi posse *l. vacuatis vbi DD. C. de decurionib. lib. 10. l. inter debitorem ff. de pactis Bellenc. de charit. subsid. quæst. 60.*

QVAESTIO IX.

Ordinarius an exigat charitatiuum subsidium ab exemptis.

SVMMARIVM.

1. *Concluditur negatiue.*
2. *Limitatur nisi exempti habeant populum non exemptum.*
3. *Item nisi exemptio concessa sit cum clausula volumus quod in charitate cum Episcopo permaneas.*
4. *Ordinarium munus quod sit.*

1 QVod exigere non possit tenet Cardinalis & cum eo ita concludendum est *Card. Clem frequens §. nonnulli in 3. oppos. de excess. prælat. vbi Paul. & Petr. de Ancharano in vers 8 not. Innoc. cap. 1. circa med. de statu Monach.*

Quod maxime procedit si exemptio sit data cum plena libertate id enim importat exemptionem non modo à iurisdictione sed etiam ab omnibus quæ sunt de lege Diœcesana inter quæ subsidium charitatiuum numeratur *ita Innoc. cap veniens in glo super ver. libertate de verb. signif. in 6. Bellenc. de charit. subsid quæst. 32. n. 8.*

2 Limitatur primo, nisi exempti haberent populum non exemptum quia eo respectu exigi posset eiusmodi præstatio *Innoc. cap. 1 circa med. de statu Monach. Bellenc. d. qu. 32. n. 5. vers. & pro talibus.*

3 Limitatur secundo, nisi in priuilegio exemptionis apposita esset clausula vulgaris volumus autem quod Ecclesia huiusmodi exempta in charitate priori cum Episcopo suo remaneat *Abb. cons. 102. omnipotentis Dei postulato suffragio vol. 1. de quo dixi supra lib. 1. quæst. 9. n. 9.* Non refragatur, quod eiusmodi munus videatur ordi-
4 narium ex quo imponatur à lege seu canone ad quę ordinaria munera etiam exempti adstringuntur *Barth. l. vacuatis C. de decur. lib. 10. l 1. C. de indict. lib. 10. in l. 2 ff. de immunit. l vnica C. de vacat. muneris li 10. Barth. l. omnes C. de annonis & tributis li. 10.*

Quia falsum est quod subsidium charitatiuum sit munus ordinarium, nam vt quid censeatur munus ordinarium non satis est vt imponatur à lege seu Canone sed præterea opus est vt habeat certam annuam & regularem præstationem *Guilielm. de Cugno l. neminem C. de sacros. Eccles. Cyn. l. voluntarie in 1. qu. C. de excus. tut. Barth. l. 1. col. vlt. C. de mune. & in quo loco lib. 10. Bellenc. d. quæst. 32. n. 6.* Quod non est in præstatione subsidij quæ nec annua est, nec vniformis, sed incerta vt pro re & necessitate enata exurgens.

* *
*

QVAE-

QVAESTIO X.

Quid si ad exemptos peruenerit res non exempta & è contra an tenebuntur.

ARticulum hunc prolixe discutit Petrus antiboli ad quem visum fuit lectorem remittere *tract de mune. par. 3. § 4. n. 50. 56. & seqq. vol. tract. 11. folio 68.*

QVAESTIO XI.

An Episcopus conferre posit ordines exemptis.

SVMMARIVM.

1. *Episcopus confert exemptis ordines.*
2. *Si Episcopus neget possunt ab alio petere.*
3. *Quid si priuilegium habeant à quo maluerint Episcopo ordines accipiendi.*
4. *An exempti possint recipere clericos alterius diœcesis sine dimissoriis?*

FVisse aliquando in hoc articulo dubitatum refert Rebuffus dum dicit Perusium putauisse Episcopum non posse *Rebuff. in praxi benefic. par. 1. tit de Clericis & à quibus & quomodo creentur. n. 22* in qua sententia cum Perusio videtur resedisse Vbaldus supra à me allegatus *tract. de Canonic. Episcop. cap. 4. qu. 6. n. 5. & 6 v. supra lib. 4. q. 6. per cap nullus de tempor. ordin. in 6.* Veruntamen, Rebuffus contrarium concludit 1
cum enim ordinum receptio à proprio Episcopo sit valde fauorabilis si id non licere diceremus, certe exemptionem quæ in fauorem exemptorum concessa est, in eorum damnum & præiudicium conuerteremus quod foret perabsurdum *Rebuff. d. n. 22. vide supra lib. 2. q. 45. vers. 11.* Pro quo est glossa notabilis dicens quod exempti debeant primo Episcopalia petere ab Episcopo qui (inquit) si deneget possunt 2
tum ab alio petere *glo. cap. Abbatibus 17 quæst. 2 Petr. Brixiens. in repert. verb. exemptio col. 6.* quod ipsum plenius inquirit Nauarrus *cons. 14. num. 3. & 4 de priuileg.* addens quod Abbas vnius monasterij inuitatus posit in alio monasterio ordines conferre 3
si illud sit exemptum *Franc. ca. Abbates in fin. vers. in glo. fin. de priuilegiis in 6.* quæ tamen conclusio vera est nisi exempti priuilegium habuerint à quo maluerint Episcopo ordines accipiendi qua de re latius speculator *part. 3. tit. de clericis peregrinis n. 5. cum Apost.* vbi dicit virtute eiusmodi priuilegij posse eos in aliena diœcesi ab alieno Episcopo ordines accipere sed non tamen in propria diœcesi nisi tamen detur Episcopo noua venia ibi ordines conferendi *Io. Andr. cap. cum & plantare in fin. de priuileg.* An autem exempti possint clericos alterius diœcesis recipere sine literis 4
commendatitiis notat idem speculator *vbi supra num. 7.*

QVAE-

QVAESTIO XII.

Religiosi exempti an transire possint ad strictiorem regulam venia non obtenta.

SVMMARIVM.

1 *Licentiam satis est petere licet non concedatur.*
2. *Secus in exemptis.*
3. *Differentia est an licentia petatur à Papa vel à legato à latere.*
4. *Consensus an præcedere vel sequi possit.*
5. *An valeat consuetudo transeundi ad aliam religionem sine consensu Papæ aut legati.*

1 INnocentius tertius Pontifex Priori & conuentui Dimoliensi rescripsit posse religiosum zelo sanctioris vitæ ad religionem transire strictiorem, petita prius licentia prelati sui, licet non obtenta etiamsi primum monasterium sit priuilegiatum quod de illo ad aliud etiam arctius transire non possit *cap licet quibusdam de regula-*
2 *rib.* Quod quidem licet ita regulare sit in Prælatis tamen exemptis aliud dicendum est qui quidem ad strictionem religionem transire non possunt petita solum venia, sed est omnino necesse vt eam obtineant ita determinauit Clemens 4. referente Hostiensi ex Imola & Archidiacono *cap. si Abbatem de elect. in 6. Io. Andr. d cap licet*
3 *& cap. cum non stat. de reg. iur. in 6. vbi Franc. num. 2. vsque ad finem.* Qua in re Philipp. Francus eodem loco distinguit inter Papam & legatum à latere. Etenim cum solius sit Papę religiones confirmare eius etiam solius esse potest professiones & transitiones in aliam religionem impedire *Anto. de Rosellis tract. de conciliis qu. Pontifex maximus nunquid circa impedim. matrimonij &c vol. tract. 2 fol. 51. col. 4.* qui quidem si (inquit) non quidem denegauit licentiam Prælato exempto sed nec etiam dedit tunc Prælatus poterit prælaturam dimittere, & religionem ingredi *per not. d. cap. lices & cap. cum venerabile de consuetud. in 6.* non enim videtur exemptus fortius adstrictus Papæ quam Monachus Abbati vel seruus Domino Maxime quod Papa semper in potestate habeat professum ad priorem religionem reuocandi *Franc. d. n. 2.* At vero, legatus à latere si Prælato exempto licentiam deneget poterit licite in aliam transire religionem atque profiteri, non enim obtinet legatus quamuis à latere supremam potestatem nec religiones approbare aut tollere potest *Io. Andr. d. c. cum non stat. vbi Franc. num. 3.*

4 Vtrum autem quando obtineri debet licentia ea debeat actum præcedere vel satis sit si sequatur plenioris est disquisitionis, sufficienter ab Abbate disputatum ad quem recurri poterit *in lata Apostilla ad d. ca. licet de Regular.*

5 Item vtrum valeat consuetudo quod Prælatus exemptus transire possit ad aliam digni-

dignitatem sine licentia legati aut Papæ determinat Innocentius negatiue *per tex. in cap. cum venerabilis de consuet Bald. in Margarit. verbo Abbas exemptus.* Hodie quisquis ille sit qui ad strictiorem, monasticæ vitæ normam transilire satagit, laudabiliter facit, si auctorante S. Pontifice aut S. congregatione Illustrissimorum Cardinalium negociis Regularium præpositorum id faciat: tum quod tutius, tum quod gratius S. Sedi, quemadmodum suis ad me litteris, scripsit summæ vir prudentiæ Ricardus Pauli strauius Protonotarius & dictæ congregationis à secretis.

QVAESTIO XIII.

Concedere an possit Pontifex priuilegium ne quis excommunicetur.

SVMMARIVM.

1. *Concesso priuilegio ne ab Episcopo excommunicari possit poterit nihilominus ab eo puniri seu coram eo conueniri.*
2. *Priuilegium non valet ne quis à Papa excommunicari possit.*
3. *Imperator imperium non potest lacerare.*
4. *Papa non potest sibi ligare manum.*
5. *Papa & Imperator frater nisant.*

DVplex facio huius quæstionis caput, prius ne ab Episcopo posterius ne à se seu à sancta Sede excommunicetur in priori nemo vnquam merito dubitauit vti superius à nobis satis notatum est *lib. 1. quæst. 3. sub finem* licet incidenter dubitatum fuerit an concesso eiusmodi priuilegio ne quis ab Episcopo excommunicari possit coram eo saltem in ius trahi conueniri ac puniri possit, cui dubio cum Abbate affirmatiue respondemus *in cap. cum capella n. 6. vers. vltimo quæro de priuilegiis dixi supra lib 2. c. 49. & infra q. seq. n. 8.* Quo vero ad posterius, sunt qui id priuilegij vendicant, quod ne quidem à Pontifice excommunicari possint teste Ioanne Feraldo *in priuilegiis regum Franciæ priuilegio 6.* Veruntamen, eiusmodi priuilegia inutilia esse & vana supra ex Abbate Felino & aliis tradidimus *d. qu. 3. sub finem Io. And. c. cum instantia de censib. Bellenc. de charit. subsidio q. 58. n. 1. Oldra cons. 104. incip. circa propositam quæstionem in fin.* 1 2

Quemadmodum enim Imperator lacerare Imperium non potest *Abb. c. cum non liceat n. 16. vers. nec etiam posset vbi Fel. n. 14. & in c. ad audiendam n. 4. de præscript. ca. ex Epistola n. 5. de probation. Restaur. de Imperat. q. 104.* ita nec Papa, qui sibi ligare manus non potest, *c. fin. vbi glo. de rescript. in 6. c. innotuit de elect. dixi supra li. 3. q. 1. in pr.* Papa enim, Ecclesia, & Imperator, Fraternisant, vnde merito de vno ad alterum iuris similitudine ducitur argumentum *Restaur. de imper. qu. 70 n. 6. Iason. cum add. in l. 1. n. 2. lect. n. 24. C. de sacros. Ecclesiis.* 3 4 5

QVAESTIO XIV.

Exempti an obligentur interdictis ordinarij.

SVMMARIVM.

1. *Interdictum quid sit.*
2. *Ferri non potest contra exemptos.*
3. *Exempti tenentur obseruare interdicta quae seruat Ecclesia matrix.*
4. *Alioqui incidunt in poenas Canonicas.*
6. *Differentia inter interdictum generale & Praelati exemptorum.*
7. *Quid si exempti non paruerint interdictis an puniri possint ab ordinario, & numer. 8.*

1 INterdictum est censura Ecclesiastica qua prohibentur diuina officia sacramenta & sepultura actiue & passiue *Nauarr. in manuali 27 num. 164. & seqq. vbi docte &*
2 *late.* Porro, licet illud ferre non possit ab ordinario contra exemptos seu receptos in speciales filios Ecclesiae Romanae *cap. 1. de verb. sig. in 6. c. quando de priuileg. Nauarr. d. n. 164. vers. octauo Fumus in Aurea Armilla verb. interdictum n. 25.*

3 Nihilominus tamen exempti tenentur obseruare interdicta quae seruat Ecclesia matrix *Clem. 1. vbi Card. n. 10. de sent. excom. Fel. cap. licet n. 6. vers. & nota quod exempti de foro compet. Fumus in Aurea Armilla verb. excommunicatio 52 praeclare Abb. c. cum inter nu. 3. cum Apostillis de consuet.* Matrix inquam Ecclesia hoc est loci maior vel Baptismalis si autem eo in loco non esset Ecclesia Cathedralis sed plures matrices si omnes seruiant exempti etiam sese conformare debent, si autem vna seruat alia
4 non secus dicendum est *Fumus d verb. excommunicatio 52. in fine* exemptis autem casu debito non seruantibus interdicta incidunt in poenas variis in constitutionibus expressas *d. Clem. 1. de sent. excom. cap. Episcoporum de priuileg. in 6. Clem. eos de sepult. Io. de Lignano tract. de censur. Eccles. §. 27. n. 3. vers. nono vol. tract. 16.* Quae adeo vera sunt vt in contrarium praescriptio vel consuetudo non subsistat imo priuilegium è contra obtentum censeretur surreptitium *d. ca. cum inter vbi Io. Andr. Fel. Abb. & alij cap. in Lateranensi de praebend. Sayrus in Thesauro Theol. moralis par. 1. lib. 5. cap. 19. n.*
5 *15.* Violaretur enim neruus Ecclesiasticae disciplinae quod non est amittendum *Clem. 1. verb. neruum Ecclesiasticae disciplinae de sent. excom. Barbatia d. c. cum inter n. 10. vers. nota quod Episcop. Calderin. tract de Ecclesiastico interdicto q. 3. 5. 6. & 24. memb. 2.*
6 Porro, inserenda hic est differentia quaedam inter interdictum generale ordinarij & interdictum Praelati exemptorum illo enim celebrare diuina possunt inter se sed secreto vt ab exteris non videantur hoc autem nulla ratione ne quidem nec secrete nec inter se *c quod in te de poenitent. Host. & Innoc. cap. nuper vers orando. de sent. excom. Card. d. Clem. 1. de sent. excom.*

Inciden-

Incidenter autem dubitatur an si exempti non paruerint interdicto ordinarij an 7
ab eo puniri possint Ioannes Monachus tenet quod possint puniri ex quo hoc in casu denudati sint suo priuilegio *Io. Monach. tit. de priuileg. in 6. per cap. tuarum extra eod. videtur tex. Clem. ex eo §. quod si in verb. satisfactione præmissa, &c. de sent. excom. c. cum & plantare §. excommunicatos de priuileg. vbi DD.* At Imola & Cardinal. *d. Clem. 1. n. 20. quæst. 9.* contrarium asserit atque probat. consulens vt ordinarius denunciet Papæ ad obtinendum iudicium delegatum, qua de re infra à nobis aliquid scriptum est *eod. lib cap 33.*

Pro coronide itaque dico, quod personæ singulares priuilegiatæ per Pontificem 8
ne excommunicari aut interdici possint non intelliguntur exemptæ à sententiis ordinariorum, sed possunt non obstante tali priuilegio ab eis interdici nisi sint Reges aut Reginæ vel eorum filij *cap. ne aliqui de priuileg. in 6. vbi DD. Siluester in verb. interdictum Henriques lib. 13. de excommunicat. cap. 25. §. 5.*

Quod ampliatur etiamsi essent personæ religiosæ, quibus ratione seu intuitu personæ eiusmodi personale priuilegium concessum est *glo. cap ne aliqui in verb. ratione de priuileg. in 6.* Secus vero si priuilegium concessum esset ratione loci religiosi v. g. monasterij aut ordinis *Henriques lib. 7. de indulgent. cap. 24. §. 2. & lib. 13. c. 24. §. 1. compendium priuileg. ord. minorum verb. exemptio.* Quale priuilegium concessum esse Societati Iesu, Prædicatoribus, Minoribus, Benedictinis testatur Gregorius Sayrus *in Thesauro Theolog. moralis par. 1. lib. 5. cap. 10. n. 8. & DD iam citati.* Adeo vt nec directe nec indirecte interdici possint *cap. quantum de priuil. Siluester vbi supra vers primum Sayrus d. cap. 10. n. 9 c. cum dilectus de relig. dom. Clem. frequens de excessib. Prælat.* directe inquam cum ipsimet vel eorum loca interdicuntur indirecte vero cum alij ipsorum respectu v. g. qui cum eis negotiantur, frequentant, emunt, vendunt, molunt *d. c. quanto Sayrus d. n. 9.* Denique, exemptione non gaudere eum qui fuit causa interdicti ostendit Hieronymus Gonsales *tract. de mensibus & alternatiua Episcoporum glossa 27. n. 33. per c. licet in fine de priuileg. in 6.*

QVAESTIO XV.

Ordinarius an tollere possit prauas exemptorum consuetudines.

SVMMARIVM.

1. *Ordinarius non potest tollere prauas consuetudines exemptorum.*
2. *Res exemptæ comparantur rebus sitis extra territorium.*
3. *Castrum ereptum à iurisdictione ciuitatis Capitalis non regetur amplius illius consuetudinibus.*

LIcet ad Diœcesanum spectet tollere prauas consuetudines suæ diœcesis *Abb. cap. Abolendæ num. 3. de Sepulturis Abb. c. ex frequentibus n. 4. de institut. vbi Innoc. Angel. in summa verb. Archiepiscopus n. 1.* Id tamen in exemptis non potest qui licet sint in diœcesi non tamen ideo sunt de diœcesi *cap. graue vbi Fel. c. pen. de offic. ord.*

1 Quapropter (inquit Abbas) non est præsumendum quod Papa subiicere voluerit exemptos Episcopis per verba quantumlibet generalia qui proinde consuetudines exemptorum prauas abrogare non poterunt *Abb. d. c. abolendæ n. 3.* vide inquit idem, si exempti habeant consuetudinem vendendæ sepulturæ prauam alioquin atque plane irrationabilem Episcopus eam abrogare non poterit *d. c. abolendæ vbi DD.*

2 Ratio est, quia tam exempti, quam res exemptæ comparantur locis seu rebus extra territorium seu diœcesim constitutis *cap. graue vbi Fel. Abbas & DD. de offic. ord. Cardin. Clem. Archiepiscopo §. simili in fine de priuil. Ang. cons. 230. incip. quadam Margareta vol. 2.* Vnde, cum Episcopus extra diœcesim non habeat ius terrendi seu administrandi *Alciat. l. pupillus §. territorium ff. de verb. signif.* consequens est vt non possit ideo consuetudines moderari, tollere, abrogare, derogare, iudici quippe extra territorium ius dicenti impune non paretur.

3 Quare, pulchre ex Romano Socino censuit Alciatus, quod si castrum ab omnimoda ciuitatis superioris iurisdictione sit ereptum amplius superioris ciuitatis consuetudinibus non regetur *Alc. d. §. territorium Rom. cons. 218. Soc. cons. 81.* Alioquin enim regulare est quod castra regulari debeant & sequi consuetudines ciuitatis capitalis *Amanellus sing. 235. n. 1. Barth. l. 2. q. 36. C. quæ sit longa consuet. Iason. l. de quibus n. 6. ff. de legibus Menoch. cons. 257. n. 51. li. 3. late Rochus tract. de consuetud. n. 341.*

QVAESTIO XVI.

Exempti an præstent iuramentum fidelitatis superioribus Prælatis à quibus eximuntur.

SVMMARIVM.

1. *Exempti præstant iuramentum Episcopo ratione populi non exempti.*
2. *Potest quis vasallus esse diuersorum Dominorum.*

FRanciscus de Aretio in hac specie quæstionis consultus respondit negatiue *cons. 150. n. 1.* Ratio est, quia eiusmodi iuramentum præstatur in signum subiectionis estq; libertati & exemptioni ex diametro contrarium *cap. cum olim 2. de priuileg. glo. cap. antiquo eod. cap. nimis praua vbi Butr. de excess. Prælat.* ideoq; exempti istud iuramentum Pontifici præstant non autem alij, *DD. d. cap. nimis & cap. dilecti de maiorit. & obed.* nisi tamen exemptus habeat populum non exemptum seu

Capellas, Ecclesias aut loca non exempta nam eorum respectu subiicitur ordinario 1
c. cum capella de priuileg vbi DD. & consequenter eorum contemplatione iuramentum fidelitatis Episcopo præstare potest, idq; argumentum sumendo à feudis potest enim aliquis esse vasallus duorum pro diuersis feudis ac vtriusque respectu 2
præstare vtrique Domino iuramentum fidelitatis *cap. 1. quæ sit noua forma in feud. cap de forma 22 quæst. vlt. c. 1. in fine hic finitur lex. cap. grandi de supplend. neglig. prælat. in 6. Spec. de feudo §. 2. vers. 12.* Quod genus argumenti in hac exemptionum materia procedere diximus frequenter supra *lib. 1. qu. 45.*

QVAESTIO XVII.

Archiepiscopus, Episcopus, an celebrare possit in locis à se exemptis.

QVæstionem hanc tetigimus supra quam proinde nolo hic iterum repetere *supra lib. 2 q. 45. vers. 25 & 62.* Quid autem de aliis prælatis vel Abbatibus an pontificalia exercere possint extra eorum Ecclesias item in præsentia suorum prælatorum superiorum vide copiose Francum *cap. vt Apostolicæ n. 5. & 6. de priuileg. in 6.*

QVAESTIO XVIII.

Archiepiscopo vel Episcopo celebrante in loco exempto cuius erunt oblationes in missa factæ.

SVMMARIVM.

1. *Diœcesis est parochia Episcopi.*
2. *Omissum remanet in dispositione iuris.*
3. *Solutio quæstionis cum distinctione.*
4. *Troilus indistincte censet deberi Episcopo.*

VIdetur quod Diœcesani: quia tota diœcesis est parochia Episcopi *cap. licet* 1
16. q. 3. & alij curati dicuntur adiutores Episcopi *cap. fin. de offic. Archipresbyteri.* Præterea oblationes veniunt accessoriæ ad missam ideoq; videtur quod celebranti debeantur *cap accessorium de reg. iur. in 6.*

In contrarium vero facit quia diœcesano permissum est quidem vt celebret in 2
loco exempto *iuxta Clem. Archiepiscopo de priuileg.* at vero de oblationibus nihil dispositum reperitur; vnde fit locus axiomati quod omissum remaneat in dispositione iuris communis *l. commodissime ff. de liber. & post.* Petrus de Anchar. hac in quæstione sic distinguit vt si celebret exequendo officium Pastorale, quod ei oblationes debeantur, idq; vt subueniatur in necessitate constituto secus vero si voluntarie 3

rie *arg. d. cap. accessorium & arg. l. si fideiussor. ff. qui satisdar. cogant. Anchar. d. Clem. Archiepiscopo* Cardinalis vero Sabarella dicit quod de vrbanitate Episcopo celebranti debeantur, de iure vero ei cui competunt iura Parochialia computantur enim oblationes inter iura Parochialia cui etiam assentitur Felinus *Card. d. Clem. Archiepiscopo n. 11. Fel. cap. dilectus n. 1. vers. & adde de offic. ordin.* At vero Troilus maluetius
4 sequendo Imolam indistincte censet deberi Episcopo *Tract. de oblat. imagini factis par. 4. n. 2. Imol. d. Clem. Archiepiscopo col. pen. vers. vlterius quærit* tum quod oblationes dentur propter meritum magis merito vt est Episcopus *arg. l. nec adiecit ff. pro socio* cum quod tota diœcesis dicatur Parochia Episcopi cæteriq; curati eius tantum adiutores *d. cap. licet & d. cap. fin.* Qua in re semper collimandum est ad priuilegia & consuetudines *Marian. Socinus tract. de oblationibus lib. 18. num. 60. & seqq. per cap. porro de priuileg.*

QVAESTIO XIX.

Exempti an teneantur venire ad Synodum.

SVMMARIVM.

1. *Synodus est signum subiectionis.*
2. *Synodus an sit de lege diœcesana vel iurisdictionis.*
3. *Iudex in varietate opinionum bene facit eligendo mediam viam.*
4. *Exempti non tenentur venire ad Synodum.*
5. *Idq; nisi habeant populum non exemptum.*
6. *Libertas non veniendi ad Synodum an præscribi possit.*
7. *Abbates exempti qui interesse Synodo debent quali amictu vti debeant:*

1 QVod venire ad Synodum Episcopi sit signum subiectionis apud omnes est indubitata *cap. fin. de causa possess. & propr. Spec. de test. §. nunc videndum vers. intendit probare Milis in repert. verb. Episcopus §. 1.* Vnde fit dubium an exempti ad eam venire compellantur, pro solutione cuius præmitto, varie olim fuisse disputatum vtrum Synodus sit de lege diœcesana an vero de lege iurisdictionis, quod
2 sit de lege diœcesana tradidit glossa & eius sequaces *in cap. dilectus vbi Abbas de offic. ordin. Innoc. cap. 1 de statu Monach. Imol. d. cap. dilectus col. 2. & in cap. super his not. 2. de maior. & obed. per cap. Episcopus dist. 17. cap. fin. 18 quæst. 2.* ea enim omnia dicuntur esse legis diœcesanæ à quibus monasteria de iure reperiuntur esse exempta *d. ca. Episcopus & d. cap. fin. & dixi supra lib. 1. qu. 15.*

Quod autem sit de lege iurisdictionis, censuerunt plerique alij *vide Host. d. c. dilectus vbi Io. Andr. & Card. & in cap. conquerente eod. tit. Gemin. cap. 1. 10. quæst. 1.* Ratio est

tio est, quia Abbates iuxta communem sententiam non subsunt Episcopo quoad legem diœcesanam, qui tamen tenentur venire ad Synodum Episcopi *cap. quod super his de maior. & obed. cap. fin. dist.* 18 Præterea, venire ad Synodum tenere vocare punire non venientes non est pati nec recipere sed potius agere, ergo non est de lege diœcesana, *vide supra d. q.* 15. Tertij putauerunt Synodum mixtam esse de lege diœcesana & iurisdictionis *Host. d. cap super his vbi Io. And. Abb. Card. d. cap. Episcopus* censentes quod Synodus sit quidem de lege diœcesana sed in quantum in ea aliquid statuitur ordinatur iudicatur quod sit de lege iurisdictionis, At vero Turrecremata *d. cap.* 1. 10. *quæst.* 1. longe aliter putat quod conuocatio actiua sit de lege iurisdictionis sed obligatio ad obediendum Episcopo de lege diœcesana Paucis in conflictu harum opinionum videtur implectenda media quæ mixta est vtraq; lege *Hostiens. d. cap. super his.*

Nam iudex inter varias opiniones bene facit si eligat mediam, quippe quod hoc 3
pacto neutri minus præiudicari possit *Fel. cap.* 1. *col. fin. vers. secundo nota de constit. Anchar. cons.* 120. *incip. inter contraria col.* 1. *arg. l. adeo §. cum ex aliena ff. de acq. rer. dom. cap. literas §. sane de rest. spol. Henric. Botteius tract. de Synodo par.* 1. *n.* 63. Non tamen rusticorum more qui questiones occurrentes per medium secant quod reprobatur *glo. l. nesennius in verb videantur ff de neg. gest.*

Concludo itaque, nec Abbates nec alios quosuis exemptos non habentes capel- 4
las seu membra aut populum non exemptum teneri venire ad Synodum *cap. ex ore de priuileg. vbi Abb. c* 1. *vbi glo verb. instituta eod in* 6. *glo. c. vt Apostolice verb. videtur & ca. exemptione verb. curam eod. in* 6. *Archid. ca Abbates col. fin.* 18. *quæst.* 2 *Fed. cons.* 183. Quod ampliatur etiamsi Abbates exempti habeant alios sibi superiores *Lapus inter cons. feder.* 89 *incip Reuerende pater.* Limitatur autem nisi exempti habeant membra 5
vel populum non exemptum *dixi lib.* 2. *q.* 45. *casu* 23. & 63. alioquin venire debent nisi habeant priuilegium non veniendi ad Synodum *DD. vbi supra c. quoniam per confessionem de priuileg. c. nimis de excessib. prælat. Host. in summa de offic. ord. §. quid pertinet. vers. capellæ etiam Monachorum Imol. d. ca. quod super his.*

Limitatur secundo iuxte Concil. Tridentinum, quod exempti omnes qui alias cessante exemptione interesse deberent nec capitulis generalibus subduntur Synodo interesse debeant *sess.* 24. *c.* 2. *de rfor.* Vtrum autem præscribi possit libertas 6
non veniendi ad Synodum longioris est materiæ nec huius instituti *vide Henricum Bollenum tract. de Synodo par.* 2. *num.* 40. & *seqq.*

Postremo, Abbates exempti qui interesse debent Synodo, quo amictu, & orna- 7
mentis vti debeant compendij causa peti poterit aliunde, *vide Spec. de priuileg. par.* 4. *n.* 6. *Boer. de autoritate magni Concilij par.* 1. *n.* 13. *Franc. c. vt Apostolica de priuil. in* 6.

QVAE-

QVAESTIO XX.

Prælati exempti qualem habeant in subditos iurisdictionem.

SVMMARIVM.

1. *Prælati exempti habent iurisdictionem quasi Episcopalem.*
2. *Excommunicare possunt subditos.*
3. *In alienationibus interponunt autoritatem*
4. *Vota tollunt. Indulgentias non concedunt.*
5. 7. *Differentia inter inferiores Prælatos & Episcopos.*
6. *Dictio quasi est nota improprietatis.*
8. *Habent iurisdictionem etiam fori interioris.*

1 RE spondeo quasi Episcopalem *glo.sing. Clem.1.verb.proprij de rebus Eccles. non alienand. Nauar. cons.23. de priuileg. Hieron. à Sorbo. Capucin. in addit. ad Alphons.*
2 *à Cæsarubios in compend. priuileg. fratr. minor. verb. prælati.* Vnde subditos excommunicare possunt *Sayrus in Thesauro Theologiæ moralis lib.1.cap.6.n 13.par.1.* in alienationibus suam interponunt auctoritatem *dixi supra lib.eod.q.1.n.4.* Vota suorum irri-
3 tant commutant dispensant *Nauar. in Manuali c.12.n.76 vers. tertio Siluester verbo vo-*
4 *tum 4.q 3. adde supra li.1.c.20 n.6. Nauar. in Manuali c.27.n.254.* Cæteraq; ad iurisdictionem Episcopalem spectantia expediunt, paucis quibusdam casibus exceptis, inter quos comprehendo indulgentiarum concessionem, quas inferior Episcopo
5 concedere non potest *dixi infra li.eod q.58 n.1.* Inferiores enim prælati, præsident tantum viri velut familiæ seu conditioni hominum sicuti Abbates Monachis qui
6 proinde iurisdictionem quasi Episcopalem habere perhibentur adiecta dictione quasi, quæ est nota improprietatis, quemadmodum late probatur apud Albertum de Pergamo *tract. de præpositionibus num.92.§.quasi Anton. de Rosellis tract. de Conciliis*
7 *Rubr. sententiæ quæ potius attendendo an Papæ an Concilij n.16. in fin.* At vero Episcopi rectores, integri populi, & quasi reges in paruo regno præsidentes hominibus omnium ordinum statuum, sexuum, conditionum proprie & absolute prælati esse
8 perhibentur *Bellarminus tract. de indulgentiis li.1.cap.11.q.3 S.Thom. in 4.dist. 10 qu.1. art.4. q.1.* ad quos proinde indulgentiarum elargitio spectat *Bellar. d. q.3* insuper, vendicant sibi eiusmodi Prælati iurisdictionem in suos, non modo fori exterioris sed etiam interioris, qualem Episcopi habent in animas Parochianorum Parochiarum sibi subiectarum *Nauar cons.15.num.2. de præbend. par.1.* quæ per negligentiam prælatorum, ne in Episcopum transferatur aduigilari debet. *Nauar. d. cons. 15. numer.6.*

QVAE-

QVAESTIO XXI.

Qualiter intelligenda sit clausula, Quatenus sint in vsu, & sacris Canonibus & decretis Concilij Tridentini non aduersentur.

SOlutionem huius quæstionis nobis præbet Hieronimus à Sorbo *in annotationibus ad Alphonsum à Casarubios de priuilegiis minorum ordinum ad Bullam Clement. 7. editam anno 1526. Maij 30. & ad verb. priuilegia Fratrum.* Cuius verba hic referre non pigebit, Aduertendum est (inquit) quod dum in hac clausula dicitur sacris Canonibus & decretis, non est intelligendum vt aliqui male sentiunt de sacris Canonibus summorum Pontificum in decretis & decretalibus contentis, sed de sacris Canonibus & decretis Concilij Tridentini cum clare pateat ipsum Concilium & Canonibus & decretis constare & illud operetur illa clausula, &, coniungendo Canones cum decretis Concilij Tridentini ideo male sentire mihi videntur qui aiunt sub illa particula Canonibus intelligi decreta & decretalia Summorum Pontificum & sub illa alia decretis Concilij Tridentini ea quæ sunt in Concilio Tridentino & quod proinde nulla aut paucissima remaneant priuilegia & ita esset æquidem si hęc illorum valeret opinio, sed quam sit absurdum & à mente & verbis Pontificum alienum nemo sanæ mentis non videt dixissent enim si intelligi voluissent de decretis & decretalibus, Quatenus sunt in vsu & sacris Canonibus Summorum Pontificum & decretis Concilij Tridentini, Ita ille.

QVAESTIO XXII.

Exemptio an extendatur ad Ecclesias futuras seu postea ædificatas?

DIscutiunt hunc nodum variis in locis Doctores *late Iason l. si stipulatus fuerim §. cum stipula. num. 9. fol. 108. ff. de verb. oblig. in l. si ex toto num. 11. fol. 22. de leg. 1. l. qui filiabus numer. 15. fol. 42. ff. eod. Abb. cap. cum capella. num. 5. de priuileg. Guid. quæst. 489. num. 1. & 3. Castr. l. si cognatis num. 3. ff. de reb. dubiis Faber in Rubr. C. de sacros. Eccles. & in l. si quis C. quæ res pegn. Castr. l. iubemus numer. 8. C. de sacros. Eccles. Cuneo Auth. omnia priuilegia C. eod. Io. dilect. de arte testandi lib. 6. cautel. 10.* Qua de re alibi satis scripsi, nolens eadem tædiosa prolixitate repetere *v. supra li. 1. cap. 37 & 38.*

QVAESTIO XXIII.

Visitare an possit Episcopus loca exempta.

SVMMARIVM.

1. *A potestate Pontificis nemo eximi potest.*
2. *Episcopus visitat exemptos immediate Papæ subiectos tanquam sanctæ sedis legatus.*
3. *Alteri vero Prælato subiectos non visitat.*
4. *Visitatio & procuratio an & quando præscribatur.*

1 PRincipes & reges quantumcunque exemptos & visitari & ex causa à Pontifice deponi posse ex historiis & sacris Canonibus est plus satis manifestum *ca. alius 15 quæst. 6. c. in apibus 7. qu. 1. c. venerabilem de elect. c. licet de voto late Restaurus tract. de Imperatore q. 81. per tot. docte suo more Nauarrus in repet. ca. nouit not. 3. nu. 5. de iudic. tom 3 fol 64.* Adeo vt Pontifex ab hac sua potestate neminem, vt supra aliquoties diximus, consueuerit, aut possit eximere *v. lib. 1. qu. 3 sub finem lib. 4. qu. 13. c. cum instantia vbi tex. & Abb. in terminis de censib. Restaur. d. q. 81.*

2 An autem à visitatione Episcopi exempti liberentur supra quædam attigimus *li. 2 q. 45. casu* 7 quibus addo, Episcopi esse visitare loca exempta immediate subiecta Summo Pontifici tanquam Sedis Apostolicæ delegati *Cardinal. Clem. attendentes q. 6. & 7. de statu Monach. Concil. Trid. sess. 7. ca. 7. de refor.* Si vero sint exempta qui-
3 dem à sua iurisdictione, sed subiecta alteri alicui prælato, Episcopus non visitabit nec iure delegato, nec ordinario, sed Prælatus cui immediate subiecta sunt, quem supra diximus habere iura quasi Episcopalia *lib. 4 qu. 20. glo. Clement. attendentes in*
4 *verb. aliam Cardin. ibid. quæst. 6. 7. 8. & §. illas numer. 2.* Insuperius hoc visitationis, adeo est fauorabile, vt nullo temporis curriculo præscribi possit ne Ecclesiæ visitentur, aut ne procurationem non soluant proprio Prælato visitanti seu vt doctissime scripsit Molina, non possunt subditi præscribere aduersus Prælatum aut Episcopum vt non visitentur & vt visitanti procurationem non soluant *Molina de iustitia & iure tom. 1. tract. 2. disputat. 85. fol. 358. A. item disput. 79. per ca. cum ex officij de præscript. c. cum instantia de censib. & dictum est supra lib. 3. q. 27*

Licet alius Prælatus præscribere possit aduersus alium Prælatum, vt ad ipsum subditi talis Prælati pertineant & vt ab ipso visitentur & vt ipsi procuratio non autem antiquo Prælato debeatur *ita Molina vbi supra per d. cap. cum ex officio vbi DD.*

QVAE-

QVAESTIO XXIV.

Capitulum ſede vacante an ſuccedat in viſitatione exemptorum.

SVMMARIVM.

1. *Epiſcopus viſitat tanquam ſanctæ Sedis delegatus.*
2. *Quæ iure ſpeciali ad Epiſcopum ſpectant non tranſeunt in capitulum.*
3. *Defuncto Prælato an Capitulum ſuccedat ei in iuriſdictione ei à iure delegata.*
4. *Ratione moræ & neceſſitatis receditur à regulis iuris.*

QVæſtio hæc valde dubia, vt teſtatur Abbas & Io. Franciſci, *ille in ca. cum olim col.3 verſ. quinto dubitatur de maiorit & obed. hic tract. de poteſt. Capituli ſede vacante par.1. quæſt.7 num.7 & 8. & quæſt.10. Feder. conſil.290* Probabilior eſt ſententia, quod non poſſit viſitare.

Ratio eſt, quia Epiſcopus obit munus huiuſmodi viſitationis iure ſpeciali tan- 1
quam Sedis Apoſtolicæ delegatus *d. Clem. attendentes de ſtatu Monach.*

Quæ autem iure ſpeciali ad Epiſcopum ſpectant, non tranſeunt in Capitulum 2
ſed tantum quæ iure proprio Epiſcopali *Abb. & Io. vbi ſupra Card. d. Clem attendentes in pr. num. 6. quæſt.4.* Quæ tamen concluſio maius expoſcit examen, pendens ab
hoc articulo vtrum defuncto prælato capitulum ſuccedat in iuriſdictione à iure ei 3
delegata, qua in re diſtinguitur, an ſit vtile expediri, & an mora periculum ſit allatura ſi forte expectaretur ſucceſſor, vt de inquiſitione hæreſeos in exemptos quod in Capitulum tranſit, & ſimilibus exemplificari ſolet quæ omnia fuſe & docte petantur ab eodem Io. Franciſci *d. tract. de poteſt. capit. ſed vac. par.1. quæſt.10.*

Cui addo, propter moram neceſſitatemve à communibus iuris regulis recedi 4
ſolitum, quod ſupra in alienatione rerum Eccleſiaſticarum oſtendimus *eod. lib. quæſt. 1. ſub finem.* Sunt etiam in argumentum huius quæſtionis quæ antea à nobis in eadem materia allata ſunt quæ non iuuat hic repetere *lib.2. quæſt.2. verſ. dubium autem.*

* * *

QVAESTIO XXV.

Quæ beneficia dicantur exempta?

SVMMARIVM.

1. *Episcopus confert beneficia suæ Diœcesis.*
2. *Beneficia exempta quæ dicantur.*
3. *Duplex eorum species.*
4. *Differentia inter beneficia reseruata & exempta.*

PRæmitto, quod licet Pontifex habeat ordinariam potestatem omnia totius mundi beneficia conferendi *c. 2. de præbend. in 6. Clem. 1. vt lite pend. c. cuncta per mundum 9. q. 3. latißime Io. de Selua tract. de beneficio par. 2. qu. 1. n. 34. & seqq.*

1 Tamen concessione speciali & iure velut proprio Episcopi omnia diœcesis suæ
beneficia conferunt, ex quo ea omnia sub Episcopi potestate constituta esse censentur, ac retro de iure præsumantur, *c. nouerint. c. regenda 10 q. 1. c. omnes Basilicæ 16. q. 17 Rebuff. in praxi benefic. part. 1. tit. de vnionis reuocatione n. 18 Gaspar de Perusio tract. de reseruat. benef. in pr. n. 1. 2. & seq. Io. de Selua d. par. 2. q. 22. Late Fel. in repert. verb. Ecclesiæ sitæ fol. 40 col. 4. & fol. 41. Rom. cons. 429. Ant. de Pratis tract. de iurisd. Episcopi c. 1. n. 1. & 2. Flaminius de resign. benefic. par. 1. li. 17. q. 14. n. 2.* Nisi tamen vt alias scripsi, de
2 aliqua beneficij exemptione doceatur *supra lib. 1. q. 8. post pr.* Itaque exempta beneficia non inepte describi possunt ea esse quæ cum sint in diœcesi, sunt tamen ab E-
3 piscopi seu diœcesani collatione erepta seu exempta *v. infra q. 27. n. 4.* quæ traduntur esse in duplici specie seu differentia, quędam scilicet & quidem proprie quæ soli Papæ eiusve collationi sunt subiecta, alia & magis improprie quæ exempta quidem à proprio Episcopo, verum subiecta sunt alteri cuidam proprio Prælato exempto cum suis membris *Petr. de Vbaldis de permutat. benefic. par. 2. q. vlt. n. 27. & seq. Petr. Andr. Gammarus in c. 1. n. 148. vers. Septimo quæritur de permut. in 6. Flam. Paris. tract. de resig. benef. li. 2 quæst. n. 5.*

4 Porro, licet beneficia hæc exempta plurimum symbolisent cum natura beneficiorum reseruatorum, re tamen & substantia prorsus inter se differunt. Ratio est, quia Pontifex confert beneficia reseruata tanquam communi iure affecta, & spectantia ad collationem alterius. At vero exempta, confert tanquam ordinarius & tanquam is ad quem ordinaria illorum collatio spectat *Aeneas de falconibus tract. de reseruat. benefic. q. 2. principali vers. secundus casus n. 12. vers. sexto de beneficiis exemptis per c. fin. de renunt.* Præterea reseruatio fit ne ordinarius in collatione præueniat in collatione autem beneficiorum exemptorum non est periculum præuentionis ex quo Pontifex sit ordinarius collator *Aeneas d. quæst. secunda n. 9. vers. primus casus.*

QVAE-

QVAESTIO XXVI.

Legatus an conferat beneficia exempta.

SVMMARIVM.

1. *Legatus à latere confert beneficia exempta non vero legatus simplex.*
2. *Legatus à latere dicitur diœcesanus exemptorum.*
3. *Legati à latere varia autoritas.*

QVod legati à latere non autem alij ipsis inferiores beneficia exempta conferre 1
possint communiter à doctoribus traditur *in c. si Abbatem de elect. in 6. per illum tex. ibi & tamen ab alio Parif. Flamin. tract. de resig. benef. li. 7. quæst. 11. n. vlt.* Ratio est 2
quia eiusmodi legatus censetur diœcesanus locorum & personarum exemptarum *c. venientes in pr. de verb. sig. in 6. c. 1. & c. quod translationem de offic. leg. dixi supra li. 2. q. 2.* Hinc transfert Prælatos exemptos ad aliam Ecclesiam confirmatq; eorum ele- 3
ctiones *d. cap. si Abbatem* ac concedit licentiam vt in locis exemptis fiant oratoria & capellæ etiamsi Papa dixerit fieri id non licere sine speciali venia Sedis Apostolicæ *c. autoritate vbi glo. in verb. Sedis Apostolicæ de priuileg. in 6.* Paucisque, vnit beneficia exempta vt dicetur infra *q. 31. n. 4.* Quæ indubie procedunt in priori specie, beneficiorum exemptorum, de qua in quæstione præcedenti *n. 3.* de posteriori non est proprie huius tractatus & instituti, An autem beneficia reseruata conferre possit alterius est disquisitionis, aliis, aliter atque aliter censentibus *vide Gigant. tract. de pensionib. quæst. 6. n. 19. & seqq. Corasius de beneficiis par. 3. c. 3. Aeneas de Falconibus & Gaspar de Perusio tract. de reseruat. benefic.*

QVAESTIO XXVII.

Exempti an beneficia resignare vel permutare possint.

SVMMARIVM.

1. *Exempti resignant ad manus Pontificis.*
2. *Papa est ordinarius exemptorum. Exempti magis subiiciuntur Papæ quam alij.*
3. *Solutio quæstionis cum distinctione.*
4. *Beneficium exemptum est quod soli Papæ subiectum est.*

POsse, si tamen id fiat ad manus Pontificis post multos alios respondit Flami- 1
nius Parisius *tract. de resig. benefic. lib. 2. c. 7. & li. 3. c. 11. par. 1. c. dilectus de renunt.*

cap. si Abbatem vbi Franc. *de elect. Mandos. in singnat. gratiæ tit. exemptiones col 4 vers. exempta beneficia Spec. de legato § nunc ostendendum num. 12. vers. 22.*

2 Ratio est, quia Papa est prælatus & ordinarius exemptorum *cap. nulla dist. 93. cap. autoritate de priuileg. in 6. Abb. cap. nihil de elect.* cui exempti magis subiiciuntur quam aliqui alij, ex quo nullum alium habeant iudicem siue superiorem *late Sarnes. ad reg. Cancell. tit. de infir. resignant. q. 4. Flamin. de resig. benef. li. 11 q. 4.* Pro cuius clariore explicatione, ita videtur distinguendum cum Petro de Perusio & Andrea Gammaro, qui sic loquuntur, Tres sunt causæ quando beneficium est exemptum & soli Papæ subiectum, tunc Papa censetur istius beneficij ordinarius, ideoq; Episcopus non autorisabit *d. cap. autoritate not. in Clem. 1. de reb. Eccles.*

3 Quædam sunt beneficia exempta à potestate diœcesani, quæ tamen subsunt Prælato exempto, cum suis membris, ipsa tamen membra subsunt Prælato totius ordinis *glo. Clem. 2. de statu Monach.* & tunc similiter non potest autorari, quia illud beneficium non subest Episcopo, nec etiam autorari potest principalis & maior Prelatus ipsius ordinis, ex quo caret Episcopali dignitate, quæ enim Episcopo competunt, non possunt expediri per inferiorem, etiamsi pleno iure tales Ecclesiæ ad inferiorem prælatum pertinerent *c. Si vna de reb. Eccles. Clem. ne in agro §. ad hæc de statu Monach.* Licet eiusmodi aduersus Episcopum priuilegio vel præscriptione acquiri possint *glo. d. §. adhæc ca. auditis ca. olim de præscript. docte Feder de Senis de permut. benef. qu. 23.* quo fit vt isto casu Papa vel legatus à latere qui sunt iudices exemptorum autorari debeat *d. cap. autoritate d. cap. si Abbate Pauinus de potest. capit. sed vac. par. 2. q. 2. sub n. 16.*

Quandoque Ecclesia est exempta à iurisdictione Episcopi sed populus non est exemptus & tunc Episcopus autorisabit permutationem. Ratio quia Episcopus habet curam animarum populi subiiciturq; Ecclesia ratione populi non exempti in omnibus *cap. ex ore cap. cum capella de priuileg. Innoc. cap. veniens eod. in 6. ita Andreas Gammarus cap. 1. num. 148. de rer. perm. in 6. & Petr. de Perus. eod. tract. par. 2. qu. vlt. vers. quid si.* Parisius tamen apertius loquitur in hæc verba. *d. lib. 2. cap 7 n. 5.*

4 Beneficium exemptum est, quod soli Papæ subiectum est *Gammarus cap. 1. n. 132 de rer. permut. in 6.* diciturq; triplici ratione. Primo, quia soli Papæ est subiectum: Secundo, quia est exemptum à proprio Episcopo, verum subest proprio prælato & hoc casu si proprius prælatus habet iurisdictionem Episcopalem aut priuilegium ipse poterit recipere renunciationem. Tertio, quia Ecclesia est exempta à iurisdictione Episcopi, populus vero nequaquam, & hoc casu secundum Petrum de Perusio *tract. de permut. benefic. 2. par. quæst. vlt. & Gammarum* poterit Episcopus recipere renunciationem, ita Flaminius.

* *
*

QVAE

QVAESTIO XXVIII.

Beneficia exempta an veniant in reseruatione.

Beneficia exempta videntur comprehendi sub reseruatione, etiamsi reseruatio restringatur ad certam Diœcesim *Io. Andr c. si propter de rescr. in 6 Gaspar. de Perusio tract. de reseruat. benef. §. quæ autem beneficia n. 1.* Ratio est, quia exempti comprehenduntur sub generali dispositione, vt late supra probauimus *l. 1. qu. 5. per tot. Flam. de resig. benef. lib. 11. q. 4. n. 17.* & ideo, sicut ordinarius non habet iurisdictionem in exemptos, ita nec conferendi potestatem beneficia exemptorum *ca. fin. de Renunciat. Rota decis. 4. n. 2. Cassad. decis. 8. de præbend. Abb. in ca. 2. de concess. præbend.* Cæterum, Hieronij Gonzalez *ad Reg. VIII. Cancell. gloss. 51. n. 42* scribit nullum iure expressum locum quod exemptorum beneficia sint reseruata ex sola causa exemptionis, nec vnquam vidisse aut audiuisse tale quid practicari: quibus autem rationibus respondeat argumentis in contrarium allatis illum vide *n. 43.*

QVAESTIO XXIX.

Appellatione beneficiorum diœcesis an veniant exempta.

SVMMARIVM.

1. Differentia interdictiones in diœcesi & de diœcesi.

2. Differentia inter dispositionem odiosam & fauorabilem.

Pontifex v. g. mandat Episcopo vt alicui prouideat in aliqua Ecclesia suæ diœcesis, an prouidere poterit in exempta, in hoc articulo Doctores intricate locuti sunt, *v. Fel. & Abb. graue de offic. ord. vbi late c. Abbatem de rescript cap. si propter de rescript. in 6 in cap. pro illorum de præbend. glo. & DD. c. de monialibus de sent. excom.* Dupliciter tamen, conciliari solent, primo, vt si dicatur in diœcesi comprehendantur exempti ex eo quod sint in diœcesi, si vero dicatur de diœcesi, minime, non 1
enim dicuntur exempti esse de diœcesi à qua per exemptionem sunt erepti, *Fel. d. c. graue DD. supra allegati Brixiens. in repert. verb. exemptio vers. an per mandatum Gemin. d. c. si propter vbi DD. Io. Copus de fructibus lib. vlt. c. 3 n. 14 & 15. Anto. de Rosellis tract. de indulgent. nu. 314. Lapus Clem. 2 de priuileg. vide Guymer in pragmat. sanctione tit. de annatis §. item fiat in glo. verb. in diœcesi vbi id explicat similitudine sermonis de bonis & in bonis arg. l. rem in bonis ff. de acquir. rer. dom.* Secundo fit distinctio

an sit

an sit dispositio fauorabilis vel odiosa, Priori comprehenduntur exempti, posteriori minime *Fel d.c.graue Petr.Andr.Grammar.in c.1 n.109.de permut.benef.in 6.per*
2 *not.Fel.in ca.postulasti n.4.vers.circa glo.2.de rescr.* qua de re etiam supra tractauimus *li.1.quæst.5.n.4.20.21.& seqq.*

QVAESSIO XXX.

Exemptis negligentibus ad quem deuoluatur collatio.

SVMMARIVM.

1. *In causa negligentiæ aut moræ exempti subiiciuntur ordinario.*
2. *Deuolutio cur instituta.*
3. *Regulatur ad instar appellationis.*
4. *Negligentia quando commissa censeatur.*
5. *In exemptis immediate subiectis Papæ deuolutio fit ad Papam.*
6. *Id non procedit in Francia.*
7. *In Exemptis alteri Prælato subiectis deuolutio fit ad Prælatum immediatum.*
8. *Ab exemptis regularibus deuolutio fit ad ordinarium fallit tamen vt hic.*
9. *Episcopo autoritate delegata negligente deuolutio fit ad legatum.*
10. *Facta deuolutione quid ordinarius possit in exemptos.*
11. *Super aliis exemptorum negligentiis se non intermiscent nisi iure expressum sit.*
12. *Capitulo negligente non fit deuolutio ad Prælatum.*
13. *Delegato Papæ ad cognoscendum de crimine negligente ordinarius supplebit.*
14. *Inferior non supplet negligentiam superioris.*
15. *Nisi vertatur periculum animæ.*
16. *Requiritur interpellatio & monitio.*
17. *Negligentia non præsumitur.*
18. *Ea probatur per trinam denunciationē.*

PRæmitto primo, legislatoribus magnæ fuisse curæ, vt res non modo priuatæ, sed etiam publicæ, ea qua par erat diligentia administrarentur vnde tot.tit. de supplenda iudicum & Prælatorum negligentia, leges & sancita, quibus negligentia iudicis Ecclesiastici suppletur per laicum, & è contra *cap.ex transmissa ca licet ex suscepto de foro compet. Aufrer.de potest.Eccles.super laicis n.24.29.38 & de potest.seculari super Ecclesiasticis personis reg.4.n.48.Menoch.de ret.poss.Rem.3.q.52.n.354. vbi late, & nu.414.Spec.de compet.iud.adit.§ 1.vers.23 n.27.Fel.cap.cum dilecta n.7.in fine de rescript.*

1 Vnde recte voluit Aufrerius, exemptos subiici ordinario si Pontifex seu eorum iudex sine mora & notabili periculo adiri non possit. *Aufrerius in repet.Clem.1.qu.*
2 *10.numer.3.vers.vnde in principali de offic.ordin.dixi infra quæst.50 & 51.* Præmitto secundo, deuolutionem ideo esse inuentam ne Ecclesiæ diu maneant in suspenso,
quod

quod valde dispendiosum & damnosum est Ecclesiis *cap. quam sit de elect. in 6.* Tum ne iura Ecclesiastica diu maneant in incerto *arg. l. 1 ff. de vsu ca Rebuff. in praxi benef. par. 1. tit. de deuolut. num. 8.*

Præmitto tertio, deuolutionem fieri de superiore in superiorem gradatim vsq; ad 3
Papam, ad instar appellationis quæ iure ciuili gradatim fieri debebat idq; iure communi & in materia indifferenti *cap. 2. vbi Abb. & cap pen & vlt de supp. neg prælat. Cardin. Clem. 1. qu. 3. in fine eod. tit. Rebuff. d. tit. de deuolut. n. 7.*

Præmitto quarto, negligentiam censeri commissam si intra menses sex collatio 4
non fiat, idq; ipso iure de persona in personam, seu de superiore in superiorem gradatim *cap. cum nostris cap. dilectus cap. postulastis vbi Abb. de conceß. præb. cap. fin de supp. negl. prælat.* In nonnullis autem dignitatibus maioribus breuius est tempus constitutum vt patet ex Rebuffo *d. tit. de deuolut. n. 2.*

Quibus præmissis formo has conclusiones. Prima in exemptis immediate Papæ 5
subiectis, deuolutio fit immediate ad Papam vel legatum de latere *per cap. licet c. sicut de suppl. negli. prælat Rom. cons. 361 in casu Rebuff. in §. si quid vero in verbo ad alium de collat. in Concord. & d. tit. de deuolut. num. 36 vers. nono Io. de Selua tract de beneficio par. 3 quæst. 49. n. 4 Docte Abb. cap graue n 6 & 7. de offic. ord idem ca. 2. de conceß. præbend. & apposito Guymer. ad pragm sanctionem tit. de collationib. §. quod si verb. gradatim.* Ratio est, Quia ista deuolutio iuxta determinationem Concilij Lateranensis fit ad immediatum superiorem, proximus autem superior exemptorum est Papa *cap. nulla dist. 94. cap. autoritate cum ibi not. de priuileg. in 6. Io. Selua d. n. 4.*

Limitandum est iuxta pragmaticam sanctionem in Francia vigentem inter Leo- 6
nem 10. & Franciscum Regem quæ ius facit in Francia tantum, aliud est enim de iure teste Rebuffo in Concordatis *Rubr. de collat. §. si quis in vero in glo. verb. ad alium superiorem vers. in exemptus fol. 628. & 629. & 630.*

Secunda, in exemptis non subiectis immediate Summo Pontifici sed cuidam al- 7
teri Prælato fit deuolutio ad Prælatum istum immediatum *Cardin. Clem. 1. qu. 3. de supplen. negli. prælat* Ratio est, quia deuolutio fit de superiore ad superiorem gradatim, proximus autem immediatus Prælatus huiusmodi exemptorum non est Papa, sed alius inferior Prælatus, ergo, *DD. vbi glo. ca. graue de offic. ord. Marcus delph. decis. 123 par. 1. Anfrerius in repet. Clem. 1. q. 10. n. 125. de offic. ord.* Ideo Prælato inferiore negligente, fit deuolutio ad Abbatem qui superior est penes quem sunt iura quasi Episcopalia conferendi *Cardin. d. Clem. vna n 6 qu. 3. de suppl. neglig.*

Tertia, ab exemptis regularibus fit deuolutio ad ordinariorum qui Apostolica 8
auctoritate conferet *c. cum singula de præbend. in 6. d. Clem. vna vbi Card. & DD. Rebuff. d. tit. de deuolut. n. 32. DD. c. 2. de conceß. præbend.* Idq; nisi si Prælatus regularis habeat alium prælatum cui immediate subiiciatur, tum enim ad illum fiet deuolutio, *Card. d. Clem. vna q. 3. arg. glos. super verb. alia in Clem. attendenta de statu Monach.*

9 Quarta Episcopo qui auctoritate Apostolica conferre debet negligente deuolutio fit ad legatum Prouinciæ qui autoritate Apostolica conferre poterit quemadmodum post longam disputationem concludit Ioannes de Selua *tract. de beneficio part. 3. qu. 66 n. 5. vsque ad finem & par. 2. qu. 3. n 53. & seqq.* cui tamen nominatim aduersatur Rebuff *d. tit. de deuolut. n. 37.*

10 Quinta, Episcopi & alij quicunque facta deuolutione omnia aduersus exemptos exercere possunt sine quibus collatio effectum sortiri non posset *cap. prudentiam cap. præterea de offic. deleg. l. 2. ff. de iuris. om. iud. præses loci à consequenti ad anteced.* pro cuius vberiori disquisitione videri poterunt quæ infra tradentur *eod. lib. quæst. 33.*

11 Sexta, ordinarij super aliis exemptorum negligentiis se intromiscere non possunt nisi quatenus à iure aliter expressum aut virtualiter concessum reperiatur *Cardinal. Clem. vnica n. 15 in fine de supplenda negl prælat.*

12 Septima, Capitulo exempto negligente, non fit deuolutio ad Prælatum siue Episcopum, vel è contra *Marcus decis Delchmali 1235 par. 1. Cardin. d. Clem. vn. n. 5. q. 2.* tum enim cessat ratio communis, quæ est fundamentum huiusmodi deuolutionis, quemadmodum tradit Guymer. *ad pragmat. sanctionem tit. de collation. §. quod si in g o. verb. superiorem.*

13 Octaua, Si delegatus Papæ datus ad cognoscendum de crimine alicuius est negligens ita quod criminosus in peccato perseuerat ordinarius debebit supplere & punire eiusmodi criminosum non obstante quod delegatus inceperit cognoscere.
14 *tex cap. significauit vbi Abbas de offic ord. glo. cap. cum venerabilis in verb. paschalis de præscript.* non obstat quod ordinarius velut inferior intromiscere se non possit causis delegatis *cap. ad hæc cap vt nostrum de appellat. cap studuisti de offic. de leg.*

15 Quia id non obtinent quando vertitur periculum animæ vel peccati *cap. Dominus noster 23. q. 2. c. qui sine peccato 3. q. 7. l. si appellationem C. de appellat. glo. c cum sit generale de foro compet.* Secus si causa esset pecuniaria tum enim etiamsi delegatus esset negligens, esset ad Papam recurrendum *Host. & Abb. d. cap significauit.*

16 Notandum tamen in casu huius conclusionis ordinarium non posse procedere nisi delegato prius antemonito, ac ipsa pare vt litem prosequantur, quia quando certum tempus non est statutum à iure vel homine ad expediendum aliquem actum, requiritur præambula monitio, vt probetur negligentia ac præfixo ceti termini infra quem actus expediatur *Innoc. cap extirpandæ §. quia vero de præbend. Card. cons. 50. Bald. auth. hoc amplius col. 4. C. de fideicom. Alex l. ita stipulatus col. 5. de verb. oblig. facit tex ca si capitulo de conceß præb. in 6 Rota. dec. 528. in antiq.*

17 Quibus congruit doctrina Rotæ nouiss. *dec. 514 n. 3. & seq par.* 1. negligentiam non præsumi, sed probandam esse *l. 3. § si ad diem ff. de Re Milit. Afflict. dec 13 num.* 18.
18 *Grat. cons* 100. *num.* 1. *lib.* 2. probariq; per trinam interpellationem ad effectum vt

possint

posſit appellari negotiumque deuolui ad ſuperiorem *Ioan. And. in cap. dilecto de appellat Fel cap. propoſuiſti, De foro comp. Dec. & Abb. in cap. ex parte de appell.* qui tamen modus probandi negligentiam, alios modos non excludit, vt ibidem Rota *n. 5* atteſtatur *per not. Barbat. in cap. Cæterum num. 11. de iudic. adde ſupra lib. 1. quæſt. 6. num. 19. & 20.*

QVAESTIO XXXI.

Beneficia exempta quis vnire poſſit.

SVMMARIVM.

1. *Vniones regulariter fiunt per ordinarios.*
2. *Ordinarij appellatione qui comprehendantur.*
3. *Ordinarius non vnit beneficia exempta.*
4. *Legatus à latere vnit beneficia exempta.*
5. *Legati à latere varia poteſtas.*
6. *Prælatus immediatus exemptorum vnit beneficia exempta.*
7. *Ordinarius an Eccleſiam ſibi ſubiectam vniat Eccleſiæ exemptæ.*
8. *Quid de legato Sedis Apoſtolicæ.*
9. *An interponat autoritatem in alienatione rerum Eccleſiæ ſitarum extra Prouinciam ſi Eccleſia ſita ſit in eius Prouincia.*

REgulariter vniones Eccleſiarum fieri debent per locorum ordinarios *Clem. 1. §. ad hoc de ſtatu Monach. vbi glo. verb. ordinarios cap ſicut vnire de exceſſib. prælat. Petr. de Peruſ. de vnionib Eccleſ c. 4. n 21. & ſeq* quorum nomine intelligo Epiſcopos eorumve ſuperiores Archiepiſcopos, Patriarchas ad quos de iure communi hoc pertinet *d. cap. ſicut Clem. vn. de reb. Eccleſ. non alien. Caccialupus tract de vnionibus artic. 4. num. 5. verſ. tertio quaro dixi lib. 1. c 1. num. 9* ſeu alios quoſcunque inferiores qui Eccleſias ſibi pleno iure & quaſi Epiſcopalia præſcripſerunt, aut ex priuilegio obtinent *cap. auditis de præſcript. cap. accedentibus de exceſſib prælat. docte Caccialup. vbi ſupra art. 3. num. 21. & ſeq. Petr de Peruſio d. num. 21. & 22* vel vt pulchre explicat Flaminius Pariſius *tract. de reſig. benef li. 3. q 11.* Sub verbo ordinarij (inquit) intelligo omnes habentes iuriſdictionem ordinariam, vt tradit Geminianus *in cap. 2. de conſtit. in 6. Silueſter verb. excommunicatio 8. n. 92. Abb cap cum ad Eccleſiarum num. 1. de offic. ord. Bellam. conſ. 30. Bero. conſ. 24. lib. 1. Dec. conſ. 121. Abb. cap. vt famæ num. 6. de ſent excom.* 1 2

Ideoque, quando Concil. Trid. nominatim committit aliquid ordinariis id non modo commiſſum cenſetur Epiſcopis, ſed indiſtincte quibuſuis aliis ordinariis imo

etiam vicario Episcopi, quippe quod is habere dicatur iurisdictionem ordinariam ac esse ordinarius *Barth. l 1. §. ab eo n. 1. vers. quod patet ff. quis & quo appell. Rot. dec. de offic. vicar. in nouis Iason in rubr. de offic. eius n. 2. vbi Alex. n. 15.* & est communis iuxta Abbatem *cap. si quis contra Clericum n. 29. de foro compet. Flamin. vbi supra d. qu.* 11. aliud certe si committeretur diœcesano, tum quia quiuis ordinarius non comprehenderetur quod à nobis supra vt memini satis notatum est *lib. 1. qu. 1. n. 9 & seqq.*

3 Quibus præmisis, dico ordinarium vnire non posse beneficia seu Ecclesias exemptas, sed solius Pontificis esse iura & vniones reuocare *Rebuff. in praxi benef. par. 1. tit. de vnionis reuocatione.* Ratio est, quia cum vnire spectat ad ordinarium exempti non habent alium ordinarium, quam Papam cui immediate subiiciuntur *c. autoritate de priuileg. in 6. Lapus Card. & DD. Clem. 1. §. cum hoc de statu Monach. Petr. de Perusio d. c. 4 n. 25. c. veniens de verb. sig. in 6. c. cum nullus in fin. de temp. ord. in 6.*

4 Declaratur primo hæc conclusio, quod licet solius Pontificis sit vnire exempta tamen Legatus à latere vnire poterit *Petr. de Perus. d. cap. 4 n. 8.* Licet valde dubitet Caccialupus *vbi supra art. 3. n. 2. vsque ad n. 16.* Ratio est, quia eiusmodi legatus reputatur diœcesanus seu ordinarius locorum & personarum exemptarum *ca. venientes de verb. sig in 6. c. 1. de offic. leg. & ca. quod translationem.* Hinc est quod transferre possit prælatos exemptos ad aliam Ecclesiam confirmetq; electiones eorundem *ca. si Abbatem de elect. in 6 dixi eod. lib. q 5.* concedat licentiam vt in locis exemptis fiant oratoria & capellæ licet Papa dixerit fieri id non posse sine licentia speciali Sedis Apostolicæ, soli enim legati à latere veniunt sub Appellatione sanctæ Sedis vt supra copiosius à nobis notatum est *li. 2. q. 2. d. c. authoritate vbi glo. in verb. Sedis.*

6 Declaratur secundo, prædicta obtinere in immediate subiectis Summo Pontifici, in exemptis enim ab Episcopo sed subiectis alteri cuidam Prælato exempto haud dubio is poterit Ecclesias sibi hoc modo pleno iure subiectas vnire. Ratio est, quia eiusmodi prælatus habet iurisdictionem ordinariam & quasi Episcopalem *dixi supra eod. lib. q* 20. *late Caccialupus de vnionib. art. 3. n. 21. &* 22 ita quod omnia ea exercere possit in suos subditos quæ Episcopi consueuerunt in proprios *dixi supra li. 1. quæst. 17. vers. quæritur quinto.*

7 Declaratur tertio, secundum Lapum hæc procedere in vnione locorum exemptorum ad inuicem facienda & quæ subsunt immediate Papæ secus si alij quia tunc sufficit consensus illius cui subsunt, nec requiritur licentia Papæ item secus si vtrumque non est exemptum vnde (inquit) Episcopus potest Ecclesiam sibi subiectam in qua exemptus habet institutionem & destitutionem rectoris vnire monasterio exempto *Lapus d. Clem. 1. §. ad hoc per c. cum dilectus in fin. quod met. causa. c. tuarum in pr. de priuil. Innoc. & Host. c. inter dilectos de donat. Card. d. §. ad hoc vbi docte Caccialup. d art. 4. n. 7* quod tamen dubitatione non caret propter autoritatem Petri de Perusio contra sentientis *d. tract. de vnionib. ca. 4. n.* 10. qui sic loquitur.

Sed

Sed quæritur, an legatus Sedis Apostolicæ Ecclesiam sibi subiectam iure legationis posset vnire Ecclesiæ immediate Papæ subiectæ videtur quod sic per ea quæ dicit Abbas *in Clem.* 1. §. *ad hoc de statu Monach.* vbi dicit quod Episcopus Ecclesiam sibi subiectam potest vnire monasterio exempto, etiamsi Abbas habeat in illo monasterio institutionem & destitutionem. Præterea quoad potestatem vniendi considerandum est an Ecclesia vnita subiecta sit Prælato vnienti *ca. sicut vnire de excess. prælat.* Nihilominus dicendum videtur quod legatus vnire non possit Ecclesiam iure legationis sibi subiectam alteri Ecclesiæ immediate Pontifici subiectæ. Ratio, quia in vnione requiritur causæ cognitio, quæ respicit non solum Ecclesiam vnitam sed etiam Ecclesiam cui fit vnio, an autem subsit causa respectu Ecclesiæ cui fit vnio non potest legatus cognoscere, sed solus Papa, non enim potest legatus Ecclesiam sibi subiectam vnire Ecclesiæ sitæ extra suam prouinciam. Nec similiter Episcopus vnire Ecclesiam sibi subiectam Ecclesiæ exemptæ aut constitutæ extra suam diœcesim, quandoquidem in vnione autorisanda requiritur vt vtraque Ecclesia autorisanti sit subiecta *d. cap. sicut vnire*, Ita ille. 8

Ex eodem fonte sunt quæ supra notauimus, quærendo vtrum legatus vel Episcopus autoritatem interponere possit in alienatione rerum Ecclesiæ extra prouinciam si Ecclesia sit sita in prouincia id enim plurimum controuerti tum ex Villadiego tum ex Bertachino ostendimus *eod. lib. qu* 2. 9

QVAESTIO XXXII.

Exemptus delinquens intra Diœcesim Episcopi an possit ab eo puniri.

SVMMARIVM.

1. *Argumenta opinionis affirmatiuæ.*
2. *Rationes opinionis negatiuæ quæ vera est.*
3. *Proconsul non cognoscit de causis Fiscalibus.*
4. *Episcopus punit aliquando exemptos autoritate delegata.*
5. *Opinio affirmatiua sustinetur in exemptione reali, negatiua vero in personali.*

PRo parte affirmatiua est quod ratione delicti quis sortiatur forum non suum *Auth. qua in prouincia C. vbi de crimine Auth. de mandat. Principum §. quod si delinquentes col. 3. l.* 1. *C. vbi senatores late Hostiens. in summa de foro compet num. 6.* nullo obstante priuilegio vel exemptione, siquidem reatus omnem honorem excludit, *d. l. C. vbi Senatores* & frustra legem aut priuilegium inuocat qui ipse illius communitatis delinquit, ex quo prætextu priuilegiorum crescere non debeat 1

flagitiorum auctoritas *cap.fin.de immunit. Eccles.cap.qui frustra,de vsuris,l.2.C.de priuil.schol.lib.11.*

Præterea, Exemptio concessa est propter oppressionem ordinarij, *dixi supra lib.1. quæst.1.* Ergo, si exemptus delinquendo opprimit ordinarium, amittere debet priuilegium vt puniatur in loco, in quo deliquit *text. in cap priuilegium 11.q 3. cap.recolentes §. 1. de statu Monach. Abbas in cap.fin. de verb.signif. & in cap 1. ne clerici vel Monachi.* Paucis nec consuetudo nec lex nec pactum nec appellatio delinquenti debet esse præsidio *cap.fin.de consuet. cap.fin. de præscript. l si vnus §.pacto ff.de pact.cap. cum speciali § porro de appellat. c.licet de offic.ordin. cap.tuarum §.1.in fin.de priuil.*

2 Pro contraria autem opinione, quæ & vera est, sunt textus expressi *c.frater noster 16 q.1.c sicut nobis § fin.de suppl.negl.prælat. ibi nisi à iurisdictione tua exemptæ sint & c. in singulis §.ordinetur c. & quæ §. hæc eadem de statu Monach c.cum & plantare §.fin. de priuilegiis.* Confirmaturq; à simili, sicut enim ordinatus à Papa propter excellentiam manus Papæ, alibi ordinari non potest *ca. cum in distribuendis de tempor.ordin. dixi lib.1. cap.21.* ita nec immediate ei subiectus ab alio iudicari potest *arg. cap ad abolendam §.fin de hæretic. cap. nullus Episcopus de paroch.* ad instar Proconsulis, qui
3 licet maior sit post Principem, tamen de causis fiscalibus sese intromiscere non potest *l. ne quicquam §.vbi ff. de offic.proconsul.* Postremo, stant pro hac conclusione omnes autoritates, quas parte secunda attuli in quæstione quarta, & aliquot sequentibus, quas non operæ pretium sit hic repetere.

4 Non autem obstant argumenta contraria, quia si Episcopus quandoque exemptos punit, id facit autoritate Apostolica *d. c. ad abolendam* non autem propria, ideoque, non tam ipse quam Pontifex iudicare & exemptos punire censendus est *arg. c.inter corporalia §.sed neque de translat. Episcopi v supra par.2.quæst.14.* Quæ omnia Hostiensis curiose & longe lateq; persequitur *in summa de priuilegiis num.11. 12. vsque ad finem vt dixi succincte lib.2. quæst. 45. casu 20. & casu 1.* Porro, opinio
5 affirmatiua sustinetur in exemptione reali, at vero contraria in exemptione personali, vti liquet ex notatis alibi à nobis *d.casu 20. & li.1.quæst.2.n.4.& seqq.*

QVAE-

QVAESTIO XXXIII.

Episcopus an possit punire exemptos in casu sibi à iure permisso non obtemperantes.

SVMMARIVM.

1. *Cui conceditur consequens conceditur antecedens.*
2. *Lapi & Card opinio est quod Episcopus hoc in casu cogere aut punire non possit exemptos.*
3. *Regula cui conceditur consequens, &c. non procedit in specialiter reseruatis Papæ.*
4. *Distinctio inter exemptiones immediatas & mediatas.*

VIdetur quod sic, quia cui conceditur consequens, conceditur etiam antecedens, & cui iurisdictio data est, ea quoque concessa esse videntur, sine quibus iurisdictio explicari non potest, velut est punitio, coercitio, executio, *tex. vbi glo. & DD. l. cui iurisdictio ff. de iurisd. om. iud. latißime Præses in loco à consequenti ad anteced.* 1

Nihilominus tamen Lapus & Cardinalis *in Clem. Archiepiscopo § fin. n. 5. de priuil. v. Card. Clem. 1 n. de sent. excom.* contra censuerunt, nempe quod Episcopus agere debeat coram superiore exemptorum, vt eos cogat ad parendum, ac non parentes puniat *arg. c. nullius de iure patr. Lap. & Card. vbi supra* quod etiam alibi videtur voluisse Abbas *cap. fin. n. 5. vers. Si vero populus de cleric. peregrin. vbi DD. adde supra eod. lib. quæst. 15 n. 7 & infra eod. libro. quæst. 64.* Qui punctus cum sit prolixioris disquisitionis, breuitatis causa legi poterit Præses citatus aliquot in locis & alibi Doctores *d. l. cui iurisdictio Barth. l. à diuo Pio in pr. ff. de re iudic. tetigiq́, idem supra li. 4. quæst. 14. n. 7 Præses d. loco à concessione antecedentis vers. tertio limitatur*, vbi dicit d. l. 2. non obtinere in specialiter reseruatis Principi quales esse certæ speciei exemptos nos etiam alibi diximas *d. lib. 1 cap. 2. lib. 2. cap. 5. vers. Secundo & vers. tertio. cum seqq. & cap 29. in fine.* 2 3

Paucis, distinguendum videtur inter exemptos immediate Papæ subiectos, & alteri cuidam Prælato inferiori, quemadmodum in discursu huius operis frequenter insinuauimus. 4

QVAE-

QVAESTIO XXXIV.

Exempti an teneantur Episcopo ad ius reuerentiale.

SVMMARIVM.

1. Exemptiones vnde originem sumant.
2. Opinio negatiua.
3. Opinio affirmatiua.
4. Iacobus Puteus vtramq; conciliat.

1 DIximus initio huius tractatus Exemptiones ortas à similitudine iuris emancipationum manumissionum, cæterorumq; iurium quibus ex potestate superioris aliquis eripitur, *lib. 1. quæst. 1. late Rebuff respons. 142.* Vnde non sine causa in hac materia dubitatum reperitur, an exempti ad instar libertorum Episcopo ad ius reuerentiale teneantur, iuxta tex l. fin. in verb. reuerentiam vbi glo. & DD. C. de bonis libert. in quo articulo sunt etiam pugnantes sententiæ.

2 Pro negatiua est Parisius Flaminius, ac ante illum Iacobus Puteus *ille de resig. benefic. lib. 3. cap. 11. hic decisione* 11.5 *par.* 3.

3 At è contra, pro affirmatiua Castrens *l. sed si hac lege §. patronum n. 4. cum Apost. ff. de in ius vocando* Oldra. *cons.* 224. *Rom. sing.* 482. *per tex. in l. fin. vbi Bal. & Barth. & Apost. in verb. reuerentiam C. de bonis libert. Balbus tract. de præscript. part. 1. quinta partis q. 12. nu. 6. Felin. in cap. cum inter. n. 4 circa med. de re iudic. cap. cum non liceat n. 2. de præscript. videatur idem Fel. in cap. conquerente in pr. vbi alios allegat. de offic ordin. Barth. tract. de Episcop. lib. 4. par. 2. qu. 35. n. 8. Bellen. de charit. subsidio quæst.* 28. Vtramq; Puteus hoc fœdere conciliat, nempe vt exempti exemptione data ab Episcopo ad ius reuerentiæ teneantur, si vero Pontifex exemerit ab ordinario, tum quoque à reuerentiali iure exemptio concessa esse censeatur *Puteus d. decis.* 115.

QVAESSIO XXXV.

Exempti cui confiteantur.

SVMMARIVM.

1. Exempti comparantur extraneis.
2. Extranei sortiuntur forum in loco delicti secus vero forum pœnitentiale.
3. Pœnitentiale forum est improrogabile.
4. Exempti prorogare non possunt pœnitentiale forum Episcopi.
5. Exempti possunt eligere confessorem.
6. Eligere possunt Episcopum qui absolute delegata potestate.
7. Limitanda omnia nisi exempti subsint

spiri

ſpiritualiter alicui Prælato.

8. *Per liberam electionem confeſſariorum diſrumpi dicitur neruus Eccleſiaſticæ diſciplinæ.*

9. *Ideo eiuſmodi libertas reſtringenda.*

VIdetur quod confiteri non teneantur Epiſcopo ſeu loci parocho quia fre- 1
quenter diximus exemptos comparari forenſibus ſeu extraneis *Ang. conſ 337.*
alias 307. in ip. in cauſa Card. Clem. Archiepiſcopo §. ſimili in fine de priuileg. Ant. de Ro-
ſellis tract. de indulgent. n. 323. ca graue vbi Abb. Fel. & DD. de offic. ord. 2

Qui licet forum ſortiantur in loco delicti, forum tamen pœnitentiale ibi non
ſortiuntur *docte Abb. cap. cum contingat. num. 29. & aduertendum & in repet. cap. ſi quis*
contra n. 50. verſ. aut quæritur de foro compet. cap. 1. vbi DD. de rapt. Rochus de conſuet. n. 3
709. Eſt enim pœnitentiale forum improrogabile, *Abb. vbi ſupra* Ideoq; exempti 4
pœnitentiale forum ſui Epiſcopi prorogare non poſſunt, *late Abb. c. cum contingat. n.* 5
11. per tot. de foro compet qui proinde quemuis ſibi alium confeſſorem idoneum eli-
gere poſſint *tex. cap. fin. de pœnitentiis gloſſa. cap. ſi Epiſcopus in verb. eligere vbi Franc. n.*
6 eod tit. in 6. Card. Clem dudum vbi late §. & ſi idem n. 2. & 3 de Sepult. Qua quidem 6
facultate eligere poterunt proprium Epiſcopum ſeu loci parochum, aut quemuis
alium idoneum, tamen à quo abſoluentur non poteſtate ordinaria ſed autoritate
Apoſtolica *Franc. d. cap. ſi Epiſcopus n. 6 glo. Clem. fin. de pœnit. & remiſſ. Clem. penul. de*
ſent. excom. glo & Card. Clem. ſi de beneficio de præbendis Feder. conſ. 95. incip. ſuper du-
bitatione col. 2. Nauar. cap. placuit. n. 29. & ſeq. de pœnitent diſt. 6

Quæ omnia limitanda ſunt, niſi exempti ſubſint alicui alteri Prælato ſpirituali- 7
ter, tali enim caſu eidem confiteri tenebuntur, *Felin. cap. conquerente in pr. verſ dum*
dicit Abbas de offic. ord. Angel. in ſumma verb. confeſſio 3. n. 5. maxime, quia per eiuſ-
modi liberam confeſſorum electionem diſrumpi dicitur neruus Eccleſiaſticæ di- 9
ſciplinæ *c. cum inter vos de conſuetud. Abb. d. cap. conquerente n. 5.* Ideoq; quantopere
fieri poteſt iſtiuſmodi licentia eſt reſtringenda, ne ad familiares exemptorum ex-
tendatur *Abb. cap. fin. num. 4. & 5. de cenſib.* Hac ratione putauit Abbas priuilegium
mendicantibus conceſſum, vt poſſint audire confeſſiones quorumcunque, valde
eſſe nociuum, ideo non modo reſtringendum, ſed etiam reuocandum *in c. quid ſit*
nouale nu. fin. in fine cum Apoſt. de verb. ſignificat. quod tamen cum Nauarro non ſe-
quimur ex quo eiuſmodi gratia nemini eſt oneroſa, ſed tota fauorabilis & in animæ
fauorem conceſſa, *Nauarr in d. cap. placuit vt deinceps nu. 170 ſub finem & num. 184.*
& ſeqq.

An autem confeſſarij per exemptos electi abſoluere poſſint ab excommuni-
catione aut caſibus reſeruatis, videatur apud Angelum de Clauaſia *verb. confeſſio. 3.*
num. 7.

Quid autem ſtatuendum ſit de Regularibus confeſſariis quos ordinarius ſemel
approbauit extat infraſcripta declaratio ſacræ congregationis Cardinalium nego-

tiis Episcoporum & regularium præpositorum, quam à D. Prothonotario Apostolico Ricardo Pauli Stauio qui in eiusdem congregationis Secretaria Sedi Apostolicæ plurimum annorum spatio inseruiuit accepi.

DECRETVM.

Quo locorum Ordinariis Regulares à Confessionibus audiendis suspendendi ratio præscribitur.

CVm Sacræ Congregationi Cardinalium negociis Episcoporum, & Regularium Præpositorum innotuerit, Confessarios Regulares grauiter conqueri, quod ab Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis ab audiendis confessionibus quauis de causa indiscriminatim suspendantur; & propterea sæpe contingere, vt ab iisdem Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis omnibus simul vnius Conuentus Confessariis confessiones audiendi facultas adimatur; Illustrissimi eiusdem Sacræ Congregationis Patres, rati vix fieri posse, vt hęc sine scandalo, magnaq; Animarum pernicie contingant, re mature perpensa, ad omnem scandali materiam summouendam, & quo magis spirituali piarum mentium consolationi consulatur, statuunt, ac decernunt, Archiepiscopis, Episcopis, aliisq; Locorum Ordinariis, ad quos Confessarios approbandi ius spectat, Confessarios Regulares, alias ab ipsis libere approbatos, ab audiendis confessionibus suspendere posthac minime licere, nisi ex noua causa, eaq; ad confessiones ipsas pertinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum. Statuunt insuper eosdem Archiepiscopos, Episcopos, Locorumq; Ordinarios confessiones audiendi facultatem omnibus simul vnius Conuentus Regularibus Confessariis, eadem Sacra Congregatione inconsulta, nullo pacto adimere posse. Quod quidem Decretum, vt iidem Illustrissimi Patres opportunum & necessarium duxerunt, ita inuiolabiliter iubent obseruari Romæ 20. Nouembris 1615.

A. MAR. EPISC. HOSTIEN. CARD. GALLVS.

Locus † Sigilli.

V. Theatin. Secret.

QVAES-

QVAESTIO XXXVI.

Instrumento exemptionis amiſſo, an probetur per illius confirmationem.

SVMMARIVM.

1. 3. *Exemptio an vires ſumat à confirmatione.*
2. *Hodie priuilegium non valet niſi ſit confirmatum.*
4. *Quid ſi adiectæ ſint clauſulæ maiores.*

DIcendum eſt probari, nam exemptio vires ſuas & robur etiam aſſumit à con- 1
firmatione *glo. & ibi ad cap. ſi Romanorum in verbo deſint. diſt.19. Iaſon Barth. & DD.l priuilegia C de ſacroſ. Eccleſ. Fel. cap. inter dilectos col.6. in fin. de fide inſtr. late Gaill. lib.11. obſ.1. per tot. n.16. Card. conſ.118.* illius ſcilicet, qui autoritatem habet communitates ſeu exemptionem concedendi *Card. d. conſ.118. col 2. verſ. in contrarium dixi ſupra.* Idq; maxime hodierna praxi & conſuetudine, qua priuilegium 2
prodeſſe non poteſt niſi prius ſolemniter fuerit confirmatum *Rebuff. ad conſtit. reg. tit de appellat. art.2. glo. vna n.16. Cremen. ſing.81.* Declaratur id verum ſi de mente & voluntate ſeria principis conſtet, alioquin enim in generali confirmatione præ- 3
ſumitur actum confirmaſſe eo modo quo de iure communi ſolet, ita nempe vt confirmatio priuilegiorum veterum nihil noui adferat, *cap. cum dilecta cap. quia intentionis de priuileg. Gaill. d. obſ 1. n.6.* Secus, ſi Pontifex id confirmet mente ſeria & ex plenitudine poteſtatis, de qua tamen niſi aliter appareat non præſumitur *v. Gaill. d. obſ.1. n.17.* Item ſi cum clauſula ex certa ſcientia, quæ æquipollet plenitudini poteſtatis *v. Gaill. lib.2. obſ.56. n.14 VVameſ. conſ.64. n.2 tom.1 adde ſupra lib.1 qu.8 n.8.* 4

QVAESTIO XXXVII.

Eccleſia exempta quinam cenſeantur exempti.

DIco primo quod exempta Eccleſia exemptus cenſetur Vicarius perpetuus Prælatus Canonici & clerici Eccleſiæ *Rebuff. in praxi benef. par.1. tit. de vicariis perpetuis n.16. cap. per exemptionem de priuilegiis in 6. vbi late Franc. dec. conſ 152.*
Quod tamen limitandum eſt, ſi Prælatus ſeu vicarius non eſſet de corpore Ec-

clesiæ v.g. si exemptum Hospitale habeat rectorem laicum, & alios clericos ibi diuina celebrantes, certe rector exemptus dici non poterit, *Barth. l. quod constitutum ff. de militari testa. & cons. 96. n. 5. & 6. Clem. 1 de relig. domib. Barbat. Clem. fin. super glo. verb. statuimus de rescript.*

Dico secundo, Exemptis Canonicis neque Ecclesiam neque conuersos vel alios Clericos censeri exemptos *c. per exemptionem vbi Franc. de priuil. vide supra lib. 1. q. 13.*

QVAESTIO XXXVIII.

Coloni exemptorum an censeantur exempti.

SVMMARIVM.

1. *Priuilegia realia Dominorum transeunt ad Colonos.*
2. *Familiares accessorie gaudent priuilegio Dominorum.*
3. *Odium ordinariorum præsumitur etiam ferri in familiares.*
4. *Priuilegia scholarium trahuntur ad familiares.*
5. *Exemptiones non egrediuntur personam.*
7. *Coloni perpetui gaudent priuilegio Ecclesiarum.*
8. *Exempti veniendo ad defensionem Colonorum trahunt causam ad suum forum.*
9. *Priuilegium expresse eximens mercenarios obseruandum est.*
10. *Coloni Ecclesiæ seu loci cuius iurisdictio temporalis pertinet ad Ecclesiam censentur exempti.*
11. *Liberti Ecclesiæ censentur exempti.*
12. *Coloni conuenti coram laico ratione rerum Ecclesiæ retrahere possunt causam ad iudicem Ecclesiasticum.*
13. *Mercenarij in dubio non sunt exempti.*
14. *Quid si religiosi sint exempti à solutione decimarum an eorum coloni partiarij exempti censebuntur.*

1 PRo affirmatiua, adferri solet quod coloni priuilegiatorum gaudeant priuilegio suorum Dominorum, adhibita præsertim distinctione inter priuilegia realia, & personalia, vt illis coloni gaudeant, his minime *Parisius cons. 25. n. 10. & cons. 69. n. 6. vol. 1. Borguin. de vsufruct. mulieris n. 163. Boer. decis. 213. n. 18. Alciat. cons. 14. Cephalus cons. 451. num. 184. vol. 4. Bursat. cons. 25. lib. 1. Vincent. Carocius tract. de locato par. 2. tit. de collectis n. 8. & tit. de Colonis priuilegiatorum.*

2 Idq; ad instar domesticorum & familiarium qui accessorie foro & priuilegio suorum Dominorum potiuntur *per tex. l. 1. vers. verum etiam hominibus eorundem. vbi Castrens. n. 8. C. de Episcop. & clericis l. præsenti §. pen. C. de his qui ad Eccles. confugiunt Capic. dec. 12. Bonacossa tract. de famulis q. 15. per tot. Alex. cons. 114. n. 10. & cons. 100. n. 8. vol. 4.*

vol. 4. dixi supra lib. 1. quæst. 30. Cum enim exemptiones ortas esse dixerimus *lib. 1.* 3
q. 1 n 13. ratione præsumpti odij ordinariorum, idem odium quoque habituri vi-
dentur in colonos, quemadmodum latius prodidit Iason *in l. cum quædam puellæ*
ff. de iudic. arg. l. vnicæ in verbis vniuersa eius domus C. si qua præditus potestate DD. cap.
cum sit generale de foro compet. repugnante tamen ei Innocentio *in ca. insinuante vbi*
dec. de offic. deleg. Quæ cum in materia fori clericalis differantur, eadem analogia
ad hanc exemptionum materiam duci possunt *dixi supra lib. 1. quæst. 45. n. 5.*

Secundo, priuilegia, immunitates & exemptiones Scholarium, extenduntur ad 4
eorum famulos *late Rebuff. de priuileg. schol. priuileg. 166. per tot.* ergo, à proportione
& analogia idem dicendum est in exemptis *dixi d. quæst. 45 n. 30.*

Tertio idem stabiliri videtur apertis textibus, per varias glossas confirmatis
cap. continuum 11. quæst. 1. cap. fin. de officio Archid. glo. cap. eos dist. 32 glo 1. & c. clericum 11.
quæst. 1. glo. cap. generaliter §. nouarum 19. quæst. 1. & ca. Ecclesiarum seruos 12. quæst. 2.
à quibus non dissentit Archidiaconus *in d. cap. clericum Abb. cons. 53. lib. 1. Castrens. l. si*
quis C. vbi causæ fiscales Gemin. d. cap. eos Rom. Ias. & DD. d. l. cum quædam Neiusan. in
Sylua nupt. par. 5. n. 25.

Pro negatiua, non desunt etiam rationes ac authores *Fed. de senis cons. 3. n. 9. Spec.* 5
de compet. iud. addit §. 1. num. 27. Abb. Fel. & DD. cap. 2. de foro compet. Præpos. d. cap. eos
Aufrer. de potest. sæculari super Eccles. reg. 2. n. 36. Didacus pract. q. c. 35. n. 2. vers. quin-
to non video Capic. dec. 12. num. 2. dicens esse communem Osascus ped. dec. 32. Iason l. ser-
ui electione §. Labei de leg. 1. Lucas de Penna & Ioannes de Platea l. senatorum C. de di-
gnitat. lib. 10.

Ratio est, quia communi Doctorum calculo teste Antonino Tessauro *ped. dec. 116* 6
& Thoma Grammatico *Ciuil. cons. 102. n. 16. & per tot.* exemptio ita adhæret per-
sonæ priuilegiatæ, vt ad eius colonos extendi non possit.

Vtraque opinio conciliari poterit sequentibus conclusionibus. Prima conclu- 7
sio Coloni perpetui gaudent priuilegio Ecclesiarum, secus autem si sint temporales
Abbas d. cap. 1. Ripa de peste tit. de præseruat. remediis §. deuenio n. 128. Gram. d. n. 15. & 16.
Hoc sensu exaudienda est opinio affirmatiua.

Secunda, exempti interueniendo & veniendo ad defensionem suorum colono- 8
rum declinare possunt tribunal ordinarij *Ripa cap. decernimus n. 2. & 4. de iudic. præ-*
posit. cap. clericum 11. qu. 1 dixi supra lib. 2. qu. 37.

Tertia, si priuilegium esset tale quo famuli & mercenarij exemptorum etiam 9
eximuntur ei esset standum *Abb. d. cap. 2. Bursat. d. cons. 25. n 9. & seqq. Tessaur. d. dec.*
32. n 7.

Quarta, Coloni Ecclesiæ seu loci cuius iurisdictio temporalis pertinet ad Ec- 10
clesiam, censentur esse exempti *præpos. d. cap. clericum col penult.. Tessaurus d. num. 7.*
vers. sexto.

11 Quinta, liberti Ecclesiarum gaudent priuilegio Ecclesiæ *glo.d.ca.iudicatum & d. cap. Ecclesiarum seruos.*

12 Sexta, coloni qui conueniuntur coram laico, ratione rerum quas ab Ecclesia tenent, retrahere possunt per inhibitoriales causam ad iudicem Ecclesiæ *Spec.d.n.27.* de quo articulo distincte videri poterit Cacheranus *ped. dec.32. DD.cap.si clericus laicum de foro compet.*

13 Septima, Mercenarij exemptorum non sunt exempti *glo cap.pen. de priuil. & in Clem.1.de relig.& ven.sanct. Ias.l scriniarios n.1 C.de testa.militari.*

Quid si religiosi exempti sint à solutione decimarum, an eorum partiarij coloni
14 vel censuales exempti censebuntur? Quidam id decidendum asserunt ex verbis priuilegij, scilicet an eximat terras à decimis, an vero personas religiosorum; priori specie exemptos censeri, posteriori minime *glo.Clem.1. verb excolendas vbi Card. q 23.de decimis Abb.cap.ex parte 1.eod.tit. Soc.cons.268.sed.cons.111.* At vero alij indiscriminatim contra censuerunt *Remigius Gauni in suo tract. an Ecclesia vel clerici sint exempti ab exact.laicorum fol.233.glo. Imol.Card. & DD.Clem præsenti de censib. Ripa de peste in 1. parte 3. partis qu.15. v. Paris.d.cons.25. Nicolaus festasius tract. de estimo & collectis fol.97.num.43.& seq. Abb.cap.veniens col.2.vers.nota hoc vltimum de transact.*

QVAESTIO XXXIX.

Episcopo Inuocante contra exemptos brachium sæculare, an parendum sit, si exempti dicant se appellasse.

SVMMARIVM.

1. *Ancharani hæc est quæstio.*
2. *Exempti an obedire debeant Episcopo inuocanti eorum auxilium.*

1 QVæstio hæc proponitur ab Ancharano *in Reg. ea quæ quæst. 10. col. 21. de reg. iur in 6.* Cui respondit negatiue, hac ratione quod sæcularis iudex parere non debeat iniusto præcepto ordinarij *cap.1 de offic ord.vide latius supra lib.2.q.44.* attenta præcipue appellatione, quæ ligat manus Episcopi, qua de re sæcularis cuius brachium inuocatur cognoscere potest, ne præmatura sua executione exemptis iniuriam inferat, quod ipsum in ipsissima hac exemptionum specie late docet Abbas *cap.1.n.12.vers.& per hoc & n.13.cum Apost.de offic.ord.vide latius infra quæst.82.*

2 Quid autem è contra, an exempti teneantur obedire Episcopo eorum auxilium inuocanti? tradit Alciatus resoluitq; negatiue *arg. Clem.pastoralis vbi Card. Imola,*

Bal-

Baldus & DD de Re iudic. Alciat.cap.perniciosam num.126.de officio ord. Poterit tamen (inquit alciat) *d.num.26.* Episcopus supplicare Papæ, vt eos compellat qui hoc facere tenebitur *arg.cap.fin.de except.in 6 vbi DD.*

QVAESTIO XL.

Exemptus ab Episcopo excommunicatus, an à iudice appellationis posſit petere ad cautelam abſolutionem.

SVMMARIVM.

1. *Exemptus petens abſolutionem debet antea fidem facere de abſolutione.*
2. *Abſolutio ad cautelam quid ſit.*
3. *A quibus cenſuris concedi poßit.*
4. *Quando concedi poßit.*
5. *Quare concedatur.*
6. *Concedi non poteſt niſi vocata parte.*
7. *Quis abſoluere poßit.*
8. *Delegatus an abſoluere poßit.*
9. *Pars aut iudex an impedire poßit abſolutionem.*
10. *Abſolutio ad cautelam non præſumitur.*
11. *Petens abſolutionem ad cautelam non præſupponit excommunicationem.*
12. *confeſſarij an abſoluant ad cautelam.*

POteſt, idq; vel per viam reuocationis attentatorum, vel per modum abſolutionis, antea tamen debet non plene, ſed aliqualiter de exemptione fidem facere, 1 idq; quia ius commune reſiſtit exemptionibus, quibus facile ordinariæ illuderetur poteſtati, ac ne per figmenta exemptionum dolis & impunitatibus via aperiatur *Innoc.cap.ſolet de ſent.excom.in 6.Rota.deciſ.234.in nouis & deciſ.308.* licet Io.Andr. *in d.cap.ſolet.* variauit *Rot.deciſ.116. in antiquis Milis in repert.verb.excommunicatus ſi petat Fel.ca. Apoſtolicæ n.20.verſ. Q. ſubdit de ſent.excom. Rot.dec.6 de ſent.excomm.in nouis & dec.7.eod.tit.in antiquis* de qua abſolutione ad cautelam videatur exactisſime & latisſime Gregorius Sayrus Benedictinus in Theſauro Theologiæ moralis *par.1.lib.2 cap.17 n.8.* in qua materia paucis formabo quaſdam concluſiones quæ ſummatim omnem illius ſubſtantiam complectentur.

Prima concluſio, abſolutio ad cautelam eſt ab Eccleſiaſtica cenſura conditiona- 2 lis abſolutio, conceſſa ratione periculi cum de valore cenſuræ dubitatur, *Io. Andr. in cap.ſolet vbi DD.de ſent.excom.in 6.Hugolin. de Cenſuris Eccleſiæ tab. 3.cap. 22. § 1. numer.4.*

Secunda abſolutio ad cautelam concedi poteſt ab omnibus cenſuris excommu- 3 nicationis ſuſpenſionis & interdicti excepto interdicto generali loci *Anchar. d.ca. ſolet.num.5 Gemin.ibid.in §.in ſecunda num.11.Franc.ibidem verſ.4. Stephan. Coſta in rep.num.49. & ibi omnes cap.præſenti de ſent. excommun. in 6. vbi. DD.glo.in verb.* generali

generali & in verb. declaramus vbi assignatur ratio, quare interdicto generali dari non possit relaxatio ad cautelam. Idq; siue censuræ latæ sint ab homine, siue à iure, si tamen probabile dubium sit facti, aut iuris, quemadmodum exemptis demonstrat Gregor Sayrus *d. cap. 17 n. 7. Anchar. d. cap solet. n. 5. Gemin. d. n. 11. Franc. n. 27. Stephan. Costa n. 49. Nauar. in Manuali cap. 27. n. 277. & 278. Hugol. de cens. Eccl. tab. 3 cap. 22. §. 1. num. 9.*

4 Tertia, absolutio ad cautelam peti & concedi potest, quoties sententiæ nullitas allegatur, v. g. quia lata fuit à iudice incompetente, contra exemptum dummodo fiat aliqua fides & semiplena saltem probatio de exemptione aut nullitate sententiæ *Innoc. cap. venerabili n. 5. de censib. DD. d. cap. solet Abb. cap Apostolice n. 10. vbi Fel. n. 22. de except. Couarr. ca. alma mater par. 1. §. 12. n. 7. Primum de sent. excom. in 6.*

5 Ratio est, quia hæc species absolutionis concedi solet vt absolutus sine conscientiæ scrupulo diuinis & humanus se intermiscere possit *Sayrus d. c. 17. n. 3. & 8. in fine & n. 13.* quæ ratio indifferenter militat in omni casu nullitatis *Sayrus d. n. 8.* Diuiditurq; à Nauarro *d. n. 277.* in dimidiatam, quæ ad certum tempus & actum fit, & integram quæ dubitatur esse lata, & eam quæ scitur esse lata sed dubitantur an valeat *DD. d. cap. solet Innoc. in cap. veniens vbi glos. final. de testib.*

6 Quarto, concedi non aliter potest, quam vocata parte ad cuius instantiam excommunicatio fuit lata, quæ si se opponat ac infra tempus octo dierum iustam excommunicationem non probet condemnandus erit in expensis ea propter factis *DD. vbi supra Sayrus d. cap 17. n. 9.*

7 Quinta, à censura iuris ad cautelam absoluere potest, qui simpliciter auctoritatem habet absoluendi *arg. cap. nuper de sent. excommunic.*

Sexta, à censura lata ab homine is absoluere potest ad cautelam qui excommunicauit vel illius superior quando causa ad eum via appellationis est deuoluta *glo. d. c. solet verb per superiorem vbi DD. Hostiens. Io. And. & ca. per tuas de sent. excom. Couar. d. § 12. n. 8. Sayrus vbi supra n. 14.*

8 Septima, de delegato reperiuntur pugnantes sententiæ, placet sententia Couarruuiæ *d. §. 12. nu. 8. vers iudex* qui eas fœdere distinctiones conciliat, dicens delegatos Apostolicos qui delegantur ad cognoscendas causas extra Curiam, habere facultatem absoluendi ad cautelam, delegatos vero ad cognoscendas causas in Rom. Curia non habere hanc facultatem, nisi speciali commissione eis concessa sit, & sic vsu & praxi obseruari asserit. Vide Nauarrum in Manuali *cap. 27. numer 278. vers. quarto dico.*

9 Octaua, absolutionem ad cautelam nec pars nec iudex impedire potest nisi in casu manifestæ iniuriæ, quæ si negetur, probari debebit infra dies octo *d. cap. solet & DD. vbi supra Sayrus n. 16.*

Nona, absolutio ad cautelam obtenta non præsumitur, nisi probetur *cap. sicut nobis de*

bis de sent.excom.glo.cap. proposuit in verb.de absolutione de cleric.excom.ministrante Nauar.in Manuali cap.27.num 278.vers.septimo.

Decima, petens absolutionem ad cautelam non præsupponit aut fatetur se excommunicatum, secus si simplex absolutio postuletur Stephan. Casta.d. cap solet.n. 46.Sayrus lib.2.cap.16.n.16. 10

Vndecima, Confessarius cui committitur absolutio ad cautelam non adstringitur solemnitatibus antescriptis Nauarr.d.nu.278. vers. quinto quid autem si committatur ei in vtroque foro? vide apud euntem Sayrum & Nauarrum, vbi plura de hac materia. 11

QVAESTIO XLI.

Monachus exemptus à quo ab excommunicatione absolui possit?

SVMMARIVM.

1. *Distinguendum inter excommunicationem illatam ex violentia manuum iniectione & alias.*
2. *Temporatur nisi accessus ad Papam sit difficilis.*

QVod Episcopus possit absoluere, videtur censuisse Federic. de Senis *cons.14. Io.de Lignano Clem.ne in agro de statu Monach. Nauar. cons 31. de pœnitent.* At vero contrariam sententiam tenuit, Io. Andr. Abb. Fel.*cap.significasti de foro compet. ca.pastoralis §.præterea vers.limita hanc primam de offic. ord. glo. fin.in Clem. penult. de sent.excom.in c.graue de offic.ord. Ang.de Clauasio in summa verb exemptus.§.6.*

Paucis, distinguendum inter excommunicationem illatam ex violenta manuum iniectione, & alias alterius speciei. Quoad illam, Episcopus absoluere potest ne detur religiosis occasio euagandi vti censent Io. Andr. Dom. Anchar Francus & alij *in cap. religioso de sent.excom.in 6.* qui extendunt hunc Canonem ad exemptos, quo vero ad alios, absoluere non potest, quia ligare non potest *Abb cap. cum dilectus 2.not de relig.dom. Bald.in Margarit.verb.excommunicatus arg l.qui condemnare ff.de reg.iur.* nemo autem absoluere potest, qui ligare aut condemnare non potest *tex. l. nemo qui ff.de reg.iuris.* 1

Quod temperandum videtur, si accessus ad Romanam Curiam seu ad Papam esset difficilis & periculosus, qua de re abunde satis aliis in locis scripsimus *supra. eod.lib.cap.1.vers.limitanda autem est & infra quæst.50.& seqq.Card.Clem.1.quæst.3.de offic.ord.Clem. attendentes in fin.de statu Monach.* Conceditur enim Episcopis absolutio casuum reseruatorum in casu quo quis legitime impedimento detentus ad sedem Apostolicam vel eius Nuncium accedere non potest. *cap quamuis, cap.ea noscitur* 2

tur cap de his de sent. excom. Siquidem necessitas semper excipitur à quibusuis legibus & prohibitionibus humanis, *Processus in praxi Episcop. parte 1. cap. 1. sub finem.*

QVAESTIO XLII.

An accipiant ab Episcopo ea quæ sunt ordinis Episcopalis?

SVMMARIVM.

1. *Episcopalis ordinis quæ sint.*
2. *Postulari debent ab Episcopo.*
3. *Nisi Episcopus conferre renueret.*
4. *In actibus voluntariis exempti subsunt Episcopo.*
5. *Nisi per actum voluntarium præiudicaretur Episcopo.*

DIximus supra *lib. 1. quæst. 6. in fin.* ex sententia Canonistarum, Episcopatum esse ordinem adde Io. Andr *in proemio sexti in verb. Episcopus vbi DD. Albert. Troy-*
1 *lus de perfecto clerico lib. 1. cap. 2. num. 4. & seqq.* à quo plurima emanent quæ ordinis Episcopalis esse perhibentur, vt est Chrismati, oleum sacrum, Consecratio altaris Ecclesiæ, item reconciliatio, Clericorum ordinatio, depositio, suspensio, & alia similis generis allata & probata à Bertachino *tract. de Episcopo lib. 4. par. 1. quæst. 19. nu 53.* quæ præbuerunt causam huius quæstionis ad quam Paucis respondeo omissis eis quæ supra in eadem materia attuli *quæst. 11. eod. lib.* exemptos hæc debere
2 postulare ab Episcopo, ita disponente tum iure *cap. veniens §. Chrisma vbi Io. Andr. Abb. & DD. de præscript. Anania cap. per tuas not. 1. de Simonia vbi loquitur de Carthusiensibus Oldra. cons. 244. Clem. 1. §. præsentatos vbi Card. de excessib. prælat cap cum nullus vers. inferiores de temp. ord. in 6. glo cap. Abbatibus 18 qu. 2. Calder. cons. 4 de priuileg.* tum vniuersali & immemoriali consuetudine, vt testatur Cardinalis *cons. 112 viso priuilegio* Tum Concilio Trident. *sess. 23 cap. 10. Nauar in Manuali cap. 22. num. 18. vers. tertio qui contrauenit.*

3 Quod tamen moderandum est, nisi Episcopus nollet ea exhibere Canonice vt oportet, puta gratis, tum enim poterunt ea petere ab alio Præsule *tex. d. ca. veniens §. Chrisma vbi DD. Franc. c. 1. vbi late in verb. instituta de priuileg. in 6. vbi Io. Andr. &*
4 *Domin.* Ex quibus corrollarie infertur, quod exempti subsint diœcesano in actibus voluntarie iurisdictionis, ita censuit Hostiens. quem refert Ioannes Andreæ *in cap. Canonica de sent. excom. & in cap. quod ob gratiam de reg. iur. in 6. Lapus d. cap. cum nullus* nisi tamen per actum voluntarium fieret præiudicium priuilegio seu sanctæ Se-
5 di *tex cap. cum tempore de arbitr.* aut nisi actus voluntarius seu factum iurisdictioni eius non subiaceat. *Dom. & Franc. d. c. cum nullus in glo super verb. religioso.*

QVAE-

QVAESTIO XLIII.

Abbates & alij Prælati exempti, an posſint ſubditis dare literas dimiſſorias ad ordines.

PAucis reſpondendum, ſi ita ſint exempti quod Epiſcopi non habeant in eorum Clericos ordinationem, eas concedi poſſe, alias minime *cap. fin. vbi DD. de clerico peregrino* ad quod Concil. Trident. inhibuit *ſeſſ. 7. cap. 10. & ſeq.* velut vberius explicauit Nauarrus, quem videre poteris *conſ. 14. de priuileg. dixi lib. 4. quæſt. 11.*

QVAESTIO XLIV.

Abbates vel Prælati exempti an poſſint extraneum ordinare habentem dimiſſorias?

ID plane pendet à tenore priuilegij, qui ſemper ad amusſim ſequendus eſt vt frequenter dixi *cap. porro cap. ſane de priuileg.* Itaque, ſi eiuſmodi ſint exempti cum omnibus membris ſuis familiaribus & capellis populum habentibus, id poſſunt propter exemptionem quam habent plenisſimam *c. 2. § fin. de ſupplen negl.*

Si vero exempti ſint ſine populo, tunc ſimiliter id eis licebit in capellis populum non habentibus, ſecus ſi habeant populum, quia tunc prius recurrendum eſt ad Epiſcopum, qui dimiſſorias viſitabit, & decernet ordinandum id, quod ſi Epiſcopus recuſet, recurrendum erit ad ſuperiorem ita Abb. Innoc. & DD. *cap. fin. de clerico peregrino* hac forma non obſeruata Epiſcopus punire poterit ordinatum *Abb. Hoſt. Io. Andr. vbi ſupra* quæ omnia ſacrum Conc. Trid. temperauit vt præcedenti quæſtione ſcriptum eſt & doctisſime poſt omnes diſcusſit Nauarrus *conſ 14. de priuil.*

QVAESTIO XLV.

Exemptus habens dimiſſorias an poſſit ab Epiſcopo examinari de literatura & idoneitate.

SVMMARIVM.

1. *Semel per Principem approbatus non debet iterum approbari.*

POteſt, *tex. pulcher. c. ſanctiſſima diſt. 73.* adeo, vt ſi repererit eum idoneum admittere non debeat *Archid. cap. miramur diſt. 61. per tex. ca. venerabilem & ibi*

 Innoc.

Innoc. de elect. Nauarr. conf. 8. de priuileg. Secus v.g. si Papa à se promotum mandaret
1 per Episcopum benedici, quia semel per Principem probatus per inferiorem non debet iterum examinari *tex. l. quidam consulebat & ibi Cast. de re iud.* talem enim Episcopus sine alio examine ordinare tenebitur. *Innoc. cap. pastoralis circa med. de donat. Collect. cap. meminimus & ibi Fel. de accusat. Capel. Tholos. decis. 449 incip item fuit quæsitum an Episcopus Nauarr. in Manuali cap. 27. Miscell. 1. num. 266.* Idq; in æquali gradu, Idoneus enim ad vnum officium, censetur idoneus ad simile *Abb. ca. accepimus n. 6. de ætate & qualitat ord.* Cæterum, si maior perfectio requiratur in hoc, quam alio gradu, aliud subeundum esset examen *Nauarrus conf. 2. de præbendis.* Item nisi notorie foret idoneus, notorie enim dignus examinari non debet *cap. nullus distinct. 24. Nauarr. cap. cum contingat causa secunda nullitatis n. 13. de rescript.* De hac materia videri etiam poterit Henricus Botteius *tract. de Synodo par. 3. art. 1. n. 283. vol. tract. 2. fol. 227. indistincte tenens approbatum reprobari posse & late Fel. cap. cum venerabilis n. 48. & seqq. de except. vbi Abb. n. 55. & seq. & DD. ibid.*

QVAESTIO XLVI.

Hæres exemptus an ex persona defuncti non exempti conueniri possit coram ordinario.

SVMMARIVM.

1. *Hæres ex priuilegio communi declinare potest secus ex proprio.*
2. *Priuilegia communia sunt ad instar iuris communis.*
3. *Hæres eiusdem conditionis qua defunctus.*
4. *Conclusio fallit si agatur ad legata.*
5. *Item si priuilegium exemptionis exuberaret.*

1 Conueniri posse testatur Vlpianus in hæc verba, hæres absens ibi defendendus est vbi defunctus debuit & conueniendus est, si ibi inueniatur, nulloq; suo proprio priuilegio excusatur *tex. l. hæres absens in pr. ff. de iudiciis.* Pro explicatione refricanda est differentia inter priuilegia communia, sic dicta quod inserta sint corpori iuris communis, vt est priuilegium clericorum, legatorum, miserabilium personarum, & propria *dixi supra lib. 1. cap. 1. n. 5.* Ista, per legem conceduntur, hæc autem priuatum per Principem *glo. d. l. hæres in verb. excusatur* velut priuatæ leges, seu priuata legia *præses in loco ab Ethymologia & dixi d. n. 5. Alciat. lib. 2. n. 51. de verb. sign. Massagalesius ad form. Cameræ oblig. ad 2. par. qu. 2. n. 6. fol. 74.* Hæres priuilegio communi vtens, conueniri non poterit coram iudice defuncti, sed coram proprio seu competente v. g. clericus hæres laici conueniendus erit non coram iudice laico defuncto, sed coram Ecclesiastico iudice hæredis. At vero hæres proprium habens priui-

priuilegium, declinare non poterit iudicem defuncti, quem ipse iuris fictione repræsentat *glo. in d. verb. excusatur.* Quod ipsum Cynus Barthol. Castrens. & DD. fusius tractauerunt *in d. l. Hæres Massa galesius ad form. Cam. oblig. ad secundam particulam quæst. 2. per tot. & signanter n. 4. & seqq. vbi doctè fol. 72. Sebast. medices tract. de morte par. 1. n. 91 Caroc. de excuss. bon. par. 2. qu. 57 n. 20 Fel. cap. quia V. n. 3. vers. limita dummodo de iudic. Straccha tract. de mercatura tit. quomodo procedendum sit in causis mercat. vbi id exemplificat in mercatoribus qui habent speciales iudices sicut exempti n. 44. fol. 490. & seq. Abbas cap. quia V. n. fin. de iudiciis vbi & clare loquitur Fel. ibidem n. 3. vers. limita dummodo.* Quæ fuit causa vt Cynus referente Castrensi in hæc verba *d. l. hæres. n. 4.* Consulerit contra fratres de Carmelo qui erant exempti ab Episco- ,, po, & suberant immediate Papæ, deinde successerant cuidam laico, & agebatur ,, contra ipsos ex persona laici coram Episcopo allegabant priuilegium exemptionis, ,, certe quia illud non erat clausum in corpore iuris, non poterant allegare sed priui- ,, legium clericatus, quod erat clausum, bene poterat allegare, vt sic non conue- ,, niantur coram iudice sæculari, sed coram Episcopo, Ita ille. Confirmari potest, ,, tum quia priuilegiatus succedens in ius priuati vtitur iure priuati *l. cum quidam §. fiscus ff. de vsuris Balbus de præscript. in 1. parte quinta partis quæst. 3. per tot.*

2 Tum quia, priuilegia communia non sunt proprie priuilegia ex quo regulantur & sunt ad instar iuris communis *Andreas Gammarus tract. de extensionibus num. 164.* suntq; aliis priuilegiis potentiora *Fel. cap. cum ordinem num. 20. vers. vltimo de rescript.*

3 Tum quia, hæres ius suum ex propria persona metiri non debet, sed ex persona defuncti cuius iure vti debet *l. si is ff. de iudic. l. apud Iulian. in fine ff. ex quib. caus. in possess. eatur l. 2. §. 1. ff. de verb. oblig. in d. verb. excusatur.*

4 Declaratur primo, hæc esse vera, nisi hæres conueniatur pro legatis, cum enim legata demum debeantur adita hæreditate, quæ amplius defunctum non repræsentat *l. 1. ff. si familia furtum fecisse dicatur l. hæreditas in multis ff. de acq. dom. l. 1. §. scæuola ff. si quis testam. liber esse iussus dixi supra lib. 2. q. 20. n. 3. Rol. à Valle d. qu. 17. n. fin. in fin. in part. 2. tract. de inuentario* fit, vt mutatione personæ mutetur etiam priuilegium status & conditio rei *l. per procuratorem vbi Barth. & DD. ff. de acq. hæred. & d. quæst. 20. n. 4. cap. 1. de iure patr. in 6. Rol. à Valle tract. de inuentar. par. 2. quæst. 17 n. 5. & seqq.* ac proinde vt eo casu hæres ex proprio capite conuentus iurisdictionem ordinarij declinare & proprio exemptionis priuilegio se tueri possit *Rot. dec. 572. in antiq. Aufrer. in repet. Clem. 1. fall. 6. regula 2. de officio ordinarij* bona enim postquam acquisita sunt per priuilegiatos sumunt naturam priuilegiatorum *Abb. cap. porro de priuilegiis.*

Declaratur secundo, nisi priuilegium exemptionis esset tam plenum & abundans quod etiam hunc casum sua exuberatione includeret, quemadmodum hæc in

materia supra notauimus, dum de continuatione instantiæ in exemptum quæsiuimus *lib. 2 quæst. 19. n. 7. item quæst 5. n. 6 9. 10 & seqq. item quæst. 16. n. 12 & seqq.*

Tota enim exemptionum vis ex verbis & mente Pontificis dependet, velut hactenus satis frequenter probauimus *lib. 1. cap. 43. n. 1. & 2. per cap. quanto cap. porro. c. recepimus de priuileg. l. credendum ff. qui petant. tutores.*

QVAESTIO XLVII.

Ordinarius an procedit contra hæreticos exemptos.

SVMMARIVM.

1. *Ordinarius procedit contra hæreticos exemptos.*
2. *Quod verum est in hæresi proprie sumpta.*
3. *Ab ordinario ad sanctam Sedem appellandum.*
4. *An procedat contra asserentem fornicationem non esse peccatum.*
5. *Quid de communitate per hypocrisim.*
6. *Quid de insordescente.*

1 ORdinarius inquirendi ius habet atque iudicandi hæreticos *Abb. cap. cum contingat col. 7. de foro comp. Lap. alleg. 114. circa fin. Iacob. de bellonis sup rep. c. Romana §. contrahentis de foro comp. in 6. oppos. 6. fol. 26.* Idq; tanquam Apostolica autoritate delegatus, *tex. vbi Abb. & DD. cap. ad abolendam de hæreticis glo. c. per hoc ver. delegata eod. in 6. c. irrefragabili §. excessus de officio ord. Clem. cum ex eo de sent. excom.*

2 Quod tamen de hæresi vera & proprie sumpta intelligendum est, contra autem improprie hæreticos exemptos procedere non posset *Calder. cons. 5. de hæretic. Oldra. cons. 210. Rot. decis. 875. incip. Accusatus de hæresi in antiq.* verba enim in proprio
3 significatu sunt accipienda *c. ad audientiam de decimis l. non aliter de leg. 3.* Vnde infero, quod ab eiusmodi ordinario procedente appellari debebit ad sanctam Sedem *c. super quæstionem de offic. deleg. Abb d. c. ad abolendam n. 16. dixi supra li. 2. ca. 42.*

4 Vtrum autem ordinarius procedere possit contra exemptum dicentem v. g. fornicationem non esse peccatum, videatur Capell. Tholos. *dec. 346.*

5 Item an cognoscat de exempto per Hypocrisim recipiente hostiam non consecratam *Calder. cons. 4. de hæreticis.*

6 Contra insordescentem in excommunicatione videtur quod inquirere possit ne neruus Ecclesiasticæ disciplinæ corrumpatur. *cap. excommunicatorum 23 quæst. 5. cap. cum inter vos de consuet.* quandoquidem eiusmodi non caret scrupulo hæreticæ prauitatis, qui Ecclesiæ censuras & mandata contemnunt *Abb. cap. 1. vbi late de in-*

iudiciis glo. cap. excommunicamus §. qui autem de hæreticis optime Menoch. de arbitr. iudic. cent. 5 casu 4 6. n. 53 & seqq. estq; id dispositione Concilij Trident. pro indubitato sess. 25. cap. 3. de refor. quod Menoch. explicat non modo in excommunicatione ex causa criminali, sed etiam ex debito ciuili d. casu 416. n. 54.

QVAESTIO XLVIII.

Exempti an pro absolutione decimarum conueniri possint coram ordinario.

SVMMARIVM.

1. *Exemptus non soluens decimam dicitur delinquere in loco non exempto.*

PRo affirmatiua, pridem respondit Dominianus à S. Geminiano *cons. 27. incip.* 1 *quia punctus iste* quem refert Rebuffus de decimis *quæst. 15. num. 18.* vbi inquit quod exemptus non soluens decimam, delinquit in loco non exempto, attento loco in quo debet fieri solutio, licet delictum originem sumat in loco exempto: quia quando delictum surgit ex facto negatiuo, cuius contrarium scilicet factum affirmatiuum debebat fieri in certo loco non exempto, tunc locus delicti censetur in quo actus ille affirmatiue explicari debebat, negatio enim cognosci non potest nisi per respectum adhibitum, cum non habeat terminos possibiles *cap bonæ 1. de elect. cap. quoniam contra de probat not Barth. l. libellorum de accusat.* Id quod etiam confirmat Philippus Francus adhibita tamen quadam distinctione *in cap. 2. §. diœcesani n. 2. in fin. de decimis. in 6.* His verbis, Quod si Ecclesiæ sunt exemptæ & per consequens ,, decimæ dictis Ecclesiis debitæ, tunc Diœcesanus se non potest intromittere, & ita ,, debet intelligi iste text. & supra de negl. prælat. suppl. cap. sicut. Sed si Ecclesiæ non ,, sunt exemptæ, tunc Diœcesanus se intromiscere potest, licet decimæ sint exemptæ, ,, vel Ecclesiæ sint exemptorum, vt hic in 1. parte text & supra eod. tit. cap. 1. de præ- ,, bendis, Ita ille. Ne sim fusior. inuenio Paponium hanc quæstionem valde copiose disputantem, à quo articuli huius examen peti poterit *vide in arrestis lib. 1. tit. 10. des Cheualiers de S. Iean. arresto 5. per tot. vbi late.* Ita tamen vt semper considerari debeat priuilegiorum tenor, à quibus totus hic tractatus & diiudicatio dependet *cap. porro de priuilegiis.*

QVAESTIO XLIX.

Executores testamentorum si sint exempti an cogi possint ab ordinario ad reddendam rationem.

SVMMARIVM.

1. *Executores qualiter hic vsurpentur.*
2. *Executio demandari potest regularibus & sæcularibus.*
3. *Regulares rationem reddere debent coram Episcopo secus in sæcularibus.*
4. *Laicus exequitur testamenta clericorum.*
5. *Statutum Episcopi afficit eiusmodi executores.*
6. *Sæculares exempti rationem non reddunt coram Episcopo.*
7. *Quando contra priuilegium emanat constitutio pœnalis ea non egreditur suos terminos.*
8. *Concil. Trident. subiicit executores ordinariis.*

1 PRæmitto executores latius me hic vsurpare quam fecerint aliqui, nempe vt cum Felino comprehendam executores non modo actuales, sed etiam verbales, hoc est quibus à testatore data est facultas v.g. nominandi vel eligendi personas pauperum, aut alia eiusue generis verbaliter tantum explicandi *Angel. cons. 64.*
2 *late Fel. ca. si quis contra num. 2. vers. contrarium vbi allegat alios de foro compet.* Præmit-
3 to secundo, executionis onus demandari, aut regularibus, aut sæcularibus. Vnde concludo regulares siue religiosos exemptos gestæ executionis rationem reddere debere coram ordinario, ac ab eo puniri posse si mala gesserint *tex. Clem. 1. de testa. Ang in summa verb. executor. n. 20. Barthol. l. interdum § ff. de iudic. Fel. c. fin. numer. 6. vers. & addo de iudic. collecta cap. Ioannes col. 3 circa fin. vers. sed quia religios. de testa. Io. Andr. in add. ad spec. tit. de instr. edit. §. nunc aliqua vers. sed an simplex commissarius num. 45. Io. Francisci Pauin tract. de visitat. quæst. 5. secundæ partis num. 92. Fumus verb.*
4 *executor. num. 14.* Idque exposcit fauor executionis testamentorum, qui tantus est vt etiam ipse Prætor, imo etiam teste Rebuffo, laicus exequatur testamenta clericorum ad pias causas, ac sibi executionem vsurpet, contra clericos, personas alioquin priuilegiatas *Lucas de Penna l. vna col. pen. C. de expens. ludorum lib. 11. Rebuffus de sentent. prouisional. lib. in præfat. num. 83. & 84. Caualcan. decis. 28. n. 45. part. 1.* Quo fit vt maiori ratione negligentibus executoribus id onus ad Episcopum deuoluatur ad quem spectat in diœcesi munus supplendi negligentiam suorum *dixi supra eod. lib. cap. 30.*

5 Ex quibus infertur, quod cum Episcopus hanc habeat potestatem à iure sibi attribu-

tributam, quod si quippiam statuat quod concernat eiusmodi executionem v.g. quod post annum executor priuetur potestate exequendi tale statutum, afficiet regulares exemptos, ratio est quia hoc casu Executores sunt à iure subiecti ordinario, quo fit, vt eius statutis hoc in articulo ligetur *per. c.2. de maior. & obed.ca.vt animarum de constit.in 6.d.Clem.1.de testam.*

Concludo secundo, Exemptos non regulares, sed v.g. Canonicos aut clericos seculares executores, nec reddere rationes coram ordinario, nec coram eodē conueniri posse. Ita nominatim sentit glossa & doctores *in Clem. 1. de testamentis glo. ibid. verb.tales Cardinal.num.12.quæst 6.dixi supra lib.1.c.46.num.11.12 & seqq.* 6

Ratio est, quia quando contra priuilegium emanat constitutio pœnalis, ea suos non egreditur terminos *Io. Andr. Dom.cap.dispendia de rescrip.in 6.Card.vbi supra q. 6. Ang.d.num.20. Fumus d.num.14.* 7

Confirmatur, quia dispositio Clementis 5.in Concilio Viennens.*in d.Clem.1.de testam.*est correctoria iuris veteris, quæ proinde generaliter intelligi, nec extra casum suum extendi debet.sed restringi per legem veterem. *Docte præses in loco à ratione legis stricto ad restrictionem legis, vbi exemplificat Milis in reper.verb.priuilegio speciali fol.373.*

Adhæc, notandum Concilium Trident. indistinctè constituisse Episcopos velut Apostolica authoritate delegatos executores omnium piarum dispositionum *sess. 22.cap 8.de refor.* 8

QVAESTIO L.

Quid si accessus sit difficilis vel periculosus ad Papam, an vigeant adhuc iura exemptionum?

SVMMARIVM.

1. *Si accessus sit difficilis ad Papam cessabunt iura exemptionum.*
2. *Quo casu vnusquisque sibi potest ius dicere.*

Diximus in eadem hac materia exemptionum propter absentiam superiorum aut difficilem illorum aditum, recedi solere à communibus iuris regulis, ibique id copiose satis probauimus *lib. 4.q. 1. vers. Limitanda & quæst.41.* Hoc loci pro conclusione affirmatiua satis sit in autoritatē adduxisse Felinū atq; Cardinalem *istum cap significasti num 4.de foro compet.hunc in Clem.1.q.3 de offic.ord.* à quibus non dissentit Innocentius *in c. olim. & in ca. vt famæ infracitat.* dum dicit emergente tali casu, vnicuique licere ius Authoritate propria dicere *l.generali C.de decurionib.lib.10.& l.aut Prætor. §.si quis ff. de his quæ in fraud. Barth. l. creditores vbi*

DD. C. de pignor. Colerus de processib. executiuis part. 1. cap. 2. num. 276. in cap. olim 1. de rest. spol. in cap. vt fama de sent. excom. arg. l. 1. C. quando liceat vnicuique sine iudice.
3 Confirmabiturque idem copiosius quæstione subsequente, quibus addi poterit doctrina Nauarri, tradentis ordinarium cognoscere de causis ad Papam interpositis, si ad eum facilis non sit recursus *Nauar. in rel. cap. cum contingat. remed. 4. n. 3. de rescriptis tom. 3. & cap. accepta opposit. 8. solutione nu. 31. de rest. spoliat.*

QVAESTIO XI.

An ordinarius præsupposito accessu difficili ad Papam conferre possit beneficia exempta aut reseruata.

SVMMARIVM.

1. *Quando is ad quem iurisdictio spectat absens est, ea deuoluitur ad inferiorem.*
2. *Episcopus absoluit in casibus sanctæ Sedi reseruatis quando Papa adiri non potest.*
3. *Necessitas non habet ferias.*
4. *Ordinarius dispensat in gradibus à iure prohibitis quando Papa adiri non potest.*
5. *Exempti si opprimantur possunt sibi dicere ius.*
6. *In alienatione quando requiritur necessitas superioris.*
7. *Electus ad Ecclesiam remotam à Romana potest statim administrare non expectata confirmatione.*

1 OMissis pluribus quæ in alteram partem adduci possent, sint hæc pro tuitione opinionis affirmatiuæ, Imprimis regula generalis quoties is ad quem exercitium iurisdictionis spectat absens est, nec commodè expectari potest, fit deuolutio ad illius inferiorem alioquin inhabilem *tex. l. vbi absunt vbi DD. ff. de tutorib. datis ab his cap. si Episcopus de suppl. negl. prælat. in 6.*
2 Deinde Episcopus absoluit in casibus specialiter sanctæ Sedi reseruatis, quando Pontifex commode adiri potest *cap. de cætero de sent. excom. cap. eos eod. in 6.* d-que, quia interest ne quis in excommunicatione diu perduret *cap. quam sit de elect. in 6.* prout quoque interest ne Ecclesiæ diu maneant viduatæ, vnde quò diuturnæ vacationis pericula amputentur, expedit vt tali casu ad ordinarium recursus habea-
3 tur *cap. sanctorum dist. 70.* necessitas enim coniuncta vtilitati publicæ, legem non admittit *cap. si quis propter necessitatem de furtis cap. licet de ferijs dixi eod. li. q. 4. in fine*
Præterea, est argumentum in iure receptum à matrimonio Carnali ad matrimonium spirituale *cap. inter corporalia de trans. Episcop. Præses loco à matr. Carn. ad spiri-*
4 *tuale.* quo arguitur, quod quemadmodum ordinarius dispensat in gradibus à iure prohibitis, quando Papa commode adiri non potest v. g. propter bella, scisma, vel

alia

alia cuiuſcunque generis impedimenta *late Anchar.conſ.*409.ex eo quod tali diſpẽſatione derogetur tantum iuri poſitiuo,ita & hoc in caſu,ſtatus enim beneficiorũ exemptionumque ſunt à iure poſitiuo, *Abb.cap. poſtulaſti de Reſcriptis cap. Epiſcopus de præbend.tot.tit. de priuilegijs.* Accedit gloſſa finalis *Clem* 2. *de elect.* quæ dicit obligatos ad adeundum Papam pro confirmatione, abſolui, ſi interueniant impedimenta, adhæc eadem confirmat Aufrerius *in rep.Clem.*1 *q.*10.*verſ.vnde in principali puncto & verſ. finge enim difficilem de offic. ordin.* poſt multa dicens quod ſi clerus 5 opprimat exemptos quod auctoritate propria ſibi ius dicere poſsint *Calderin. conſ.* 20 *circa med.de regular.arg.l.*1.*C.quando liceat vnicuique.*

Similiter,in alienatione per exemptos facienda diximus ſupra *lib.*4.*cap.*1.*ſub finẽ* 6 quod licet regulariter autoritas ſuperioris interuenire debeat, ſi tamen ſuperioris vel Pontificis acceſſus ſit difficilis,alienatio omiſſa authoritate ſubſiſtet.

Poſtremò,eſt quod notat Barth.*in l.ex eo tempore nu.*6.*ff de milit.teſt.* quod in Eccleſijs valde remotis ab Eccleſia Romana electus ſtatim poſt adminiſtrare non 7 expectata confirmatione *cap.ne pro defectu de elect. Abb. cap. nihil per tot. vbi vide n.* 8.*qui dicantur eſſe remoti à Papa de electione.* De qua materia late & fuſe Redoanus *tract.de Rebus Eccleſ.non alienand.quæſt.*51.*per tot.Nauar.cap.accepta oppoſit.* 8.*ſolut.n.* 31.*de reſt.ſpol.*

QVAESTIO LII.

An exempti ſi ſit periculum fugæ,poſsint ab ordinario capi.

SVMMARIVM.

1. *Reipub.intereſt puniri delicta.*
2. *Creditor poteſt arreſtare ſuum debitorẽ.*
3. *Temperatur ſi iudex exemptorum adiri poſsit.*

POſſe,diximus obiter ſupra *lib.*2.*quæſt.* 45.*caſu ſexto num.* 10. quod paucis hic confirmo alijs auctoritatibus *Auth. de defenſorib. Ciuitatum §. audient. col.* 3. *Aufrer.Clem.*1.*quæſt.*20 *fol.* 60. *de offic. ord.* Ratio eſt,quia cum Reipublicæ interſit maleficia non remanere impunita *l. ita vulneratus ff.ad. l. Aquil. l. ſi longius* 3. 1.*ff.de iudic.*magna impunitati feneſtra aperiretur,ſi eam poteſtatem ordinario abnueremus.

Quandoquidem priuatim id videtur etiam conceſſum vt debitor fugitiuus à ſuo creditore arreſtari ſiſtiue poſsit *glo.not.l. nullus C. de Iudeis Anchor. conſ.* 439.*l. ait prætor § ſi debitorem ff.quæ in fraudem creditorum glo.§.*1.*inſt.de act.verb. in iudicio laudata per Bald. & Ang. ibidem glo. §. neceßitatem verb. detinere Auth. vt iudices ſine quoquo ſuffrag. collat.* 2.*cap. vnico in pr. vbi glo. verb. poteſtatem de pace iuram.firm.*

*Abb.cap.cum non ab homine de iudic. Iason d.§.1.instit.de act. Barth.l. si quis in seruitute ff. de furtis Bald.l.si quia per calumniam C.de Episcop. & Clericis Anchar. reg.ea quæ q. 20.de reg iur.in 6. & DD. quos supra allegaui.d.quæst.45. num.*10. Vnde nō immerito traditum est, exemptum si sit periculum fugæ ab ordinario ad instantiam creditoris detineri sistiuè posse, fugitiuus enim amittit priuilegia legalia *late Peck.l.de iure sistendi ca.8.nu* 7, An autem incompetentiam iudicis allegare possit, vide apud eundem Peckium cap. 10 *num.* 11. Paucis, arestatio hæc non aliter permissa est quam vt debitor caueat de stando iuri in foro suo, velut apud Caualcanum probatum est, *decis.1.num.13.par.1.Pek.vbi supra q* 45.*nu.7.& seqq.*

Limitanda autem est prædicta conclusio in casu quo non possit haberi copia iudicis exemptionum, aut saltem non commode, quin interea daretur causa elabendi: nam cum captio exemptorum sit nominatim ordinario interdicta *Clem.* 1. *§.& ibi Card.de censib.Paul.de Leazar.c.si clericos de sent.excom in 6.Guido.sing.* 492. Si commodè ac citra periculum haberi aut expectari posset, autoritas iudicis exemptorum
3 ordinarius tali captura iniuriam faceret, & exemptio capto & iudici illius *tex. l. generale ibi si præsidis copia desit C.de decurio.lib.*10. Ita declarant Barth, & Baldus post Afonem *l.1.C.vbi de crimine agi oporteat.* Alioquin de spolio agi posset *v. infra quæst.* 65.*num.*12. Quæ quidem apud Præsidem Euerardi etiam tractata sunt *in locis loco à surrogatis vers.* 24. quippe sicut iudex extra suum territorum sententiam suam executioni non mandat *l.extra ff.de iurisd.om.iud.*10. Ita nec pars suum debitorē extra prouinciam propria authoritate sistere potest, ne plus liceat parti, quam iudici *Præses loco iam allegato* ibi tradit, quid si creditores debitorem suum in alienam vsque prouinciam persequantur, Porrò diximus frequenter exemptos extraneis & loca exempta locis extra territorium comparari *lib.1. qu.* 45. *num.* 5. *& infra. qu.* 54.*nu.*2.

QVAESTIO LIII.

Ordinarius à iure potestatem habens visitandi monasteria monialium, an poterit Abbatissas destituere.

SVMMARIVM.

1. *Ordinarius tanquam delegatus visitat moniales.*
2. *Non potest destituere.*
3. *Delegatius destituere non potest,*
4. *A visitatione ad destitutionem argui non potest.*

1 MOniales licèt immediatè subiectæ sint Pontifici, tamen ab ordinario autoritate Apostolica visitari possunt, estque id conforme Concilio Tridentino *Clem. attendentes de statu Monach.vbi DD. Concil. Trid. sess.* 25.*cap.* 9 non ideo

deo tamen destituere poterit *glo.d. Clem.verb compelli vbi Card. Leaz.ar. & alij.*

Quia hoc in casu, ordinarius procedit tanquam delegatus, qui potestatem non habet priuandi, nisi ei specialiter & expresse committatur *cap.penult.de offic.vicarij in 6. Innoc. & Host. cap. quæris de ætate & qualitate ordin. cap. dilectus de rescript.* nec enim à facultate visitandi arguere licet, ad destituendi autoritatem *per not. infra q.67.* 3

Quod dixi ordinarios auctoritate delegata posse Moniales exemptas visitare, id restringi debet ad visitationem duntaxat clausuræ, à quibus sigillatim disquiri poterunt ea omnia, quæ clausuram concernunt; non verò alia quæ earum personas concernunt: illudque examen fieri non debebit intra monasterij septa, sed aut in collocutorio, aut ad crates, vel fenestram, per quam porrigitur Monialibus Eucharistia, vti tota Italia obseruari mihi nuper scripsit Dominus Protonotarius Ricardus Pauli Strauius S. Congregationis illustriss. Cardinalium negotijs Episcoporum & Regularium propositorum à Secretis. 4

QVAESTIO LIV.

Subditus ordinarij delinquens in loco exempto an ligetur statutis ordinarij.

SVMMARIVM.

1. *Effectus statuti non porrigitur extra territorium.*
2. *Locus exemptus & extra territorium æquiparantur.*
3. *Statutum non extenditur ad loca exempta.*
4. *Quando in iure duo æquiparantur dispositum in vno habet etiam locum in alio.*
6. *Intra diœcesim Episcopus potest facere statuta pœnalia.*
7. *Ius tertij allegari non potest.*
8. *Conclusio quæstionis cum distinctione.*
9. *Differentia statuti de ingresso aut ingrediente monasterium.*

QVæstio hæc à plerisque vocatur in disputationem *Io. And. cap. vt animarum de const. in 6. Calder cons. 13. de foro compet Fel. cap fin. vbi Abb. eod. tit. And. Barba. cons. 4. incip scribitur primo col 4. vol. 1. Butrio cap. fin. charta pen. de consuet. Barth. & Alex l. si conuenerit §. si nuda. ff. de pig. act. Sayrus in Thesauro Theologiæ moralu par. 1. lib. 1. cap. 7. num. 9. & 10* ac in primis pro negatiua adfertur quod effectus statuti non extendatur extra territorium statuentis, sicut nec sententia *l. cum vnus §. 16. qui ff. de bonis autor. iud. poss. l. relegatorum ff. de interdict.* Locus autem exemptus non censetur esse de territorio seu de diœcesi. Episcopi *cap. luminoso 18. quæst. 2. Clem. Archiepiscopo de priuileg. tex. cap. graue vbi Abb. & Fel. de offic. ord.* imo 1 2

comparari solet loco extra territorium Card. d. Clem. Archiepiscopo §. simili in fine
Ang. cons. 337. Anton. de Rosellis tract. de indulgent. nu. 323. Io. And. Clem. 1. vbi glo.
verb. quia nomine de foro compet. adeò vt statutum extendi non posit ad loca exépta
3 vel personas exemptas, quippe quod inter se æquiparentur Socyn. cons. 74. col. 4 vol.
1. de reg. in 6. & d. cap. graue.
4 Quando autem duo à iure æquiparantur, dispositum in vno, habere etiam debet
locum in alio glo. cap. si postquam de elect. in 6. late Nauar. cap. pœna num. 6. 13. 14. de pœ-
nit. dist. 1. Troilus Maluetius tract. de oblat. imagin. factis par. 4. num. 4. dixi supra lib. 1.
5 cap. 45 num. 7. Præterea statuere est Iurisdictionis contentiosæ l. 1. vbi DD. ff. de iu-
risd. om. iud. l. omnes populi ff. de iust. & iure quam Episcopus explicare non potest in
loco exempto cap. cum Episcopus de offic. ord. in 6. cap. vt animarum de const. in 6. not. su-
pra lib. 2. cap. 1. non secus quam iudicialem suam sententiam, legis enim & hominis
sententia æquipollent l. seruus hac lege ff. de manum.
6 Pro affirmatiua autem militat Dominicus & sequaces c. 1. §. fin de statu regular.
Feder. cons. 2. & 99. Ratio, quia Episcopus pœnalia statuta facere contra suã diœce-
sim potest cap. si quis de maior. & obed. cap. cum contingat de foro compet. quin autem
locus exemptus sit in diœcesi, licet non sit de diœcesi, nemo vnquam negauit d. cap.
graue d. cap. cum Episcopus.
7 Deinde, si subditus qui in alieno territorio deliquit, exemptionem allegaret, ius
tertij allegaret, quod non permittitur l. cum seruum C. de seruis fugit Compost. c. man-
datum de rescript. Barth. l. qui cum hærede ff. de execut. rer. iudicat. late Sazius in l. qui cũ
8 num. 8. 9. 10. explicatur clare quando liceat. allegare ius tertij ff. de except. rei iudicat. Pro
concordia videtur cum Petro de Ancharano vtraque opinio conciliari posse di-
stinctiuncula in cap. postulasti quæst. 4. de foro compet. vbi latè nempè, quod aut præla-
tus exemptus habet iurisdictionem quasi Episcopalem in loco exempto, & tunc
vera est opinio negatiua Ioannis Andreæ & sequacium, aut non habet ibi talem iu-
risdictionem, & tunc procedit opinio affirmatiua Federici. Vel succinctius dicẽdũ,
attendenda esse verba statuti quæ si v. g. dixerint quod euntes ad monasteria mo-
nialium luent certam pœnam, erit locus opinioni affirmatiuæ, quia delictum, nem-
pe actus eundi ad locum vetitum committitur in diœcesi, si vero statutũ afficeret
actum gestum in ipso loco exempto, illud non ligaret subditum Barthol. & Bald. l.
fin. C. de pact. Petr. de Anchar. rep. c. Canonum statuta quæst. 11. de constit.
9 Simile adfertur, si statuto disponatur quod monasterium ingressus non succe-
dat, non valebit, vt pote dispositiones de persona exempta & dicata Deo, si autem
disponeret quod ingrediens monasterium non succedat, subsisteret, quia eo casu
non disponit de clerico, sed de laico ingrediente Bald. l. Deo nobis circa finem C. de
Episc. & cler. arg. l. Stichus seruus meus ff. de manum. testa. Innoc. cap. præterea requisisti de
testam. l. Arethusa ff. de statu hom. Mathes. sing. 145. Barth. cons. 37. Quæ distinctio
con-

congruit doctrinæ Gregorij Sayrij *d. lib. 1. cap. 6. nu. 39 40. 41. 42. & seq. & ca. 7. nu. 10.* apud quem hæc plurifariam vario exemptorum genere explicantur.

QVAESTIO LV.

Locus exemptus sitne in diœcesi vel de diœcesi.

SVMMARIVM.

1. *Differentia inter particulas* in *&* de.
2. *Locus exemptus est in diœcesi sed non de diœcesi.*
3. *Quid si concedatur Episcopo priuilegium de pręcipiendis fructibus beneficiorum primi anni vacaturorum in sua diœcesi.*
4. *In generali sermone non comprehenduntur beneficia exempta.*

HAc de re variæ sunt ortæ disceptationes propter differentiam quam Docto-
res videntur constituisse inter particulas *in & de. Latissime Felin. ca. graue vbi* 1
DD. de offi. ord. Feder. de senis latè cons. 2. per tot. Cosmas Guimier. in pragmat. tit. de annatis §. item quod ratione vers. in diœcesi glo. in Clem. 1. verb. aut earum de foro compet. Milis in repert. verb. diœcesis Bald. cons. 426. par. 1. Collectareus ca. si proponente de rescript. Abb. c. Apostolica nu. 3. de donat. Castr. cons. 187. vol. 2. Ang. cons. 153. Iason. l. extra territorium num. 9. ff. de iurisdi. om. iud.

Paucis, generalis sermo diœcesis adiecta particula In comprehendit quicquid est 2
inter illius fines, ita quod nullus locus excipitur *Bald. d. cons. 420.* idque suadet cõmunis loquendi vsus *arg. ca. ex literis de sponsalib.* nam communiter dici non potest nullius esse diœcesis *cap. nulla dist. 93* Quod vero locus exemptus non sit de diœcesi, plurimi voluerunt, vt est videre apud Felinum *d. ca. graue & notaui supra lib. 4 q. 29.*
Vnde inferunt doctores quod concesso priuilegio Episcopo de percipiendis fru-
ctibus primi anni beneficiorum vacaturorum in sua diœcesi, comprehendentur 3
beneficia spectantia ad exemptos, modo tamen beneficia non sint exempta *Archid.*
ca. si propter tua debita de rescript. in 6. Rot. dec. 269. in antiq. In generali enim sermo-
ne non comprehenduntur beneficia exempta *Bald. l. 1. col. pen. C. de furt. arg. l. legato-* 4
rum §. qui plures ff. de leg. 2. Castr. cons. 187. vol. 2. Guimier loco allegato. Io. de Selua. de beneficio par. 1. quæst. 3. n. 21. tex. ca. quamuis de prabend. in 6 de cuius veritate videri poterunt quæ supra notauimus *lib. 1. cap. 5. num. 4. 20. 21. 22. & seq.*

QVAESTIO LVI.

Regulares exempti an possint in confessione absoluere, in casibus quos specialiter Episcopus sibi reseruauit.

NOn posse, vrget hæc ratio, quod Papa concedendo potestatem audiendi confessiones, & absoluendi subditos Episcoporum, non dederit eis ampliorem facultatem, quam Curatis *tex. Clem. dudum. §. statuimus de sepultur.*

Vnde cum Episcopus specifica reseruatione possit detrahere de ordinaria pote-

ſtate curatorum *cap. ſi Epiſcopus de pœnit. lib. 6. vbi DD. & glo. verb. reſeruantur*, dicendum eſt, quod eiuſmodi reſeruatio afficiat etiam & liget manus eiuſmodi exemptorum, idque niſi habeant alia propria atque vberiora priuilegia iuxta gloſſam ſolemnem *d. Clem. dudum §. per huiuſmodi in verb. conceſſa vbi latè*. Cuius tamen vberiorem diſcuſsionem reſeruo in alium locum *infra eod. lib. qu. 76* Quid autem in hac materia inualuerit in Italia conſtabit tam ex declaratione S. Congregationis Illuſtriſſ. Cardinalium negotijs Epiſcoporum & Regularium præpoſitorum edita anno 1601. Ianuarij die 9. & 1602. Nouembris die 26. quam ex conſtitutione Pauli V. de anno 1617. Ianuarij 7. quorum conſtitutionum mihi nuper communicatarum à Reuerendo Domino Protonotario Apoſtolico Ricardo Pauli Strauio eiuſdem S. Congregationis Secretario tenor ſequitur.

DECRETA ET DECLARATIO
Super abſolutione à cenſuris, ſeu à caſibus reſeruatis.

EDITVM fuit aliàs à Sacra Congregatione S. R. E. Cardinalium, negotijs & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, Decretum ſuper abſolutione à caſibus reſeruatis eius, qui ſequitur tenoris.

Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium, negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, iuſtis & grauibus cauſis id exigentibus, ac de Sanctiſſimi D. N. CLEMENTIS PP. VIII. ſpeciali mandato, viuæ vocis oraculo deſuper habito, Sacerdotibus omnibus tam ſæcularibus, quàm Regularibus per vniuerſam Italiam extra Vrbem degentibus, ad confeſſiones audiendas probatis quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, Militiarum, aut Congregationum, etiam Societatis IESV, & generaliter quarumcunque aliarum, quouis nomine nuncupentur, iubet, & præcipit; ne quis eorum ſub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum generaliter, vel ſpecificè ſcripto, aut viuæ vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apoſtolica, vel eius auctoritate eorũ Ordinibus, Cõgregationibus, Collegijs, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus ſæcularium, aut ſingularibus perſonis, ſeu aliàs quomodocumque ſub quibuſuis tenoribus, formis, & clauſulis etiam derogatoriarum derogatorijs, ad cuiuſuis etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum inſtantiam conceſſarum, ſeu confirmatarum, alicuiuſuis ſtatus, gradus, aut conditionis, aut dignitatis, tam Eccleſiaſticæ, quàm ſæcularis, etiam Regiæ, vel Imperalis, ab vllo ex Caſibus clarè, vel dubiè in Bulla die Cœnæ Domini legi ſolita, contentis, vel aliàs quomodocumque Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, aut in futurum per Sanctitatem Suam, eiuſve Succeſſores pro tempore, in eadem Bulla, vel aliter reſeruandis, nec etiam à Caſibus, quos Ordinarij locorum hactenus reſeruarunt, vel in poſterum ſibi reſeruabunt, nullo caſu etiam neceſſitatis, vel impedimenti, niſi in mortis articulo, ſeu cum noua, & ſpeciali Sanctitatis Suæ, aut Succeſſorum ſuorum, vel Ordinariorum, quoad caſus ab ipſis tantum reſeruatos, reſpectiuè impetrata in ſcriptis licentia, Ordinarij locorum exhibenda, abſolutionis beneficium de cætero impendere audeat, vel præſumat: ſed cum opus fuerit, pœnitentes ad Superiores, legitimoſque iudices ſuos accedere conſulant; ſub pœna contrafacientibus tam Regularibus, quàm ſæcularibus, excommunicationis, priuationis officiorum, & dignitatum, aut beneficiorum, inhabilitatis item audiendi confeſſiones, & ad quæcumque officia in poſterum obtinenda, ipſo facto, abſque vlla alia declaratione incurrenda: Super quibus à nemine, niſi à Romano Pontifice habilitatio, diſpẽſatioue, aut abſolutio, pręterquam in mortis articulo, poſſit impartiri: Sanctitas enim ſua (quatenus opus ſit) facultates, & conceſſiones ipſas in hac parte vti caſſas, & irritas haberi de cetero voluit, & vult non obſtantibus quibuſcunque.

Præ-

Præterea nouerint pœnitentes, absolutionem, si quàm obtinebunt contra huiusmodi prohibitionem, esse nullam, nulliusque roboris, & momenti.

Et ne locorum Ordinarij, quibus ius hoc reseruandorum casuum competit, plurium, quàm opus sit, reseruatione, subditis, aut Confessarijs in animarum salute procuranda cooperatorib. sint onerosi, monentur omnes, vt paucos, eosq; tantum, quos ad Christianam disciplinam retinẽdam, animarumq; sibi creditarum salutẽ, pro cuiusuis Diœcesis statu, & qualitate necessariò reseruãdos esse iudicauerint, reseruent. In quorum fidem, &c. Dat. Romę die 9. Ianuar. Anni M. DCI.

Cum autem dubia quædam ac difficultates circa eiusdem Decreti interpretationem atque obseruationem emersissent, eadem Congregatio, ne vllus deinceps obscuritati, scrupulo ambiguitativè locus relinquatur, & vt clarius appareat, in quibus casibus vigore eiusdẽ Decreti reseruatis, intelligatur prohibita absolutio, speciali mandato eiusdem S.D.N. CLEMENTIS PP. VIII. similiter viuæ vocis oraculo super ea re habito ipsum Decretum ita moderatur, ac declarat, videlicet Sub eiusdem prohibitione illos tantum in posterum comprehendi casus, qui in Bulla die Cœnæ Domini legi consueta continentur. Ac præterea: Violationis immunitatis Ecclesiasticæ in terminis Constitutionis fel. rec. Gregorij XIIII. quæ incipit: Cùm aliàs nonnulli, Violationis clausuræ Monialium ad malum finem. Prouocantium & pugnantium in duello iuxta Decretum Sacri Concilij Tridentini, & Constitutionem fe. re. Gregorij Papæ XIII. incipientem. Ad tollendum. Inijcientium violentas manus in clericos, iuxta Canonem: Si quis suadente, &c. xvij. q. 4. ac iuris dispositionem. Simonię realis scienter contractæ, atque etiam confidentiæ beneficialis. Item omnes casus, quos Ordinarij locorum sibi reseruarunt, vel in posterum reseruabunt. In quibus omnibus iam enumeratis casibus dumtaxat, & sublata etiã pœna inhabilitatis audiendi confessiones eadem Sacra Congregatio vult, & mandat, dictum Decretum in sua firmitate & pristino robore permanere: Ac præterea declarat eos quidem Sacerdotes, tam sæculares, quàm Regalares, qui aliquo ex priuilegiis, indultis, & facultatibus in supradicto Decreto expressis, suffulti fuerint, posse iuxta eorum priuilegia, indulta, & facultates, vsu ante idem Decretum, receptas, & quę sub alijs reuocationibus non comprehenduntur, tantum, & non aliàs absoluere à casibus in præsenti declaratione non comprehensis, alijs verò Sacerdotibus huiusmodi priuilegia non habentibus, nihil de nouo concedi. Sed ne locorum Ordinarij, ad quos casuum reseruatio spectat, ea in re modum excedant, eadem Sacra Congregatio illos rursus magnopere admonendos censet, vt non passim, sed cum id videbitur communi bono expedire, atrociorum tantum, & grauiorum criminum absolutionem sibi reseruent, quorum reseruatio ad Christianam disciplinam retinendam conferat in ædificationem, non autem in destructionem cedat, ne alioquin Sacramenti Pœnitentiæ Ministrorum coarctata potestate Sanctæ Matris Ecclesiæ piæ menti contrarius effectus subsequatur. Prohibet etiam, ne sibi superfluè reseruent casus in Bulla die Cœnæ Domini legi cõsueta contentos, neque alios Sedi Apostolicæ specialiter reseruatos, Facultatem verò & licẽtiam absoluendi à casibus reseruatis, quam in scriptis tantum concedi permittebatur, etiam sola viua voce concedi posse declarat. Cæterum ne quis Sacerdotum sæcularium, aut Regularium, sub prætextu, quod per primo dictum decretum non fuerit sufficienter eorum specialibus priuilegijs derogatum, eidem decreto, sic vt præfertur declarato, contrauenire audeat, Sanctitas Sua Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis omnibus, in fauorum quorumcunque Ordinum seu institutorum Regularium, aut Sacerdotum tam sæcularium, quàm Regularium editis, nec non eorumdem Ordinum, seu institutorũ, ac etiã Ecclesiarum, & Monasteriorum, & aliorum sæcularium, seu Regularium locorum quorumcunque etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis staturis & consuetudinibus, priuilegijs quoque indultis, & litteris Apostolicis etiam Mari magno, seu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis eisdem Ordinibus, seu institutis, ac etiam Ecclesijs, & Monasterijs, & sæcularibus, seu Regularibus locis, aut personis sub quibuscun-

buscunque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatoriis, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, nec non irritantibus & alijs decretis etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet etiam per viam communicationis, seu extensionis concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis, etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis eorumque totis tenoribus, & formis, specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quæuis alia expressio habenda, aut alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata, inserti forent, præsentibus pro expressis habens, quoad ea, quæ præsentibus aduersantur, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogat, contrarijs quibuscunque non obstantibus. Romæ die xxvi. Nouemb. 1602. Alex. Card. Floren. Episc. Prænestin. Hier. Agucchius Secret.

Aliud Decretum eiusdem Sacræ Congregationis de S. D. N. PAVLI PP. V. mandato editum.

QVoniam sacra Congregatio Cardinalium negocijs Episcoporum, ac Regularium præpositorum, nuper accepit, quamplures Regulares tantum facultatis, seu priuilegij ab Apostolica Sede sibi concessum profiteri, vt etiam à casibus locorum Ordinarijs in eorum Diœcesibus reseruatis, absque alia ipsorum Ordinariorum licentia pœnitentes absoluere minimè dubitent, nonnullosque alios in decreto prohibitionis absolutionis à casibus Sedi Apostolicæ, vel locorum Ordinarijs reseruatis die 9. Ianuarij 1601. fel. recor. Clementis Papæ VIII. iussu edito, nec non in declaratione illius eodem Clemente Pontifice iubente die xxvi. Nouembris 1602. promulgata, excommunicationes Sedi, vel Ordinarijs prædictis reseruatas, minimè comprænhensas asserere; vndè fit, vt metus, quo homines à peccando coercentur, absolutionis facilitate exolescat. Ideò sacra eadem Congregatio, de Sanctissimi Domini Nostri Pauli Papæ Quinti speciali mandato, viuæ vocis oraculo desuper habito, decretum huiusmodi, illiusque declarationem, nec non censuras, & pœnas in eisque contenta omnia, confirmanda, atque innouanda operæ precium duxit, prout per præsentes confirmat, atque innouat, ab omnibusque sacerdotibus tàm sæcularibus, quàm regularibus quorumuis Ordinum etiam Mendicantium, Militiarum Congregationum, aut cuiusuis alterius instituti, etiam necessariò exprimendi, quouis nomine nuncupetur, inuiolabiliter obseruari, ac insuper vt nulli ex sacerdotibus prædictis, quibuscunque priuilegijs, indultis, & facultatibus suffulti, ab excommunicationibus, vel à casibus eiusdem Ordinarijs, vel Sedi Apostolicæ reseruatis, tam ad forum contentiosum eorundem Ordinariorum deductis, quàm non deductis, præterquam in mortis articulo, absoluere audeant, vel præsumant, vel eorum aliquis audeat, vel præsumat, sub eisdem censuris, & pœnis eo ipso, & absque alia declaratione incurrendis, mandat, ac præcipit. Non obstantibus omnibus, quę idem Clemens VIII. in decreto, & declaratione huiusmodi voluit non obstare. Datum Romę 7. Ianuarij Anni 1617.

Antonius Card. Saulius. *V. Theatinus Secret.*

Extat & Decretum infra scriptum Sacræ Congreg. super decreto Clementis VIII. quoad reseruat. casuum personar. religiosarum.

CVm à nonnullis Regularibus dubitaretur an in decreto fæl. rec. Clementis Papæ VIII. anno 1593. 26. Maij super qualitate casuum ab eorundem Regularium superioribus reseruandorum edito censurę etiam comprehenderentur, ita vt ijsdem superioribus absque capituli generalis aut prouincialis consensu, aliquibus peccatis in Decreto huiusmodi non contentis excommunicationem annectere, eiusdemque absolutionem sibi reseruare liceat, Sacra Congreg. Cardinalium negocijs Regularium prepositorum Illustriss. Bandino referente, censuras in suprad. Decreto comprehendi censuit. Romę 7. Iulij 1617.

A. MAR. EPISC. HOSTIEN. CARD. GALLVS.

V. Theatin. Secret.

ALIA

ALIA, S. D. N. GREGORII PAPÆ XV. CONSTITVTIO
De Exemptorum priuilegijs circa animarum curam, & Sacramentorum administrationem, Sanctimonialium Monasteria, & Prædicationem Verbi Dei.

GREGORIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI, Ad perpetuam rei memoriam.

INscrutabili Dei prouidentia Vniuersalis Ecclesiæ regimini, meritis licet imparibus, præsidentes, pastoralis nostræ solicitudinis partes esse dignoscimus, in eam curam præcipuè incumbere, vt à dignis, & probatis tantùm sacerdotibus sanctè administrentur Ecclesiastica Sacramenta; atque vt virginum Deo sacratum Monasteria diligentissimè custodiãtur; & viri assumantur idonei ad prædicationis officium salubriter exequendum. Sanè Tridentinæ Synodi decretis prouidè cautum est, nullum Presbyterum, etiam regularem, posse Cõfessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium habeat, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat. Nec non vt in Monasterijs, seu domibus virorũ, seu mulierũ, quib. imminet animarũ cura personarũ secularium, præter eas, quæ sunt de illorum Monasteriorum, seu locorum familia personæ; tam regulares, quàm seculares, eiusmodi curã exercentes, subsint immediatè in ijs, quæ ad dictã curam, & Sacramẽtorum administrationem pertinet, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi, in cuius Diœcesi sunt sita. Itemque vt Episcopi vniuersi sub obtestatione Diuini iudicij, & interminatione maledictionis æternæ in omnibus Monasterijs sibi subiectis Ordinaria, in alijs verò Sedis Apostolicæ authoritate, clausuram sanctimonalium, vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari maximè procurent; inobedientes, atq; contradictores per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas, quacunq; appellatione post posita, cõpescentes. Atq; vt regulares in Ecclesijs suorum Ordinum prædicare volentes, se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere teneantur; In Ecclesijs verò, quæ suorũ Ordinum nõ sunt, nullo modo præiudicare possint sine Episcopi licentia: cõtradicente autẽ Episcopo, nulli, etiã in suorum Ordinum Ecclesijs, prædicare præsumant. Verùm, quia experientia compertũ est, Ecclesiastici regiminis rationes postulare, vt decretis eiusmodi aliquid adiungatur: matura deliberatione nostra, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, hac generali, ac perpetuò valitura Constitutione decernimus, statuimus, & declaramus, vt deinceps tã regulares, quàm seculares quomodolibet exempti, siue animarũ curam personarum seculariũ Monasterijs, seu domibus regularibus, aut quibusuis alijs Ecclesijs, vel beneficijs siue regularibus, siue secularib. incumbentẽ exerceant; siue alias Ecclesiastica Sacramẽta, aut vnũ ex illis ministrent præuia Episcopi licentia, & approbatione; siue quo quomodo in dictæ curæ exercitio, aut in eorumdem Sacramentorum, vel alicuius ex illis administratione de facto absque vlla auctoritate se ingerant: in his, quæ eiusmodi curam, seu administrationem concernunt, omnimodæ iurisdictioni, visitationi, & correctioni Diœcesani Episcopi, tanquàm Sedis Apostolicæ delegati, plenè in omnibus subijciantur. Ad hæc tam regulares, quàm seculares huiusmodi nullis priuilegijs, aut exemptionibus tueri se possunt, quo minus, si deliquerint circa personas intrà septa degentes, aut circa clausuram, vel circa bonorũ administrationẽ Monasteriorũ Monialium, etiam Regularibus subiectarum, ab Episcopo loci, similiter tan quàm ad hoc Sedis Apostolicæ delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeãt. Cõfessores verò siue regulares, siue seculares, quomodocumque exempti, tam Ordinarij quàm extraordinarij ad Confessiones Monialium, etiam regularibus subiectarum, audiendas nullatenus deputari valeant, nisi priùs ab Episcopo Diœcesano idonei iudicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant. Sed & Administrantes bona ad eiusmodi Monasteria Sanctimonialium, vt præfertur, etiam regularibus subiectarũ, pertinentia, siue regulares extiterint, siue seculares, quomodolibet exempti, Episcopo loci, adhibitis etiam Superioribus

regularibus, singulis annis rationes administrationis, gratis tamen exigendas, reddere teneātur, ad idque iuris remedijs cogi, & compelli queant. Liceatque Episcopo, ex rationabili causa Superiores regulares admonere, vt eiusmodi Confessores, atq; Administratores amoueāt: ijsque Superioribus id facere detrectantibus, aut negligentibus, habeat Episcopus facultatem prædictos Confessores, & Administratores amouendi quoties, & quando opus esse iudicauerit. Ac similiter possit Episcopus, vna cum Superioribus regularibus, quarumcunque Abbatissarum. Priorissarum, Præfectarum, vel Præpositarum eorumdem Monasteriorum, quocunq; nomine appellentur, electionibus per se, vel per alium interesse, ac præsidere; absque vlla tamen ipsorum Monasteriorum impensa. Ac demum habeat Episcopus tanquàm dictæ Sedis delegatus, authoritatem coercendi, ac puniendi quoscunque exemptos tam seculares, quàm regulares, qui in alienis Ecclesiis, aut quæ suorum Ordinum non sunt, absque Episcopi licētia; & in Ecclesijs suis, aut suorum Ordinum, non petita illius benedictione, aut ipso contradicente, prædicare præsumpserint. Ita vt Episcopi in suprascriptis casibus, & in prænominatas personas, in præmissis omnibus, & singulis, aut circa ea quo quo modo delinquētes, quoties, & quando opus fuerit, etiam extra visitationem, per censuras Ecclesiasticas, aliasq; pœnas, vti eiusdem Sedis delegati, procedere, omnemque iurisdictionem exercere libere, & licite valeant. Decernentes sic per quoscunque Iudices quauis authoritate fungentes, etiam Sacri Palatij Auditores, necnon Sanctæ Romanæ Ecclesię Cardinales, sublata eis, & eorum cuilibet, quauis, aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & authoritate iudicari, & definiri debere; Irritum quoque, & inane si secus super his à quoquam quauis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari Non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis in fauorem quarumcunq; personarum: atq; Ordinum tam Mendicantium, quam nō Mendicantiū, Militarium, etiā S. Ioannis Hierosol. Congregationū, Societatum, ac cuiusuis alterius instituti, etiam necessariò, & in indiuiduo exprimendi, Monasteriorum, Conuentuū, Capitulorum, Ecclesiarum, & aliorum quorumcunque tam secularium, quàm regularium locorum, necnon illorum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis Statutis, vel Consuetudinibus, etiam immemorabilibus; exemptionibus quoq;, indultis, & priuilegijs, etiam in corpore iuris clausis, aut ex causa, & titulo oneroso, vel in limine fundationis concessis, etiam Mari Magno, seu Bulla aurea, aut alias nuncupatis, Conseruatorum deputationibus, eorumque, atque alijs inhibitionibus, quibus Episcopi deferre minimè teneantur; & quibusuis alijs, sub quibuscunque tenoribus, & formis, ac cū quibusuis, etiā derogatoriarū, alijsq; efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritātibus decretis, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicę potestatis plenitudine, aut alias quomodolibet, etiam per viam communicationis, seu extensionis cōcessis, & iteratis vicibus approbatis, & innouatis; etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, & formis specialis, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quęuis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma seruanda esset; tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum nihil penitùs omisso, & forma in illis tradita obseruata, inserti forent, pręsentibus pro expressis habētes, quibus quoad ea, quę eisdem pręsentibus aduersantur, illis alias in suo robore permansuris, specialiter & expressè derogamus; ceterisque contrarijs quibuscunque. Cęterum quia difficilè foret pręsentes litteras ad singula quęque loca deferri, vt eę tamen omnibus innotescant, mandamus illas ad valuas Lateranen. & Principis Apostolorum de Vrbe Basilicarum, atque Cancellarię Apostolicę, & in acie Campi Florę publicari, & inibi affigi, & per aliquod temporis spatiū dimitti, eisque detractis, earum exempla eo in loco relinqui. Ac volumus, vt earumdem pręsentium litterarum transumptis, etiam impressis, manu alicuius Notarij publici subscriptis & Sigillo Pręlati, seu Personæ in dignitate Ecclesiastica constitutę munitis, in iudicio, & extra illud, vbi opus fuerit, eadem prorsus fides adhibeatur, quę ipsis originalibus adhiberetur.

si fo-

ſi forent exhibitę, vel oſtenſę. Nulli ergo omninò hominũ liceat hanc paginã noſtrorum Statuti, declarationis, decretorum, derogationis, mandati, & volũtatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare prǽſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romę apud Sanctum Petrum. anno incarnationis Dominicę M. D C. X X I I. Nonis Februarij, Pontificatus noſtri Anno ſecundo.

V. Dat. Regiſtrata in Secretaria Breuium. *S. de Vrſinis.*

QVAESTIO LVII.

An liceat exemptis ædificare Hoſpitale in diœceſi Epiſcopi hac lege ne ei ſubijciatur.

SVMMARIVM.

1. *Diſtinguendum eſt inter hoſpitale religioſum & prophanum & qualiter diſcernatur.*

PAucis reſpondendum diſtinctione loci religioſi & prophani, Religioſum hoſpitale iudicatur eſſe, ſi eidem præficiatur ſacerdos, appendantur campanæ, erigatur altare, aliaque eiuſmodi plurima fiant ex quibus ſigna & nota religioſæ domus colliguntur *latè Calderin. conſ. 1 & 4 de relig. domib. Fel. cap. de quarta de præſcript.* Illud nolente etiam fundatore cedet ſubiicieturque iuriſdictioni Epiſcopi *Calder. d. loco ca. de Xenodochijs de religioſ. domib. dixi ſupra li. 1. q. 36. vbi probauimus* non enim fieri poteſt, quin leges in diſpoſitione fundatoris vires obtineant *l. nemo poteſt ff. de leg. 1. c. requiſiſti de teſtam. vid. q. 36.* Si verò Hoſpitale ſit merè ſæculare, tum teſtatore nolente, Epiſcopo non ſubijcietur *Lapus alleg. 42. incip. quæritur de tribus glo Clem. quia contingit. de relig. Dom. vbi D D. Fel. cap cum inter col. 2 de re iud.* Id quod eleganter notauit Cardinalis *Conſ. 11. incip quædam ſocietas pro Hoſpitali Sanctæ Mariæ de Cepopiſtorij* aſſerens, quod quando conſtruitur oratorium mere ſæculare, ſine aliqua Eccleſiæ vel loci ſacri figura, valet factum fundatorum quod Epiſcopo non ſubſit, qua de re per nos aliquid ſupra annotatum eſt *lib. 1 cap 31. ſub fi iem & cap 36.* Ratio eſt, quia eiuſmodi locus eſt merè prophanus, ideoque à iuriſdictione ſpirituali immunis, id quod à nobis probatum eſt ſupra *d. quæſt 31. num 5. & ſeqq* adiectis quibuſdam limitationibus.

QVAESTIO LVIII.

Indulgentiæ quas Epiſcopi concedunt, an prodeſſe poſsint exemptis.

SVMMARIVM.

1. *Inferior Epiſcopo indulgentias concedere non poteſt.*
2. *Indulgentiæ ſunt iuriſdictionis Epiſcopalis.*
4. *Peregrinantes non gaudent indulgentiis alterius diœceſis.*
5. *Epiſcopalibus indulgentiis fruuntur exempti.*
6. *Inducta in fauorem non conuertuntur in odium.*
7. *Exempti certo reſpectu ſubijciuntur ordinariis.*

1 NEminem Episcopo inferiorem indulgentias posse concedere, communiter traditum est *c. accedentibus de excessib. prælat c. nostro de pœnitent. Bellar. tract. de indulgent. lib. 1. c. 11. q. 3. Nauar. tract. de iudulg. ac iubileo notabili 31. per tot.*

2 Sunt enim indulgentiæ iurisdictionis Episcopalis *S. Thom. 4. dist. 10. q. 1. art. 4. q. 2.* adeò vt non sine ratione videatur à plerisque dubitatum, an easI piscopi exépti concedere possint, cum enim ex parte concedentis requiratur autoritas & iu-
3 risdictio, videbatur non posse, ex quo iurisdictionis nihil in exemptos vendicent, sed Pontifici immediatè subijciantur, velut proprio ac immediato diœcesano *Anton. de Rosellis tract. de indulgent. nu. 321. Paul. & Card nal. in Clem. Archiepiscopo §. si autem n. 4. de priuilegijs per cap. autoritate de priuileg. in 6.* non secus quam in extraneis, qui si peregrinentur, alieni Episcopi indulgentijs sine proprij licentia non
4 fruuntur. *Abb. cap. quod autem de pœnitent. Rosellis vbi supra Ludouic. Bolognimus tract. de indulgent nu. 60.* non est autem ignotum, quod hactenus frequenter attulimus, exemptos haberi instar extraneorum, locaq; exempta parificari locis extra territorium *cap. luminosi 18. q 2. c. 1. de statu reg. in 6. Rosellis vbi supra nu. 323. DD. ca. graue de offic. ord.* Nihilominus lubentius sequor autoritatem Nauarri *tract. de indul-*
5 *gentiis & Iubileo notabili 31. num. 12. vers. addo 7. in verb. exceptis 1. exemptis* qui censet Episcopales indulgentias prodesse exemptis, eumque permulti alij sequuntur *Bellar. tract. de indulgent. d. quæst. 3. vers. quare cū iam Ludouic. Bolognin. tract. de indul. numer. 63 & ante eos Paludanus in 4. dist. 20. quæst. 4. col pen. artic 3. conclus. 1. qua de re vide Io. à. Chokier tract. Erotem. Indulg. & Iubilæi materiam concernen.*

6 Ratio est, quia inducta in fauorem exemptorum non debent conuerti in eorū læsionem, inductaque in augmentum non debent parere diminutionem *l. quod fauore C. de legib. cap. quod ob gratiam de reg. iur. in 6. l. legata inutiliter ff. de leg. 1. Bolognin. d. num. 83.* Nec est planè verum quod exempti in omnibus habeantur pro extraneis, siquidem ipsi certo modo subijciuntur ordinarijs vt breuiter notauit Bellarminus *d. quæst. 3. vers. quare cum tam Abbates* ac nos alibi late idipsum varijs in articulis deduximus *sup. li. 2. quæst. 5. per tot.* & notat post P. Andr. Gambarum *tract. de offi. ioleg. lib 8. vt de potest. leg. in reg. atque exemptos num. 1. & seqq.* Gonzalez *ad reg. 8* Cancell *glo. 43. num. 190.*

QVAESTIO LIX.

Quid si in aliqua vniuersitate aliqui sint exempti coram quo ea conuenietur.

ARticulum hunc remissiuè satis erit attingere, itaque videri poterit Apostilla ad Bartholum vna cum autoritatibus ibidem allegatis *in l. sicut nu. 1. in verb. conueniri in fine, ff. quod cuiusque vniuersitatis & in l. cum senatus n. 4. vbi Apostilla videtur tenere quod vniuersitas sit corpus factum, & proinde quod conueniri possit coram ordinario, ex quo tali casu non conueniuntur singuli ff. de rebus dubiis.* qua de re fusius supra, vbi docuimus exemptis Canonicis non censeri capitulum exemptum, nec è contra *lib. 1. quæst. 23.*

QVAE-

QVAESTIO LX.

Negligentia vel dictum Prælati exempti an præiudicet subditis.

1. *Confeßio Prælati an noceat Ecclesiæ?*

DIstingui solet, an Prælatus sit solus, vel cum capitulo: item an sit negligentia 1 implementi conditionis, vel modi, item de quæsitis, & quærendis vt articulatim patet ex ijs quæ doctores hoc in puncto latè notauerunt. *v. Fel. c. verum num.6. & seq. vbi Abb. nu.26. & seq. de foro compet. Abb. cap. Abbate nu.19. cum add. de verb. signif. Rom. conf.184. Menoch. lib.6. præsumpt.4. n.9 vbi dicit quod confeßio Prælati de recepto Canone non nocet Ecclesiæ, nec prodest emphiteutæ.*

QVAESTIO LXI.

Quid si in vno priuilegio exemptionis fiat mentio alterius exemptionis, an ea debeat exhiberi.

INnocentius quæstionem hanc versat in vtramque partem, ac satagit eam conciliare aliquot modis, sed tandem concludit pro exhibitione *v. in ca. Abbate nu. 4. de verb. signif.* quod ipsum clare & distinctim discussum videbis apud Iasonem *Auth. si quis in aliquo num.8. C. de edend.* & de hoc ipso quædam etiam supra insinuauimus *lib.1. qu.9. num.20. & seq. & infra quæst.70.*

QVAESTIO LXII.

Quid importet clausula *alioquin indignationē BB. Petri & Pauli se nouerint incursuros.*

1. *Importat comminationem priuationis beneficiorum.*
2. *Quid importet clausula soubs nostre indignation.*
3. *Quid clausula, ipso facto.*
4. *Opusne sit sententia declaratoria.*

VIm huius clausulæ quæ teste Laudensi *tract. de priuilegiis qu.18.* consueuit apponi in priuilegijs Apostolicis plerique examinant. Et quidem Baldus *in §. porro, n.6 quæ fuit prima causa benficij amittendi vbi Apostilla.* putauit impor- 1
tare comminationem priuationis beneficiorum, at vero Bartholomeus Bellencinus *tract. de subsidio charitat. q.44 per tot.* qui latè energiā huius clausulæ discutit, ei non assentitur, sed existimat pœnam fore arbitrariam *Laud. d. quæst.18. adde Menoch. de arbitr. iudic casu 367. num.5 cent.4.* Alia videtur esse ratio clausulæ Soubs 2
nostre indignation in Principum diplomatibus vsitatæ, vt notanit idem Bellencinus *n.11. & seq.* de qua nihil attinet hic dicere.

Quid autem importet clausula, ipso facto, incurrat? Respondeo breuiter, quod 3
importet Canonem latæ sententiæ, seu quod per contrauentionem pœnæ ipso iure incurratur *Bald. l. iubemus 2. § sane circa medium C. de sacros. Eccles. Card. Clem.1. q. 11. in fin. de sequ. pos. & fruct. Fel. ca. Rodolph. vbi fusißime eiusmodi clausularum vim examinat n.33 in fin. & 34 de rescript.* Licet autem clausula hæc & similes sint latæ sē- 4

tentiæ, opusq; vt iudex antequã sit pœnę locus, ferat sententiã declaratoriam commissi delicti, non vt puniat, sed tantum vt declaret contrauentũ seu delictum fuisse cõmissum, quemadmodũ fuse docet & probat Fel *in d. c. cum Rodulphus nume. 35. & seqq. idem in cap 1 num 45 de constit.* qui clare etiam limitat, nisi delictũ sit notorium tum non esse opus declaratione. *Fumus verb pœna.* id tamen non obtinere in censuris & alijs spiritualibus pœnis communiter traditum est, qui enim cõtra sententiam à Canone latam facit sine alia declaratione comminatas ipso iure censuras incurrit *v. Fumum d verb pœna, num 1. sub med. Nauarr. in Manuali cap. 24. numer. 67.* Quia Pontifex tunc velle censetur vt pars contra seipsam sit executrix *Nauarr. d n. 67 latißime Gregor. Sayrus in Thesauro Theolog. moralis par. 1. lib. 1 cap. 11. per tot. vbi tradit formas quibus cognoscatur an sint latæ sententiæ, an ferendæ.*

QVAESTIO LXIII. Quæ sit vis clausulæ irritantis.

SVMMARIVM.

1 *Vsurpata à Principe affi it ignorantes.*
2 *Est penetrabilior omni gladio.*
3 *Ex rescripto ius non quæritur ante præsentationem.*
4 *Quid de clausula irritante vsurpata à legato.*

DE clausula hac irritante decernimus irritũ & inane, &c. varij varia scripserũt *Fel cap cæterum n. 19 de rescr. Card. Clem. 1. num 3 cum Apost. de elect. Clem. num. 6 & 7 de conceß præb Rebuff ad const reg. tit. de euocat in præfat quæst. 4 num 22 late Gondislaus tract de legato, quæst 9 num 63. & seqq Aen de Fal on tract. de reseruat. benef quæst 4 princip. num 3. & seqq dixi aliquid supra lib 3 qu. 2. in fine.*

1 Paucis, vsurpata à Principe siue Pontifice afficit non modo scientes sed & ignorantes, ita quod in contrarium gesta sint ipso iure nulla *Fel. d cap Cæterum Rebuff vbi supra Vant. de nullit. sent. tit. quot & quib. mod. nullitas proponi poßit numer. 48. & seq. Menoch. de arbitr iudic. casu 185. num. 24.*

2 Ac vt refert Nauarrus ex Sarnensi decretum irritans est penetrabilius omni gladio ancipiti omnia interiora & occultissima afficiens & adstringens, est tam malignitatis naturæ quod quicquid inuenit destruit, & in oppositum ducit *Nauarr. in comment. de spolijs clericor. § 14. nu 2. tom. 1.*

3 Qua in materia videri etiam poterit alio in loco idem Nauarr. *conf. 6 num. 1. de Renunt par 1.* tradens rescripta vires non sortiri, iurisdictionemque ex eis nõ acquiri ante illorum præsentationem *Rot. dec. 19 de conceß præb. in nouis cap. super eo 2. de appellat, late Flaminius de resignat beneficiorum par. 1. lib. 7. quæst. 21. num. 16.*

4 In legato aut inferiore à Principe maxima est difficultas, quod enim scientes liget

get omnes conueniunt, at vero an ignorantes in eo omnes valde dissentiunt, vt patet ex Gondislao de Villadiego, Aenea de falconibus, & aliis hic allegatis, Paucis Quintilianus Mandosius late censuit & probauit *tract. de inhibitionib. quæst. 36.* solius Papæ aut Principis decretum afficere ignorantes, quod tamen limitat ne quidem ignorantes liget aut afficiat respectu pœnæ *cap. beneficia vbi Anchor. n 2. not de præbend. in 6. glo. Clem. nolentes vers eo tunc de hæretic. Io Andr. cap. tibi qui circa fin. vbi Gem. col. vlt. vers. vel dic. n. 18. de rescr. in 6. Anto de Butr. cap. cognoscentes col. 4 fall. 2. vbi Imol. & Fel. col. 9. limit. 4 de constit. Mandos. de Monitoriis quæst. 60. n* 47 Qua de re videri etiam poterit Gregorius Sayrus in Thesauro Theolog. moralis *par. 1. lib. 1. cap. 18. per tot.* vbi tractat de variis effectibus ignorantiæ & causis quæ excusant ab excommunicatione ad quem compendij gratia recurri poterit: ac etiam Gonsalez ad Reg. VIII. Cancellariæ Apostolicæ.

QVAESTIO LXIV.

Executores Apostolici an procedere possint contra exemptos.

SVMMARIVM.

1. *Non procedunt contra exemptos nisi exemptionis facta mentione.*
2. *Executores non tenentur exequi nisi Bulla executionis contineat tenorem sententiæ.*

QVæstio hæc proponitur à Cardinali *in Clem. dudum §. nos etenim num. 4. de sepult.* vbi videtur inclinare in affirmatiuam, ex quo eiusmodi executores gerant vices Papæ, cui exempti subiiciuntur, aliis tamen ibidem magis placet opinio Laudensis qua de re nonnihil supra *eod. lib. quæst. 33.* Diximus enim hactenus variis in locis exemptos nemini alteri subiici quam sanctæ Sedi, aut eius legato à latere, nisi tamen Pontificiæ delegationis aliud importent, id enim totum pendet à facultate legatorum *per cap. si Abbate § fin. de elect. in 6. dixi late supra lib. 2. quæst. 2.* adeo quod commissiones & rescripta non facta mentione exemptionis stylo Rom. Curiæ non subsistant, qua de re abunde satis diximus supra *lib. 2. c. 3. per tot. signanter n.* 8. 9. 10. 11 12. 1

Illud autem obiter hoc loci dictum sit, quod executores non tenentur ad executiones procedere, nisi Bulla executionis contineat totum tenorem sententię exequendæ, licet enim sententiæ faciat mentionem, eidem tamen credendum non est, nisi aut sententia reproducatur, aut tenor sententiæ rescripto executorio inseratur, qua de re Romanus & DD. *Rom. cons. 336. incip. circa propositam consultationem in qua primo quæritur nunquid dictus execut or. Iason. Auth si quis in alioquo n. 8. C. de edendo.* 2

QVAESTIO LXV.

Confugientes ad loca exempta an immunitate gaudeant ita vt extrahi non posśint.

SVMMARIVM.

1. *Nomine loci sacri quid significetur.*
2. *Immunitate gaudere possunt Christiani, serui, excommunicati suspensi, effractores sacri legi, exules, blasphemi.*
3. *Quid si extra Ecclesiam captus per eam ducatur.*
4. *Hæretici non gaudent Enorme crimen commitentes excommunicati secundum quosdam.* 7. *Qui delinquit spe immunitatis* 8. *Qui existens in Ecclesia alium extra Ecclesiam cædit, Idem sponte egressus.*
5. *Enorme crimen quale.*
6. *Quid si is quem insequor ad Ecclesiam confugiat.*
9. *Sortilegi & venefici an in loco exempto capi posśint.*
10. *Cuius sit iudicari num quis exemptione gaudere debeat laici vel Ecclesiastici iudicis.*
11. *Extrahens non liberatur quamdiu extractum non restituit suo iudici.*
17. *Violenter extractus & Ecclesia vnde quis extractus est agere possunt de spolio.*
13. *Bulla Gregoriana.*

1 IMprimis immunitatem Ecclesiasticam deinde exemptionem Canonicam paucis attingamus.

Dico itaque primo, nomine loci sacri hac in materia intelligi Ecclesiam, Capellam, Basilicam Eremitorium, Sacellum, aut qnoduis Hospitale Episcopi autoritate constructum *late Remigius à Sogni tract. de immunitate Ecclesiarum Card. cons.* 11. *Abb. cap. penult col.* 2. *de immunit. Ecclesiarum Nauar in Manuali cap.* 25 *num.* 17. Item cœmiterium siue adhæreat siue separatum sit ab Ecclesia *cap. quisquis* 17. *qu* 4 dormitorium Clericorum, aut Religiosorum *arg. ca. cum pro causa de sentent. excommunicat.* Ianua, & porticus Ecclesiæ, aut cœmiterio annexa *cap. si quis contumax* 17. *q.* 4. *Abb. c. penult. de immunit. Eccles.* Palatium seu domus Episcopalis, licet sit ab Ecclesia separata *cap. id constituimus* 17. *quæst.* 4. *Innoc. & DD. cap. cum inter de immunit Eccles. Card. Clem* 1. *de pœnit. vt remiss. Io. Vischis tract. de immunit. Eccles. num.* 51. *Rebuff. de priuileg. Scholar. priuilegio* 102. *n.* 2. intra tamen 40. passus ab Ecclesia ædificatum *P. Piasecius in praxi Episcop. par* 2. *cap.* 4. *de immunit Eccles. Couarruu.* 2. *Var. cap.* 20. *num.* 4. Domus Ecclesię ad habitationem clericorum intra 30. aut 40. passus constructæ alias non nisi alicui capellæ annexæ essent *d. ca. quisquis vbi DD.* Spatium item 40. passuum in circuitu Ecclesiæ maioris & 30. in circuitu Ecclesiarum

minorum

minorum *cap.ſicut antiquitus cap.quiſquis 7.quæſt.4.Oldra.conſ.35. Fel. in d.cap. cum pro cauſa de ſent.excom* præterea clauſtrum &pauimentum licet ſpatium plus quam 30.paſſus contineat *Remigius d.tract. ampliat.5. vſque ad 15. Rebuff ad ord.reg.tom.2. tract. de immunit.Eccleſ.gloſ.1.n.8.par.1.* Presbyter deferens ſacram Euchariſtiam *Hoſt.& DD.cap ſane de celebr.miſſar.vbi DD.* Cardinales *Remigius vbi ſupra ampl.18. & 21. Barbatia de Cardinalium præſtantia par.·.quæſt.6.* Imperatores, Reges, Principes, eorumq; palatia *Remigius vbi ſupra Nauarr.d.cap.25.n.18.* Licet Nauarrus aſſerat Eccleſias Romæ hac immunitate non gaudere ſed bene domos Cardinalium cum certo ambitu. *Peck de iure ſiſtendi ca 6.*

Dico ſecundo, hac immunitate gaudere omnes Chriſtianos ſiue ex delicto ſiue ex debito confugiant. *DD.cap.inter alia de immunit.Eccleſ. Remigius & Io.de Viſchis in d.tract Rebuff vbi ſupra n.13.* 2

Item ſerui ſæuitiam Dominorum timentes, qui non ſunt aliter Dominis reſtituendi quam præſtita cautione iuratoria de non ſæuiendo *DD.d ca.inter alia.*

Præterea excommunicati, ſuſpenſi, interdicti *Imol.& DD.Clem.1.de pœnit.& remiſſ. dixi ſupra lib.3 quæſt.32.* licet contra cenſuerit Guymer ad pragmat. ſanctionem *tit.de interdictis indifferenter non ponend. ſtatuit in glo.verb.inde.*

Effractores carcerum, *Aufrer.adCapell.Tholoſ.quæſt.422.Boer.dec.100.* eſtq; communis contra Archidiaconum *in ca.ſicut.1 17 q.4.*

Percutiens, aut occidens clericum, & omnis ſacrilegus, dummodo delictum in Eccleſia non committatur, licet contra cenſuerit *Remigius d.tract.fall.32. & ſeq.34. Nauarr.d.c.25.n.19 verſ.tertiam.*

De capto extra Eccleſiam, qui per Eccleſiam ducitur gaudere affirmauit Nauarrus *d. n. 19 Remig. vbi ſupra fall.31.* Idq; etiamſi iam damnatus ad ſupplicium duceretur. At vero non gaudere cenſuerunt alij *Marſil. in pract. crim. §. vlterius n.4. Archid cap.ſicut 17 quæſt 4 vide Præſidem loco à virtute finis poſt med.Io.de Viſchis vbi ſupra num. 52 Capolla l. quis ſit fugitiuus §. idem celſus num. 15. ff. de edilitio edicto fol.69.* 3

Exules, banniti, obligati ad ratiocinia, decoctores, transfugi, modo tamen non commiſerint in Eccleſia crimen aliquod reſeruatum ſeu exceptum, ita tenet Nauarrus contra Remigium & ſequaces *d.n.18.in fine.*

Iudæi, Pagani, infideles, & hæretici confugientes ad Eccleſiam vt fideles & Catholici efficiantur *Boer.d.dec.100 l.1.cum glo C.de his qui ad Eccleſ.confug. Nauar.vbi ſupra n.20. Anania c.Iudæi 1.n.4.de Iudæis* Blaſphemum gaudere immunitate cenſuit Nauarrus *d.n.20.* at vero Boer. *d.dec.100. & Remigius vbi ſupra* è contra, pro conciliatione diſtingui poteſt interBlaſphemiam ſimplicem &blaſphemiam hæreticalem *Docte Ignatius Lopes in pract.crim. tit.de blaſphemia* ſimplex Blaſphemus quatenus talis non cenſetur hæreticus at vero ſi per Blaſphemiam cõmittatur hæreſis ſeu

si verba inferant hæresim immunitate non gaudebit non qua parte blasphemus est sed qua parte hæreticus præsumitur, idq; est de mente Nauarri *d.n* 20. ad cuius explicationem confert doctrina insignis Ignatij Lopes iam citati *Rebuff. dicto loco n* 22 *Boer decis.* 110. Religiosi disciplinæ causa extrahi possunt *Reb. n.* 24. Apostata à religione gaudet, à fide neutiquam *Reb d n.* 24.

4 Dico tertio, infideles & hæreticos hac immunitate non gaudere *Nauarr. d. n.* 20. *& d. l.* 1. *Rebuff. d. n.* 22. *Anania cap. Iudæi* 1. *n.* 4. *de Iudæis.*

Item committentes enorme crimen *cap.* 1. *de homic. in* 6. *in verb. toto Christiano populo diffidatus d. cap. inter alia cap. fœlicis §. penult de pœnis in* 6. *facit tex. l.* 3. *§. transfugis verb. vbicunque ff de Sicariis latius Marsil. l. vnica n.* 100. *C. de raptu virginum.*

5 Multa enim ratione enormitatis criminis singulariter sunt inducta, nempe iudicem pati non debere aliquem aduocare seu patrocinari pro furibus insignibus seu criminibus enormibus *Rom. l. si vero §. de viro fall.* 46. *ff. solut. matr. Paris de Syndicatu charta* 31. *col.* 1. *vers. & ideo dico assassinus à quocunque offendi potest per d. ca.* 1. *de homicid. in* 6. *Marsil. d. n.* 100. *Apost. ad Io. de Anania in c. si aduersus n.* 4. *in verb. aduocationis de hæreticis*, & procedi posse de facto iuris ordine non seruato *Barth. l. non solum §. si mandato ff. de iniuriis Paris de Syndic. charta* 51. *col.* 2 *circa finem Marsil. vbi supra Gaill. de pace public. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 16. *& seqq.* Qualiter autem enorme crimen & maius à minori discernatur, late tradit Farinaceus *in pract. Crim. li.* 1 *cit.* 3. *q.* 18. *per tot.* Paucis, ex qualitate pœnæ discernetur maius delictum à minori, quia pœnæ commensurari debent delictis, ex mensura enim cognoscitur mensuratum *Barbatia cons* 48. *incip. præclare scribitur primo regum par.* 2. *Autor incertus tract.* 10. *fal.* 25. *Ludouic. Montallus tract. de reprobat. sentent. Pilati art.* 4. *n.* 14. *vol. tract.* 8 *glo l.* 1. *C. si aduersus delict. & l. auxilium §. in delictis ff. de Minoribus vbi dicit crimina alia esse atrociora atrocissima leuia vide Gaill. referentem atrocia crimina per varia exempla, lib.* 1 *de pace publ. cap.* 14. *n.* 20. *& seq Menoch de arbitrariis iudic casu* 266. *per tot. latissime Farinaceus in pract. criminali lib.* 1. *tit.* 3. *qu.* 18 *per tot.*

Sub qua specie statuimus publicos latrones, viarum grassatores, qui itinera frequentata vel publicas stratas obsident, ac viatores ex insidiis aggrediuntur, depopulatores agrorum, assasini, rei læsę maiestatis diuinæ, aut humanæ, sunt verba Bullæ Gregorij 14. æditæ hac de re anno 1591 nono Kal. Iunij anno eius primo *Nauar. d. n.* 20 *Remig. fall.* 11. *d. cap cum inter d. cap. fin. de immunit. Eccles. Io. Vischis d. tract. n.* 19. *Reb. vbi supra n.* 14. *& seq. secus vero si ex insidiis tantum vulnus inferretur Reb. ibid. n.* 16. Quid autem si negetur esse publicus latro vel enorme crimen, an interea temporis dum disceptatur extrahi poterit? *vide Io. Vischis vbi supra d. n.* 22.

Neque immunitate gaudet qui in Ecclesia delinquit *d. cap. fin. de immunit. Eccles. cap. frater cap. ad Episcopos* 17 *quæst.* 4. *Remig. vbi supra Ludouic. Montall. tract. de reprobat. sentent. Pilati dubio* 1 *n.* 40. frustra enim legis auxilium inuocat, qui in legem

com-

committit *l. auxilium ff. de minorib. cap. qui i de vsuris.* Neque refert an delinquat cum spe immunitatis, an sine illa *Abb. d. cap. fin. Abb. d. n. 20. & 22.* quod quamuis sit contra communem in Theoria sententiam, quia teste Ouidio 2. de Ponto.

Conuolat interdum templi violator ad aram.

Nec petere offensi numinis horret opem:

Est tamen in praxi receptum, teste Aufrerio ad Capell. Tholos. *qu. 422. Nauar. vbi supra,* item excommunicati & Banniti secundum quosdam *Rebuff vbi supra n. 24 Cosmas in prag. sanct. tit. de interdict. indifferent. non pon. §. statuit. in glo. verb. inde* Quid autem in exemptione Canonica *vide supra lib. 3 q. 32. per tot.*

Sed dubium est, an qui à iustitiæ ministris fugatus ad Ecclesiam confugit possit si eum prosequantur extrahi? Posse censuit Cynus *Authent. si quis ei C. de adulter.* dicens si quis deliquerit extra Ecclesiam, & officiali eum prosequente confugiat ad Ecclesiam, quod extrahi poterit *per Auth. de mand. princip. §. sed neque Alex. cons. 24. col. 10. vol. 2 Ferrar. in pract. form. inquisitio verb. hæc est quædam inquisitio col. 7. vers. ex his potest late Nellus tract. de Bannitis 2. parte 2. temporis quæst. 29. Marsilis in practica criminali §. vlterius n. 4. Archid. cap. antiquitas 17. quæst. 4. Præses loco à virtute finis Io. Vischis d. tract. n. 52.* Quia in delictis attendi dicitur initium & non finis *Marsil. d. l. vnica n. 112. Nauar. in manuali, cap. 25. n. 19. ibi late.* Hinc licet pro debito ciuili capi quis non possit in domo, si tamen repertus fuerit per officialem extra domum & aufugerit in domum extrahi poterit *Marsil. vbi supra n. 113 & sing. 225.* Licereq; captiuum ad sunt carceres ducere per iurisdictionem alterius aresto franciæ definitum refert Ioannes Gallus *ad arrest. parlam. quæst. 224.* & confirmat hoc ipsum ibidem glossa Molinei. Verum in præmissa specie non posse voluit *Chassaneus ad cons. Bur. Rub. 1. des iustices §. 5. n. 14. Farinac. in prac. crim. part. 1. quæst. 28* Nauarrus *d. n. 19* in hæc verba: Et qui comprehensus per locum sacrum ducitur etiamsi iam damnatus ad supplicium ducatur quia iam est intra eam receptus & à fortiori qui à iustitiæ ministris fugiens in eam est ingressus *Remig. fall 31. Capell. Tholos. quæst. 422.* Refertq; Nauarrus hanc communem esse sententiam vti & Boerius *dec. 100.* ac Farinaceus *par. 1. quæst. 28. n. 41.* quamuis Ioannes VVamesius præceptor quondam meus *cons. 516. de immunit. Eccles. tom. 2.* post longam disputationem quæstionem hanc reddat dubiam & perplexam, suadeatq; eam amica transactione sopiendam. 6

Præterea, immunitate non gaudet secundum quosdam qui prope Ecclesiam delinquit animo ad eam confugiendi *Abb. d. c. fin. Nauarr. vbi supra n. 22. vide Alciatum reg. 3. præs. 33. vbi dicit id non præsumi Rebuff. n. 20.* affectans enim priuilegium priuilegio gaudere non potest quemadmodum multis exemplis infra docuimus *li. 4. quæst. 71. per tot. vbi late.* Quod an verum sit videatur infra *d. q. 71. in fine.* 7

Item qui animo occidendi aliquem percutit *d. cap. 1. de homicid. Nauarr. vbi supra num. 21.*

8 Nec qui ex ipsa Ecclesia alterum extra Ecclesiam existentem percutit, aût è contra, tunc enim delictum videtur in Ecclesia *Abb. d. cap. fin. Nauarr. d. n* 21. Neque qui existens intra Ecclesiam iussit extra Ecclesiam delictum fieri quoad delictum quod iubendo committit quia in Ecclesia patratum fuit quamuis sic quoad delictum patratum ex iussu suo *Remig. vbi supra Nauarrus d. n.* 21.

Neque qui eum extraxit per vim qui in Ecclesia erat saltem per vestes extrahendo, quia in Ecclesia delinquit, neque etiam qui extrahi eum iussit quo ad delictum in hoc commisit quamuis sic quoad delictum quod interficiendo aut percutiendo post eum extractum committeret *Remig. vbi supra à fol* 4. *vsque ad fol.* 11. *Nauarr. d. n.* 21. quia hoc extra, illud vero intra Ecclesiam commissum censetur.

Sed nec qui sponte egreditur gaudet immunitate *Host. & DD. d. cap. fin. Nauarr. d. n.* 21. *in fine &* 22. etiamsi blanditiis educatur *Nauarr. d. n.* 2. *in fin. c. vxor fœlicis* 16. *quæst* 4. *Nauarr. d. n.* 21. *in fine.*

Neque qui ex ipsa Ecclesia se iniuste defendens pugnat, quia intra Ecclesiam delinquit. Neque qui comburit aut deiicit Ecclesiam, quia is etiam in ea delinquit *d. c. fin. Nauar. d. n.* 22. *in fine* quicquid dicant relati (inquit Nauar) à Remigio in d. tract. Neque personæ Ecclesiasticæ iuxta Abbatem vsu receptum *in d. cap fin. Nauar. d. n.* 21 *&* 22. Quod videtur limitandum quoad iudicem Ecclesiasticum non autem quoad iudicem sæcularem, quem arbitror non posse extrahere ab Ecclesia clericum in minoribus constitutum etiam ob delictum licet quoad illud Concil. Trid. *sess.* 23. *c.* 6. habeat in eù iurisdictionem ita Nauar. Item immunitate non gaudet frangens saluagardiam Armatus confugiens ad Ecclesiam, fur cum re furtiua ad Ecclesiam confugiens, sacrilegi adulteri iure ciuili, non autem iure Canonico, decoctores seu falliti secundum quosdam, de quibus videatur *Reb. n* 18. *& seqq. passim.*

9 Quibus summatim præmissis (vberior enim cognitio hauriri poterit ex d. Remigio de Sogni & Io. de Vischis) Transeo ad Gregorianam Bullam præscribentem formam extrahendi confugientem ad loca sacra aut exempta, quam ad longum subnectam, vbi pauca hæc recensuero ex P. Martino Delrio, qui in disquisitionibus magicis non multum ab re nostra sic loquitur *lib.* 5. *sect* 7.

„ Capi sortiarios seu maleficos etiam in Ecclesia posse puto ex multiplici capite, „ tum quia crimen est atrocissimum, tum quia sacrilegi, blasphemi, homicidæ, deli- „ berati & proditorij hæretici, apostatæ, nam nullis istorum suffragatur immunitas „ loci sacri ne ibi quidem vbi viget, late Farinaceus q. 28. & in casu quo non valet im- „ munitas volunt multi & etiam non requisito Episcopo reum extrahi per iudicem „ sæcularem posse, alij tamen volunt ab Episcopo veniam peti, prior opinio de iure „ verior & receptior erat ante Bullam Greg 14 optimi, laudatissimi Pontificis, qua „ expresse cautum ne liceat sæcularibus iudicibus sine Episcopi licentia aliquem ex „ Ecclesia extrahere, etiam in casu alias permisso, nisi si forte Episcopus talem licen-

tiam

tiam dare recusauerit & tunc reos sic extractos debere ad carceres Ecclesiasticos conduci, vt illic detineantur donec per Episcopum vel ab eo deputatum cognitum fuerit an crimen sit tale, vt gaudere non debeant immunitate Ecclesiastica, vbi autem hæc Bulla non obligaret ibi posset extrahi casu dicto, sed modeste & cauendo tumultum & offensionem personarum Ecclesiasticarum, & dummodo postea comperto quod non debuerit extrahi, statim Ecclesiæ restituantur Couar. lib. 1. var. resol. cap. 20 Clarus quæst 30. n. 27. & in iisdem locis valebit ius præuentionis in eo 10
vt si Reus nondum sit extractus ad sæcularem pertineat iudicare num immunitate gaudere debuerint nec ne Vulpell. resp. 130 n. 6 Farinac. supra n. 76. Ita ille, Indistincte tamen putauit Rebuffus *vbi supra n.* 34. hanc cognitionem spectare ad Ecclesiasticum, non vero ad laicum, nisi eo respectu quo immunitate non gauderet ad effectum eum extrahendi, idq; ideo quia Ecclesiasticus iudex dignior est *v. Caualcan decis. 2. n.* 38 *par. 2. Couarr. pract. quæst. cap.* 33 *n* 1. Magis enim dignum trahit ad se minus dignum *v supra lib. 1. qu. 26. n.* 8.

Porro, illud etiam breuiter non est omittendum ex Nauarro quod iudex extrahens hominem ab Ecclesia exempta, & iussus ab Ecclesiæ Prælato vt captum restituat, non satisfacit si captum liberum abire permittat, vel se subiiciat obedientiæ Episcopi non habentis in illa Ecclesia iurisdictionem *Nauarr. cons. 1. de immunit Ecclesiarum* 12
par. 1. sed pœnis monitorij conseruatoris manebit ad strictus. Cum enim violenter abstractus ab Ecclesia per violentiam sit de facto spoliatus & exemptione priuatus posistq; non modo ipse restitutorium iudicium intentare *Siculus cap. inter alia de immunit. Eccles Barth. l. præsenti n. 5. C. de his qui ad Ecclesiam confugiunt late Barthol. disputat. 6 incip. Lapus* sed etiam Ecclesia quæ sua libertate & exemptione priuata est *cap. miror. 17. quæst. 4.* Ideo fit vt extrahens absolui non debeat quamdiu *Ang in summa verb. immunitas vers. 20. Aufrer. ad Capell. Tholosan. quæst. 423. num.* omnia in pristinum statum non reposuit 2. *Oldra. cons. 53.* Multa alia hoc in articulo adferri possent quæ ad amussim persequi non est otium sit satis attigisse summas capitum. Porro Gregorij XIV. Bullæ tenor est eiusmodi:

Cum alias nonnulli prædecessores nostri & præsertim fœlicis recordationis 13
Sixtus Papa V necnon Pius etiam V. &c. & infra. Hac itaque nostra perpetuo valitura constitutione omnia & quæcunque priuilegia indulta & gratias tam per prædictum Sixtum ac Pium quintum quam alios quoscunque nostros prædecessores aut nosmet ipsos Sedemque Apostolicam eiusue legatos super abducendis vel extrahendis ab Ecclesiis Monasteriis Sacellis domibus regularibus & sæcularibus locisue sacris aut religiosis aliisue in casibus à iure permissis hominibus certorum tunc expressorum vel non expressorum criminum Reis aut fraudulentis decoctoribus etiam in odium certorum delictorum & pro bono pace & quiete publica & ex causis vrgentissimis ac necessariis & æquipollentibus casibus in iure expressis atque

que

» que ex paritate identitate aut maioritate rationis extensis perpetuo vel ad certum
» nondum elapsum tempus seu ad vitam alicuius Principis aut beneplacitum seu a-
» lias quomodolibet concessa etiam iteratis aut multiplicatis vicibus approbata&in-
» nouata ac vsu recepta literasq; Apostolicas sub plumbo aut in forma breuis seu a-
» lias quomodocunq;desuper confectas quarum tenores hic haberi volumus pro ex-
» pressis ac ad verbum insertis sublata penitus omni differentia ita ad vnam tantum
» formam reducimus & moderamur vt laicis ad Ecclesias locaq; sacra & religiosa
» prędicta confugientibus si fuerint publici latrones viarumq; grassatores qui itine-
» ra frequentata vel publicas stratas obsident ac viatores ex insidiis aggrediuntur aut
» depopulatores agrorum quive homicidia aut mutilationes membrorum in ipsis
» Ecclesiis earumve cæmiteriis committere non verentur aut qui proditorie proxi-
» mum suum occiderint aut assasini vel hæresis aut læsæ Maiestatis in personam i-
» psiusmet Principis rei immunitas Ecclesiastica non suffragatur sed vniuersis & sin-
» gulis venerabilibus fratribus nostris Patriarchis Primatibus Archiepiscopis Episco-
» pis cęterisq; Ecclesiarum & Monasteriorum Pręlatis tam sæcularibus quam cuius-
» uis ordinis regularibus districte præcipiendo mandamus &præcipimus vt laicos in
» casibus prædictis delinquentes ad eorum Ecclesias monasteria domos & alia loca
» supradicta sacra seu religiosa respectiue confugientes & in eis se recipientes atque
» morantes qui prædicta delicta eorumve aliquo iudicio suo commisisse videbuntur
» quando à Curia sæculari fuerint requisiti &quilibet eorum fuerit requisitus mini-
» stris & officialibus Curiæ sæcularis absq; irregularitatis nota aut alicuius censuræ
» Ecclesiasticæ incursu tradi & consignari curent & faciant & quilibet eorum curet
» & faciat ne autem Curię sęcularis ministri prędicta facultate illos per se & propria
» autoritate extrahendi & abducendi sibi olim vt præfertur attributa & per præsen-
» tes reuocata abutantur Volumus dictaq; autoritate decernimus & declaramus vt
» Curia sæcularis eiusq; iudices & officiales ab Ecclesiis monasteriis locisq; sacris
» prædictis laicum aliquem vt præfertur delinquentem in nullo ex casibus supradi-
» ctis sine expressa licentia Episcopi vel eius officialis & cum interuentu personę Ec-
» clesiasticæ ab eo autoritatem habentes ad quos solos & non alios Episcopis inferio-
» res etiamsi alias ordinarij sint aut nullius diœcesis aut conseruatores ab hac sede
» specialiter vel generaliter deputati prædictam licentiam dandi facultas pertineat
» Occurente autem casu in loco exempto in nullius diæcesis tunc ad Episcopum vi-
» ciniorem deuoluatur hæc cognitio & non ad alios qui capere extrahere aut incar-
» cerare non possunt nisi eo casu quo ipse Episcopus & dictæ personæ Ecclesiasticæ
» requisitæ illos in delictis superius expressis culpabiles tradere aut capturæ & car-
» cerationi interuenire & assistere recusarint tuncq; reuerentiæ Ecclesiæ & locis sa-
» cris debitæ memores prædictos delinquentes minori quo id fieri poterit cum scan-
» dalo & tumultu extrahere curent.

Quodq;

Quodq; delinquentes laici prædicti postquam vt præfertur ab Ecclesiis locisue
sacris extracti &capti fuerint ad carceres Curię Ecclesiasticę reponi,&inibi sub tuto
&firmo carcere ac oportuna custodia data illis si opus fuerit per curiam ſęcularem
detineri debeant nec inde extrahi Curiæq; ſæculari prædictæ consignari nec tradi
posſint nisi cognitio prius per Episcopum seu ab eo deputatum an ipsi vere crimina
superius expressa commiserint tuncq; demum de mandato Episcopi per iudicem
Ecclesiasticum curiæ ſæculari quacunq; appellatione post posita consignentur,de
crimine vero hęresis cognitio ad forum Ecclesiasticum tota pertineat neq; in ea Cu-
ria ſęcularis se quoquo modo intromittat, Sicuti etiam prohibemus ne contra Ec-
clesiasticas personas ſæculares aut cuiusuis ordinis vel militiæ etiam sancti Ioannis
Hierosolimitani regulares quoquo modo etiam vigore prædictorum priuilegio-
rum indultorum aut concessionum (quę omnia ad terminos iuris per pręsentes re-
ducimus) procedant aut se intromittant illosue ab Ecclesiis monasterijs domibus
locisue sacris aut religiosis etiam in casibus in hac constitutione expresſis extrahere
abducere capere carcerare aut cognoscere de criminibus ad forum Ecclesiasticum
pertinentibus alias quam de iure & per priuilegia eisdem ordinibus aut militiis
concessa permittatur quomodolibet præsumant, quod si quis quacumq; dignitate
præditus præmissorum quicquam attentare contra hanc constitutionem præsum-
pserit ipso facto censuras quæ contra libertatis Ecclesiasticæ violatores sunt pro-
mulgatæ incurrat, non obstantibus præmisſis etiam Sixti & Pij V. quam aliorum
quorumcunq; pręcedessorum nostrorum literis Apostolicis priuilegiis indultis Da
tum Romę in monte Quirinali anno incarnationis Dominicę millesimo quingente-
simo nonagesimo primo nono Kalendas Iunij Pontificatus nostri anno primo. Ita
Gregor. 14 anno 159 :.9.kal. Iunij referente Alfonso à Casarubios *in compendio pri-
uilegiorum fratrum mendicantium tit. de immunit. Ecclesiarum* & Pialesio *in d. praxi p.*
2.c.4. Qua pœna autem teneantur violatores immunitatum distingui solet inter
ius ciuile & Canonicum, compendij causa videri poterit Rebuffus *loco cit. glos. 1. nu.*
32. iure ciuili pœna legis Iuliæ Maiestatis vltimi supplici afficiebantur *l. 2. l. præsenti*
C. de his qui ad Ecclesi. confug. l. si quis in hoc genus C. de Episc. & Cler. Chassan. ad cons.
Burg. Rubr. des iustices ver. & droit d celle &hoc quando iniuria inferebatur clericis *c.*
qui autem 17. q. 4. c. cum deuotissimum 12. q. 2. At vero, de iure Canonico excommuni-
cantur *c. frater c. omnes Basilicæ c. sicut 17. q. 4. c. illi qui 24. q. 2.* Priuantur feudis & iu-
ribus quæ ab Ecclesia habent *Turrecremata d. c. frater c. 1. in fine de Treug. & pace Reb. d.*
glo. 1. n. 23. Mulctantur pęna pecuniaria nongentorum solidorum *c. si quis cotumax 17.*
q. 4. quorum 27. conficiunt auri libram, &ab Ecclesiastico puniri posſunt, licet vio-
latores sint de foro seculari, *Card. Tuschus conclus. 59. n. 6 tom. 4 vbi n. 9. dicit esse mixti*
fori. Postremo, aduerte iniuriam factam vni de Collegio, totum Collegium posse a-
gere, maxime quando iniuria & violatio redundat in Collegium in consequentiam

Oldr.consil.66.in fi.Item triginta librarum auri purissimi c.quisquis 17 quæst.4. item aliis arbitrariis pœnis coercentur cap.non minus ca aduersus de immunit. Eccles.

QVAESTIO LXVI.

Constitutiones Papales an in dubio vsu receptæ præsumantur.

SVMMARIVM.

1. Non præsumuntur recepta.
5. Nisi sint diuini iuris declaratoriæ.
2. Præsertim si in promulgatione accedat protestatio subditorum.
3. Reditus cum protestatione solutus liberat soluentem ab illius continuatione.
4. Idq; si alius protestationi consentiat.
6. Constitutiones promulgatæ an cognitæ præsumantur.
7. Constitutiones an afficiant Dominia temporalia laicorum.

1 RECEPTAS præsumi, censuit Bennitend Bonon.conclus.13.num.10. & latissime id probat Flaminius adducens inter cæteros Felinum cap.1 num.13.de treuga & pace v.Flaminium de resignat benef.lib13 quæst.7.num.25.vbi late idem late tenuit Caualcanus asserens difficillimam esse contrarij probationem de tutore & vsufructu mulieri relictato n.41.& 42.vbi id probat in materia statutorum. At vero contrarium pluribus probauit Menochius lib.2.præsumpt.2.per tot.dictum est supra lib. 1. qu.50. numer 12.

Ratio est, quia vsu recipi est quid facti, quod non præsumitur, Soc.Iun.cons.32.n. 47 lib.3 per l.in Bello §.factæ ff.de captiuis & post l Hinc Guilielmus Redoanus tract. de alienatione rerum Ecclesiast.quæst.58.num.25.putauit non satis esse allegare Paulinam seu extrauagantem ambitiose de rebus Eccles non alienand qua inhibetur locatio rerum Ecclesiasticarum vltra triennium, sed opus esse probari vsu receptam & moribus approbatam per gloss.& DD in cap.1.de Treuga Bald.l.rem non nouam C de Iudic. Boer. dec.224. nec aduersatur sententiæ Menochij & Socyni Decius cum quibusdam aliis cons.649.num.10. Curt.Iun.cons.129.num.12.Gozad cons.16.n.16.qui visi sunt vna cum Bennitendo affirmare leges editas & debite promulgatas præsumi receptas, Siquidem ipsi nulla lege, nulla auctoritate id probarunt, erubescimus autem sine lege loqui l.si seruum §.non dixit prætor ff.de acq.hæred.Præses in loco à lege cessante in pr.non est autem ad rem quod Gozadin. d.num.16. adfert legem semper censeri esse in viridi obseruantia l. Arriani §.cunctis C. de hæreticis Barth. & Socin.l. si mihi & tibi §.in legatis col.2.de legat.1.Barth l certa forma num.11.C.de Iure fisci lib. 10.Nam præter id quod respondet Socin.Iun. d.cons.32.num 47 licet respondere legem semper esse in viridi obseruantia præsupposito initio obseruationis. Si enim semel recepta est obseruari, præsumitur adhuc in præsentiarum obseruari, quia mutatio non præsumitur Alciat.de præsumpt.reg.2.per tot. præsumptione orta de-

de tempore ad tempus *Præses in locis loco à tempore ad tempus* id quod olim fuit id hodie adhuc esse præsumitur, quod supra fusius ex Nauarro probauimus *lib. 1. q 30.*

Quæ indubitantius procedunt, si publicationi constitutionis protestatio à subditis apponatur cuius quam varij sint effectus ex iure sitsatis perspicuum hinc exempli causa Exemptus à collectis soluens adhibita protestatione. Quod immunitati suæ nolit præiudicare exemptionem suam illæsam conseruabit *Abb. cap. cum accessissent n. 7. cum add. de constit. Petr. Antiboli tract. de muneribus par. 3 n 37. cum seqq. Gigas de pensionibus quæst. 71. n. 2.* 2

Item repetitæ solutiones annui reditus cum protestatione quod soluens nolit induci in quasi possessionem solutionis, proficit vt contra soluentem non possit agi possessorio *Alciat l si certis annis in verb nisi C. de pact. Gigas de pension. quæst 61. & 73. in fine Clarus de emphiteusi quæst. 10. num. 1. Bellencinus de charitat. subsid. qu. 61. Abb. cap. cum Ecclesia num. 24. in fin de causa propr. & poss. ff. late Menoch de præsumpt. lib. 1. præs. 75. Alexand. de moneta tract. de decimis cap. 9 num. 105. vide supra lib. 3. quæst. 27. num. 4.* prout quoque si per vim seu coactè solutio extorta sit licet non accesserit protestatio *Bellenc. d. quæst. 61. Alex. d. cap. 9 num. 107. Rom. cons. 153 per tex. l. cura extruendi ff de munerib. & honor. Faber l. voluntariæ vbi id vtrinque disputat C. de excusat. tut.* 3

Porro, quod dixi de protestatione, id verum est si superior illi consentiat, quoniam protestatio in dependentibus à consensu duorum, non valet non accedente consensu alterius *Abb. & DD. c. cum M. de constit. l. non solum §. morte C. de noui operis nunt. per text. l. fin §. tum si prædixerit vbi DD. ff. nautæ, caupones, stabularij Latius Laurentius Siluanus tract. de feudi recognit. qu. 81. per tot.* Cum itaque virtus legis non tam dependeat à voluntate subditorum eam non recipientium, quam Principis, eam promulgantis, & legem obseruari cupientis, subditorum protestatio non proderit, nisi consensus & acquietio Principis intercedat *arg. not. per Syluanium d. q. 81.* Ita in non absimili traditum est, si Vasallus Iurans fidelitatem alicui Domino protestetur quod non facit animo recognoscendi eum in Dominum quod talis protestatio contradicente Domino eum non iuuabit *Socyn. cons. 4. col. 6. li. 3. arg. c. 1. qualiter Domin. propr feudi priuetur cap. 1. in fine de forma fidelitatis Syluanus d. quæst. 81. post n. 1.* 4

Quod verum putarem in ea specie protestationis quæ est contraria actui v. g. si subditi obediant legi cum protestatione eam non recipiendi cæterum si protestatio sit simplex & tantum declaratoria voluntatis & conseruatoria iuris protestantis poterit ea interponi Domino absente & ignorante neque alia intimatio ei fieri oportebit *Barth. l. Pomp. scribit si negotium ff. de neg. gest. Petrus Antiboli tract. de muneribus in 3 parte principali n. 38. & in d. §. morte in materia protestationis declaratoriæ DD. de aliment. C. de neg. gest. Syluanus d. qu. 81. n. 1.*

Porro, quod dixi de constitutione vsu non recepta id disputari potest in constitutionibus seu declarationibus legum humanarum, cæterum constitutiones seu declarationes legum diuinarum, non eo minus veræ esse desinunt aut obligare quod vsu non receptæ asserantur quemadmodum docte & subtiliter contra Caietanum Nauarrus annotauit *tract. de vsuris n 6 vers. Secundo Tom. 1.*

Vtrum vero constitutiones promulgatæ cognitæ præsumantur videatur Menochius *lib. 2. præs. 3. per tot.* Item an constitutiones Pontificiæ afficiant Dominia temporalia laicorum notatum est supra *lib. 1. q 50. n. 39.*

QVAESTIO LXVII.

Vtrum coram Abbatibus fieri posit resignatio beneficiorum.

SVMMARIVM.

1. *Distinguendum inter Abbates exemptos & non exemptos.*
2. *Ab institutione ad destitutionem argui non potest.*
3. *Abbates exempti habent Ecclesias sibi pleno iure subiectas.*
4. *Abbates Domini ordinarij Monachorum.*
5. *Pleno iure possidere quid sit.*
6. *Abbates renunciare debent in manibus superioris.*

1 IN hac quæstione laudo Flaminium Parisium *de resign. benef. par. 1. li. 7 q. 15. per tot.* qui in hæc prope verba resoluit distinguendum esse inter Abbates non exemptos & exemptos quod Abbates qui exempti non sunt placuit non licere coram eis facere resignationes aut beneficiorum permutationes, quippe quod istis actibus ius interponendæ autoritatis non habeant *collect.* quem sequitur Bellamera *de permutat. benefic. 1. par. qu. 9. Card. Clem. 1. n. 18. de renunt.* Tum quod hæc autoritas proprie sit iuris Episcopalis *Io. Andr. Io. Monach. Geminian. Franc. in c. 1. de rer. perm. in 6. Flaminius d. lib. 7. qu. 14. n 16. 17. 18.*

2 Tum quod à facultate instituendi, non liceat arguere ad destituendi autoritatem *Flam. d q. 14. n. 15. & seq.* adeo vt licet Abbates instituere possint in Ecclesiis sibi pleno iure subiectis, instituti tamen non administrant nisi prius habita licentia diœcesani cui subiectus est *Durandus de modo congregandi Concilium generale Rubr. 4. n. 35. & Rubr. 23. n. 1. & 3. Card. d. n. 18.*

Quo vero ad Abbates exemptos qui ius conferendi habent, ij autoritatem habent resignationes & permutationes admittendi *Abbas ca. quæsitum n. 4. de rer. perm. Franc. c. 1. n. 8. eod. in 6.* estq; communis opinio teste Flaminio *d. q. 15. n. 3.*

3 Ratio est, quia Abbates exempti habent Ecclesias sibi pleno iure subiectas, ideoq; ius Episcopale seu iurisdictionem quasi Episcopalem *Innoc. c. 2. vers. de Abbatibus de transl.*

tranſl. cap. Abbates in fine de priuileg. in 6. glo. Clem. 1. verb. proprij de reb. Eccleſ. non alien. ſcripſi ſupra eodem lib. quæſt 20. In iuriſdictione enim Abbatia exempta & Epiſcopatus æquiparantur ca. ne pro defectu § ſtatuimus vbi glo. in ver. regularis cap. dilectus filius vbi glo. vlt. in fine de conceſſ præb. Mandoſ. reg. Cancell. 26. quæſt. 3. n 8. cap. 1. ca. in ſingulis de ſtatu Monach. Aret. conſ. 63. n. 4. Flaminius d. quæſt. 15 n. 6 & lib. 2. q. 1. n. 66. Dicitur enim Abbatia caput omnium Eccleſiarum regularium & omnium monaſteriorum poteſtas ab ea dependere ca. nullam poteſtatem 18. quæſt. 2. cap. cum ad monaſterium de ſtatu Monach. Io. Selua tract. de beneficio par. 1. qu 2. n. 49. Flam. d. q. 15. n. 7 Confirmatur, qui poſſunt deſtituere, poſſunt recipere reſignationes Flam. d. q. 14. Abbates autem exempti poſſunt deſtituere Pariſ. conſ. 22. n. 14. vol. 4. Gigas de crimine læſæ Maieſt. q. 19. n 9. Ergo quippe quod habeant ius viſitandi ex quo oritur & deſcendit poteſtas puniendi caſtigandi priuandi deſtituendi Feder. de Senis conſ. 55. Fel. cap dilect. & 1. col. 2. de reſcr. cap. olim de accuſat. cap. nemo diſt. 85. Flam. d. q. 15. n. 18 & ſeq.

Accedit, quod Abbates vere dicuntur prælati & ordinarij Monachorum c. nullus Monachus c. nullam poteſtatem 18. quæſt. 2. cap. quanto & ibi Innoc. & DD. de offic. ord. in quos maiorem & pleniorem dicuntur habere poteſtatem quam Epiſcopus habeat in Clericos ſuæ diœceſis Abb. c. ad noſtram n. 2. c. reprehenſibilis & vtrobique Franc. de appell. Fel. c. ſuper literis n 10. de reſcr. Mandoſ. reg. Cancell. 24. q. 2. n. 4. in fine. 4

Inſuper eiuſmodi Abbates habent Eccleſias ſibi pleno iure ſubiectas, quod importat viſitationem correctionem inſtitutionem deſtitutionem Pariſ. d. conſ. 22. n. 14 vol. 4. conſ 35. n. 9. eod. lib. dixi late ſupra lib. 1. q 9 n 6. & ſeq Hinc ipſi poſſunt præſtare autoritatem alienationi rerum Eccleſiaſticarum Abb. d. cap. quæſitum n. 4. glo. d. Clem. 1. in verb. proprij Redoanus de alienat. rerum Eccleſiaſt. Rubr. 26. n. 8. Rubr. 30. cap. 1. n. 64. dixi ſupra eod. lib. q. 1. & ſeq. 5

Quo vero ad Abbates, renunciare debent in manibus ſuperioris non vero in manibus ſubditorum Abb. c. vlt. not. 2. de renunt. vbi Butrio n. 3. Flam. d. q. 15. in fine. 6

QVAESTIO LXVIII.

Quid ſi Eccleſia in temporalibus recognoſcat Abbatem, in ſpiritualibus vero Epiſcopum coram vtro eorum erit expedienda reſignatio.

RESpondeo coram Epiſcopo Innoc. c. vlt. in fine de renunt. Card. Clem. vnica n. 17 de renunt. Abb. d. c. vlt. n. 3. verſ. quaro de presbytero Flam. de reſig. benef. par. 1. li. 7 q. 15. n. 18. Ratio eſt, quia reſignationes expediri debent coram ſuperiore Eccleſiaſtico habente ſpiritualia Euſ tract. de viſitatione li. 2. c. 28. n. 12. Ruffiniacus tract. de beneficio c. 14. n. 41. Flam. d. q. 15. n. 18 quorum ſemper potiſsima eſt ratio & velut magis

digna attrahunt ad se minus digna *cap. si quis obiecerit. 1. quæst. 3. cap. quanto de iudiciis l. cum quæritur ff de statu hom.*

QVAESTIO LXIX.

Quæ sit vis clausulæ *te à quibusuis censuris ad effectum præsentium absoluentes.*

SVMMARIVM.

1. *Tollit impedimentum proueniens ex censuris.*
2. *Hæc clausula per obliuionem præsumitur prætерita.*
3. *Non prodest insordescentibus per quatuor menses.*
4. *Hæc clausula à legato vsurpata non extenditur ad censuras Papæ reseruatas.*
5. *Non tollit irregularitatem.*

1 PAucis respondeo, tollere omne impedimentum proueniens ex censuris *Rebuff. in praxi benef. 1. par. Rubr. declaratio Bullæ nouæ prouisionis §. teq; absoluentes n. 15. Nauar. cons. 28. n. 18. & 21. de sent. excom.* Concesso enim aliquo omne id concessum videtur sine quo illud expediri nequit, D VVamesius in terminis huius
2 quæstionis *cons. 139. n. 7. & 8.* idq; etiamsi eiusmodi clausula non inueniretur adiecta, quia enim adiici solet præsumitur per obliuionem præterita *l. certi §. nummos in fin. ff. de reb. creditis VVamesf. d n. 7. & 8.*

Restringitur tamen, vt non prosit insordescenti per annum, æquiparatur enim insordescens hæretico *Menoch. de arbitr. iud. casu 416. per tot. signanter num. 60. Conc. Trid. c. 3. sess. 25 de refor. Ptolom. dec. 94.*

3 Restringitur secundo, vt non prosit iis qui sustinuerunt excommunicationem per quatuor menses, idq; per regulam Cancell. 61. latam per Sixtum 5. Rubr de insordescentibus, idq; secundum Flaminium *de resig. benef. par. 1 lib. 4. quæst. 3. n. 57.* cuius vtar verbis. Statutum est ne præstetur occasio censuras ipsas vilipendendi, & insordescendi in illis & ne generales absolutiones appositæ in literis suffragentur his qui scienter excommunicationis sententiam per quatuor menses sustinuerunt ex qua regula satis colligitur quod excommunicato ita demum suffragatur illa absolutio quæ consueuit in literis Apostolicis de stylo apponi si non sustinuit excommunicationem vltra quatuor menses, nam illis elapsis huiusmodi absolutio non prodest & litteræ sunt nullæ iuxta communem & vulgarem stylum. Ita tradit Nauarrus idipsum extendens ad alias quasdam excommunicationes quem vide *in ca. ita quorundam nota 11. n. 14.* idq; cum à Papa scribitur secus vero si à legato quia tum
4 non extenderetur ad censuras Papæ reseruatas Nauarrus not. vndecimo num. 18.

Restrin-

Restringitur 3. per hanc clausulam non censetur sublata irregularitas quemadmodum contra Sotum concludit & probat late Gregorius Sayrus, *in suo Thesauro Theol. moralis lib. 1. ca. 1. n. 18. tom. 1.* 5

QVAESTIO LXX.

Quid iuris si vnum priuilegium referat se ad aliud.

SVMMARIVM.

1. *Distinctio an verba stent conditionaliter an causaliter.*
2. *Ex subiecta materia diiudicandum.*
3. *Libellus statutum, lex priuilegium referens certitudinaliter aliam dispositionem non requirit illius apparentiam.*
4. *Confitens prout in tali instrumento de quo non constat nihil videtur confiteri.*
5. *Confeßio ad instar priuilegij de quo non constat, nihil valet.*
6. *Nisi fiat specifica relatio vel ex certa scientia.*

FRequens est vt multa in priuilegiis exemptionum decernantur iuxta tenorem aliarum literarum seu prout aut quemadmodum in alio priuilegio concessum est, vnde hic non immerito dubitatur de vi, & energia eiusmodi verborum & priuilegiorum relatiuorum, qua in re vt in iure assolet repugnantes videntur esse sententiæ Innocentius *in cap. Abbate n. 4. de verb signif.* censuit eiusmodi priuilegia & verba relatiua stare conditionaliter scilicet si ita est prout in tali priuilegio continetur volens id circo cum in vno priuilegio fit mentio alterius priuilegij necesse esse illud exhiberi de quo fit mentio

1 At vero Ludouic. Rom. vt refert Felinus *in cap ex parte & 1. n. 10. cum Apost. de rescript. fol. 68. Rom. cons 336.* distinxit inter priuilegia & rescripta, vt in illis stent causaliter dispositiue & de per se sicut cum quis condemnatur ad vnum par caponum prout ius antecessores consueuerunt *Fel. d. n. 10. & DD. ibi citati* qui articulus pendet ex iis quæ supra plenius scripsimus *lib. 1. quæst 9. n. 10.* In his vero conditionaliter *Rom. d. cons. 336. glo. fin. in cap. quoniam Abbas de officio delegati* 2 Mihi in hac materia plus placet opinio Felini *d. num. 10.* sic distinguentis indifferenter tam in priuilegiis quam rescriptis aut contractibus. Aliquando dictiones relatiuæ iuxta secundum, prout proferuntur in materia quæ de nouo aliquid disponendo concedit aliquid certum, referendo se ad aliud, eo casu non stant conditionaliter quia natura principalis dispositionis continentis clare certũ quid, non est referre se quasi conditionaliter ad aliud, vnde etiamsi illud non appareat ista falsa demonstratio non vitiat dispositionem *Barth. l. eum qui §. Iulianus ff. de constit. pec. glo. d. cap. quoniam Barth. in extrauag. ad reprimendum in verb. prout vers. ad cuius intelligentiam Aret cons. 6 col. 3*

Hinc

Hinc libellus, statutum, lex priuilegium referens certitudinaliter aliam dispositionem nõ requirit illius apparentiam *Fel. d. n. 10. vbi allegat. Bal. Bar. & alia exempla textus ad litteram c. Abbate §. contra de verb. signif. vbi DD.* Aliquando vero fit relatio super eo de quo in priuilegio aut dispositione per se aut clare non constat & tunc priuilegium non valet, nisi illa relatio declaretur per illud ad quod fit relatio *l. si sic §. 1. vbi Barth. Dyn. & DD. ff. de leg. 1. l. legauit ff. de liber. legat.* vbi dicitur si concedo quicquid iuris habeo in tali loco si non apparet quid iuris ibi habeam nihil videri con-
4 cessum. Hinc confitens prout in tali instrumento de quo non apparet nihil videtur confiteri *Fel. d. num. 10. & 13. & vt inquit Abbas in cap. inter dilectos col 8. de fide instr. vbi DD. & Fel. d. n. 13. & 14* & concessio facta adinstar alterius priuilegij, non subsi-
5 stit eo non apparente vel data inualiditate eius ad quod fit relatio Secus autem si fieret specifica & certa mentio eius ad quod fit relatio ab habente potestatem de
6 nouo concedendi *Abb. c. examinata de confirmat. vtili vel inutili Fel. d. c. ex part. n. 14. vers. secus si sit DD. Auth. si quis in aliquo C. de edendo.*
Item nisi relatio fieret ex certa scientia Principis bene informati, tunc enim dictiones relatiuæ interpretationem non admittunt conditionalem sed causalem *d. cap. examinato vbi Abb. & DD. & d. cap. quoniam Abbas vbi Imola col. 8. Fel. d. n. 10. tex cap. Abbate §. contra de verb. sig vbi DD. cap. penult. vbi Abb. n. 5. de confir. vtili vel inutili Dominus VV amesius cons. 64. n. 2.* Inducitq; præsumptionem clausulæ plenitudinis potestatis, & effectum derogationis omnium quæ in contrarium militant *Gaill. lib. 2. obs. 36. n. 14.*

QVAESTIO LXXI.

Affectans priuilegium exemptionis an illo gaudere debeat.

SVMMARIVM.

1. *Stulta est quæstio quæ caret ratione dubitandi.*
2. *Affectans priuilegium gaudere illo non debet.*
3. *Præuentio iudicij procurata non iuuat.*
4. *Appellare non licet à facto procurato.*
5. *Procurans commissionem causæ est suspectus.*
6 9. *Legatio procurata caret suis priuilegiis.*
7. *Item affectans tres tutelas.*
8. 16. *Item absentia affectata.*
10. *Generalis remissio non prodest præscienti.*
11. *Prodigens spe cessionis non iuuabitur.*
12. *Percutiens clericum vt occasionem peregrinandi habeat pro absolutione frustrabitur sua spe.*
13 *Inimicitiæ affectatæ nihil obsunt.*
14 *Priuilegia officialium non extenduntur ad*

STulta & inanis est quæstio (inquit Celsus) *l. domitius ff. de testam.* quæ non habet rationem dubitandi. 1

Itaque vt temeritas propositæ quæstionis euitetur, dubitationem mouet regula generalis, affectantem priuilegium, aut quiduis aliud, gaudere nō posse priuilegio, seu beneficio rei quam procurauit, seu affectauit, quam regulam Iason & plerique alij non paucis exemplis illustrarunt, *Iason l. si ve. off qui satisd. cogant. l. 2. §. fin. ff. Si quis cautionibus Paris de Puteo de syndicatu, vbi de affectante officium Nicellus in concord. glossarum concordia 6. numer. 104. Fallentia 63. Fel. cap fin. num. 3. & seq. vsque ad finem de testibus.* E quibus pauca hæc in praxi frequentia delibabimus. 2

Delinquens iuuare se non poterit præuentione si procurauerit se præueniri & accusari, *Bald. in l. si seruus plurium l. si quos vbi Ang & DD ff. de leg. 1. Clem. 2 §. illis vbi glo. in verb procurauerunt de pœnis Farinacius in pract. Crim. lib. 1. q. 7. n. 64.* 3

Appellare nemo potest ab eo quod ipse fecit, aut fieri procurauit *Nicellus d. fallent. 63. Ang. cons. 203 per l. à sententia ff. de appellat.* 4

Procurans sibi causam committi, recusari potest vt suspectus *Archid. cap. si contra. vnum de officio deleg. in 6. Fel. d. c fin. n. 4.*

Legatio procurata nulla habet priuilegia legationum, seu legatis concessa, *Barth. l. si seruus communis §. quod damno ff. de furtis Barbatia cons. 56. Nicell. d. n. 104. v. infra n. 9.* 5

Affectans tres tutelas non excusatur *l. spadonem § fur. ff de excusat. tut. l. 1. & 2. C.* 6

8 *de his qui sponte ciuilia munera l. ex sententia ff. de test. tut. l. vxori §. 1. ff. de falsis*. Absentia affectata non iuuat. *l. 2. ff. si quis cautionibus.*

9 Legatio affectata non habet priuilegia legatorum *l. & qui data ff. ex quib. causis maiores. l. pen. C. quomodo & quando iudex v. supra n. 6.*

10 Generalis remissio commissorum tempore Belli non prodest eis qui præsciebant futuram remissionem *Bald l. 1 §. hæc actio ff. si quis test lib. esse iussus vt Barth.*

11 Prodigēs bona spe cessionis bonorū cedere nō poterit *Angel si quis ff de cess. bon.*

12 Percutiens clericum vt pro absolutione vadat Romam, ire non poterit *cap. relatum de sent. excom.*

13 Percutiens testem vt eius testimonium recusare possit prætextu inimicitiæ, nihil ei proderit *Barth. l. 1 §. cum quis ff. de quæst. Bald. Auth. si dicatur col. pen. C. de testibus in l. sed & si quis ff. si quis cautionib. l. 2. §. sed si agant vbi bonus tex. ff. de re iudic. Rom. l. facere col. 2. ff. sol matr.*

14 Priuilegia data officialibus, non obtinent in procurantibus officia *Barth. l. vniuersi C. de legat. lib. 10. Romanus l. si vero fallent. 36. ff. solut. matr. vbi vide.*

15 Procurans nescire citationem habetur pro sciente & citato *Clem. 1. de iudic.*

16 Ignorantia enim affectata æquipollet sententiæ *glo. c. 2. in verb. affectata de temporibus ord. in 6. glo. 1. cap. ad falsariorum de crim. falsi late Gaill. lib. 6 obs. 48. per tot. signanter num.* 18

17 Titulus procuratus seu affectatus, non prodest ad finem aliquem expellendi *Bart. l. siue autem §. si duobus ff. de publiciana.*

18 Electio religiosi procurata est nulla *cap. si religiosus de elect. in 6.*

19 Vocato delegato à superiore negotium non suspenditur si pars id procurauit *c. pastoralis §. fin de offic. deleg.*

20 Is cui superior scripsit vt eum expectaret, si procurauit vocari à generali ordinis non excusatur *Fed. cons. 3. Abb ca. proposuisti col pen. de foro compet.*

21 Si Episcopus causa sit, aut procuret negligentiam Canonicorum, potestas non deuoluetur ad eum iure deuoluto *Innoc. in c. irrefragabili in media glo. maioris de offic. ord. tex cap postulastis de concess. præbend.*

22 Fideiubens pro eo qui postea aufugit, si curauerit eum banniri, vt excusetur ab eo præsentando non ei proderit *Barth. l. si vero in pr. ff. qui satisd. cog.* Cui tamen subtiliter aduersatur ibidem Fulgosius.

33 Commoditas data monacho capienti medicinam non habet locum in eo qui volens sine necessitate eam capit, *Io. Andr. in cap. ad monasterium super verb. medicina. de statu Monach.*

34 Si aliqui habentes priuilegium non soluendi quartam de legatis factis pro emendis equis, & procurant vt relinquantur, ex illa causa tenentur soluere quartam *c. in nostro vbi glo ver. dolo de Sepult.*

Iudicem

Iudicem à se vel à procuratore suo impetratum non potest quis recusare *c. offeratur* 3 *q.3.c.cum olim de causa poss. & propr. c. olim & 2. de offic. deleg.* nec etiam appellare propter iniquitatem personæ *cap. super quæstionem §. verum de offic. deleg. Nicell. d. numer* 104. 25

Statutum disponens quod Scabinus non possit esse consul, si deponat officium vt esse poßit, hæc affectatio & procuratio reddet eum incapacē *Barth. l. 2. per illum tex. C de primicerio li.12. Barth. d. l. vniuersi Rom. d. fall.* 36. 26

Procurans in fraudem iurisdictionis vt assumatur in familiam exemptorum, priuilegio familiaris seu exemptionis gaudere non poterit *glo. Marg. in cap. licet. de priuilegijs in 6. dixi supra lib. 1. q* 30. 27

Assumens clericatum in fraudem fori seu delicti commissi, priuilegio clericalis fori gaudere non poterit *Bart. l. 1 n 3. vers. aut fecit se clericum vbi Dyn ff. de pœnis.* 28

Conueniens aliquem coram iudice, vt coram eodem reconueniri poßit, detecta fraude cessabit reconuentio, *dixi supra lib. 2. q. 29. n. 14.* 29

Qui occasione affectati & captati lucri, Societati renunciat Societati, lucrum illud affectatum communicare tenebitur *Mudeus in l. actione §. diximus n.3 ff. pro socio fol.* 57. regulariter enim affectata & captata non ita prosunt vt vltrò obuenientia. *Mudeus d. n. 3.* 30

Et quidem hæ rationes quas exemplatim attulimus, occasionem dubitandi præbuerunt, quibus tamen non obstantibus cum Nauarro *tract. de iubileo & indulgentiis notab. 34 num 6. vers. tertia quæstio,* censemus, affectantem priuilegium exemptione gaudere. 31

Ratio est, quia circumstantia spei immunitatis, non excludit affectantem aut delinquentem à participatione legis dispositioois, aut priuilegij eam concedentis. *Nauarr. loco citato.* 32

Hinc clerici & alij exempti à iurisdictione laica, committentes crimina spe immunitatis integræ aut partialis concessæ per c. si quis suadente 17 q. 4. c. 2. c. si diligenti de foro compet. non amittunt exemptionem, sed quotidiana experientia eos gaudere exemptione animaduertimus, quod etiam in regularibus exemptis qui spe veniæ delinquunt responsum est, *Nauarrus d. n. 6. vers tertio.* 33

Et generaliter traditum est, peccantem spe veniæ cõsequendæ per Bullam concessam vel concedendam, posse nihilominus virtute illius absolui, nisi in Bulla expresse contrarium statuatur, *Nauar. cons. 36 num. . de sent. excommu. par. 2.* 34

Quod tamen limitandum est, si in priuilegio exemptionis exprimatur quod spe exemptionis peccantes ea gaudere non debeant, quemadmodum apud eundem Nauarrum notatum est, *d. n. 6. vers. tertio, quia in fine Martin. Ledesmius n. 2. 4. q. 29. art. 1.* 35

QVAESTIO LXXII.

Exempti an aliqua ratione coram ordinario arrestari possint.

SVMMARIVM.

1. *Arresta exorbitant à iure, proinde sunt prohibita.*
2. *Sunt obliquæ citationes quæ resoluuntur per comparationem.*
3. *Bona exemptorum arrestari non possunt coram ordinario.*
4. *Per satisdationem iudicio sisti non prorogatur iudicium.*
5. *Per iudicium ex necessitate susceptum non oritur litis pendentia.*

1 ARresta hodierna recedunt à communi iure, proinde regulariter prohibita sunt, nisi iure speciali priuilegio, aut consuetudine permissa appareant *Molin. ad consuet. Parisiens. tit. 2. §. 52. n. 2.*

2 Ea nihil aliud sunt, quam obliquæ citationes, & in ius tractiones, quæ ideò relaxantur per comparitionem illius cuius bona sunt arestata, resoluunturque in simplicem citationem, data cautione de stando, seu sistendo se iuri *l. fideiussor. §. fin. ff. qui satisd. cog. Euerard cons. 102. VVames. cap. meminimus 9. num. 2. & 3. de appell.*

3 Vnde, cum exemptiones hodiernæ, personas exemptorum & eorum bona respiciant, quippe quod bona personæ quodammodo cohæreant, fit vt eodem priuilegio quo personæ frui debeant, atque exemptione gaudere *cap. Ecclesiarum seruos 12. quæst. 2 glo. c. fin. de vita & honest. Cler. Rebuff. ad const. reg. de literis obligatorijs art. 2. glo. 1. nn. 106. Gaill li. 2. obs. 124. num. 17.*

4 Itaque per satisdationem exemptorũ arrestatorum relaxantur arresta bonorum manente aduersus eosdem solo effectu citationis, quæ ratione exemptionis nullius est roboris & effectus, tum quod per satisdationem iudicio sisti non auferatur facultas priuilegij declinandi iudicem *d. l. fideiussor in fine pr. ff. qui satisdat. cogant. latè Peckius de iure sistendi cap. 15. per tot. & cap. 35. nu. 2. Caroc. us sing. 173.* Tum quod is qui iudicio se sistit & comparet, priuilegium suum allegare possit *l. si quis ex aliena ff. de iudicijs Caccialupus tract. de debitore suspecto q 15. n. 2 & 3.*

5 Non enim inducitur litispendentia (inquit Sangerus) propter iudicium ex necessitate (vt est arrestum aut captura) susceptum *Sang. tract. de exceptionib. cap. 12. de exceptione litispendentiæ n. 8. Peck. d. ca. 35. n. 2. & cap. 36. nu. 3. & 4 Caualc. decis. 1. nu. 18. & decis. 11. n. 4 par. 1.*

Tum quod arrestatus ius habeat reuocandi domum *VVames. d. num. 2. & 3. per l. hæres absens §. vlt ff. de iudicijs.*

QVAE-

QVAESTIO LXXIII.

Monachus à suo Prælato malè tractatus, aut irrationabiliter à cura cui præfectus fuit, ad monasterium reuocatus, an, & coram quo agere debeat.

SVMMARIVM.

1. *Monachus agere potest contra Abbatem & ab eo appellare.*
2. *Regularis præsentatus ad Ecclesiam parochialem, reuocari potest.*
3. *Monachus præsentatus ad aliquam Ecclesiam non liberatur à votis.*
4. *In superiore rationabilis causa quando præsumatur.*

RESpondeo agere posse non apud quemuis iudicem, sed apud competentem Abbatis, eum scilicet qui Abbatis superior est & competens, ei enim supplicare, ad eum ve appellare potest Monachus à suo Prælato inique tractatus *Io. Andr. & Gemin in ca. cum singula de preb. in 6. Io. de Imola Clem. 1. nu. 4. de suppl. negl. prælat. Io VVamesius cons. 65. nu. 8. to. 1. Nauarr. de Regularib. commentario 2. nu. 27. 61. 63. & com. 3. nu. 51. vbi tradit fuse an appellare poßit à suo superiore, dicitque quod sic, quia generales, aut superiores ordinum iurisdictionem habeant in inferiores prælatos dixi supra lib. 1 quæst. 17. num 22.* 1

Porrò, parergos dictum sit, quod præsentatus à Prælato regulari ad Ecclesiam parochialem, possit per eundem sine consensu Episcopi remoueri *cap. 1. de Capell. Monach. in 6. VVamesius d. cons. 65. numer. 10. Nauarr. d. comment. 2. nu. 65. vers. addo octauo.* 2

Nec enim Monachus sic præsentatus liberatur à iugo, & obedientia sui claustri, quin à superiore suo quandocunque ex causa rationabili ad Monasterium reuocari possit, *Fed. de Senis cons. 134. cap. cum ad monasterium §. labes cap. 2. §. priores de statu Monach.* 3

Dixi, ex causa rationabili, si enim inuidiæ, æmulationis, aut vindictæ causa id faceret, iure de suo prælato expostulare, & aduersus ipsum superiori supplicare posset. *Nauarr. d. com. 2. n. 65. vers. addo octauo,* Quod quando præsumatur, compendij causa hauriatur à Nauarro, quem iam citauimus. 4

QVAESTIO LXXIV.

Appellatione diœcesis quænam comprehendantur.

PAucis distinguendum, an diœcesis fiat mentio in materia fauorabili aut odiosa, si in fauorabili comprehendetur ciuitas, si verò in materia odiosa, qualis est hæc exemptionum, minimè, quam materiam Petrus Andreas Gammarus *ad cap. vnicum num.* 106. *& seqq. de rer. permut. in* 6. *vol. tract.* 15. fusius persequitur. *adde DD. cap. Rodolphus de rescript. Abb. cap. cum contingat, n.* 2. *cum Apost. de foro compet. Compost. d. ca. Rodolphus.* An autem monasterium comprehendatur, si v. g. Pontifex mandat Episcopo alicui vt prouideat de beneficio suæ diœcesis, resoluitur apud Compostellam *in c. Abbatem cogi verb. diœcesis de rescr.* Cum distinctione an monasterium cum Ecclesijs sit exemptum, an non; item an Episcopi iurisdictio excitetur, an nō, apud quem vide, satis enim est digito illum ostendisse.

QVAESTIO LXXV.

Vsurpantes iurisdictionem in exemptos, an incidant in aliquas censuras.

SVMMARIVM.

1. *Incidunt in censuras.*
2. *Nisi ignorantia excuset.*
3. *Aduocati vsurpantium an incidant in censuras.*
4. *Verbi præsumpserit, energia.*
5. *Nemo eximitur à Bulla Cœnæ Domini qualiacunq; obtrudantur priuilegia.*
6. *Iudices Galliæ an iudicare poßint clericos super delatione armorum.*
7. *Patientes se trahi in ius coram alio quā Pontificio, an incidant in Bullam Cœnæ Domini.*

1 INcidere in censuras Bullæ Domini apparet ex illius textu *excom.* 20. in hęc verba: Vel iura ad ipsam Rom. Ecclesiam pertinentia dictæ Ecclesię Rom. mediatè vel immediatè subiecta, necnon supremam iurisdictionem in illis nobis & eidē Ro. Ecclesiæ competentem de facto vsurpare, perturbare, retinere & vexare varijs modis præsumunt, necnon adhærentes fauores, defensores eorum, seu illis auxiliū consilium vel fauorem quomodolibet præstantes. Diximus autem hactenus frequēter, exēptos esse speciales filios Ecclesiæ Rom. *li.* 1. *q.* 1. *n.* 17. ac illius iurisdictioni specialiter esse subiectos atq; reseruatos *dixi li.* 2. *q.* 5. *n.* 12. Quod non modo verū est, si temporalia iura Ecclesię Rom. vsurpentur, sed etiam si quęcunq; spiritualia, quēadmodum fusiùs apud Gregorium Sayrū traditū est in Thesauro Theologiæ moralis

moralis *li.3.c.21.& 24.n.5.par.1.* Idque nisi ignorantia excuset, qua de re lectorem 2
ad eundem Sayrum latè disputantem remittimus *d.par.1.cap.18.n.24. & 31. cum seqq. Nauarr. in Manuali cap.27.nu.16.*

Vtrum autem aduocati & defensores vsurpantium hæc iura Rom. Ecclesiæ in- 3
cidant in eandem censuram dubitatur. Certè si scienter defendāt & tueantur, nemo dubitauerit *Archid. ca. quicunque de hæretic. in 6. Siluester verb. hæresis 1.n.10. q.7. Alphons. Viuald. in expositione Bullæ Cœnæ Domini nu.7. & ibidem Toletus §.1.* Aduocando enim dicitur quis auxilium & fauorem præstare *Anania c. si aduersus n.2. & 5. de hæreticis.* Dolus autem, scientia, & intuitus vsurpationis requiritur, velut de patronis 4
hæreticorum, per DD. iam laudatos proditum est, *add. Sayrum d.li.3.c.5.n.9.* vtitur enim Bulla verbo præsumpserit, quare ad instar legis non comprehendet eum, qui absque dolo vel contemptu, bona fide, vel simpliciter contrauenit *Card. Clem.1.q.39 de priuileg. Nauar. de alienat. rerum Ecclesiasticarum n.16. Carocius sing.973.*

Adeò autem verum est vsurpatores prædictos incidere in censuras Bullæ Cœ- 5
næ Domini, vt nemo ab illius pœnis etiamsi regali fulgeat splendore eximatur *Sayrus d.li.3.c.25.n.10 & 11. vide tex. Bullæ verb. non obstantibus etiamsi Pontificali Imperiali Nauar. in Manuali c.27.72. in fine.* Idque etiamsi prætenderentur priuilegia remuneratoria, aut per viam contractus, potest enim Princeps, seu Pontifex iusta ex causa pro suo arbitrio ea reuocare, *dixi supra lib.3.q.1.n.9. & 10. Sayrus d.n.10. & 11. Nauarrus cons.1.nu.2. de foro compet.*

Qua ratione censuit Sayrus *d.n.10.* contra Nauarrum *in Manuali c.27.n.71.* Iudi- 6
ces Galliæ iudicantes clericos super armorum delatione, & quibusdam alijs in casibus, incidere in Bullam Cœnæ Domini ex eo quod verba Bullæ sunt clara, nec opus habeant vt pro interpretatione ad Summum Pontificem recurratur, quod tamen cum Innocentio *in ca. nouerit de sent. excom.* temperauerim, si ea contra Ecclesiæ libertatem tendere ignorentur, ignorans enim inuincibiliter (inquit & probat Sayrus *d.par.1.li.1.c.18.n.31.*) Canonem Papæ, imponētem excommunicationis pœnam pro delicto, lege etiam diuina damnato, excommunicationem non incurrit, etiamsi sciat factum illicitum, & damnatum, vt supra ex Nauarro probauimus. Ratio præmissorum est, quia eiusmodi vsurpationes tendunt contra Ecclesiasticam libertatem *Franc. c.1. in pr. de priuileg. in 6. Franciscus de Platea tract. de excommunicat. §.30. Abb. c. sanè n.3. cum add. de excessib. prælator.* Porrò, non modo vsurpantes iuris- 7
dictionem Romanam incidunt in Bullam Cœnæ Domini, sed etiam ij omnes, qui eam vsurpari, & se coram alio quam Pontificali iudice in ius trahi patiūtur, *Nauarrus cons.1.n.81.q.42. de constit.* cum enim non trahantur inuiti, consilium & fauorem præstare videntur, quod per Bullam prohibitum est. *Nauar. d.n.81.*

QVAE-

QVAESTIO LXXVI.

Vtrum priuilegia mendicantium quo ad facultates absoluendi in foro conscientiæ, sint sublata per Concilium Tridentinum.

SVMMARIVM.

1. *Mare magnum non est per Conc. Trid. reuocatum, nisi in quantum Concilio repugnat.*

ALiena non est ab hoc tractatu quæstio, quam P. Martinus Delrio Societatis IESV omni iuga scientiarum omnium encyclopedia illustris inuestigat.

Num mendicantibus ordinibus virtute suorum priuilegiorum etiam maris magni, quibus eis promittitur quoscunque & vndecunque ad eos venientes absoluere ab omnibus peccatis & censuris etiam Papæ reseruatis, exceptis ijs, quæ in Bulla Cænæ Domini continentur, an inquam ijs liceat absoluere à reseruatis Episcopo casibus post Concilium Tridentinum.

Pro negatiua parte sunt præ ceteris Felicianus Episcopus Scalensis *in suo tract. de censuris. &* Alphonsus Viualdus *in Candelabro aureo tit. de absolutione num.* 52. Nauarr. *in Manuali cap.* 27. *Miscell.* 1. *nu.* 366. *vers. quintum* Card. *Clem. dudum de sepult.* his potissimum argumentis.

Primo, Cardinalis sancti Sixti testatur quibusdam suis Epistolis Gregorium 13. respondisse Borromeo, & Paleotto Cardinalibus, regulares hoc amplius non posse virtute suorum priuilegiorum, idque ex sententia sacræ congregationis ad declarationem Concilij Trident. quod postmodum in Synodo Mediolanensi vsu receptum est *Concil. Mediolanen* 3. *de pœnit. sacram. pag.* 25. *Borrom. in instruct. pastor. pag.* 153.

Secundo, Innocent. 6. & Clem. 8. suis Iubileis concedunt regularibus casus Episcopis reseruatos, ergo extra iubileum hi casus eis concessi non videntur.

Tertio obijcitur Clem dudum de sepult. & Clem. 1. de priuileg. quibus probari videtur non esse maiorem autoritatem regularium quam parochorum.

Veruntamen, placet magis affirmatiua sententia, pro qua non desunt rationes nixæ grauibus autoritatibus *Ambrosius Carolus in disputatione de ministro Sacram. art.* 16. *&* 91. *Nauarrus Fumus Henriques Medina allegati apud Viualdum d. tit. de absolutione nu.* 27. 32 *&* 35. *Delrio de Magia lib.* 6. *ca.* 1. *sect.* 3. Idque indistincte verum in foro interiori, in foro vero exteriori nisi Episcopus casum sibi reseruasset addita excommunicatione latæ sententiæ *Fumus verb. absolutio nu.* 21. *vsque ad nu.* 26. *in aurea armilla Delrio disquisit. magic. lib.* 6. *cap.* 1. *sect.* 3. *H.*

Probatur hæc conclusio, quia casus Episcopales sunt minores casibus Pontificijs

cum

cum ergo Pontifex concedat suos qui maiores sunt, videtur etiam cõcedere minores *cap. cui conceditur de reg. iur. in 6. Præses in locis legalib. loco à maiore ad minus, & è contra, & à concessione cedentis ad concess. anteced. & è contra.*

Secundo, Pontifex his priuilegijs concedit, ac quasi delegat eandem auctoritatem atque potestatem quam habet absoluendi à casibus Episcopis reseruatis *glo. c. 7. de pœnit. in 1. arg. Clem. super Cathedram de sepulturis.*

Tertio, facultate eligendi confessarium concessa qui absoluat ab omnibus casibus, is absoluere etiam poterit à casibus Episcopalibus *Vinaldus vbi supra nu.* 37. & 52. Ergo eadem ratione & maiori idem operabuntur priuilegia religiosis immediatè à sancta Sede concessa.

Quartò, quia (vtar verbis P. Delrio *vbi supra*) nec Concil. Trident. nec Greg. 13. priuilegia hæc quoad omnes vbique religiosos apertè reuocarunt, quod erat necessarium *Viuald. vbi supra n.* 36. De Concilio Trid. id fatetur Viualdus *n.* 40. illud c. 7. sess. 4. tantum tribuere Episcopis facultatem reseruandi casus quoad suos subditos, sed regulares isti non sunt illorum subditi, sed immediate subijciuntur Sedi Apostolicæ, quemadmodum late supra notauimus *lib 1. quæst. 17. per tot.*

Vnde etiam infert idem Viuald. Bulla Pij IV. quæ Conc. Trid. additur non esse reuocatum hoc priuilegium, eo quod mare magnum duntaxat in hac Bulla reuocatur quoad ea in quibus repugnat Conc. Trid. Concilium verò non inuenitur religiosos quoad hoc ordinarij subijcere, nec etiam reuocare hæc eorum priuilegia, quare non repugnat hoc quædam priuileg. Concilij decretis, nec est à Pio V. reuocatum, quoad Gregor. vero 13. idem Viuald. *n.* 44. optime ostendit idem dicendum, nempe nusquam vlla Bulla vel motu proprio dicta priuilegia reuocasse, imo illa qua priuilegia concessa per Pium V. religiosis videtur restringere, hæc de quibus agimus in suo robore relinquit, cum ait eam deinceps atque decisionem pro subiecta materia futuram esse, quæ siue ex iure veteri, siue ex dictis sacri Concilij decretis, siue alias ante dictarum literarum & constitutionum editionem erat, & si ipsæ non emanassent, futura fuisset, ad quam dispositionem & decisionem suumque pristinum statum illa omnia reducimus, cum ergo antiquo iure religiosi habeant facultatem ab omnibus his casibus absoluendi *Clem. dudum. de Sepulturis* in quo reuocatur & annullatur extrauag. inter cunctas de priuilegijs (dummodo sint iuxta Concil. Trid. Episcopo præsentati *sess. 4. c. 7.*) neque hoc illis Concil. Trid. ademerit, & Greg. 13. verbis illis omnia sicut erant ante Pij V. constitutionem reliquerit, consequens est, vt per Episcopos huic priuilegio sine noua Pontificis Max. permissione derogari nõ posse, cũ in superiorẽ suũ Episcopũ Episcoporum ius nõ habeãt.

Ad argumenta paucis respondeo, ad primum Concessionem sanctæ memoriæ Boromeo factam personalem & priuilegiatam esse, proinde non extendam de persona in personam, nec de loco ad locum *cap. quod alicui de reg. iur. in 6.*

Ad secundum, negamus peculiariter tempore iubilei concedi regularibus casus reseruatos, sed indistinctim quibusuis alijs sacerdotibus.

Ad tertium, in iuribus ibi allegatis quando Papa negat religiosis maiorem potestatem quam parochis, loquitur tantum in alijs rebus, non verò in pertinentibus ad sacramentum pœnitentiæ, & in Clem. 1. de priuileg. vetat tantum regulares absoluere sine priuilegio ab excommunicatione iuris reseruata *v. Siluest. verb excommunicatio 7. casu 14. Tabiena excommunicatio 5. casu 5. Caiet. eod. verb. cap. 64. Nauar. in Manuali cap. 27. nu. 101.*

QVAESTIO LXXVII.

An si Episcopus Regulares sibi præsentatos admittere nolit, possint non obstante reiectione vacare confessionibus audiendis.

SVMMARIVM.

1. *Consensum non sufficit petere, nisi impetretur.*
2. *Aliud in præsentatis & quibusdam alijs casibus.*
3. *Expedit iura iuribus concordare.*
4. *Posteriores leges declarantur per priores.*
5. *Ratione moræ receditur à communi iure.*

1 DVbitandi occasionem præbet textus Concilij Trid. *sess. 23 c. 15. de refor.* disponens regulares quamuis exemptos, præsentandos esse ordinarijs antequam confessionibus vacare possint, nec satis videtur præsentare, siue nominare, nisi consensus & autoritas ordinarij impetretur *glo. Clem. dudum §. ac deinde in verb. præsentare de Sepult.*

Quia vt latè probat Peckius de testam. coniug. *li. 3 c. 2. n 1.* cum requiritur alicuius consensus, non sufficit petere, nisi impetretur, paria enim sunt non petere, vel non petere, & non impetrare, *l. 2. C. de in ius voc. glo. cap. quam sit de elect. in 6 Gem. in cap. si religiosus de testam.*

2 Verum, omissa superfluitate disputationis concludo cum Nauarro in Manuali *c. 27. miscell. 1 n. 264. vers. tertium* quod Episcopo nolente sine iusta causa admittere præsentatos, eos posse omnia perinde exercere atque si admissi & autorati essent, nec videtur obstare Concil. Trid *d. c. 15.* Tum quia huiusmodi præsentatus, & sine causa ab Episcopo reiectus, habetur pro approbato; ad instar regularis petentis licentiam transeundi ad strictiorem regulam, quæ si sine causa negetur, habetur pro donata *cap. licet de regularib.* qua de re vide supra *eod. lib. cap. 12.* Et ad instar etiam Abbatis, qui si ter petat benedictioné ab Episcopo, si Episcopus eam neget, Abbas habebitur pro benedicto, seu benedictio habebitur pro concessa *c. 1. de suppl. negl.* prælat.

prælat. Nauarr. d. n. 264. Tum quia Conc. Trid. non videtur derogauiſſe iuri communi, & conciliari nequit Cōcilio Lateranenſi, quod opus eſſe abrogationem iuris aut concilij tradit Fel. *c. nonnulli de reſcr. & diximus ſatis ſupra lib. 1. quæſt. 50. num. 33.*

Tum quod expediat iura iuribus concordare *c. cum expediat. de elect. in 6.* poſ- 3
ſunt autem hæc iura commodè concordari, dicendo quod Conc. Trid. limitetur per alia duo prædicta ob rationem ſpecialitatis, quæ colligitur ex eis verb. ad frænandam aliquorum Epiſcoporum duritiem *in d. c. 1. de ſuppl. negl. prælat.* Cum & 4
poſteriores leges declarentur & limitentur per priores *l. ſed & poſteriores ff. de legib.* 5
Tum poſtremò, quia ſi expectanda eſſet licentia Epiſcopi, mora forte eſſet periculum allatura *Abb. cap. cum in veteri col. pen. de elect. Peckius d. ca. 2. n. 2.* quo caſu recedi ſolere à iuris ſolemnibus ſuperius in alienatione rerum Eccleſiaſticarum tradimus *lib. 4. quæſt. 1. numer. 8.*

QVAESTIO LXXVIII.

Ad impetrandam alicui exemptionem, an opus ſit mandato.

OMiſſa diſputatione dicendum eſt opus non eſſe, teſte Nauarro, à quo amplior huius articuli explanatio peti poterit *conſ. 2. per tot. & ſignanter n. 4. de reſcriptis.* Quid autem in alio genere reſcriptorum obtineat, apud eundem diſcutitur, *d. conſ. 2. & 4. nu. 2. vſque ad finem eod. tit.*

QVAESTIO LXXIX.

Adiournationes quindennales, actiones hypothecariæ, ſeu reales, an contra exemptos proponi poſſint coram iudice laico, loci ordinario?

DIſtinguendum inter Eccleſiaſtica bona, & temporalia: & quæſtio hæc adeo intricata, vt cum Poeta dixerim:

Doctorum litem hanc fecit diſcordia longam.
Aſſimilemque iugis locis quæ Gordius olim »
Neruis atque Iouis Phrygij ſuſpendit ad aram. »

Ideo in hoc labyrintho Theſei filo opus erit, quod in promptu ex doctiſsimis Nauarri ſcriptis deſumens *Nauarr. in cap. nouit. notab. 3. & 6. de iudic. & in comment. de vſuris num. 106. Reſtaur. tract. de imperat. quæſt. 50. per tot.* Diſtinguendo igitur inter Eccleſiaſtica exemptorum bona & merè temporalia, ſiue patrimonialia

Ecclesiastica quæ erepta sunt ab omni iurisdictione nedum laica, sed & Episcopali, velut toto hoc tractatu satis probatum est; At vero temporalia, seu patrimonialia neutiquam, nec enim est in potestate pontificis ea eripere à iurisdictione iudicis sæcularis, paucis quibusdam casibus exceptis, quemadmodum supra succinctim probauimus, *lib 1. quæst. 50. nu. 39. Adde Nauar. cons. 2. n. 12. & 14. qui filij sunt legitimi DD. ca. per venerabilem extra eod.* sic eadem iuris proportione definitum est clericos in realibus fori priuilegio non gaudere, sed penitus iudici laico subiacere *Cuneo, Auth. clericus vers. sed nunquid C. de Epis. & cler. Aufrer. de potest. sæcul. super Ecclesiast. reg. 2. num. 5. & seq. & numer. 27.* quia ratione patrimonij clerici subsunt Principi. *vide pulchrè Petrum à monte in Monarchia Conciliorum tit. de Imperatoriæ Maiest. origine q. 4. n. 1. & 2. Nauar. cons. 5. num. 1. de immunit. Eccles.* Diuisum enim imperium cum Ioue Cæsar habet.

QVAESTIO LXXX.

Ius patronatus si ad exemptos perueniat, ad quem spectabit institutio.

DIco paucis, ius instituendi spectare v. g. ad Abbatem exemptum in Ecclesijs sibi pleno iure subiectis, *cap. in Lateranensi vbi Abb. de præbendis*, si tamen ius patronatus ad exemptos transiret, puta cum vniuersitate aliqua, institutio ad eos non transibit, sed manebit illius ad quem antea pertinebat, quia in eos non potest plus iuris transferri, quam habebat transferens *ca. cum sæculum de iure patronat. Rochus de curte tract. de iure patr. in verb. competiens alicui num. 70.* debent quippe patroni exempti ordinandos Episcopo præsentare *Paulus de Citadinis tract. de iure patronat. articulo 3. sextæ partis num. 79. quæst. 45.*

QVAESTIO LXXXI.

Prælatus si certis casibus possit subditos subijcere ordinario, an possit seipsum.

SOlutio huius quæstionis pendet ex Theoria quam tradit Io. de Lignano *Clem. attendentes, de statu regular. in cap. magnæ de vot. Petrus de Palud. in 4. dist. Alphonsus à Casarubios in compendio priuilegiorum fratrum Minorum, verb. accedere ad monasteria. vers. tandem quo ad præmissa. vbi pulchrè Corduba distinguit inter actus iudiciariæ potestatis, & actus superioritatis, apud quem videri poterit.*

QVAE-

QVAESTIO LXXXII.

Implorato contra exemptos brachio sæculari, an pareri debeat.

SI à Papa impetratur, nemo dubitauerit, *Nauarrus in relect. cap. cum contingat. remed. 1. de rescriptis.* Si verò ab ordinario, aut alio qui imperium vel iurisdictionem in exemptos non habet, pareri non debet, *Barthol. Fumus in aurea armilla verb. iudex, nu. 15 dixi sup. eod. lib. q. 39.*

Cùm enim brachium sæculare impartiturus cognoscere possit de nullitate sententiæ, sicut executor mixtus *Nauar. d. remed. 1. nu. 8 dixi sup. lib. 2. quæst.* 44. meritò executionem sententiæ nulliter in exemptum latæ subterfugere potest. Qua de re tamen valdè controuerti refert Grauatius ad Vestrium *in praxi Rom. lib. 8. cap. vlt. nu.* 40. *& seqq.*

QVAESTIO LXXXIII.

Exemptus coram quo petere poterit restitutionem in integrum.

SVMMARIVM.

1. *Restitutio petenda regulariter coram iudice Rei.*
2. *Quid in exemptis.*
3. *Duo specialia non possunt concurrere circa idem.*

RESTITUTIO in integrũ coram iudice Rei regulariter est impetenda *l. 2. C. vbi, &* 1
apud quem vbi Barth. Marant. de ord, iudic. par. 6. act. 2. in decis. n. 201. quod restringitur, nisi Ecclesia, aut clericus restitutionem peteret; tunc enim non sortietur forum rei laici, sed Ecclesiastici iudicis, qui restitutionem petentis competens est, *Marant. d. n.* 201. *Franc. cap. 1. num. 3 de restit. in integ. in 6. Abb. cap. ad nostram de reb. Eccles. non alien. per cap. vlt. de rest. in integ.* Quid autem in exemptis? Idem quod de 2
clericis affirmasse videtur Innocentius *ca. cum sit de foro compet. Rom. sing.* 112. Dum extendit prætactam decisionem ad omnem eum casum, quo quis speciali aliquo priuilegio munitur, vti retulit Peckius *cap. 1. ampliat. 7. de restit. in integ. in 6.* At verò contrarium fusa disputatione sustinuit Barbatius *in d. ca. 1.* hac potissimum ra- 3
tione, quod si id concederemus, duo specialia circa idem concurrerent, quod iura non admittunt, *l. 1. C. de dotis promiss. l. si quando C. de inoff. testam. fuse hoc axioma explicat & distinguit Menochius lib. 1. præsumpt. 47. num. 6. & seqq.* Siquidem speciale restitutionis priuilegium concurreret cum priuilegio, non sequendi forum Rei,

Quam sententiam Peckius *d. ampliat.* 7. tacite videtur amplecti, dum postremò eam recensuit, quippe cum Doctores plures referunt opiniones eam amplecti censentur, quam vltimo referunt, licet hoc apertè non profiteantur *Fel.c.*1. *nu* 55. *vers.* 4.*nota.de constit.glo.l.qui filium.ff.ad Tre ell.Rom.cons.* 3 *Bald. ca* 1. *an apud iud cem vel Dominum.Caroc sing.*306. Quæ opinio Barbatij, etiamsi vera esset, non procederet in ea specie exemptorum, qua neque passiuè neque actiuè alterius iurisdictionē prorogare possunt, de quibus abunde supra *lib* 2 *quæst.* 5 qui exemptione gaudere clerum secundarium diœcesis Leodiensis ibidem tradimus.

QVAESTIO LXXXIV.

Exemptiones vniuersales, an motu proprio, an ad postulationem concessæ præsumantur.

PRiuilegia præsumi ad postulationem partium concedi regulariter traditum est. *DD. ca.si motu proprio de prabend.in* 6 *l.*1. *C de petit.bonorum sublatis lib.*10. quæ regula restringitur in exemptionibus vniuersaliter concessis, quemadmodum libro secundo *q* 19.*n.*5.*in fin.* notauimus, eæ enim motu proprio, sicut & cum fit mentio meritorum, concessæ esse præsumuntur *Rebuff. de priuileg. scholar. priuileg.*178. quod confert ad multa, sunt enim multæ inter priuilegia motu proprio & ad postulationem partium differentiæ, de quibus post Rebuffum *d. priuileg.* 178. affatim per DD.

QVAESTIO LXXXV.

Princeps an manum inijcere posit, seu rationem exigere coram ordinario ab Oeconomo suo qui exemptus est.

SVMMARIVM.

1. *Princeps iudex est suorum subditorum.*
2. *Generali dispositione Papæ non comprehenduntur exempti.*
3. *In causis feudalibus Princeps est iudex suorum subditorum.*
Laicus punit clericos in officio coram se delinquentes.
4. *Clerici ratione administrationis subijciuntur Principi.*
5. *Diuerso iure quis censeri non debet.*
6. *Princeps si imploret brachium sæculare an parere debeat.*

PRo affirmatiua est, quod Princeps cum actoris partes sustinet, iudex sit suorum subditorum, nisi icto fœdere seu priuilegio aliter statutum sit.

Fel.

Fel.c.cum venissent.num 5.*& Abb.cap.nouit. num.* 6. *de iudicijs latè Restaur. de imper.*
*num.*4.*& num.fin.* Deinde, quod sub reseruatione aut generali dispositione Papæ 2
non comprehenduntur Principes *cap. fin. vbi DD. de off. deleg. in* 6. *cap. ne aliqui de*
priuileg. in 6.*Reg.Cancell Innocentij octaui vbi Gomes.& Iulij* 2.*parte* 9.*Spec.de rescript.*
*§.ratione autem causæ num.*5.non enim si ea solet extentio ad maiora expressis *cap.*
Sedes Apostolica vbi Compost. & DD. de rescript.dixi supra lib. 2.*q.*2.*nu.*11. Et ea quæ
speciali nota digna sunt, nisi specialiter exprimantur censentur omissa *l. item apud*
labeonem §.edictum ff.de iniurijs Compost.ca. Rodolphus de rescrpt. Videmusque cleri-
cos ratione administrationis rerum sæcularium coram iudice laico conueniri pos-
se *Papon. tit. de Iurisd.temp.sup.person.Eccles.arest.*6.*Maynard.notab.quæst.lib.*2. *cap.*1.
*num.*3.*tom.*1.

Præterea Princeps in causis feudalibus iudex est clericorum, qui alioquin diuino 3
iure exempti sunt. *DD. cap. ex transmissa cap. verum de foro compet. cæterum de iu-*
*dicijs Aufrer.de potestat.sæculari super Ecclesi.Reg.*2.*limit.*1. *num.* 2. *& seqq. Gaill. lib.* 1.
*obs.*30.*num.*5 *& seqq.* Ergo, ab identitate rationis idem hoc in casu iudicandum, cum
vasalli & exempti iudicentur aparij *dixi lib.*1.*qu.* 45. *nu.* 5. A Equiparatorum enim
idem est iudicium, eademque iuris dispositio *dixi lib* 4 *quæst.*54.*numer.*4. *Præses in*
locis legalibus loco aparij. Postremò, sæcularis iudex punire potest clericos exemptos
in officio, quod ab eis habent, delinquentes *Aufrer. de potest. sæcula. super Ecclesiast.*
*reg.*1.*limit.*2.*v.supra lib.*2.*qu.*45.*nu* 47.*&* 107. ergo, & œconomum qui deliquit in
sua œconomia, potissimum attenta hæc exemptionum materia, quæ est iuris odio-
sissimi, & restringenda, ac contra quam in dubio semper est iudicandum, veluti su-
perius satis traditum est *lib.*1. *qu.* 4. *per tot.* & ita in Capellanis ducis Burgundiæ In-
nocent. 3. rescripsisse comperimus *cap. cum capella ducis Burgundiæ de priuilegijs*
quod Bartholus eodem sensu alibi quoque explicauit *l. beneficium num.*5. *ff. de con-*
stitut. At vero negatiuam probare videtur Bertachinus *tract.de Episcopo lib.* 4.*part.*
1.*numer.*21.

Clerici enim ratione administrationis & œconomiæ quam sub Principe gesse- 4
runt, ab eo puniri aut inquietari coram iudice non suo non possunt *gloss. & DD.ca.*
*dilectus.de appellat.Bertachinus d.nu.*21.ergò ab Analogia, nec exempti *d.q.* 45. *nu.*5.
quippè quod ipsi magis Papæ subijciuntur, quam clerici, aut alij suis iudicibus *dixi*
*supra lib.*1.*quæst.*5.*num.*9.*& lib.* 4. *quæst.* 27. *num.* 2. Si id autem de quo minus inesse
videtur inest, & id de quo magis, *Præses loco à minori.* Accedit quod respectiua illa
qualitas per quam vti œconomus alteri subijcitur (de quo abunde præses in locis
legalib. loco A tanquam) locum sibi non vendicet in exemptionibus personalibus
DD.d. cap. cum capella, dictum est supra lib. 2. *quæst.* 45. *numer.*1. *& seqq.* ne quis di- 5
uerso iure censeatur *l. cum qui ædes ff. de vsu.cap.* Rochus *tract.de consuet.numer.* 203.
Id quod in exemptionibus Cleri secundarij diœcesis Leodiensis Iuliana consti-

tutione

tutione supra probauimus *lib.d.quæst.45.num.117.* Vtrum autem si princeps contra exemptum imploret brachium sæculare, pareri debeat, supra succinctum notauimus *eod.lib.quæst.82.*

QVAESTIO LXXXVI.

Ecclesiarum appellatione, an monasteria comprehendantur.

NOn comprehendi testatur & probat collectarius *in cap quid per noualem, n.7. cum add.de verb.signif.per not.in cap.2 de supplend. negl. prælat. Archid.cap.2. de Bigamis.Io And.cap.clericis de immunit. Eccles.*

Id quod verum est in materia odiosa, qualis est subiecta, vti abundè alibi probatum est *lib.1.quæst.4.per tot.* At verò in fauorabilibus, secus est, *Hugo diffusius in add.ad collect.d.n.77. Abb.c.2.n 1.cum add.de consuet.Io And. c. 2. vbi DD.de rest.in integ.in 6.Card.Clem.2.q 3.de iudæis.* qua de re ne sim fusior, videatur Abbas *d.n.1.*

QVAESTIO LXXXVII.

Vtrum in re modica impetrari posit à Pontifice rescriptum contra exemptum.

SVMMARIVM.

1. *Minimæ & maximæ causæ æquiparantur.*
2. *Excommunicari quis potest pro summa modica.*
3. *Rescriptorum definitio.*
4. *Actoris est eligere iudicem rei quẽ vult.*
5. *Modica summa quæ sit.*
6. *Recurrendum non est ad superiorem si plus expendendum esset quam valeat causa.*
7. *Impensa facienda non est quam res non patitur.*
8. *Minimis in causis maiores adiri iudices non debent.*
9. *Circuitus euitandus.*
10. *Expensæ profusæ non sunt restituendæ.*
11. *Frustra fit per plura quod potest fieri per pauciora.*
12. *Rescripta ad lites surreptitia ope exceptionis eliduntur.*
13. *Ipso iure nulla sunt si calliditate & astutia verborum impetrentur.*
14. *Damnum proximi impediendum.*
15. *Expensæ delicatæ non sunt reddendæ.*
16. *Necessarium triplex est.*

Exor-

EXordiente hoc anno 1607. M. Ioannes Hennin. Curiæ Leodienſis procurator in re forenſi & literaria verſatiſsimus mihi propoſuit, num pro debito ſex Erneſtorum recta via poſsit adiri Pontifex, impetrarique ab eo reſcriptum ad lites contra exemptum, qui huius ſummulæ debitor eſt. Examinanti hanc quæſtionem multa vtrimque occurrerunt, qui mihi eam dubiam atque controuerſam reddiderunt, ſi quidem pro affirmatiua parte ſtare videtur.

Alexandri 3. conſtitutio *cap. de appellationibus de appell.* per quam minimæ & ma- 1
ximæ cauſæ eadem penſantur trutina, in illis enim non ſecus quam in his iuramentum calumniæ *Abb. ca. 1 nu. 14. de iuram. calumniæ* appellationeſque interponi permiſſum eſt, quippe quod omnis actio fundetur non ſuper præciſa quadam quantitatis læſione, ſed duntaxat ſuper iniquitate & iniuſtitia ius ſuum alteri non reddentis *Abb. Franc. Collect. & nouiſsimè Io. VVameſius d. c. de appellat.* vt non immerito traditum ſit, etiam pro gallina iudicium poſſe interponi §. *Gallinarum vbi DD.* 2
inſt. de rer. diuiſ. Nauarr. in Manuali c. 17. nu. 4. verſ. ſecundo & in cap fin. 16 quæſt. 6. & cenſuras excommunicationum pro ſummula duorum regalium fulminari *Nauar. d. cap. 17. num. 3. verſ. quartum in fine Gregorius Sayrus in Theſauro Theologiæ moralis lib. 1. cap. 9 num 8. & ſeqq. tom. 1.* ac conſequenter reſcripto iudicem poſſe impetrari. Cui enim conceditur conſequens, conceditur etiam antecedens *l. 2. ff. de Iuriſd.* 3
om. iud. Præſes loco à conſequenti ad antecedens. Aequiparatorum enim idem eſſe iudicium traditum eſt *ſupra lib. 4. qu. 54. nu. 4.* Accedit quod per reſcripti impetrationem, ne latum quidem vnguem recedatur à iure communi, nihil enim illud aliud eſt quam id quod ſecundum ius commune ſupplicanti de iure ſuo reſpondetur *Barth. & DD. l. benefic. de conſtit. principum glo. c. 1. verb. noſcitur de conſtit. in 6.* pertinetque ad iuſtitiæ executionem ſiue adminiſtrationem *l. 2. C. ſi contra ius VVeſemb. in parat Cod. tit. de diuerſis reſcriptis num 1 & 2.* Aut ſecundum alios. *Abb. in Rubr. de reſcript. n. 3.* eſt iuſſus principis, vt ſecundum obſeruantiam iuris communis de debitione ſeu obligatione cognoſcatur.

Poſtremò, cum Reus plures habet iudices, pro arbitrio & electione eſt acto- 4
ris, coram quo ſuam inſtituat actionem, *Abb. cap. cum ſit generale nu. 2. & glo. cap. dilecti de foro compet. & in l. fin. C. vbi in rem actio,* & cum plures ſunt agendi viæ, electio eſt actoris *Faber §. fui vbi DD. inſt. ſi quadrupes pauperiem,* etiamſi vna via ſit reo altera incómodior, & actori non fructuoſior, vel vtilior, quia alteri benefacere alteriuſue vtilitati prouidere nemo compellitur *glo. cap. ad reprimendam de officio ordinarij Decius l. culpa caret n. 8. ff. de reg. iuris Io. Franciſci pauinus tract. de vſitatione par. 1. qu. 10. num 77.* & nemo male facit, qui id quod facit lege permittente facit. *l. nullus videtur l. nemo damnum l. non videtur ff. de reg. iur.* Itaque cum Papa ſit diœceſanus totius orbis *dixi ſupra lib. 1. quæſt. 4. numer. 6.* & præſertim exemptorum qui ne ſint Acephali, ei immediate ſubiecti ſunt, videtur quod iure in eorum cauſis

adiri posſit, his alijſque rationibus quas ſparſim hactenus attulimus.

At vero, pro negatiua ſtant aliæ non paruo agmine rationes, & quidem in pri-
mis, quod hac in Hypotheſi ſit exigua modica, & minuta ſummula, vtpote quę ne-
dum ad ſumptus iudiciales, ſed ad reſcripti Impetrationē nō ſufficiat, *c. anteriorū §.*
5 *illud 2. quæſt. 6. DD. d. cap. de appellat. Corſetus tract. de minimis par. 1. num 1. & ſeq. &*
§. anteriorum, vbi etiam DD. Auth. de appellat. Menoch. de arbitr. iud. Caſ. 145. n. 2.

6 Porrò, iure traditum eſt, ſi per recurſum ad ſuperiorem plus expenderetur,
quam ſit valor cauſæ, quod recurſus haberi non debeat, *Barth. l. mediterranei. num.*
6. C. de annonis & tributis lib. 10. Corſet. d. tract. de minimis parte 1. numer. 10. verſ. deci-
mo ſexto.

7 Tum quia nunquam facienda eſt impenſa, quam res non patitur *l. ſi ſeruos ff. de*
pig. act. franc d. cap. de appellationibus in fine latè & eleg. Corſet. Sing incip. Expenſa, tum
ne propter modicam rem aliquis cogatur ſuſtinere magnam, & damnoſam actio-
nem *§. vt autem Auth. de fide inſtr. Spec. de feudis §. quoniam verſ. 22. Corſetus d. par. 1.*
verſ. 23. Peckius de iure ſiſtendi cap. 5. num. 20.

Inſuper, diſpoſitione non modo iuris ciuilis *d. §. anteriorum & Auth. niſi breuiores*
C. de ſent. ex peric. reat. ſed & Canonici *d. cap. anteriorum §. illud 2. quæſt. 6. vbi. Card.*
nu. 10. traditum eſt minimis in cauſis, maiores iudices adiri non poſſe, nec etiam in
eis iuramentum calumniæ præſtari *DD. cap. literas de iuram. calum Peck. ca. l. in pr.*
8 *verſ. limita 4. eod. tit.* nec appellationem ad Papam interponi. *Aufrer. in repet. Clem.*
1. nu. 54. verſ. ad quartum de offic. ord. fol. 59. d. cap anteriorum vbi Card. nu. 10.

Deinde, fruſtra aditur Pontifex, cum capitulum cui exemptus ſubeſt, iuſtitiam
adminiſtrare paratum eſt, velut non admodum alienè ab hac materia per Clemēt.
9 5. pridem reſcriptum eſt. *Clem. auditor. de reſcript.* Idque vt circuitus omnis euitetur
l. Dominus teſtamento ff. de cond. indeb. glo. d. Clem. auditor verb. circuitus latè maſſa
Galeſius ad formulam cam oblig. tit. de præambulis proceſſus quæſt. 4. per tot fol. 181.
Proinde, ſi creditor poſtpoſito capitulò & via compendioſiore, quæſiuit ambages,
eſt quod ſuæ temeritati expenſum ferat, expenſæ enim profuſe & immoderatè non
10 veniunt etiam victori refundendæ *l. properandum §. ſiquidem verb. conſueto modo C.*
de iudicijs cap cum dilecti in fine de dolo & contum Abb. cap. fin. num. 28. eod. tit. Ia-
cob de Arena tract. de expenſis num. 21. Federic. Schenck. nu. 16. diligenterque diſ-
piciendum eſt à iudice (inquit Vlp.) ne creditor nimium oneroſus audiatur *d. l. ſi*
ſeruos in fin. Adhæc, partes creditoris in eo primum verſari debuerunt, vt à capitulo
cui debitor immediatè ſubeſt, iudicis dationem iuſtitiæque adminiſtrationem po-
ſtularet *v. ſupra lib. 2. quæſt. 8 num. 10. & 11. & lib. 2. qu. 45. nu. 63* quo prætermiſſo nō
potuit præproperè ad Pontificem in negotio tam leu conuolare *d. cap. anteriorum*
11 *§. illud vbi Card. nu. 10.* eſt enim circuitus euitandus. *d. Clem. auditor* cum fruſtra fit
per plura, quod fieri poteſt per pauciora *l. 1. ff. quod Metus cauſa l. ampliorem §. in re-*

futatorijs

futatorijs C. de appellat. Vnde consectarium est, quod creditor expensas rescripti suo debitori imputare non possit, seu agere vt ad earum refusionem condemnetur, tum quod rescripta ad lites surreptitiè obtenta ope exceptionis eneruentur *Fel. c.* 12
ad audientiam & 2. nu. 17. & seqq. de rescript. ca. cæterum cap. super literis eod. tit. Menoch. de arbitr. iudic. casu 201. & 202. *Vantius de nullitate sentent. ex defectu iurisdict. delegatæ nu* 58 & 60 *Nauarr. cap. si quando prælud. 1. num. 1. de rescript.* tum quod licet exceptio surreptionis regulariter adinstar declinatoriæ ante litis contestationem proponi debeat, *Abb. cap. super eo num.* 10 *vbi glo. & Franc. de appellat.* ex quo validum sit rescriptum si exceptio non opponatur *dixi supra lib 1. quæst. 50 nu. 29* atta- 13
men, cum rescripta calliditate & inuolucro verborum impetrantur, tunc non modo exceptionis ope, sed etiam ipso iure non subsistunt, ita vt de hoc defectu & vitio semper opponi possit *Fel. d. cap. ad audientiam num. 18. Abb d. num. 10. & in cap. licet num. 21 & seqq. de probat. Compost. cap. super literis de rescr. DD l. 1. C. si ex falsis instrumentis iudicatum sit.* eiusmodi enim impetrans est in dolo *l. ea quæ §. dolum ff. de contrah. empt.* Quare, non debet præstare impedimentum, quod de iure non sortitur effectum *c. non præstat. de reg. iur. in 6.*

Accedit, quod creditor rescriptum Impetrando à Pontifice nulla necessitate adactus, causa fuit profusarum harum expensarum, quas suæ culpæ aut prodigalitati imputare debet, ex quo supplicando capitulo, aut Nuntio Apostolico, qui hanc facultatem habet, eas sine suo incommodo euitare potuisset. cum itaque, Cicerone teste *lib. 1. offic.* quantum fieri citra iacturam nostram potest, studere debeamus alienæ vtilitati, aut damno propulsando, *Menoch. lib 1. præs. 4. num. 97. vbi dicit eum esse in dolo qui id facit quod sibi non prodest, & alteri nocet.* seu (vt inquit Nauarrus *in* 14
Manuali cap 17 *num.* 133. *vers. secundo & cap. 24. num. 22. & 23.*) teneamur damnum proximi etiam mediocre impedire, nisi nos reddere velimus illius succedaneos & restitutioni obnoxios *per tex. l. sententiam in pr. vbi glo ff. ad l. aquil.* ex quo alteri facere non debeamus, quod nobis non vellemus *Menoch. d. num. 97.* non est quod creditor id condicat, ad quod restituendum, si ei solutum esset, obligaretur *cap. dolo de reg. iu. in 6. l. in condemnatione §. dolo ff. de reg. iuris l. ex his omnibus ff. de cond. indebit.*

Postremò, expensæ huius rescripti referendæ sunt inter voluntarias & delicatas, 15
quarum rationem iudex habere non debet *tex notabilis l. inter quos § fin. cum l. seq ff. de damno infecto d. l. si seruos in fine Gaill. li. 1. obs 151. n. 1.* honestus enim modus (inquit Vlpianus) seruandus est, non immoderata cuiusque luxuria subsequenda *l. ex damni in pr ff. de dam. infecto Io. de Arena & Schenck. supra citati.*

Pro coronide dico, non fuisse necessarium Pontifici supplicare pro rescripto, sed 16
plane superfluum. Quippe apud iurisconsultos necessarium tripliciter sumitur, vti copiosius apud Nauarrum explicatur *in cap. ita quorundam not. 10. numer. 2. de iudæis.*

Primo, sine quo aliquid fieri non potest, seu ad optatum finem perueniri. Secundo, sine quo res quidem fieri potest, sed non vt oportet. Tertiò, quod vtile est & conueniens. Potuisse autem creditorem æque commodè & conuenienter debitum consequi actionem instituendo coram capitulo debitoris cui iurisdictio competit *not. supra li. 2. quæst.* 47. aut Nuntio Apostolico, cui expresse potestas data est in exemptos *per not. supra lib. 2. quæst. 2. per tot.* est satis in comperto, ita quod hic bono melius aut vtilius vtili non inueniatur.

Ex quibus elucent satis responsiones ad argumenta opinionis affirmatiuæ, siquidem, qui sine suo incommodo non bene facit, malefacit, semper enim faciendum est quod alteri prodest, & nobis non nocet. *Menoch. d. lib. 5. præsumpt. 4. nu. 97. Carocius sing.* 405.

QVAESTIO LXXXVIII.

Monachorum correctio seu iurisdictio, ad quem spectet.

SVMMARIVM.

1. *Monasteria dicuntur esse in diœcesi.*
2. *Iurisdictio alia cognitionis iudicialis, alia extraiudicialis.*
3. *Delicta alia grauia, alia leuia.*
4. *Argumentum à seruis filijs familias ad Monachos validum.*
5. *Prælati iurisdictionem habent accumulatiuè cum Episcopo.*
6. *Incorrigibilis monachus puniri ab Episcopo potest.*
7. *Item quando viget consuetudo.*

1 DE ijs hic est sermo qui ab ordinaria iurisdictione non sunt priuilegio aliquo Apostolico exempti, de exemptis enim satis tractatum est supra *lib. 1. c. 17.* In qua specie itum est in varias sententias, nonnullis visum fuit omnimodam iurisdictionem spectare ad Episcopum, vtpote quod illius iurisdictio extendatur per totam diœcesim, quæ monasteria etiam & Monachos complectitur. *cap. cum Episcopus. de offic. ord. in 6. cap. monasteria 18. quæst. 2. cap. quanto de offic. ord. dixi supra lib. 1. quæst. 4. num. 6.* Alij id detulerunt Abbati seu prælato *cap. vlt. de statu Monachorum cap. Abbates 28 qu. 2. Nauarr. de regular. comment. 2. n. 63.* quem iurisdictionem quasi Episcopalem habere in suos supra notauimus *li. 4. q. 20.* adeò, vt Episcopus in eorum causis se intromiscere non possit, nisi in subsidium vt suppleat duntaxat negligentiam prælati *d. ca. vlt. vbi glo. & d. cap. quanto supra lib. 2. q. 45. n. 63. & 76. & lib. 1 q. 17. n. 25. lib. 4. q. 30* 50. 51.

2 Sunt qui distinxerunt inter iudicialem iurisdictionem, & extraiudicialē cognitionem, iurisdictionem iudicialem Episcopo competere voluerunt, at vero extraiudicialē quæ concernit monasticas regulas Abbati seu prælato *Innoc. d. c. quanto.*

Insuper

Insuper, quidam separant grauia delicta à leuioribus, illa inquam iure commu-ni prohibita & habentia pœnam legitimam vindicāda sint per Episcopum, hæc autem aduersus particulares regulas vitæ monasticæ commissa coercioni Abbatis subijciantur *DD.d.cap.quanto & cap.licet de offic.ord.*

Plerique in Monachis idem per omnia statuunt, quod in seruis, aut filijsfamilias, modo tamen militet eadem ratio, & ea illis adaptari possit, quemadmodum doctè Nauarrus explicauit, *Comment.2.num.30. & seqq.de regular. Innocent. cap.cum olim 2. de priuileg.* vt quemadmodum domestica delicta intra parietes domesticos emendantur atque corriguntur, *l. respiciendum §. furta domestica ff. de pœnis l.1. C de emendat.seruorum, & l.1.C.de emendat.propinq.* ita etiam monastica delicta cognitione & correctione regulari atque monastica à prælatis corrigantur atque emendentur, non modo in leuibus, sed etiamsi delictum foret atrocius *cap. Ioannes de Regularibus*, maiorem enim habet prælatus in Monachos hos potestatem, quam Episcopus in suos clericos, *dixi supra lib.4.quæst.67.nu.4.* latiusque patere prælati quam patrisfamilias, aut Domini hac in re potestatem, censuit Ioannes VVamesius, *cap. reprehensibilis n.3.sub finem de appellat.* ex eò quod prælati immediatam & particularem habent iurisdictionem in subditos, quæ generali iurisdictioni Episcopi derogat. *l.vlt.C.de iurisd.om.iud.* sicuti generi per speciem derogatur, *c.generi de reg. iur.in 6.* 4

Quæ quidem opinio controuersa redditur ex eo quod iurisdictio prælatis cōpetat, non priuatiuè ad Episcopum, sed cumulatiuè, *Nauar. comment.2.n 63.de regular. doctè in cons.9.nu.3.de priuileg.* de qua teoria satis à nobis scriptum est supra, *lib.1.q.17.n.22.& seqq.* Porrò, illud apud omnes expeditum est, quod Episcopus supplendo negligentiam prælati, iurisdictionem in Monachum exercere possit, *d. ca.quanto Concil.Trident.sess.11.c.8.sess.25.c.4.v.supra d.q.30.* Quia tum timetur delicti impunitas, *v.supra lib.2.q.45.n.43.* 5

Item cessante negligentia, si Monachus sit incorrigibilis, aut vagetur, *d.c. gloss. Nauarr.de regul.comment.2.n.24.* vel si delictum Monachi tale sit cuius pœna modum iurisdictionis prælati excederet, vt esse degradationem verbalem, vel actualem traditum est *cap.transmissam de elect.ca. degradatio de pœnis in 6.* quam etiam aduersus exemptos exercere Episcopus potest, *cap.ad abolendam de hæreticis dixi lib. 2 quæst.45.nu.98.& 99.* 6

Præterea, si consuetudine, aut priuilegio aliter introductum sit, *Nauar. cons.1.n.2.de Hæreticis*, ita enim videmus quandoque suos ad triremes condemnare posse, *Nauar.d.n.2.* 7

QVAESTIO LXXXIX.

Soline Prælato an coniunctim, etiam capitulo, competat coercio.

ABbati seu prælato regulari sine capitulo competit. *cap. Ioannes de regularib. cap. reprehensibilis, vbi Franc. VVamesius & DD. de appellat.*

At verò, alterius speciei prælatis minimè, vti prolixiùs citatis in locis traditum est.

QVAESTIO XC.

Attentata pendente appellatione in causa exemptionis an reuocari debeant.

NOn reuocari, nisi semiplenè de exemptione doceatur, ex quo iure communi contra exemptionem præsumatur, tradidit Panormitanus, à quo amplior huius quæstionis inuestigatio haberi poterit, *in c.1. nu.7. de appellat.* & post eum eleganter Lancelottus *De attentatis par.2.ca.4.limit.1.n.65.& seq.fol.123.*

QVAESTIO XCI.

Recurrens ad conseruatorem pendente appellatione interposita à sententia ordinarij, an dicatur attentare.

SVMMARIVM.

1. *Quæ tendunt in fauorem appellantis, possunt attentari.*
2. *Item quæ tendunt in faciliorem exitum appellationis.*
3. *Quod fieri potest pendente causa principali, potest fieri pendente causa appellationis.*
4. *Aditio conseruatoris & appellatio sunt remedia tendenti ad eundem effectum.*
5. *Pinguius remedium est adire conseruatorem, quam appellare.*
6. *Probatio per priuilegiũ est euidentißima.*
7. *Remedium aliud alio pinguius potest semper adiri.*
8. *Defensionibus pluribus vti est permissum.*

DEcisionem adfert Quintil. Mandos. *in praxi commißionum, commißione attentatorum* 14. *gloss. vlt. quæst.* 4. *& tract. de inhibit. quæst.* 21. dum tradit non obstan-

obstante appellatione & inhibitione à rota obtenta, aliud tribunal pro iure appellantis conseruando adiri posse citra vitium attentati, id quod haud dubiè iuri & æquitati consonum est. Quippè, quod licet in preiudicium appellationis nihil veniat attentandum *tit. ff. nil innouari appel. pend.* Nihilominus tamen ea omnia, quæ tendunt in fauorem & vtilitatem appellantis, non obstante appellatione attentari & ad 1
instantiam appellationis explicari possunt *Innocent. cap. quia propter de elect. Socin. consf. 45. col. 3. vol. 1. Marant. de ord. iud. par. 6. actu. 2. in decisorijs n. 181 Lancelott. de Attentat. par. 2. cap. 12. limitatione 4. n. 1. & seq. fol. 262.* nempe quod ea tendere dicantur in faciliorem exitum appellationis *Mandos. de inhibit. quæst. 102. num. 7. Duennas reg. 42. limit. 17. Marant. d. actu 2. num. 185.* quæ appellanti prohiberi non debent, alioquin enim appellatio concessa in fauorem conuerteretur in læsionem *c. quod ob gratiam de reg. iur. in 6.* 2

Insuper, quodcunque pendente causa principali fieri potest, illud etiam citra 3
vitium attentati in causa appellationis expediri permissum est, *Abb. cap. pastoralis n. 3. de iure patr. Marant. d. actu. 2. numer. 164.* vt proindè cum licuerit in prima instantia ad conseruatorem recurrere, idem etiam licere in sequentibus instantijs dicendum est, idque quia grauamen est successiuum, quo durante citra aliquam temporis circumscriptionem prouocare, superioremque adire permissum est, *Marant. d. actu. 2. nu. 205.*

Paucis, aditio conseruatoris & appellatio, sunt remedia tendentia ad eundem 4
effectum, cuiusmodi iuxta receptam doctorum sententiam cumulari possunt *latè Abb. cap. ex parte M. n. 9. de rescript. Peck. de iure sistendi cap. 4. n. 19.*

Imò pinguius & vtilius est conseruatorem adire, quam ad appellationis præ- 5
sidium conuolare, tum quod conseruatori multa priuilegiatè concessa sunt, quæ ex diplomate conseruatorio probationem euidentissimam faciente *Caroc. sing. 784.* 6
late Fel. in repert. verb. probatio, quæ fit per priuilegium, colliguntur, tum quod illius autoritas cæteros delegatos etiam à latere antecellat, *dixi supra lib. 1. q. 39. nu. 17. &* 7
23. est autem iuris expediti, quando remedium aliud alio pinguius est, vnius electionem alteri viam non præcludere, *Abb. d. num. 9. & cap. tum ex literis numer. 18. de rest. in integr. cap. cum dilecti num. 5. de emp. & vend. cap. significauit num. 6. de testib.* sed licere pluribus remedijs, aut defensionibus vti *cap. nullus pluribus de reg. iur. in 6. l. nemo ex his ff. eod. l. nemo prohibetur ff. de except.* 8

QVAE-

QVAESTIO XCII.

Exceptio exemptionis opposita in vim declinatoriæ, an reseruari possit post litem contestatam.

SVper exceptione exemptionis in vim declinatoriæ opposita, statim ante litis contestationem & negotij principalis ingressum, velut super emergenti & præiudiciali quæstione *Melchior Klinck cap.1.n.6 7.8. vbi Abb.n 7. & DD:de ord. Cognit.* pronunciandum est, alioquin processus, aut nullus est, opinione quorundam, aut qui præbeat appellandi causam, *Abb.d.cap.1.n.7. Fel.cap.exhibita nu.6.de iudic.c.suborta n.5 de re iudicat.* Idque vnica hac ratione, quod iudex super exceptionibus declinatorijs, seu præiudicialibus & negotio principali simul procedere non potest, *Melchior Klinck d.cap.exhibita nu.18. & DD. iam citati.* quod si faciat expresse reijciendo, aut tacite per ingressum negotij principalis *c.dilecto c. ex parte M. vbi Abb. nu.2. & VVames.nu.1.de appellat.Clem.cum à repulsione,vbi glo de appel. cap interposita vbi Abb.eod tit.in decretal.*licitè appellari poterit, *d.cap.1. & Fel.vbi supra & d.cap. interposita & DD.iam citati.*

QVAESTIO XCIII.

Choraules Ecclesiæ exemptæ in ius coram ordinario vocati à Canonico eiusdem Ecclesiæ, an prætextu exemptionis declinare possint.

DE chori & choraulium ethymo, origine, antiquitate, & instituto nihil attinet hic dicere, Polydorus Virgilius *li. 6.de inuent. rerum ca.2.* aliją; Historiarum & latinitatis assertores, hac de re videndi sunt. Itaque distinguendum est an exemptio choraulis competat æque principaliter & independenter, an verò accessoriè, & dependenter, ne actum agam, videri poterunt quæ antea scripsimus *lib.1. qu.17. n.19.& seqq.* Crambe enim bis cocta mors est. Id tantum hoc loci parergos dictum sit, Choraules seruitio chori designatos, habitum & tonsuram gerentes, non modo fori priuilegio gaudere, sed & beneficio capituli si quis suadente diabolo, idque etiamsi reuera ordine clericali non sint insigniti, qua de re Hippolitus de Bonacossa *tractatu de famulis quæst.28.Duennas Reg.99.ampl.10.*

QVAE-

QVAESTIO XCIV.

Trahens exemptum coram ordinario, an debeat cadere suo iure.

SVMMARIVM.

1. *Vocans clericum coram laico, cadit suo iure.*
2. *Vocans aliquem coram diuersis iudicibus cadit suo iure.*
3. *Pœna priuationis non est extendenda.*

OCcasionem huius quæstionis præbuit analogia clericorum & exemptorum, 1
de qua hactenus sæpe *quæst.* 45.*num.* 5. Vocans enim clericum coram iudice laico cadit suo iure *cap. si diligenti vbi DD. de foro comp. Auth. statuimus C. de Episcop. & cler. Marant. de ord. iud. par.* 4.*dist.* 11. *num.* 2. *Carocius sing.* 272. vt & is secundum quosdam, qui trahit aliquem coram diuersis iudicibus *Dyn. sing.* 119. *Gaill. lib.* 1. *obs.* 32.*numer.* 6 *&* 7.*Fel. cap. ex tenore num.* 14. *de rescrip. latè doctor Maria. de iurisdict. Eccles. & secul par.* 4.*cent.* 2. *casu* 126 *per tot.* Vnde idem videbatur hoc in casu decernendum, cum æquiparatorum eadem sit ratio, dispositumque in vno videatur etiam dispositum in alio *v. supra lib.* 4.*quæst.* 54.*num.* 4. vti in extensione pœnarum tradit Iason. *§. quadrupl. n.* 6 *inst. de act.*

Veruntamen contrarium respondendum est. Quippè priuare aliquem suo iure 2
aut actione est pœna *l. si quis maior C. de transact.* Quam ad exemptionum materiã (quæ restringẽda est *dixi li.* 1. *q.* 4.) extẽdere non debemus, priuationis enim pœna à lege depẽdet, quam si non imponit nec nos imponere demus *glo. c. fin. de iure patr. late Marcus Anton. peregrinus de fideicommißis art.* 3. *numer.* 83. Erubescimus sine lege loqui *§. consideremus Auth. de triente & semisse l. illam in fin. C. de collat.* & ita hac in facti specie Andreæ Barbatia fuit visum *in add. ad Abb. c significasti n.* 19. *in verb. dicit tamen glo. de foro compet.*

QVAESTIO XCV.

Adhærentes terræ exemptæ, an exempti censeantur.

HAec quæstio decisionem habet ex eis quæ alibi à nobis condita sunt *li.* 1 *qu.* 30. dum disquisiuimus, an exemptio extendatur ad familiares exemptorum, quibus per appendicem adijci poterunt quæ de adhærentibus ab Abbate notata sunt *in cap.* 1. *nu.* 30. *vbi Apostill. de postulat. Prælat.*

QVAESTIO XCVI.

NOn posse, videtur quoniam priuilegium concedi, aut donari non potest rei quæ non est, *cap. Abbate sane, de re iud. in 6.* Econtra verò concedi posse, ita tamen vt valeat, vt ex tunc, non verò ex nunc verior est opinio, & doctorum distinctio *Abb cap ad audientiam 2. n. 4. & 5. de Eccles. ædific.* Ita traditum est, quod Ecclesiæ nondum constructæ, sed construendæ legari posśit. *Abb. d. num 5. DD. ibi laudati,* & quod exemptio absenti & ignoranti etiam acquiratur, qua de re distinctius alibi, *supra lib. 1. q. 7 n. 7. lib. 2. q. 15. lib 3. quæst. 6.*

QVAESTIO XCVII.

Salaria causarum agitatarum coram ordinario an ab exemptis coram eodem ordinario exigi posśint.

DVbitationem mouet Innocentij quarti constitutio, *in cap. 1. §. nec etiam vbi glos. verb. in causis de foro compet. in 6.* Diuersa est enim petitio Salarij ab actione principali, vnde videtur, quod in petitione Salarij Actor forum Rei sequi debeat, *l. Actor C. de probat.*

Quare consuluit Peckius *d. §. nec etiam* prudenter facturos aduocatos, procuratores, notarios, fidem clientis exteri, suspectam habentes, si in loco iudicij pro solutione Salarij cautionibus, vel alio modo aduersus hanc difficultatem sibi prospiciant. Salaria enim, inquit, in Curia Archiepiscopali Mechliniensi promerita exigi non possunt in eadem Curia à subditis Suffraganei, aut alterius diœcesis, per vulgatam regulam, quod Actor forum Rei sequatur, quod ipsum ab Analogia & proportione fori clericorum exemptorumque hac in exemptionis materia videtur respondendum, *arg. supradictorum lib. 1 q. 45 n. 8.*

At verò decisioni huic repugnant, quæ de causæ continentia & ex Concilio Tridentino, superius allata sunt. *lib. 2. qu. 45. n. 106.* Posterioremque hanc censuram Leodiensis Curiæ praxis, quæ lucerna iuris est, *Rebuffus l. vrbs in princip. ff. de verb. signif.* & quotidianus iudicandi vsus, obseruauit.

QVAE-

QVAESTIO XCVIII.

Captiuus an duci posśit per loca exempta.

SVMMARIVM.

1. *Captiuus duci poßit per loca exempta.*
2. *Suspectus de fuga exempto in loco capi poßit.*
3. *Præpositus Ecclesiæ captiuum repetere poßit.*
4. *Captiuus poßit obijcere exceptionem spolij.*
5. *Captiuus poßit alia ex causa recommendari.*

PRima quæstio, pugnantes habet sententias, affirmatiuam enim est amplexus 1 Ioannes Gallus insignis Galliæ pragmaticus, *qu.per arresta Franciæ* 224. dum censuit posse captiuum duci ad carceres per loca alterius iurisdictioni subiecta, eamque confirmat Molineus *annotat.ad eandem quæstionem.* tum quod ductio nihil noui addat, tum quod ea sit meræ facultatis & vnicuique permissa *l.via ff. de via publ.l.per agrum C.de seruitut.* In eandem sententiam descendit Archidiaconus *cap. sicut antiquitus.*17.*q.*4. censens Ecclesiæ immunitatem, ex eo non violari quod quis extra eam captus per eam ducatur, violenterue extrahatur. In confirmationem esse videtur, quod censent quidam, licere captiuum fugientem per alienum territorium persequi & sua autoritate propria comprehendere, *Ang l nemo carcerem C de exact. tribut.lib.* 10.*plenius Paris.de put.de sindicatu vers si iudex processit num.*2 *& seqq. Oce. vol.*2 *fol.*358.*Barth l quod ait lex §.quod ff.de adult.vbi dicit initium spectandum.*

Verum, opinio negatiua longè verior est atque communior, quam post Boerium *decis* 100.*col.*2. sequitur Nauarrus *in Manuali cap.*25 *num.*19.*vers. tertio*, & Ioannes de Vischis, *tract.de immunit Eccles.num.*52. nixi auctoritate Concilij Triburiensis atque Toletani *in cap.si quis contumax & ca.diffiniuit* 17.*qu.*4. indistinctè prohibentis, ne quid nocumenti damni spolij residentibus, aut receptis in loco immuni inferatur, qua in re notandum Canonem Pontificium, vti hoc dialecto, quomodolibet, quod est in iure frequens, cum Pontifex, aut legislator nullum casum vult excludi, sed omnes generali sua constitutione comprehendi, *eleganter Boer. quæst* 56.*numer.*2.

Confirmo primo, quia ductio captiui per locum exemptũ incidit in eum casum à quo incipere non posset *per latè not.supra q* 65 *eod.lib.* est autem indubitata iuris vtriusque teoria, quod actus imperfectus incidens in eum casum à quo incipere non

poterat, vitiatur *cap. factum vbi Franc. & DD. de Reg. iur. in 6. l. in ambiguis §. non est nouum ff. de reg. iur. l. ex pluribus §. et si placeat ff. de verb. oblig.*

Confirmo secundo, quia quando media sunt impertinentia, aut prohibita, non datur coniunctio extremorum *arg. cap. per tuas de condit. appositis Ioannes Brunellus tract. de sponsalibus conclusione 2. num. 25.* Vnde locus medius sacer, dicitur impedire seruitutem *l. seruitutes § fin ff de seruit. l. qui sella §. fin. ff. de seru tut. rustic. prad.* & interruptio media præscriptionem *l. si quis §. illud. ff. de præscript. 30. annorum* quã doctrinam alijs exemplis quæ hic breuitatis causa omitto idẽ Brunellus exornauit *d. n. 25.* Concludamus itaq; quod deductus per locum exemptum ex eodem inuitus auelli non poßit. Dixi inuitus, quoniam si sponte educeretur, aut etiam subdolis verbis inuitatus volens egrederetur, nulla immunitati iniuria inferretur *Nauar. d. cap. 25. n. 21. in fin. & n. 22. post med.*

Difficilis autem est probatu spontanea hæc egrediendi voluntas, cum enim (inquit Vlpianus) *l. filius familias §. inuitum ff. de procurat.* inuitũ accipere debemus nõ eum tantum qui contradicit, verũ eum quoque qui consensisse nõ probatur, sitq; iuris explorati, quod is qui personaliter aut realiter citatur, inuitus citari capiue præsumatur *Lanfranc. ab Ariadno tract. de testib. n. 5. in fin. Bart. l. post legatum §. his vero ff. de his quibus vt indignis arg. l. inter stipulantem § si stichum ff. de verb. oblig. vbi iudicium reddi dicitur non inuitum.* præsumptio hæc asserentem spontaneam voluntatem duriore & grauiore spontaneæ voluntatis probatione afficiet *c. quia verisimile vbi Abb. de præsumpt. Marsil. sing. 451. l. si extraneus vbi Alber. fulg. Ias. ff de condic. ob caus. Præses loco à verisimili* & ita nuper in hac facti quæstione ex voto nostro sentẽtia fuit promulgata autoritate Ioannis Galli & Archidiaconi postposita, ille enim sine ratione loquitur, hic autem sine lege, erubescimus vero sine lege loqui *§. cõsideremus Auth. de trient. & semisse l. illam in fin C. de collat. Præses loco ab autoritate.*

2 Secunda quæstio ex eodem fonte suborta est, in qua distinguendum putaui inter loca exempta quæ sacra sunt sacrorumue iure censentur, & merè profana, in loco prioris speciei suspectus de fuga nullatenus capi potest *latè Peckius de iure sistendi c. 6. n. 4. & seq.* emanauit enim hęc exemptio à Deo opt. Max. quam violare hoc prætextu non oportet, vti ante Peckiũ *d. c. 6.* eleganter & piè per D. Ang. ad Bonifacium responsum est *in c. miror. 17. q. 4.* Idẽ respondeo etsi locus sacer nõ sit, donatus tamẽ sit immunitate loci sacri, quia priuilegium concessum ad instar alterius eodẽ planè iure censetur ac illud cui adæquatur *latè Aluarus in consul. lusitaniæ consult. 12. per tot. tom 1. dixi supra li. 1. q. 17. n. 17.* Quæ autẽ loca sunt Deo sacrata, & sacri loci immunitate donata, supra notauimus *d. li. 4. q. 65.* & apud eundem Peckiũ *d. c 6.* est enarratũ. At verò, in ea specie locorum exemptorum quæ sacra non sunt, sed penitus profana, consultus etiam respondi cum distinctione, an suspectus sit in procinctu seu proximo actu fugæ, ita vt iudicis venia haberi non poßit, an verò suspicio seu actus fugæ

non

non immineat. Primo casu suspectus propria auctoritate in loco exempto capi potest, *Angel. l. extat ff. quod met. causa Io. Baptist. Caccialupus tract. de debitore suspecto q. 4. n. 12. & 16. & q. 7. n. 2. & 3.* tum quia melius est in tempore occurrere quam post exitum remedium quærere *l. 1. C. quando liceat vnicuique se, aut public. deuot. vindicare l. fin. C. ex quibus causis restit. in integ. non est necessaria.* tum quia periculum est in mora quo casu recedi solet à communibus iuris regulis *l. de pupillo §. si quis riuos ff. de noui operis nunt. Gaill li. 1. obs. 13. 16. & 92. & lib. 2 obs. 130. n. 7.* Secundo vero casu, vt iudicis venia seu potestatem in loco exempto habentis præcedat necesse est, *Angel. & Caccialupus locis citatis.*

Tertiæ quæstioni in qua petitur, vtrum habens potestatem in loco exempto captiuum repetere posit, affirmatiuè respódetur. Ratio est, quia locus exemptus, & locus extra territorium æquiparantur, *dixi supra li. 2 q. 34. n. 2. & li. 4. q. 54. n. 2.* Vnde sicut executio realis per capturam fieri non potest in alieno territorio, sed requiri debet iudex loci *l. cum vnus §. 16. qui ff. de bonis Auth. iudiciu possid. l. à diuo pio §. 1 ff. de re iud. eleganter Barth. disputat. 6. incip. lapus n. 8. vers. solutio.* ita etiam & in loco empto, æquiparatorum enim idem est iudicium eademque iuris dispositio, *dixi dicta qu. 54. n. 4.* Quò fit vt potestatem habens in loco exempto eiusmodi captiuum repetere posit, quippe quod captus in alieno territorio per rectorem illius territorij repeti possit, *Abb. c. inter alia n. 27. de immunit. Eccles. latè Bart. l. si cui §. cum sacrilegium n. 4. ff. de accusat. Arg. in summa verb. immunitas. n. 20. per c. miror. 17. q. 4.* sicuti supra tradidimus Patrem, Episc. Abb. Dominum posse vendicare filium, clericum, Monachum, seruum, *sup. l. 3 q. 8. n. 1.* Et ita in fauorem Reuerendi Domini Ludouici de Berlamont præpositi Huensis vendicantis eundem Thomam le Boie fuit iudicatum per Abb. S. Laurentij priuil. conseruatorem, assessore D. Arnoldo Hocht I. V. doct. hoc an. 1607. in Nouemb. 3

Quartæ quæstioni, in qua quæritur, an iniustè captus obijcere posit capienti exceptionem spolij propriæ libertatis, respondi posse, Auth. mihi responsionis huius est Barth. *dicta disput. 6. incip. lapus per tot.* qui latè hanc quæstionem inuestigat, libertas enim inæstimabilis res est. *l. libertas ff. de reg. iuris,* cuius tuendæ causa interdictum de libero homine exhibendo proponitur, videlicet ne liberi homines retineantur à quoquam. nihil enim multum (inquit Vlpian.) à specie seruientium differunt, quibus non datur facultas recedendi, quod & lex Fauia prospexit, cuius dispositionem hoc interdictum non impedit, *tex. l. 1. 2. & 3 ff. de libero hom. exhib.* Quare, agenti opponi poterit exceptio hęc spolij, quæ dilatoria est, vlterioremque iudicij progressum impedit, secundum auream Doctrinam Roberti Marantæ *in speculo aureo par. 4, dist. 6. nu. 38. 42. 43.* tamdiu, donec spoliato omnia ad extremum vsque teruntium fuerint plenè restituta, *Menoch. de recup. poss. rem. 1. num. 329. Afflict. decis. 19. in fin.* ex eodem fonte emanat, quod traditum est iniuste excommunicatum excipere posse actorem non audiendum, nisi ei restituatur communio homi- 4

num, qua iniquè per excommunicat. spoliatus est *Geminianus c. 1. fin. n. 6. in fin. de restit. spol. in 6 glo. c. cum inter de except.*

5 Quintæ quęstionis solutionem tradit idem Bartholus *d. disput. 6.* dicens quod iniustè vel nulliter captus, non posit à quoquam recommendari, sed pristinę libertati sit restituendus, de qua materia vbere Farinaceus *in pract. crim. li. 1 tit. 4. qu. 27. n. 154. & seq. Sasius l. cum vnus n. 10 & seqq. ff. de bon. autor. iud. poss. Bartholus d. disput. 6. & in l. 2. §. 1 ff. de cust. reor. Peckius de iure sist. c. 49. & alij non pauci.*

QVAESTIO XCIX.

Castrum exemptum à iurisdictione ciuitatis, an gaudere debeat statutis & priuilegijs ciuitatis, eaque obseruare.

VIdetur quod non, quia eiusmodi castrum æquiparatur ciuitati *l imperium vbi Barth. ff. de Iuris. om. iud.*

Veruntamen, dicendum est contrarium, ita enim respondit Alex. *cons. 151. col. 2. vol. 2.* quem secutus est Alciatus *in cap. quod Sedem numer. 92. de offic. ordin.* Idque, nisi tale Castrum alteri vniretur *Barth. l. si conuenerit §. si nuda ff. de pignor. act. vbi supra.*

Quid autem si in castro essent particularia statua, dicaturque, quod deficientibus statutis Castri, recurratur ad ius commune, an recurri debeat ad statuta ciuitatis, videatur Alciatus *d. num. 92.*

QVAESTIO C.

Commisio tribuens ordinario iurisdictionem in exemptum, an conualidet ante coram eodem ordinario gesta?

SVMMARIVM.

1. *Initium illegitimum non confirmatur.*
2. *Nullitati causam dans de nullitate non dicit.*
3. *Dispensatio superueniens non confirmat actum ante nulliter gestum.*

QVando adest defectus iurisdictionis iudicis, si pendente lite iurisdictio superueniat ex causa de nouo emergente, ante gesta non confirmantur.

1 Quia initium iudicij non fuit legitimum *l. momentaneo C. qui legitimam pers. standi in iudicio Barth. l. 1 n. 4. C. qui pro sua iurisdict. & l. 1. n. 4. C. vbi de crimine. & vtrobiq; Castrens.* posset tamen obtineri commisio sanatoria nullitatis, vti docet Ioannes Baptista Marchesanus *Tract. de commißionibus par. 2. tit. de commiss. super nullita-*

*nullitatibus & earum ſanatoria.num.*29.30.31 32.

Ante enim geſta quodammodo approbauit, adeò vt locus ſit axiomati, qui nullitati cauſam præbuit contra eam allegare non poteſt *l.1.§.ſi omnes ff.de ventre inſpic. Rol.à Valle conſ.52.nu.12.vol.*4 *Marcheſan. vbi ſupra num.* 32. Nec eſt ab hac materia quæſtio aliena, vtrum diſpenſatio ſuperueniens confirmet actum ante nulliter geſtum de quo Abbas *cap.innotuit.22.n.11.de elect.* 2

Ex eodem etiam fonte deſcendit: Num poſtulatio poſsit confirmari ex conſenſibus ſuperuenientibus, de quo idem Abbas *cap. bonæ memoriæ n.* 18. *&* 27. *de poſt. prælat.* 3

Et an paria ſint, ab initio legitimè fieri vel ex poſtfacto legitimè confirmari *late Peckius de teſtam.coniug li.3.c.8.*

Denique, an ius pendente iudicio ſuperueniens iudicium ante confirmet. *late Gabriel com.opin.lib.2. de iudicijs concl.* 2 *&* 3. *Lancelot. de Attentatis par.* 2. *cap.* 4. *limit.* 20. *Bero.familiarium quæſtionum* 102. *Milis in Repert. verb. ius ſuperueniens poſt impetratum & DD.l.mandauero* 17.*ff. Mandati.*

QVAESTIO CI.

Ordinarius iniuſtè excommunicans exemptos, an actione iniuriarum teneatur.

TEneri reſoluit Capella Tholoſana *quæſt.* 397.*glo.cap.ſacra.vbi Collectarius de ſent.excom. Archid.cap.ſtatuimus eod.in 6.glo.l. iniuriarum §. item labeo ff. de iniurijs Guid.qu.*324. *&* 393 *late Nauarrus Rep. c. cum contingat remed.* 2. *nu.* 43. Idque ſi dolus interuenerit.*glo.cap.illud* 11.*quæſt.* 3. *& in cap. ſolicitudinem vbi Hoſt. de appell. Milis in repert. verb. iniuriarum actione Fel. d.c. ſacro.* Imò etiam ad id quod intereſt obligari poteſt *glo.c.temerarium* 11.*quæſt.*3.*l. illud.ff. de iureiur.Bart. iniuriarum §.idem labeo ff.de iniurijs. Aufrerius ad capell.Tholoſ.d.q.*397.

Inſuper, is etiam coram Deo ſeſe ligat & coram mundo ſeſe dehoneſtat *cap ſi habet ſub fin.*24.*quæſt.* 3. contingitque ei id de quo D. Hieronymus *cap. ſi quis non recto* 24 *quæſt.*3. vt is qui foras mittitur, intus ſit, & ille foris, qui intus videtur retineri, quippe quod cenſuris & Eccleſiæ clauibus abutens, ſacrilegij reatum incurrat *cap. non in perpetuum* 24.*quæſt* 3.

QVAESTIO CII.

Exempti an ratione portionis congruæ coram ordinario possint conueniri.

ARestographus Papon respondit posse *lib. 1. des arrestz. tit. 8. arresto 5.* qua de re supra aliquid notauimus *eod. lib. quæst.* 48.

QVAESTIO CIII.

Residens in loco exempto, an censeatur residere in diœcesi.

SVMMARIVM.

1. *Locus de diœcesi, est de diœcesi.* 2. *Conc. Trid. vbique ligat.*

QVæstionem hanc vtrimque disputat Hieronymus Gonzales tract. De mensibus & Alternatiua Episcoporum *glo.* 43. *numer.* 180. *& seqq.* eamque affirmando concludit hac signanter ratione, quod locus in diœcesi constitutus de diœcesi esse censeatur *cap. cum episcopus de offic. ord. in 6.*

Nec refert, inquit, quod locus exemptus, & extra territorium aut diœcesim æquiparentur *cap. 2 vbi DD. de const. in 6.* Quia id similitudinarie & æquiparatiue tantum procedit quoad certos quosdam effectus, non autem verè *Fel. cap. graue n. 2. de offic. ord.* Hinc est quod permultis in casibus quos supra retulimus *li. 2. ca.* 45. Episcopus iurisdictionem exerceat in exemptos, Regulariterque ordinarius plus iuris habet in locum & personas exemptas suæ diœcesis, quam in prorsus extraneas *c. 1. vbi Io. Monach. num. 4. & DD. de priuileg. in 6. Rota decis. 702. num. 4. par. 1.* Idque signanter ex dispositione Concilij Tridētini *sess. 14. c. 9. sess. 7. c. 8. sess. 21. c. 3. de refor. & Rota nouiss. dec. 744. par. 1.* etiamsi illud in prouincijs inferioribus publicatum nō fuisset, quemadmodnm Episcopo Leodiensi pridem respondit sacra Congregatio *Sacra Congregatio in declarationibus Conc. Trid. in fine fol.* 145. Qua de re supra latius tractatum est *lib. 1. quæst.* 50 *per tot.*

QVAE-

QVAESTIO CIV.

Statuta & consuetudines diœcesis, an etiam vigeant in locis exemptis.

MInimè *latè Roland.cons.53.vol.3. Ang.cons.243.num 2. Hieron. Gonzales de mens. & alter. Episcop.glo.43.nu.185.* Hinc fuit responsum, quod posterius testamentum in loco exempto conditum, deroget priori condito in diœcesi, secundum formam statutariam, aut consuetudinem diœcesis *Rol.d.cons.53. Ang.d.cons.243. Fel. c.graue de offic.ord.*

QVAESTIO CV.

Subditi ordinario an gaudeant consuetudine exemptorum.

NEutiquam. Quia eiusmodi non sunt trahenda in consequentiam, nec ad alia loca, aut personas extendenda *l.si verò §.de viro ff. sol.matr. l.quod verò ff. de legib. DD l.1.C si Mulier sec.nupserit Peck.de testam.Coniug.lib.5.cap.7. nu.3. vers.ad parentes.*

QVAESTIO CVI.

An regula Cancellariæ de non tollendo ius quæsitum, habeat locum in exemptione?

REgula Cancellariæ XVI. sic se habet: Item ne quis per varias, quæ pro commissionibus habendis in causis plerumque fiunt suggestiones, iustitia postponatur, idem Dominus noster decreuit & declarauit, suæ intentionis fore, quod deinceps per quamcumque signaturam, seu concessionem pro commissionibus huiusmodi per Sanctitatem suam, vel de eius mandato faciendam, nulli sibi ius quæsitum quomodolibet tollatur. Hactenus verba regulæ, iam quæritur, an dictæ regulæ sit locus in exemptione? esse locum, nec tolli exemptionem per quamcunque Papæ signaturam, decidit Rota *in vna Cæsar Augustana exemptionis de anno* 1594. *Iunij* 13. *coram Reuerendo Orano*, vt videre est apud Illustrissimum Seraphinum *decis.*1082. Dictio enim *quomodolibet* in Regula apposita, includit ius etiam quæsitum ex priuilegio *iuxta decis.Mohed.82. Farinac.decis.711.nu.1.* quod & notauit Ioannes à Chokier Frater meus, *in notis ad d.reg.in fin.* quod tamen fallit in gratijs, quæ sui

natura sunt præiudiciales, vt in exemptione à decimis, & ijs quæ fiunt ratione publicæ vtilitatis, Seraphinus *decis. 762. in fin.* denique fallit, nisi Papa derogauerit dictæ Regulæ *Seraphinus d. decis. 1082. nu. 7.* Sed an censeatur derogasse per clausulam ex certa scientia, vel de plenitudine potestatis? Licet permulti sentiant, quos affert idem meus frater *in glo. verbi toll. t ius quæsitum.* derogatum censeri, verior tamen opinio Illustrissimi Seraphini, quam is quoque probat & laudat *d. decis 1082. n. 9.* non videri iuri tertij derogatum. Nam licet auctores contrariæ sententiæ velint clausulam de Plenitudine operari in præiudicium tertij, fallit tamen, nec habet locum in terminis dictæ Regulæ, in qua Papæ protestatio tollit consensum, & voluntatem ab actu gerendo, vbi ei nõ derogatur: & ita nulla potest alia formula introduci, per quam possit dici constare de mente Papæ, nisi regulę faciat mentionem, & ita contra Gomes. Curt iun. Cassand. Gozad. Gabriel. & alios decisum fuisse refert coram R. P. D. Blanchetto *in vna Mediolanensi fructuum 24. Apr. lis 1592.* in proprijs terminis dictæ clausulæ, adde Cæs de Grassis *decis. 1 de verb. signif.*

QVAESTIO CVII.

Quid si exemptus citetur eodem temporis momento coram suo conseruatore, & alio iudice, coram quo comparere tenebitur.

CONseruatores cleri secundarij diœcesis Leodiensis cognoscere tam actiue, quam passiue in prima instantia de causis exemptorum supra tradidimus. *lib. 1. qu. 39.* hinc occurrit quæstio, coram quo comparere teneatur exemptus, si vocetur in ius eodem temporis momento, coram alijs atque alijs iudicibus. videtur, quod coram conseruatore teneatur comparere, cuius iurisdictionem si contemnat, contumaciam contrahet. is enim maior est alijs omnibus, potest enim autoritate, qua posset quoslibet excommunicare. *dixi lib. 1. d. quæst. 39. & arg. cap. omnes principes cap. solito de Maiorit. & obe. vbi Abb.* Mandatumque iudicis superioris impedit ne contumacia contrahatur, ob non comparationem coram iudice, inferioris gradus. *Guido quæst. 278. & 443.* vnde fit, vt citatio Papæ excuset quemlibet alio in loco comparere debentem, *Guido d. quæstio. 276.* Quid autem si quis eodem temporis momento vocetur à suo principe? Licet Principes subsint iurisdictioni Episcopali, nisi speciali priuilegio sint exempti, sintque hoc respectu inferiores: *d. cap. solito, & d. cap. omnes Principes,* attamen Innocentius *in cap. cum parati de appell.* censuit, quod comparere debeat, potius coram Rege aut principe, quam coram Episcopo, *Guid. loco citato.* Summa citatus ad duo Tribunalia iuste excusatur si ad maius cõpareat. *l. contra pupillum §. fin. ff. de Re iud. vbi latè Alexand.* Sed si causa minoris tribunalis personalem requirat præsentiam, maioris vero tribunalis causa obiri possit per

pro-

procuratorem eo casu comparens coram minore excusatur, si coram maiore non comparuerit *l.3.§.item Diuus vbi glo.ff.de testib.DD.d.ca. cum parati de appell. & l.1.§. his cunabulis ff.de offic. prætoris l. 2. ff. de custod. Reor.* dilatari posset hæc quæstio, si vsus postularet ex multis, quæ subtiliter adfert Ludouicus Romanus *cons.* 47. in materia vasalli duorum dominorum, vtri potius parere teneatur, quo in loco notanda adfert de iure potentiori præuentione, præoccupatione, Gratificatione in iure æquali, similisque farinæ non pauca.

QVAESTIO CVIII.

Persona miserabilis, an ab exempto vocari in ius posit coram suo iudice.

SVMMARIVM.

1. *Quidam exempti vocant suos debitores, coram suis debitoribus.*
2. *Priuilegia non derogant clausis in corpore iuris.*
3. *Miserabiles personæ habent proprios iudices.*
4. *Quibus non possunt renuntiare.*
5. *Neque prorogare.*
6. *Causæ miserabilium summariæ.*
7. *Quæ & quales personæ sint miserabiles.*
8. *Quid si diuites sint.*

DVbitando occasionem præbet, quod hactenus recensuerimus quandam speciem exemptorum esse, cui facultas est vocandi suos debitores in ius coram proprijs eorum iudicibus, ita vt auctor non rei forum, sed reus actoris exempti forum sortiatur. An & ita priuilegiati poterunt personas miserabiles euocare extra eorum prouinciam, aut coram alijs iudicibus, quam ijs speciali iure eiusmodi personis miserabilius sunt designati.

Minime, licet enim priuilegia exemptionum soleant esse amplissima, & habere clausulas prægnantissimas derogantes quibuscumque priuilegijs repugnantibus.

Non tamen extendi possunt eiusmodi priuilegia vt derogent priuilegijs clausis in corpore iuris *Castreus. & DD. l. 2. §.omnes ff. de iudic. Barth. & DD. Auth. qua in prouincia C. vbi de crimine agi oporteat Rom.cons.* 497.*col.*4.*Fel.c.*1.*col.*9.*de rescript.& in c.Nonnulli col.*12.*&* 26.*eod.tit.* & ita fuisse à sacro Rotę auditorio decisum in causa Magni Magistri Maltensis, qui ad suum iudicem euocare volebat personam miserabilem refert Marcellus Crescentius *decis.*16.*de priuilegijs.*

Habent enim personæ miserabiles speciales iudices à iure sibi designatos *l. vinea, C. quando imper. inter pupill. Abbas cap. significantib. col* 2.*in fin.de officio deleg. & in c.licet ex suscepto col.*3.*de foro compet.* quibus priuilegia extra corpus iuris clausa non

ſa non modo derogare non cenſentur, vti ante probatum eſt, ſed ne quidem eiuſmodi perſonæ miſerabiles valentes prudenteſque eiuſmodi priuilegio renuntiare non poſſũt. *Fel. c. ſi deligenti, n. 16. de foro compet. Theſau. ped. dec. 177. Gail. li. 1. obſer. 1. n. 40.* priuilegium enim illud non eſt miſerabilium perſonarũ, ſed ſuperioris, cuius iuriſdictioni ſubiectæ ſunt *Bened. c. Raynutius verb. qui cum alijs matrimonium n. 23. par. 3. de teſtam* & ideo ſi perſona miſerabilis alienum forum proroget, nihil agit, ſed poteſt ſemper ad ſuum forum recurrere, vti iudicatum refert Ioannes Nemſanus *in Silua nuptiali li. 6. n. 33. Afflictus in conſtit. ſtatuimus q. 13 Gaill. d. n. 40.* priuilegijs enim quæ aliquibus ob pietatem conceduntur, non ob meritum, renuntiari non poteſt *Oldend. de iure ſingulari tit. de priuilegijs perſ. miſ.* etiamſi aſſertioni huic reclamare videatur Iacobus Anthonius Marta *de iuriſdict. inter Eccleſiaſt. & ſæcularem exercenda par. 2. ca. 21. n. 9.* Magnus enim eſt eorum qui vitæ ſunt ſegnioris, vti loquitur Alciatus *l. 4. n. 63. de verb. ſig. ex l. cum hi. ff de Tranſact.* in iure fauor, & quidem tantus, vt reſcriptum aduerſus eos obtentum non expreſſa miſeriæ qualitate qua tenentur non ſubſiſtat *Innoc. c. ſignificantibus de offic. deleg. Card. conſ. 128. Col. 3. in fine Fel. in d. c. ſignificantibus in verb. allegato & in repert. verb. Miſerab. lis perſona* propterea Regula per quam actor forum rei ſequitur *c. ſi Clericus laic. de foro compet.* limitatur in perſona miſerabili, quia ipſa trahit reum ad ſuum forum *late Anton. de Amatis deciſ.* 105. cauſæ etiam eiuſmodi perſonarum tractari debent ſummariè *Marant. de ord. iud. par. 4. diſt. 9. n.* 77 denique, eorum fauore multa ſpeciali iure conſtituta eſſe paſsim traditum eſt. *Marant. d. diſt. 9.* Pro coronide, Quandoquidem hic incidit quæſtio miſerabilium perſonarum iuuat nonnihil excurrere & ſummatim deſcribere categoriam eiuſmodi perſonarum.

Anthonius de Amatis in deciſionib. Rotæ Marchæ *dec.* 105. refert inter miſerabiles perſonas

- Furioſos *l. 1. l. conſilio ff de curatore furioſi.*
- Infirmos { corpore / aut / animo } *cap. 1. in fine de poſtulan. Beat. de inope debitore. capite 9 parte 2.*
- Infantes / Expoſitos / Languidos { *Barth. l. 1. §. fuit quæſitum. ff. ad Trebellianum. Ioannes de Anania capitulo 1. num. 24. de infant. expoſit.*
- Viduas / Pupillos / Prodigos } *Barth. d. l. 1. §. fuit quæſitum.*
- Decrepitos / Senes { *Ioannes de Anania cap. nulli, num. 19. de Iudæis.*
- Mercatores cum ſunt in mercimonijs *Anania d. n. 19.*
- Peregrinos, *Anania d. n. 19. Neuiſanus d. lib. 6. n. 29.*
- Conuerſos, *Anania cap. iudæi, n. 8. de iudæis.*

Ex-

Exhaustos morbo, *Azo. in summa, Cod. quando imperator.*
Clericos,
& generaliter omnes qui naturali commiseratione ob fortunæ iniuriam digni sunt.

Eiusmodi enim personæ in mœrore vitam traducunt teste Ouidio *li* 1. *de Pont.*

Ipse ego fortunæ telis confixus iniquis
Pectore concipio nil nisi triste meo.

Iacobus verò Anthonius Martha, tractatu de iurisdictione inter Ecclesiasticum & sæcularem exercenda, cap. 21. Extensior est, sub eademq; Cathegoria recenset

Cæcos
Leprosos,
Seruientes Ecclesijs,
Mercatores gabellis grauatos,
Aduenas,
Personas quaslibet Ecclesiasticas,
Virgines,
Meretrices.

Sunt enim hæ omnes personæ vitæ segnioris & commiseratione dignissimæ. Illud autem negligendum non est, an & eæ personæ pro miserabilibus habendæ sint, si diuites sint, Sunt qui sensuerunt habendas non esse. *Spec. de instrument. edit. § nunc aliqua vers.* 73. *Petr de Vbald. de Canonic. Episc. c.* 10. Sed contrarium est verius, vti late probat Ioan. Neuisanus *In Silua Nuptiali li.* 6. *n* 34. *&* 35. *And. Gaill. li.* 1. *obser.* 1. *n.* 40. Quamuis enim eiusmodi persona sit diues, est tamen sub protectione Ecclesiæ *Neuisanus vbi supra n.* 35. Quantum enim ad effectum competentiæ iudicis omnis vidua indistincte dicitur miserabilis, quia per se non potest stare in iudicio estque forensium negotiorum expers. qua de re Gelasius Pontifex *in c. licet, & cap. defensionis dist.* 87. sic rescripsit *defensionis propriæ desolatis auxilio, & qui suis actib. adesse pro ætatis infirmitate non possunt, exoratum Pontificem decet subuenire. Quia pupillis & viduis tuitionem etiam diuinitas iussit impendi.* Item, *licet omnibus de nobis sperantibus non debeamus in quantum possumus nos denegare, plus tamen viduarum & orphanorum causas, & impensius ducimus exequendas. Quas tueri à nobis, vel ab omnibus diuina manifestat assertio.* Denique *in c.* 1. *dist.* 87. Viduis & Orphanis Ecclesiæ præsidium implorantibus Episcopi debent adesse, & contra improborum violentias protectionis patrocinium eis negare non debent. Porro his in locis Pontifex non distinguit inter diuites & pauperes. Ergo nec nos distinguere debemus *l. de pretio ff. de Publiciana in rem actione.*

Et vbi Papa non distinguit, nec nos distinguere debemus *Rota dec.* 9. *de concess. præbendæ in antiquis per Capitulum consuluisti* 2. *quæst.* 5. *cap. solitæ de maioritate & obedi-*

obedientia. Neuisanus tamen omnia hæc in iudicum arbitrio collocauit.*d.li.6.n.36.* vti & Felinus *c.significantibus.n.6.de officio delegati.*

QVAESTIO CIX.

Ordinarius vtrum cognoscere posit de delicto subditi sui commisso in loco exempto.

SVMMARIVM.

1. *Exemptio alia immediata, alia mediata.*
2. *Ordinarius inquirit de delicto subditi in loco exempto commisso.*
3. *Exceptio iuris tertij non admittitur.*
4. *Locus exemptus & extra territorium nõ procedunt à pari.*
5. *Neque forenses & exempti.*
6. *Locus in diœcesi & de diœcesi an sit idem.*
7. *Exemptio & subiectio qualiter acquiratur.*
8. *Nulla est exemptio ab omni superiore.*
9. *Inferiores Episcopo non habent territorium.*
10. *Prælatus non potest subditum ordinarij citare.*
11. *Sententiæ non habent vires extra territorium.*
12. *Differentia inter imperium merum, mixtum, & iurisdictionem.*
13. *Cathegoria meri imperij ciuilis fori & canonici.*
14. *Prælatus loci exempti subditum ordinarij punit repertum in loco suæ iurisdictionis.*
15. *Locus exemptus largo modo constituit territorium.*
16. *Habens simplicem cognitionem non habet coercionem, decisionem, neque executionem.*

QVæstio hæc vtrum ordinarius cognoscere posit de delicto sui subditi in loco exempto commisso, celebris est & obuia, illius enim inuestigandæ ac discutiendæ occasionem superius perfunctorie attigimus, *lib.2.quæst.45.nu* 114.

Accidit homicidium nuper in claustris S. Petri loco exempto ciuitatis Leodiensis, vnde non leuis orta est altercatio vtri cognitio competeret, an Præposito S. Petri, qui isti Ecclesiæ, & claustris præest, an vero ordinario homicidæ.

Cuius decisionem, ne illotis, quod aiunt manibus attingamus, præludij loco animaduertendũ est, quãplures esse exemptionũ species, de quib. quantũ opus fuit ante tractauimus *lib.1.q.2.* inter quas quo ad hanc quam tractamus materiam, hæc potisima est, alias esse immediatas, alias mediatas, Illas, dico immediatas exẽptiones, per quas nullus agnoscitur ordinarius, quam summus Pontifex, immediata enim ideò est, quia ab omni ordinario eximit, & exemptũ subijcit immediate summo

mo Pontifici. Has vero mediatas, quæ eximunt quidem ab ordinario, sed exemptũ alteri cuidam Prælato subijciunt, de vtraque ante satis pro re quoque nata tractatum est *d.li.1.q.2.*

Quo præmisso dicendum est. 2

Primo ordinarium posse inquirere & cognoscere de delicto sui subditi commisso in loco exempto Pontifici immediate subiecto.

Rationem adfert Petrus de Ancharano *in repert. c. Postulasti num.* 45. *vers. si enim aliud de foro compet.* Philippusque Francus id testatur etiam *in cap.* 2 *§. statuto nu.* 10. *de constit. in 6.* in hæc verba : Si enim aliud diceremus, remanerent crimina impu- ,,
nita, si delinquentes non haberent ibi alium ordinariũ quã Papã, ratione difficulta- ,,
tis conueniẽdi, itẽ quia interest ordinarij, vt malis hominib. sua diœcesis purgetur, ,,
propter delicta autem commissa in loco exempto turbatur quies diœcesis. Ita ille. ,,

Confirmatur hæc conclusio euidenti hac ratione. Exceptio delicti commissi in 3 loco exempto, est de iure tertij *Francus d. num. 10. vers. & hoc idem placet Baldo late Ancharanus d. n.* 45. quam subditus aduersus intentionem ordinarij de iure communi fundatam obijcere non potest, *arg. l. loci corpus §. competit ff si ser. vend. c. capitulum sanctæ c. mandatum de rescriptis Petrus de Anchar. d. nu.* 44. *in fin.* & ita etiam concludit Petrus de Ancharano, *in d. § statuto de const. in 6. & in rep. c. postulasti nu.* 44. *de foro competenti in decretalibus fol.* 26. *col.* 3.

Neque huic cõclusioni obstat, quod locus exemptus, & locus extra territorium æquiparentur *Io Andr. cap. 2. de constit. in 6. Feli. cap. graue nu. 2. de offic. ord. scripsi sup. li. 2. qu. 19 n. 4. Petr. de Anchar. d. c. postulasti. n.* 42. Item quod forenses & exempti à pari procedant, *c. grauem vbi Abb. & Fel. de offic. ord. & scripsi supra li. 2 q. 34. n. 2.* ordinariusque subditum suum extra territorium delinquentẽ opinione diuersorũ punire non possit *Fel. ca. à nobis de sent. excõ. Card. Clẽ. pastor. § deniq. de re iud. v. s. li. 2 qu.*

Tũ quia anceps & perplexa est quæstio, nũ ordinarius de delicto subditi in alieno territorio commisso cognoscere possit, vti plena disput. ostendit Prosper Farinac. *in pract. crimin. li* 1. *q.* 7. & nos etiã supra succinctim, eandẽ attigimus *li. 2. qu. 45. n.* 114.

Tum quod æquiparatio loci extra territorium, & loci exempti non subsistat, nec 4 de vno ad alium apta, concludensque semper argumentatio trahi possit, id quod plena manu consulit Federicus de Senis *cons.* 11. & post eum declarauit Philippus Francus *d. §. statuto. n.* 10 & Petrus de Ancharano *d. cap. postulasti, nu* 44. *de foro compet.* & etiam nos idem supra confirmauimus *lib. 4. quæstione* 103. *per tot.* 5

Tum quod argumentum à paritate rationis, ab extraneis ad exemptos, non procedat, quoties dari potest instantia, hoc est adferri ratio, cur in casu occurrente, similitudo, paritas, aut proportio subsistere non possit, *cap. cum Martha vbi Abbas de celebrat. missarum Præses in locis legalibus loco à simili vers. quarto non procedit.*

Porrò

Porrò, certum est hac in hypothesi dari instantiam, exẽptosq; prout & loca exempta longe magis subijci, & recognoscere ordinarium, quam forenses, aut loca extra territorium sita, loca enim exempta licet non dicantur esse de diœcesi, attamẽ quin in diœcesi sint sita, nemo est qui ambigat. *d.c. graue vbi DD. de offic. ordin. & Felin. in pr. Abb. us ca. Abbatem de rescriptis* imo etiam loca exempta, postposita differentia particularũ *in & de* opinione non paucorum, dici possunt esse de diœcesi *Felin. de cap. graue in pr. Imola cap. Abbatem de rescriptis & Clem. 2. col. 1. de priuilegijs.* Quo fit, vt supra cursum & velut per satyram ex diuersis Doctorum vtriusque scholæ Hypomnematibus deserpserimus centum & sexdecim Hypotheses, in quibus ordinarij in exemptos, locaque exempta iurisdictionem sibi possint vendicare, *li. 2. q. 45.* Longe certe magis in suum subditum in loco exempto delinquentem, Noxa enim caput sequi solet *l. licet C. an seruus ex delicto.* & vt Marcus Caro testatur, nequiter factum semper durat, & reum vbicumque comitatur. Et quidem hęc succinctim quo ad prius huius quæstionis membrum, quæ fusius deducere, & confirmare ab analogia eorum quæ à Couarruuia *Var. resol. ca. 20. lib. 2. nu. 18.* Iulio Claro *qu. 38. n. 18.* Molineo *ad cons. par. §. 11. nu. 6.* Iacobo de Bellouisu *in rep. ca. Romana §. constet. nu. 118 de foro compet. in 6.* adducuntur, potuissemus, nisi cum Cicerone *Rethor. 1.* longitudine scripturæ legentium mentem inuoluere timuissemus.

Secunda huius quæstionis sectio, quæ consistit in ea specie, quæ ab ordinaria quidem iurisdictione exempta est, sed alium ordinarium aut quasi ordinarium recognoscit, quam Papam sibi immediatum, suas etiam habet animaduersiones. Etenim
7 siue eiusmodi exempti prælatum aliquem recognoscant, siue capitulum, siue quem alium priuatum (vti Abbas distinguit, *ca. cum contingat nu. 5. 21. de foro compet.*) qui priuilegio, consuetudine, aut præscriptione, vt ante diximus *lib. 1 qu. 3.* iurisdictionẽ acquisiuerit, dubitationem mouet an eiusmodi personarum exemptarum aut locorum exemptorum iudex cognoscere posit de delictis per subditos ordinarij in
8 loco exempto commissis.

Respondendum est negatiuè.

Primo. Quia sicuti nulla dari potest exemptio ab omni superiore ne dentur Acephali, id est sine capite, aut Rectore vt sunt locustæ *dixi supra lib. 1. qu. 3. n. 16. in fine*, ita non potest dari subiectio, quæ duos superiores insolidum recognoscat. *Abbas d. cap. cum contingat, n. 18.* nec etiam consuetudine posset introduci, vt in eadem ciuitate vel diœcesi sint insolidum duo capita, quasi mystici corporis monstrum, *Hostiens. d. c. cum contingat & ibidem Abbas n. 18. Card. Clem. fin § vt illud n. 4 post med, de re iudic.* quod fieret, si exemptorum locorum iudex, & loci personæ ve ordina-
9 rius cognoscere possent de delicto per subditum suum in loco exempto commisso *Card. d. § vt illud num. 4.*

Secundo, Loca exẽpta sunt de diœcesi, aut vt minus in diœcesi, vti ante diximus

fieri

fieri autem non poteſt, quod inferior prælatus ab Epiſcopo, habeat territorium in ea ciuitate, vel diœceſi qua Epiſcopus *Philipp. Francus cap. 2. § ſtatuto num. 3. in fine de conſtit in 6. Rebuff. l. pupillus, §. territorium ff. de verb. ſig. Abb. c. cum ab Eccleſiarum num 10. in fine de offic. ord. latè Cardinalis Clem. paſtoralis §. vt illud n. 4. de Re iudicat.* territorium enim quodà terrendo dicitur, *l. pupillus § territorium vbi Alciatus ff de verb. ſig.* Epiſcopus habet in tota ſua diœceſi, non vero alius prælatus ipſo inferior, *Abb. d. cap cum contingat n. 18.*

Tertio, ſubditus ordinarij, qui in loco exempto deliquit, egreſſus locum exemptum, ſi à iudice loci exempti condemnaretur, indicta cauſa condemnaretur, licet enim ordinarius citare poſsit ſuum ſubditum extra territorium exiſtentem, vt ſe iuri coram ſe in territorio ſiſtat, *Petr. de Ancharano in repet. d. c. cum contingat n. 41. de foro compet. latè Cardinalis d. Clem. paſtoralis § vt illud n 6. vide Ferrarien in praxi tit. Forma inquiſitionis n. 30 vti diſtinguit.* Attamen, iudici loci exempti non licet citare nolentem ſubditum ordinarij. Extra enim illius diſtrictum impune ei non pareret, *l. fin ff de iuriſdict omnium iudicum*, nam & ſi quis iuriſdictionem ad certum territorium reſtrictam extendere vellet extra illud territorium, laterem lauaret, & tale imperium contemni poſſet, *VVeſembecius in paratitulis ff. tit. ſi quis in ius vocatus non venit, n 1. Philippus Fran. d c. ſtatuto, n. 4. de conſt. in 6.* Cùm ne quidem ſententia legitime dicta extra territorium ius dicentis extendi poſsit, *Abbas cap. poſtulaſti num. 9 de foro compet.* 10

Quartò, clericus qui in monaſterio alicuius Abbatis deliquit, non ſubijcitur ratione criminis Abbati, *Abb. d. c. cum ab Eccleſiarum n. 10 in fine*, ergo neque ſi ſubditus ordinarij in loco exempto delinquat, idque ab Analogia de qua nos hactenus, *lib. 1. quæſt 45 num. 5. & 7. c. poſtulaſti n. 9. de foro compet.* 11

Et quidem huius ſecundæ ſectionis dicta cum mica ſolis intelligenda ſunt, & declaranda non procedere, niſi loci exempti Prælatus, ſeu iudex, vel alius quiſpiam priuilegio, præſcriptione, aut conſuetudine imperium merum vel mixtum, aut iuriſdictionem competentem acquiſiuerit, *Abb. d. c. cum contingat n. 15 & ſcripſi lib. 1. quæſt. . & 6.*

Dixi primò, priuilegio, præſcriptione aut conſuetudine eo ſenſu quē ante præmiſimus, *d q 6. n. 12.* Hiſce enim modis iuriſdictionem acquiri indubitatum eſt, *d q. 6. Abb d c. quod ſedem.* Subtexui ſecundò, de imperio mero, mixto, aut iuriſdictione. Quia longe intereſt à mero imperio, mixtum, & iuriſdictio, vti examuſsim explicauit Ioannes Longouallius in Pariſiorum ſenatu cauſarum Patronus, *Repet. l. imperium ff. de iuriſd. om. iudicū* Barth. & DD. *l. imperium ff. de iuriſd. om. iudic.* ac ſuccinctius Panormitanus *in c. quod ſedem num 5. de offic. ordin.* cum eo aggregatim Canonici Doctores. Et quidē licet hi dialecti, meri, mixtique imperij à ciuili iure ſeu potius Doctorum iſtius ſcholæ hypomnematibus proceſſerint, deriuarunt tamen 12

canonistæ eosdem dialectos, etiam ad ea, quæ sunt sui fori, *Abbas d. c. quod sedem n. 5. vers. de iure vero Canonico* vti ex Cathegoria, quæ hic adijcitur videre est.

Merum imperium fori ciuilis secundum Barth. *l. imperium ff. de iurisd. om. iud.*
- Maximum, Quod competit Principi, vt est cōcedere legē
- Maius, Est animaduersio in facinorosos v.g. per vltimum supplicium, aut membri abscisionem, aut mortem ciuilem & similes pœnas.
- Magnum, Est amissio libertatis per exsilium, aut deportationem.
- Paruum, Relegare vel corpus acriter afficere.
- Minus, Modica coertio.
- Minimum, Leuis castigatio,

Merum imperium fori Canonici diuiditur secundum Abbatem, *cap. quod sedem de offic. ordinarij* in
- Maximum: Penes Papam cui ius est condendæ legis *cap. 1. & cap. fin. de constit.*
- Maius: Degradatio, & traditio brachio sæculari æquiparatur vltimo supplicio *Innocent. cap. qualiter & quando de accusat. latè Ioannes de Lignano tract. de censur. Eccl. in princ. numer 5. & 6. Oce. vol 16 fol. 27.*
- Magnum: In deportatione *cap. 1. de calum.* Detrusione in perpetuum carcerem, quod ius canonicum permittit, ciuile vero prohibet, *Abbas cap. nouimus n. 3. in fin. de verb. sig. & Apost. ad eundem Abbatem d. cap. quod sedem in verb. in Metallum Abb. cap. tua de pœnis Ioannes de. Ligna. vbi supra.* Quid de damnatione ad triremes, vide Nauarrum. *De regul. Com 3. nu. 52.*
- Paruum: In relegatione & in inflictione verberum *cap. accedens dist. 50. c. 1 de calum. cap. in Archiepiscopatu de Raptoribus.* In excommunicatione, quæ relegationi comparatur, *Fel. cap. 1. nu. 6. in fine de officio delegati.*
- Minus: In modica delicti coertione *ca ex literis de offic. deleg.*
- Minimum: In impositione multæ, quod & delegatus potest *c. de causis, vbi Abb. n. 3. & 12. de officio deleg. & in c. præterea eodem titulo.*

Prosequi examussim ea quæ sunt imperij mixti & iurisdictionis res esset prolixior & ab hoc nostro instituto aliena *v. Bar. d. l. imperium, vbi cœteri DD. & sig. Lingoual.*

24 Itaque vt ad institutū præsens reuertar si loci. exempti Prælatus priuilegio, aut præscriptione quæsiuerit merum imperium in loco exempto, dubium non erit, quin

quin de delicto eo in loco commisso, cognoscere, & etiam delinquentem punire possit. *Abb.d.c cum contingat n.15. Ioan. Gaufredus, seu Collect. ibidem vers. sed quid si,* Sed ita demum, si in delinquentem manus iniecerit, nam si delinquens ibi non inueniatur, iurisdictionem in personam delinquentis non habebit, *Abb.d.c. cum contingat n.6. vers. si autem ibi non inueniatur c. fin. de foro comp. cap. Pastoralis de re iudicata.*

Confirmo, quia locus exemptus largo modo, & impropriè constituit territorium de per se *Gemin c.2. n 19. de const in 6. Rot. nouissima dec. 117 p. 2. Roland. cons. 33. p. 3* adeò quidem, vt qui eiusmodi loco præest foraneos in eo delinquentes punire possit, *Collect. Io. Andr. Host. d.c. cum contingat.* Quid autem si prælato loci exempti simplex notio, aut iurisdictio competat. Certè punire delinquentem non poterit, *Abb.d.c. cum contingat n.15.* quia ab hac iurisdictionis specie ad aliam, quæ maioris est ponderis inferri non potest, *Fel.d.c quod sedem n.3. & 4.* nam nec commissa causæ cognitione, executio commissa esse censebitur, *Apost. ad Fel. c. sane n.2. de offic. deleg. Gail. li. 1. obser. 1. n.52. Abb. c. cum ab Eccles. n.4. de offic. ord.* imo neque decisio, *Abb. c. dilecto n.1. de offic. Archid. & dic. c. cum ab Eccles. n.4.* nec ideò eiusmodi iurisdictio ei vana erit, aut inutilis, iurisdictio enim, quæ competit sine coertione, *Abb. d. n.15.* pro executione aut iustitiæ complemento recursum habere potest ad ordinarium delinquentis, *Abb. d. n.15* per iuris subsidium, vel vt alij dicunt, mutui compassus, vna enim iurisdictio debet per aliam adiuuari, qua de re suo loco tractauimus, & etiam de imploratione ordinarij, vel etiam cum opus est brachij sæcularis, non pauca traduntur à Felino *ca. significasti, de offic. ord. Abb. c. postulasti de foro comp.*

QVAESTIO CX.

Subditus delinquens in loco exempto an puniri à suo ordinario possit secundum eius statuta.

SVMMARIVM.

1. *Subditi de delicto extra territorium cōmisso non tenentur.*
2. *Excommunicationis sententia non ligat subditum extra territorium existentē.*
3. *Ciuis extra ciuitatem delinquens punitur pœna statuti.*
4. *Ecclesia nō est de territorio iudicis laici,*
5. *Laicus in ecclesia delinquens punitur à iudice laico.*
6. *Sententia particularis excommunicationis ferri potest in absentem.*
7. *Homicidium in loco exempto commissū, punitur pœna statutaria.*

De homicidio in loco exempto commisso per ciuem Leodiensem, an is teneatur pœna statuta ciuitatis Leod. quæ dicitur transmarina.

Et hæc quæstio pugnantes habet sententias, vti videre est apud Philippum Frācum *in cap. 2. statuto, num.* 14. *de constit. in* 6. & latius apud Petrum de Ancharano, *cap. postulasti numer.* 26. 44. *& sequen. de foro compet.* Barth. Baldum & alios doctores *in l. 2. C. de summa trinitate.*

1 Pro parte negante, adfertur primò, quod subditi de delictis extra territorium commissis non tenentur coram suo ordinario respondere *cap. vt animarum §.* 1. *de constit. in* 6. *Anchar. d. cap. postulasti num.* 26. dispositio enim statutaria extra territorium statuentium non extenditur *DD d. l.* 1.

Secundò, statutum disponens super argumento vel diminutione pœnæ quoad delictum, de iure communi prohibitum, videtur tantum disponere super qualitate, quæ facilius mutatur quam substantia delicti *l. in delictis §. si decreta ff. de noxalibus.* Sed cùm disponit de subiecto delicti, hoc est vt sit delictum, id quod iure communi pro delicto non habetur, videtur disponere de substantia delicti, quod extra territorium non porrigitur *Petr. de Anchar. d. n.* 26.

2 Tertiò, sententia excommunicationis non ligat subditum extra diœcesim delinquentem *tex. cap.* 2. *§. statuto de constit. in* 6. *Ioan. Andr. & DD. ibid.* extra enim territorium ius dicenti impune non paretur *d. c.* 2. *§. extra.*

At verò pro affirmante sententia, stant etiam, vt aiunt, amentatæ hastæ.

3 Prima, ciuis extra ciuitatem seu territorium delinquens, punitur pœna statuti, *l. fin. ff. de decret. ab ord. fac. l. mercatores C. de commercijs.*

4 Secunda, loca exempta dicuntur esse in diœcesi, imò de diœcesi vt præcedente quæstione diximus, proinde subditus in loco exēpto delinquens, statutis ordinarij sui ligari debet *Anchar. d. c. postulasti n.* 44. æquiparatio enim loci exempti & extranei hoc in casu non procedit. Tertiò, Ecclesia non est de territorio iudicis laici *Frāc.*

5 *d. §. statuto, n.* 14 & tamen laicus in Ecclesia delinquens punitur per iudicē sæcularem *l. si quis in hoc genus C. de Episcop. & Clericis Franc. dict. n.* 14. *Auth. si quis C. de adulter. Barthol. d. l.* 1. *num.* 47. *vers. præterea si aliquis.*

6 Quartò, sententia excommunicat. particularis ferri potest contra absentē in alieno territorio existentē *Franc. d. c. statuto. n.* 12. *c. cū sit de appel. vbi DD. c. à nobis de sēt. excom.* longè magis aduersus subditum in loco exempto existentem, sunt enim loca exempta in diœcesi constituta *c. graue vbi DD. de offic. ord.*

Quid autem in hoc opinionum conflictu dicendum sit, dilucide distinxit Bartholus *d. l.* 1. *n.* 48. *C de summa trini.*

Ex cuius teoria decidi poterit quæstio, quæ vsu venire potest in homicidio commisso per subditū ordinarij in loco exempto, nū vltra pœnā ordinariam legis Corneliæ de Sicarijs, teneatur ad extraordinariam illam, & statuariā, quæ est in ciuitate Leodiensi, & banna illius Leucali, videlicet voiagium transmarinum corporaliter peragendum, ita quod si homicida reperiatur in ciuitate Leodiensi, vel banna illius

illius leucali & ibi apprehendatur, antequam legitimam probationem de Innocentia, & inculpata tutela docuerit, debeat mori, seu decapitari, etiam si post capturam paratus esset docere de defensione inculpatæ tutelæ. De qua statutaria pœna cognoscit regimentum ciuitatis, quod constat ex Consulibus, sexaginta quatuor iuratis, & quatuordecim scabinis, coram quibus homicida sese purgare debet. De ordinaria verò pœna, ordinarij homicidæ, sunt Scabini inter laicos, officialis inter clericos.

Certè, dicendum est homicidam hoc in casu teneri ad prædictam pœnam extra- 7
ordinariam, videlicet voiagium transmarinū, ratio est, quia statutū disponit de homicidio cōmisso in ciuitate Francisia, & Banna leucali. porrò hactenus sæpe probatum est, *hoc lib q.* 103 loca exempta sita in diœcesi, vel quod perinde est in ciuitate Francisia & Banna leucali, dictio enim illa *in* solet esse inclusiua *Alciat. l. si quis dixerit. ff. de verb. sig. Tiraq de retract. consang. §. 1. glo. 11 n* 74. Proindè, non refragatur argumentum à loco exempto, ad locum extra territoriū, illi enim hactenus aliquoties respondimus, *d. q.* 103. Similiter quoque nec argumentum à persona ad locum de quo Præses *in locis loco à persona ad locum.* Non enim sequitur, exemptus committens homicidium in diœcesi nō punitur pœna hac extraordinaria, ergo neque subditus committens homicidium in loco exempto, obstat enim diuersitas rationis, quo casu argumentatio hæc non subsistit, vt hæc & alia si opere prętium esset fusius ex doctoribus possent comprobari, latè Alciat. *& DD. l. viuū ff. si certum petatur.*

QVAESTIO CXI.

Iudices exemptotum quales habeant censuras, animaduersiones, executiones.

SVMMARIVM.

1. *Iurisdictio non præsumitur.*
2. *Qualiter probatur tam ordinaria quam delegata.*
3. *Decanus & capitulum iurisdictionem prætendens ordinariam in collegijs eam probare debet.*
4. *Delegata iurisdictio etiam probanda.*
5. *Censuræ variæ vsurpantur, & quid sint.*
6. *Pœnæ aliæ corporales aliæ spirituales.*
7. *Censuræ differunt ab animaduersione, districtione, seueritate, disciplina, pœna Canonica.*
8. *Iurisdictioni competunt quædam cēsuræ.*
9. *An autem ius pœnæ vel multæ indicendæ.*
10. *Vno commisso omnia cōmissa censentur sine quibus commißio expediri nō potest.*
11. *Iurisdictio competens sine censuris non ideo est inutilis.*
12. *Iudices inferiores non habent ius incarcerandi.*
13. *Incarceratio est meri imperij.*

14. *Nisi tamen præscriptione vel aliter acquisiuerint.*
15. *Episcopi, Legati, Papæ & alij ordinarij habent merum imperium.*
16. *Item conseruatores.*
17. *An poßint sibi creare apparitores armigeros.*
18. *Maiores iudices an poßint militari manu, sententias suas exequi.*
19. *Possunt auxilium sæculare vel alterius inuocare.*
20. *Inferiores nō possunt inuocare brachiū sæculare, nisi prius requisito auxilio ordi.*
22. *Maiores iudices an poßint mittere in possesßionem.*
23. *Inferiones iudices non habent ius sistendi seu arrestandi.*
24. *Episcopi non possunt saisire bona quæ territorium respiciunt.*
25. *Delegati inferiorum sententias suas non exequuntur.*
26. *Simplicem habens cognitionem non potest decidere neque exequi.*
27. *Ordinarij possunt statuere & sancire sub pœnis pecuniarijs.*
28. *Decani de consuetudine habent iurisd.*
29. *Capitula quam habeant iurisd.*
30. *Abbates qualem habeant iurisdictionē.*
31. *Quid si Abbas sit negligens.*
32. *Abbates non habent territorium.*
Non puniunt subditum ordinarij in monasterio delinquentem.

IN foro frequens est, & perquā obuia hæc quæstio, quam ne illotis, vt aiunt pedibus ingrediar. Præmittendum 1. iurisdictionem non præsumi, sed probandam
1 esse *late Masc. de probationib. vol. 2. concl.* 946. 947. 948. & 1054. iudex enim nullus præsumi potest *Bald. l. 2. col. 12. vers. sed hic obijcitur C. de seruit. & aqua,* quia iurisd. est qualitas seu accidens, quod naturaliter nō inest, ideoque necesse est vt probetur *glo. & DD. c si forte de elect. in 6. Abb. c. postquam, n. 7. de elect. Vantius de nullit. sent. tit. de nullit. sent. ex def. iurisd. ord. n.* 12. Extenditur vt iurisdictio etiam ordinaria veniat
2 probāda *Mascard. d. concl.* 946. eaque probatio multipliciter fieri potest. In primis per scripturam seu literas patentes *Van. d. n.* 12. *Bald. l. prohibitum C. de iure fisci li.* 11. *add. supra li.* 1. *q.* 7. quæ tamen necessariæ non sunt quando quis se pro ordinario gerit, & pro tali reputetur, tunc enim literis opus nō est *Mascard. d. concl.* 946 *n.* 14 & 15. *Vant. tit. quibus mod. sent nullæ repar. n.* 21. nam & cum iurisdictio iudicis est patens & notoria non est aliter probanda *Vant. d. loco Bald. l. si qua per calumniam col. vlt. vers. deinde quæro legatus C. d. Episc. & clericis.* Signanter lite contestata, aut iudicio prorogato, qui enim personam tanquā talem approbauit, non potest postea, nisi legitimis probationibus, quibus ea propter prægrauatur eandem improbare *Masc. d. concl.* 946 *n* 29. *Vant. de nullit. ex def. iurisd. ordin.* 23. & *qualiter sent. poßint reparari n.* 36. Rursus probatur per concesßionem ab habente potestatem. *Masc. d. concl.* 1054. *n.* 1. & *seqq. l.* 1. *vbi DD ff. de offic. eius cui mand. est iurisdictio.* Præterea, consuetudine, præscriptione *c. cum contingat vbi DD. de foro comp.* & *c. auditis de præscript. Masc. d. loco. n.* 14. quæ probari etiam potest per testes singulares, *Masc. late d. concl.* 948. non tamen, si in actibus eiusdem speciei iurisdictionis non conueniant, vt coniungi

iungi poſsint *Maſcard. d. conc.* 948. *numer.* 3. *& ſeqq. & concl.* 1054. *numer.* 18. *&*
20. *Fel.c.licet cauſam not.7.de probat.late Balbus de præſcript.2 part.* 1. *partis principalis*
q.2.n.37. quod iterum limitatur, niſi alius in quaſi poſſeſsione iuriſdictionis exiſtat,
Balb.d q.2.n.27.Maſcard. d. q. 1054. *n.* 21. Denique, iuriſdictio probatur per con-
ceſsionem officij, cui iuriſdictio ordinaria eſt annexa *Maſcard.d.concl.*1054.*n.* 9. vt
eſt officialis, aut vicarius Epiſcopi in ſpiritualibus *dixi l.1.q.1.n.9.&* 10. Duces, Mar-
chiones, Comites in temporalibus *Maſcard.d.concl.*1054 *n.*9. Similibus modis pro-
bari poteſt iuriſdictio quaſi ordinaria, quam prælati exemptorum ſolent ſibi in ex-
emptos vindicare, de qua ante hac quędam tradidimus *lib.4.q.*20. Proinde Decani, 3
aut Capitula, ſi iuriſdictionem quaſi ordinariam prætendant in collegas, ſeu ſingu-
los de capit. in caſibus à iure cõmuni nõ conceſsis, de quibus ſupra dixi *li.2.c.*47. eſt
quod legitimo modo id comprobent. Sic & in alijs particularibus iuriſdictionem
aliquam prætendentibus reſpondendũ eſt, quamuis quæſtio ſit, num priuato poſ-
ſit Iuriſdictio competere, cuius ſolutio compendij gratia petenda eſt ab Abbate *d.*
c.cum contingat. Poſtremò, & iuriſdictio delegata probanda eſt *Innoc.cap. venerabi-* 4
li n.5.de cenſibus Fel.c.cum in iure de off del quare ſi à delegato petatur, vt de mandata
ſibi iuriſdictione doceat, eoque poſtpoſito ad vlteriora procedat, totũ id quod ab
eo geritur eſt ipſo iure nullum, *Innoc. & Fel.d.loco Bald.l.ea quidem col.4.n.14.C. de*
accuſat.& in l.1 in fin.C.qui & aduerſus quos Fel.d.c.cum in iure num 10. *in fine.*

Longe magis ſi alicui negetur, iuriſdictionẽ delegatam competere *Innoc.Bald.*
*Fel.ibidem Maſcard.d.Concl.*946. *n.* 7. quod in ordinaria iuriſdictione ſecus eſt. So-
la enim negatio ordinariam iuriſdictionem dubiam non facit, antequam exemptio
legitime ſit probata *Rot.dec.6.de excep.in nouis.Maſcard.d.concl.*946 *n.*7. *&* 15. & ita
conciliandus Baldus *c.1.§.vlt.in fin ſi inter dom. & Vaſall. de inueſt. lis oriat.* & Berta-
chinus *de Epiſc.7.part.li.4. q.*8. dicentes geſta per vicarium non valere, niſi de eius
mandato conſtet, vti in delegato.

Præmittendum 2. Antiquitus Cenſuræ nomen variè fuiſſe vſurpatũ, vti examuſ- 5
ſim deſcribit Ioan. de Lignano *tract.de cenſu.Eccleſ.in pri.n.*2 9. *& ſeq.* quo ad huius
quæſtionis materiã, cenſura deſumitur à verbo cenſeo, quod eſt iudico, ſtatuo, de-
cerno *l.cenſere ff.de verb.ſig.vbi Alciat.l ſenatus cenſuit ff.de pet.hæred.* Proindè, cenſu-
ra Eccleſiaſtica, quia nomen complexum eſt, neque diffiniri neque ethimologiſari
poteſt, ſed deſcribi tantum vti inquit Ariſtoteles *li.2.Topicorum* non tanta tamẽ po-
lilogia qua Nauarrus in Manuali *c.37 n.1.* Sed magis genericè & conciſè vt ſit ad in-
ſtar cenſoriæ virgulæ Romanorum de qua late *Bodinus de Rep.li.6.c.1.* & alijs ciuilis
doctrinæ ſcriptores, item Eraſmus in Chiliadibus, quædam animaduerſio ſeu cor-
rectio Eccleſiaſtica potiſsimum conſiſtens in duplici ſpecie pœnarum corporaliũ, 6
& Spiritualium *Io. de Lignano dicto loco nu.6 & 7.* Corporales pœnæ ad inſtar pœ-
narum iuris ciuilis corpus affligunt, quod enim v. g. apud ciuilis ſcientię profeſſores

erat damnatio in metallum, id apud Canonistas est damnatio ad perpetuos carceres *c. pen. §. de hæreticis* in seruitutem redacti *cap eos, dist* 32 traditio sæculari curiæ *c. p. statuimus* 25. *q.* 1. venditio. *c quidam clerici dist.* 81. Relegationi verò, successit detrusio in monasterium *c. Episcop. autem dist.* 50 *c. Rom. d.* 18. alijsque pœnis ciuilibus, aliæ Canonicæ pœnæ per analogiam successerunt, vti ex scemate antescripto plenius videre est, quas etiã Io de Lignano describit succinctius, spirituales vero pœnæ spiritum, animamque magis concernunt *Abb. c. Nuntius, n.* 1. *de decimis* ex quarum specie sunt censuræ quæ triplices esse recensentur *c. quæren. vbi Abb. de verborum signif. c. cum Clerici vbi Abb. nu.* 4. *de pactis* scilicet excommunicatio, suspensio, interdictum. Præmittendum 3. censuras specialibus loquendo differre, ab animad-
7 uersione Ecclesiastica, districtione Canonica, seueritate, disciplina, pœna Canonica, etenim censura propriè loquendo respicit spirituales pœnas *Abb. d. cap. Nuntius*, vt sunt, excommunicatio, suspensio, interdictum, *d. cap quærenti* At verò, nomine animaduersionis, seueritatis, districtionis Ecclesiasticæ, venitalia pœna extrinseca secundum delicti qualitatem *Abb. d. cap. cum clerici nume.* 4. *de pactis, & in d. c. Nuntius, n.* 2. *de decimis* licet quandoque inter se simbolisent & districtio Ecclesiastica pro censuris excommunicationis, suspensionis, interdictisque vsurpetur *Abb c. pro illorum n.* 2. *in fine de præbendis & in cap.* 1. *nu.* 4. *de iure iurando.* Appellatione verò Ecclesiasticæ disciplinæ venit sententia, censuræ, vt est excõmunicatio, suspensio, interdictum *Abb. c.* 1. *nu.* 1. *vers. nota* 2. *de pactis.*

8 Denique, appellatione pœnæ Canonicæ venit pœna depositionis cum nota infamiæ *Abb cap* 2. *nu. fin. in fine, ne prælati vices suas* Hisce ita præmissis prima sit Cõclusio, Iurisdictiones quantumuis odiosæ, vt sunt extraordinariæ, prout legatorum *de quibus antea lib.* 1. *qu.* 4. *& li.* 2 *q* 2. *n.* 20. *&* 21. certas quasdam habent censuras, *Abb. c. licet nu* 3. *de pœnis.* seueritates, seu animaduersiones Ecclesiasticas, quibus refractarios suæ iurisdict. possint coercere *Abb. & Fel c. præterea de offi. delegati.* eleganterque Longouallius, modos tuendæ suæ iurisdictionis enucleat *Rep. l. Imperium par.* 3. *§. venio ad mixti fol.* 37. *ff. de iurisd. om iud.* Dixi autem seueritates vel animaduersiones Canonicas, quia animaduersio siue seueritas alterius est speciei quã censura, censura enim comprehendit tantum vti genus subalternum excommunicationem, interdictum, & suspensionem *tex cap. quærenti de verb. sig. Abb. d. cap. præterea num.* 2. *in fine.* At verò, animaduersio Canonica seu seueritas Ecclesiastica vti generalior, comprehendit præter censuras ius mulctandi, puniendique extraordinarie *Abb. d. numer* 2.

9 Ideòque fit, vt qui iurisdictionem habet, possit non tantum diras illas censurarũ pro re nata fulminare, sed & contumaces punire, & seueritatem Canonicam exercere, mulctando extraordinarieque puniendo *Abbas c. de causis, n.* 3. *&* 12. *& ibid. Fel n.* 9. *de officio deleg. Longouallius d. l. imperium par.* 3. *§. superest fol.* 50 *vers. adde de offic. deleg. DD. l.* 1. *ff. si quis ius dicenti non obtemperauit,*

Dixi

Dixi, vt qui iurisdictionem habet, etenim vt censuræ exerceri ab aliquo posſint, requiritur, vt exercens Iurisdictionem habeat, seu vt sit Iudex *c. præterea verb. Iudex appell. vbi Anch. n. 1. & c. penult. de sent. excom.* deinde, vt sit Ecclesiastica iurisdictio *c. bene quidem dist. 96.* denique potestas exercendi censuras *c. fi. de excess. Prælat. ca. præsenti de sent. excom. in 6. Anch. d. n. 1. Nau. in Man. c. 26. n. 1.* Vnica itaq; sit conclus. huius primæ ratio, quod vno commiſſo omnia commiſſa censeantur, sine quibus cōmissio exerceri non potest, *l. fin. ff. de Iurisd. om. iud late Longouall. Rep. l. Imperium ff. de iurisd. om. iud* quam teoriam, *Fel. d. c. præterea n 4. de offic. del.* subtiliter varieque ampliat & restringit. Conclusio autem hæc prima cum mica salis intelligenda est, nisi concesſione, præscriptione, priuilegio, vel aliter, eiusmodi censuræ, vel coerciones iurisdictioni legitimæ sint ademptæ, vel alitercumque Iurisdictio coarctata, *Abb. d. c. cum contingat n. 15. in fin. Apost. ad Fel c. sane n. 2. verb. execut de offic. deleg. Abb. c. dilecto n. 1. de offic. Archid.* Iurisdictio enim potest alicui etiam sine coercione competere, *Abb. d n 15.* 10

Neq; ideo vana erit, aut infructosa talismodi iurisdictio, quod innuere videtur legislator *d. l fin.* pro coercione enim recursus haberi poterit ad ordinarium *Abb. d. c. cum contingat n. 15. in fi.* Quid porrò dicendum sit, si iurisdictio demandata sit cum districtione canonica, aut disciplina Canonica, vti pœna canonica, hactenus in principio huius quęstionis dictum est. Dubitare autem quispiam poterit vsq; ad quam summam sit modus mulctæ statuendus Distingui solet inter inferiores iudices & maiores, maiores dico, eos qui ordinarij sunt, veluti, Episcopi, aut Legati, Papæ, vel Principis, *Abb. c. quod sedem n. 7 in fin. de off. ord* minores verò, seu inferiores, qui sunt subdelegati, seu delegati, delegati *Abb. d. c. de causis n. 13.* Itaque inferiores illi in modo mulctæ excedere nō posſunt sex aureos, *Abb. d. c. de causis n. 13* maiores verò posſunt excedere & arbitrari mulctam secundum quantitatem, seu causę qualitatem. *Abb. d. n. 13.* ita tamē ne se auaritiæ ærustationisque suspectos reddant *c. licet 1. n. 249. de pœnis.* Proinde iudices in indicenda mulcta, stateram illam diuinam Innoc. IV. Pontif. *in c. 1. de sent & re iudic. in 6.* assumant, & æquo libramine perpendant qualitatem personarum, causæ naturā, & culpæ, *l. quid ergo §. pœna grauior ff. de his qui not. infam. c. notandum. 2 q 3 & eleg. Petr. de Anch. c. de causis vers. 5 nota de off. deleg.* ne in Scopulos illos disputationum sese & litigatores inijciant. Num excesſus in modo mulctæ totam mulctam vitiet, vide *Apost. ad Abb. d. c. de causis n. 12.* cuius decisio vix posſet sine cadmea quod aiunt victoria reportari. 11

Secunda Concl Iudices inferiores in quorum categoria sunt delegati, non habent 12
incarcerandi potestatē, *latè Farinaceus in pract. crim. l. 1. tit. 4. q. 27. n 6 & 7. Castr. l. cū proponas C de bonis autor. iud posſid Boer. dec. 215.* incarceratio .n. est meri Imperij, quæ iudicibus inferioribus, aut delegatis solā iurisdictionem habentibus non competit, 13
gl. l. consentaneum & ibi Bald. col. 3. vers. quæro nunquid deleg. C. quomodo & quando iudex & latè Farina. d. n. 7. VVesemb. in paral. ff. tit. si quis ius dicenti nō obtemp. n. 2. Quod

declarandum est primò, nisi captura fiat, non vt de causa cognoscatur sed vt captus ad Iudicem cõpetentem remittatur, nam eo fine minoribus magistratibus captura competeret *Farina. d. qu. 27. n 5.* Declarandum secundò, quando carceratio fit ad pœnam, tunc enim est meri imperij, Secus quando ad custodiam, nam tum etiam pedaneis iudicibus est permissa, *Bald d. l Imp. col. 3. ff. de iurisd. om. iud. Bert. tr. de E-*
14 *piscopo l. 4 p. 3. n. 3.* Declarandum 3 nisi inferiores illi iudices priuilegio, consuetudine, aut præscriptione, eiusmodi ius acquisiuerint, vti hac & quæstione præcedente dictum est, & fusius videre est apud Francisc. Balb. *tract. de præscr. in 1. p. 5. partis q 11. & Abb. d. c. cum contingat. n. 15. de foro comp. & in c. 2. n. 4. ne prælati vices suas Mascard. de prob. vol. 2. concl. 1054. nu. 14. Cardin. Clem. fin § vt illud n 4 fin. de sent & re iudic.* Declarandum quoque 4. nisi eiusmodi facultas ab habente potestatem eis sit delegata, vel subdelegata. Licet enim ciuili iure, quæ meri erant Imperij, delegari non poterant *DD l imperium ff de iurisd. om. iudic.* Iure tamen Canonico, quin delegari possint, dubiũ non est, *Fel. c quod sedem de off ord vbi & DD* isto enim iure quicquid est cognoscibile, est delegabile, *Fel. d. c. sig. in pr. de off deleg.* quicquid de reseruatis Principi senserit Felin. *in c quod sedem n 2 de off. ord.* esset id enim principibus, qui sunt ex leges legem dicere *latè Longouall. d. l imperiũ par. 3. vers. 4. erit restrictio fol. 34.* Signanter etiam cum à principe aut eo qui principis vice fungitur delegantur. *Abb. d c quod sedem n. 7. vers. princeps autem DD. l. Imperium. ff de iurisd. om. iudic. Masc. d. concl 1054. n 4.* Tertia concl. Episcopi, Legati Papæ, & alij ordinariã iurisdictionem
15 habentes, habent merum Imperium & proinde censuras, & ius incarcerandi, *Abb. d. c. quod sedem n 7. vers. in Eccles. Abb. ca. cum ab Ecclesiarum, n. 4. de off. ord. Card. d. clem.*
16 *fin. § vt illud n 4* Idem dicendum de Conseruatoribus, sunt enim de maioribus iudicibus, & à Papa, seu Principibus iurisd. habentibus delegati, & iurisd. vniuersalẽ & quasi ordinariam habentes, *Nau cons. de off. deleg. Abb. d. c. de causis n. 13. de off. deleg. & d. c. quod sedem nu. 7 & latè notaui supra l. 1. qu 39* Quæ tamẽ Concl. Io Longouallio *Rep. l. Imperium par. 4 §. sequitur 3. fol. 85. de iurisd. om. iud.* indistinctè non placuit. Is enim non aliter concedit Episcopis & alijs Ecclesiasticis optimatibus ius clericos suos præhendendi, seu incarcerandi, quam si eos pro tribunalibus suis, & in ipso iu-
17 diciorum loco deprehenderint, Cùm, inquit, ij territorium non habeant. Sed incidenter quærit quispiam, quomodo eiusce speciei iudices iurisd. suam sartã tectam conseruabunt, cum apparitores, seu homines armatos non habeãt, nec Episcopi habere possint, prout nec alij iudices, qui gladium temporalemue iurisd. non habent, vti contra Bald *in l. nam salutem § fin ff. de off. præfect vigilum* censuit Abb. *ca. cũ non*
18 *ab homine n. 8 de iudicijs & Fel. c. sig. n. 4. de foro com.* Respondetur primo quod virtute suæ delegationis, aut iurisd. poterunt sibi Officiales, seu apparitores adsciscere quorum manu & opera iurisd suam possint exercere, & Censuras suas & alias seueritates Ecclesiasticas executioni demandare, *Abb. d c præterea n. 4. Gaill. l 1. obs. 35. n 9.* Aut certè poterit familiam ordinarij, hoc est illius apparitores impetrare, *Castr.*

l. 2.

l.2.n.5 ff.de iuriſd.om.iud. Reſpondetur 2.Maiores iudices, hoc eſt, qui merum ha-
bent imperium, poſſe manuforti, id eſt manu militari mandata decretaue ſua exe-
cutioni demandare, ſi vera eſt opinio Ioan.Gaufredi, ſeu Collectarij, d.c.ſignificaſti
n.1.de off.deleg. qua de re eodem loco plenius per Felin.d.cap ſignificaſti n.3 aut certè 20
poterunt inuocato auxilio brachij ſæcularis Collect.c.1 n.8.de off.deleg.& c.cum non
ab homine n.4.de iudicijs Abb.& Fel.d c.ſignificaſti, latè Andr.Gaill.lib.1.obſ.105. idque
etiamſi ſpecialiter id eis commiſſum non ſit, vti voluit idem Collectarius d.c.1.n.
8 vbi Apoſt. quod tamen à Felin.in d.c.ſignificaſti n.2.verſ.4. in diſputationem reuo-
catur. At verò inferiores illi iudices nō poſſunt brachiū ſæculare inuocare, niſi prius 21
requiſito auxilio Epiſcopi Collect.d.c.1.n.8.& d.c.cum non ab homine. Auxiliū enim
Eccleſiæ prius debet deficere, quam auxilium ſæculare poſsit implorari, Collect.ib.
c.ſane 7.q.1.c.2 de except.in 6 c.cum ab Eccleſiarum vbi Innoc. de off.ord. in Archid.c.
Adminiſtratores 23 qu.4. Reſponderur 3.Maiores iudices habentes merum Imperiū 22
poſſe mittere in corporalem poſſeſsionem l.iubere ff.de iuriſd.om.iud. l.nec quicquam
§ vbi decretum ff.de off.proconſulis. Innoc.c.tua vt lite non conteſtata Collect d.c.ſignifica-
ſti. Minores vero iudices, decernere poſſeſsionē minorē, ſcilicet eam, quæ fit cuſto-
diæ cauſa cū aliqua cauſæ cognitione l.9.§.1.& 2.l ſi finita ff de damno infecto l.iube-
re cauere §.1.ff.de iuriſd.om.iud.ita Innoc.d.c.tua Non tamē ſi ij Eccleſiaſtici ſint po-
terunt mittere in poſſeſsionē bonorū laicorū, ſed requirere debebunt iudicem lai-
cum, vt immittat Fel.d.c ſignificaſti n.4. Eccleſiaſtici enim iudices bona immobilia,
quæ territorium reſpiciunt ſaiſire non poſſunt, inquit Rebuffus l. pupillus. §. territo-
riū ff.de ver.ſignif. quod an in delegatis Papæ procedat, ſunt affirmantes Specul.de 2.
decreto §.Reſtat.n.2.Caſtren.l.2.n.5.ff.de iuriſ.om.iud.& Negantes ſententiæ v.Collect.
& Fel.d c.ſignificaſti. Quarta Concluſio, inferiores iudices vt etiam ſunt delegati, 23
non habēt ius procedendi per arreſta bonorum Caſtr.l.qui iuriſ.n.6 ff de iuriſd.om.
iud.Farin in pract crim.li.1.tit.4.q 27.n.6.& 7 Cùm enim ij executionem non ha-
beant, vt dicetur ſtatim, etiā miſsionē non habent, Caſtr.d.l.2.n.6.& Barth.n.2.neq;
ius procedendi per arreſta & bonorum adiudicationes, quæ territorium non verò
perſonam reſpiciunt, Card.Clem.fin.§.vt illud n.4 de Re iudicata. Nam deſtructo cō-
ſequenti, in quo ſtat ratio antecedentis, deſtruitur antecedens, & cum prohibetur
certum quid, videtur prohibitū omne id, per quod peruenitur ad illud Præſes loco
à deſtructione cōſequenti, ad deſtruct.antecedentis. accedit, quod arreſta & adiudicatio-
nes plurimum cum miſsionibus in poſſeſsionem bonorum ſimboliſent, Mol.in con-
ſuetud.Pariſ tit.2 gl.1.verb.arreſt.Peck.de iur.ſiſt.c.1.n.5 æquiparatorum autē eadem
ſolet eſſe ratio, atq; iuris diſpoſitio Præſes loco ab æquiparatu. Cōfirmatur 1 quia ne 24
quidē Epiſcopi temporalē iuriſd non habentes ſaiſire poſſunt, vel ſequeſtrare bo-
na, quæ territorium reſpiciunt, Rebuf.l.Pupillus §.territorium ff.de verb.ſignificationib.
& idem Rebuff.in glo.concordatorum tit.de nom.Reg.§.1 verb.morib v.Card d Clem.1.§.
vt illud num.4. Confirmatur 2.quia delegati illi inferiorum à principe, ſuas ſenten-

tias exequi non possunt, ex opinione Ioan. Andr. & Anth. de Imola *si quis contra Cleric. de foro compet.* item Andr Gail. *lib. 1. obser 1, n. 52.* Abb. *c. ab Eccles n. 4. in fin. de off. ord.* quamuis non opinione Fel. *d. c. signif.* nec Longoualli *d. l. imper. p. 3. §. superest. vers. 5. fol. 51.* vbi late & sequatium. Ergo neque alij qui parem aut maiorem iurisdict. non habent, parium enim eadem est ratio, natura atque potentia *Præs. in locis loco à pari.* & à pari causa inquit Aristot. *l. 3. Phisices.* relatus à Nau. *in man. c. 3. n. 14 vers. ex quo.* in pari subiecto par producitur effectus, vtrum vero id procedat etiam in pignore prætorio, hoc est quod in contumaciam, contemptæ iurisdictionis decernitur, videri poterit apud And. Gaill *de Arrest. c. 11. n. 6 & 7.* Proinde iurisdictionis hęc materia, cum sit anomala, semper metiẽda est à iure & tenore priuilegij consuetudinis præscriptionis *Abb. d. c. cum contingat & c. 2. n. 4. ne Prælati vices suas, Gaill. d. l. 1. obseru. 35. n. 6. & seq.* prout & in delegatis ab eorũ cõmissione, quemadmodũ ante hac ex Abb *c. dilecto n. 1. de offic. Archid. Felin c. sane n. 2 vbi Apost. verb. executio de off. deleg.* & alijs probauimus, materia enim hæc est anomala, quæ certa & indefinita regula circumscribi non potest.

26 Quinta Concl iurisdictio quæ intra Cancellos circumscripta est, non modo non exempt non habet *Apost. ad Fel. d. c. sane n. 2. Gaill. d. obseru. 1. n. 52. Abb. d. ca cum ab. n. 4.* sed nequidem decisionẽ *Abb. d. c dilecto n. 1.* proinde semper hac in materia velut ad scopum vis & iurisdictionis attributæ potestas semper est intuenda *Abb. d. cap. cum ab. numer. 4.*

27 Sexta conclusio, Episcopalem iurisdict. aut quasi Episcopalem habentes cum habeant merum Imperium vti dict. est supra, possunt statuere sub pecuniarijs pœnis *Bald. Rubr. de const. col. 2. ver. quæro an Episcopi,* Imò pœnam iuris in aliam pecuniariam pœnam conuertere *gloss. cap. licet, de pœnis Don. cap. quoniam dist. 18. Fel. cap. irrefragabili §. Cæterum nu. 7. de offic. ordinar.* Nam in pœnis iuris soli Episcopi dispensant, *gloss, d, cap, licet, & Felin, d, n. 7,* Imò & alij inferiores, antequam sententiã protulerint iuxta Abb, *d, cap. licet num 6,* Sed & quandoque post sententiã, cum res ita exigit vt inopia condemnati *Abb. d. num. 6.* non vero inferiores, ij enim regula canonum vincuntur *Fel. d. nu. 7.* Cui autẽ applicanda sit eiusmodi pecuniaria pœna, an Episcopo comdemnanti, an verò in piam causam, vel ei, cui iniuria illata est, non est huiusce indaginis *v. Abbatem c. præsbiteri nu. 3. & d. cap. licet per fol. vbi Apost. de pœnis.*

Adieci autem initio huius Conclusionis iurisdictionẽ quasi Episcopalem, Quia hæc iurisdictioni Episcopali quadantenus æquiparatur *gloss. Clem, 1, verb, proprij de Reb, Eccles. non alien. & v. supra libr. 4. qu. 20.* nã & dictio hæc quasi solet esse expressiua veritatis *l. si vero §. item quicquid ff. sol. Mat. l. qui Romæ §. duo fratres ff. de verb. oblig. Albert. de Pergamo de Præposit nu. 92.*

28 Septima Concl. Decani in multis Ecclesijs de consuetudine habent iurisdictionẽ quasi ordinariam, nam sacris interdicunt, *cap. dilecto de appellationibus excommunicant. cap. dilecto de sententia,* adeò quidẽ, vt glossographus censuerit Decani iurisdictionẽ ordi-

ordinariam esse Episc tamẽ inferiorẽ *glo c.cum ab Eccles.de offic.ord. Card.Clem.1.§.*
ne igitur n.4.de celeb.missar. & ideò dignitatẽ habere *c. super specula ne clerici vel Mo-*
nachi Alcia.l.non plures vers.decani C.de sacr.Eccles.l.1.& 2.vbi DD.C.de Decanis li.12.
atque curam animarũ *c.dudum 2.de præbendis.* Decani porrò in omnibus fere Euro-
pæ Ecclesijs ij cẽsentur qui præsunt Ecclesijs Canonicorũ in Choro consessu suffra-
gijsque ferendis, vti animaduertit Hostiens *c.dilecti de appell.* atq; eximiæ doctrinæ
è Societate Iesu Pater Azorius *De iustitia & iure par.2.c.17.li.3.* & nos quoque supra
hac de re quædam tradidimus *lib.2.q.47.* Itaque possũt Decani censuras exercere in
collegas *Innoc.d.c.cum ab Eccles.Card.d. §. ne igitur.* Item cõmunicatos ob iniectio-
nem manuum in se, inuicem absoluere *Card. d. n.4.* an autẽ dispensare possunt, & in
quibus causis vide Card. *Sabarell.d.n.4.& 5* Dixi autẽ in principio, de cõsuetudine,
quia secus de iure *collect.d.c.cum ab Eccles.& c.Arch.Cous de off. Archid* iurisq; scripti
ratio aut dispositio iurisdictiones tot ordinarias nõ cognoscit *c.cum Episc.de off or.d.*
in 6. vel certe Decani censuras habent, quia per electionẽ capituli iurisdictionẽ ac-
quirunt in capit. & per sequentem confirmationẽ Episc. excommunicandi faculta-
tem *collect.d.c.cum ab Eccles.n.pri.* Octaua conclusio, capitulũ etiam certis quibusdã 29
casibus cẽsuras exercere potest, *dixi sup.l.2.q.47.* quod nõ dubie procedit nõ modo
cum iurisd. habẽt, sed si vt potest maius imperiũ præscripserit *Abb.ca. cum contingat*
n.12. Apost. de foro compet. Nona conclusio, Abbates & alij Prælati regulares iurisdi- 30
ctionnm habent, & censuras, tuã in ciuilibus, quã in criminalibus contra eorũ Mo-
nachos *Abb.c.cũ ab Eccles.n.10 §.1.num.4.de celebr. missarum.* qua de re late videatur
Nauarrus *tract.de Regularibus* & Compendiose Abb. iã laudatus. Quid porro si Abb. 31
negligẽs sit in iustitię administratione, an recurrri poterit ad ordinariũ, vide ea quę
hactenus tradidimus *li.4.q.30.* & Abbatẽ *d.nu 10.* Quid itẽ si subditus ordinarij de-
lictum committat in monasterio, traditum est supra, & succinctim Abb *c.cũ ab Ec-*
cles.n.19.de off.ord. respondit Abbatem territorium non habere, & proinde subditũ
puniri ab ordinario posse *vide late Cardinalem Clem.pastoralis §.vt illud num 4.& 5.de* 32
sententia & Re iudicata.

QVAESTIO CXII.

Prælati exemptorum an habeant fiscum.

SVMMARIVM.

1. *Prælatorum appellatione qui veniant.*
2. *Fisci Ethymologia.*
3. *Episcopus an habeat fiscum.*
4. *Quid de Prælatis habentibus iurisdictionem quasi episcopalem.*
5. *Causæ fiscalis quæ sint.*
6. *Procuratores fiscales quales esse debeãt.*
7. *Fiscus habet speciales iudices.*
8. *Item Notarios.*
9. *Praterea Aduocatos.*
10. *Sententia lata non interueniente consilio aduocati fisci, non valet.*

11. *An iudex teneatur, sequi consilium aduocati Fisci.*

12. *Consilium satis est petere sequi vero non necesse.*

1 PRæmitto 1. prælatorum appellatione, venire non tantũ Episcopos vel superiores, sed etiam inferiores iurisdictionem habentes *Abb. ca. cum ab Eccles. n. 1. cum*
2 *Apost. de off. ordin.* Præmitto 2. Fisci Etymõ diuersimodè vsurpari, vti videre est apud Guilielm. Gudeũ in annot. ad pãdect. *tit. de off. quæstoris & in l. sed addes §. illud ff. locati And. Gail. li. p. obseruat 20. Ambros Cal. p. in suo dictionario* hic sumo generice pro ærario & Gasophilacio cuius dominator & arbiter est Primas *de quo ff. & C. de iure fisci & l. bene à Zenone §. sancimus C. de quad. præscript.* vtilis autem est hæc quæstio, nam ab ea pendent & aliæ, scilicet num pecuniariæ pœnæ sibi fiscoue suo, vel Ecclesiæ, aut pauperibus sint erogandæ, præterea num ab intestato decedentis bona ei vel alteri succedant. Deinde, an habeat bona secum contrahentis tacite obligata, & prope infinita alia fisci priuilegia eiuscemodi quæstionis.

3 Paucis, sunt qui censuerunt ne quidem Episcopum habere fiscum *Bald. Rubr. C. de priuilegijs fisci in fine, & in authen. bona Damnatorum C. de bonis dam. late Angel. Auth. vt multi iudices §. vt autẽ Io. Andr. cap. Irrefragabili §. cæterum & c. dilect. de offic. ordin. Barth. l. 1. n. 12. C. de bonis vac lib. 10.* alioquin inquit Baldus iã laudatus, iudex quis esset in propria causa dum aliquid Cameræ suæ, hoc est fisco suo adiudicabit.

Verum, opinio contraria receptior est *glo. cap. quia verb. præter in fin. de concess. præb. vbi Butr. Imola & Abb. Fel. d. c. irrefragabili §. cæterum. n. 11. late Card. Clem. Nolentes §. 1. quæst. 5. de hæreticis. Oldra cons. 302. col. 2. Rota dec. 4. de test in antiquis, Albert. de Rosate in dictionario verb. si fiscus,* & ita etiã de generali consuetudine testatum reliquit Franciscus Pauinus Rotæ auditor *post Concilia Oldradi 34. vers. circa quartum.* Longè magis id concedendum est, cum Episcopi vltra iurisdictionem spiritualẽ habent etiam gladiũ temporalẽ, vti copiosius confirmat Io. Andr. *d. c. dilect.* idipsum
4 responderi potest in alijs prælatis quasi Episcopalem iurisdictionẽ habentibus, per rationes & Autoritates quas ante scripta quæstione notauimus. Non in alijs iurisdictionem inferiorẽ habentibus *Fel. d. §. cæterum n. 11 de off. ord* & ideo eiusmodi inferiores, (vt cum Angelo *d. Auth. vt multi iudicem § vt autem concludã*) pecuniarias pœnas imbursare non possunt, sed in Ecclesiæ vel pauperũ vsum conuertere debẽt, nec intestatò decedentium bona eis deuoluuntur, neq; alia fisci priuilegia sibi queunt vsurpare. Idque nisi priuilegio, consuetudine eis aliter cautum sit, vti hactenus sæpe indigitauimus. Quæ omnia nisi breuitati & intra carceres huius instituti nos continere studeremus, posset ex ijs quæ de Spolijs clericorũ à Nauarro commentata sũt, copiose dilatari. Ab hoc fisco deriuarunt causæ fiscales, hoc est rẽ fisci concernẽtes,
5 quas qui curant, ij procuratores fisci nuncupantur. *Franciscus Lucanus tract. de fisco & eius priuilegijs par. 1. n. 6. Vestrius in praxi Rom. lib. 2 cap. 9. vbi & Grauatius Guillielmus le Rouille de iustitia & iure li 3. c. 6. n. 3. vol. oec. 1. qui refert differentiã inter procuratorẽ*

Cæsa-

Cæsaris & fisci Gaill.d.obs 20.quales & quidē vt fidi sint expedit valde etiā reipubli-
cæ *Abb.c.sicut n.2.de accusat in c.ex parte de concess.præb Paulus Lancelot.instit.Canoni-
corū li.1.tit de collat §.tēp in glo.verb.notitiæ & dixi in scholijs ad const Conc later.scho-
lio* 55.ijenim tāquā ardeliones, velut inquit Adriā. Iunius *Cēt.2.adag* 4.sicut cybira-
tiei canes, aut Coricæi omnia odorant, scrutātur, inuestigant, trāquillitatēq; publicā 6
Irenaobarū Curioso more seruāt & delicta principibus referūt *l. munerum ff.de Mu-
nerib. & honor.l.curiosi C de Curiosis & st tutionarijs lib.* 12. dumque morum refor-
mationi inuigilant, fiscum etiam ipsum adaugent *l.in hæredem ff.de calum l.pap.§.me-
minisse ff de inoff.testament Franc.Lucanus de nu* 6.& iure quodam regio locupletāt,
Bald. l.1. C de hæred.vel act.vendita Mathæus de Afflictis de iure prothim. §. 4. num. 23.
in fin. & §.5.n. 1.Quo in munere vt ij sese magis strenuos præbeant, deputati fuerūt
à scripto iure ad huiuscemodi causas iudices etiā speciales *C vbi causæ fiscales l.1. & 2.
& l.1.C.de iurisdict om.iud Franc.Lucanus vbi supra nu.*86.præterea actuarij siue No- 7
tarij specialiter sunt designati, qui acta scribāt sub pœna etiā nullitatis, si alius quis- 8
piam eis manum adhibeat *l.fraudem § quoties ff de iure fisci Fran.Lucan.d loco n.* 87.

Denique Aduocati etiam fisci *tit.C.de Aduocatis fisci* quorum industria Concilio 9
& tuitione Fiscales causæ ad optatū finē perducātur, quod vt eò cōmodius eueniat,
nemo est alius qui causis Fiscalibus auxiliatricem, patrocinantéque manum posſit
admouere, *Octau Vestrius in praxi Rom. lib* 2. *cap.* 8. *&* 9. ijque licet in Fiscalibus
causis iudicandi authoritatem non habeant *Vestrius d c.8 n.2* voti tamen, consilijque 10
sui interponendi habent facultatem, *Vestrius d.n.2.*& proindè sētentia non interue-
nente Consilio fisci, aut sine eo, vel eo absente lata, nullitati subiacere censetur, nec
facere transitū in rem iudicatā *l. 1. vbi glo.C.de sent. aduersus fiscum latū li.10. tex.l.si
fiscus ff.de iure fisci glo.& DD l.vel amento de postulādo.Martinus Laudensis tract. de fis-
co q.39 & 46 l fui C.de Aduocato fisci.*Sed an iudex teneatur in iudicando sequi con-
silium aduocati fisci, videtur quod sic: videmus enim eū iudicandi munere fungi, 11
dum interesse potest vna cum actuario examini testiū, vti tradit Tiraquellus Am-
brosinus, de modo form. process informat.*li.1 ca 2.n.16 follē.in pract Crimi.in.pr.nu.*
30.39. licet in hoc tamen non assentitur Bermondus Chouenonius. *De publicis concu-
binarijs § cum processu n.4 fol.*24. Deinde frustraneū erit Aduocati fisci Consiliū si
ad illud iudex nō obligetur, quia frustratorius est actus, qui nō cōsequitur suū finē
l.verbis ff.de vulg.& pup Præterea, nihil absurdi, si Aduocati fiscus propria in causa
cēseatur iudex, id enim iure nō raro permittitur, vti prolixe ostēdit Philippus Frāc.
c.1 de pœnis in 6 & cōsuetudine etiā introduci potest *Gaill.li. .obser* 18.Verum, con-
traria sententia benignior est, & rationi magis consona *Vestrius in pract Rom lib.2.ca.
8.n.2.*iudex enim tenetur tantum expectare consiliū Aduocati fisci, non verò illud 12
sequi, iuxta vulgatam vsitatamque iuris teoriā, satis esse consiliū sibi adsciscere, se-
qui vero illud necesse non esse, *cap. cum in veteri vbi Abbas de electione, & in cap. ad*

Apostol.

Apostol. numer. 12. *de Regularib. capit. cum olim. vbi Abbas de arbitris Ioseph. Sese de inhibit. & executione priuilegiata capit.* 2. §. 2. *numer.* 23. *fol.* 86. *Barthol. l.* 1. §. *si plures, ff. de exerc. & Abbas ca. cum olim de arbitris.* Benignius inquã est, & gloriosius Principi, si dicamus fisci Aduocatum Consilij quidem ius habere, suffragij autem, aut coniudicandi ius non habere. Id enim nisi ita sit, nunquam, vel quod perinde est, raro *l. nam ad ea ff. de legib.* vincetur fiscus suæ opinionis tenax, nunquam forensem (quod aiunt) herbam cedet, quod inglorium erit Principi, vti eleganter expressit Plinius Nepos in panegyrico. Quę tua est (affatur Imperatorem) gloria, sępius vincitur fiscus, cuius mala causa, nunquam est nisi sub principe bono, *Ioan. Pyrrhi tract. de Magistratibus Roman par.* 2. *Rubr. de quæstorijs magistratib. n* 1 *&* 5. *vol. Oce.* 12. *f.* 22. Quę quidem potuissem, si licuisset cancellos egredi, quos ego ipse mihi hac in materia circundedi, pleniore manu ex teorijs Nauarri enciclopediâ sciẽtiarum extollendi. *tract. de spolijs clericor.* & alijs dictorum hypomnematibus dilatare, sed breuitas quæ legibus est amica, *glo. l.* 1. *ff. quod metus causa, l. ampliorem* §. *in refutatorijs C. de appellat. latè Neuisanus in Silua nuptiali in pr. n.* 16. polilogiæ est anteferenda.

PARS

PARS QVINTA.

DE IVRISDICTIONE ORDINArij in Exemptos.

QVAESTIO I.

Ordinarius an pendente Exemptionis exceptione, Iurisdictionem posit in excipientem exercere?

SVMMARIVM.

1. Exceptio exemptionis quæ non est ad manum, non sistit ordinarij Iurisdictionem: etiamsi excipiens sit, in quasi possessione exemptionis, vt nu. 3.

2. Ordinarius habet fundatam suam Iurisdictionem per totam suam Diœcesim.

4. Excipiens se exemptum, si præter quasi possessionem producat vitulum saltem coloratum, ordinarius interim cognoscit, dum de præscriptione edoctus sit.

5. Iura fauent Ordinariorum Iurisdictioni.

6. Ordinarijs omnia licent in suis Diœcesib. exceptis reseruatis.

7. Fauorabilis actus dicitur, quando res ad pristinam naturam reuertitur.

8. Si cum possessione accedit priuilegium, Ordinarius contra excipientem Iurisdictionem suam exercere non poterit.

9. Possessione sua nemo turbandus est, etiamsi quis possideat cõtra ius commune, dummodo possessio sit saltem colorata.

10 Ordinarius sisit in quasi possessione superioritatis, pendente appellationis causa potest Iurisdictionem suam continuare.

11. Robur excommunicationis non tollitur priuilegio.

12. Ex vno Iurisdictionis actu totius Iurisdictionis quasi possessio acquiritur atque conseruatur.

13. Exemptio censetur durare pendente iudicio restitutionis in integrum aduersus sententiam contra exemptum latam.

HVius quæstionis solutio pendet à distinctione sequenti. Aut enim excipitur 1
tantùm de priuilegio exemptionis, quod non est ad manum, seu de quo non
docetur, & tunc ordinarius suam iurisdictionem exercere potest, *Innoc. in cap. ex
parte. de verb. sign. Capyc. decis. 124. n. 11.* Aut verò dans de exemptione excipit dũ-
taxat, de quasi possessione exemptionis; eoque etiam in casu ordinarius qui fun- 2
datam habet iure communi iurisdictionem per totam suam diœcesim, *cap. omnes
Basilicæ 7. quæst 7 cap cum Episcopis de offic. ord. in 6 Philipp Franc cap cum personæ §.
si verò num. 1. de Priuileg. in 6 Capyc. decis. 189.* tantisper dum de eiusmodi exemptio- 3
ins exceptione cognoscitur, Iurisdictionem suam potest exercere, *Abb. in cap 1 vt
lite pendente Philippi. Franc in dicto 8. si vero. Capyc in d. decis. 189.* Aut excipiens prę- 4
ter quasi possessionem exemptionis, adfert etiam titulum coloratum solius præ-
scriptionis: & tunc eo casu Ordinarius, vt in præcedentibus casibus, Iurisdictio-

nem suam interim exercere potest, donec plenè de præscriptione edoctus sit *Philip. Franc. d. §. si vero nu. 2. Capyc. dicta decisione 189. num. 6. in fin.* idque propter odium præscriptionis *cap. cum contingat de decimis Reb. ff. de decimis quæst 14. num. 11.* & fauorem non modo iuris communis *cap. ad decimus de rest. t. spoliat. cap. 1. de proscript.*
5 *in 6. DD. in d. §. si vero*, sed etiam Ordinarij qui in omnibus est præordinator suæ diœcesis *cap perlectis dist. 25. Compostella cap ne pro defectu col. 4. de elect.* & in qua
6 omnia ei licent præterquam quæ ei prohibita non sunt, *cap. nuper de sent. excom.*
7 *Compostell. d. loco.* Aut vna cum quasi possessione exemptionis excipitur etiam de solo priuilegio, aut Priuilegio & Præscriptione simul, eoque casu, quia Priuilegiũ
8 est fauorabile *cap. ex parte de elect. Capyc. d. decis. 189.* Ordinarius dum exemptionis
9 quæstio ventilatur iurisdictionem non potest exercere *d. cap cum persona vbi DD.* non enim debet quis turbari vel priuari possessione sua etiamsi possideat cõtra ius commune quoties possessio colorata est & adiuta aliquo titulo, *Franc. d. cap. cum persona §. quod si tales num. 2. Capyc. d. decis 189. cap. 1 vbi DD. de Præscript. in 6. Abb. & DD. d. cap. 1. vt lite pendente* alioqui cessante titulo executio Iurisdictionis, vt & alterius cuiusuis Iuris, quale est pascendi, aquandi, lignandi fieri poterit contra possidentem *cap. cum dilect. de causa poss. Franc. d. § quod si tales.*

Vt, & in casu controuerso. Si Ordinarius esset in quasi possessione superioritatis: nam etiam pendente appellationis caussa, posset ordinariæ Iurisdictionis suæ
10 exercitium continuare, *Lapus d. cap. cum persona Io Andreæ Innoc. cap. venerabili de censib. & in cap ex part. de verb. signific. Franc. d. cap. cum persona §. si vero nu. 3 Capy. d. decis. 189. num. 1. & seqq.* quod exemplificat Francus, in eo quem pridem Ordi-
11 narius excommunicauit. Nam si postea iterum ab Ordinario excommunicetur, valida erit excommunicatio, quantumuis excommunicatus priuilegio aliquo se excommunicari non posse alleget *cap. ex parte de verb signif. Franc d. cap. cum persona §. si verò nu. 3. & in fin. vbi etiam Petrus de Anchorano & Dominicus.* Quod exemplum ad cæteros Iurisdictionales actus est extendendum: ex vnico enim Iurisdi-
12 ctionis actu, totius Iurisdictionis quasi possessio acquiritur atque conseruatur. *Alex cons 74. nu. 16. lib 4. Menoch. de retin. possess. remed. 3. nu. 386.* Nihilominus ex-
13 emptio pendente iudicio restitutionis in integrum aduersus sententiam contra exemptũ latam, censetur adhuc durare, teste Lancellotto *de attent. part. 2. c. 18. n. 130.*

QVAESTIO II.

Actio hypothecaria competens contra duos quorum alter est exemptus, alter non exemptus, an proponi debeat coram iudice eius qui exemptus est?

SVMMARIVM.

1. *Actio hypothecaria est diuidua.*
2. *Ratione adiuncti siue socij quis consequitur bene.*

neficium quod ipsi alioqui non competeret, limita vt nu. 3.
4. *Ius hypothecæ est indiuiduum licet res hypothecatæ sint diuiduæ.*
5. *Quid de continentia caussæ.*
6. *Continentia caussæ non debet diuidi.*

ANthonius Capycius decisum refert actionem hypothecariam esse diuiduã, 1
& proinde non posse eum qui exemptius non est, caussam coram proprio suo Ordinario ipsi motam ad iudicem exempti sui compossessoris reuocare *Capycius decis. 173. Feli. in cap. 1. vers. vel dices, in fin. de præscript. Angel l. si commune ff. de cler. coniug. Roman. Consil. 195. in fin speculator de Cler. coniugato vers. quid si Clericus.*

Neque refert quod ratione adiuncti siue socij quis consequitur beneficium 2
quod alioqui non competeret *l. qui caussam ff. quemadmodum seruitus amitt. l. illo si corpus §. si fundus ff. si seruitus vendicetur l. 1. & 2. C. si vnus ex pluribus, cap. pen. de concess. præb. Barth. l. solent ff. de alim. & cibar. leg. l. fin. col. 3. ff. de colleg. illicitis l. præcipimus §. eo vbi Apost. C. de appell. late Feli. dicto cap. 1. qua de re alibi scriptum est supra l. 1. q. 26.* Quia auctoritates illæ in Antynomiam adductæ intelligendæ sunt de duo- 3
bus coniunctis in vno iure, quod est indiuiduum: secus vero si sit diuiduũ: eo enim casu Priuilegium vni adiuncto competens ad alium non extenditur *l. si qui separatim. § fin ff. de appell. l. 1. C. si in vna eademque caussa.*

Vt proinde absurdum non sit si hypothecaria ad instar sententiæ quæ diuidua continet capitula diuiso separatoq; iure censeatur, *l. etiam §. 1. ff. de minoribus l. non idcirco ff. de iudiciis Rom. d. Consil. 195. in fin. Capyc. d. decis. 173. Afflict. d. decis. 215. Romanus l. stipular. n. 16. ff. de verb. obligat.* vbi latè disputat de simplicium mixturis.

Quod tamen limitandum mihi videtur, nisi agendum esset aduersus eos qui bona hypothecata pro indiuiso possident *Afflict. decis. 215. nu. 4.* Ius enim hypothe- 4
cæ est indiuiduum, licet res hypothecatæ sint indiuiduæ *Afflict. d. nu. 4.*

Sed an ob continentiam caussæ, vtpote cum alter ad alterius cognitionem cõfert eiusmodi iudicium competens contra exemptos, & non exemptos, posset per 5
non exemptum ad iudicem Exemptorum reuocari? neutiquam *Feli. cap. fin. de Iudicijs:* Continentia enim caussæ diuidi non potest ob fori diuersitatem quod est inter exemptos & non exemptos. *Menoch. de arbit. iud. casu 371. late Mendanus de* 6
continentia caussæ tit 3. art. 4. Capyc. decis. 122. nu. 5.

QVAESTIO III.

Exempti an ob contumaciam possint ab ordinario puniri.

SVMMARIVM.

1. *Exemptus si non compareat coram Ordinario, pœnam contumaciæ non incurrit.*
2. *Exempti respectu ordinariorum, habentur pro extraneis.*
3. *Exempti etiamsi nõ subsint iure communi Ordinarijs, illorum tamen iurisdictionem impunè contemnere non possunt. distingue vt nu. 4.*

5. Exemptus exemptione non notoria, excommunicari non potest.
6. Contumacia non exemptorum adeò obest, vt si illa eueniat in actu visitationis, possint excommunicari non seruato iuris ordine. Quod limita, vt ibi n. 7.

1 PRo negatiua, militat quod Ordinarius sit inhabilis & incapax iurisdictionis in
exemptos, qui ideo si non compareant, pœnam contumaciæ ad instar clerici
coram laico non comparentis non incurrunt *l. contumacia §. contumaces ff. de re Iud.*
Bald. l generaliter C. de Epis & Cler. Thom. Gramm. decis. 61. n. 6. & 16. & ita ob analogiam fori clericalis, & laicalis ad hanc exemptorumm materiam ratiocinari posse supra ostendimus *lib. 1. quæst* 45.

Deinde, Exempti respectu ordinariorum censentur iure extraneorum. *d qu. 45.*
2 Proindè, sicuti Iurisdictio exerceri nequit in extraneos, seu non subditos, ita neque
in exemptos, *c. per Venerabilem, qui filij sint legitimi. Feli, c. quæ in Eccl. vers. Tertia declar. de const. glo. cap. dudum de reb. non alien. in 6. Thom. gram d. decis. 6 . n. 7.* qui si non compareant, contumaciæ pœnam non incurrent *Bald. d. l. generaliter Tho. gram. d. decis. 61. n. 16. d l. contumacia §. contumaces ff. de re Iud.* Rectè enim Hermogenes *in d. §. contumaces*, contumaces, inquit, non videntur nisi qui cum obedire deberent non obsequuntur, id est qui ad Iurisdictionem eius cui negant obsequi, pertinent.

At vero, pro affirmatiua stat ratio: exemptos censeri quidem nõ esse de diœcesi,
3 sed in diœcesi existere, qui proinde Iurisdictionẽ ordinariam per totam diœcesim
diffusam ita contemnere impunè non possunt, *Castrens. l. si quis ex aliena in fin. ff. de*
4 *iudicijs.* Itaq; distinctione videtur quæstio hęc decidẽda: An exemptio sit notoria,
aut nõ notoria: vt si Notoria sit, cõtumaciæ pœna euitetur: si vero notoria non sit,
nõ euitetur *Castr. d. l. cõtumacia §. cõtumaces n. 4. & d. l. si quis ex aliena in fi. Innoc. c. 2.*
5 *de dilat. & Castr. l 2. ff. si quis in Ius vocatus & ita Thom.* Sanchez *de matrim. l. 7. disp. 35. n. 23.* censet exemptum exemptione non notoria excõmunicatione teneri, eamque vim suam non amittere, si postea exemptus compareat Priuilegium allegaturus *per c. suborta de sent. & re iud.* quod restringit nisi exempti priuilegium habeãt ne possent excommunicari cum causula irritanti, id quod plurimum Iurisconsultorum clasicorum autoritatibus confirmat Sanchez *d. n. 23.* Io. Andr. *c. scienti n. 7. de Reg Iur. vbi Fran. n.* 4. Io. Andr Franc. Anchar. Domin *cap. 1. de concess. præb. in 6.* Soc. in cap. *mulier n* 34. *de sent. excommun.* Siluester *verb. exemptio q.* 8. & Fumus *in Aurea Armilla verb. exemptio n. 2.* Super qua materia si curæ pretium sit, videri poterunt ea quæ prolixius alio in loco scripsimus *l 2 qu. 6. nu. 36.*

6 Illud interim non omittendum, contumaciam adeò obesse non exemptis, vt si
in actu visitationis visitati resistant, allegantes exemptionem, à visitatione, poterit Episcopus illos de facto excommunicare, nullo Iuris ordine seruato, nec exemptionem, aut probationem oblatam recipere, aut appellationem admittere tenetur: cum non vt iudex, sed vt pars pro suo Iure conseruando procedat, defendendo se gladio spirituali *iuxta cap. dilecto de sent. excom. in 6.* ex quo fit, vt ne quidẽ oblata

proba-

probatio iustificet appellationem: alias si vt iudex procederet, exceptionis legitimæ oppositæ oblata probatio appellationem iustificaret, *cap. interposita de appell. cap. inter Canonicos de electio*. si verò illi sint in possessione, quod non visitentur, non poterit eos sic excommunicare *Innoc. in c. venerab. de Cens. ibi Ant. de But. Mariar. Socin. de visitat. l. 3. qu. 14. Fel. in c. sacro, de sent. excom. Ant. Genuen. in praxi Neapolitana c. 18. pag. 92.* 7

QVAESTIO IV.

Sententia ab Ordinario in fauorem Exempti lata, an subsistat?

1 *Nemo qui condemnare non potest absoluere potest.*

2 *Quod in fauorem alicuius introductum est in eius odium retorqueri non potest.*

3 *Sententia Iudicis Laici absolutoria in fauorem Laici lata, est nulla.*

4 *Sententia Ordinarij absolutoria ab excommunicatione in exemptum lata non subsistit.*

NOn deest ratio stans à parte negatiua ratiocinando à Iuris regula, nemo qui condemnare non potest, absoluere potest, *l. nemo qui condemnare ff. de reg. Iuris*. quam fusè post Decium & alios enucleat Nauarrus *cap. verb. de pœnitent. dist. 1. fol. 407.* 1

Verius tamen est sententiam Ordinarij in fauorem exempti latam vires sortiri: alioquin enim priuilegium in fauorem concessum in odium & læsionem redundaret, quod ius non admittit, vti in ipsissima hac quæstione post Decium *in d. l. nemo n. 2.* resoluit. Bald. *in l. quoties C. vbi senatores vel Clarißimi* Federic. de senis *Cons. 90.* non autem obstat antinomia d. l. nemo qui condemnare. Istius enim legis teoria procedit in eo qui iurisdictionis defectu condemnare non potest. secus vero si ob priuilegium personæ concessum condemnare non possit. nam tunc absoluere poterit *Decius d. l. condemnare n. 2.* & ita quadripartitæ illæ regulæ de quibus Nauarrus loco iam laudato, limitandæ sunt, Qui condemnare potest absoluere etiam potest, Qui condemnare non potest absoluere non potest, Qui absoluere non potest non potest condemnare, confirmaturq; hæc conclusio de ijs quæ de Indulgentijs alio in loco *lib. 4. quæst. 58.* 2

Similiter non obstat quod sententia Iudicis Laici absolutoria in fauorem clerici lata, sit nulla. *Apost ad Barth. Cons. 225. in vers. Clericus in fin. lib. 1. Card. Tuschus Com. Conclus. tom. 2. Conclus. 385. Incip. Clerici non subsunt Principibus n. 30.* vti non obstat quod sententia Ordinarij absolutoria ab excommunicatione in exemptum lata non subsistat *Abb. cap. cum tempore n. 2. vers. Item Interest de Arbit.* quia Rom. Pontificis interest, qui est superioris immediatus vt subditus suus non iudicetur ab alio, nec etiam absoluatur, de Arbitris. 3 4

QVAESTIO V.

Ordinarius an posset excommunicare sublatum in loco exempto existentem?

1 *Absens excommunicari potest: vt & existens in alieno territorio.*
2 *Excommunicatio est actus extraiudicialis qui extra territoriũ exerceri potest.*

1 PRo affirmatiua late respondit Federicus de senis *Cons. 16. Col. 6. vers. ad secundam quæstionem vsque ad finem* antonomiasque soluit quas lib. 4. quæst. 110. attuli, ratiocinaturque ab absente ad subditum in alieno territorio existentem : vt sicuti absens excommunicari potest, *cap. veritatis vbi glo. de dolo & contum. cap. Sacro de sent. excomm. Fede. cons. 11. cap. decernimus. 3. quæst. 8. cap. 1. §. adijciebatur de Concess. præben. lib. 6.* ita & in loco exempto seu alieno territorio existens. id quod plenamanu ab eodem Federico de senis confirmatur *d. Cons. 16.* est enim excommunicatio actus extraiudicialis qui extra territoriũ exerceri potest *Franc. cap. venerabilis in pr. n. 3. de sent. excom. in 6.* Eaque innodatus vbiuis terrarum manet alligatus *Abb. cap. ad reprimendum n. 2. de offic. ord.* viderique poterunt ea quæ inferius in non absimili quæst. scripsimus, qu. 87.

QVAESTIO VI.

Citatio in subditum in loco exempto existentem, an subsistat?

1 *Citatio in alieno territorio non subsistit.*
2 *Ab vno actu iudiciali ad alium efficax est argumentum.*
3 *Citatio per edictum sumit vires à Iurisdictione Iudicis citantis.*
4 *Subditus in alieno territorio citatus non comparens, fit contumax.*

1 RAtio dubitandi est, quia Citatio in alieno territorio non subsistit *And. Gail. l. 1. obser. 56.* Respondetur nihilo minus citationem subditi in loco exempto existentis subsistere *Feder. de senis Cons. 2. de Cons. 11.* idq; ad instar sententiæ quæ subditum in loco exempto degentem afficit atque ligat, ab vno enim Actu Iudiciali
2 ad alium efficax est, & validum argumentum *Feder. de senis d. Cons. 11. cap. cum inter de except. cap. Pastoralis de offic. ord. cap. 2. §. adijciebatur de concess. præb. l. properandum §. fin. Antem C. de Iudicijs.* Confirmatur, quia citatio seu citationis executio quæ fit per Nuncium, epistolam, vel edictum, positum in loco Iurisdictionis citantis, sumit
3 vires à Iurisdictione, de Iussu Iudicis citantis facto in loco debito, *Fede. d. Cons. 11.* vt proindè citatio verbalis extra diœcesim citantis facta vitiari non posset, *l. 2. vbi in rem actio cap. Romana. §. contrahentes de foro comp. Clem. vnica de foro compet. Feder. d. Cons. 16.* reddatque subditum in alieno territorio existentem contumacem, atque
4 immorigerum *l. 2. C. vbi in rem actio, d. cap Romana §. contrahentes de foro comp. in 6. l. omnes §. si vero C. de Episcop. & clericis Feder. de senis d. Cons. 16.* Qua de re vide etiam infra qu. 71. & fuse Barth. l. 1 n. 3. cum Apost. ff. de Requirendis Reis, Consonant ea quæ latè adferuntur à Guido. Papa decis. 502. n. 3.

QVAE-

QVAESTIO VII.

Subditus vni Diœcesano quo ad aliquid, quo verò ad aliud alteri, an vtriusque statutis obligetur.

EXempli causa: Subijcitur vna Ecclesia Episcopo Leodien. quo ad institutionem, destitutionem, visitationem, quo verò ad Sacramentorum perceptionem subijcitur Episcopo Ruremon. Dubitatur, vtrum Rector eiusmodi Ecclesiæ ligabitur statuto Episcopi Ruremondensis de Residendo? Respondetur non ligari, *Feder. de senis Cons. 99 per tot.* ratio est, quia ad Episcopum Ruremond. spectat Sacramentorum administratio, non verò eius interest qua ratione beneficia gubernentur, vt proindè de rebus ad alienam Iurisdictionem spectantibus se intromiscere ac ius dicere non posʃit, *l. vnica C. vlt ff. de Iurisdict. om. Iud. cap. Pastoralis §. Rursus Clem. de re Iud.*

Secundo, Iurisdictio Episcopi Ruremondensis hoc in casu limitata est, & ideò limitatum parere debet effectum, solam scilicet administrationem sacramentorum respicientẽ *l. in agris ff. de acq rer. dom.* censerique debet Ecclesia eiusmodi quo ad aliam ab Episcopi Ruremondensis Iurisdictione exempta, *Feder. de senis. d. Cons. 99. Archid. d. cap. 1. de priuil. in 6. cap. cum Capella cap. ex ore. cap. Quoniam cap. recepimus eod. tit in decretalibus,* qua de re vide plura apud Romanum in l. stipulationibus ff. de verb. oblig. vbi eum consule.

QVAESTIO VIII.

Conseruatores aduersus iniurias & violentias an posʃint via inquisitionis procedere?

FEdericus de senis respondit posse *Cons. 216.* idque in odium iniuriantis & fauorem iniuriam pasʃi, ad emendationem damni ciuiliter *cap. conquestus in fin. de foro compet. Innoc. cap. cum oporteat de accusat. l. præsenti §. fine C. de His qui ad eccles. confugiunt text. cap. Consultationibus in fin. de offi. deleg.* non verò ad pœnam criminaliter *Innoc. & Host. cap. cum olim de off. deleg. Feder. de senis d. cons. 216.* qua de re plura habes inferius vbi examino, an exemptus coram ordinario conuentus posʃit inuictus repeti.

QVAESTIO IX.

Ordinarius an posʃit eximere aliquod Hospitale in præiudicium successoris?

SVMMARIVM.

1. *Hospitalia subijciuntur visitationi Episcopi.*
2. *Exemptio in praiudicium successoris non valet.*
3. *Capituli assensus requiritur, vt Episcopus posʃit eximere.*

PRæmitto quod libro primo qu. 3. ostendi Episcopum seu Ordinarium posse exemptiones concedere.

1 Præmitto ſecundo Hoſpitalia omnia, etiamſi ea formam pij loci non habeant
nec Epiſcopi autoritate conſtructa ſint, ſubiacere viſitationi, & inquiſitioni Epi-
ſcopi, cuius intereſt ſcire, num ita adminiſtrentur vt decet, atque vt in eorum in-
ſtitutione ordinatum eſt. quippe quod perſonæ in ijs degentes ſint miſerabiles per-
ſonæ, Epiſcopalique protectioni ſubiectæ *c. 1. de Eccleſ. & ædific.* & ita reſpondit Fe-
deric. de ſenis *d. conſ.* 11. ſibi alioquin alio in conſilio contrarius *Conſ.* 130. *cap ſi Iu-
dex Laicus de ſent. excom. in* 6. *Archid. cap. cum de beneficio de præb. in* 6.

2 Quibus breuiter præmiſsis, dico exemptionem in præiudicium ſucceſſoris con-
ceſſum non valere.

Ratio eſt, quia exemptio eſt alienatio, quæ ſine ſolenni ritu fieri non poteſt *Fe-
der. de ſenis d. Conſ.* 111 Longè magis ſi exemptioni per Epiſcopum conceſſæ non in-
3 teruenit capituli conſenſus qui alioqui eſt neceſſarius, *cap. tua de His quæ fiunt à Præ-
lato ſine conſenſu cap paſtoralis de donat. cap* 1. *de reb. eccleſ. non alien. Feder. d. Conſ.* 111.
Farinacius deciſ. 382. *nu.* 3. *par* 2. *Abb. cap. cum olim* 2. *nu.* 4. *de Priuileg.* Quæ tamen con-
cluſio reſtringenda eſt, niſi exemptio eſſet temporis præſcriptione confirmata *cap.
de quarta vbi DD de præſcript.* aut Epiſcopo id ſoli liceret priuilegio aliquo ſpeciali.

Sed quid ſi de fundatione non conſtat? & tunc ſi hoſpitale formam Eccleſiæ non
habeat, careatque campanili, inſpicienda eſt poſſeſsio, *Feder. de ſenis d. Conſ.* 130.

QVAESTIO X.

Ordinarius an de validitate proceſſus Conſeruatoris poſsit cognoſcere, & ei ſeſe opponere.

SVMMARIVM.

1. *Inferior de geſtis ſui ſuperioris immiſcere ſe non poteſt.*
2. *Valet ſtatutum Epiſcopi ne vllæ litteræ Apoſtolicæ recipiantur, niſi à ſe vel ſuis fuerint examinatæ. quod limita vt nu. 3.*
4. *Plerique occurrunt caſus quibus Ordinarij ſeſe opponere Conſeruatoribus poſſũt.*

HAnc queſtionem Federicus de ſenis *Conſ.* 115. cenſet ridiculam: quia inferior de
1 geſtis ſui ſuperioris qualis eſt conſeruator, intermiſcere ſe non poteſt *cap. infe-
rior de Maior. & obed. c. facto* 11 *q* 8. *Clem. ne Romani in Pr. de elect.* at vero ego quæ-
ſtionem hanc non contemnendæ inquiſitionis eſſe cenſuerim etenim non pauci
proponuntur caſus quibus Ordinarijs permiſſum eſt, in examen reuocare ea quæ
in ſuperioribus geſta ſunt *cap. cum contingat vbi fuſè Nauarrus & DD. de Reſcriptis
Abb. cap. ſtuduiſti nu.* 2. *cum Apoſt de offic. legati. latè Bondiſſa. de villadiego tract de le-
gato part.* 1 *qu.* 8 *nu.* 43. & 44 *Innoc. cap. Conſtitutus. de appell.* Hinc Henricus Bottenis
tract. de Synodo Epiſcopi Concluſione, 17. *nu.* 285. *verſ. Quinto infero* cenſuit valere ſta-
2 tutum Epiſcopi ne vllæ litteræ Apoſtolicæ recipiantur, vel in ſua diœceſi appro-
bentur, quin prius à ſe vel ſuis deputatis fuerint examinatæ. *Henric. Bo. hic cap. ex eo
vbi de pœnit. & remiſſ. vbi etiam abb.* adhibita tamen duplici cautione, prima ne id
com-

committat ad sistendam earum executionem, alioquin reatum inobedientiæ incurrerit punitione dignum in foro poli & in foro fori, *cap. quanto cap. dilecti de Priuileg. Petrus Rauennas in singul. §. 3. incip. sin. interrogatus*; Secunda ne per hoc auaritiæ studeat, pecunias indebitè emungat, id enim citra simoniæ labem non posset, *Card. Clem. abusionibus in princ. vlt. not.* vbi etiam Laurent. de Pin. *de pœnit. & remiss.* Guido Briansonis *in 4. sent. qu. 15. Concl. 2. Coroll. 3. col. pen.* Henricus Botteus *d. Concl. 17. nu. 285. in fine.*

Itaq; non pauci occurrre possunt casus quibus ordinarius se conseruatori potest opponere. Quid enim si conseruator extra conseruatorialis munus quid committat? Quid si septa suæ Commissionis transeat? Quid si occurrat casus, vt sunt multi cuius respectu Ordinarius maior esse posit Conseruatore? de quibus ego alio in loco scripsi, *de Iurisd. Ordin. in exempt. tom. 2. part. 3 qu. 23.* & Card. Tuschus *Com. Conclus. tom. 4. Conclus. 436. verb. Iudex Ordinarius maior delegato §. voluminis auth. vt Iudices sine quoquo suffragio Con. auth. qua in prouincia in fine de crimine, Federicus de senis Cons. 216. nu. 2. Bart. & Iacob. de Ballo. in d. §. voluminis.*

Denique, quid si conseruatoris sententia notoriè liqueat nulla aut in iusta? vti alio in loco ostendi *tom. de Iurisd. ordin. in Exempt part. 3 q. 128.* vide fuse Farinacium, *de varijs & diuersis delictis vol 3 qu. 97. nu. 67. & 77.* necesse tamen est, vt sit nullitas aut iniustitia tam euidens, vt nulla ratione velari vel obscurari posit, *Farinac. decis. 646. nu. 2. part. 2. Franc. cap. dilecto nu. 155 de Appell. Feli. cap. inter catera nu. 7. de Re Iudicat. Cornitus Cons. 10. nu. 3. lib. 4. Rota diuers. de. 85. nu. 4. lib 1.*

QVAESTIO XI.

Episcopus an posit Ecclesiam construendam à sua iurisdictione eximere?

SVMMARIVM.

1. *Facilius renunciatur iuri quærendo, quã quæsito.*
2. *Rei nec dum existenti priuilegium concedi non potest.*
3. *Conditio rei quæ non est, non subsistit.*
4. *Seruitus ædificio quod non est, imponi nõ potest.*
5. *Quod iuris est de toto quoad totum, idem de parte quoad partem.*
6. *Episcopus non potest concedere exemptionem à sua iurisdictione.*
7. *Episcopus plura potest ante Ecclesiæ ædificationem, quàm post.*
8. *Remißio totius iuris habet speciem alienationis.*
9. *Episcopus in quærendis præiudicare potest Ecclesiæ.*

VIdetur posse: quia facilius renunciatur Iuri quærendo quam quæsito, *vti scripsi lib. 1. quæst. 3. num. 5.* 1

Pro negatiua facit quod rei necdum existenti Priuilegium concedi non potest. 2
Ioannes Andreæ in cap qui sentit vers. 3. tertio de reg. iur. in 6. Donatioq; rei quæ non est fieri non potest *cap. Abbate sane de re iud. in 6.* seruitusq; ædificio quod non est 3

 im- 4

imponi non potest, *l.1.ff.comm praeced.* Pari ratione dicendum Episcopum à sua Iurisdictione eximere non posse Ecclesiam, quæ necdum est in rerum natura. Rursum, sicut totali exemptioni totius ordinis præiudicari non potest: ita nec etiam exemptioni particularis alicuius Ecclesiæ construendæ, si illius Clerici sint exempti *cap. cum dilectus vbi Innoc. de consuet. Federicus de senis cons.* 247. quod enim Iuris
5 est de toto quo ad totum ita de parte quo ad partem. *l. quæ de toto ff. si pars hæred.* firmaturq; id ab analogia fori quod est inter laicos, & Clericos. De qua ego supra *lib.1.qu.*45. Sicuti enim Episcopus non potest concedere ecclesiæ construendæ vt
6 laicus habeat in ea vocem *c. nobis vbi Glo. de iure patronat.* Ita neq; vt Ecclesia construenda à sua Iurisdictione & potestate eximatur *Federic. de senis dicto consil.* 241.

Neq; obstat, quod ante Ecclesiæ ædificationem Episcopus plura posit quam
7 post illius ædificationem, quia id verum est si Capituli consensus accedat. Nam eo casu poterit eximere, licet non quoad omnia, alioqui secus *latè Farinac. Decis.* 382 *n.*
8 3 *part.2. Abb. c. cum olim 2. nu.* 4. *de Priuileg.* Nam eiusmodi totius Iuris remissio alienationem sapit. *Clem. 2 de reb. Ecclesiæ non alienandis.* atq; ita hanc Conclusionem conciliandam censeo accedentibus ijs quæ alibi scripsi *lib.1.qu* 3.

9 Non obstat 2. quod dicitur Episcopum in quærendis quandoq; præiudicare posse Ecclesiæ, quia id verum est si capituli accedat consensus. alioquin secus, *c.2. 10. quæst.1. Abb. cap. cum olim nu.4. de Priuileg.*

Et ab istis rationibus pendet decisio quæstionis de qua ego alibi *tom.2. part.2.* scripsi, videlicet num concedi possit exemptis facultas, ædificandi Ecclesiam cum pacto, vt Episcopo subijciantur. Conferunt etiam ea quæ infra notaui *qu.*29.

QVAESTIO XII.

Visitator an posit quempiam ob crimen commissum citatione non præuiâ officio remouere?

Distinguo: An priuationis pœna incipiat à crimine, non à contumacia: Si à crimine, potest, si à contumacia non potest, monitione non præcedente. *Feder. de senis cons.* 105. Quippe superflua esset eo in casu monitio, quo de delicto satis constaret, in omnemque euentum foret remouendus *cap. tua, de pœnis* signanter porro in religiosis in quibus ordo Iuris strictus non seruatur *c. qualiter 2. in fine de accus.* secus verò si remouendus, in suis exceptionibus esset audiendus, vti latè respondit idem Federicus *cons.*79. contra tamen visitationem non admittentes, procedi potest ad censuras sine monitione Canonica, vti supra ostendimus *q.*3.

QVAESTIO XIII.

Capitulum sede vacante, an tanquam Episcopus posit visitare moniales exemptas autoritate delegata?

Epi-

EPiſcopus autoritate delegata viſitare poteſt moniales exemptas *clem. attendentes de ſtatu Monach.* quæritur an eiuſmodi delegata poteſtas tranſeat in Capitulum ſede vacante? Federicus de ſenis, reſpondit non tranſire, *conſ.* 291. Ratio eſt, quia in eis quæ Epiſcopo competunt auctoritate delegata, Capitulum non ſuccedit, *cap. vnico de maior. & obed. in* 6. *Feder de Senis d. conſ.* 291. qua de re fuſius videri poterit Ioannes Franciſci de Pauinis *in ſuo tract. de officio & poteſt. Capituli ſede vacante*, & ego plenius ſcripſi ſupra *lib.* 2. *qu.* 2. *n.* 23. *& l.* 4. *qu.* 24.

QVAESTIO XIV.

Monachus monaſterij exempti factus Abbas monaſterij non exempti, an remaneat exemptus?

SVMMARIVM.

1. *Semel profeſſus non debet iterum profiteri in eo monaſterio, ad cuius prælaturam aſſumptus eſt. Aliud Nauar. placet, n.* 2.
3. *Monachus non obſtante translatione, iura monachiſmi ſui prioris monaſterij an retineat?*
4. *Senatores licet domicilium in vrbe habeant, iura tamen originalis domicilij non amittunt.*
5. *Canonicus vnius Eccleſiæ, factus alterius Eccleſiæ Prælatus, iura prioris Eccleſiæ non amittit.*
6. *Prælatus non cenſetur eſſe de* Collegio, *licet illius caput cenſeatur.*
7. *Monachus translatus ad aliud monaſterium, prioris monaſterij iura non amittit. Contra n.* 8. *&* 9.
10. *Quid de monacho facto paſtore? & an habeat in ſecundo monaſterio vocem.*
11. *Monachus exemptus factus Abbas monaſterij non exempti, an remaneat exemptus?*
12. *Abbatialis dignitas ſuperueniens, ſtatum priorem non aufert.*
13. *Monachus perpetuò manet ei monaſterio obligatus, cui profeſſionem emiſit.*
14. *Adeptus à Papa ordinis dignitatem, non ideò eximitur à ſuo Epiſcopo.*
15. *Monachus plenè trãslatus ad aliud monaſterium, abſolutus eſt à primo.*
16. *Monachus factus Epiſcopus, acquirit epiſcopatui, non monaſterio.*
17. *Monachus factus Paſtor, priueturq́; paſtoratu non redibit ad ſuum monaſterium.*
18. *Abbas per ſententiam amotus remanet eiuſdem monaſterij monachus.*

MVltæ aliæ ex quæſtione iſta profluunt quæſtiones.

Prima, An qui ab vno Monaſterio ad alterius Prælaturam transfertur, debeat à nouo profiteri?

Secunda, Quid ſi Monachus renunciet prælaturæ ad quam tranſlatus eſt, an Iura prioris Monaſterij recuperabit?

Tertia, ſi remaneat Monachus ſecundi Mooaſterij, an depoſita Prælatura habeat in eo ius ſuffragij, & quale?

Quarta, & vltima, an Monachus exemptus ad Monaſterium non exemptum

translatus, remaneat exemptus. de quibus equidem quæstionibus si otium esset
multa adferri possent, quæ breui loquio hoc circumscribo. Quo ad primam ne-
1 cesse non est vt semel professus iterum eo in Monasterio ad cuius prælaturam trás-
fertur, profiteatur, respondit Feder. de Senis *cons. 5 & cons. 19.* Semel enim profiten-
do omnes alias religiones quoad eorum substantialia, professus esse censetur. *Host.
ad Apostolicam de statu Regularium latè Petrus de Perisco. tract. de mutatione status ec-
clesiast. personarum vol 15. c. quorundam de elect. in 6. & cap. Nullus cap. indemnitatibus
eod. in 6 cap. 1. in fin. & §. sanè vers. nisi expressè professus, de statu Monach.* sufficere e-
nim videtur sola superioris auctoritas transferentis, per quam monacho translato
ius administrandi conceditur *cap. cum in cunctis cap. qualiter cap. nostri cap. transmissa
cap. nihil de elect. cap. sicut tuus de simonia cap. cum venerabilis de consuet. Feder. d. cons. 5*
At vero è contra nouam possessionem faciendam late respondit Nauarr. *cons.* 60.
2 *de Regular. vbi respondet Federico.*

Secunda quæstio perplexa est.

3 Pro parte enim affirmatiua scilicet quod Monachus non obstante translatione
4 Iura Monachismi sui prioris Monasterij retineat, militant rationes sequentes: in-
primis senatores licet domicilium in vrbe habeant, attamen Iura originalis domi-
cilij non amittunt *l. si quis ff. de aduocat. diuers. l. 1 ff. de Alb. scrib.* sunt enim iura illa
5 originaria potiora accidentalibus, vti discutiendo mixturas latè ostendit Romanus
in *l. stipulationem. ff. de verb. oblig. Nauarr. comment. 2. nu. 34. de Regular.*

Deindè, Canonicus vnius Ecclesiæ factus alterius Ecclesiæ Prælatus, iura Ca-
nonicalia prioris Ecclesiæ non amittit *cap. litteras de Conc. præb.* analogiam autem
6 quandam esse inter Canonicos seculares, atq; Monachos, colligitur ex notatis Ho-
stiensis *in cap. fin. de Relig. dom.*

Præterea, Prælatus non censetur esse de Collegio licet illius caput censeatur *c. 2.
de concess. præb. cap. vnico de Sede vacante Feder. de Senis cons.* 100. & consequenter
priuilegium prioris Monasterij non amittit: quia à separatis illatio fieri nõ potest,
præsertim quando translatio non est pura puta, *Feder. de Senis cons.* 134.

7 Denique Monachus translatus ad aliud Monasterium pænitentiæ caussa prio-
ris Monasterij iura non amittit *Farinac. decis.* 109. *part. 2. & decis.* 115. *part. eadem.*

8 At verò è contra, quod prioris Monasterij Iura non retineat, videtur, quia per
translationem ad secundum, ad prius cui renunciauit redire non potest *cap. cum pe-
riculosum 7. qu. 1. Feder. de senis cons 5. Nauarr tom. 2. de Regularib.*

Præterea, Monachus factus Abbas amittit iura monachalionis, sicuti dicitur de
9 filio facto patre, qui iura filiationis etiam amittit *c. sicut has de simon. a cap. litteras
de conc. præb. c. cum in Ecclesia de conc. præb in 6.* vt & de Canonico factus Episcopus
post renunciationem Episcopatus iura sua Canoniæ non recuperabit *c. ex insinuatio-
ne de simon. cap. ex transmissa de Renuntiat.*

10 Rursus, Monachus factus Rector Ecclesiæ parochialis absoluitur à iugo Abba-
tiæ, &

tiæ, & ſi parochiæ renunciet, non reuertetur in poteſtatem Abbatis, ſed manebit Epiſcopo loci ſubiectus, *Archidiac.cap.non pro cuiuslibet* 16.*quæſt*.1. *Feder.de ſenis d. quæſt*.5. DD *cap* 1.*de eo qui relict.Epiſcop.cap*.2. *de translat.*

Tertiæ quæſtioni (quæ parergos proponitur) vtrum habeat in eo vocẽ & qualem, reſpondet Federicus de ſenis *d.conſ*.5.*&* 19. quem cui otium eſt videat ad nauſeam.

Quarta quæſtio, hypotheſi meæ quadrans eſt de Monacho exempto, qui ſit Monaſterij non exempti Abbas, vtrum remaneat exemptus? affirmatiuæ opinio- 11
nis rationes ſunt ſequentes:

Prima, dignitas Abbatialis ſuperueniens non aufert ſtatum priorem, ſed nouum 12
adijcit *l. ſenatores ff.de ſenatores ib l filij.§.ſenator ff.ad Munic l.ſi quis de togatis C.de aduoc diuerſ.iud*. ſecunda, Monachus perpetuò manet ei monaſterio obligatus cui 13
profeſsionem emiſit, *cap ſicut de iureiur.* non enim eſt à iure alienum, vt quis vni Eccleſiæ ſubijciatur, & alteri ratione Prælationis dominetur, *cap. ex ore c. cum capella de priuileg* Tertia, ſicut adeptus à Papa ordinis dignitatem non ideo eximitur à ſuo Epiſcopo *c. per tuas de M.uor.& obed.* Sic videtur quod adeptus alterius mo- 14
naſterij Abbatiam à ſuo Monaſterio, illiuſq; priuilegijs in quo per profeſsionem ſubiectus eſt, non eximitur.

At verò pro negatiua militant hæ ſequentes:

Prima, quia Monachus plenè translatus ad aliud Monaſterium abſolutus eſt à 15
primo *cap.ne pro cuiuslibet* 16.*quæſt*.1.*cap.cum in cunctis de elect.*

Secunda, monachus factus Epiſcopus acquirit Epiſcopatui & non monaſterio *cap.cum olim* 2.*vbi glo.verb.reſtitutionem de priuileg.* translatus enim ad aliam Eccle- 16
ſiam nihil amplius commune habet cum priore *cap. ſi quis iam translatus* 21. *qu.* 2. *arg.l.liber homo ff.de ſtatu hom.l.fin. C.de rem.pig.* qua de re etiam vide deciſ. Farinacei 109. *part*. 2. nec poteſt quis eſſe vnius monaſterij Abbas & alterius monachus *cap.Conſtitutus de elect.cap fin de rel dom.cap.Presbyteros* 17.*qu*.1.

Tertia, ſi monachus fiat Paſtor renuncietque aut priuetur paſtoratu, non pote- 17
rit redire ad ſuum monaſterium *Feder.de ſenis conſ* 19. *clem*.1.*in fine de ſtatu monach.* 18

Quarta, Abbas per ſententiam amotus remanet eiuſdem monaſterij monachus *cap.cum ad monaſterium de ſtat.monach.cap. dilectus* 2.*Simon vbi Innoc.cap. officij ſui de elect.*

Quinta, monachus exemptus præfectus loco non exempto, priuilegio exemptionis non gaudet *cap*.3.*de tempor ordin.c*.1 *in fin.de Priuil.in* 6. *Feder.de ſenis conſ*.19.

Sexta, exemptus regularis translatus ad beneficium ſeculare deſinit eſſe ſubiectus ſuo ordini *Nauarr.conſ*.6 *nu* 3.*de Teſtamentis.*

Septima, Religioſus beneficiatus non acquirit ſuo ordini, ſed beneficio cui præfectus eſt *Nauarr.conſ*.6.*nu.*

Vtra porrò pars videatur amplectenda ſuum cuique eſto iudicium.

QVAESTIO XV.

Abbas an posit monachum præficere alicui Ecclesiæ sæculari.

SVMMARIVM.

1. *Status mutatio spectat ad Episcopum.*
2. *Monachi non poßunt soli capellas inhabitare, poſſuntq; reuocari ad nutum Superioris.*
3. *Monachi poſſunt ad Ecclesias sæculares promoueri.*
4. *Monachus factus Pastor, liberatur ab obedientia Abbatis.*
5. *Quicquid acquirit, Episcopo, non Abbati acquirit.*
6. *In mixtura monachationis & secularitatis, vtra alteri præponderet?*

1 VIdetur quod non: tum quia id non ad Abbatem, sed ad Episcopi officium per-
tinet, ad quem, non ad Abbatẽ spectat immutatio status Ecclesiæ *Host c quod*
Dei, de statu monach. Innoc. c. sicut vnire de Eccles præl. Hist. cap. poſſeſsiones de reb. eccles.
2 *non alien. Archid. c. peruenit* 18. *qu.* 2. Tum quia monachi non poſſunt soli Capellas
inhabitare, poſſuntque semper ad superioris nutum reuocari, *DD. d. §. ad hoc Fed. de*
*senis conf.*134. *&* 136. quamuis si sine causa reuocetur ipso se Abbati posit oppo-
nere. At verò, è contra militat vrgens ratio: nimirum, monachos poſſe ad Ecclesias
seculares etiam parochiales, etiam si sint Episcopales promoueri, promotique libe-
3 rati sunt à monasterij iugo, totique subiecti fiunt Episcopis quibus Ecclesiæ sunt
subiectæ *latè VVamesi. conf* 465. *tom.* 2. *quem vide, quæstionẽ hanc latè tractantem. vide*
quoque cap. 1. *&* 2. *dist.* 58. *c: ne pro cuiuslibet* 16. *qu.* 1. *ca. vno* 18 *qu.* 1. *Feder. d. conf.* 136. *latè*
Host. d. cap. quod dei de Stat. Monach. Io. Andr. clem. 1. *do el. ct* quod maximè procedit,
cum monachus ad curam aliquam Pastoralem promouetur: nam tunc ab obedien-
tia Abbatis liberatur, & Episcopi subijcitur potestati, latè *Feder. conf* 134. *Io. à Cho-*
4 *kier frater meus in Comment. ad Regulas Cancellariæ Reg.* 65. *nu.* 13. eoque casu non re-
manet monachus monasterij, nihilque tunc commune habet cum monasterio *cap.*
vno 14 *qu.* 1. *cap. si quis iam translatus* 21. *qu.* 2. *de clem.* 1. *de statu monach. cap.* 1. *de statu*
monach. in 6. *cap. cum & plantare §. in eccesiis, de Priuileg in* 6. *Nauarr. conf.* 6 *n.* 3. *de te-*
stam. Sed omnia eius acquisita fiunt Episcopi, de non pristini sui Abbatis *Nauarr.*
5 *dicto concil.* 6. *in fin. & com.* 2. *nu.* 38 *& com. de Regular.* Denique disquiri etiam potest
in mixtura duplicis qualitatis, monachationis & sæcularitatis, vtra præpondeat al-
6 teri? qua de re vide Romanum hanc mixturam plena manu tradentem *in l. stipulat.*
nu. 19. 24. *&* 25 *ff. de verb. obligat.*

QVAESTIO XVI.

Abbas an suum Monachum posit absoluere ab Excommunicatione lata à Canone?

FEdericus de senis *conf.* 14. fusa in vtramque partem diſſertatione respondit non poſſe, & ideo monachis pro tali absolutione ad Episcopum erit recurrendum,

dum, vti eodem in loco post ancipitem disputationem concludit idem Federicus *d.conf.*14. idque nisi talis sit Abbas, cui præscriptione, aut priuilegio Iurisdictio Episcopalis competat *cap. Abbates de Priuil. in 6. clem.* I. *vbi Glo. verb. proprij de reb. eccl. non alien.* qua de re vide etiam Abbatem *cap. Monachi nu.* 4. *de sent. excomm.* vbi dicit quæstionem esse perplexam: ideò Lectoris iudicio vtram sequi malit opinionem relinquo.

QVAESTIO XVII.

Monachus exemptus factus Pastor, vtrum exemptionem retineat?

SVMMARIVM.

1. *Monachus factus Pastor, priuilegia monasterij non retinet, nec talis debet ad electionem, aliosq; monasterij tractatus vocari.*
2. *Monachus per assumptionem ad Ecclesiã parochialem, liberatur à iugo monastico, desinitq; esse monachus claustralis.*
3. *Nec morari debet in monasterio.*
4. *Limita vt nu.* 4.
5. *Monacho emancipato quis succedat.*

NEutiquam: quia talis priuilegia Monasterij non retinet *Innoc. Host. cap. vlt. de Reb. dom. & in c.* I. *in fin. de Priuil. in* 6. *Feder. conf.* 35. *col.* 7. nec debet ad electionem, aliosq; Monasterij tractatus vocari Innoc. Host. & Feder. d. loco, vt nec in 1
illius personæ Monasterium commodum aliquod sentire potest *Fed. d. loco, conf.* 35. Neq; refert quod talis non desinat esse Monachus: quia per talem curam parochialem liberatur à iugo Monastico, desinitq; esse Monachus claustralis, *Feder. d. conf.* 2
35. *col.* 7. estque Monachus quidem habitu, sed non actu *DD. cap. de multa de præb. Innoc. cap licet Canone de elect. in* 6 *Feder. d. conf.* 35 *col.* 10. ideoque nec vocem habet 3
in Capitulo, nec morari potest in Monasterio, *Innoc. & Host. cap. vlt. de reb. Archid. c.* I. *in fin. de priuileg. in* 6. *cap.* I *de statu Monach. c. relat. de testam. Feder. d. conf.* 35. *col.* 10. *&* II. Quod tamen verum intellige de Monachis qui per suos Prælatos præfecti sunt Ecclesijs non vnitis, & incorporatis Monasterio: nam de his talibus, certum est illos subiectos remanere, nec cẽsentur propriè ex Monasterio, nec ab obedien- 4
tia Abbatum translati, *eleganter VVamesius conf.* 70. *de Iudic. num.* 17. Quis autem succedat Monacho emancipato latè discutit idem Federicus *d. conf.* 35. & etiam Nauarrus *conf.* 6. *n.* 3. *& fin. De testamentis* supra etiam à me laudatis *q.* 14. *q.* 4. *in fin.* 5

QVAESTIO XVIII.

Concursui an sit locus in parochialibus Monasterio annexis, aut subiectis?

SVMMARIVM.

1. *Promotus ad Ecclesiam alicui monasterio subiectam vel annexam, examinari in concursu non debet.*
2. *Ecclesia qui probetur annexa vel vnita monasterio.*
3. *Quid de Ecclesijs vicarijs?*

NOn esse eiusmodi Ecclesias alicui Monasterio subiectas vel annexas, aut de mensa,

mensa, Concursui obnoxias, sed satis esse quod ab Episcopo iudicentur idonei, definiuit Rota Romana *Farin. decis.* 102. *nu.* 1. *part.* 1 iuxta tradita *cap.* 1. *de capell. monach.* Ecclesiam autem subiectam esse annexam, vel de mensa, multifariam pro-
2 batur, & quidem primo per instrumenta vnionis vel annexionis *Farina. d. decis* 102. *nu.* 2. secundo, per alia indicia, nimirum si probetur monasterium ante Ecclesiæ ædificationem dominij iure habuisse fundum in quo Ecclesia inædificata est, *glo. & DD. cap de monachis verb. prouentibus de præbendis Butr. c. eam nu.* 1. *vers. nota hanc gloss. de ætate & qualit. Fel. cap. ex parte* 2. *nu.* 1. *& seqq. de Rescriptis*

Tertiò, per solutionem onerum: solutio enim onerum pro aliqua Ecclesia denotat Dominium illius Ecclesiæ pro qua eiusmodi onera soluuntur, ad soluentem pertinere *d. cap. de Monachis d. cap. auaritiæ de præbend. Lambert. d. loco* de quo articulo vide etiam quæ infra scripsi *qu.* 23.

3 Quæ conclusio etiam ad vicarias perpetuas Monasteriorum est extendenda, vti resoluit idem Farinaceus *d. de.* 102. *nu.* 9. *&* 10. *part.* 1. quia de deputatione vicarij perpetui Ecclesia non desinit esse de mensa *Vital. clem. frequens nu.* 35. *&* 84. *de ecceßibus Prælat Farinac. d. decis.* 102.

QVAESTIO XIX.

An per clausulas derogatorias derogetur priuilegijs habentibus clausulas derogatorias clausularum derogatoriarum?

SVMMARIVM.

1. *In ambiguis recurrendum ad S. sedem.*
2. *Quod etiam extenditur in ambiguitate rescriptorum.*

DEcisio huius dubij pendet ab energia & pondere clausularum, vti respondit licet ambiguè, Federicus de senis *cons.* 233. *adde Decium cap. quod semel de reg. Iur. in* 6. *Crauet. cons.* 119. Si verò clausulæ sint tales quæ eadem pensari poßint trutina, neque ex eis poßit iudex animi sui motum alterutram in partem deflectere, e-
1 rit pro interpretatione ad S. sedem recurrendum, *cap inter alia de sent. Excomm. cap. ordinarij §. si verò de offic. ord. in* 6. *cap. de sent. Excom. c. ordinarij §. si verò de offic. ord. in* 6. *c. cum venisset de Iudicijs Feder. d. consil.* 233. vt & quoties de interpretatione, veritate, falsitateuè Rescriptorum dubitatum est, ad S. sedem rescribendum. *Feder. de senis. cons.* 219. *arg. etiam c.* 2. *de Rescript. & cap.* 2. *de crim. falsi cap. in memoria dist* 19.
2 alioquin enim id negligens, falcem suam in messem Pontificiam immittere censebitur *d. cap. ordinarij* & in alia specie fautor falsificantium existimabitur *c. quanta de sen. Excom. cap. negligere* 23 *qu.* 7. *Feder. d. cons.* 219.

QVAESTIO XX.

Quæ est vis clausulæ, *Quorum tenores*, &c.

SVM-

SVMMARIVM.

1. *Clausula* Quorum tenores, *operatur specificam omnium eorum ad quæ illius sit relatio, expressionem.*

Limita, vt nu. 2. 3. 4. *& seqq.*

BReuiter dico expressionem operari specificam omnium eorum ad quæ sit il- 1
lius relatio *Mohed. dec.* 9 *de Rescriptis Caß. ad dec* 10. *super, reg. & fuit sæpè deci-* 2
sum Butr. cons. 2. *alias* 49 *nu* 6 *Farina. dec.* 466 *nu.* 5. *part* 1 idq; nisi in reuocatione Priuilegij certa forma requireretur *glo cap. Inquisitores verb. expresse de Hæreticis in 6.* quod enim fieri debet expressè, non subsistit, si fiat alio modo *Decius cons* 165 vti 3
de reuocatione Priuilegij Societatis Iesu & ordinis S. Claræ tradit Anthonius de Amatis, *Marchia dec.* 17. *Calder cons.* 11. Et si secus diceremus, contingere posset Papam reuocare id quod probabiliter ignorat, nimirũ priuilegia quæ sunt facti *Rom. cons.* 327 *Amatus d. decis.* 17. *nu.* 5 *Feder. cons.* 233 Quod extendo etiamsi derogationi 4
adijceretur clausula, *de plenitudine potestatis*: ea enim non extenditur ad ea quæ sunt in facto consistentia, quæ Pontifex potest ignorare, *Crauett. cons* 119. signanter verò si ageretur de reuocando Priuilegio à pluribus Pontificibus confirmato; il- 5
lud enim difficilius tollitur *Decius cons.* 165. *num.* 3. *Amatis d. decis.* 17 *nu.* 9 quemadmodum & si versetur fauor piæ caussæ *Dec. d. Cons* 165. *nu.* 5. aut Religionis, idque 6
propter publicam vtilitatem *Alex. cons.* 123. *Amatus d. decis* 17. *nu.* 9. *Viuius opin* 641.

QVAESTIO XXI.

Episcopus an poßit in locis exemptis suæ diœcesis diuina celebrare?

SVMMARIVM.

1. *Episcopus habet per totam suam diœcesin iurisdictionem fundatam.*
2. *Etiamsi monasteria sint, aut loca regularia.*
3. *Episcopus Pontificalia exercet in locis exemptis suæ diœcesis.*
4. *Nisi tamen de aliquo priuilegio contrario doceatur.*

SAcrum Rotæ Romanæ Auditorium respondit posse, *Farinacius dec.* 238. *part.* 2.
Cum enim Episcopus per totam suam Diœcesim Iurisdictionem habeat cap. 1
omnes Basilicæ 16. *quæ.* 7. *Verall dec.* 201. *part.* 1. etiamsi Monasteria sint, aut loca re- 2
gularia, *c. Abbas* 2. *cap. Abbates* 18. *quæst.* 2. consequens est vt ipse diuina Pontificalia-
que in qualibet suæ Diœcesis Ecclesia poßit exercere *Clem.* 2. *vbi Card. nu.* 5. *& §.* 3
simili nu. 5. *vers* 5. *quæro de Priuileg. Paninus de visitatione part.* 2. *q* 3. *n.* 9. *Paulus Fuscus de visitatione & regim. eccl. c.* 8. *n.* 5. Pontificalemque in ijs sedem ad diuina celebrãda collocare *Bonif. d. Clem.* 2. *n.* 10. Idq; nisi specialiter de aliquo priuilegio exẽ- 4
ptionis, doceatur, *c. cum & plantare de priuil. gl. d c. oẽs Basi. verb. potestat. Far. d. loco.*

QVAESTIO XXII.

Episcopus eximens Ecclesiam, an censeatur visitationem correctionemque à se abdicare?

SVMMARIVM.

1. *Episcopus non potest eximere Ecclesiam à iure visitandi, &c.*
2. *Ecclesia fundata cum pacto, vt alteri quam Episcopo, poterit nihilominus visitari ab Episcopo.*

1 FEdericus de Senis *cons.*111.*nu.*4.*cons.*247. respondit Episcopum tali lege Ecclesiam eximere non posse, licet alij sint qui distinguant, an talis exemptio concedatur Ecclesiæ construendæ, vel iam constructæ, vti videre est ex Doctoribus à Prospero Farinacio laudatis *dec.*30.*nu* 6. *&* 7.*part.*2. *Feli c.cum Venerab.n.*33.
2 *de except* dicens, quod ecclesia fundata cum tali pacto vt subsit alicui v.g. Abbati, nihilominus suberit Episcopo *Abb.c.cum dilectus n.*4.*de consuet. Decius cons.*121.*n.* 3. *Innoc.c.Lateran.n.*5 *de Præb.Barth.l.quoties §.fi.n.*1 *ff.de adiut.tut.* qua de re vide etiam quæ supra scripsi *cap.*11.

QVAESTIO XXII.

Iurisdictio alteri in subditos ordinarij competens, an Ordinarium excludat?

AD hoc collineandum est an ex diplomate liqueat Iurisdictionem concessam esse priuatiue vel accumulatiue *Gabriel cons* 95 *lib* 2 *Barth l.*1 *C.de off.c.præfecti vrbis Bald.l.vnica §.vbi autem n.*6.*C.de caduc.toll. Ancharr cons.*164.*latè Rom. cons.* 393. *Castr l.testamenta nu* 6.*de testam. Felin.ca.Pastoralis de offic ord & ibi DD.* Quo in articulo licet in dubio communiter concludatur Iurisdictionem accumulatiuè censere concessam *latè Farinac.decis.*33.*part.*2.*& Menoch li* 2 *pres.*18 *& DD.iam laudati:* sunt tamen qui varie hanc theoriam communem, restringunt, *Menoch pres* 18. nimirum, nisi Iurisdictio concedatur fauore eius cuius intersit non habere plures iudices *Bald d l vnica nu.*3 *Fel d cap.Pastoralis nu* 2. *Farinac decis.*30 *n* 4.*par.* 2. *Afflict. decis* 41.*nu* 2.*Menoch.d.Præs.*18.*nu.*16. *& seqq.* plerumq; enim nonnullorum interest non habere plures iudices aut visitatores *Angel.l si testamenta vers si fauore C de testam Bald. Ante habita nu.*59.*C ne filius pro patre.* & quandoque fauor aliorum postulet vt complures habeant Iudices, veluti alio in loco ostendi. similiter restringunt in Prælatis regularibus, quibus speciali iure censetur Iurisdictio concessa priuatiuè, *Farinac.d.dec.*33.*nu.*2.*part.*2. *Abb.cap.Pastoralis nu* 6.*vers sed in regularibus aliud puto & ibi Fel.nu.*4. *de offic.ord. ita concludit Farin. decis* 30 *&* 33.*par.*2 *Menoch.* d *Præsump.*18 *nu.*16. *Surdus cons.*56. *nu.*13. in quo tamen, quia spinosior est hic articulus, pedem nunc non figo, ideò vide ea quæ alio loco scripsi *lib.*1 *q.*17.*n.*22. *& seqq.*

QVAESTIO XXIII.

Vtrum Ordinarius teneatur Exemptum à se excommunicatum absoluere ad cautelam.

SI Excommunicatus alleget Iurisdictionis defectum in Iudice ordinario ratione exemptionis, nõ est ita facile danda absolutio ad cautelam, nisi prius exemptio aliqua

Illiqua ex parte probetur saltem semiplena probatione ne Iudici ordinario passim illusio fiat, *Innoc. Dom. & Franc. cap. solet nu. 10. de sent. excom. in 6. Couar. in rep. cap. Alma mater part. 1. §. 12. nu. 7. eod. in 6. fol. 384. Rota decis. 308. in nouis & dec. 116. in Antiquis.* Quod secus est quando Iurisdictio excommunicantis fundata non est de Iure communi, vti latius exemplis illustrat Philippus Francus *d. cap. solet. nu. 18. & nouissime Prosper. Farinac dec 382. par. 2.* tradens Ordinarium habentem pro se Iuris communis adsistentiam manutenendum esse si alij adsint actus possessorij, quamuis ex aduerso actus contrarii proponantur, vti latius videre est apud eundem Farinac.

QVAESTIO XXV.

Vtrum de caussa exemptionis subiectionisue transigi possit?

DIstinguendum est vt gratis transigere liceat, at verò vt non gratis, sed aliquo temporali dato, vel accepto, non liceat propter simoniacam labem, quæ si spiritualis sit iurisdictio prohibetur *text. cap. præterea 2. de transact. vbi Innoc. & DD.* vnde consequens est, vt si transactio censu aliquo nouo roboretur, non subsistat, secus verò si antiquus forte remittatur, veterem enim censum, cum sit ius spirituale posset Ecclesia subiecta pro exemptione consequenda remittere dominanti, vti tradit Innocentius *d. c. præterea.*

QVAESTIO XXVI.

Vnius Ecclesiæ alteri Ecclesiæ subiectio an probanda.

SVMMARIVM.

1. *Vna Ecclesia alterius ancilla esse non debet.*
2. *Vna Ecclesia alteri subiecta esse potest, subiectioq; ab eo probanda est, qui in ea se fundat.*
3. *Probare quisque debet id quod suæ intentionis est fundamentum.*
4. *Testes de subiectione deponentes, qualiter deponere debeant.*
5. *Duplex subiectionis species.*

LIcet regulariter vna Ecclesia alterius ancilla esse non possit, *Bald. cap. item si Episcopus nu. 3. tit. Episcopum vel Abbatem cap quia per ambitiosam de Rescriptis in 6. Alphonsus Sotto ad reg Cancell. 12. nu. 2 vbi Ioannes à Chokier frater meus fol 164.* nihi- 1
lominus tamen vna Ecclesia alteri subiecta esse potest, subiectioque ab eo proban- 2
da est, qui in ea subiectione se fundat *Far. in decis. 39. per tot. part 2.* probare enim 3
quisque id debet quod suæ intentionis est fundamentum *l. ei qui ff. de probat. Far. decis. 697 nu. 1. 717. nu. 4. par. 1* qua quidem in probationis specie, id peculiare est, vt testes de subiectione deponentes dicti sui rationem adijciant, alioquin non probant *Bald. cons. 286. nu. 3. lib. 2. Aegid. decis. 64. Anteus de. 282. lib. 1. Caputaq. decis 34. lib. 1.* 4
Far. decis 39. nu. 1. in fin. part. 2. Quibus autem modis vna Ecclesia alteri subiecta, probari possit, infra, peculiaribus quæstionibus ostendi, *qu. 32. 33. 50. & 59.*

5 Porrò, duplex recenseri potest subiectionis species *Vuamesf. conf. 455. de Regular. tom. 2.* vna mediata, altera immediata: hæc ita dicta, quod sine medio proxime alicui subijcitur, & in qua nemo in superioritate præcedit, *l. proximus ff. de vrb. signific. Io. Monachus cap. cupientes nu. 29. de elect. in 6.* vti ego alio in loco exemplis adhuc demonstraui *tom. 1. l. 1. qu. 2. in fin.*

QVAESTIO XXVII.

Subiectio vnius Ecclesiæ quanto tempore præscribatur?

PAucis respondeo annis quadraginta *Farin. de. 39 part. 2.* idque respectu Actuum qui præscripti sunt: subiectio. n. præscripta quo ad certos actus non extenditur ad alios actus non præscriptos, *Archid. cap. plures in pr. 16. qu 1. Farin. d. decis. 39. nu. 3.* quod restringo, nisi subiectio fulciretur adsistentia Iuris communis, *c. cum persona de Priuileg. in 6 Farin decis. 273. nu. 1. & 2. part. 2.* Iura cum tunc actus sint caussati à titulo vniuersali, extendendi sunt ad aliorum actuum possessionem vniuersalem: quippe quod magis attendenda sit caussa actus, quam illius actus exercitium *Bald. l. 1. in 2. nu. 24. vers. du. dec. C. de Emancip. li fol. cap. auditis nu. 19. de præscript. Farin. d. decis. 273. nu. 2. in fin.*

QVAETISO XXVIII.

Episcopus an manutenendus est in possessione vniuersalis suæ Iurisdictionis aduersus Archidiaconos Iurisdictionem causarum criminalium aut matrimonialium prætendentes?

SVMMARIVM.

1. *Episcopus manutenendus in sua iurisdictione aduersus Archidiaconos.*
2. *Etiamsi prætendant possessionum immemorialem, modò tamen illa non sit vallata aliquo titulo.*
3. *Archidiaconi prætendentes aliquam iurisdictionem, debent illam specificè probare.*
4. *Pendente caussa iurisdictionis, Episcopus non potest aliqua inhibitione impediri.*
5. *Ad probationem temporis immemorialis quæ requirantur.*
6. *Quasi possessio non acquiritur ab patiētia & scientia eius aduersus quem præscribitur.*

1 REspondetur Episcopum habere adsistentiam iuris communis, & Conciliaris, ideoque eum in sua vniuersali Iurisdictione manutenendum, *cap. cum persona vbi Franc. de Priuileg. in. 6. cap. cum Episcopus de offic. ord. in 6. cap. omnes Basilicæ 16. qu. 7 Rom conf. 180. nu. 4. Feder. conf. 145 nu 6. latè Farinac. decis. 43. & 248. per tot part. 2. & dec. 273. ead. parte Conf. Trid. sess. 24. c. 20. §. adhæc de reform.* idque etiam si Archidiaconi prætenderent possessionem immemorialem: dummodo tamē eiusmodi possessio immemorialis non sit per aliquam rem iudicatam, aut titulum æquipol-

pollentem roborata *Farinac.dec.322.part.1.decis.273 Philipp.Franc. de c.cum personæ,* 3
quo fit, vt si Archidiaconi prætendant aliquam Iurisdictionem, debeant eam probare specificè, *Innoc.cap. super his n.10 de accus. Bart.l.in illa n.5.ff. de verb.oblig.Far. d. decis.243. nu.2.* pendenteque eiusmodi caussa Iurisdictio episcopi non potest aliqua 4 inhibitione impediri *Farin.decis 493.nu.1 par.2.* Qua in materia animaduertendum ad probationem temporis immemorialis multa requiri, quæ à doctoribus recensentur, *glo.cap.1 vbi Franc.nu.16.& ibi DD.de præscript.in 6.Gabriel com. concil.l.5. 5 de præscript.conf.1. nu.81. Couaru.in cap possessor part.2.§.3.nu.7. de reg. Iuris in 6.Rebuff.De decimis qu 13. nu. 99.* nimirum vt testes sint vt minus ætatis annorum 54. de visu per annos vt minus 40 ante litem motam deponentes. *DD. d. cap. 1.Farinac.d. decis.248.nu 2.& 3* Denique, necesse est ne immemorialis ista præscriptio impediatur per actus Iurisdictionales in contrarium per Episcopum gestos *Socinus conf.7. nu.11.lib 1.Puteis decis.436.lib 2 Farinac.d.dec.248.n.7 part 2 & dec.324. nu.13.part. 1.Barthol.l naturaliter nu 27.in fin.ff de vsu cap.& præscript.Franciscus Balbus de Præscriptionibus 3.parte 6.partis qu. 4.nu. 40.* 6 Insuper, ne ignorantia Episcopi cursum eiusmodi præscriptionis impediat. Nam in incorporalibus quasi possessio non acquiritur absque scientia, & patientia eius aduersus quem præscribitur, *Puteus decis. 269.nu.3.lib.1.Farinac.decis.501 nu.4 part.2.* præsertim etiam quod Conf. Tridentinum habeat clausulam irritatam Iurisdictionem caussarum criminalium & matrimonialium Episcopo competentem *Far. dec. 610. nu. 3.& 4 part. 2.* quæ licet titulum & possessionem inficit, *Sarnensis In reg. de Triennali qu.31.Farinac.d.dec.610. nu.3.* non tamen detentionem ac insistentiam facti, quæ sola sufficit in Iudicio summarissimo ad manutentionem, *Farinac.dec.752.nu.6 part.2. Cast.l.attitius nu.5. ff.de donat.Nenisan.conf.80.nu.3.Laurent.Siluanus conf.27.Couarruuias pract qu.cap. 17.nu 15.Menoch.de ret poss.Remed.vlt. nu. 8.Lancellot.de attentatis part. 2 cap. 24 tit. de reo nu.77.* & ita hanc quæstionem restringo: vt & in caussarum criminalium Iurisdictione. Quid autem si vtrimque par & æqualis probetur possessio per aliquem titulum roborata? vide plenè Doctores hic apud Farinacium laudatos *decis.533.per tot.part.2.& dec. 610 nu. 3.& 4. part. 2.* qua de re etiam videri poterunt quæ infra scripsi, *qu 52. & qu.27.*

QVAESTIO XXIX.

Fundari an possit Ecclesia cum pacto ne subsit Episcopo?

NEutiquam. *Bartholus l quoties §.fin.de adm.tit.Fel cap.cum venerab n.33. de except.Innoc.cap cum Lateranen.n.5 de prabend. Abbas c.cum dilectus nu.4. de consuet.c.3.nu.13.de eccles.ædifican.& in d.cap.cum Venerab.nu.33.vbi Dec.not.10. & conf. 121.n.3 cap.si quidam 10.quæst.1. Rota decis.10.de testam.in antiq. Farinac.dec.30. nu.5. par.2.Conferuntq; ad hanc quæstionem ea quæ superius scripsi qu 9.& 11.22.*

QVAESTIO XXX.

Milites Hierosolimitani an testari possint?

SVMMARIVM.

1. Milites Hierosolymitani an sint religiosi, vel clerici, aut laici?
2. Testari non possunt, ne quidem de patrimonialibus.
3. An sint successionis capaces?

1 HIerosolymitanos milites summis à Pontificibus dotatos esse exemptionum priuilegijs compertum est, illud autem hic quæro, num religiosi sint & testari possint? sunt qui de his variè existiment: alijs ipsos esse religiosos, alijs clericos, alijs mixtos esse censentibus, *Anton. de Milis in repert. verb. religiosi si sunt fratres. Mandos. ad Reg. Cancell. 16. qu. 51. nu. 4. tex. & Glos cap. 1. de verb. signific. Abb. Rub. de Regularibus nu. 2.* Ideoque eos sub odiosa dispositione non comprehendi *Siluest.*
2 *verb. religio nu. 4. declarat. ad Conc. Trid. sess. 5 cap 15. de Regularib.* vbi etiam vide August. Barbosa: ego omisso disputationum conflictu respondeo eos testari non posse *Paleatus de. 18. Caputaq. decis 68. lib. 1.* Ratio est, quia ipsi sunt verè religiosi: qui cum non sibi sed Monasterio acquirant, *latè Farinac. dec. 323. par. 2. Tuschus com. Concl. 107. incip. milites seu equites,* testamenti factionem actiuam habere non possunt *Abb. c. 2. nu. 3. in fin. de statu Monach. cap. cum ad Monasterium in fin. eod. tit. cap. in præsentia de probat. auth. Ingressi C. de sacros. eccl.* idque obtinet non modo in rebus per eos acquisitis, sed etiam in patrimonialibus istis quæ à maioribus possent obuenire *Farin dec. 76 part. 2.* Cum enim non habeant velle, aut nolle, *Moled. dec. 10. in fin. de caussa poss. & propr.* consequens est vt supremum illud velle, post quod aliud non datur, habere non possint *latè Farin. d. decis. 76. & 8 . & dec. 177. per tot. part. 2. late Franc. Rub. de testam. in 6. n. 65.* qua de re videri plenè poterit Lissous Booslart *de rebus Melitensibus,* in quo omnia istius ordinis priuilegia reperies. Item Aristographum Paponem, qui refert eos successionis esse capaces ab intestato, sed vsu-
3 fructutenus tantum, *Papon in arrestis Franciæ l. 1. tit. 10. art. 6.* quo etiam tit. varia de Priuilegijs exemptionum Hierosolimitani ordinis profert, refertque eos ratione hæreseos, Decimarum, congruæ portionis, coram ordinarijs posse conueniri: apud quem fusius hæc discussa inuenies.

QVAESTIO XXXI.

Quæ sit Energia clausulæ *sublata iudicibus aliter iudicandi facultate.*

FRequens est hæc clausula in exemptionum priuilegijs cuius vis hæc est, vt per eam os claudatur parti Iudicique, etiam potestas aliter iudicandi auferatur *Card. cap. quia diligenti in 2. quæst. de elect. Barth. l. final. C de Canone frument. l. 11. Paris. cons. 1. nu. 38. l. 4. Puteus decis. 50 lib. 1. & dec. 377. l. 3 Caputaq. dec. 134. part. 4. Farin. dec. 180. par. 2.* idque nisi exceptiones in Iure fundatæ adferrentur: similes enim

Clau-

Clausulæ, vt & quod dari non posit de sub & obreptione, friuolas tantum exceptiones tollunt, non verò quæ in Iure sunt fundatæ, *Farinac. dec. 461. part.* 1. Indeque est quod dolosis aut enormiter læsis, tales clausulæ non habeant suffragari *l. in fundo ff. de rei vend. l. qui sub prætextu C. de sacros. Eccl. Farin. d. decis.* 461. *n.* 3.

QVAESTIO XXXII.

Ecclesia quando dicatur esse de mensa Monasterij.

SVMMARIVM.

1. *Ecclesia vnica Monasterio censetur, quando sita est intra Monasterij dominium, seu territorium.*
2. *Vel quando percipiuntur Decimæ.*
3. *Aut ex præsentatione Vicariorum.*
4. *Aut ex subitione onerum.*
5. *De iure prohibitum non est Monasterijs habere Ecclesias etiam parochiales.*

FRequentia sunt in Monasterijs exempla quæ Ecclesias habent annexas, seu de eorum mensa, dubitatur itaque vnde eiusmodi ecclesiæ de Monasteriorum mensa esse colligantur? colligitur id multis ex signis. Primò, si ecclesiæ sint intra territorium siue Dominium Monasterij *Gloss. & DD. cap. de Monachis de præbendis* 1
Rod. decis. 15. *de Iure Patr. in Antiq Far. decis.* 204. *part.* 2. Secundo ex perceptione decimarum, quæ de Iure debentur Ecclesiæ Parochiali *cap. cum contingat de decimis* 2
Card. Clem. nu. 10. *quæst.* 9. *de offic. Vicarij Far. d. dec.* 204. *num.* 1.

Tertio ex præsentatione Vicariorum: inde enim principalis cura penes Abbatem residere præsumitur, *Vital in Clem.* 1. *nu.* 7. *de offic. Vic. c.* 1. *de Capell. Monach. Fel. cap. ex parte* 2. *nu* 1 *de Rescript.* 3

Quarto, ex subitione onerum *Glo. Clem. vnica verb. ad mensam vbi DD. de excess. Prælat. Rebuff. de congr. Poet n.* 114. Neque obstat si Episcopus talium Ecclesiarum Rectores soleat instituere: propria enim ea non est institutio, sed est autorisabilis institutio, quæ in ecclesijs de mensa Monasterij spectat ad episcopum, *c.* 1. *& ibi gl. verb præsentetur simul iunctis de Capell. Monach. Far. d. decis.* 204. *nu.* 6. vt proinde ex tot signis Ecclesia debeat censeri subiecta & annexa Monasterio *Card. Clem. §.* 1. *in pr. de Iure patr. Far. d. dec.* 204. *nu.* 5. Præsertim quod de Iure prohibitum non sit Monasterijs habere ecclesias etiam Parochiales curam animarum habentes *c.* 1. *de c. Monach. Abb. d. c.* 1. *n.* 1. *&* 6. *de cap Monach Far d. dec.* 204. *nu* 8. de qua quæstione videto etiam quæ hac eadem parte supra scripsi *q.* 18 *&* 32. 33. 4

QVAESTIO XXXIII.

Loca qualiter probentur esse de diœcesi.

SVMMARIVM.

1. *Eodem modo probatur locus esse de diœcesi, quo iurisdictionis fides solet probari.*
2. *Instrumentis antiquis credendum est.*
3. *Instrumentalis probatio, potior testibus.*
4. *Præscriptione probatur locus esse de diœcesi.*

Non

NOn est ab hoc iurisdictionis Episcopalis tractatu aliena hæc quæstio, per quã non raro in controuersiam reuocatur, num locus quispiam huius sit vel alterius diœcesis paucis itaque, animaduertendum ijsdem modis probari locum quempiam esse diœcesis, quibus & Iurisdictionis fides solet comprobari, *latè Card. Tuschus in commun. conclusionib. verb. Iurisdictio.* Hęc & solet probari per instrumen-
1 ta antiqua, quibus ob venerandam antiquitatem credendum est *Calcan. cons.* 90. *n.*5. *Hier. de Monte Tract. finium Regundorum c.*1.63.*n.*5. *Bald. cons.*286.*n.*2. *li.*2.*decis. cons.*42.*n.*10. *Natta cons.*632.*nu.*16. *Farin. dec.*266.*part.*2. Præterea, antiquæ sententię
2 quæ licet inter alias latæ sint, tamen fidem adferunt non mediocriter adminiculantem *Alex. cons.*190.*n.*16.*leb.*2. *Aymo. de antiq. temporum part.*1.§.*propositum, n.* 29. *Farinac. d decis.*266.*nu.*2.*part.*2. præsertim quod instrumentalis probatio, longis parasangis excedat probationem factam per testes *glo. c. tertio loco de testibus Fel. c.*
3 *cum caussam n* 5 *de probat. Far. d. decis.*276.*num.*7. instrumentis enim lux indubitata veritatis adsistit *Bal. cons.*109.*in pr. lib.*4.
4 Denique præscriptio annorum 40.*cap. de quanta. c. ad aures de præscript. c. cum de beneficio de præb. in* 6. Sed cum requisitis ad eam complendam de quibus Doctores *in c.*1.*de Præscrib. in* 6. idque in fauorem Episcopi, cuius Iurisdictio est fauorabilis, secus porrò si contra Episcopum quispiam inferior prætenderet se Iurisdictionem præscripsisse, vti liquet ex traditis Doctorum, Philipp. Franc. *in cap cum persona de Priuileg. in* 6. & ijs, *quæ fusius alio ln loco ostendi quæst.*28.

QVAESTO XXXIV.

Vna Ecclesia qua ratione dismembratur ab alia, & quibus ex caussis.

1 *Solennitas eadem requiritur in dismembratione Ecclesiarũ quæ in alienatione*

2 *Caussa in dismembratione quæ?*

DVbium non est quin per dismembrationem Ecclesia separetur ab alia, atque ab eius superioritate eximatur.

Sed quæstio hic insurgit, quæ requirantur ad validitatem dismembrationis alicuius Ecclesiæ. Duo autem potissimum hoc in articulo requiruntur, scilicet solemnitas, & iusta caussa. Solemnitas in eo consistit, vt ea interueniant quæ in rerum Ecclesiasticarum alienatione requiruntur *Fran. cap.*1.*de reb. Eccles. non alieni.* 6. *Rota decis.* 1. *eod. tit. Farnac. dec.* 348. *part.*2. *in Nouis* nimirum consensus eius ad quem spectat Ecclesia, à qua fit dismembratio *Farinac decis.*288. *nu.*4. *part.*2. eius inquam, non verò vicarij perpetui Ecclesiæ *Abb. cap. extirpandæ §. qui vero nu.*15. *de præb. cap. ad audientiam* 1. *vbi DD. de Ecclesiis ædificandis* cum autoritate Episcopi, non verò inferioris *Fuscus de visitat. lib.*1.*cap.*20.*nu.*16. *&* 17 *Farinac. dec.* 348.*nu.* 2.*part.* 2. *& idem Farinac. Decis.*316.*nu.*4 *part.*2. *vbi latè.*

Caussæ vero Iustitia, consistit non in sola abundantia populi. *Conc. Tridentinum.*

sess.

ſeſſ 21.*c*.4.*de Reform.* ob quã non facile eſt veniendum ad beneficiorum diuiſionem *c. Maioribus cap. vacante de præb. c.* 1. *vbi glo. de reb. Eccleſ. non alien. Farin. d. deciſ.* 288. *n.* 3. ſed in augmento cultus diuini DD. *d. c. audientiam, de Eccleſijs ædifican.* pro quo ſemper facienda eſt interpretatio *Farin. deciſ.* 316. *nu.* 4. *part.* 2 *Franc. Macenſ. dec.* 323. *nu.* 2. *part.* 2 *Riu. conſ.* 204. *n.* 12. *conſ.* 20. *n.* 6. *l.* 1. qua in re multum pollet iudicium ordinarij, cui in hac materia multum deferendum eſt, non ſolum ex diſpoſitione Concilij Tridentini, ſed etiam iure communi *Rebuff. de congrua portione n.* 68. *Surdus de alienat. tit.* 4. *n* 43 *& ſeqq.*

QVAESTIO XXXV.

Quid ſi locus nullus Diœceſ. eſſe prætendatur?

ORdinarius intra limites cuius Diœceſis locus nullius Diœceſis eſſe dicitur, habet, ſi Iuris communis diſpoſitionem conſideremus, in eiuſmodi loco iuriſdictionem ordinariam *c. de Xenodochijs de Relig. dom. Veral. dec.* 306. *li.* 1. *Farin. dec.* 501. *part.* 2. At verò, ſi diſpoſitionem Concilij Tridentini ſpectabit ad Ordinarium viciniorem, *Conc. Trid. ſeſſ.* 24 *cap.* 9. *de Reform.* præſumetur autem vicinior is, contra quem cauſa committitur, ne dum de vicinitatis qualitate diſputatur, Eccleſiæ maneant acephalæ *Farinac. deciſ.* 396. *n.* 2. *part.* 1. idque niſi locus qui dicitur nullius diœceſis ſitus ſit intra diœceſim Ordinarij remotioris; nam tunc ad ipſam Iuriſdictio ſpectabit, niſi adſiſtentia Iuris communis, quæ ſtat pro Ordinario, obfuſcetur ex poſſeſsione partis alterius *Farin. dec* 501 *nu.* 4 *pa t.* 2: aut eius anteceſſoris: poſſeſſio enim prædeceſſoris ſucceſſori prodeſt, *Rota deciſ.* 1. *de reſt. ſpol. in nouis Guido dec.* 269: *Farin. d. deciſ.* 501. *nu.* 2.

QVAESTIO XXXVI.

Conſeruatores an habeant iuriſdictionem.

COnſeruatores, ſi iuris ſcripti diſpoſitionem contemplemur, cognoſcunt dumtaxat de iniurijs manifeſtis *c.* 1. *& fin. de offic. in* 6 at vero, hodierni ampliorem longè habent facultatem à forma priuilegij dependentem *c. cum dilecta de Reſcript. Guido deciſ* 18 *Franciſ. Marcul. delphinali deciſ.* 349. *lib.* 10 *plene Corneus conſ.* 15 *per tot. l.* 3 *Farinac. deciſ.* 616. *part.* 2. *Probus in addit. ad Io. Monachi d. cap.* 1. *de offi. deciſio. in* 6. In qua ſolent appellari non ſimpliciter conſeruatores Iudices *Corneus d. conſ.* 15. *n* 6 *l.* 3 ſpecialiterque ſolet eis committi cognitio bonorum eorum, quorum ſunt conſeruatores *Farinac. d deciſ* 616 *nu.* 3 *part.* 2 vt certè exoleuerit, ſeu parum hodiernis conſeruatoribus quadret diſpoſitio illa iuris ſcripti *d. c.* 1. *de offic. del. in* 6. *teſte Ioanne Andr d. cap. fin. nu* 3. *Hoſt. nu.* 4. *Nauar. nu. Manuali c.* 27. *n.* 125. *verſ. neq; conſeruatur Farinac. d. deciſ.* 616. *nu.* 3. *part.* 2. Adiectis eorum commiſsionibus clauſulis *Contradictores quoslibet & rebelles per Cenſuram Eccleſiaſticã compeſcendo*, per quam cenſetur data facultas iudicialiter procedendi *Io. Andr. d. c.* 1. *nu.* 9. *verſ. ſi ergo. & ibi*

Host. nu 14. Domini nu 13. cum derogatione expressa Bonifacianæ constitutionis, *Farinac. d. decis. 616 nu 4.* suntque eiusmodi Conseruatoriæ vniuersales alienissimæ, & neutiquam infirmatæ per Concil. Tridentin. *Farin d decis. 416 n. 5.* de quibus quoque ego scripsi *li. 1. part 1 qu 39. & plenè tom. 2 part. 2* & ea quæ huic quæstioni desunt supplere potuerunt.

QVÆSTIO XXXVII.

Episcopi qualem iurisdictionem habeant in Regulares.

SVMMARIVM.

1. *Delicta Monachorum dupliciter considerantur.*
2. *Abbas excommunicare potest suos religiosos.*
3. *Curati aliiq; inferiores respectu fori pœnitentialis possunt excommunicare.*
4. *Abbati competit Iurisdictio in suos monachos, & contra eos procedit sine forma Iudicij.*
5. *Beneficia Regularia solent esse manualia.*
6. *Iurisdictio per priuilegium concessa, videtur data priuatiuè.*
7. *Maxime si ad partis instantiā sit cōcessa.*
8. *Immemorialis possessio Iurisd. qui probatur.*

1 DElicta Monachorū dupliciter considerātur, aut enim sunt delicta propria religionis, scilicet cōtra eorū regulam, seu instituta; aut verò sunt delicta communia, vt puto tendentia contra communem omnium hominum conuersationem. Priore casu, iurisdictio competit Abbati; posteriore verò Episcopo, *c. Abbas cap. Monasteria. 1. cap. cognouimus. 18. qu. 2. cap de persona 11. qu. 1. cap qui vere in pr. 16. qu 1. Marian. cap. qualiter & quando nu 84. de accusat. arg. l. militum ff. de re milit. Farinac. dec. 15 & dec. 17. part. 1 vbi latè, & vide Nauarrum cons. 6. de foro comp.* talisq;
2 Iurisdictio posteriore hoc casu competit Episcopo priuatiuè ad abbatem *Farinac. d. decis. 17.* Neque refert quod Abbas possit excommunicare suos religiosos: quia non ideò sequitur quod Iurisdictionem contentiosam habeat *Host. cap. transmissa prope finem vers. & hoc quod confirmatur de elect.* cum & curati alijq; inferiores Iurisdictione contentiosa carentes respectu fori pœnitentialis possint excōmunicare.
3 *Butr cap. cum contingat nu. 15. vbi Abb. nu. 29 & 33. de foro comp. & Far. d. dec. 15. in fin. d. decis. 20.* Porrò, quod priore casu dixi competere Abbati Iurisdictionem, declara vt non ea propter debeat procedere ritu solemni Iudiciorum, sed simpliciter, de
4 plano, & sine strepitu Iudicij *cap. qualiter, & quando in fin. de accusat. cap fin. de statu Monach. cap. ad nostram in fin. & ibi Glo. de app. cap 1. §. sane de Cenis. in 6. cap. placuit 10. q. 1 Spec. de inquisit §. 2. nu 6 & 9. Pauinus de visitat. part. 2 qu 7. nu 11 Farinac d. dec. 15 dec. 17. decis 20 part 1* etiam per reuocationem à beneficijs quæ habent: benefi-
5 cia enim regularia solent esse manualia, *AEgid decis. 203. Far d. decis 20 n 4* idque nisi ex eorum institutione aliud liqueat. quod limita, nisi Abbatibus per priuile-
6 gium speciale Iurisdictio omnimoda competeret: Quando enim Iurisdictio per priuilegium alicui datur, censetur in gratiam eius cui conceditur priuatiue concessa, *Angel cons. 375. n. 4. vers. quarto fallit. Afflictus dec. 41. Gram. decis. 30. nu. 6 Aymo.*

cons.

conſ.411.nu.31.& 33.Menoch.lib.2.præſ.18.nu.3.Farin.dec.37.part.1.& dec.121. ibid. ſignanter porro ſi eiuſmodi Iuriſdictio non motu proprio, ſed ad partis poſtulationem conceſſa ſit *Barth.auth.habita n.59.verſ.& aduerte in cauſſa viſitatorum C ne Filius ſuo Patre.Aret.conſ.102.nu.2.Farin.d.deciſ.37.*prout & cum de mente concedẽtis conſtat quod Iuriſdictionem priuatiuè concedere voluerit *Far.dec.121.n.3.p.1. Fel.c.Paſtor.de offic ord.Rom.conſ.393.*aut ſi non ſit alius cum quo Iuriſdictio cumulatiuè concedi potuerit *Far.d.deciſ.221 n 4.part.1.*Quod & iterum limita in Abbatibus habentibus a b immemoriali tempore Eccleſias ſuas ſibi pleno iure in temporalibus & ſpiritualibus ſubiectas,*c.Paſtoralis,vbi DD.de offic.ord.Far.d.deciſ.37 n. fin.*quæ immemorialis poſſeſsio probari poteſt per ſententias aut enunciatiuas antiquas *Puteus dec.209.n.2.& 3.li.2.Far.d.deciſ.37.in fi.* qua de re ego etiam quæ attuli alio in loco,quæ tamẽ immemorialis conſuetudo derogare nequit Iuriſdictioni & poteſtati quam Epiſcopi vigore Conc. Trid habent in concernentibus viſitationem,vti ſacro Rotæ Auditorio definitum fuiſſe tradit Farin.*dec:62.part.3.* 7 8

QVAESTIO XXXVIII.

Quid ſi Abbas in puniendo ſit negligens? aut non congruè puniat?

EPiſcopus eiuſmodi negligentiam ſupplere poterit, vti plenè reſpondit *Rom. conſ 375.*& ego etiam alio in loco oſtendi *tom.2 part.1.*

QVAESTIO XXXXIX.

Quid ſi in Eccleſia Cathedrali ſint Monachi regulares etiam Canonici.

1. *Epiſcopus habet Iuriſdictionem in monachos Regulares eccleſiæ Cathed.*
2. *Niſi obſtẽt cõtraria indulta & priuilegia.*
3. *Quod extenditur vt numeris ſequentib.*

ECcleſiæ Cathedralis regularis,quales per orbem Catholicum non paucę ſint, Epiſcopus eſt caput,& velut Abbas:Monachi vero velut loco Canonicorũ *cap. cauſſ.quæ.1 de iudicijs.*vbi aggregatim Doctores *Fari.dec.69 n.1.* in quos Epiſcopus de iure cõmuni,exceptis ijs quæ Regularia eorũ inſtituta concernũt,omnimodam habet iuriſdictionẽ *c.1.ne ſede vac.Glo.c nullus verſ.vt Epiſc. etiam ſæcularis de elec. in 6.vbi Anch.n.3.Io.Andr.n.3 Gen.n.7.Fran.n.3* niſi tamen obſtent Indulta aut Priuilegia contraria,vti reſpõdit Corneus *conſ.193 li.2.*Idq; nõ obſtante quod nõnulli cẽſeant Epiſcopũ dumtaxat ſupplere negligentiam ſuperioris Monachorũ *ab.c quãto de offi ord Rom.conſ.375.*quia præter rationes alibi à nobis allatas,iura illa nõ loquũtur in Eccleſia Cathedrali regulari *Far dec 69.n 6.p.1.Capel.Thol.dec.309.Innoc.d.c. quãto n.2.Hoſt.n.9.Io. And n.15. Anch.n.6.Boh.n.4 Berthachic.trac.de Epiſ.l.4.p.2 q.25. n.81.*id quod plenius à mixtura Monachationis & ſecularitatis poſſet ex ijs confirmari quæ plenè tradit Rom.*l ſtipul.n.19.24.& 25.ff.de ve b.oblig.* vt nec non obſtat, ſi Monachi habeãt menſã,& iura ſua ſeparata à iuribus Epiſcopi:quia inde ad exẽptionem ab eius iuriſdictione inferri non poteſt *DD.c.edoceri de Reſcr.Far.d.dec.69. n.9.*nec etiam obſtat Concil.Trident.*ſeſſ.21.c.8.* quia illud loquitur de Monachis exiſtentibus in locis exemptis à Iuriſdictione ordinarij *Far.d.deciſ.69.n.10. part.1.* 1 2 3

QVAESTIO XL.

Exempti an teneantur ad Collectas?

SVMMARIVM.

1. *Collectas etiam sine sciētia Superioris ex caussa necessitatis concernentis priuatum & publicum, imponere potest.*
2. *Fallit si periculum aut damnum non sit ineuitabile. & quoad Vniuersitatē Clericorum assensus Papæ requiritur.*
3. *Collectarum impositio actus est iurisdictionis.*
4. *Equites Hierosolymitani sunt exempti ab omni iurisd. ordinarij & collectis.*
5. *Soluens cum soluere non tenetur vigore alicuius priuilegij, non præiudicat in futurum suo priuilegio.*

IVs commune permittit vniuersitatibus ex caussa necessitatis etiam sine supe-
1 rioris auctoritate impositionem collectarum *c. vbi Abb. nu. 20. de Immunit eccles. Barth l. multos. 2. C. de caussa publ. li. 2. Farin. decis. 72. nu. 1. part.* 1. idque etiam si pro recuperatione pecuniæ in publicam necessitatem expositæ *l. 1. § fin & ibi glo. verb. pro consul. ff. quod cuiusque vniuersita Barth. l. 4 §. Actor nu. 5. de re Iud. Farin. d. nu* 1. in huiusmodi enim necessitatum caussis priuilegia quantumuis generalia & pregnantia cessant *cap. peruenit. vers. alio modo vbi DD. de Immunit. Eccles. l. ad portas C. de oper. pub. l. ad instructiones l. iubemus nullum C. de sacro Eccles.* Veruntamen Rota resoluit in vna Leodien. 19. Martij 1604. vniuersitates ex caussa communis vtilitatis, & necessitatis non posse sibi ipsis sine scientia Papæ superioris, collectas imponere. nisi periculum aut damnum sit ineuitabile *Farin. dec. 72. nu. 2. part.* 1. Longe minus personis non subiectis, quales sunt exempti, inter quos sunt milites Hierosolymitani *Bald. l. ad institutionem C. de sacros. Eccles. Castr. cons. 423 nu. 2. lib. 2. Alex. cons. 68. nu. 1. lib.* 2. est enim collectarum impositio actus Iurisdictionis, *Alex. cons. 78. nu. 8. lib. 6. Soc. cons. 129. nu. 1. Farinac. de dec. 72. nu 3. part.* 1. à qua exempti sunt liberi & immunes, adhibita tamen hac salis mica vt accedente Papæ seu superioris
2 auctoritate, ad hoc compelli possint *Farinac. dec. 72. nu. 4. part. 1. cap nullus de Iure patro. Abb cap. non, minus nu 2. vers. aut necessitas de Immun. Eccles.* quæ procedunt, si de
3 priuilegij generalitate & energia exemptionis ab eiusmodi collectis constat de tenore priuilegij, vti de Priuilegio ordinis Teutonici Rota Romana apud Farrinaceum *d. decis.* 72. idque etiamsi ante aliter fuisset obseruatum, Tum quia priuilegia
4 eorum remouent contrariam obseruantiam *Far. d. decis. 72. n.* 8. Tum quia collectæ præteritæ potius præsumuntur solutæ ex metu & timore quam ex libera voluntate. *Io. Andr. cap. 1. nu. 2. de præscript. in 6 Farinac. dec. 5. nu. 3 part. 1.*
5 Tum quod violentia non ideò purgata dicitur, quod violentiam passus non reclamasse proponatur *Farin. d. decis. 5. nu.* 6 Tum denique quod soluens, cum soluere non teneretur vigore alterius priuilegij non præiudicat in futurum suo priuilegio *fel. c cum accessissent nu. 29. n. 3. limit. de const. Ruin. 228. n. 11. l. 1. Natt. cons. 60. nu. 146. l. 1. Far. d. dec. 72. nu. 9. part. 1.*

QVAE-

QVAESTIO XLI.

Sententia lata contra Prælatum, an noceat Capitulo?

SVMMARIVM.

1. *Causa agitata contra Prælatum, non nocet Capitulo.*
2. *Distingue vt nu. 2.*
3. *Iura Ecclesiæ sunt communia Ecclesiæ, Episcopo, ac Capitulo.*

SVnt quibus videtur caussam subiectionis agitatam contra Prælatum non nocere illius Capitulo *Fel. cap. edoceri nu. 3. de Rescript. Innoc. cap. fin. vbi DD. de maior. & obed. cap. cum Clerici de verb. sig. Farin. decis. 118. part. 1. Lapus alleg. 48. nu. 8. Rom. cons. 369. nu. 21 Dec. cap. caussam quæ nu. 20. vers. expeditis notabilibus, de Iudicijs.* At è contra sunt qui existimant non esse opus vt Capitulum citetur, hoc nitentes fundamento, quod magis principaliter intersit prælati, ad quem prouide magis, pertinet huiusmodi defensio, *Bellam d. cap. fin. Butr. cap. dilecti nu. de maior, & obed. Abb. cap. cum olim de testib.* quem proinde ad Iudicij validitatem sufficit citare *Felin. d. c. fin nu. 3. & 4. de maior. & obed.* Antinomia hæc fœdere huius distinctionis videtur concilianda, nimirum quod aliud est Episcopum facere aliquem actum, quo amittitur libertas Ecclesiæ & Ecclesia induitur in seruitutem, & tunc fauore libertatis non amittendæ requiritur consensus omnium, & in istis terminis loquuntur omnia iura in contrarium allegata, & aliud est Episcopum facere actum quo defenditur libertas Ecclesiæ vt liberetur à seruitute, in qua reperitur constituta, vt hic, vbi iam seruitus erat constituta per subiectionem factam à Papa, à qua Episcopus nitebatur se, & Ecclesiam liberare, & hoc casu fauore Ecclesiæ solus Episcopus, & quilibet alius admittitur ad vindicandam Ecclesiam à seruitute *Io. And. in glossella marginal in c. cum olim de testib. & nu. 12.* & hoc sentiebant *Zabar. & idem Io. And. & Guther. nu. 18. in c. dilecti de maior. & obed.* dum reprobando rationem Innoc. dicentis Capitulum ibi admitti ad appellandum: quia iura Ecclesiæ sunt communia Episcopo, & Capitulo, dicunt rationem esse, quia cum ex reuocatione Iuramenti melioretur Ecclesia, admittitur Capitulũ, & quilibet alius de Ecclesia admittitur *c. & quilibet alius de Eccles. qua de re vide fusius Apostillam ad Farinac. d. dec. 118.*

Margin numbers: 1 (beside "Vnt quibus"), 2 (beside "Antinomia"), 3 (beside "centis Capitulum").

QVAESTIO XLII.

Constitutio Papalis, an tollatur per non vsum.

SVMMARIVM.

1. *Constitutio Papalis non tollitur per non vsum.*
2. *Etiamsi superuenerit contrarius vsus, nisi præuius adsit Papæ assensus.*
3. *Quo assensu cessante, contrarius vsus non suffragatur.*
4. *Signanter in actibus negatiuis.*
5. *Scientia Papæ sufficienter probatur per scientiam officialium.*

NOn tolli ostendi alio in loco, idq; etiãsi detur de nõ vsu per annos mille *Far.*
1 *dec. 213. p. 1 l. de quib. n. 33. ff. de legib. Alex. cons. 136. n. 19. li. 2. Far. dec. 213. p. 1.* Imò
etiamsi superuenerit contrarius vsus, nisi de expresso consensu aut Papæ scientia
2 constet *Abb. c. 1. n. 4. vers. vnde ibi de Treuga & pace Præpositus c. in istis §. leges n. 3. vers.*
nisi dato consensu Papæ d. 4. Far. d. dec. 213. & 197 p. 1. vbi latè. Non probata enim sci-
entia legislatoris, aut successoris æqualem auctoritatem habentis contrarius vsus
3 non suffragatur *Farinac. dec. 221. nu. 4. p. 1. Abb. c. 1. n. 4. de Treuga & pace Rota decis. 10.*
de consuet. In antiq. Ideoq; opus est vt scientia aut consensus expressus non verò ta-
citus interueniat *Far. d. decis. 221. n. 6. Franc. c. cum de beneficio n. 4. de præb. in 6. vbi et-*
iam Archid. n. 2. vers. nec mireris. Signanter in actibus negatiuis in quibus cõtradictio
& acquiescentia est necessaria *Couar. ad reg. possessor. par. 2. §. 4. n. 6. vers. Huic sane ob-*
5 *iectioni, Ripa c. cum Ecclesia. n. 68. de caussa poss. & propriet. Far. d. dec. 221. n. 8. p. 1.* Suffi-
cienter autem probari scientiam Papæ, si probetur scientia eius officialium, tradunt
Doctores laudati à Farinac. *dec. 356. n. 9. p. 1. Bart. l. si publicanus §. in omnibus ff. de pub.*
Crau. de Antiq. temp. p. 4. §. absolutio n. 23. Boer. 264. n. 19. Surdus cons. 429 n. 54. qua de
re etiam tractaui tomo 2. de Iurisdictione ordin. in exemptos *part. 2. q. 111.*

QVAESTIO XLIII.

Territorium quando dicatur exemptum esse à Iurisdictione
Episcopi & nullius diœcesis.

SVMMARIVM.

1. *Distinctio loci exempti, & loci nullius Diœcesis.*
2. *Superiorum locorum nullius Diocesani possunt appellari.*
3. *Diœcesanum territorium ab alio segregatum solus Papa concedit.*

DIspar est ratio loci exempti, & loci nullius Iurisdictionis: locus enim exem-
1 ptus licet non sit de diocesi *Fel. & DD. c. Graue de off. ord. c. cum Episcopus vbi*
Fran. in 2 vol. & Gem nu. 3 de off. ord. in 6. Feder de senis cons 2 n. 4 Gem c. 2. nu. 19 vbi
Franc. in § statuto n 10 & seqq de Const. in 6 gloss. Clem. frequens verb 6 primi anni &
ibi vituli n. 127 excess. Prælat Far. dec. 324 part. 1. at verò locus nullius diœcesis, neq;
de diœcesi est, neque in diœcesi, sed est proprius diœcesis, & per se consistens, cu-
2 ius quoq; respectu ij qui priuilegio quopiã talium locorum superiores sunt, diœ-
cesani possunt appellari *Glo clem. 1 § volumus in ver. 6 diœcesanis vbi Card in q. 4 n. 2.*
vituli n. 4. Imm. nu 3. Abb. n. 15 de foro compet. propriumque territorium dici possunt
posidere *l. pupillus §. Territoriũ ff de verb. in 6. sig. Far. d. decis. 324 n. 1. in fi p. 1.* eius-
modi diœcesanũ Territorium ab alio segregatum, solus Papa ad quem diœcesium

sepa-

separatio spectat, concedere potest. *Host. c. cum Contingat n. 1. de foro comp. vbi Butr. n. 11. vers. de Consuetudine autem Abb n. 18. Bellam. n. 15. vers. tamen certum est.* proinde impropria est Doctorum locutio, cum aiunt loca exempta constituere territorium de per se: intelligendi enim sunt quo ad certos quosdam effectus & per modum cuiusdam comparationis *Fel. d. c. graue nu. 2. in fin. Rob. cons. 31. n. 44. p. 3. Far. d. loco 100 & 7.*

QVAESTIO XLIV.

Qualis sit priuilegij exemptionis effectus.

SVMMARIVM.

1. *Exemptio simpliciter per Papam concessa eximere solet ab omnibus excepto Papa.*
2. *Multa Episcopo censentur reseruata, quæ ei specialiter non adimuntur.*
3. *Priuilegia eximentia monasteria, & eorum membra non dicuntur eximere loca & castra siue populum.*
4. *Exeptiones sunt stricti iuris, & in multis casibus Episcopi habent in exemptos iurisdictionem.*

EXemptio simpliciter per Papam concessa eximere solet quidem ab omnibus 1
excepto Papa, vti alio in loco scripsi *lib. 2. quæst. 2. nu. 13.* nihilominus tamen multa Episcopo censentur reseruata quæ ei specialiter non adimuntur, *Anchar. cap.* 2
postulasti num. 45 vers. quod prob. de foro comp. & cap. 2. num. 10. vbi Franc nu. 20. vers. quando Prælatus de cons. in 6. Farinac. dec. 324. num. 5. part. 1. Hinc est, quod exemptionis priuilegia eximant quidem à subuentione, sed non à situatione & denominatione, *Vitall. clem. 1 num. 44. de Priuileg. Franc. d. c. 2. §. statuto vers. sed aduentu de const. in 6. Farina d. dec. 324 num. 4.* Præterea, Priuilegia eximentia monasteria, & eorum membra non censentur eximere loca & castra siue eorum populum, nec 3
faciunt territorium separatum, sed exempti dicuntur tantum habere Iurisdictionem in personas non verò in locis *c. per. exemptionem vbi Gem. nu. 5. Franc. nu 3 vers. 5 Nota Anchar. nu. 3 vers. 4. Nota de Priuileg. in 6. Far. de dec. 324. num. 6 Guiliel. de Monte laud. clem. Pastoralis num. 24. de re Iud.* sunt enim exemptiones stricti Iuris, vti alias ostendi l. 4. *quæst* 4. denique multis in casibus exemptione non obstante, ordinarium habere Iurisdictionem in exemptos, & plusquam centum casibus, recen- 4
sui lib. *2. qu. 45.*

QVAESTIO XLV.

Membrorum Ecclesiæ vocabulo quid comprehendatur.

BReuiter ea comprehenduntur quæ illi Ecclesiæ vnita sunt *DD. clem 1 de excess. Prælat. clem. 1. vbi Imola nu. 29. de Rescript. Corn. cons. 262. nu. 3. l. 3. Farin. dec. 324. nu. 9. part. 1.* Pars enim sine suo toto considerari non potest. *Præses loco à toto ad partem Far. d nu. 9 DD. clem. de excess. Prælat. & in clem. 1. vbi Imol. num. 29. de Rescript. Corn. cons. 262. num. 3. l. 3.*

QVAESTIO XLVI.

Vtrum in Exemptionum materia à Iurisdictione temporali ad spiritualem inferri posʃit?

NEutiquam, quia Dominium, seu Iurisdictio temporalis nihil habet commune cum spirituali *c. 1. de Relig. dom. Glo. c. 1. verb. diu fis dist. 10. glo. Clem. ne Rom. §. sane verb. Diœcesim de elect. Host. c. super eo n. 3 de paroch. & in c. querimoniam nu. 2. vbi Butr. in fi. de iure Patr. Fel. c. cum caussam n. 12. vers. secundo scias de prob. Guili de Monte laud. Clem. Pastorali n. 21. de re Iud. Farin. dec. 324. num. 10. part. 1.* nisi tamen exemptionis verba sint plenissima, quæ omnimodam exemptionem, & vtramque speciem comprehendat, qua de re vide infra *q. 55.*

QVAESTIO XLVII.

Præscribi an posʃit in aliena diœcesi territorium separatum?

1. *Ius non admittit in mystico corpore duo esse capita.*
2. *Præscriptio operari non potest, vt territorium sit separatum ab Episcopo*

1 MInimè: esset enim Monstrum mysticum, mystici corporis habere mystica duo mystico in corpore capita, quod ius non admittit. *Host. cap. cum contingat num. 1. de foro comp. in cap. quanto n. 13. & cap. Quoniam n. 2. de offic. ord. Farin. dec. 324. nu. 11. part. 1.* Cum enim Episcopatus sit vnum corpus, cuius caput est Episcopus, si ponantur vno in Episcopatu dico Episcopatus capita, fiet vnum corpus misticum, duo habens mystica capita, quod vt est prodigiosum & à natura abhorrẽs, ita etiam à iure alienum *Host. d. loco Butr. d. c. cum contingat nu. 11. vers. de consuetudine vbi Abb. nu. 18 & 19. Bellarm. nu. 15.* Proinde, veluti irrationabile per perscriptionem consuetudinemue acquiri non potest *Gabr. de præscr. pt Concl. 1. num. 8. & 38.*
2 *Far. d. dec. 324. n. 11. in fin* Neque obstat quod vtraque Iurisdictio Episcopalis scilicet Diœcesana, & Iurisdictionis, præscriptione acquiri posʃit *Rota dec. 2. de Præscr. in Nouis Abb. d. cap. cum contingat num. 11. de foro comp.* Id enim non aliter intelligendum est, quam si velint præscribere quasi sub Episcopo: nam si præscripsissent territorium separatum, amplius sub Episcopo esse dici non posʃent *Abb. d. c. cum contingat num. 18. Farin. d. decis. 324. num. 12. part. 1.*

QVAESTIO LXVIII.

Prælati habentes territoria separata an posʃint Confessorios approbare.

NEutiquam: id enim priuatiuè ad Episcopum spectat, vti sacrum Rotæ auditorium iudicasse refert Prosper Farinaceus *dec. 332. part. 1* estque Episcopus eo in iure manu tenendus, donec alius de immemoriali præscriptione per tres sententias conformes docuerit *Farin. ibid. num. 4.*

QVAESTIO LXIX

Quis debeat probare locum esse de diœcesi?

Panor-

PAnormitanus respondit eiusmodi probationem ad Episcopum pertinere *in c. cum olim n.2.de censibus Farin.dec.358.nu.1.part.1.* probabitur autem dilucidè id satis, si intra diœcesis suæ fines probetur constitutus, alijsque modis quos ante ostendi.*qu.33.& seq.*

QVAESTIO L.

Quibus modis probetur locus aliquis esse de diœcesi.

MVltifariam id probari compertum habemus, ex Doctorum nostrorum hypomnematibus: Et quidem imprimis ex eo quod locus aliquid Episcopo respondeat de iuribus Episcopalibus *Abb.c.cum olim nu.3.de Censibus c.1. de relig. dom.* Sunt enim hæc inter se conuertibilia; Ecclesia est in diœcesi, ergò Episcopus tenetur ad Episcopalia, & contra, Ecclesia tenetur ei in Episcopalibus, ergo est in eius diœcesi *Abb.d.nu.3* secundò per deputationem Episcopi simpliciter factã per Pontificem ad certa quædam loca, dixi *simpliciter*, quia secus si ad certum effectũ: nam tunc non tribueretur Episcopo Ordinaria ijs in locis Iurisdictio, *Fari.dec.358. nu.3.part.1. Bald. cons.472.nu.2.v.rs.sed vbi apponitur Clausula enim Ruin. cons.170. num.8.& 10.l.3.*

Tertio ex probatione quod locus consistat intra fines diœcesis *cap. conquerente de offic.ord.Fari.dec.396.nu 1.part.1. & late dec.405.n.1. Decius cons 146 nu.15.Paris. cons.22.nu.3.li.1.Aymo cons.54.nu.9.* Quarto, per verba enunciatiua Papæ *c. Si Papa vbi DD.de priuileg.in 6.latè Farinac.dec.432.n.2.p.1.* Dixi *Papæ*: quia secus esset si essent enunciatiuæ Episcoporum. *Aret.c.cum caussam nu.21 vers. sed tamen aduerte de probat.Innoc.cap.dudum nu 3.cap fin.de priuileg.cap.inter dilectos nu 6. de indicijs.Far. d.decis.405.nu 2.* idque nisi Episcoporum enunciatiuè confirmentur alijs adminiculis. *Achilles dec.1.de confess dec.7.de Iure Patr. Puteus decis.149.lib.* veluti ab alijs pluribus personis benè informatis, *Ruynius cons.141.n.10.lib.5.Chephal.cons.192.n.38.* Quinto, per enunciatiuas in antiquis, quæ æquipollent famæ *Aret.d cap. cum caussam.Ias.l.cum aliquis nu 7.C.de iure debber.Alex.cons.75.nu.7 lib.4.Cassad.dec.3.n.3.de procur.Puteus decis 209.l.2.Farin.d.dec.405.nu.5.part.1.* secus in recentibus *Fari.dec. 432.n.4 part.1* qui etiam idipsum restringit ad recentes enunciatiuas Pontificum *Rot.decis.31.de probat.in antiq.*

Sexto, per libros antiquos *Io. Andr.d. cap.cum caussam n.10.vbi etiam Abb.& DD. de probat.Farin d.dec.405.n.7.Abb.cons.54 nu.3.lib.1.Puteus dec.209.lib.2.*

Septimo, per alias qualescumque probationes quæ in probandis limitibus sufficiunt, etiamsi per iudicia & coniecturas leuiores *c.cum caussam & 3.vbi fol.nu.14. de probat.Dec cons.42.nu.10.Guido dec.193.Farinac.d.dec.405.nu.8.part.1 idem Farinac.dec.683 part.1.*

Octauo, Ecclesia probatur esse in illo territorio siue Diœcesi in qua soluuntur eiusdem Ecclesiæ census *Far.dec.432.nu.3.p.1.cap.2.de censibus.*

Nono, ex visitationibus Episcoporum *Fari. dec.* 541 *n.* 2 *part.* 1. *& dec.* 683. *n.* 4.

Decimo, ex Confinibus v.g. maris, fluminis, montis, qui dicuntur æterni *Bald. d. c. cum caussam vbi Fel. nu.* 5 *vers & notat. Farinac. dec.* 683. *nu.* 3 *part.* 1.

Vndecimo, per sententias *Farin. d. dec.* 683 *n.* 3 qua de re vide etiam infra *qu.* 59.

QVAESTIO LI.

Confessione an probetur locus esse de diœcesi.

NEutiquam: cum enim eiusmodi Confessiones versentur circa id quod in Iure consistit, confitenti non præiudicat *l. ornament. ff de auro arg. leg. Barth. li.* 1. *n.* 12. *ff. si cent. Farin. decis.* 358 *nu.* 2. *part.* 1. cum nec simplici confessioni credendum sit, nisi per eam aliter exprimatur *Aymo cons.* 48. *n.* 7. *& seq.* Stantque pro hac conclusione ea quæ alio in loco scripsi *li.* 1. *part.* 2 *qu.* 31.

QVAESTIO LII.

Prælati inferiores an excludere possint Episcopum à iure visitandi.

SVMMARIVM.

1. *Prælati inferiores non possunt excludere Episcopum à suo iure visitandi nisi ostẽdant priuilegium aut consuetudinem legitimè præscriptam.*
2. *Consuetudo eiusmodi debet esse præscripta spatio* 40. *annorum, vt minus.*
3. *Visitatio pendet ab Ordinaria Iurisdictione.*
4. *Episcopus est adeo fundatus in iure visitandi, vt ne quidem per inhibitionem lite pendente impediri possit.*
5. *Energia clausulæ.* Non obstantibus priuilegijs quibuscunque.

1 PRælati Inferiores non possunt Episcopum excludere à suo Iure visitandi nisi ostendant Priuilegium aut consuetudinem legitimè præscriptã, vti post Hostiensem, Socynum & alios ostendit Sarmienta *select. interpr. l.* 3. *c. vlt. Mandos. cons.* 38 *nu.* 8. *cons.* 37. *nu* 11. *Rota decis.* 207. *n.* 5. *part.* 2. *diuers. Fari. dec.* 394 *n.* 1. *part.* 1. ne-
2 cesseq; est vt præscriptio sit vt minus annorum 40 *c. de quarta de præscript. Balbus de præscr part.* 1. 5 *part. princip quæst.* 12. *nu.* 4 *Far. d. dec.* 394 qua de re vide alia quæ hac in eadem materia scriptis mandaui *quæst.* 27. *&* 28 Cum enim visitatio pendeat
3 ab ordinaria iurisdictione *Rota decis* 196. *nu.* 2. *part.* 2. *diuers Farin. d. decis.* 394. *nu.* 4. *part.* 1. in qua Episcopi fundatio adeo fundata est, vt ne quidem per inhibitionem,

lite

lite desuper pendente impediri posit *cap. cum personæ de priuileg. in 6. cap. const tutus de Relig. dom. Caputaqu. decis. 201. part. 2. Farinacius dec. 396. nume. 1. part. 1.* estque id extra disputationis aleam nunc constitutum per sacrosanctum Concilium Tridentinum *cap. 8. sess. 7. & sess. 21. de reform.* cui adiecta est clausula: *Non obstantibus priuilegijs quibuscunq;* compræhendens quascunque personas quantumuis Priuilegiatas *Tiraq. de Retr. cons. §. 1. Gl. 14. n. 96. Sarnensis in Proemio Reg. Can qu 4. part. 3. Puteus dec. 334. in fin. li. 2. Far. dec. 396 n. 3* idque nisi alius inferior doceat de Priuilegio & possessione: nam tunc is aduersus Episcopum lite pendente esset manutenendus *d. cap. cum personæ Farinac. dec. 447. part. 1.* Secus porrò si solum in præscriptione immemoriali aut in solo Priuilegio niteretur: nam eo casu, Ordinarius esset manutenendus donec per sententias ternas de eo fuerit cognitum *Farinac. d. dec. 447. nu. 1 in fin par. 1. & dec. 491. per tot. part. 1. Abb. c. 1. num. 4. vt lite pendente Lancel. & Attent. part. 2. cap. 17. n 161. & seqq.* Qua in re animaduertendum est, subditum, non posse dici constitutum in quasi possessione exemptionis ex eo solo quod non appareat superiorem in illum exercuisse Iurisdictionem, nisi probetur quod euenerit casus exercendi, & volens exercere fuerit repulsus, & repulsioni acquieuerit, & alias se habuerit pro spoliato *DD. cap. dilectus de Capell. Monach Farinacius d. dec. 191. nu 8 part. 1.* quin è contra Ordinarius exercens Iurisdictionem in vna parte Diœcesis in omnibus alijs exercuisse censetur *Abb. cons. 71. libro 2. F. l. cap. Auditis numero 19. de præscript.* Ideoque ad priuationem possessionis Iurisdictionis Episcopalis difficulter inferri potest *Abb. d cap. 1. num. 4. Lancellot d. cap 17. numero 161. Farin d. decis. 536. num. 3.* Accedit, quod ad retinendam vniuersalem quasi possessionem sufficiat vnicus actus. *Farinac. dec. 465. numero 1. part. 1. Rota diuersorum decis. 17. numero 4. part. 2. decis. 222. numero 6. part. 2.* Fauorabiliora sunt iura in retinendo, quam in acquirendo *Menoch. de retin. possess. Rem. 2 quæst. 79. nu. 6 & 9. Remed. vlt. qu. n. 19.*

QVAESTIO LIIII.

Episcopo ad aliam Ecclesiam translato, an subditi statim ab illius obedientia eximantur?

Distinguendum est, num translatio fiat de consensu translati, an verò eo inuito. Priori casu censetur voluisse & constituisse vt subditi à priori vinculo quo ei tenebatur absoluantur *Abb. c. cum nobis n. 3. vers. sed olim Episcopus Spirensis de elect. Io. Andr. & Franc. c. quod ob gratiam de reg. Iur. 16 Farinac. dec. 475. p. 1.* Posteriori verò, neutiquam, antequam translatus consensum suum præstiterit, vt nec etiam cum quis ob eius benè merita ad aliam Ecclesiam transfertur: Pontifex enim

tacitè ſubintellexiſſe cenſetur, quatenus translato placuerit: Papæ quippè intentio eſt vt translato placeat, eique haud ita citò præiudicet *Io. Monach. c. generali n. 16. de elect. in 6. Io. And. c. Quod ob gratiā n. 5. vbi latè, & Fran. n. 3. Farin. d. dec. 475. n. 21 p. 1*

QVAESTIO LIV.

Ordinum equeſtrium parochi, an teneantur Epiſcopo ad quartam Canonicam?

DE hac quarta Canonica ſcripſi alijs in locis, quibus breuiter addo Epiſcopum habere iuris adſiſtentiam percipiendi quartam Canonicam ex parochialibus etiam contra equites Hieroſolymitanos *c. 1. de Capell. Monach. c. conquerente de offic. ord. Rota apud Cantuccrum dec 31. nu. 5. vbi latè p. 2. Hoſt. c. de decimis cum contingit nu. 1. v rſ nam ſecundum & in d. c. conquerente nu. 15 Farinac. dec 477. p. 1* Idque non obſtante exemptionis priuilegio, quod ſi requirat altiorem indaginem, manutentionem in poſſeſſorio impedire non poteſt. *Far. d. deciſ. 477. & fusè dec. 491 per tot. p. 1* prout nec in alijs religioſis parochias habentibus: ſunt enim milites hi Hieroſolymitani religioſi viri, qui ad aliorum religioſorum inſtar cenſentur *Farin. dec. 487. n. 8. & ſeqq. p. 1. id quod etiam alijs in locis probauimus.*

QVAESTIO LV.

Exemptus à Iurisdictione, an etiam Exemptus à dominio cenſebitur?

NEutiquam: quia ſicuti Dominium & Iurisdictio temporalis nihil habet cōmunecum territorio & Iurisdictione ſpirituali *c. 1. de Rel. dom. glo cap. 1. verb. diuiſis diſt. 10. glo. Clem ne Romani §. ſanè verb. diœceſani de elect. Hoſt. cap. ſuper eo n. 3. de Parochijs & in c. Quærimoniæ nu. 2 de Iure Patr. Fel. c. cum cauſſam nu. 12. verſ. 2. ſuas de probat. Guiliel. de monte Landuno Clem. Paſtoralis nu 21. de re Iud Farin. dec. 324. nu. 10 part. 1.* & ex probatione Iurisdictionis, illatio fieri non poteſt ad probationem poſſeſsionis & dominij terrarum *Gabr. com. Concl. tit. de præſumpt. concl 9 nu 9. Crauetta conſ. 54. nu 9. Afflict. dec. 267. nu. 4 Curt. Iunior. conſ 158. nu. 25. lib. 2 Farinac. dec. 24. nu. 9. part. 1.* ita neque ab exemptione à Iurisdictione illatio apta fieri poteſt ad exemptionem à dominio: quia iuxta vulgatam Teoriam, à ſeparatis apta illatio ad inuicem fieri non poteſt, *Præſes in locis legalibus loco à ſeparatis* ſpiritualiaque cum temporalibus commiſceri non debent *cap. ad qu. de Rer. permut. Lapus alleg 129. nu. 20.* vt ſunt cauſſæ Eccleſiaſticæ, quæ omnes ſpirituales dicentur *glo. c. 1. verb. apponatur de Reſt. ſpol. in 6. Sap. alleg. 70. nu 5. de procurat.* differuntque à cauſsis ciuilibus ſiue temporalibus, quantum anima eſt corpore pretioſior *Lapus d. alleg. 70. nu. 8. qua de re etiam breuiter ſuperiori qu. 46.*

QVAESTIO LVI.

Epiſcopus an procedere poſsit aduerſus exemptos alterius coniugem retinentes?

Poſſe

POsse censuit Salcedo *in add. ad practicam Bernardi Dias c. 3. litera A. §. punire*, & post eum vir è Societate Iesu doctrinæ eximę Thomas Sanchez. *de matrim. lib. 7. disp. 33. nu. 21* tum quod non agatur de Priuilegio exemptionis, sed de matrimonij instauratione, quod ad ordinarij officium spectat *c. 1. de conuer. Coniug.* Tum quod ordinario omnimoda Iurisdictio competat aduersus extraneos, & exemptos Iurisdictionem suam impedientes *Innoc. c. dilecti in fin. de pœnis Steph. Aufrer. de Potestate seculari super Ecclesias n. 23. Roias al. de Hæreticis p. 1. n. 155. & seqq.* idq; Roias loco iam laudato sæpe in praxim deduxisse refert cum vicariatus munere fungeretur aduersus quosdam Canonicos exemptos, ac ordinis diui Bernardi monachos, qui quoq; exempti sunt, concessa enim Iurisdictione omnia eo concessa censentur sine quibus Iurisdictio commode exerceri non potest *li. 2. ff. de Iurisdict. omn. Iud.*

QVAESTIO LVII.

An in casu præcedentis quæstionis poßit aduersus exemptos procedere per Censuras.

VIdetur posse quia qui Iurisdictionem habet, excommunicandi etiam potestatem habet, vti Salsedo in pręcedenti quæstione laudatus resoluit. alioquin enim si excommunicare, suspendere, interdicere non posset, Ecclesiæ armis destitutus Iurisdictioné quam habet exercere non posset *li. 2. ff. de Iurisdictione om. Iud. c. Pastoralis c. Præterea, de offic. deleg.* Cum & iure dispositum videamus habentem nudum ministerium, posse impedientes Ministerij sui exequutionem censuris ferire, ne alioquin ei inutilis sit eiusmodi commissio *glo. c. super q. verb. executorem & c. ex literis verb. si subdelegatus & c fin. verb. commissum de offi. del. DD. in c. 1. de Priuil. in 6.* Quod restringe, nisi tales sint exempti, qui priuilegio speciali excommunicari, suspendi, interdiciq; non poßint, vt inter multos habet Societas Iesu, & mendicantium ordines: quam restrictionem sublimito, nisi eiusmodi priuilegijs derogetur per Conceßionem, vt per eiusmodi Césuras procedere poßint, veluti latius varijs in casibus nouißimi Iuris Conc. Trident. ostendit Thomas Sanchez *de matrimonio li. 7. disp. 33. n. 23.* Gambara *de officijs leg. li. 8. c. vltimo n. 77.* Enriques, *de Indulgentijs li. 7. c. 25. n. 7.*

Porrò, in casibus quibus Episcopus non poterit procedere per censuras aduersus exemptos, ita priuilegiatos, licebit ei procedere per eorum depositionem aut in arctius monasterium collocationem, alijsque pœnis Canonicis *Sanchez. de disp. 33. num. 23* quod notandum esse, ad intelligentiam Conc. Trident. refert Thomas Sanchez *d. n. 23* Quippe quod Conc. Triden. multis in casibus concedat Episcopis potestaté procedendi per Censuras aduersus specialiter à censuris exemptos, multis etiam in casibus simpliciter subijcit exemptos Episcopis, v. g. quo ad publicas proceßiones, quo ad componendas controuersias præcedentiarum, & similes, in quibus non adijcitur facultas procedendi per Censuras, proinde ijs in casibus pote-

rit Episcopus alijs pœnis, Censuris exceptis, procedere, atque ita occurritur obie-ctioni suprascriptæ, licet enim habens Iurisdictionem in foro externo spiritualem possit excommunicare, & cætera explicare, sine quibus Iurisdictio exerceri non potest, hoc tamen intellectum habet nisi per speciale Priuilegium ligata sit pote-stas, quo ad aliquam specialem pœnã, ideoq; non erit frustranda cogendi potestas, quia poterit vti alijs pœnis Canonicis, & ita cõcludit Thom. Sanchez. *d. n. 23 per tot.*

QVAESTIO LVIII.

Priuilegia Exemptionum an eximant exemptos à Iurisdictione inquisitorum hæreticæ prauitatis.

Respondeo nõ eximere. *Lapus alleg.* 195. Ratio est, quia Pontifex subijcit quoscumque potestati inquisitorum hæreticæ prauitatis non obstantibus priuilegijs concedendis *cap. officium §. denique de Hæreticis*, quo fit, vt nisi Pontifex specialiter huic Constitutioni deroget, exempti inquisitoribus hæreticæ prauitatis subijciantur *Lapus d alleg.* 105. quod restringitur in exemptionibus concessis ordinibus Dispositio enim cap. officium loquitur de personis, non verò de ordinibus inter quos lõgè diuersa est ratio *c. ne aliqui de priuileg. in 6. Lapus d. alleg. 105. in fin.* sed solet Pontifex in facultate qua concedit Episcopis seu alijs hæreticæ prauitatis Inquisitoribus apponere clausulam hanc: *cũ plena, & omnimoda auctoritate cõtra omnes & singulos vtriusq; sexus Laicos & seculares, & quorumuis ord. etiam mendicantium regulares, etiam à Iurisd. tua quomodolibet exemptos immediatè subiectos inquirendi, & præcedentibus legitimis indicijs carceribus mancipandi*: atque hæc facultas data est Ordinario Leodiensi: plura hac de re videãtur quæ scripsi alio in loco, de Iurisd. ord. in Exemptos tom. 2. part. 2. de Conseruatoribus, quæst. 5 & alibi.

QVAETISO LIX.

Ecclesia quando vel Episcopo, vel alteri Prælato subiecta præsumatur?

1 Omnes Ecclesiæ præsumuntur subiectæ Episcopo.
2 Fallit vt nu. 2.
3 Subiectio ex quibus coniecturis præsumatur.

1 Licet Ecclesiç sitæ intra limites diœcesis Episcopo subiectæ præsumantur *c. omnes Basilicæ* 16. *q.* 7. *c. constitutus de Relig. domibus.* non tamen id obtinet in Ecclesijs sitis intra limites Iurisd. aliorum prælatorũ *c. vlt. de offic. arc. Lucas de Penna l. 3.*
2 *præsumpt.* 137. *C. de pœnis publicis li.* 10. *Menoch li. 6. præs.* 72. *n.* 1. nisi cõcurrant alia quæ subiectionis præsumptionem inducant, vt sunt perceptio decimatorum, assignatio congruæ portionis, subitio onerũ: hæc enim denotant Ecclesiæ subiectionẽ *Far. dec.* 102. *n.* 8 *p.* 1. *c. de Monachis de præbend. c. auaritiæ eodem Lambert. de Iure Patr. art.* 1.
3 *q.* 10. *Princip. n.* 3. *par.* 2. *n.* 4. 7. *&* 8. *vers. Quartum ponit dubium.*

Secundo, Ecclesia præsumitur subiecta alteri, cum soluit Cathedraticum *cap. illud,* 2. 10 *quæst.* 3. *Lucas d. loco pres.* 138. *Menoch. d. pres.* 72. *n* 2.

Tertio

Tertio, si aliqua Ecclesia alteri ratione illius visitationis subsit *c. illud Magni 10. quæst. 3.*

Quarto, ex præstatione quartæ *c. priscis 10. q. 3.*

Quinto, ex solutione procurationis *c. quiescamus dist. 52.*

Sexto ex defunctorum sepultura *c. placuit 13. q. 2. cap. 2. de Rest. spol. in 6. Calcan. Cons. 34. nu. 10.*

Septimo, ex mandatorum susceptione atque obedientia *c. quem progenitores 20. q. 1. Innoc. c. olim. 3. de Rest. spol.*

Octauo ex præstatione reuerétiæ *c. ex ore de His quæ sunt à maiore parte Capituli.*

Nono, Quando recipit munus Consecrationis *c. præsbiter d. 24. c. hæc, Quippe 3. q. 1.*

Decimo, quando Pontificalia admisit *c. Pontifices 7. q. 1. Goffredus d. c. ex ore.*

Vndecimo ex re Iudicata, contra se lata, *cap. olim 3. de Rest. spol.*

Duodecimo, per exercitium Iurium superioritatis v. g. si exercuerit aliqua iura Pontificalia *Menoch. li. 6 pres. 72. n. 13.* qua de re vide etiam quæ alio loco scripsi. *q. 32. 33. & 50.*

QVAESTIO LX.

Cœmeteria an gaudeant exemptione Ecclesiarum.

1 Cœmiteria gaudent Priuilegijs Ecclesiæ
2 Locus ille pro Cœmiterio habendus, qui ab Episcopo benedictus est.
3 In dubio locus non est habendus pro Cœmiterio: quod fallit, vt hic.

Coemeteria esse loca Ecclesiæ connexa illiusque priuilegijs gaudere ostendit Menochius, de *Arbit. Iud. li. 2. casu 95. nu. 10. & li. 5. præb. 0. Couar. var. reso. c. vlt. nu 5.* 1

Sed dubium est, vnde locus quispiam præsumatur esse cœmiterium Ecclesiæ? quem articulum aliquot Conclusionibus enucleo.

Prima Conclusio. Locus ille pro Cœmiterio habendus est quem latè constat ab Episcopo pro Cœmiteria fuisse benedictum, vt & è contra non habendum pro Cœmiterio, quem constat non fuisse pro Cœmiterio per Episcopum benedictum *Clem. 1 vbi DD. de sepult. Menoch. li. 6. præs. 72. nu. 15.* 2

Secunda Conclusio, in dubio locus non est habendus pro Cœmiterio *Menoch. d. præs. 72. n. 16.* idque nisi aliud quibusdam coniecturis præsumatur, coniecturæ autem sunt si locus situs sit circum maiorem Ecclesiam passus quadraginta, aut minorem passus triginta *Menoch. d. pres. 72. n. 18. & seqq.* Similiter si Ecclesia sit antiqua locusq; apud ipsam Ecclesiam semper fuerit reputatus pro Cœmiterio *Menoch. d. pres. 72. n. 21* 3

Vt & si in eiusmodi loco reperta fuerint ossa mortuorum *Menoc. d. pres 72 n 22.* & quidem non paucorum, sed plurimorum *Mascard. de probat Concl 289. Barth. Fumus & cœteri Casuistæ in verb. sepultura Menoch d. pres. 72. n. 21 in fin.* Nã vt est in prouerbio Erasmi *Cent. 7. adagio 94.* vna hirundo non facit ver, nec vnus Homo Ciuitatem, nec vnus nummus diuitem, nec vnũ os hominem. *QVAE-*

QVAESTIO LXI.

Exemptus confitens coram Ordinario debitum pro quo coram eo conuenitur, an posſit declinatoriam exemptionis apponere.

1. *Confeſsio iudicialis telam iudiciariam non requirit.*
2. *Quod extendunt nonnulli etiam ad confeſsionem fictam.*
3. *De exemptione excipi poteſt non obſtante confeſsione.*
4. *Quod fallit vt hic.*

SVMMARIVM.

1 DVbitandi occaſionem facit teoria Iuris, confeſsionem telam iudiciariam nō requirere & vbi adeſt confeſsio ibi non eſt neceſſaria diſceptatio fori, *latè Fel. c. cum dilecta n. 14. de Reſcript Vantius de nullitatibus tit. quomodo ſententiæ nullæ*
2 *reparentur num. 126. Socinus in Fallentijs Reg. 62.* quod etiam extendere videntur quidam ad Confeſsionem fictam reſultantem, ex ſtatuto quo contumax habetur pro confeſſo, eiuſmodi enim confeſsione tacita, non ſecus quam expreſſa volunt proceſſus nulliter fabricatos ſanari, *Marſi. ſing. 387. Bartholus conſ. 100. Nellus de Bannitis 1 parte 2. temporis quæſt. 49.*

3 Verum placuit magis, Confeſsione non obſtante, de exemptione excipi poſſe. Ratio eſt, quia confeſsio nihil operatur quando de Iuriſdictionis defectu conſtare poteſt *Fel d. cap. cum dilecta nu. 14. in fin. Vant. d. tit. Quomodo ſent. nullæ reparentur n. 126. verſ. quamuis igitur DD. cap. abſi Clerici de Iudicijs Specul. de Conf. §. nunc videndum verſ. nunc dicendum reſtat. Alex. conſ. 13 l 1. Soc. d. Reg. 62. fall. 1.* Quod declaro in ea ſpecie exemptorum non procedere, qua alterius Iuriſdictionem poſſunt prorogare: confeſsio enim facta coram Iudice incompetente, qui Iudex fieri ex partium prorogatione poteſt, præiudicat confitenti, *Soc. d. fall. 1. Innoc. c. ſemper de confeſſ. in cap. Inquiſitionem de elect.*

QVAESTIO LXII.

Monialis exempta pœnitentiæ cauſſa ad aliud Cœnobium tranſlata, an deſinat eſſe filia primi cœnobij?

DIſtinguendum eſt inter tranſlationem perpetuam & ad tempus, vti plenius videre eſt apud Proſperum Farinaceum *dec. 109. per tot part. 2.* paucis, vt filia ſecundi effecta cenſeatur, opus eſt ſuſceptione iterata habitus, atque etiam alterius voti emiſsione *Io. Andr. c. 1 de Infantib. expoſitis Abb cap. quod à te nu. 7. de Cler. coniug. Anchar. conſ. 152. Nauar. conſ. 60. & 61. de Regul.* & quidem de licentia ſuperioris à quo eiecta ſeu emancipata vel tranſlata dicitur, *c. ſtatutum 19 quæſt 3. c. Monachum 20. qu. 4. c. licet de regul. vbi Io. Andr. Abb. conſ 95. & 96. vol. 1. Menoch. de arb. Iud. lib. 2. caſu 421. nu. 14. Farin. d. deciſ. 109. nu. 4.* Conſequenſque eſt vt ita temporaliter tranſlatus ad aliud Cœnobium, ali debeat expenſis non Monaſterij ad quod transfertur,

ſed eius ex quo translatus *Card.conſ.27.nu.5.DD.d.cap.quod à te Lapus alleg. 61.nu.6. Couar c.1.nu.2.de teſtam.Farinac.d deciſ.109.n.6.*

QVAESTIO LXIII.

Exempto aliquo Capitulo, an illius Decanus exemptus eſſe cenſeatur.

SVMMARIVM.

1. *Decanatus eſt dignitas Eccleſiaſtica.*
2. *Quæ diſtincta à iure capitulari.*
3. *Exemptiones non ſunt extendendæ.*
4. *Decanus vti membrum Capituli gaudet exemptione.*
5. *Prælatura Decanalis non eſt diſtincta à iure Capitulari.*
6. *Decanus eſt caput Capituli.*
7. *Canonicus Capitularis non amittit ius ſibi competens vti Canonico per adoptionem dignitatis Decanalis.*

RAtio dubitādi eſt, quia Decanatus eſt Prælatura & dignitas eccleſiaſtica, *c. in-* 1
nouamus diſt.90.glo & DD.ad tit. C. de decanis li.14 Rot dec.17.in fi. verſ.ego vero alleg.de conceſſ præb.in Nouis Far.dec.533 n.4 p 2. Ius autē Prælaturæ diſtinctum eſt à 2
iure capitulari *Abb.c.poſt electionem n.9 in fin de conceſſ præb.* ad exemptionum iura, 3
quæ iuris odioſi ſunt, extendi non poſſe videbantur, *late Fel in proœmio decretalium §.Gregorius nu.13. & ſeqq.cap.odia de reg.iur.in 6. & ſcripſi l.1.q.* verum tamē, verius 4
eſt Decanum vti partem Capituli & nobilius illius membrum, eadem quo Capitulum exemptione gaudere, *Abb.d.c.poſt Electionem n.9.verſ.* Nam decanus eſt propriè pars Capituli *Far dec465 nu.2.verſ.imo Nobilius Capituli membrū appellatur p.1.* Ratio eſt, quia diſpoſitio facta in fauorem Capituli comprehendit in materia indifferenti etiam illius caput *c.ea noſcitur, de his quæ fiunt à prælato vbi DD.Fel.d.§.Greg.n. 14.*

Ratio ſecunda eſt, quia Prælatura Decanalis non eſt diſtincta, à iure Capitulari, 5
& ideo etiam ſub appellatione capituli pars comprehenditur *Abb. d.c. poſt Electionem n.9.Fel.d.§.Greg.nu.16* quod ſecus eſſe in Epiſcopo teſtatur plene idem Solinus *d.n.13.* vbi etiam Apoſtil.& Abb *d.c.poſt elect.n.9.* cuius Iura à Capituli Iuribus ſeparata ſunt, & diſtincta *Abb.d.c poſt Elect.Fel d n 13. & ſeq* Licet vnum corpus, vna cum Capitulo efficere dicatur, *Abb.c.1 n.11.de elect.cap.Nouit.de his quæ fiunt à Prælato DD c.2.vbi etiam Abb.de Inſtit.*

Ratio tertia, Decanus eſt caput Capituli quod eſt corpus myſticum: Si autem di- 6
ſtincto iure cenſeremus Decanum, à Capitulo, eadem res diuerſo iure cenſeretur, quod ius non admittit, *l.eum qui ædes ff de vſucap.* non modo in corpore humano cuius caput à cœtero corpore ſpeciali iure diſtingui non poteſt, ſed nec etiam in corpore myſtico & ficto Capituli, ne plus operetur caſus fictus in caſu ficto, quam caſus verus in caſu vero, *Præſes in locis legalib. loco à vi fictionis.*

Ratio quarta, quia Canonicus Capitularis per adeptionem dignitatis decanalis 7
non amittit ius ſibi vti Canonico, ſeu Capitulari competente *Puteus dec. 100.lib. 3. Natta.conſ.44.n.7.Far.dec.228.n.5 part.1.Card.conſ.53.*

QVAESTIO LXIV.

Iurisdictio competens Decano, an priuatiuè vel cumulatiuè competat?

SVMMARIVM.

1. Iurisdictio competens Decano, Ordinariũ ab exercitio suæ iurisdictionis non excludit.
2. Iurisdictio accumulatiuè data, nullam habet incompatibilitatem.

RESpondetur quod Iurisdictio competens Decano, Ordinarium, & alios qui-
1 bus priuilegio, cõsuetudine, præscriptione Iurisdictio competet, ab exercitio
suæ Iurisdictionis non excludit *Bursat cons. 391. & seqq. Couar c. alma mater §. fin. n.*
3. p. 1. de sent. excom. Ioannes Faber. §. retinendæ n. 19. vers. si vero omnia ista essent Inst. de
Interdictis. Menoch de Ret. poss. Rem. 3. nu. 756 dec. 531 part. 2. late Rom. cons. 393. Quod
etiam extendo ad ea quæ silentium in choro, &, vt paucis multa complectar, ad
cœtera quæ cultum diuinum concernunt, *Aret. cons. 102. numero Bursat. d.*
2 *cons. 391. numero 27. vers. nec quartum* Hac enim in iurisdictionis accu-
mulatione nulla incidit incompatibilitas, *Riminald. §. 1. numero 181. & seqq. Inst. de*
donat Bursat. d. cons. 391. numero 26. Farin. dec. 534. numero 2. & 3 part. 2. idq; in iudi-
cio possessorio; secus autem si in Iudicio petitorio de Iurisdictione cuipiam priua-
tiuè competente constaret *Far. d. decis. 534. nu. 4.* Interim, omnes pendente posses-
sorio Iudicio, Iurisdictionem hanc quæ incompatibilis non est poterunt exercere,
Farin. d. dec 534. per tot signanter verò Decanus, propter adsistentiam iuris com-
munis, quæ stat pro eo, qui vti prima dignitate fruens & quasi caput Capituli alijs
præeminet *Puteus dec. 210. nu. 2. li. 3. Rota dec 4. nu 1. de elect. in nouis Concil. Basiliense*
sess. 21. tit. quomodo officium in Ecclesia sit celebrandum §. si quis Principem Farin. d. loco
à qua quæstione aliena non sunt quæ superius à nobis scripta sunt *li. 2. qu. 47.*

QVAESTIO LXV.

Vtrum autem Collegium in suum Decanum posit iurisdictionem aliquam exercere, dubitatur.

POsse refert Ioannes Papon *in Arrestis Franciæ li. 1. c. 3. Arresto 4.* Confirmatque arrestum auctoritate Panormitani *c. irrefragab. §. Excessus de offi. ord.* quẽ videto.

QVAESTIO LXVI.

Quid si Ecclesia quæpiam Decano careat?

SVMMARIVM.

1. Antiquior in ordine, absente Decano, vel nullo existente, Decani officio fungitur.

ANtiquior ordine Decani officio fungetur, vt & vice versa Decanus officio eorum qui gradu ipsi inferiores sunt, v. g. Archidiaconorum, Archipresbyterorũ, atque ita reliquorum *Rota decis. 4. post Princip. de elect. in Nouis Francisc. Marcus dec. 1367. n. 5. part. 1. Card. cons. 62. n. 1. Farin. 634 n. 4. & 5. part. 2.* & proinde Decanus in eorum absentium locum succedens, vt & cœteri in locum Decani, illorum

iure

iure vti poterunt *Rota dec.17.poſt Princ. de conceſſ.præb.in Nouis. Farin.d.deciſ.354.nu.6.part.2.* Quæ tamen ab Eccleſiarum ſtatutis & Priuilegijs modificanda ſunt.

QVAESTIO LXVII.

Quid ſi parochialis Eccleſia ſpectet ad aliquod Capitulum, vtrum ſinguli Capitulares ab illius cura eximantur, Decanuſque illius onere prægrauabitur?

SVMMARIVM.

1. *Eccleſia parochialis qui probetur Collegiata.*
2. *Intellectio axiomatis, Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis.*

RESpondeo, huiuſmodi Parochias, quales ſunt non paucæ, non afficere Decanalem dignitatem, neque ſingulos Canonicos in indiuiduo, ſed omnes, vti Collegium, & perſonã myſticam *Puteus dec.290. li.1.conſ.267.n.1 Cald.conſ.18.verſ. Non obſtat ſi dicatur Lapus alleg.5 nu.7. Caſſad.dec.11.n 3.de præb.Fari.dec.340.part.2.* 1 ideoque eiuſmodi parochialis Eccleſia erit per quempiam Vicarium à Capitulo nominatum exercenda. Euidens autem erit probatio parochiam eſſe Collegialem, ſi illius fructus inter collegas Collegialiter diuidantur, *Farin.d.dec.340.num.2.par.1.* trutinandum enim eſt onus ab æquilibrio fructuum, & ratiocinatio inde deſumenda. *cap. qui ſentit de reg.Iur.in 6.* vt parochiæ onus ab illius commodo reguletur *ca. officij de teſtamentis l. cum ab vno in pr.ff. de leg.2.l.qui tutelam ff.de teſtam. tut.l.ſi compenſandi C.de Hæred.23.n.12.& ſeqq.Fari.d.dec.340.n.2.* idque niſi prouiſio hominis, hoc eſt pacta, aut aliæ legitimæ, & Canonicæ diſpoſitiones aliud inducant, iuxta vulgatum illud dogma, prouiſio hominis facit ceſſare prouiſiones legis, ſcilicet de 2 quo homo Canone permittente diſponere potuit *l.fin.C.de pactis conuentis, l.certè §. eum qui ff.de precario gl.l.cum ex filio.§ filium ff.de vulg.& Pap.* quod intellige niſi hominis prouiſio cum legis aut Canonis diſpoſitione poſsit concurrere, tunc enim prouiſio hominis non facit legis diſpoſitionem deficere, *Bald conſ.329.num.1. vol.1. Gozadinus conſ.74.num.11. Surdus conſ.34. num.34.lib.1.Farinac.deciſ.392.num.4.in fin.part.1.*

QVAESTIO LXVIII.

Præpoſitus Eccleſiæ an dare poſsit licentiam extrahendi debitorem è clauſtris.

SVMMARIVM.

1. *Diſtinctio inter clauſtra prophana & ſacra.*
2. *Violatione locorum ſacrorum committitur ſacrilegium.*
3. *Eccleſiæ immunitas extenditur ad 30.vel 40. paſſus.*
4. *Debitor auctoritate Superioris rectè extrahitur è clauſtris prophanis.*

QVæstio ista in facto accidit, vtrum Perillustris D. Præpositus Leodiensis auctoritatem dare posit extrahendi debitorem conuictum è claustris ecclesiæ Cathedralis Leodiensis?

1 Si de Claustris quæstio sit quæ Deo consecrata sunt, de quibus vti & alijs locis Deo sacratis fuse disserit Prosper Farinaceus *tract. de furtis q. 172. per tot. p. 2. & fusius tract. de Immunit. Eccles. per tot. signanter c. 18. li. 1. pract. c. comminatis tit. 4. qu. 28. per tot.* respondebo non posse nisi cum solemnitatibus traditis in constitutione Greg. 14. quæ hypothesi huic non quadrat.

Si verò quæstio sit de Claustris remotioribus quę prophanis vsibus sunt destinata, respondebo Præpositum ob illam Præposituræ ab Episcopo primam dignitatem, de qua scribit Ioannes Molanus *Tract. de Canonicis li. 2. cap.* 4. Iurisdictionem in claustris prophanis habentem, licentiam hanc dare posse.

Ratio est, quia sicuti multum interest inter loca sacra, & prophana *Albert. de Rosat. in dictionario verb. res sacras Farinac. iam citatus. Nauar. in manuali c. 25. nu.* 18. *Decian in pract. li. 1. in li. 6. cap. 24. latè Morius Italia tract. de Immunit. Eccles.* ita & inter immunitatem locorum sacrorum, & exemptionem locorum prophanorum, qualem habent Claustra ab Ecclesia remotiora, multum interest. In illis enim diuina
2 mysteria celebrantur: in his autem neutiquam: ideoque sacrorum consecratorumque Deo locorum violatione sacrilegium committi solet: vt verò loci nô sacri nec Deo per Episcopum consecrati, violatione, Sacrilegium committi non solet *Far. de Immunit. Eccles. c. 17. nu. 256. & seq.* vt proindè cum Præpositus in Claustris prophanis, Deo per Episcopum non consecratis Iurisdictionem habeat, nulla Iuris ratio impediat quominus Iurisdictionem suam in ijs exercendo, facultatem dare posit debitorem conuictum extrahendi, cum etiam opinione DD. Classicorum non paucorum, debitor in quem personalis fieri potest executio, Immunitate Ecclesiastica non gaudeat, veluti nominatim respondit Oldrad. *cons.* 54. Alber. *Rubr. C. de his qui ad eccles. confugiunt. nu. 3. in fi. qu.* 4. Farin. *de Immunit. Eccles. cap. 3. nu.* 59. Card. Tuschus *in com. Concl. verb. Eccles. concl. 11. nu.* 30.

3 Neque impedit quod Ecclesiæ immunitas dicatur extendi ad triginta, vel quadraginta passus *Nauar. in Manuali cap. 25. nu.* 18. Quia opinio ita exoleuit, vti tradit idem Nauarrus *d. nu. 18. ver. admonemus*, idipsum fuse confirmat Farinacius *d. loco c. 18. nu.* 294.

Toto autem Iure errant qui adstruunt concessionem extrahendi quempiam è loco sacro esse de reseruatis summo Pontifici Contrarium enim liquet ex Greg. 14. Constitutione eam Episcopo concedentis.

4 Quin autem Perillustris Præpositus Leodiens. Iurisdictionem quasi Episcopalem habeat in locis sibi subiectis, vti sunt prophana Claustra, dubium non est. *glo. Clem. 1. verb proprij de Reb. Eccles. non alien. Nauar. Cons. 23. de Priuileg.* Itaque cum debitor legitime conuictus accepta licentia Perillustris Præpositi è claustris propha-

phanis in carceres deductus ſit, non poteſt ipſe in quem via Iuris executio eſt facta, de Sacrilegio aut violata immunitate Eccleſiaſtica conqueri, *l.quanquam ff. de aqua pluuia arc. Menoch.de Adipiſc.poſſ.Rem.n.23.& 24.* à quo non deflectit Matthias Stephani Pomeraniæ ducis Conſiliarius *li.de Iurisdictione Eccleſiaſtica, & ſeculari in imperio exercendali.3.p.1.c.14.n.94.* à Catholica alioquin noſtra religione alienus, cenſens hanc aſyli conceſsionẽ ab Epiſcopo, hoc eſt quaſi Epiſcopalia iura habente, eſſe impetrandam, & conſequenter quæ natura eſt contrariorum ab eodem reuocandam *l. nihil tam naturali ff. de Reg. Iur.* Ex quibus conſequens eſt obiectiones per debitorem allatas peccare in amphibologiam, nec poſſe concernere loca exempta, quæ prophana alicui Prælato (qualis eſt Præpoſitus primus ab Epiſcopo Leodien.) ſubiecta ſunt, à ſacris enim locis ad profana argumentatio tanquam à diuerſis duci non poteſt *Præſes loco à ſeparatis.*

QVAESTIO LXIX.

Immunitati Eccleſiaſticæ an poſsit renunciari?

1 *Eccleſiæ immunitati renũciari non poteſt.*
2 *Confugiens ad Eccleſias blanditijs vel aliter extractus & carceri mancipatus, reſtituendus eſt Eccleſiæ.*
3 *Etiamſi conſtaret de delicto per Confeſsionis confugientis.*
4 *Quod intellige, vt hic.*

NOn poſſe, in præiudicium Eccleſiæ tradit Dom. Garſia Maſtrillus *in Deciſ.* 1
Siciliæ dec.169.n.10 p.2. Tiber.Decian.*reprobans Io.Viſchum tract. de Immun.*
Eccleſ.n.56.in pract.crim.li.6 c.26.n.12.Peck.de Iure ſiſtendi c.9. n.3. Itaq; ſi confugiẽs
ad Eccleſiam, blanditijs immunitatis promiſſę, etiã cum Iuramento, aut etiam mi- 2
nis exiuerit, reſtituendus erit Eccleſiæ, quaſi deceptæ, & vim paſſæ, *Garſia Maſtril.*
d.dec.169.nu.13.c.conſtit.17 q.4.vers.& ipſe Reus ductus timore ab Eccleſia diſceſſ. Re-
mig.tract.de Immunit.Eccleſ.q.15. Gomeſ.in 3.tom.delict.c.12.n.7.Couarr.var.res.li.1.
c.20.n.16.Clarus § fin.q.55.n.6. Etiamſi de delicto conſtaret per confeſsionem con- 3
fugientis ad Eccleſiam: ſatis enim eſt forma Conſtitutionis Reg. 14. non fuiſſe ex
amuſsim obſeruatam, vt Eccleſiæ ſpoliatæ reſtitutio cõcedatur *c. conquerente cap.* 4
item cum quis de reſt.ſpol.Remig.de immunit.Eccleſ.q.fin.Garſia d.dec.169.n.12. Idque
niſi crimen ſit à dicta conſtitutione Greg.14. exceptum: quia imputandum ei eſt,
qui nimia credulitate decept⁹ exiuit, latiſsimè Remig. *d.trac.Fel.26.* id ꝙ tamẽ alij
nõ concedũt, ſed indiſtinctè cenſent Eccleſiã eſſe reſtituendã *Garſ. d.dec.169.n.15.*

QVAESTIO LXX.

Epiſcopus an habeat fundatam Iuriſdictionem in monaſterio ſuæ diœceſis non obſtante allegato Priuilegio exemptionis fundatas ſuper eo quod Monaſterium non fuerit viſitatum.

1 *Identitas non præſumitur, niſi probetur.*
2 *Exemptione Capitis non cenſentur exempta membra.*

3. Exemptio eſt ſtricti iuris, nec extendenda de perſona in perſonam.

4. Exemptionis quæ tendit in præiudicium tertij non eſt facienda extenſio ad augmentum ſuperueniens.

CAſus ex quo enata eſt præſens quæſtio talis eſt, Extant in diocæſi Leodienſi
plura Monaſteria vtriusq; ſexus ordinis S. Sepulchri, quæ vno excepto, ſcili-
cet Trudonenſi, ſubiecta ſunt Ordinariæ Iuriſdictioni & viſitationi. Monaſterium
illud non reperitur viſitatum ab Epiſcopo vel eius vicario. interim ex eo mona-
ſterio prodierunt duæ ſorores, & conceſſerunt ad oppidum Huenſe eiuſdem diœ-
ceſis gratia inibi ædificandi Monaſterij ſui ordinis. Extructo tandem Monaſterio
Ioannes à Chokier vicarius Epiſcopi illud viſitare, & Clauſuram introducere in-
tendit. Moniales viſitationem auctoritate quidem delegata Conc. Triden. admit-
tere ſunt paratæ, ſed non Ordinaria, idq; duplici ratione motæ, quarum prima eſt,
quod per Bullam Clementis VII. enuncientur exemptæ. 2. quod eiuſmodi exempti-
onis confirmationẽ obtinuerint ab Vrbano VIII. 3. quod Monaſterium illud Tru-
donenſe ex quo migrarunt nunquam fuiſſet viſitatum ab Ordinario. Quærebatur
quid Iuris? reſpondit vicarius Monaſterium Huenſe cenſeri Ordinario ſubiectũ,
neq; vllatenus adducta in contrarium officere prætenſioni Epiſcopi ſui Domini,
non prima obiectio: quoniam prædictæ Moniales non probarunt in erectione Mo-
naſterij dicti Oppidi Trudonẽſis fuiſſe ordinis S. Sepulcri, neq; enim præſumitur,
identitas niſi probetur *Corn conſ. 144. n. 11. li. 44. Riminal. ſen. conſ. 161. n. 3. li. 1. Rota*
deciſ. 441. n. 2. p. 1. in nouiſſ. Grauetta conſ. 198. n. 4. Caſtr. in l. non hoc C. vnde vi, ac vt
1 fuiſſet eiuſdem, ordinis S. Sepulchri, ac etiam exemptum, quod non conceditur,
non propterea dictæ moniales fuiſſent exemptæ: nam exemptione capitis non cen-
ſetur conceſſa exemptio membrorum *Innoc. in c. ex ore de Priuileg. & ibi abb. nu. 1.*
2 *&* 4. Nam exemptio eſt ſtricti Iuris nec trahenda de perſona ad perſonam, *c. ſanè*
c. cum Capella de Priuileg. Io. de Ferrar in for. oppos. contra Inſtrum. Præterquam quod
3 exemptionis quæ tendit in præiudicium tertij non ſit facienda extenſio ad aug-
mentum ſuperueniens *Ang. in l. ſi ſeruitus col. pen. in pr. ff. de ſeruit. vrb. præd.* Albert.
4 Brunus tract. de augmento concluſ. 9. nu. 8.

Ad 2. Reſpondetur Bullã Confirmationis Vrbani VIII. habere Clauſulã dummodo ſint in vſu, cuius ea vis eſt vt confirmentur tantum Priuilegia quæ præſcriptione 40. vel 60. annorum vt alibi notaui *tom. 2. p. 2. q. 454.* vt taceam Epiſcopum non fuiſſe vocatum. nam omnibus placuit non eſſe concedendas exemptiones, niſi citatis iis quorum intereſt, *conc. Lateran. ſeſſ. 10. Fely. in c. cum non lic. in pr. de præſcr. Innoc. in c. dudum de Priuileg. Ant. de Pretis de Iuriſd. Epiſcopi c. 8. nu. 1. 5. & 7.*

Ad 3. reſpondetur quod Priuilegium exemptionis non ſuffragetur eo quod non appareat ſuperiorẽ exercuiſſe Iuriſd. niſi probetur quod venerit caſus exercendi, & volens exercere fuerit repulſus, & repulſioni acquieuerit *Inno. in c. dilectus n. 3. verſ. Poſſeſſorium Verall deciſ. 306. p. 1. Farin. in terminis p. 1. deciſ. deciſ. 491. n. 8. & 10.*

Nec

Nec etiam retulit quod istæ Huenses submiscrunt se directioni & iurisdictioni PP. Augustinianorum, quia id non potuerunt, ex quo hoc præiudicaret ordinariæ potestati, quæ est fauorabilis, & cui Papa præiudiciũ facere non intendit *Arg. c. peruenit* 11. 9. *& 1 Staph. d Grat. & exempt. tit. de Rescr. in forma Breu. n.* 50 *vel Oceani* 14.

Cum autem Controuersia hæc inter dictum Dominum Vicarium & Priorissam ac conuentum monialium S. Sepulchri Oppidi Huensis esset in Iudicium deducta coram Illustriss. & Reuerendiss Domino Petro Aloysio Caraffa, is auditis partium propositionibus, & Iuribus vtrimq; productis, pronunciauit ius Episcopo visitandi illum in eo iure manutenendum, eliminatis inde PP. Augustinianis.

QVAESTIO LXXI.

Caussæ Collegarum exemptorum an possint alijs committi quàm eorum Collegijs siue Capitulis.

1. Capitula iurisdictionẽ habẽt in Capitulares
2. Ordinariã tamen nõ habent de iure.
3. Nisi habeant consuetudine præscriptam.
4. Posito vno contrariorũ aliud remouetur.
5. Per acta nulliter gesta induci litispendẽtia non potest, vt nec per inualidam citationem.
6. Ante litis contestationem res est adhuc (integra.

CAsus talis occurrit, Titius conuenit Mœnium debitorem suum, exemptum coram Iudice ordinario qui caussam remisit ad Capitulum, cui Mœnius se prætendebat subesse. Titus recurrit ad Nuncium Apostolicũ, qui caussam cõmittit Sempronio Ecclesię Cathedralis Canonico; excipit Mœnius se perperam prima in Instantia conueniri auctoritate Nuncij Apostolici postposito suo Capitulo, cui tanquam suo Ordinario immediate prætendit se subesse. Queritur quid Iuris?

Paucis respondeo. Capitula certis quibusdam casibus Collegas corrigere & particulares quosdam Iurisdictionum actus in eos exercere posse *Gregor. Sayrus in Thesaur Theol. Moralis li. 1. cap. 6 nu. 17.* 1

At vero de iure verius est iurisdictionem ordinariam in Collegas non habere 2
Abb. c. cum caussa n. 7. de offi. dec. & in c. ex parte decani n. 2. de Receptis

Adieci *de iure,* vt excludam consuetudinẽ qua Capitula possunt omnimodam 3
eiusmodi iurisdictionẽ præscribere *c. cum contingat de foro comp. l. 1. & l. fi. c. d. Emancip. li. c. dilectus vbi glo. verb. Consuetudinem de arbitr.* qualis non probatur in hoc casu apud acta cõpetere huic capitulo in Męnium. proinde cum ea nõ sit notoria, iudex eã supplere nõ potest, prout latius alio in loco ostẽdi *de Iurisf. ordi. in exempt. li. 2. q 6.*

Præsertim quod implicet contradictionem, aliquem exemptũ ab ordinaria iurisdictione subijci immediate Papæ, vt est exemptio Mœnij, & nihilominus habere aliquem alium inferiorẽ à Papa, cuius ordinariæ iurisdictioni subijciatur, vt est ea iurisdictio quam Mœnius suum Capitulum habere asserit in singulos de Capitulo illiusq; membra. Obstat enim huic adsertioni hæc iuris teoria, posito vno 4
contrariorum in esse, remouetur aliud *l. si inter me & te ff. de excep. Rei Iud. l. Pomponius §. si is in fin. ff. de procurat. Præses. in loco à contrarijs.*

Id quodsi ita sit, Mœnius impugnare nequit prætextu alicuius litispendentiæ iurisdictionem Sempronio per Nuncium Apostolicum demandatam.

Nam cum Mœnius prætextu exemptionis litispendentiam coram officiali impugnat, de surreptione Rescripti excipere non potest *Farin. dec. 92. n. 4. p. 1. Fel. cap. quæ 2. nu. 10. de testib. Anchar. cons. 13. Gard cons 67. DD. c. ex eo de Reg. iur. in 6.*

Vt nec ex eo quod Titius subticuerit Nuncio officialem remisisse caussam Mœnij ad suum Capitulum.

Tum quod Capitulum nõ probetur habere Iurisdictionem ordinariam in singulares de Capitulo, ideoque per acta coram Capitulo nulliter gesta induci Litispendentia non potest *Far. n. dec. 665. nu. 14. part. 1. Gabr. cons. 52 n 6. & 7. li. 1. cons 31.*
5 *nu. 14. & 15. lib. 2. Lanc. part c. 4. nu. 475 Pet. dec. 144. n. 8.* vt nec per citationem, aut inualidam remissionem caussæ ad iudicem incompetentem *Farin. dec. 500. n. 9. p. 1. Lancelot. de attent. lite pend in præf. nu. 82. Anch. cons. 16.* Non enim præstat impedimentum quod de iure non sortitur effectum *c. non præstat de Reg. iu. in 6.*

Tum quod cum Titius litem illam remissoriam non sit prosequutus, ea ipso prætextu litispendentiæ præiudicare non posset *Far dec 192. n. 4. p 1. Anch. d cons. 16.*

Similiter, neque ob energiam clausulæ decreto remissorio adiectæ *saluo quod iustitia administretur.*

Nam clausula hæc, in fauorem Titij Actoris in eius odium retorqueri non debet *l. quod fauore c. de legib. cap. quod ob gratiam de Reg. Iur in 6.*

Præterea, lite coram Capitulo necdum contestata, licuit Titio variare & Mœnium coram alio Iudice ex Nuncij Apostolici commissione impetere *l. si quis stipulatus sit Stichum ff. de verb. oblig. de cons. l. non solet deterior nu. 2. ff. de Reg. iur.* quia ante
6 litiscontestationem non dicitur Actor propriè egisse sed agere voluisse *l. amplius. ff. rem ratam habere.* Ac per litis contestationem instantiæ demum obligari *l. si is qui se obtulit vbi glo. verb. qui discessit ff de rei vendic. Barth. l. edita n. 9. C. de edendo & quasi contrah. l. 3. § idem scribit ff de peculio gl l 2 § fin. ff. de præt. stip.* ante quam quidem litis contestationem iudicij acta propriè dici non possunt *Alex. cons. 182 n. 6. li. 6.* quæ exaudienda velim cum eo salis grano quod à Roberto Lancelloto hac in litispẽdentiæ materia adfertur *de attentat. lite pendente in præfat. n. 3. 2. 8. & seqq* nisi scilicet ex prima citatione is qui citatur plenissimè instructus sit, *Clem. 2. vbi Sabarella vt lite pend. Vestrius in praxi lib. 4. c. 1. n. 1. Marches de commissionib tit. de commiss & auoc. cauß. c. 3. nu 15. & 52.* Rursus, non obstat quod Mœnius prætendat se vigore cõstitutionis Pianæ Priuilegiorumque Cæsareorum non posse in prima Instantia coram alio Iudice conueniri quam suo Ordinario, quem prætendit esse suum Capitulum. Quem exempti nullum agnoscunt Ordinarium quam Pontificem, in cuius generali dispositione exempti cum vertitur periculum exemptionis (vti hoc in casu quo coram Ordinario conueniendi essent) non compræhenduntur, vti eo latius alio in loco ostendi *de iurisd. Ordinarij in exemptos lib. 1 qu. 4 nu. 13.* ne quidem etiam

præ-

prætextu priuilegiorum Cæsareorum, quæ falcem suam in messem alienam Iurisdictionis Apostolicæ immittere non possunt *Anch. Cassa, & irrita C. de saros. Eccles.* latè *Card. Mantica de tacit. & antiq conuentionibus part. 2. lib. 22 tit. 19. nu. 10. & part. 1. lib. 4. tit. 7. nu 3 cap. verum cap. benè cap. Imperator dist. 96. c. Eccles. 5. Mariæ cap. cum ab Ecclesiarum, & vtrobique DD. de constit.* vt nec exempti sub eiusmodi generaliter comprehendi *qu. 4. nu* 3.

Summa, Capitulum non probatur præscriptione iurisdictionem quæsiuisse, ad quam præter longissima tempora necesse etiam est vt probetur expressius Papæ consensus, aut expressa, vel implicita illius scientia *Farin. dec. 197. & dec. 213. dec. 221. nu. 6 part. 1.*

QVAESTIO LXXII.

Commissio alteri facta executionis sententiæ per Conseruatorem latæ, an Conseruatorem ab vlteriore executione impediat?

SVMMARIVM.

1. *Quando inter plures executores non datur incompatibilitas, alter alterū impedire non debet.*
2. *In dubio iurisdictio non censetur commissa priuatiuè.*
3. *Quando vnum remedium altero est pinguius, electio vnius aliud non impedit.*
4. *Manus appositio Papæ æquipollet auocationi.*
5. *Posteriores Papæ commissiones prioribus derogant.*
6. *Inhibitio siue iusta, siue iniusta, ligat, donec sit remota.*
7. *Causa semel subdelegata non potest per delegantem auocari.*
8. *Interpretatio facienda est in fauorem obtinentis rescriptum executiuum.*
9. *Subtilitate nimia impingimus in iustitiā.*
10. *Iuris apices cedere debent æquitati.*
11. *Rigor quando æquitati præferendus.*
12. *Executiones decretæ non facilè reuocandæ.*
13. *Inhibitio contra ius non inducit nullitatem actus contra eam gesti.*
14. *Fallit in inhibitionibus à S. Sede emanatis.*

RESpondeo executionem alteri commissam non impedire Conseruatorem, quo minus etiam exequi suam sententiam possit.

Prima ratio, quando posteriùs Rescriptum priori Rescripto, aut iurisdictioni alteri competenti non ita aduersatur, quin ambo iungi aliquo modo possint, posterius rescriptum priori iurisdictioni alteri competenti non derogat. *Alciat l. pactæ nouiss. ma ad verb. non prohibens, verb. quid enim si. C. de pactis.*

Secunda, quando inter complures executores non datur incompatibilitas, alter alterū in executionis exercitio impedire non debet, *per tradita Far. de. 533. n. 2. p. 2.* 1

Tertia in dubio Iurisdictio censetur commissa non priuatiuè sed accumulatiuè cum alio *DD. c. Pastor. de offi. ord.* scripsi latius *supr. q* 23. præsertim vero cum ex vna parte militet fauor vincentis; cuius post Cadmeam victoriam, vt est adagium, interest habere complures qui sententiam eius in fauorem latam exequi possint. *Far.* 2

d. dec. 30. nu. 4 part. 2. & ego d. qu. 23. atque alia ex parte odium victi, qui ſententiæ executionem aduerſus ſe latæ ad inſtar prouerbialis Echini partum differentis ſubterfugit: *Eraſmus in Chiliadibus cent. 4. Prouerb. 79. Menoch. lib. 2. præſumpt. 18. num. 22.*

Quartò, quando vnum remedium altero eſt pinguius, electio vnius, aliud
non impedit *Bart. l. in Prouinciali num. 3. & 4. ff. de noui oper. nunt.* ideoq; nihil ob-
3 ſtat quo minus etiam autoritate conſeruatoris ſententiæ eius executio vrgeri poſ-
ſit, vti in non abſimili caſu idipſum alio loco fuſius confirmaui *libro quarto
quæſt. 91.*

Quinto conceſſum vni non cenſetur alteri ademptum quando conceſsio alteri facta non ſit gratia adimendi, ſed ad maiorem prouiſionem & cautelam eius à quo videtur auferri, vti longè hanc Teoriam explicans tradit Albertus Brunus de diminutione & deterioratione *Concl. 19. num. 126.*

Idque ſuſtineri poteſt cum executionis commiſsio emanat ab aliquo inferiore.
ſed maioris eſt difficultatis in hoc caſu, quid ſi Papa ſententiæ per conſeruatorem
latæ executionem alteri demandet? Hoc in caſu Papa manus ſuas apposuiſſe cenſe-
4 tur, manus autem eius appoſitionem magnæ eſſe energiæ, æquipollereq; auoca-
tioni, & inhibitioni latè oſtendit *Robertus Lancellottus de attentatis part. 2. cap. 10. nu. 5.
& ſeqq.* Vnde Papa committendo alteri cauſam ad Ordinarium ſpectantem, cenſe-
tur eam ab Ordinario auocaſſe, atque Iuriſdictionem Ordinarij ea in cauſſa extin-
xiſſe, *Lancellot. d. cap. 10. num. 17. latè Gaill lib. 1. obſeru. 41. num. 12.* latè *Maranta de
ord. Iud. part. 4. diſt. 16. nu. 37. cap. cœterum de Reſcriptis cap. Paſtoralis §. fi. eod. tit. Rebuff.
5 ad ord. Reg. tit. de auocationib. art. 1. num. 101.* vti & poſteriores Papæ commiſsiones
prioribus præiudicare deciſum eſt *Rota deciſ. 6 & 7. de Reſcript. in Nouit. cap.* cœte-
rum *vbi DD. & in cap. ex tenore de Reſcriptis. Fel. cap. ex litteris de offic. del text. cap. Pa-
ſtoralis §. præterea de offic. deleg.* ſecus porrò ſi commiſsio emanaret ab inferiore: ea e-
nim tacitè auocationi æquipollere non poſſet: cum certi iuris ſit inferiores à Prin-
cipe ab alijs cauſſas auocare non poſſe *Maranta d. diſt. 16. num. 38. Philip. in c. vt no-
ſtrum col. 4. verſ. 3. quæritur de appell. Caſtrenſis latè l. Iudicium ſoluitur ff. de Iudicijs.*
Porrò, quod reſtrinxi in Commiſsionibus Papalibus, id factum quidē eſt ob reue-
rentiam & autoritatem ſanctæ ſedis, cuius gratia inhibitiones ſiue iuſtæ, ſiue iniu-
6 ſtæ ligant, donec fuerint remotæ, vti etiam de Rotalibus inhibitionibus latè o-
ſtendit *Robertus Lancellot. de atten. part. 2. cap. 1. limit. 1.* ſecus porro in aliis delegatis
Mandoſus de inhibitionib quæſt. 20. In quibus perplexa eſt quæſtio num cauſſas à ſuis
ſubdelegatis poſsint auocare, iuriſdictionemq; eis demādatam reuocare, Bartholus
7 enim, Caſtrenſis & pleriq; id eis ſemper licere affirmant *in l. iudicium ſoluitur. ff.
de Iudicijs.* At vero Areopagita Mantuanus Iuriſconſultus Patauinus *in d. l. Iudicium*

ſolui-

*soluitur ver.*4.censuit, caussas semel subdelegatas non posse per eos qui delegarunt auocari, citatque in auctoritatem *Baldum in cap. licet in fin. de offi io deleg.* vt vt sit censuerim commisionem executionis sententiæ per alium latæ, cuidam alteri per Nuntium Apostolicum factam, non impedire quo minus is qui sententiam tulit, ad quem alioquin executio spectaret, iuxta distinctionem Abbatis *in cap. Pastorales §. Præterea num.* 5. *& seqq. de offic. del. ff.* suam sententiam exequatur, neque nisi præsupposita opinione Bartholi, & sequacium *in dicta lege Iudicum soluitur.* manus Iudicis exequentis per auocationem expresse delegantis inueniantur ligatæ; Tum quia interpretatio facienda est in fauorem obtinentis Rescriptum executiuum, *Cæsar à grassis decis.* 24. *numero* 5. *Roland. cons.* 8
75. *volum. secundo l.* vt habere posit plures executores, qui vt est in adagio Caducæam eius victoriam executioni demandent, vti in principio ostendi, Tum quia in rescriptis neutiquam sunt obtendendi apices Iuris *Lapus allegat.* 79. *numero* 17. nec consequenter subtiles illi quæst. aufrantus an & quando posteriora Rescripta prioribus derogent *de quibus DD. in d. cap. cæterum & in cap. ex tenore de Rescript. Menoch. de arb. Iud. lib. secundo cent.* 3 *casu* 202. *numero* 62 *& seqq.* Sed recurrendum est ad epicyam seu ad æquitatem iustitiamque, vnicuique suum tribuentem, ne (vt eleganter tradit Guilielmus Budæus *in annotat. ad pan* 9
dectas lib. 1. *ff. de iust. & iure*) per Aristotelem Acribodicæi, id est præduri, rigidique iuris vsurpatores censeamur quod etiam iudicibus cauendum tradit Salomon inquiens Eccles 70. *Noli esse iustus multum, neque plus sap as, quam necesse est.* Guiliel. Budæus ibidem, vt proinde cum in hoc genere subtilis iuris prudentiæ soleat plerumque sub autoritate iuris perniciose in ipsam iustitiam impingi *l. si seruum ff. de verb. oblig.* Satius sit, eodem Budæo teste, epycizare, seu iuxta æquitatem quam iudices semper præ oculis habere debent *l. quod si Ephes. §. fin. ff. de eo quod certo loco, ex* æquo & bono decernere, *Budæus d. l. ff. de Iust. & iure exempt.* Seruij Sulpitij, cui (vt refert Cicero *Philip* 9.) si omnes ex omni ætate qui intelligentiam iuris habuerunt in vnum locum conferrentur, non essent comparandi; Quippe quod ipse non magis Iurisconsultus quam Iustitiæ fuerit, omniaque quæ à legibus, & iure ciuili proficiscebantur ad facultatem æquitatemque semper retulerit, neque tam constituere litium actiones, quam controuersias tollere maluerit, estque id etiam Pontificio Iuri conforme, quo iuris apices æquitati cedere debent, haud difforme *glo. cap. dilecti* 10
verb. subtiliter de Iudicijs Ias. §. Item si quis in fraudem numero 78. *Instit. de Actio. Duennas Reg.* 335. *limit. quarta Gaill. libro secundo obser.* 27. *numero* 28. *gl. c.* huic etenim *verb. ex nimia subtilitate dist.* 49. dũmodo tamen subtilis ille rigor 11
in specie nó sit aliqua lege aut constitutione expressus, nã eo casu æquitati in specie nó scriptæ quantũuis etiã in genere, expresse esset præferẽdus *l. prospexit ibi DD.*

ff. qui & à quibus Iason l. Placuit vbi etiam DD. de Iudicijs Abbas cap. fin. nu. 9. cum Apostil. de transact. quod restringo nisi æquitati non scriptæ coniuncta esset præsumptio: nam tunc vigori scripto esset præferenda *Menoch. præsumpt. lib. 1. quæst. 24. Fel. cap. Iurgantium numero 1. de re Iud.* vt & nisi in arbitrarijs versaremur, de quibus fuse Menochius *præsumpt. lib. 1. quæst. 22. Felin. cap. iurgantium numero 1. de re Iud.* vt & nisi in arbitrarijs versaremur, de quibus fuse Menoch. *de Arbit. Iud. Felin d cap. Iurgantium vbi Abbas cum Apostilla.* estque id Gregorianæ Constitutioni congruens, qua statuitur Iurgantium controuersias celeri sententia terminari debere; quia id æquitati conuenit & rigori *dict. cap. Iurgantium.* prouide caueat iudex ne sit sapientior aut mitior lege, quæ decisioni caussas quadrans inuenitur, *Autentica de Iudicibus §. oportet Aristoteles Rhetor lib. 1. cap. 37. in fin. Rodericus Gallecus de Reditibus lib. 2. cap. 3. numero* 43. nec in æqui iustique determinatione Critolai libra, quam affectus regebat vtatur, in Iudicijs enim non est personarum habenda acceptio *cap. in Iudicijs de Iud. n. 6.* sed sibi iuxta Erasmi adagium *Chiliade 3. adagio fol.* 863. Iustitiæ oculos assumens qui acres, sinceri, recti, & incorrupti immotique sunt, *Gellius noct. Att. lib. 14. cap. quarto* Considerabit res semel iustè iudicatas nulla debere excusatione nec subterfugio differri *cap. sicut secundo quæst. 1.* ne in immensum trahantur finita litigia , alioquin nunquam dabitur discordantibus pax, si iuxta adagium Adriani Iunij *cent. 5. Adagio 68.* tricæ Fellenæ executionum Moratoriæ puluerem oculis Iudicum, qui veri iustitiæ non sunt sacerdotes , suffundentes admittentur *Cassiod. lib. 1. var. Epist. lib. primo d. cap. Iurgantium Clem. vt calumnijs de re Iud. Clem. dispendiosam de Iudicijs cap. finem de*
12 *dolo & cont.* hinc Aristarchi Iudices, qui in Palæstra Iudiciaria ætatem bene triuerunt, executiones rerum iudicatarum minus ritè decretas non reuocant, sed male etiam in possessionem immissos manu tenent, *Achilles à Grassis dec. 4. numero sexto. de pensionibus Alex. l. si Finita §. finali. ff. de damno infecto Molineus ad cons. Paris. tit. 2. §. 52. numero 186. & seqq.* Idque etiamsi executio decreta fuisset in præiudicium Inhibitionis, dummodo tamen ea non sit Canonica *Lancellott.*
13 *de Attentatis part. 2. cap. 20. Annot. 1.* Inhibitio enim contra ius facta non inducit nullitatem Actus contra eam gesti. *Abb. cap. cum venisset numero 4 de Restitutionibus in integrum Paris. cons. 108. numer. 11. lib. 1. Lancellott. d. Annott. 1. num. 7. & seqq. Maranta de ord. Iud. part. 6. Actu 2. in decis. 35. num.* 197. Præsertim etiam quod cuilibet inhibitioni soleat influere tacita hæc clausula si de iure fieri potest *Lancellot. d cap. 20. declarat. 5. Castren. cons. 22. Augu st. Bero. cons. 85. num. 23. lib. 3* Quod tamen, vt ante scripsi, restringo in inhibitionibus sanctæ sedis, &
14 Rotalibus: Nunquam enim ista sedes cui par honor exhiberi non potest, contemni debet; Denique vt paucis multa complectar, Iudices hac in hippothesi assumant Iudicij imaginem quam describit Gellius Noctium Atticarum *libro 14. cap. 4.* Forma atque filo virginali affectu; vehementi & formidabili, lumini-

bus

bus oculorum acribus, neque humilis, neque atrocis, sed reuerendæ cuiusdam tristitiæ dignitate. Emblema significans Iudicem, qui Iustitiæ antistes esse debet, oportere esse grauem, sanctum, seuerum, incorruptum, inadulabilem, contra improbos, nocentes & vitiligatores immisericordem, atque inexorabilem, erectumque ac arduum ac potentem, id est maiestate, æquitatis veritatisque terrificum.

QVAESTIO LXXIII.

Quid si quispiam pendente conditionali sententia eximatur?

SVbsistere sententiam conditionalem, quamuis superueniat exemptio, respondit Federicus de Senis *Consil.* 16. fundata enim per præuentionem iurisdictione, superueniens fori mutatio nihil potest immutare, *cap. proposuisti, de foro competenti cap. prætereà 2. de appell cap.* & ita contra Archid. & Dominicum *in cap* 1. *de Constitutionibus in* 9. respondit Federicus *d. cons.* 16. qua de re ego etiam plenius tractaui alio in loco *lib.* 2. *quæst.* 16. vbi eandem Conclusionem restrinxi; quod hic non repeto, ne actum agam.

QVAESTIO LXXXIV.

Ordinarius an in locis exemptis possit iurisdictionem exercere?

SVMMARIVM.

1. *Ordinarius iurisdictionem non exercet in locis exemptis.*
2. *Quid si accedat licentia expressa vel tacita eius cuius est locus exemptus.*
3. *Quid si præscriptio adsit?*

REspondetur, non posse, *cap. cum Episcopus vbi glossa de offic. ord. in* 6. *&* DD. *alio in loco à me laudati* 1. *libro* 2. *quæst. num* 5. adinstar etiam Episcopi qui Iurisdictionem alia in diœcesi exercere non potest *cap. Episcopor.* 8. *quæst.* 2. sed quæstio est, quid si accedat licentia eius cuius est locus exemptus, etiam quo ad solam iurisdictionem? suum enim propriè dici potest non modo ratione dominij, sed etiam respectu iurisdictionis, quam quisque habere potest in loco *glo. cap.* 1. *de postulat. Prælat. Franc. cap. vt litigantes nu* 1. *de offi. ordinarij in* 6. perplexa vtcumque est hæc quæstio. Sunt enim, qui requirant expressam licentiã eius cuius est loci Iurisdictio, vna cum eius consensu in quem Iurisdictio exercetur, *Nauarrus cons.* 41. *num.* 2. *de*

Ooo 3 *temp.*

temp. ord. D. cius l. Finali not. 9 ff. de iurisd. om. Iud. Nauar. conf. 41. de tēp. ordinand. Sunt alij qui sufficere existimant tacitam licentiam per patientiam & non contradictionem eius ad quem locus spectat, vti videre est apud Philippum Francum ad cap. vt litigantes num. 2. & 3. qui contra Ioan. And. d. cap. vt litigantes Bald. l. si quis ex consensu C. de Episc. audi. in fin. Curt. de Feudis part. 7. quæst. 5. vbi disputatur de patientia tacita & expressa, censet sufficere tacitam, per leg. quæro de solut. Imò sunt etiam qui sentiant iurisdictionem alieno in territorio exerceri posse partibus non contradicentibus inter quos spec. de Comp. Iud. adit. §. 1. vers. quid si duo pisani & Tit. de legato §. nunc dicendum vers. sed pone. Franc. d. c. vt litigantes nu. 2. & tit. de Appell. §. nunc tractemus vers. sed quid si de facto vt & si iurisdictionem in alieno Teritorio exercenti quispiam præscripserit, vt & si quispiam id præscriptione acquisiuerit, ratione enim consuetudinis aut præscriptionis iudex poterit alieno in territorio iurisdictionem exercere, atque etiam in maleficium siue criminosum manus inijcere Franc. d. cap. vt litigantes num. 2. Bald. l. 3. in fin ff. de testib. glos. cap. conquestus 9. qu. 4. glos. cap. dilecti de arbitris Archid. cap. placuit 1. l. 1. 16. qu. 1. qua de re vide etiam supra quæst. 6.

QVAESTIO LXXV.

Canones disponentes aliquid de Iurisdictione ordinaria fouenda, tollenda, moderanda, an includant, solam ordinariam de iure communi, an verò eam quæ competit consuetudine præscripta, vel priuilegio.

SVMMARIVM.

1. *Lex generaliter loquens generaliter est intelligenda*
2. *Iurisdictio ordinaria quouis titulo acquisita est propriè ordinaria.*
3. *Dispositio loquens de iurisdictione ordinaria, comprehendet omnem illius speciem.*

QVa in quæstione licet ab eo, qui otio abundaret, multa vtrimque adferri possent, ego illius penuria, paucis multa complectens, dico comprehendere omnem iurisdictionem ordinariam, siue ea iure communi competat siue consuetudine, præscriptione, Priuilegio, aut quocumque alia iusto titulo acquisita Nauar. Conf. 9. nu. 1 de Priuileg. Primo, quia lex generaliter est intelligenda leg. de pretio ff. de publice in rem act. cap. solitæ de maiorit. & obed. Secundo, quælibet iurisdictio ordinaria quouis titulo acquisita, est propriè ordinaria, siue ea iure communi competat, siue consuetudine, præscriptione, priuilegio, aut alio titulo, ad instar generis quod propriè prædicatur de omnibus suis speciebus Bald. l. 2. d. C. de Iure aureorum annulorum. Tertiò, sicuti facultas concessa inferiori Episcopo delegandi ea quæ sibi proprio iure competunt, comprehendit etiam sibi consuetudine, præscri

ption

ptione, Priuilegio, aut alio titulo iusto competentia, *glos. Abb. Fely. & DD. cap. fin. de offic. ord.* Ita à rationis paritate, dispositio loquens de iurisdictione ordinaria, comprehendit omnem illius speciem, siue iure communi, siue alio titulo competat.

QVAESTIO LXXXVI.

Citans exemptum coram Ordinario an præscriptionem interrumpat?

SVMMARIVM.

1. *Appellatio corā honestis personis admittitur, cum copia Iudicis competentis haberi non potest.*
2. *Testes ad perpetuam memoriam coram incompetente examinari.*
3. *Citatio coram Iudice de cuius iurisdictione dubitatur, operatur vt citatus cōparere debeat: quod fallit vt n. 4.*

Distinctione vtendum est: aut certum est ordinarium esse incompetentem, & eo casu præscriptionem non interrumpit, *l. pen. & ibi DD. C. ne de statu defunctorum cap. vt debitus vbi glo. verb. coram idoneo de app. glo. cap. placuit §. hac verb. interrupta de præscript.* Quod limita, nisi iudicis competentis copia haberi non posit, *arg. l. vbi adsunt ff. de tut. & curat. datis ab his Io. Franc. Balbus de præscript. in 4. quæst. princ. 6. part. num. 14. verum ampliatur* 4. Ista enim etiam appellatio coram honestis 1 personis admittitur, cum copia iudicis competentis haberi non potest, *cap. fin. vbi glo. de app. Lapus alleg.* 38. & testes ad perpetuam memoriam coram incompetente examinari possunt cum competentis copia haberi non potest *Angel. & Castr. l. cum* 2 *hic quibus §. transactiones alimentorum ff. de Transact. Mandos. ad Reg. Canc. 34. q. 40. n. 4.* Aut dubium est an ordinarius haberi posit pro competente, & tunc præscriptio interrumpetur *Mandos. d. quæst. 40. num. 5. arg. l. 2. §. sed & si dubitetur & l. si quis ex aliena ff. de Iud. l. 2. vbi glo. verb. sciatur ff. si quis in ius vocatus.* Citatio enim 3 coram iudice de cuius iurisdictione dubitatur, operatur vt citatus comparere debeat, & excipere *Lap. alleg. 16 & 58. & vtrobique latè num. 9. & col penul. Mandos. d. quæst.* 40. idque nisi citans ante suam vel citati comparitionem pœnitentia ducatur: penitere enim potest citare faciens aliquem ante ipsius citantis vel citati comparitionem *l. quamuis & ibi Bald. & Alex. num 4. ff. de in ius voca. Mandos. reg. Canc. 34. quæst 66. nu. 6. l. in Criminali vbi glo verb. in instituto C. de Iurisdict. om. Iud. l. 1. vbi* 4 *glo ff. de in ius voc. Castr. l. si quis maior. c. de transact.* Idque, ne iustè pœnitentibus humanitas amputetur *l. si quis libellos C. de appell. Bellam. dec. 456. ante finem.*

Deinde, nisi citatio aut litis contestatio sit nulla *Mandos. ad reg. Can. 29. quæst. 96. Abb. cap. illud num. 14. de præscript. in 4. quæst. princip. 6. pactis Tiracq. de ret. glo. 2. num. 3.*

Sic

Sic etiam Rescriptum quod nullum est, nullus solet effectus operari *glos. fin. & in cap. ex tenore vbi Fel. numero 2. de Rescriptis.* Quæ quidem obtinere possunt secundum iuris ciuilis rigorem: at vero iure Canonico notandum est omnem præscriptionem interrumpi per solam executoris missionem, vndequaq; enim superueniat mala fides, etiam sine aliquo iudicio, interrumpitur impediturq; præscriptio *Angelus §. æquè num. 14. vers. aduertas tamen cap. fin vbi DD. de præscript. Dyn. cap. 2. de Reg. iur. in 6. Bald. lib. 2. C. de seruit. & aqua vers. vlterius quæritur nunquid præscriptio.*

QVAESTIO LXXVII.

Monasterijs an Episcopus præficere possit clericos seculares.

SVMMARIVM.

1. *Appellatione monasteriorum, veniunt religiosi vtriusq; sexus.*
2. *Præficere aliquem alicui monasterio, est de lege Diœcesana.*
3. *Clerici seculares monasterijs præfici non debent.*
4. *Non expedit homines diuersæ professionis esse in eodem loco.*
5. *Regularia regularibus, secularia secularibus sunt relinquenda.*
6. *Moniales melius reguntur à regularibus eiusdem ordinis, quàm ab alijs.*
7. *Beneficia secularia secularibus, regularia regularibus sunt relinquenda.*

PRæmitto appellatione Monasteriorum non tantum compræhendi Monasteria
1 virorum sed etiam Monialium *cap. Monasteria puellarum, 18. quæst. 3. cap. Mo-*
nasteria de vita & honest. cler. Clem. 1. vbi glo. 2. de electione Mandos. ad Reg. Cancell.
2 *2. in præfat nu. 6.* Præmitto secundo, præficere aliquem alicui Monasterio videri es-
se de lege diœcesa, à qua lege Monasteria alicui subiecta sunt in multis Diœcesanæ
legis speciebus exempta *c. inter cætera 10. q. 4. cap. cum pro vtilitate 16. qu. 1. cap. quam*
sit 2. qu. 18. & cap. Abb. cap. luminoso ibidem & scripsi lib. 1 quæst. 15. & consequen-
3 ter Monasterijs præfici non deberi Clericos seculares Gregorius summus Ponti-
fex Ioanni Archiepiscopo Rauennati rescripsit *in cap. peruenit ad me. & in cap. du-*
dum ad nos 18. quæst. 2. tum quod Hierarchia, & conueniens ordɔ status cuiuslibet
Ecclesiæ siue Regularis, siue secularis non sit subuertendus *cap. 2. de supp. negl. Pɪæ-*
4 *lat. Archid. d. cap peruenit num. 3. 18. quæst. 2.* tum quod non expediat homines di-
uersæ professionis esse in eodem loco *cap. in Noua 16. quæst. 7. Archid. d. cap. peruenit*
numero tertio. tum denique quod sacrosancto Concilio Nicæno *cap. 54.* sancitum
5 sit, Regularia regularibus secularia secularibus esse relinquenda, *Reuerendissimus*
Genebrardus Archiepiscopus ad aquas sextas, de sacrarum elect. Iure & necess. cap. 2. art.
8. fol. 33. Sic etiam in Concilio Agaltensi statutum est Monialium Monasteria
rectius

rectius conuenientiusque regi per mystagogum aliquem regularem eiusdem vitæ & professionis Monasticæ, quam per aliquem sæcularem sacerdotem *cap in decima* 6
18 *quæst.* 2. præficiendo enim exercitio vitę Monasticæ signanter sanctimonialium sæcularem sacerdotem, esset arare in boue & asino, quod lex Moysis sacraq; Scriptura detestatur *d. cap. in noua* 16. *quæst.* 7. *cap. cum caussam de elect glo. cap.* 4. *in verb. Clericos sæculares, de statut. monach.* quæ prohibet in vno eodemque vitæ officio disparem vitæ professionem concurrere *glos. d. cap. fin. in verb. Clericos sæculares* quod etiam Diœcesis Concilij Chalcedonensis fuit interdictum. adeò vt secularibus Sacerdotibus etiam cẽsoriam notam in Regulares ferre, fuerit impermissum. Renatus *Choppinus de Dominio Franciæ lib.* 3 *tit.* 28 *num.* 9 idipsum in beneficijs dispositum est: beneficia enim secularia secularibus, Regularia Regularibus sunt relinquenda *cap. cum de benef. de præb. in* 6. *VVames. cons.* 29. *num.* 1. *de supp. negl. Prælati* 7
conf. Trid. sess. 14. *cap* 10 *sess.* 25. *cap.* 21. *de Regularib.* Qualiter autem Regularia beneficia à secularibus decernantur, vide post Felinum *in cap. in nostra num.* 24. & 46. *de Rescript VVames. d. cons.* 29 *num.* 3. Quod restringo, nisi iusta aliqua caussa superueniat, ob quam aliter veniat statuendum *Host. cap. quod Dei timorem de statu Monach. arch. d. cap. peruenit nu.* 3. *in fin* 38 *quæst.* 2.

QVAESTIO LXXVIII.

Ordinarius an ab Hospitalarijs eleemosynarum alijsque possit exigere rationem.

SVMMARIVM.

1 *Destinata in vnum locum in alium conuerti non debent.*
2 *Ordinarij de iure conciliari fundatam habent intentionem visitandi, Hospitalia, Collegia, Confraternitates, & statuta condendi. n.* 4.
3 *Quod extende etiamsi fundator id prohibuerit.*

POtest: nisi exemptio aliqua obstet. *Clem. Clem. quia contingit, vbi glo. & DD de Relig. domib. Abb. cap.* 1 *de exemp. & vend. Fel. cap. dilectus de offic. Ord. VVames. cons.* 293 *tom.* 2. ideoque exquiret ordinarius ne Eleemosynarij iuxta prouerbium vnum altare detegant, vt aliud tegant *d. cap. quia contingit. Conf. Trid. sess.* 7 *de Reform. cap.* 15 vt nec ne destinata in vnum locum in alium conuertantur, prout & ne relicta 1
pauperibus vnius loci, alterius loci pauperibus quantumuis egenis distribuantur. *Bald. & DD. l id quod Pauperibus C. de Episc. & Clericis, VVames. d. cons.* 293. quod restrin-

stringo, nisi eleemosinaria necessitatem præcisam non habeat *Abbas d. cap. 1. nu. 8. de exempt. ex vend. Fel. d. c dilectus. VVames. d. Cons. 293. nu 4.* vt & nisi eleemosynaria sit à iurisdictione ordinarij exempta, vti de eleemosynarijs ordinis teutonicorum respondit VVames. *d. cons. 273. nu. 4. Conf. Trid. sess. 23. cap 38. vers. fratribus S. Ioannis de Reformat.* Regulariter tamen ordinarij auctoritatem habent in Iure conciliari fundatam visitandi Hospitalia, Collegia quæcumque, ac etiam Confraternitates laicorum, non tamen quæ sub Regum immediata protectione sunt, siue eorum licentia, *ex dispositione Concil. Trid. dicta sess. 7. & cap. 15. & sess. 22. c. 8.* Quod extenditur, vt etiam Episcopus possit visitare Confraternitates personarum secularium in Ecclesijs Regularium exemptorum existentes: non tamen earum Capellas, vt altaria, quæ intra easdem Ecclesias consistunt *Barbosa tract. d. pag.* 450. Secundo, extenditur vt etiamsi fundator id prohibuerit *Siluest. verb. Hospitale q. 1. & 2. praxis Neapol. c. 7 Afflict. decis 67.* Tertio extenditur vt ordinarius, visitādo pos-
4 sit etiam condere statuta ad reformationem hospitalium, & Laicorum pertinentia, vt sacra Cong. Cardin. resoluit. 11. *Feb.* 1574. Quia præsupposita facultate visitandi, venit correctio & reformatio, & per consequens veniunt statuta in ordine quæ fiunt ad colligendum & reformandum. ad hunc enim effectum rationes ei reddendæ sunt, vt praua reformet, & dilapsa restauret, atque omnia ad rectæ rationis modum reducat, *Guterrez. lib. 1. Canon. quæstio. cap. 35. nu. 27.*

QVAESTIO LXXIX.

Scholares an Priuilegio Scholaritatis renunciari possint.

DVbitandi occasionem præbet quod priuilegio ordini concesso renunciari non possit *DD. l. si quis in conscribendo C. de pactis.* verum, omissis pluribus, verius est quod renunciare possint *glo vlt. in fin. l. si conuenerit ff. de Iurisdict. om. Iud. vbi Barth. Alex. & Ias. VVames. cons. 70. nu. 3. de Iudicijs & foro compet. vol. 1.*

QVAESTIO LXXX.

Ordinarius an supplere possit negligentiam Prælatorum exemptorum.

ORdinarius non potest ordinaria sua potestate supplere negligentiam Prælatorum exemptorum, sed benè delegata seu apostolica potestate, iuxta quæ in

in Constitutione Pontificia habetur *in Clem 1. de supp. neglig. Prælat. VVames. consi. 65. num. 4. de Iudicijs, vol 1.* id quod Ioannes de Imola à negligentia extendit ad pleraque alia *in d. Clem. 1. num. 8.* plura sub hac re videntur apud *VVames. d. cons. per totum, & quæ scripsi tom. 2. part. 1. §. 6. nu. 74.*

QVAESTIO LXXXI.

Prælatorum nomine qui compræhendantur.

PRæcedenti quæstione facta mentio Prelatorum viam nobis aperit ad hanc, qui Prælatorum nomine comprehendantur? imprimis, compræhenduntur Abbates, qui verè dicantur Prælati, & ordinarij *cap. nullus monachus cap. nullam potestatem 18. quæst. 2 cap ne pro defectu §. statuimus cum gloss. vers. Regularis de elect.*

Deinde, Prælatorum appellatione veniunt quotquot Iurisdictionem ordinariam habent, vt sunt Decani, Præpositi, Archid. Archipræsbyteri, & alii inferiores, iurisdictionem ordinariam habentes *cap. decernimus, ibi Abbas. Felin. de iudicijs. Mandos. in Reg Cancellariæ Reg. 26. quæst. 6. n. 4 & 5.*

QVAESTIO LXXXII.

Personæ miserabiles, an vocare possint exemptos in ius coram miserabilium personarum Iudicibus?

ALio in loco *lib. 4. quæst.* 108 quæsiuimus, an exempti vocare possint in ius personas miserabiles coram iudicibus exemptorum, hic quæro, quid in casu conuerso, vtrum personæ miserabiles vocare possint exemptos coram personarum miserabilium iudicibus proprijs? breuiter respondeo non posse: quia licet miserabiles personæ possint certis ex caussis iudicem eligere, non tamen possunt eligere iudicem incompetentem *Afflic. dec. 257.* Denique, quod statuitur miserabiles personas habere ius eligendi iudicem Rei, procedit, quando reus habet plures iudices de iure communi, & alium ex priuilegio, sibi & Actori tributo, tunc eligens forum, secundum ius commune præfertur eligenti forum, secundum Priuilegium, *Afflictus d. dec. 257. nu. 6.*

QVAESTIO LXXXIII.

Personæ miserabiles, an de feudati caussa litigare debeant coram paribus Curiæ.

HEnricus à Rosendall insignis feudologista, censuit miserabilē personam feudo spoliatam, aut interturbatam, conqueri posse non coram Curiæ paribus,

ſed Iudice ſuo Eccleſiaſtico *cap.12. Concl.1.nu.19.fol.290.* citatque in eandem ſententiam Schraderum *De Feudis ſect.2.nu.34.& ſeqq. DD cap. ex parte de foro comp.* idque etiamſi in feudi inſtitutione priuilegio miſerabilitatis eſſet renunciatum, *Roſentall. d Concl.1.nu.20.*

QVAESTIO LXXXIV.

Milites in Cauſſa Feudali, iudicibus Feudorum an ſubijciantur?

RESpondetur breuiter, quod licet milites fori priuilegio gaudeant, conueniri que niſi coram militum Præfecto non poſsint *l. Magiſtro C. de Iuriſdict. om. Iud. l. de omnibus ff. de Cuſt. reor. l. 2. ff. De Remil. cap. nullus omnium 7. quæſt. 1. ſpec. de Reo nu. 1.* Attamen feudalibus in cauſsis iuriſdictionem Iudicum feudalium ſubterfugere non poſſunt *Schrader. de Feudis part. 10. ſect. ſect. 1. nu. 10. nu. 3. & 18. Roſentall. de Feudis cap. 12. Concl. 1. nu. 15. & ſeqq.*

QVAESTIO LXXXV.

Exempti an ſub ſe habere poſsint Curiam ſecularem?

EXempti quibus Iuriſdictio competit, poſſunt habere ſuppoſitum ſibi aliquod inferius Tribunal ſeu Territorium ac iuriſdictionem ratione bonorum ſuorum quibus adhærere ſolet iuriſdictio *Bald. cap. 1. de eo qui curtim vendidit & in l. 1. §. hæc actio vbi Barth. ff. ſi quis teſtam. liber eſſe* vti de Curia Tenantium pagi de Dilſen prope Stochemium Oppidũ diœceſis Leodien. ad Capitulum S. Seruatij reſpectu bonorum ſpectante Reſpondit D. Vuameſius *conſ. 67. de Iudicijs & conſ. 175. de appellat.* Illud hic (perargos) queritur, vtrum eiuſmodi Curiæ cenſeri debeant Eccleſiaſticæ vel Laicæ? ſi Iudicum conditiones qui plerumque Laici ſunt, intueamur, Curiæ videbuntur Laicæ, At verò ſi perſonarum & bonorum vnde iudicandi poteſtatem deſumunt, intueamur, iure repræſentationis atque ſurrogationis eodem iure cenſeri debebunt, quo illi quos repræſentant ac referunt, & quarum reſpectu ius dicunt, *Barth. d. l. 1. §. hæc autem. VVameſ. d. Conſ. 67. nu. 5. in fin.* Comparationem porrò ſuperioris ad inferiorem, metiri oportet non ex perſona appellantis, neque etiam ex genere cauſſæ, ſed ex perſona iudicis, à quo prouocatus, vt qui eum ex maiore magiſtratu, vel ordine ſuperioritatem vel iuriſdictionem habet ab eo iudicatum, vel emendet vel confirmet *VVameſ. cap. ſi duobus §. denique cap. de app.* & conſequenter ab eiuſmodi Curijs appellatio interponenda erit, non

ad

ad iudices seculares, sed ad iudices Ecclesiasticos *VVamess. latè Conf.175. de appell. & in d. cap. si duobus §. denique num. 2. de appell.* tum quod caussæ quæ coram eiusmodi Curijs agitantur censeri debeant Ecclesiasticæ, *d. conf.175. num. 7.* Caussa quippè Ecclesiastica consideratur non solum ratione materiæ, quando de rebus spiritualibus, scilicet decimis, matrimonijs, beneficio, vel alijs similibus disceptatio est, agitatur, *glo. cap. 1. 11. quaest. 1. Clem. dispendiosam de Iud.* Aut personæ Clerici, quæ conuenitur, verum etiam respectu iudicis qui de caussa cognoscit sine distinctione caussæ spiritualis aut prophanæ *cap. diligenti cap. significasti de foro comp. VVamess. d. Conf. 175. num. 7. & VVamess. d. §. denique num. 2.* Tum quod caussæ semel effectæ fori Ecclesiastici semper maneant fori Ecclesiastici, appellatioque ab Ecclesiastico ad alium Ecclesiasticum sit interponenda *latè VVamess. d. Conc. 67. & 175.* Cum enim iudex Ecclesiasticus semel manum apposuit caussæ, Iudex secularis sese deinde illi intromittere non potest *Clem. dispendiosam de Iudicijs, Abbas cap. quod Clericus de foro comp.* quia est effecta Ecclesiastica *VVamess. d. Conf. 175. num. 10. de appell. & Conf. 67. n. 8. de iudicijs.* Signanter si quæstio sit de bonis quæ Ecclesiastici non teneant in feudum, aut alio titulo à dominis Laicis, cuius contrarium, quamdiu non docetur, est præsumendum *Abb. cap. veniens in 2. nota. de accus. Felin. cap. cæterum in fin. de Iud. VVamess. d. Consilio 175. num. 7. & seqq. l. Altius l. si in ædibus de seruitut.* In caussis porro in quibus Episcopi temporalem etiam habent iurisdictionem, appellatio interponenda est non ad secularem sed ad Archiepiscopum, & sic Ecclesiasticum. *cap Romana §. debet de appell. in 6. VVamess. d num. 8. & d. conf. 68. numero 11.* vbi hanc Pontificis Constitutionem explicat, etiamsi Ecclesiastici bona tenerent à Principibus Laicis *Spec. de appell. quaest. 189.* Denique, licet Ecclesiastici tenentes bona à Laicis in censum, aut feudum, vt Laici censeantur, *cap. solitæ verb. qui ab eo suscipiunt de maior. & obed. VVamess. d. conf. 175. num. 12. de Appell.* eo tamen cessante, censendi sunt omninò vt Ecclesiastici *Abbas & Fel cap. cæterum in fin. de Iudicijs.* in dubioque præsumendum est bona Ecclesiæ concessa esse purè simpliciter & pleno iure, nulla etiam concedente recognitione reseruata. *l. Altius l. si in ædibus deseruit & à qua DD cap. nimis de Iureiuran. Alb. cap. veniat in 2. Nota de accusat & d. cap. cæterum. in fin. VVamess. d. conf. 173. num. 13. Afflict. dec. 277. numero 7. Alex. Conf. 129. vol. 1. latè de hac Teoria vide Farinaceum, Concil. Triden lib. 3. Conc. 198. Fel. 115.* Similiter Laici bona tenentes in censum & Feudum Emphyteusim, aut alia ex caussa ab Ecclesia censeri debebunt Ecclesiastica *cap. verum vbi Abbas. de foro competen. cap. cæterum de iudicijs Euerardi in locis legal bus loco à Feudo ad Emphiteusim & ab Emphiteusi ad Feudum. VVamess Conf. 175. numero 5.* tuncque Ecclesiastici possunt Territorium, seu iurisdictionem, aut Iudicium seu Tribunal aliquod inferius & sibi suppositum habere, & ratione eiusmodi bonorum poterit eis adhibere iuris-

& ab Emphiteusi ad feudum. VVames. cons. 175. *num.* 5. tuncq; Ecclesiastici possunt territorium seu Iurisdictionem, aut Iudicium seu Tribunal aliquod inferius & sibi suppositum habere, & ratione eiusmodi bonorum poterit eis adhærere Iurisdictio. *VVames. cons.* 274. *nu.* 6. *de appell.* ab eiusmodique Tribunalibus appellatio erit ad superiorem Ecclesiasticum interponenda, *VVames. d. cons.* 174. *&* 175. *de appellat.*

QVAESTIO LXXXVI.

An coram conseruatore euocari posint alij alterius diœcesis?

VIdetur quod non: quia statui non potest vt alter alterius Iurisdictionis ab actore coram Actoris iudice euocetur *Barth. l.* 2. *num.* 2. *C. de Iurisdic. om. Iud.* Verum contrarium est respondendum. Sicuti enim coram Papa, quilibet vbicumque existen. in ius vocari potest *Barth. in extrauag. ad reprimendum vers. per edictum nu.* 10. ipse enim est Vicarius eius cuius est terra & plenitudo orbis eius, *Clem.* 1. *de Iudicijs Barth. d. num.* 10 Ita & coram conseruatore qui Papæ vices gerit, modo tamen vt dietarum habeatur ratio, de quibus alio in loco scripsi *tom.* 2. *part.* 2. *quæst.* 106. & ne ei qui euocatur notabile incommodum inferatur. Priuilegia enim non conceduntur cum magno tertij incommodo. *Emanuel Roderic. Reg. quæst. tom.* 2. *quæst.* 61 *art.* 5. *in fin & notaui tom.* 2. *de Iurisd. ord. in exemptos part.* 1. §. 2 *scholio* 27. *nu.* 14. Porro, quod scripsi coram Papa quemlibet posse euocari, intelligendum est iure communi: habent enim pleræque Prouinciæ, & ditiones Priuilegia, subditos, non verò exemptos, nisi quadantenus afficientia primæ instantiæ, de quibus disponat Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 20 *de Ref.* & nos de eo supr scripsimus *d. Tomo* 2 *part* 1. §. 13 *schol.* 184 *num* 5. *& seqq.*

QVAESTIO LXXXVII.

Testamentum in loco exempto conditum an subst at si careat solennitatibus alio in loco requisitis.

ROlandus à Valle *Cons.* 57. *nu.* 23. *vsque ad nu.* 46. *& per tot. vol.* 3. *& Angelus cons.* 243 *per tot* responderunt subsistere. Posteriusque testamentum conditum adhibitis solemnitatibus in loco exempto requisitis inualidare prius testamentum quod maioribus solemnitatibus, atque cautelis in loco Ordinario subiecto fuerat conditum.

QVAESTIO LXXXVIII.

Ordinarius in loco exempto existens vtrum beneficia in sua diœcesi vacantia conferre posit.

Dubi-

DVbitandi ratio est, quod Episcopus in aliena diœcesi existens beneficia suæ vigore Alternatiuæ in diœcesi vacantia conferre non posSit. *Hieron. Gonzales. d. alienat. Episcop. Reg. 8. glo.* 43. à pari autem procedunt esse extra diœcesim, & in loco exempto, *Io. And. cap. 2. num. 5. & 6. & ibidem Gemin. num. 24. Philip. Franc. num. 30 de constit. in 6.* veruntamen placuit quod conferre posSit, *Hieron. Gonzales d. Reg. 8. glos 43. num.* 187. ratio est, quia Ordinarij possunt actus voluntarios IuriSdictionis extra suam diœcesim exercere, signanter quando in eiusmodi Actibus, caussæ cognitio non vertitur, effectusque illorum dirigitur in propriam diœcesim, vbi est beneficiorum collatio aut etiam dimissorialium conceSsio, *August. Barbos. in remiss. ad Conc. Trident. littera T. Stephanus Gratianus discep. forens. cap.* 127 *Hier. Gonzalez d. Reg. 8. glos. 62. num. 11. &* 12. Neque obstat ratio dubitandi: quia id procedit per modum æquiparationis impropriæ, ac quo ad certos effectus, secus verò verè & propriè loquendo *Fel. cap. graue num. 2 de offic. Ordinarij Rota decis.* 107. *num. 4. part. 1. diuersorum Gonzalez d. gloss.* 43. *nu.* 191. Confirmarique posset hæc conclusio etiam ijs quæ fusius supra attulimus *quaest.* 5. *&* 6.

QVAESTIO LXXXIX.

Prælati exemptorum an teneantur ad defensionem suarum exemptionum.

TEneri etiam in foro conscientiæ respondit Nauarrus *cons.* 15. *num.* 6. ibi: tum quod omnis Prælatus tenetur coram Deo ad iura Ecclesiæ suæ defendenda *de prabendis.*

QVAESTIO XC.

Scholares an Feudorum in caussa, feudalibus Iudicibus subijciantur?

AFfinis quæstio est hæc præcedentibus, in qua respondeo exemptionis earum priuilegio non obstante Scholares feudalium IuriSdictiones declinare non posse, quod multis stabilit auctoritatibus Henricus Rosendal. *de feudis c. 12. Concl. 1. n 16. Rebuff. de priuileg. scholarum priuileg.* 153. *limit. 1. Vullenus lib. 2. cap. 2. n. 22 vers. volunt etiam nonnulli. Schradeus de feudis part. 10. sect. 1. n. 10. Lucas de Penna leg. in sacris C. de proximis sacrorum scriniorum lib.* 12.

QVAESTIO XCI.

Acta per Iudicem incompetentem aduersus exemptum, an superueniente IuriSdictione confirmentur?

Resp.

RESpondeo breuiter, non confirmari; nisi Iurisdictio superueniat ante litis cõtestationem, qua de re videatur vberius Bald. *leg. 1. col. 5. vers. quaero nunquid C. si à non competente, vbi etiam Apost. & l. 1. vers. 4. quarto queritur C. qui pro sua iurisdictione vbi etiam Apost.* idque ne quidem si partium expressus consensus accederet *Rom. cons. 258. latè Abb cap. Prudentia nu 19. de offic. delegati*: processus enim coram incompetente Iudice agitatus partium consensu ratificari non potest *Fel. cap. nonnulli §. sunt & alij nu. 4. de rescript.*

QVAESTIO XCII.

An si quispiam in loco exempto nomine Iudicis exemptorum iudicet, possit talis sententia à Iudice exemptorum ratificari.

POsse censuit *Innocent. c. prudentiam tuam num. 7. de offic deleg. fol. 49. col. 4.* sed quid si partium consensus accedat, an in vnius prorogationis acta & sententiae eiusmodi roborentur, vide *Innocent. ibidem nu. 9. & 10.*

QVAESTIO CXIII.

Quid si Iudices exemptorum in coercenda Iurisdictione sibi aliquem incompetentem associent?

REspondeo actita coram eiusmodi iudicibus, quorum alter habilis est, alter inhabilis & incompetens, non subsistere *cap. cum super, vbi DD de offic. deleg. cap. quoniam Abbas eodem tit. l. Pedius. ff de arbitr. Garcia Mastrillus Neap. dec. 27.* idq; obtinet in Iudicibus delegatam iurisdictionem habentibus, secus in habentibus Iurisdictionem ordinariam, *Vantius de nullitat ex defectu Iurisdict. ord. n 183. l. 1. § 1. ff. quod falso Tutore.* Iudicandi enim munus apud Ordinarios est indiuisibile *d. l. Pedius Garsia Mastril. d. dec. 27. num. 4.* hincque est vt potestas eius ordinaria per admissionem, inhabilis non interuertatur *Rom. cons 506. nu. 13 Gail. de pace publ. li. 1. obseru 6. n. 21.*

QVAESTIO XCIV.

Vtrum Vicarius Episcopi possit ex delegatione Apostolica in prima instantia in exemptorum caussis cognoscere.

QVaestio nunc in facto versatur coram Reuerendo Domino Ioanne à Chokier Vicario Leodien. in Spiritualibus Generali, fratre meo, inter Dominum Leonardum exemptum, & Ioannem de Courteroye, qui autoritate Nuncij Apostolici specialibus facultatibus Iurisdictionem in exemptos habentis, caussam ei delegerat, vrgebatque vnicè Dominus Leonardus incompetentiam Iurisdictio-

dictionis Domini Vicarij, nitens Consilio Trident. *sess.24.cap.20. de Reform.* quo sancitur caussas oẽs quomodolibet ad forũ ecclesiasticũ pertinentes in 1. Instantia committendas ventilandasq; coram Ordinario, qualis inquiebat non est Vicarius, in Spiritualibus, contentiosam non habens Iurisdictioné, sed tantum gratiosã. verum exceptio hæc D. Leonardi habita fuit pro effugio Reorũ procrastinantiũ. Etenim Conc. Trid. sess.24. cap.20. non tantum comprehendit Ordinarios contentiosam Iurisdictionem habentes, sed alios quoscumq; Iurisdictionem quasi Episcopalem habentes *Aug. Barbosa in remissionib. ad Conc. Trid. d. c.20. in princ. Nauar. Cons.2.n.4. in fi. de foro compet. Emanuel Roderiq. Reg. q. tom.1. q.36. art.4. Caris. Flan. de Resig. benef. lib.3 quæst.11. nu.19.* & quidem nominatim Vicarios vti resoluit Flan. Parisius *d. quæst.11. nu.22. August. Barbosa d. loco Thom. Sanch. de matrim. lib.3 disput.7. q.1. nu.10.* & alij quos ego alio in loco laudaui *tom.1 qu.1. n.10. part.1.* & ita in caussa d. Domini Leonardi & Ioannis Courteroye hodie 15. Nouembris 1624. fuit iudicatum.

Denique, sub generali dispositione Conc. Trid. nominatim exemptionibus non derogante, exemptorum caussæ non comprehenduntur, *scripsi tom. 1. qu.1. num.13.* vt proinde dispositio illa Concil. Tridentini afficientis in prima instantia caussas Ecclesiasticas, exemptos non comprehendat, idque ne ex diametro Exemptorum priuilegijs derogatum videatur, vti alio in loco comprobaui *d. quæst.5. nu.13.*

QVAESTIO XCV.

Nuncius Apostolicus an vigore facultatis Rescribendi à sententijs Iudicum à S. Sede delegatorum, possit de sententijs Conseruatorum cognoscere?

QVod non possit, hinc arguitur, quod Conseruatores hodierni sint Heterocliti, ac à scripto Iure incogniti, qui ideo simplices aut particulares Sedis Apostolicæ non sunt delegati, sed ad vniuersitatem caussarum delegati *Alex. de moneta de Conseruat. cap.7. nu.37. & 38. cum seqq.* proindeque cum facultates & Rescripta Principum sint in quantum Iurisdictioni alterius præiudicant, stricti iuris non censetur Sanctissimus Iurisdictionem, quam disertè non expressit concessisse, *c. sedes Apostolica de Rescript.* Princeps enim non præsumitur præiudicare Iuri tertij, de quo non facit mentionem, *Abb. cap.15. in 2. Not. de offic. deleg.* Signanter etiam quod Papa de Particularium Ecclesiarum Priuilegijs, de quibus non facit mentionem expressam, derogasse non censetur *cap.1. vbi glo. verb. expressè atque DD. de consti. in 6.*

Neque obstant clausulæ derogatoriæ Generales, quia eæ referendæ sunt ad ea quæ Sanctissimus Nuncio expressè concessit, non autem ad alia quæ non concessit D.

sit D. Martha de Clausulis part. 1. c 79. nu. 17. & 20. pag. 8. & cap. 260. num. 5. pag. 235.

Denique, non posse alia consuetudine introduci vt à cõseruatore appelletur ad Nuncium. Respon. Anchoranus, cons. 132 incip. m. 1. per tot Alex. de monet. de Conseruat. c. 8. n. 163 & seqq. c 9 nu. 182. 185. 186. qua de re extat quæstio in secundo tom. tract. de exemptionibus.

QVAESTIO XCVI.

Equites Hierosolymitani, an vna cum Clero teneantur ad Collectas.

CLerum sibi ipsi posse ex caussa necessitatis sine superioris auctoritate, quamuis non ex caussa vtilitatis id possit, latè decisum est apud Farinaceum part. 1. dec. 72. c. Innouamus de censibus l. 1. §. 1. vbi glo. ff. quod cuiusq. vniuersit. Barth. Rep. l. placet n. 3. C de sacros. Eccles. Non tamen ad eiusmodi collectã adstringi equites Hierosolymitanos propter prægnantia eorum à S. sede Priuilegia, vt probatur apud eundem Farinaceum d. loco n. 5. & seqq.

QVAESTIO XCVII.

VAriantes video opiniones, nam nonnulli petendam licentiam à solo Prælato autumant Io. Monach. in c. cum singula nu. 4. de præbend. num. 6. & ibi Franc. in §. prohibemus nu. 3. reprobans sententiam dicentem exigi quoque Consensum Cõuentus Bellam. c. ex part. nu. 4 de temp. ord. Rebuff. praxi benef. tit. de translat. Monach. n. 5. Rodericq. qu. Regul. tom 3 qu. 52. nu. 3. quod limitat abb. in c. fin. nu. 2. de Renunciat. nisi monasterium strictius sit in aliena diocesi: quia tunc exigitur quoque licentia Episcopi diœcesis monasterij laxioris, à quo transitur ad strictum, cum eius intersit, eo quod eximitur seu alienatur religiosus ab eius iurisdictione, id quod verum est, quando talis religiosus non est exemptus, Sanchez. li. 6. oper. moral. c. 7. q. 4. num. 41. alij Pontificem adeundum esse, quando nimirum agitur de transeundo ad equè strictam religionem nulla legitima caussa subsistente Ant. c. fin. nu. 13. de renunciat. & alij quos allegat Sanchez. d. loco secus tamen vbi adest caussa legitima: quia tum sufficit Prælati licentia: licet alij dicant Episcopum posse hanc facultatem impertiri, Monach. in cap cum singula nu. 4. de præb. in 6. Archid. in cap. si religiosus in fin. de Electio. in 6. repugnantibus alijs quos refert idem Sanchez. qui adeatur cum in hac quæstione longè se diffundat, nec tempus meum, quod mihi parcissimum est, actum agere sustineat.

QVAESTIO XCVIII.

An Episcopus possit in votis Regularium dispensare.

IDem eruditissimus Sanchez *lib.4.oper.Moral.c.39 quæst.vlt.nu.24.* quadruplici distinctione quæstionem terminat, ad quem lectorem remitto, vbi etiam videbit an regulares exempti possint se subijcere Episcopo sine licentia sui Prælati, quod & nos alibi discussimus.

QVAESTIO XCIX.

Episcopus an ad ea in quibus Regulares exempti subijciantur Episcopo, possint ab ipso compelli censuris excommunicationis, suspensionis, & interdicti.

MVltis in casibus ordinariam habere Iurisdictionem in exemptos ostendimus *parte secunda quæst.45.per tot.* an ijs casibus quibus Regulares illius iurisdictionis agnoscunt, possint subijci pœnis & censuris? paucis, non posse censemus, si tales priuilegium habeãt ne possint excommunicari, suspendi, vel interdici: quale habent mendicantes, vt constat ex eorum compendio *verbo exemptio nu. 23. & 24.* quod limita, nisi expressè concedatur ordinarijs vt in ijs casibus possint censuris latis contra exemptos procedere, vt ex varijs Conc. Trident. locis colligere est.

QVAESTIO C.

An religiosi afficiantur censuris ab Episcopo impositis contra accedentes ad Monasteria Monialium absq; sua licentia?

REspondeo cum Martino Bonacino *in tract. de Clausura quæst.3. puncto 4. nu. 8.* Religiosos non exemptos affici præfatis censuris, quia iure communi subditi sunt Iurisdictioni & potestate Episcopi. Religiosi vero exempti non afficiuntur, quia excommunicatio fertur in subditos, *ita Quaranta verb. Monasteria Monialium vers. dubitari. Rodericq. tom.1.q. Regul. q.45. art.2. Sanchez li.3. de Matrim. d.33. nu. 23.* & alij quos citat & sequitur Barbosa *de offic. & potest. Episcop. 3. part. alleg. 102. nu. 73. & contra Graffum par.1. decis. lib.2. c.49. nu.68. & alios.*

Obserua tamen Religiosos hoc tempore alloquentes Monialem absque licentia, etiamsi alloquantur in monasterio Regularibus subiecto, posse puniri ab Episcopo, ex constitutione Gregorii XV. in Bulla de Exemptorum priuilegijs, ibi, adhæc tam regulares quàm seculares huiusmodi priuilegijs aut exemptionibus se tueri possint, quo minus si deliquerint circa personas intra septa degentes, aut circa clausuram, vel circa bonorum administrationem monasteriorum monialium, etiam Regularibus subiectarum, ab Episcopo loci similiter tanquam ad hoc Sedis Apostolicæ delegato, quoties & quando opus fuerit, puniri & corrigi valeant.

Idem S. Cardinalium Congregatio censuit, & Summ. Pont. Vrbanus VIII. Anno 1624 approbauit, teste *Bonacina, d. num. 4.*

FINIS.

Ad laudem & gloriam Domini IESV, eiusque Matris immaculatæ Virginis.